

פרשת תולדות

זהר

ואלה תולדות יצחק וגו' (בראשית כה יט) פתח רבי חייא ואמר (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהוה ישמיע כל תהלתו תא חזי כד בעא קב"ה^ה וסליק ברעותא^א קמיה למברי עלמא הוה מסתכל באורייתא וברא ליה^ז ובכל עובדא ועובדא דברא קב"ה בעלמא הוה מסתכל באורייתא וברא ליה הדא הוא דכתיב (משלי ח ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה

"ואלה תולדות יצחק" וגו'. פתח רבי חייא ואמר, "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו". בא וראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא ועלה ברצון לפניו לברוא את העולם, היה מסתכל בתורה ובורא אותה. ובכל מעשה ומעשה שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, היה מסתכל בתורה ובורא אותה. זהו שכתוב "ואהיה אצלו אמון ואהיה

מדרש הנעלם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק (בראשית כה יט) רבי יצחק פתח (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח וגו' תנו רבנן לעתיד לבאי הקדוש ברוך הוא מחיה את המתים וינער אותם מעפרם שלא יהיו בנין עפר כמות [שהיו] (שהיה) בתחלה שנבראו מעפר ממש דבר שאינו מתקיים הדא הוא דכתיב (בראשית ב ז) וייצרי יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה [ובאותה

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק". רבי יצחק פתח, "הדודאים נתנו ריח" וגו'. שנו רבותינו, לעתיד לבא הקדוש ברוך הוא מחיה את המתים וינער אותם מעפרם שלא יהיו בנין עפר כמות שהיו בתחלה שנבראו מעפר ממש, דבר שאינו מתקיים. זהו שכתוב "וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה". ובאותה

מאיר הזוהר

ולא היה צמחי וזו יסוד דיליה צימוד דילה כי לא היה עדיין אז נקבה נבראת בעולם וא"כ עם מי יהיה הזווג צמת שנברא העולם לכן הזווג ראשון ההוא היה צלון העליון מחשבה מוחא עלאה צמוד הרצון העליון שכולא דכורא ואין שם היכר נקבה והצן זה (עץ חיים שער מ"ד ומ"ז ג). ג. היינו נוצלת חכמה של מעלה תורה, והם ו"ק הנעלמים שם והכתר הוה אסתכל ומאיר בחכמה (אור יקר). ד. פ"י העולם דהיינו ו"ק שצנינה (אור יקר). ע. נפה"ח ש"ד פרק ג, וכן צהגר"א צספד"ל לד ע"א.

ה. שני טעמים נכונים למה שאצרהם נדרש לנשמה בעולם הזה ובעולם הנשמות שה"ס העוה"צ הנמשך וצא, אך יצחק נדרש לסוד הנשמה צמחיה הנקראת לעמיד לצוא, שה"ס צינה עליונה, מפני שאורות שלה אינם יורדים עמה אלא של תצונה הנקראת עלמא דחמיה, אצל של הצינה עמידים לצוא. והיינו דקאמר הכא לעמיד לצוא וכו', להודיענו שדוקא צמדרגת לעמיד לצוא נהיה החמיה (רמ"ז). ו. פשוטו של מקרא הוא כמו שאמרנו ר"ל שעה ראשונה הוצר עפרו וכו', שמעם משמע שהאדם היה מתחילה גולם עפר וז"ש מעפר ממש, לאפוקי שאר צעלי חיים שיצאו מן הארץ צגופס וצקומתם. ועוד מדויק שלא אמר וייצר וגו' מעפר אלא וייצר את האדם עפר, פ"י שיצירתו הייתה מתחילה עפר ממש. ויתר על כן אמר עפר מן האדמה שר"ל עפר מעפר, פ"י המדרגה התחתונה שהרי אדמה היינו עפר וכמש"ה (שמואל א ד, ג) ואדמה על ראשו (רמ"ז).

א. להיות צריאת עולם זה להקצ"ה צלון ואהבה, ולא צהכרח רק נדבה, לא יפול צו השאלה למה הייתה צריאתו עמה ולא קודם ולא אחר, שאם נוכל לתת טעם לזה ימנא צריאתו מוכרחת מנד טעמו וזה אינו, לזה אמר "כד בעא", פ"י כאשר רצה ונדבה רוחו ורצונו צריאתו (אור יקר). ב. ע"י לעיל פו ע"ב והערה שם. הזווג הראשון שהיה צמת צריאת העולם היה ע"י נס צמחיתו ימצרך וצרצונו הפשוט כמ"ש צוהר פעמים רבות כד סליק צרעותיה למצרי עלמא כ"י ורריך להצין על מה ככל פעם שמדבר צצריאת העולם או צתחלת אצילות מדבר צלשון זה כד סליק צרעותיה. אך הענין הוא צא' מצ' פנים והם ענין א' והוא כי אי אפשר לאו"א שידווגו אם לא ע"י מ"ן שהם הזו"ן שהם הצנים ראשונים שלהם כי זהו ענין ואדם אין לעבוד את האדמה כי אין עבודה וצריעת האדמה שהיא נקבה העליונה נעשית אלא ע"י האדם המעלה מ"ן וא"כ צפעס ראשון שנברא העולם לא היה אפשר להצרות כי הרי עדיין לא היו וז"נ נצרכין ועולין צצמחי מ"ן וא"כ גם הזווג עליון לצרא את העולם לא היה יכול להדווג לכן עלה צצונו הפשוט וצצחירתו ית' שאפי' צלתי העלאת מ"ג נדווגו והאציל את עולמו וכו'. גם פ"י כד סליק צרעותיה כ"י הוא יתיר נעלם והוא כי הנה אין הזכר העליון נחשור לזווג רק עד אחר שהנוקבא עליונה תקשט ותכין עצמה לזווג ותמנא חן צעיניו ואז הוא מתעורר להדווג עמה וכו' אמנם צפעס א' וצווגו א' נחשור הזכר מעצמו צלתי הצעוררות הנקבה ועלה צו רצון ותאזה להדווג אפילו שלא היה עדיין צצמחי מ"ג וע"כ הזווג הזה הוא נעלם מאד

זהר

שעשועים יום יום אל תקרי אמן אלא אומן כד בעא למברי אדם אמרה תורה קמיה אי בר נש יתברי ולבתר יחטי ואנת תידון ליה אמאי יהון עובדי ידך למגנא דהא לא ייכול למסבל דינך⁶

אמר לה קב"ה הא אתקינת תשובה עד לא בראתי עלמא אמר קב"ה לעלמא בשעתא דעבד ליה וברא לאדם א"ל עלמא עלמא אנת ונימוסך לא קיימין אלא על אורייתא ובגין כך בראתי ליה לאדם [כך⁷] בגין דיתעסק בה ואי לאו הא אנא אהדר לך לתהו ובהו וכלא בגיניה דאדם קיימא דהא הוא דכתיב (ישעיה מה יב) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי ואורייתא קיימא ומכרזא קמייהו דבני נשא בגין דיתעסקו וישתדלו בה ולית מאן דירכין אודניה

תא חזי כל מאן דאשתדל באורייתא איהו קיים עלמא וקיים כל עובדא ועובדא על תקוניה כדקא יאות ולית לך כל שייפא ושייפא דקיימא ביה כבר נש דלא הוי לקבליה בריה בעלמא דהא כמה דבר נש איהו מתפלג שייפיין וכלהו קיימין דרגין על דרגין מתתקנין אלין על אלין וכלהו חד גופא הכי נמי עלמא כל אינון בריין [כלהו] שייפיין וקיימין אלין על אלין וכד [מתתקנין] (מתקנין) כלהו הא (חד) גופא ממש⁸ וכלא כגוונא דאורייתא דהא אורייתא כלא שייפיין ופרקיין וקיימין אלין על אלין וכד מתתקנין כלהו אתעבידו חד גופא

כיון דאסתכל דוד בעובדא דא פתח ואמר (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך יהו"ה (וגו') כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך [באורייתא]⁹ אינון כל רזין עלאין חתימין דלא יכלין לאתדבקא באורייתא כל אינון מלין עלאין דאתגליין ולא אתגליין באורייתא אינון כל מלין דלעילא ולתתא כל מלין דעלמא דין וכל מלין דעלמא דאתי באורייתא אינון ולית

שעשועים יום יום", אל תקרי אמן אלא אומן. כשרצה לברוא אדם, אמרה התורה לפניו, אם האדם יברא ואחר כך יחטא ואתה תדון אותו, למה יהיו מעשי ידיך לחנם, שהרי לא יוכל לסבול את דינך.

אמר לה הקדוש ברוך הוא, הנה תקנתי תשובה טרם שבראתי את העולם. אמר הקדוש ברוך הוא לעולם בשעה שעשה אותו וברא את האדם, אמר לו, עולם, עולם, אתה וחוקותיך לא יתקיימו אלא על התורה. ולכן בראתי את האדם כך, כדי שיתעסק בה, ואם לא, הריני מחזירך לתהו ובהו. והכל קיים בגלל האדם. זהו שכתוב "אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי". והתורה עומדת ומכריזה לפני בני אדם כדי שיתעסקו וישתדלו בה, ואין מי שירכין אזנו.

בא וראה, כל מי שעוסק בתורה, מקיים העולם ומקיים כל מעשה ומעשה על תיקונו כראוי, ואין לך כל אבר ואבר באדם שאין כנגדו בריה בעולם. שהרי כמו שאדם נחלק לאיברים, וכולם עומדים דרגות על דרגות מתוקנים אלו על אלו וכולם גוף אחד, כך גם העולם, כל אותם בריות כולם אברים אברים ועומדים אלו על אלו. וכאשר כולם מתוקנים, הנה גוף (אחד) ממש. והכל כדוגמת התורה. שהרי כל התורה אברים ופרקים ועומדים אלו על אלו. וכשכולם נתקנים, נעשים גוף אחד.

כיון שדוד הסתכל במעשה הזה, פתח ואמר "מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך". בתורה כל הסודות עליונים חתומים, שלא יכולים להידיבק. בתורה כל אותם דברים עליונים שהתגלו ולא התגלו. בתורה הם כל הדברים שלמעלה ולמטה. כל הדברים של העולם הזה וכל הדברים של העולם הבא הם בתורה, ואין

מדרש הנעלם

שעה יתנערו מעפר מאותו הבנין ויעמדו בבנין מקויים להיות להם קיומא דהא הוא דכתיב (ישעיה נב ב) התנערי מעפר קומי שבי ירושלם יתקיימו בקיומא¹⁰ ויעלו מתחת לארץ ויקבלו נשמתם בארץ ישראל

שעה יתנערו מעפר מאותו הבנין, ויעמדו בבנין מקויים להיות להם קיום. זהו שכתוב "התנערי מעפר קומי שבי ירושלם". יתקיימו בקיום, ויעלו מתחת לארץ, ויקבלו נשמתם בארץ ישראל.

מאיר הזהר

אימא (רמ"ו).¹¹ 1. ולהיות שגם צומנים אחרים היא עולה עד אימא כמו שהוא בשצמות וימים טובים, אצל הוא לאומו זמן מועט כי בחול חוזרת למטה. אצל אז "שצ"י, שהוא לשון עכבה, כי גם לשון ישיבה (משמט) לעיכוז (רמ"ו). 2. בתמילה כשיחיו איש צמקומו שמת שם יתקיימו צקיומם באותה צחינת נשמה שהיתה בהם בעוה"ז, ואחר כך יתגלגלו בגלגול ממחלות שהוא ענין דין ונער וכו' ולעד"ן שהוא לסוד איזה צירור שיעשו דרך עזרם צמחילות הארץ, ואחר כך יעלו בארץ ישראל ויקבלו נשמתם (רמ"ו).

א. כי כפי ערך שחטט לו ית' אין תקומה אף צריצוי עונשים והשיב הא אתקינת תשובה כי כ"י הוא הרוצה בתשובה. ז"ח (נ"א). 3. כך (דפ"ו). 4. שמתחלק האדם לאברים אברים (ד"א). 5. ע"י ע"ם עגו"י פרק 3' שכלן מתבאר ענין הספירות שצורת ישר, וע"י שער כח פרק א' שכל הנבראים וכל הצריות הם ציור דמות פרטוף אלם. 6. אמר ד' עניינים באורייתא כנגד ד' עולמות אצ"ע דככל עולם התורה נרשם כפי העולם שהוא. א"מ (נ"א). 7. הוא סוד החזרת שם צ"ן למקורו, והיינו קומי, כי מתוך טובה תמנער ואחר כך תקום לעלות עד

באותה שעה יציף |נ"א ישיב| קודשא בריך הוא כל מינין [בריחין]^ט י שבגן עדן |עליהם| הדא הוא דכתיב (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח^{יב} אמר רבי יצחק אל תקרי הדודאים אלא הדודים זהו הגוף והנשמה שהם דודים ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר, דודאים ממש, מה הדודאים מולידים אהבה בעולם, אף הם מולידים אהבה בעולם. ומה זה "נתנו ריח", כשרון מעשיהם, לדעת ולהכיר את בוראם, את דודם.

ועל פתחינו אלו פתחי שמים שהם פתוחים להוריד נשמות לפגרים. "כל מגדים", אלו הנשמות חדשים גם ישנים, אותם שיצאו נשמתם מהיום כמה שנים ואותם שיצאו נשמתם מימים מועטים וזכו בכשרון מעשיהם להיכנס בעולם הבא, כולם עתידים לירד בבת אחת להיכנס בגופות המוכנים להם.

ועל פתחינו אלו פתחי שמים שהם פתוחים [להוריד] נשמות לפגרים כל מגדים אלו הנשמות חדשים גם ישנים אותם שיצאו נשמתם מהיום כמה שנים ואותם שיצאו נשמתם מימים מועטים וזכו בכשרון מעשיהם להכנס בעולם הבא כולם עתידים לירד בבת אחת להכנס בגופות המוכנים להם

אמר רבי אחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת, "חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך", צפנתי אותם באותם העולמות, "לך", בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר, "הדודאים" (נתנו ריח), אלו מלאכי שלום. "נתנו ריח", אלו הנשמות שהם ריח העולם. "נתנו", השאירו, כמו שנאמר "ולא נתן סיחון את ישראל". שלמדנו, אמר רבי יהודה, שלש כתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמי נקיים את "על פתחינו כל מגדים".

אמר רבי אחא בר יעקב בת קול יוצאת ואומרת (שם) חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך צפנתי אותם באותם העולמות לך בשבילך בשביל שאתה גוף קדוש ונקי דבר אחר הדודאים (נתנו ריח) אלו מלאכי שלום נתנו ריח אלו הנשמות שהם ריח העולם נתנו שבקו כמה דאת אמר (במדבר כא כג) ולא נתן סיחון את ישראל דתאנא אמר רבי יהודה שלש כתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה ובמאן נוקים על פתחינו כל מגדים

אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן, ודומה נותן פתק של חשבון, והוא מכריז ואומר, רבונו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מכמה ימים, ואותם שנקברו מזמן מועט, כולם צפנתי לך, להוציא אותם בחשבון.

אמר רבי יהודה אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן ודומ"ה נותן פתקא^י דחושבנא והוא מכריז ואומר רבונו של עולם חדשים גם ישנים^י אותם שנקברו מכמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט כולם צפנתי לך למיפק להו בחושבנא

מאיר הזהר

כזכר, וגם המלאכים נראים כך אבל אינם כאלם כבוד הפנימיות אלא החיצונית שלו, ולכן נרמזו בדודאים שהם דוגמת אדם, והם דמות זכר ונקבה, וכן אלו המלאכים הם אחד מימין ואחד משמאל ללוות הנשמה כדאימא בסמוך, ולכן נקראו מלאכי שלום, שהוא המחצרות המסדים עם הגבורות (רמ"ו). י. פ"י כן מפני שהדודאים אינן להם ריח מנד עמם, ועל כן כריך לומר שהריח הוא דבר אחר שחוק מהם, ופירשו על הנשמות, מפני שאין לך דבר שהנשמה נהנית בו אלא הריח, ומשום זה השפיעה ה' באדם דרך אפיו כדי שתמיד תשיג הנאה מריח השדה אשר זרכו ה' הוא גן עדן, כרמון צפרשה זו צפסוק (כו, כז) וריח את ריח בגדיו, ולהיות שדרך האף נכנסה הנשמה לכן אמרו ר"ל צפסוק (תהלים קג, ו) כל הנשמה תהלל, איזהו דבר שהנשמה נהנית בו זה הריח, ו"ש כל הנשמה שדוקא החוטם המריח הוא האבר שבו נמלאה (כל) הנשמה כולה (רמ"ו). ית. דומ"ה זה היה שר מצרים וכשהורידוהו מגדולתו נתמנה על הממים כמ"ש בפרשת שמות (יח ע"א), ורמז לזה (שמות יד ל) וירא ישראל את מצרים מת. ונראה שטעם מינוי זה הוא מפני שמצרים שורשו בעורף כנודע, ושם הוא הענש הנשאר מן הגוף וכמוצא לקמן דף קל"ו א' במדרש הנעלם שנקרא במואל רמאה ומכריז ואומר וכו', אפשר שטעם הכרזה זו הוא הודאה והכנעה אל הקדושה (רמ"ו). יט. יראה לא מצעיא אותם שנקראו ממים שכבר מתו שהם לא נטערו לגלגול אלא אפילו אותם שנתגלגלו מנקדם וחזרו איזה פעמים צאופן שהם חדשים גם ישנים, כלם צפנתי לך, כמו שהפקדתי לעשות (אור יקר).

ט. ונראה שהוא שפע נוקבא דפרדשקא דאריך שנתקן ממלכות דעמיק ושמתנו נשיב ממד נוקבא חיינ וממד חיינ דמיינ וחד רוחא נפיק לז"א לאתערא בגנתא דעדן וחד רוחא דחיי וכו', כדאימא באלהא רבא קל ע"ב, וכו', וגם נודע שסוד הריח הוא ביסוס הגבורות, והוא הוא עלם העוה"צ שאז השליטה תהיה לגבורות מצוסמות צשרן (רמ"ו). י. מיני ריחין (דפ"ו ורמ"ו). יא. יראה חצין אמרו נתנו ריח, שהרי הדודאים שהם נקראים מאנדראגול"י אינן צהם ריח כלל, והמשיל את גופות הנדיקים לדודאים שהרי הם נורת אדם, וגם שינינו מן האריך כמו הדודאים (רמ"ו). יב. לרמז כי הא' הנוסף ירמז לעולם האחדות שיהיה בין הגוף והנשמה, כי לא יתפרדו עוד לעולם (רמ"ו). יג. ידעוה סגולת הדודאים, ואומר שהנדיקים נמשלו לדודאים שסגולתם להוליד אהבה בעולם כך הנדיקים. וענין זה הוא בשמי בחינות, הראשונה בסוד ייחוד הנשיקין שהוא זוג א"א כנודע מפרשת תרומה והוא הוא [הנקרא אהבה] המזכר מסוד דודים ורעים, והבחינה השנית כי ענין אהבה הוא מסטרא דאי' כמבואר אללנו בכוונת דחילו ורחימו (רמ"ו). יד. הגופות צעוה"ז צאים מטפה קרחה ואחרי מותם הם (גם כן סרוחים) [נצלה מסרתח] אשר על כן אין הנשמה יכולה ליהנות מנועם ה' בעודה משותפת עמו. אבל כזה המעשים טובים שזה כחם להשלים החיצונית הוא הגוף, אז יתנו ריח שידכחו החמרים כל כך עד שהנשמות אשר מתחברנה אליהם תוכלנה לדעת ולהכיר לצוראם, פ"י לדעת הוא ענין ההשכלה השכלית ולהכיר הוא הציור המוחש (רמ"ו). טו. נמחק דפ"ו. טז. נקראים דודאים שהם נורת אדם

זהר

מאן די שגח וידע לון ובגין כך כתיב (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהו"ה ישמיע כל תהלתו

תא חזי אתא שלמה ובעא [למיקם] [לקיימא] על [מלוי] [מלי] דאורייתא ועל דקדוקי אורייתא ולא יכיל אמר (קהלת ז כג) אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני דוד אמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך תא חזי כתיב בשלמה (מ"א ה יב) וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף והא אוקמוה דחמשה ואלף טעמים הוו בכל משל ומשל דהוה אמר ומה שלמה דאיהו בשר ודם כך הוו במלוי מלין דאורייתא דקאמר קב"ה על אחת כמה וכמה דבכל מלה ומלה אית בה כמה משלים כמה שירין כמה תושבחן כמה רזין עלאין כמה חכמאן ועל דא כתיב מי ימלל גבורות יהו"ה

תא חזי מה כתיב לעילא (בראשית כה יב) ואלה תולדות ישמעאל דאינון תריסר נשיאין לבתר אמר ואלה תולדות יצחק (שם יט) סלקא דעתך דכיון דכתיב ביה בישמעאל דאוליד תריסר נשיאין ויצחק אוליד תרין בנין (ו) דא אסתלק ודא לא אסתלק על דא כתיב (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהו"ה דא יצחק⁶ [ויצחק] [ועשו] אפיק ליה ליעקב דהוה איהו בלחודוי יתיר מכלהו דאוליד תריסר שבטין קיומא דלעילא ותתא אבל יצחק לעילא בקדושה עלאה [וישמעאל] [ועשו] לתתא ועל דא כתיב מי ימלל גבורות יהו"ה ישמיע כל תהלתו דא יעקב כד אתדבק שמשא כסיהרא כמה ככביא נהירין מנייהו

ואלה תולדות יצחק בן אברהם (בראשית כה יט) אמר רבי יוסי מאי שנא דעד הכא לא כתיב בן אברהם והשתא אמר אלא אע"ג דכתיב (בראשית כה יא) ויברך אלהי"ם את יצחק בנו השתא דמית אברהם דיוקניה הוה ביה² ואשתאר ביה ביצחק דכל מאן דחמי ליצחק הוה אמר דא אברהם ודאי והוה סהיד ואמר אברהם הוליד את יצחק (שם יט) רבי יצחק קם ליליא חד

מדרש הנעלם

אמר רב יהודה אמר רב עתיד הקדוש ברוך הוא לשמוח באותו זמן עם הצדיקים להשרות שכינתו עמהם והכל ישמחו

מי שישגיח [שיתבונן] וידע אותם. ולכן כתוב "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו".

בא וראה, בא שלמה וביקש לעמוד על דברי התורה ועל דקדוקי התורה ולא יכל. אמר, "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני". דוד אמר, "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". בא וראה, כתוב בשלמה "וידבר שלשת אלפים משל ויהי שירו חמשה ואלף". והרי בארוהו שחמשה ואלף טעמים היו בכל משל ומשל שהיה אומר. ומה שלמה, שהוא בשר ודם, כך היו בדבריו, דברי התורה שאמר הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה שבכל דבר ודבר יש בו כמה משלים, כמה שירים, כמה תשבחות, כמה סודות עליונים, כמה חכמות, ועל זה כתוב "מי ימלל גבורות ה'".

בא וראה מה כתוב למעלה, "ואלה תולדות ישמעאל". שהם שנים עשר נשיאים. אחר כך אמר "ואלה תולדות יצחק". התעלה על דעתך שכיון שכתוב בו בישמעאל שהוליד שנים עשר נשיאים ויצחק הוליד שני בניו, זה עולה וזה לא עולה, על כן כתוב "מי ימלל גבורות ה'", זה יצחק, ויצחק הוציא את יעקב שהוא היה לבדו יותר מכולם, שהוליד שנים עשר שבטים, הקיום של מעלה ומטה. אבל יצחק למעלה בקדושה עליונה, (וישמעאל) ועשו למטה, ועל כן כתוב "מי ימלל גבורות ה' ישמיע כל תהלתו", זה יעקב, כשנדבק השמש בלבנה, כמה כוכבים מאירים מהם.

"ואלה תולדות יצחק בן אברהם". אמר רבי יוסי, מה שונה שעד כאן לא כתוב בן אברהם, וכעת אמר. אלא אף על גב שכתוב "ויברך אלהים את יצחק בנו", כעת שמת אברהם, דמותו היתה בו, ונשארה ביצחק. שכל מי שראה את יצחק, היה אומר זה ודאי אברהם, והיה מעיד ואומר, "אברהם הוליד את יצחק". רבי יצחק קם לילה אחד

אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמוח באותו זמן עם הצדיקים להשרות

מאיר הזהר

מיומרת ואחר שכמוז ויצרך אלקיס וגו' סמיך ליה אצרהס הוליד את יצחק לפרש מה ענין הצרכה הנו'. ועוד קשה מילת אע"ג שאמר למעלה מזה ח"ל אר"י מ"ש דעד הכא לא כתיב בן אצרהס והשתא אמר אלף אע"ג ויצרך אלקיס את יצחק בנו השתא דמית אצרהס וא"כ קשה מילת אע"ג שהוא להפך והיל"ל משום דכתיב וכו' וז"ע (שמו"ג שער"ס למהר"א) (הגהות מהר"א). פי' צחי אצרהס היה דיוקנו של יצחק דומה לו, וגם אחר שמת נשאר דיוקנו צינאק, ח"ש "ואשתאר ביה צינאק" (מ"מ). ג. ככאן מתחיל לפרש ענין רמז יצחק לעולם התמיה כשם שהוא ענין השמחה ססודה מהצנינה וכו', וסוד השמחה הוא מן

א. פי' מי הוא שידבר צינאק שהוא גבורות ה', גבורה דז"א, ויאמר עליו דלא אסתלק ח"ו שהרי יצחק ממנו יעקב שהוליד י"ב שבטים שהם קיום העולם, ח"ש "ישמיע כל תהלתו דא יעקב" פי' ישמיע מלשון וישמע שאלו את העם, שהז"א שהוא נגד יעקב מקצן כל ההארות כולם, ומשפיעם צינאק הנק' כל, ומשם למלכות הנקראת תהלה (מ"מ). ג. וקשה כי ח"ל אמרו שלעולם היה יצחק צינאקו של אצרהס מפני הליצני' שלא אמרו מאצרימלך נמעצרה שרה והכא אמרו דהשתא דמית אצרהס אשתאר ביה דיוקניה וזו"ס ויצרך אלקיס את יצחק בנו כי הצרכה הזו הימיה שנשארה דיוקנו צו להעיד שהוא בנו והוה מלת בנו שהיא

ספר הזהר

תרגום

באותה שמחה^ה הרא הוא דכתיב (תהלים קד לא) ישמח יהו"ה במעשיו אמר רבי יהודה עתידיים הצדיקים באותו זמן לברא עולמות^י ולהחיות מתים אמר ליה רבי יוסי והתנן (קהלת א ט) אין כל חדש תחת השמש^י

שכינתו עמהם, והכל ישמחו באותה שמחה, זהו שכתוב "ישמח ה' במעשיו". אמר רבי יהודה, עתידיים הצדיקים באותו זמן לברוא עולמות ולהחיות מתים. אמר לו רבי יוסי, והרי שנינו "אין כל חדש תחת השמש".

אמר ליה רבי יהודה ת"ש בעוד שהרשעים בעולם וירבו כל העולם אינו בקיום וכשהצדיקים בעולם אזי העולם מתקיים ועתידיים להחיות מתים כדקאמרן (זכריה ח ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים כדכתיב לעיל באותו זמן וישגועו הצדיקים דעת שלימה דאמר רבי יוסי ביומא |דיחדי| (דחדי) קודשא בריך הוא בעובדיו זמינן אינון צדיקיא למנדע ליה בלבהון וכדין יסגי סכלתנו בלבהון כאילו חזו ליה בעינא^י

אמר לו רבי יהודה, בא ושמע, בעוד שהרשעים בעולם וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם, אזי העולם מתקיים. ועתידיים להחיות מתים כמו שאמרנו, "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים", כמו שכתוב למעלה. באותו זמן ישיגו הצדיקים דעת שלימה. שאמר רבי יוסי, ביום שישמח הקדוש ברוך הוא במעשיו, עתידיים הצדיקים להכיר אותו בלבם, ואז תרבה ההשכלה בלבם כאילו ראו אותו בעין.

הרא הוא דכתיב (ישעיה כה ט) ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה וגו' ושמחת הנשמה בגוף יתר מכלם על שיהיו שניהם קיימים וידעו וישגו את בוראם ויהנו מזיו השכינה וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא הרא הוא דכתיב (בראשית כה יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אלו הם תולדות השמחה והשחוק שיהא בעולם באותו זמן בן אברהם היא הנשמה הזוכה לכך ולהיות שלימה במעלתה אברהם הוליד את יצחק (שם) הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם

זהו שכתוב "ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה" וגו'. ושמחת הנשמה בגוף יותר מכולם, על שיהיו שניהם קיימים וידעו וישגו את בוראם ויהנו מזיו השכינה, וזהו הטוב הגנוז לצדיקים לעתיד לבא. זהו שכתוב "ואלה תולדות יצחק בן אברהם", אלו הם תולדות השמחה והשחוק שיהא בעולם באותו זמן. "בן אברהם", היא הנשמה הזוכה לכך ולהיות שלימה במעלתה. "אברהם הוליד את יצחק", הנשמה מולידה השמחה והשחוק הזה בעולם.

אמר רבי יהודה לרבי חייא הא דתנינן דעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא מאי היא אמר ליה עד לא אזלית קמי אינון מלאכין קדישין מארי מתניתין הכי שמיע לי כיון דשמעית הא דאמר רבי אלעזר אתישבא בלבאי דאמר רבי אלעזר סעודת הצדיקים לעתיד לבא כהאי דכתיב (שמות כד יא) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו ורא הוא דתנן גיזונון

אמר רבי יהודה לרבי חייא, זה שנינו שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות סעודה לצדיקים לעתיד לבא מה זה. אמר לו, טרם שהלכתי לפני אותם המלאכים הקדושים, בעלי המשנה, כך נשמע לי. כיון ששמעתי את זה שאמר רבי אלעזר, התיישב בלבי. שאמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כמו זה שכתוב "ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו". וזה הוא שנינו נזונים.

ואמר רבי

ואמר רבי

מאיר הזהר

מפני שממשיכים שפע לו"א עד שמעלים אותו למקומו, וזפרט צמורתם שעולה עד עתיק יומין, ושם נעשים שמים חדשים וארץ חדשה (לעיל ד ע"ג). וכל זה הוא שם צעליונים, והפסוק דאין כל חדש מיירי דוקא חמת השמש, אצל למעלה מן השמש הוא אור הגנוז, ואם כן כשיחזור צמירות העולם לשלמותו אז יהיה מקום וכה לברוא עולמות (רמ"ו). ז. הוא הוא הנזכר שם בצדרא רבא (שאז תרצה החכמה), עיי"ש, כי אז יאיר אור חכמה סמימאה. וגם אפשר לומר שמפני שאז יאיר פנימיות עתיק שמאיר דעת שלו על מוחא סמימאה לכן ישיגו דעת שלימה (רמ"ו). קיד ע"ג (הערת הזוהר). ט. השמחה מנד גבורות הנמתקות, ואין לך גבורה נמתקת יותר מגבורה דעתיק שהיא מלכות דאדם קדמון (רמ"ו). פ. יובן צמ"ש הרב עלי תאיבו ישראל לנרפא בלבהון דכמידי היש ה' בקרבנו אם אין, ופי' הרב שחשקו להשכיל בפועל צמי' ז"א וצמי' א"א ושישמה שכלם להצין הנפלאות ע"י א"א ו"א, וכו' ומשה אמר להם שצפרי הארץ יכירו וכו' אמר כאן "ומינין איתון" פי' כבר הם ומינין למנדע ליה בלבהון (מ"מ). פי', האור הגנוז משעת ימי בראשית, חוהי צמינת "סעודת לויטן" דהיינו החוורתא (צהג"א על ספר"ס סוף יב ע"א). י. עדיין לא הלכתי לפני מלאכים קדושים לידע מה יהיה הסעודה לעתיד לבא (ד"ה).

הגבורות הנמתקות על דרך יין המשמת, וכו'. ולכן אז שיהיה זמן החיפון והוא זמן השמחה שלא יוסף ע"ג עמה (רמ"ו). ד. פי' שיגלה אור עתיק בכל העולמות, שהרי כולם יהיו נכללים בעולם האצילות וכמו שיבוא. ה"ד (תהלים קד, לא) ישמח וגו', כי צוה מדויק אומרו ישמח בלשון עתיד, דמשמע דעדיין לא היה כך, וגם אומרו במעשיו, כולל הכל, וזפרט ירמוז שאז ישמח שם צ"ן צמינת עשיה (רמ"ו). פי' בהתגלות חסד בפומא דאמה (כללים ח"א פג ע"א). ה. שאז יאיר שם ס"ג שהוא כללות עוה"ב, וכמו כן דעת עתיק יש צו שם ס"ג כנוכר בדרוש תלת רישין ג), והוא יאיר פנימיות ז' תחתיות שלו, וידוע שצדס ס"ג נצרה העולם (רמ"ו). ו. אע"ג דפסוק הוא זה, נראה דאמר תנן לרמוז לכמה קושיות ששנו בגמרא עבודה זרה (שבת ל ע"ג) בפסוק זה כגון גבי עמידה אשה שחלה בכל יום, עמידה ארץ ישראל חולמת, והתשובה שהשיבו שם בא ואראך דוגמתו וכו', ולזה נראה שכיון רבי יוסף, מפני שהוקשה לו דמינת תחית מתים כבר נראית ע"י אליהו ואלישע, אצל בריאת עולמות לא מנא דוגמתו. ומשני רבי יהודה עבד שהרשעים בעולם, והענין צמינת ששנינו בעשרה מאמרות נצרה העולם וכו', אלא להפריע מן הרשעים וכו', פי' כדי שיהיה אופן לעונש הרשעים שמדת הרחמים נהפך להם למדת הדין מפני כמה פגימות שפוגמים בזעיר ומגזירים כח הדין, וליתן שכר טוב וכו', שמקיימים את העולם. גם שנצרה בעשרה מאמרות

זהר

למלעי באורייתא ורבי יהודה קם בקסרוי⁶ בההיא שעתא אמר רבי יהודה איקום ואיזיל לגבי רבי יצחק ואלעי באורייתא ונתחבר כחדא אזל עמיה חזקיה בריה דהוה רביא

כד קריב אבבא שמע ליה לרבי יצחק דהוה אמר (בראשית כה יא) ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי ראי האי קרא לאו רישיה סיפיה ולאן סיפיה רישיה⁷ מאי שנא דקב"ה אצטריך לברכא ליה ליצחק בגין דאברהם לא ברכיה מאי טעמא משום דלא יתברך עשו ועל דא סליקו אינון ברכאן לקב"ה⁸ ואוקמוה וישב יצחק עם באר לחי ראי [מהו לחי ראי] אלא דאתחבר בה בשכינתא⁹ בירא דמלאך קיימא אתחזי עלה כתרומו ובגין כך ברכיה

אדרהבי בטש רבי יהודה אבבא ועאל ואתחברו אמר רבי יצחק השתא זווגא דשכינתא בהדן אמר רבי יהודה האי באר לחי רואי דקאמרת שפיר אבל במלה אשתמע¹⁰ פתח ואמר (שיר ד טו) מעין גנים¹¹ באר מים חיים ונוזלים מן לבנון האי קרא אתמר אבל הא אוקמוה¹² מעין גנים דא אברהם¹³ באר מים חיים דא יצחק¹⁴ ונוזלים מן לבנון דא יעקב באר מים חיים דא יצחק היינו דכתיב (בראשית כה יא) וישב יצחק עם באר לחי ראי ומאי באר דא שכינתא לחי (ראי) דא חי העולמים¹⁵ צדיק חי העולמים ולית [לאפרשא] (לאתפרשא) לון חי הוא בתרי עלמין [וחי] (ד)לעילא דאיהו עלמא עלאה חי לגבי עלמא תתאה ועלמא תתאה בגיניה קיימא ונהרא¹⁶

לעסוק בתורה. ורבי יהודה קם בקיסריה באותו שעה. אמר רבי יהודה, אקום ואלך לרבי יצחק, ואעסוק בתורה ונתחבר יחד. הלך עמו חזקיה בנו, שהיה ילד.

כשקרב לשער, שמע את רבי יצחק שהיה אומר, "ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק בנו וישב יצחק עם באר לחי רואי". הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. מה שונה שהקדוש ברוך הוא הצטרך לברך את יצחק משום שאברהם לא ברך אותו. ולמה, משום שלא יתברך עשו, ועל כן עלו אותן ברכות לקב"ה, ובארוהו. "וישב יצחק עם באר לחי רואי", מה זה "לחי רואי". אלא שהתחבר עם השכינה, הבאר של מלאך הברית נראה עליה כתרומו, ולכן ברכו.

בינתיים דפק רבי יהודה בשער ונכנס, והתחברו. אמר רבי יצחק, כעת זווג השכינה עמנו. אמר רבי יהודה, ה"באר לחי רואי" הזו שאמרת, יפה, אבל בדברי [הפסוק זה] נשמע. פתח ואמר, "מעין גנים באר מים חיים ונוזלים מן לבנון". הפסוק הזה נתבאר, אבל הנה פרשוהו, "מעין גנים" זה אברהם. "באר מים חיים" זה יצחק. "ונוזלים מן לבנון" זה יעקב. "באר מים חיים" זה יצחק, היינו שכתוב "וישב יצחק עם באר לחי רואי". ומה הבאר, זו השכינה. "לחי", זה חי העולמים, צדיק חי העולמים, ואין להפריד אותם. חי הוא בשני עולמות, חי למעלה שהוא העולם העליון, חי כלפי העולם התחתון, ובשבילו העולם התחתון קיים ומאיר.

מאיר הזהר

אשתמע מה שדרשת כי מלת לחי הוא חי העולמים שהוא היסוד. ז"ח (ג"א).
 ו. שהוא חסד דז"א והוא יומא כלליל כולוה יומי ח"ש מעין שכולל חמש גנים שהם חמש קצוות (מ"מ). ז. כלומר אין הכוונה לדרוש הפסוק שכבר נדרש אבל בכלל הנדרש נקטינן. ח"ש אבל הא אתמר, ועיקר הכוונה לכללות באר מים חיים היומו בגבורות כדמסיק (אור יקר). ט. כי מהתקדמות תחילת כניסת נהר דנגיד בגן, דהיינו בינה בנטיעות הגן שהם ו"ק וגן מלכות (אור יקר). ט. כלומר נקטינן מהאי פי' היות באר מים חיים דא יצחק, א"כ היינו ישב יצחק וכו', שאין הכוונה שממש יצחק נקרא באר אלא השכינה הנקראת באר דבוק צו כנודע גבורה תתאה דלחי מגבורה עלאה, ח"ש ומאי באר דא שכינתא (אור יקר). פי' שהגבורות צוים המלכות ונוזלים מן לבנון דא יעקב פי' שפ"ת יש צו יסודות דא"א, שנקרא לבנון (מ"מ). ס ע"צ (הערת הזהר). י. ס ע"א (הערת הזהר). יא. כלומר אומרו לחי רואי הוא ממש כאומר חי העולמים יחד, וזה שנדע פי' מלת רואי ונדע פי' העולמות יהיה הכל א' (אור יקר). יב. לגבי עלמא עלאה שהוא הדינה יהיה פירושו שהוא חי משפעה שהיא ארך החיים ממקור החיים ומשם היסוד חי, ולגבי עלמא תתאה שהיא מלכות נקרא חי מפני שהוא שולח החיות אליה, ומפני היות בחי' שפע היסוד למלכות צ"ב בחינות הא' הוא השפע התמידי המעמיד המליאות שזה לא יחסר לעולם, ועוד כאומר וצדיק יסוד עולם היסוד המעמיד הצנין, ועולם זה יסודו למעלה לזה אמר "ועלמא תתאה בגיניה קיימא", דהיינו קיומו, והצחי' הב' הוא השפע המתרבה כענין חידוש הירח ולזה אמר ונהרא (אור יקר).

א. שם מקום ור' יהודה עמד שם לעסוק בתורה (ד"א). ב. פי' מה שייכות ויצרך אלהים אל יצחק עם וישב יצחק עם באר לחי רואי. ותיכף בשנקשה קושיא אחרת וזהו ימורך הכל "מאי שנא וכו'" דאציו הו"ל לצרכו, ומיך משום דלא יתברך עשו, וזהו ממורך יראש דקרא, ויהי אחרי מות אברהם ונשאר יצחק בלא צרכה שצביל עשו, ולכן ויצרך אלהים את יצחק, חוכה להצטרך מפי הקב"ה, שצביל שנתחבר עם השכינה היא באר לחי רואי וצ"כ צרכיה (מ"מ). ג. והיינו דקאמר ויהי אחרי מות אברהם, ולא רצה לצרך את יצחק, מפני שאין צרכה האנושי לחלק צורע המתברך בין זה לזה לכן ויצרך אלהים שהקב"ה מצרך האדם וצרכותיו לפנות למקצת זרוע (אור יקר). ד. שפי' בירא דמלאך קיימא אתחזי עלה, דהיינו השכינה הנקרא בירא, ומלאך קיימא שהוא הצרית דהיינו יסוד אתחזי עלה דהיינו יסוד במלכות, וצויות שישב יצחק עם הייסוד הוה בטוב כוונתו ומעשיו וכה לצרכה, דהיינו סוד וצרכות לראש צדיק להשפיע למלכות (אור יקר). פירושו עטרה שצביקוד היא סוד בחי' המ' הכלולים צביקוד וצבחי' זו נקרא המ' מלאך הצרית וכל צרית צמי' בחי' זו והמ' עגמה היא השכינה בעגמה דמלאך קיימא צחינתה שפ"ת אתחזי עלה להאירה ולהשפיע (ג"א). ה. אין אתה צריך לתרגומו שמתל באר לחי רואי נשמע שפי' באר מלכות, לחי שהוא היסוד. רואי, כלומר לעולם רואה ומצטו להמשיך לקבל צרכותיו (אור יקר). פי' שפיר קאמרת שבאר לחי היא השכינה דמלה קיימא שהוא היסוד אתחזי עלה אבל התיבות בעצם מוכיחות ע"ז שבאר היא מלכות לחי העולמים שהוא יסוד רואי ח"ש במלה אשתמע (מ"מ). פירושו במלה ממש

בא וראה, הלבנה לא מאירה אלא כשרואה את השמש, וכיון שרואה אותו, מאירה. ועל כן "באר לחי רואי" הזו ודאי, ואז מאירה ועומדת במים חיים. "לחי רואי" כדי להתמלא ולהיות מאירה מהחי הזה. בא וראה, כתוב

תא חזי סיהרא¹ לא [את]נהיר² אלא כד חזיא ליה לשמשא³ וכיון דחזיא ליה אתנהיר⁴ ועל דא האי באר לחי רואי ודאי וכדין אתנהרא וקיימא במיין חייין לחי ראי בגין לאתמליא ולאנתהרא מהאי חי תא חזי כתיב

מדרש הנעלם

אלעזר, במקום אחד שנינו נהנים, ובמקום אחר שנינו נזונים. מה בין זה לזה. אלא כך אמר אבי, הצדיקים שלא זכו כל כך, נהנים מאותו זיו, שלא ישיגו כל כך. אבל הצדיקים שזכו, נזונים עד שישגו השגה שלימה. ואין אכילה ושתיה אלא זו, וזו היא הסעודה והאכילה. ומנין לנו זה, ממש, שכתוב "ויחי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה". למה לחם לא אכל ומים לא שתה, מפני שהיה נזון מסעודה אחרת, מאותו זיו של מעלה. וכמו כן סעודתם של צדיקים לעתיד לבא.

אמר רבי יהודה, סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמוח בשמחתו, זהו שכתוב "ישמעו ענוים וישמחו". רב הונא אמר, מכאן "וישמחו כל חוסיי בך לעולם ירננו". אמר רבי יצחק, זה וזה ישנם לעתיד לבא.

ולמדנו, אמר רבי יוסי, יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית, אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם, ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא, וזו היא השתיה והאכילה, ודאי זו היא. אמר רבי יהודה ברבי שלום, אם כן מהו לויתן ומהו השור, שכתוב "כי בול הרים ישאו לו".

אמר רבי יוסי, והנה כתוב "בעת ההיא יפקוד ה' בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש בריח ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים", הנה כאן שלשה. אלא רמז הוא שרמז על המלכיות. אמר רבי תנחום, אין לומר על מה שאמרו רבותינו, ודאי כך זה.

אמר רבי יצחק, אני הייתי לפני רבי יהושע ושאלתי על הדבר הזה. אמרתי, הסעודה הזו של הצדיקים לעתיד לבא האם כך הוא, לא התיישבה בלבי, שהנה אמר רבי אלעזר, סעודת הצדיקים לעתיד לבא כדוגמא זו

אלעזר באתר חד תנינן⁵ נהנין ובאתר אחרא תנינן נזונין מאי בין האי להאי אלא הכי אמר אבוי הצדיקים שלא זכו כל כך נהנין מאותו זיו שלא ישיגו כל כך אבל הצדיקים שזכו נזונין עד שישגו השגה שלמה ואין אכילה ושתיה אלא זו וזו היא הסעודה והאכילה ומנא לן הא ממש דכתיב (שמות לד כח) ויהי שם עם יהוה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה מאי טעמא לחם לא אכל ומים לא שתה מפני שהיה נזון מסעודה אחרת מאותו זיו של מעלה וכהאי גוונא סעודתן של צדיקים לעתיד לבא **אמר** רבי יהודה סעודת הצדיקים לעתיד לבא לשמוח בשמחתו הדא הוא דכתיב (תהלים לד ב) ישמעו ענוים וישמחו רב הונא אמר מהכא (שם ה יב) וישמחו כל חוסיי בך לעולם ירננו אמר רבי יצחק האי והאי⁶ איתא לעתיד לבא

ותאנא אמר רבי יוסי יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית אלו דברים עתיקים שלא נגלו לאדם מיום שנברא העולם ועתידים להתגלות לצדיקים לעתיד לבא וזו היא השתיה ואכילה (ושתיה) ודאי דא היא אמר רבי יהודה ברבי שלום אם כן מהו לויתן ומהו השור דכתיב (איוב מ טו) כי בול הרים ישאו לו **אמר** רבי יוסי והא כתיב (ישעיה כו א) בעת ההיא יפקוד יהוה בחרבו הקשה והגדולה והחזקה על לויתן נחש בריח ועל לויתן נחש עקלתון והרג את התנין אשר בים הא הכא תלתא אלא רמז הוא דקא רמז על [מלכותא] (מלכותא) אמר רבי תנחום לית למימר על מה דאמרו רבנן ודאי כך היא

אמר רבי יצחק אנא הוינא קמיה דרבי יהושע ושאלנא האי מלה אמרנא האי סעודתא דצדיקא לעתיד לבא אי כך הוא לא אתיישבא בלבאי דהא אמר רבי אלעזר סעודת הצדיקים לעתיד לבא כהאי גוונא

מאיר הזהר

ע"ב אמר שם שמאזו הארחא שבפגותא דשערי נהיר לצדיקים אור גדול שעליו נאמר (ישעיה נח יד) אז תתענג על ה', ופי' הרב זל"ה ש"ס אור מעולה מכל העיר יותר ממנו במקומו ושהוא אור ממש צלי אמנעי וזו היא ההשגה השלימה, מה שאין כן דרך השערות דאינו אלא הגאה בעלמא. וכן יש לפרש ענין זה בהקדמה המוכרת בליקוטי תורה פרשת תולדות בשתי צמינות שיש בדיקנא דשערות ודפנימיות, ע"ש. ית. כלומר גם הגוף וגם הנשמה (דע"ה ח"ב מד ע"ג).

יג. מלכות (אור יקר). יד. הוא סוד החיות (אור יקר). טו. כלומר שהיא מסמלת צנייה אל הת"ת לקבל, וזריכה היא להכין פניה לקבל מהת"ת ואם לאו לא תקבלוראיה זו היינו הכנתה וקישוטיה כלפי בעלה לקבל שפעה (אור יקר). טז. כלומר מעולם לא קשטה ענמה והוכנה הירח שלא תשפיע צה הת"ת א"כ באומרו רואי חייבה היסוד (אור יקר). יז. נראה שמוצן צמה שנמנא בארעא רצא (קח ע"ב), שהצדיקים ירחי ארבע מאה עלמין דכסופין, ופי' צו הרב זל"ה שה"ס ד' חורתי הנמשכים מאחורי ארץ עד רישא דזעיר, ובארעא זוטא רפח

זהר

ובניהו בן יהודע⁶ בן איש חי (ש"ב כג ז) דהוה צדיק ונהיר לדריה כמה | דחי דלעילא | (דמלעילא) נהיר לעלמא ובכלי זמנא האי באר לחי אסתכל וחמי בגין לאתנהראי כדקאמרן וישב יצחק⁷ עם באר לחי ראי היינו דכתיב (בראשית כה כ) בקחתו את רבקה ויתיב בהדה ואתאחיד עמה⁸ חשך בלילה דכתיב (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי ותא חזי יצחק בקרית ארבע הוה בתר דמית אברהם מהו וישב יצחק עם באר לחי רואי דאזדווג ביה ואחיד ביה בההוא בירא לאתערא רחמותא כדקאמרן!

פתח רבי יצחק ואמר (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם וזרח השמש דא שמשא דנהיר⁹ לסיהרא¹⁰ דכד אתחזי בהדה כדין נהרא ואתנהיר¹¹ וזרח מאתר עלאה¹² דקיימא עליה מתמן זרח תדיר ובא השמש¹³ לאזדווגא בהדה דסיהרא הולך אל דרום דאיהו ימינא¹⁴ ושוי תוקפיה ביה¹⁵ ובגין דתוקפיה ביה כל חילא¹⁶ דגופא בימינא הוא וביה תליא ולבתר סובב אל צפון נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא סובב סובב הולך הרוח בקדמיתא כתיב שמש והשתא רוח אלא כלא חד ורזא חדא וכל דא בגין דסיהרא אתנהרא מניה ויתחברון תרווייהו

תא חזי כד אתא אברהם לעלמא חביק לה לסיהרא¹⁷ וקריב לה כיון דאתא יצחק אחיד בה ואתקיף בה כדקא

"ובניהו בן יהודע בן איש חי", שהיה צדיק והאיר לדורו, כמו החי שלמעלה מאיר לעולם, ובכל זמן הבאר הזו לחי מסתכלת ורואה כדי להאיר, כמו שאמרנו, "וישב יצחק עם באר לחי רואי", היינו שכתוב "בקחתו את רבקה", וישב עמה והתאחד עמה, חושך בלילה, שכתוב "שמאלו תחת לראשי". ובא וראה, יצחק היה בקרית ארבע אחרי שמת אברהם, מה זה "וישב יצחק עם באר לחי רואי", שהזדווג עמה, ואחז באותה הבאר לעורר האהבה, כמו שאמרנו.

פתח רבי יצחק ואמר, "וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם", "וזרח השמש" זה השמש שמאיר ללבנה, שכאשר נראה עמה, אז מאירה, ומאיר וזרח ממקום עליון שעומד עליו, משם זרח תמיד. "ובא השמש", להזדווג עם הלבנה. "הולך אל דרום" שהוא הימין, ושם בו את כחו. ומשום שכחו בו, כל כח הגוף הוא בימין, ובו הוא תלוי. אחר כך "סובב אל צפון". מאיר לצד זה ומאיר לצד זה. "סובב סובב הולך הרוח". בראשונה כתוב "שמש" וכעת "רוח". אלא הכל אחד וסוד אחד, וכל זה משום שהלבנה מוארת ממנו ויתחברו שניהם.

בא וראה, כשאברהם בא לעולם, חיבק את הלבנה וקירב אותה אליו. כיון שבא יצחק, אחז בה

מאיר הזהר

לזה חזר ואמר מאתר עילאה דקיימי עליה דהיינו הצינה וממילא משמע שכן העלול מאיר מעילתו והתחתון מן העליון ואל¹⁸ והרי החכמה והכתר זה אינו דוחק שכן על דמעל, אמנס הצינה קיימא עליה ממש. וענין זה לא הולך לבארו בכתוב, כי כמו שנודע שהוא זורח ביה, כן נודע שהוא זורח מצינה, ו"ש מממן זרח תדיר (אור יקר). יא. היינו צינה. אל"מ (נ"א). יב. ובא השמש אינו ענין זרח אלא לאזדווגא, כי ביאתו אליה הוא סוד הזיווג שהוא עידון נוסף. והענין כי תחילה זרח צפון ו"ק שבו יונקים מו"ק נעלמים שצבינה ואגב אורחיה המשיך אור למטה המלכות להזריח¹⁹ אל הייחוד צפון קישוטיה ואח"כ ובא השמש לגבי המלכות להתייחד עמה אמנס מלת בא אינו ממש שכבר בא אליה אלא בא בדרכו לבוא אליה (אור יקר). יג. חסד (אור יקר). ה' חסדים יואים מיסוד דאימא שבתוך ת"ת דז"א והולכים לחסד דז"א ומניחים שם חסד אל ואח"כ הולכים אל גבורה דז"א ומניחים שם חסד ב' וכן על זה הדרך ח"ש הולך אל דרוך דאיהו ימינא ושוי תוקפיה ביה, פי' חסד הא' מה' חסדים דאימא נשאר בחסד דז"א שהוא הדרוס ולבתר סובב אל צפון שחסד שני הולך לגבורה דז"א (מ"מ). יד. כלומר כל כח פעולתו שנטל מו"ק הנעלמים בהגיעו אל החסד הגביר כח החסד על הכל והיינו שהוא נקרא רב חסד מטה כלפי חסד (אור יקר). טו. בענין שעיך פעולתו לחסד והיינו מוליך לימין משה זרוע תפארתו ולזה דקדק הפסוק באומרו הולך אל דרום כי אל דרום שהוא חסד היא הליכה טבעית אליו אמנס אל צפון שהוא גבורה סובב אל צפון כי הסבוב הוא דרך מעוקס והיינו סובב אל צפון ואל"מ מה זורך סיבוב זה לזה אמר שכיון שהוא זורח ממש קצוות עליונים הוא נמשך למטה להשפיע צו"ק ממש ח"ש נהיר לסטרא דא ונהיר לסטרא דא דהיינו בימין ובשמאל ואח"כ סובב סובב צו"ק הולך דרך ישר ליסוד זורח למטה נודע דהיינו ביה אמנס ביאור זרח היא מלמעלה לא ידיע מאן אתר

א. בהקדמה ו' ע"א (ד"א). ב. וכל (דפ"ו). ג. שלא יעדר אורו לעולם ולהורות על התמידות אמר רואי שהיא פעולת הראיה תמידית (אור יקר). ד. דהאי פליג עלי דר' יצחק דאלו הוא פי' הענין כמשמעו סתם והשתא פריש ליה לעיל לגבי גבורה, דהיינו יצחק גרס שגבורה עליונה יתייחד עם המלכות כענין בקחתו את רבקה. וא"ת, אל"כ השתא כפל כי כבר נאמר בקחתו את רבקה אשתו ומיידן כי בקחתו היינו לקיחתה אליו אמנס להורות על התמידות והייחוד הגמור לזה אמר וישב והיינו שפי' ואמר וימיצ צהדה (אור יקר). ה. וזהו מלת וישב (אור יקר). ו. ר"ל ב' מדות מתייחסות מדת הדין הרעה ומדת הדין הקשה והיינו יצחק עם באר, כי מלת באר מתייחס עם יצחק כמו שנתבאר. וא"כ נמצאו מחריצין העולם ח"ו והעולם ישרף בדנס. לזה אמר שאינו כן אלא לנוכח לחיצוק כענין שמאלו שהוא הגבורה יצחק תחת לראשי, דהיינו עם באר אל היחוד הגמור שבא אתר החיצוק דהיינו לחי רואי (אור יקר). היינו גבורה צמ' (נ"א). ז. שהיה מתעורר מן השמאל ונגמר בימין ע"י אברהם שכבר נסתלק וכך דרך החיצוק צפון לפונית מערבית מערבית דרומית (אור יקר). ח. הענין שהארה בספירות ענין אל' חווג בין ת"ת ומלכות ענין ב' ולזה זריחת השמש במלכות ענין אל' אלא וכי אחי אליה הוא ענין אתר (אור יקר). ט. ואינו ענין ובא השמש שנבאר כי הזריחה היא מרחוק אמנס ביאתו אליו הוא קורבה יותר ו"ש כד אתחזי בה צריחה לחוד, אמנס השתא קשה כי מלת זרח לא מפרש אס זריחת ענמו או זריחתו לאתרים והיא מלה נודקת להכי ולהכי ולזה אמר כי שמהן יחד ידקו במלת זרח זריחת ענמו וזריחתו לאתרים (אור יקר). י. נהרא, הירח. אתנהיר, השמש. והטעם דהא צהא תליא, כי ההשפעה צלול סבה שיושפע העילה, וזהו סוד שכינה בתחומה זורך גבורה. ומשום דהני תרי פירושי אינס שוים כי באומרו זרח למטה נודע דהיינו ביה אמנס ביאור זרח היא מלמעלה לא ידיע מאן אתר

והחזיק בה כראוי ומשך אותה באהבה, כמו שנאמר, שכתוב "שמאלו תחת לראשי". כיון שבא יעקב, אז התחבר השמש עם הלבנה והאירה, ונמצא יעקב שלם בכל הצדדים, והלבנה האירה ונתקנה בשנים עשר שבטים. פתח רבי יהודה ואמר, "הנה ברכו את ה' כל עבדי ה'" וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בא וראה, "הנה ברכו את ה'", ומי הם שראויים לברך את הקדוש ברוך הוא, "כל עבדי ה'", משום שכל אדם

יאות" ומשיך לה ברחימו כמה דאתמר דכתיב שמאלו תחת לראשי כיון דאתא יעקב כדין אתחבר שמשא בסיהרא ואתנהיר ואשתכח יעקב שלים בכל סטרין וסיהרא אתנהירת ואתתקנת בתריסר שבטין פתח רבי יהודה ואמר (תהלים קלד א) הנה ברכו את יהו"ה כל עבדי יהו"ה וגו' האי קרא אוקמוה אבל תא חזי הנה ברכו את יהו"ה ומאן אינון דיתחזון לברכא ליה לקב"ה כל עבדי יהו"ה בגין דכל בר נש

מדרש הנעלם

שכתוב "ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו". אמר רבי יהושע, יפה אמר רבי אלעזר, וכך הוא. עוד אמר רבי יהושע, האמונה הזו שאמרו רבותינו לרב העולם שמזומנים הם לסעודה הזו של ליתן והשור ההוא, ולשתות יין טוב שמשומר משנברא העולם, פסוק מצאו ודרשו, שכתוב "ואכלתם לחמכם לשובע". שאמר רבי זירא, כל מיני פיתוי פיתה הקדוש ברוך הוא לישראל להחזירם למוטב, וזה הוא יותר מכולם, שאמר להם "ואכלתם לחמכם לשובע", ובקלות "ואכלתם ולא תשבעו". וזה קשה להם מן הכל. ולמה, שכתוב "מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים" וגו'.

דכתיב (שמות כד יא) ויחזו את האלהים ויאכלו וישתו אמר רבי יהושע שפיר קאמר רבי אלעזר וכך הוא עוד אמר רבי יהושע האי מהימנותא דאמרו רבנן לרובא דעלמא דומינין אינון בהאי סעודתא דליתן וההוא תורא ולמשתי חמרא טב דאתגטר מכד אתברי עלמא קרא אשכחו ודרשו דכתיב (ויקרא כו ה) ואכלתם לחמכם לשובע דאמר רבי זירא כל מיני פיתוי פתה הקדוש ברוך הוא לישראל להחזירם למוטב ודא הוא יתיר מכלהון דאמר להו ואכלתם לחמכם לשובע ובקלות (שם כו) ואכלתם ולא תשבעו ודא קשיא להו מכלהו מאי טעמא דכתיב (שמות יו ג) מי יתן מותנו ביד יהו"ה בארץ מצרים וגו'

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. כיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם, אמר להם, אם תשמעו לקול המצוות, ואכלתם לשובע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידים לאכול ולשמוח בסעודה גדולה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל כן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי זירא מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם כיון שראה הקדוש ברוך הוא תאותם אמר להם אם תשמעו לקול המצוות ואכלתם לשובע כדי להניח דעתם כהאי גוונא חמו רבנן דגלותא אתמשך אסתכמו על קראי דאורייתא ואמרו דומינין למיכל ולמחדי בסעודתא רבה דזמין קודשא בריך הוא למעבד להו ועל דא רובא דעלמא סבלו גלותא בגין ההיא סעודתא

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתור את אמונת הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמונת הצדיקים, והכסוף שלהם מה הוא, שכתוב "נגילה ונשמחה בך", ולא באכילה. "נזכירה דודך מיין". ואותה סעודה שמזומנים אליה, יהיה לך חלק להיות ממנה, וזו היא השמחה והשחוק. "ואלה תולדות יצחק", שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. "אברהם הוליד את יצחק", זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

אמר רבי יוחנן לית לן לסתור מהימנותא דכלא אלא לקיימא ליה דהא אורייתא אסהידת עלוי דהא אנן ידעין מהימנותא דצדיקיא וכסופא דלהון מאי היא דכתיב (שיר א ד) נגילה ונשמחה בך ולא באכילה" נזכירה דודך מיין וההיא סעודתא דומינין בה יהא לך" חולק למהויי מנה וזו היא השמחה והשחוק ואלה תולדות יצחק (בראשית כה יט) שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא אברהם הוליד את יצחק זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם

מאיר הזהר

שהמעוררות הימין קדום במחלה (מ"מ). יט. אע"ג שעיקר משוקם הצדיקים הוא לפנימיות סודם של דברים, דהיינו להנות מזיו השכינה, עכ"ל אפילו פשטות הדברים יש בהם אמת, שלע"ל תהיינה סעודות גופניות, ועיקר הסעודות מכליתן לזכר את הגוף להכינס לחיי עולם הבא דוגמת המן במדבר (דע"ה ח"ג מד ע"ג). יט. לן (דפ"ו). כ. למהני (דפ"ו).

דף קלג ע"א ע"ש. הרש"ב (נ"א). יז. ק' דקרא כתיב שמאלו תחת לראשי והדר וימינו מחזקני וא"כ אמאי קדי' אברהם יצחק. ויזן במ"ש הזהר פ' וארא על פסוק לך אכול בשמחה לחמך וכו' שהשמחה הם המסדים ויין הם הגבורות והקשה שם הרש"ו בהגהותיו, וז"ל אע"ג דכתיב שמאלו תחת לראשי ולצמר וימינו מחזקני ואם כן למה הקדים בשמחה שהם המסדים ליינך שהם הגבורות. ומירך דהמעוררות הימין קודם במחלה ה"נ אברהם שהוא מסד קדם מחלה לפי

זהר

בעלמא מישראל אע"ג דכלא יתחזון לברכא ליה לקב"ה ברכתא דבגינייהו יתברכון עלאין ותתאינן מאן היא ההיא דברכין ליה עבדי יהו"ה ולא כלהוי ומאן אינון דברכתהון ברכתא העומדים בבית יהו"ה בלילות אלין אינון דקיימו בפלגות ליליא ואתערי למקרי באורייתא אלין קיימי בבית יהו"ה בלילות דהא כדין קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן ואנון קיימי הכא לאתערא במלי דאורייתא נימא במלי דיצחק דאנון ביה

פתח רבי יצחק ואמר (בראשית כה כ) ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה וגו' בן ארבעים שנה אמאי אתא לממני הכא דהוה בן ארבעים שנה כד נסיב לה לרבקה אלא ודאי הא אתכליל יצחק בצפון ודרום באשא ומיא' וכדין הוה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה כמראה הקשת' ירוק חוור סומק בת שלש שנים אחיד בה כד אחיד בה ברבקה וכד אוליד אוליד בן ששים לאולדא' כדקא יאות בגין דיפוק יעקב שלם מבן ששים שנה' כדקא יאות וכלהו אחיד להו יעקב לבתר ואתעביד גבר שלימ'ס

בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי מאי אכפת לן כולי האי דהא כבר אתמר ובתואל ילד את רבקה וגו' (בראשית כב כג) והשתא אמר בת בתואל הארמי ולבתר מפדן ארם ולבתר אחות לבן הארמי אלא אוקמוה דהות בין רשעים ואייהי לא עבדת כעובדייהו דהות בת בתואל ומפדן ארם ואחות לבן וכלהו חייבין לאבאשא והיא סלקא עובדין דכשרן ולא עבדת כעובדייהו השתא אית לאסתכלא אי רבקה הות בת עשרין שנין או יתיר או בת שלש עשרה כדין הוא שבחא דילה דלא עבדת כעובדייהו אבל עד כען בת שלש שנים הות מאי שבחא דילה

א"ר יהודה בת שלש שנים הות | ועבדת | לעבדא' כל ההוא עובדא אמר רבי יצחק אע"ג דכולי האי עבדת לא ידענא עובדהא אי אינון כשראן או לאו

בעולם מישראל, אף על גב שכולם ראויים לברך את הקדוש ברוך הוא, ברכה שבשבילו יתברכו העליונים והתחתונים, מה היא, אותה שמברכים אותו עבדי ה', ולא כולם, ומי הם שברכתם ברכה, "העומדים בבית ה' בלילות". אלה הם שעומדים בחצות הלילה ומתעוררים לקרא בתורה, אלו עומדים בבית ה' בלילות, שהרי אז בא הקדוש ברוך הוא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן. ואנו עומדים כאן להתעורר בדברי תורה, נאמר בדברי יצחק, שאנו בו.

פתח רבי יצחק ואמר, "ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה" וגו'. "בן ארבעים שנה", למה בא למנות כאן שהיה בן ארבעים שנה כשנשא את רבקה. אלא ודאי הרי נכלל יצחק בצפון ודרום, באש ומים, ואז היה יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה. כמראה הקשת, ירוק לבן אדום. בת שלש שנים אחז בה כשאחז בה ברבקה, וכשהוליד, הוליד בן ששים, להוליד כראוי, כדי שיצא יעקב שלם מבן ששים שנה כראוי. ויעקב אחז את כולם אחר כך ונעשה איש שלם.

"בת בתואל הארמי מפדן ארם אחות לבן הארמי", מה אכפת לנו כל זה, שהרי כבר נאמר "ובתואל ילד את רבקה" וגו', וכעת אמר "בת בתואל הארמי", ואחר כך "מפדן ארם", ואחר כך "אחות לבן הארמי", אלא פרשוה, שהיתה בין רשעים, והיא לא עשתה כמעשיהם. שהיתה בת בתואל, ומפדן ארם, ואחות לבן, וכולם היו רשעים להרע, והיא העלתה מעשים כשרים ולא עשתה כמעשיהם. עכשיו יש להסתכל, אם רבקה היתה בת עשרים שנה או יותר, או בת שלש עשרה, אז הוא השבח שלה שלא עשתה כמעשיהם, אבל עד עתה היתה בת שלש שנים, אז **אמר** רבי יהודה, ^{מה שבחא שלה} בת שלש שנים היתה, ועשתה לעבד את כל אותו המעשה. אמר רבי יצחק, אף על גב שכל זה עשתה, לא ידענו האם מעשה כשרים או לא.

מאיר הזהר

יחזק שמאל אבר א', אזל יעקב כולל היה ו"ק כל האברים, מרין דרועין גופא מרין שוקין וזרית, ולזה הו"ך הכנת אציו היותו בן ששים שנה (אור יקר). פ. ומסתמא האז מקנה לצנים ממדומיו בטבע, ואחרי הטבע מדרך הלימוד מריעו, וזפרע מהריעים הקרוצים וכו' ושלשתם בתואל חרן לבן (אור יקר). י. פי מה שהקשית מאי שנת הוה לה שלא למדה ממעשיהם כיון שהיא קטנה אינה קושיא כי בת ג' שנים היה זה דעת כאשה גדולה וא"כ שנת הוה לה שלא למדה ממעשיהם (מ"מ). יא. כלומר לדידך דניחא לך אי אמרינן דהות בת י"ג או בת כ' סוף קשה וכו' כל מנעשים משוברים הם אלו שנהם היתה ניכרת שמה עם היות שחעשה כל המעשים אלו היו זה מדות מגוונות לכך יש לנו לומר כי לא על מדות רבקה שהיו באותו פרק זמן אלא כבוד הכנת נשמתה המוכנה אל סוד המרכבות העליונות כדמפרש ואילו ומכיון זה יאמר אילו מינוק בן יומו על שם העמיד מ"ד נשמתו וטוב טבעו להעלות דרך אותם המדרגות

א. ולא יעבד עון ופגם כי עזירה מכנה מ"ה (אור יקר). ב. כלומר לא כל עבדי ה' אלא אותם העומדים וכו' מטעם שברכתם בשלימות (אור יקר). ג. הענין כי המים והאש הם החסד והגבורה ממש, והגבורה שחסקד נקרא נגז ודאי נגובה ולכן הדרוס נגז. וחסד שנגבורה נקרא לפון ולכן הפון קר (אור יקר). פי לפון ודרוס הם כלים דחסקד וגבורה ואשא ומיא' הם פנימיות דחסקד וגבורה כמ"ש צ"י וארא (מ"מ). ר"ל אש הוא חס ויבש ומים ודרוס הוא קר ולח הרי ד' בחינות (נ"א). ד. היא המלכות עם קישוטיה מג' אצות (אור יקר). ה. גם רבקה שילדה גם היא בת כ"ג שנה לפי שאמר הרבה שמה בכלל בהמה דהיינו שם צ"י גימ' בהמ"ה והוא צמלנו תומילוי המילוי דשם צ"י הוא גימ' כ"ג לכך ילדה בת כ"ג שנה (מ"מ). ו. היינו צמח ו"ק. א"מ (נ"א). ז. ו"ק שהוסף עשרים על ארבעים שהם ת"ת ויסוד (אור יקר). ח. כלומר אברהם לא היה גבר שליט מפני שהיה ימין אבר א' לצד,

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה". רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, "ישקני מנשיקות פיהו" וגו'. בכמה מעלות נברא העולם, ששינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם רבי אחא אמר כך, חס ושלו. שהרי בדבר הזה תרבה המחלוקת בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקודש ממש, יאמר שיש בהם שתוף, הרי כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תרבה המחלוקת בעולם, שהרי שינו במשנתנו, שכל מה שעשה הקדוש ברוך הוא, עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף, כך זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתשתתף עמהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. וכדוגמא זו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בשעה ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל (הצרות) עומקים (עתיקים) יהיו בארבעים, ונכרתה ברית "ארבעים יכנו לא יוסיף". סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחיית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם. זהו שכתוב "ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום", וכתוב "ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח". זמן גאולתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל החוזרת

מדרש הנעלם

ויהי יצחק בן ארבעים שנה (בראשית כה ב) רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר (שיר א ב) ישקני מנשיקות פיהו וגו' בכמה מעלות נברא [העולם] דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב כל מה שברא קודשא בריך הוא בעולמות שלן חוץ ממנו היו בשתוף² ומי אמר רבי אחא הכי חס ושלום דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא דאי תימא הכי המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש יאמר שיש שתוף בהם | ביניהון | הא כל אפיא | דדהון | דבהון | ודידן שויין

אמר רבי אבא במלה דא יסגי פלוגתא² | בעלמא | דהא תנן במתניתין דידן דכל דעבד קודשא בריך הוא עבד [כגון] | כגון | גופא ונשמתא ואי תימא דהא לית גופא למלאכים כ"כ אבל לית אינון יכלין למעבד עבידתא עד שישתתף בהו ההיא נשמתא קדישא דהיא סיועא דלעילא ובהאי גוונא כל מאי דעביד אצטריך לההוא סיועא דלעילא מניה

אמר רבי יוסי בההיא שעתא דזמין קודשא בריך הוא לאחיא מתיא והא סופא כל" עמוקין (עתיקין) בארבעים להוי וגזר קיים (דברים כה ב) ארבעים יכנו לא יוסיף סוף² הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים ארבעים שנה קודם תחיית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל בשנת הארבעים יקומו הגופות מעפרא בארבעים נכלא הגשם דהא הוא דכתיב (בראשית ז יב) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום וכתוב (שם ח ו) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח זמן גאולתם של ישראל בשנת הארבעים הוא ובחמשים אתי ישוב עלמא דהיא היובל החוזרת

מאיר הזהר

שפעת האורות דחסדים וגזרות אשר נשפעו ונתגלו מא"ס ית"ש כי רק צהם הוא כל הפעולות כולם כמו שימצאנו למטה. והוא ע"פ מה שנודע שגם שורש וראשית הגילוי של כל כלל המציאות כולו והוא העולם דקו וזמנא (דע"ה ח"א 1 ע"ג). יג. דדבר זה יתרבה מחלוקת בין החכמים (ד"ה). יד. "ס"א עקתין" נוסף דפ"ו. טו. ע"י לעיל ס"א ע"ב. החוטא, ציוס שחטא י"א מכלל ברוך, וכנס כלל ארור. כי כל החורה צאלה ובשצוה קבלנוה, כדכתיב (דברים כז) ארור האיש אשר לא יקיים וגו'. וזה היה הטעם שקלל הקב"ה לאדה"ר, צאלו מעץ הדעת טוב ורע. והקללות היו, עשרה לאדם, ועשרה לחוה, ועשרה לנחש, ועשרה לארץ, כמ"ש חו"ל צמד"ר. א"כ, כלם יעלו ל"ט קללות. והחוטא הוא ארור, ונקרא מת אפילו צמיו, וצריך להחיותו ע"י המלקות, שנגדן הכה הקב"ה לדור המצול, לפי שלא חזרו בתשובה, ארבעים יום, שנאמר (בראשית 1) כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וכו'. ועתה מי שחזר בתשובה, ומקבל מלקות ארבעים, חוריס לו הל"ט שהוא הקללה, שכן תרגום ארור לית, והייתה ל"ט של חיים, שהוא רומז לטל שעתיד הקב"ה להחיות צו את המתים (ספר הליקוטים פרשת תל"א כה).

כענין, צטרס אכרך צצטן ידעמין, ולזה לא דחיקא לן אס נאמר שהיתה צת ג' שנים, והיתה עושה כל אותם המעשים מפני שהם הוראת התנווללות הנשמה בגוף ויפעול הגוף אפילו קטן צן כמה שנים כענין עוצדי דכמה ינוקי דאיתא צוהר ולהיות הנשמה צאלס מלד הירושא מטהרת מחשבות אציו צשעת ההולדה או מלד הלימוד המדות הטובות גם אחר הגירות כענין הגרים מספר הכתוב צשצח רצקה כדמפרש ואזיל ואמר ענין יצחק ורצקה צהולדתם אפיל וצמקומם צכוונה אלהים מסכמת ענין יחוד העליון כדמפרש ואזיל (אור יקר). פי' עדיין הקושיא צמקומה שאע"פ ששעתה לעצד וכו' אולי מקרה הוא וכשחגדל אפשר שלא יהיו מעשה הגונים ח"ו וא"כ מאי שצחא דילה (מ"מ). יצ. העולם נצרא צמעשה וצאמירה, וצמעשה נצרא צחו"צ והוא מכתב אלהי"ם וכו'. וכן הוא צכל דבר וכו', והכל נצרא שנים שנים, כמ"ש (צ"צ ע"ד ע"צ) כל מה שצרא הקב"ה ח"ו נצראו, וזהו ספר וספר, וכן צלותות שני לוחות חמש כנגד חמש וכו'. והאמירה הוא הדעת צלשון, שצו נאמר עשרת הדברות כולל צ' ספרים (צהגר"א צס"ד ד ע"א). והענין צוה הוא כי הנה כל המציאות כולו צכלל וכן כל המציאות כולם אשר צפרטות ופרטוי פרטות הנה נעשו כולם ע"י

זהר

אלא תא חזי כתיב (שיר ב ב) כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות כשושנה⁶ דא כנסת ישראל דאיהי בין אוכלסהא כוורדא בין [כובין] [נובין]

ורזא דמלה יצחק אתי מסטרא דאברהם דאיהו חסד עלאה ועביד חסד עם כל בריין⁷ ואף על גב דאיהו דינא קשיא ורבקה אתת מסטרא דדינא קשיא⁸ ואסתלקת מביניהו ואתחברת ביצחק דהא רבקה מסטרא דדינא קשיא [אתיא] (תתאה) ואף על גב דאיהי מסטרא דדינא רפיא הות וחוטא דחסד תלי בה⁹ ויצחק דינא קשיא ואיהי רפיא כשושנה בין החוחים הוות ואי לאו דאיהי רפיא לא יכיל עלמא למסבל דינא קשיא דיצחק כגוונא דא קב"ה מזווג זווגין בעלמא חד תקיף וחד רפיא בגין לאתתקנא כלא ויתבסם עלמא

פתח רבי יהודה אבתריה ואמר ויעתר יצחק ליהו"ה לנכח אשתו (בראשית כה כא) מהו ויעתרה¹⁰ דקריב ליה קרבנא וצלי עלה¹¹ ומה קרבנא קריב עולה קריב דכתיב ויעתר לו יהו"ה כתיב הכא ויעתר לו יהו"ה וכתיב התם (ש"ב כא יד) ויעתר אלהי"ם לארץ¹² וגו' מה להלן קרבן אף כאן קרבן כתיב ויעתר יצחק וכתיב ויעתר לו דנפק אשא מלעילא לקבלא אשא דלתתא

דבר אחר ויעתר יצחק דצלי צלותיה וחתר חתירה לעילא לגבי מזלא¹³ על בנין דהא בההוא אתר תליין בנין דכתיב (ש"א א י) ותפלל על ה' וכדין ויעתר לו יהו"ה אל תקרי ויעתר לו אלא ויחתר לו חתירה חתר ליה קב"ה¹⁴ וקביל ליה וכדין ותהר רבקה אשתו

תא חזי עשרין שנין אשתהי יצחק עם אתתיה ולא אולידת עד דצלי צלותיה בגין דקב"ה אתרעי בצלותהון דצדיקא

מאיר הזהר

צשמואל צ' כ"א ולא איירי מקרבן והאי קרא דויעתר ה' כתיב צסוף שמואל צענין קרבן עולות ושלמים ע"ש (נ"א). ת. חמירה זו היא קבלת תשובה דרך נס, כלומר שעל אף שחטאו ישראל צמויד. לכן לריך שקטרוג השטן יהיה שטוען שלפי מעלתם הגדולה ולפי חטאם הגדול, לא יתכן לקבל את תשובתם על פי הסדר הטבעי צה הוא ית' הוא מלך המשפט (פת"ש גלות דז"א נא). ט. צעלי תשובה עולים למדריגת צינה צצחינת סיוע עליון שהוא למעלה מהסדר הטבעי צסוד מ"ש חו"ל (סנהדרין) שחותר חמירה מתחת לכסא הכבוד, מקום שאינו תלוי צצחירה ועבודה של האדם (פת"ש נתיב א"א פתח לא), והוא חלק הזקן שמכוסה (שם פתח מה). י. צא ליתן טעם למה שהמתין ה' יתצרך להעתר ליצחק כל כך אחר שהדבר לא היה (תלוי) [שמתלד] צצבע כי אם צצגולת כח מפילת יצחק. "אשתהי יצחק" וכו', ידוע שאעפ"י שזווגו של אדם נגזר לו מלמעלה וכדברי רז"ל צת פלוני לפלוני, מכל מקום גזרה זו היא על תנאי אם יהיו שניהם שוים או תמקיים הגזרה שאם לא כן לא תצא לידי גזרה, והטעם שהאיש שורשו מן החסדים והאשה מן הגבורות, ויש צוה כמה צצחינות לפי ערך התקצלות הגבורות אל החסדים שימשלו על הגבורות להמתין ולהשפיע ולהשפיעו, וזה שאמרנו רז"ל וזה עזר לא וזה כנגדו, והענין כי אם יש צו זכות אותן הגבורות

אלא בא וראה, כתוב "כשושנה בין החוחים כן רעיתי בין הבנות". "כשושנה", זו כנסת ישראל שהיא בין אוכלסהא, כמו שושנה בין קוצים.

וסוד הדבר, יצחק בא מהצד של אברהם שהוא חסד עליון, ועושה חסד עם כל הבריות. ואף על גב שהוא הדין הקשה. ורבקה באה מצד של הדין הקשה, והתעלתה מביניהם, והתחברה עם יצחק. שהרי רבקה באה מצד הדין הקשה, ואף על גב שהיתה מצד הדין הרפה וחוט של חסד תלוי בה, ויצחק דין קשה והיא רפה, היו "כשושנה בין החוחים", ואם לא שהיא רפה, העולם לא היה יכול לסבול את הדין הקשה של יצחק. כדוגמא זו הקדוש ברוך הוא מזווג זווגים בעולם, אחד תקיף ואחד רפה, כדי שהכל יתוקן ויתבסם העולם.

פתח רבי יהודה אחריו ואמר, "ויעתר יצחק לה" לנוכח אשתו". מהו "ויעתרה", שהקריב לו קרבן והתפלל עליה. ואיזה קרבן הקריב, הקריב עולה, שכתוב "ויעתר לו ה'", כתוב כאן "ויעתר לו ה'", וכתוב שם "ויעתר אלהים לארץ" וגו', כמו ששם קרבן, אף כאן קרבן. כתוב "ויעתר יצחק", וכתוב "ויעתר לו", שיצאה אש מלמעלה כנגד האש שלמטה.

דבר אחר, "ויעתר יצחק" שהתפלל תפילתו וחתר חתירה למעלה אל המזל שעל הבנים, שהרי באותו מקום תלויים הבנים, שכתוב "ותתפלל על ה'", ואז "ויעתר לו ה'", אל תקרי ויעתר לו אלא ויחתר לו, חתירה חתר לו הקדוש ברוך הוא וקביל אותו, ואז "ותהר רבקה אשתו".

בא וראה, עשרים שנה השתהה יצחק עם אשתו ולא הולידה, עד שהתפלל תפלתו. משום שהקדוש ברוך הוא רוצה בתפלות הצדיקים בשעה שמבקשים

א. והיתה רבקה נקצה ליצחק, הוכרח אותה נשמה להיות שושנה צין החוחים, ולא עוד אלא להיות זווג צסוד הווג העליון לפי צצחינתם, להשיג המידות העליונות צהם על ידי נשמתם צצמשיהם הטובים ימלא צצ' לדיקים אלו ג' דברים זה הפך מזה. הא', יצחק אתי מסטרא דאצרהס והיינו היות עיקרו ושורש מולאו החסד הגמור ולא חסד לטובים לצד וכו'. הצ', היות יצחק צצצמנו מדת הדין הקשה וכו', וצ' אלו הפכם צצצקה, שמואלה מנהדיין הקשין וכו' שהם הקוים שהיא גדלה מהם, ואסתלקת מביניהו צצסוד המלכות מדת הדין הרפה. הג' כי רבקה מקומה דין ונוטה לחסד ע"י חוט של חסד המשוכה על אסתר כנודע, ויצחק מקומו חסד ונוטה אל תוקף הדין (אור יקר). צ. היינו יצחק עלמנו כי מימי החסד נמשכים לגבו ומהגבו לעולם חו"ש צצצבורות גשמים. ז"ח (נ"א). ג. פי' שצצקה שהיא מלכות צציינה מה' צצבורות דאיתא שהם דינים קשים (מ"מ). ד. פי' נודע שאדני" הוא צצמלכות והוא דינא רפיא שאינו כמו אלהים. והנה אותיות אמנעית צצצמילוי אדני" הם גימ' ע"צ אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד הם לל"ו, ח"ש רפיא הות וחוטא דחסד שהוא גימ' ע"צ תלי צה (מ"מ). ה. אפשר לרמוז כי ויעתר יצחק לה' ר"ת וס"ת גימטריא קרבן עם הכולל (מא"י) (נ"א). ו. צ' פירושים: הא' קרבן. והצ' מפילה (אור יקר). ז. צ"ל ויעתר הו"ה לארץ דויעתר אלקים כתיב

לפניו את תפלתם על מה שהצטרכו. ולמה, כדי שיתרבה ויתוסף משחת קדש לכל מי

בשעתא דבעאן קמיה צלותהון על מה דאצטריכו¹ מאי טעמא בגין דיתרבי ויתוסף² רבות קודשא לכל מאן

מדרש הנעלם

הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתינה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב "ויהי יצחק בן ארבעים שנה", שהמתין לגוף. "בקחתו את רבקה", בהכנסתה בגוף המזומן לו, באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאוותם וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזיוה. זהו שכתוב "ישקני מנשיקות פיהו". אמר רבי אבא, "ישקני", יפרנסני. שאין פרנסתם אלא להנות ולזון מזיוה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב "כי טובים דודך מיין".

"בת בתואל". בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כך הוא, ואני הייתי בכרכי הים ושמעתי שהיו קוראים לאותו עצם השדרה, אותו שנשאר בקבר מכל הגוף, בתואל הרמאי. שאלתי עליו. ואמר, שהוא כראש הנחש רמאי, שהוא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מכל שאר העצמות. שלמדנו, אמר רבי שמעון, למה אות העצם נשאר קיים יותר מכל שאר העצמות. משום שהוא רמאי, ואינו סובל טעם של המזון של בני האדם כמו שאר העצמות, ולכן הוא חזק מכל העצמות, והוא יהיה העיקר שהגוף נבנה ממנו. זהו שכתוב "בת בתואל הארמי".

ולמדנו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן ליצר הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב "בת בתואל הארמי", עצם רמאי. "מפדן ארם", מצמד רמאים, כמו ששינו פדנא דתורא, שהוא צמד. "אחות לבן", אחות יצר הרע הארמי, כמו ששינו, בתחילה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי שרוחץ ומטביל את טומאתו, קוראים לו לבן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

בא ושמע שכך אנו בארנו בברייתא. שתי בנות לוט, שהן שני כחות הגוף המעוררות את יצר הרע, עכשיו שאינו כל כך מנוול ונטבל מלכלוכו

הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתינה לו בארץ ישראל הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה (בראשית כה כ) שהמתין לגוף בקחתו את רבקה בהכנסתה בגוף המזומן לו באותה שעה בהכנסתה בו אין תאוותם וכסופם אלא ליהנות מזיו השכינה ולזון מזיוה הדא הוא דכתיב (שיר א ב) ישקני מנשיקות פיהו אמר רבי אבא ישקני יפרנסני שאין פרנסתן אלא ליהנות ולזון מזיוה של מעלה אמר רבי יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב (שם) כי טובים דודך מיין

בת בתואל בת בתו של אל רב הונא אמר לא כך הוא ואנא הוית בכרכי הים ושמענא דהוון קראן לההוא גרמא [ד]שדרה ההוא (גב) דאשתאר בקברא מכל גופא בתואל רמאה שאלית עליה [ואמרו דהוא כרישא דחויא רמא] (אמרו כרישא רמאי דחויא) דאיהו רמאה וההוא גרמא הוא רמאה מכל שאר גרמי דתאנא³ אמר רבי שמעון ההוא גרמא למה אשתאר בקיומא יתיר מכל שאר גרמי משום דאיהו רמאה ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר גרמי ובגני כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהו עקרא דגופא אתבני מניה הדא הוא דכתיב בת בתואל הארמי

ותאנא אמר רבי שמעון הוא רמאי ומעולם רמאי ושכן יצר הרע דאיהו רמאי הדא הוא דכתיב בת בתואל הארמי גרמא רמאה מפדן ארם מצמד רמאין כדתנן פדנא דתורי שהוא צמד אחות לבן אחות יצר הרע הארמי כדתנן בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט לעתיד לבא שלא יהא מנוול |כדבדקדמיתא| כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה (1)קראן ליה לבן עכ"פ אין יצר הרע בטל מן העולם

ת"ש דהכי אנן אוקימנא במתניתא שתי בנות לוט⁴ שהן שתי כחות הגוף המעוררות ליצר הרע עכשיו שאינו מנוול כל כך ונטבל מלכלוכו

מאיר הזהר

השופר. "בגין דקצ"ה אחרעי", פי' מאיר וממשיך לזון העליון סוד מול נוצר חסד, וזהו אחרעי, דהיינו שיסוד עתיק משפיע צדקו עלאה דעת דאריך ומשם למול נוצר חסד (רמ"ז). **יא**. אעפ"י שאינו נורך כולל לעולם אלא נורך פרטי שלהם. מאי טעמא, יראה כיון שהוא דבר המצטרך להם וכמו שהיה צדקן צדק, למה המתין ה' לשימפללו ולא יקיים בהם (ישעיה סה כד) והיה טרם יקראו ואני אענה. ומתוך בגין דימרצי ויתוסף וכו', ויראה שיש להם ריות גדול בזה שמתרצה השפע מאד יותר על המוכרת להפיק רזונם. ועוד יתוסף גם לכל העולמות, ומש"ה והיה טרם יקראו וגו', איירי צמה שאינו נורך מוכרת (רמ"ז). **יב**. כל"ל ח"ם מיין נוקצין דיהבין לדיקום מלמטה. א"מ (ג"א). **יג**. ואתחנן רסו ע"צ פינחס רכב ע"א וארא כח ע"צ (ד"א). **יד**. ע"י ע"ם שער ממ פרק ב.

ממתקות כח החסדים המתגברים בו כחם וזוהו ואז היא עז"ר אליו ונעשה זר"ע, ואם לא זכה היא כנגדו וזה צעוקם תוקף הגבורות שמעכב השפע וממעט כח החסד ונעשה זע"ר. והנה ידוע שיצחק נולד מסטרה דנוק' דהיינו משרשי גבורות נוק' שהם בתוך הזכר ולא היה ראוי לינק אשה, אבל אחר העקידה נאחו בגבורות דוכרין וכו' אז היה זרע אברהם, ואז בעקידה פתחה נשמתו של יצחק וצדקתה הורידה עמה נשמת רבקה, וזהו (כב, כ) ויוגד לאברהם לאמר הנה ילדה וגו', וכמו שאברהם הכיר את צדקה מן שלש שנים כך הייתה רבקה שבת שלש הימה ראויה בשלימות להנשא ליצחק, ואפילו הכי אשתיה עם אמתיה, שהימה אשמו שלימה בכל הבחינות, והיא לא אולידת עד דלגי ללוחיה, היא העמירה הנזכרת שנמעלה עד י"ג תיקוני דיקנא עלאה שבה מקורי הדינים המתוקים כנודע מסוד

זהר

דאצטריך בצלותהון דצדיקייא ותא חזי אברהם לא צלי קמי קב"ה דיתן ליה בנין אע"ג דשרה עקרה הות⁶ ואי תימא הא כתיב (בראשית טו ג) הן לי לא נתת זרע ההוא לאו בגין צלותא הוה |נ"א ההוא לא בעי בנין| אלא כמאן דמשתעי קמי מריה⁷ אבל יצחק צלי על אתתיה בגין דהא איהו הוה ידע |דלאו איהו עקר אלא אתתיה| דיצחק הוה ידע |רזא⁸ דחכמתא דיעקב זמין⁹ למיפק מניה בתריסר שבטין אבל לא ידע אי בהאי אתתא אי באחרא¹⁰ ועל דא לנכח אשתו ולא לנכח רבקה¹¹

אמר ההוא רביא בריה דרבי יהודה אי הכי אמאי לא רחים ליה יצחק ליעקב כל כך כמו לעשו הואיל והוה ידע דזמין איהו לקיימא מניה תריסר שבטין אמר ליה שפיר קאמרת אלא כל זינא רחים ליה לזיניה¹² ואתמשיך ואזיל זינא בתר זיניה תא חזי עשו נפק סומק כמה דכתיב (בראשית כה כה) ויצא הראשון אדמוני כלו וגו' ואיהו זינא דיצחק דאיהו דינא קשיא דלעילא¹³ ונפק מניה עשו דינא קשיא לתתא¹⁴ דדמיא לזיניה וכל זינא אזיל לזיניה ועל דא רחים ליה לעשו יתיר מיעקב כמה דכתיב (בראשית כה כח) ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו¹⁵ כתיב הכא כי ציד בפיו וכתב התם (בראשית י ט) על כן יאמר¹⁶ כנמרוד גבור ציד לפני יהו"ה

א"ר יצחק כתיב (בראשית כה כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את יהו"ה¹⁷ לאן

שצריך בתפלות הצדיקים. ובא וראה, אברהם לא התפלל לפני הקדוש ברוך הוא שיתן לו בנים, אף על גב ששרה היתה עקרה. ואם תאמר, הרי כתוב "הן לי לא נתתה זרע", ההוא לא משום תפלה היה (ההוא לא צריך בנים), אלא כמי שמספר לפני רבונו. אבל יצחק התפלל על אשתו משום שהוא היה יודע שהוא לא עקר, אלא אשתו, שיצחק היה יודע בסוד החכמה שיעקב עתיד להוציא ממנו י"ב שבטים, אבל לא ידע אם באשה הזו או באחרת, ועל כן "לנוכח אשתו", ולא לנוכח רבקה.

אמר אותו הילד, בנו של רבי יהודה, אם כך, למה לא אהב יצחק את יעקב כל כך כמו עשו הואיל והיה יודע שהוא עתיד לקיים ממנו שנים עשר שבטים. אמר לו, יפה אמרת, אלא כל מין אוהב את מינו, ומין נמשך והולך אחר מינו. בא וראה, עשו יצא [בצבע] אדום, ככתוב "ויצא הראשון אדמוני כולו" וגו', והוא המין של יצחק, שהוא הדין הקשה שלמעלה. ויצא ממנו עשו, הדין הקשה למטה, שדומה למינו, וכל מין הולך למינו, ועל כן אהב את עשו יותר מיעקב, ככתוב "ויהאב יצחק את עשו כי ציד בפיו". כתוב כאן "כי ציד בפיו", וכתוב שם "על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד לפני ה'".

אמר רבי יצחק, כתוב "ויתרוצצו הבנים בקרבה ותאמר אם כן למה זה אנכי ותלך לדרוש את

מאיר הזהר

האחרות. וכו' ואמר כי עקרה היא, יראה צנינת אותה הפרטיה היא עקרה צהימה נכללת ברבקה. וכו', והמורה העידה שה' הסכים עם תחילת כוונתו שהכליל כל הארבע יחד ברבקה ולכן נאמר והתר רבקה אשמו, פי' שרבקה צהתכללותה היתה אשמו האמימית, וכל עתירותיו להמשיך אור המול על כל אחת מארבע נשיו, וארבעתן של ההמשכות (נחמדות) נגממשין ברבקה, ולכן ד' פעמים מו"ל עם הכולל גי' רבקה (רמ"ו). ז. פליג אמדרש שהיה ממפלל כל ציטט שאתה נותן לי לא יהיו אלא מוז הדקת (מ"מ). ט. "ולא לנכח רבקה" נמחק צהגהות הגר"א. ט. כלומר מוכרח צאותה האהבה מלד השרשים העליונים מקום רמיזתם (אור יקר). פירוש אוהב שהיה רצועת מרדות לגמור הדין של יצחק דנפיק מיניה. ז"ח (נ"א). י. גבורה מלד הקדש (אור יקר). יא. כל כחות חילוניים הטמאים ונמלאים מלד הצורה בשני נצרא גיהנם (אור יקר). יב. דע כי עשו הוא מקין ובראשו היה קצת נלוזות טובים, והם היו גנוזים צפוי וצשזיל כך נקבר ראש עשו צמערה צעטפיה דיצחק צמערת המכפלה. והוא סוד היכל הו' דקלי' שיש צו קצת קדושה ולזה אהבו יצחק. ודע כי עשו היה אחו צב' שמות אלהים שהם גימ' עקב, וצמלוי מלוואם יש צ"ן אותיות צסו דצני אלהים והנה עשו היה אחו צעקב זה סוד ואתה משופכו עקב והנה צ"פ צ"ן גימ' ציד, לכן אהב יצחק את עשו צשזיל זה זה והנה רישא דמסאבותא היה נמרוד שגלגול נצודננר היה צסוד צנת הוא רישא דדהצא לכן עשו שגול לצושיו זכה לצנצין אלו הנצלנים צרישא והם הליד צשציו כנו' (זהר הרקיע). זה כמו ד"א טעם שני לפי שהיה צד אותו צפוי כמחז"ל היאך מעשרין את התבן (מ"מ). יג. לקמן קמב ע"ב (ד"א). יד. רבקה צאה לתקן לחוה, וצראותה מוקף כה הגבורות הצאים מלד יצחק, ציושצו עם צאר לחי רואי, וחסר הצאר שהיה אטום כי עקרה היא, כי אז ויעתר

א. שאין צורך שכבר היה מוצטמ שממנו קן נשמטם של נדיקים נמשך בעולם וכן יצחק, אמנם תפלת יצחק היה לנוכח אשמו שהיה מאשה זו ולא מאחרת (אור יקר). קודם שנמוסף צאצרהם אות ה' היה צסוד חסדים סמומים, שהנה הוא היה סמוס צערלה ולכן לא רעה להמשיך נשמה לצנו צאותו מצב, וכל שכן שלפי קדר המדות היה לו להוליד גבורה שהוא צן חסד, ולכן נמירא להציאו לעולם צכח תפילותיו שמה יצא קודם השעה הראויה, וכמו שהיה לפי האמת שהממין ה' עד היות אצרהם שלם צן מלה שנים צסוד עשר ספירות כל אחת כלולה מעשר, דהיינו י' פעמים עשר אותיות שם מ"ה הדין שהיה (יהושע יד, טו) האדם הגדול, ואז נמוסף לו ה' ראשונה של שם סוד ה' חסדים צגילוי גמור ומיד נחעלו והגדיליהו, ולכן לא נמן ה' צצבו שיתפלל כמו שהיא מדת חסדו עם חסדיו (רמ"ו). צ. פי' לא נמכוין לתפילה וליחד ייחודים להמשיך אור צעולמות אלא דרך דיצורו הזכיר צורכו והשליך יצבו על ה' שייטיב לו כרצונו (רמ"ו). ג. יראה הוא ידע סוד הדעת שעיקרו יסוד אצא צצמוכו, והיינו רוא דחכמתא, שידוע שמשם שורש יעקב וכו' לכן מיהר מיד להתפלל ולהאיר לעולמות, וצפרט צמה שמוכר לעיל ציועתר שהאיר והמשיך אור משי מולות, והם ממש שרשי הדעת כדודע (רמ"ו). ד. צרא (דפ"ו). ה. אצל אצרהם לא ידע מיעקב ולכן לא התפלל על שרה, ואע"פ שאמר הזהר על פ' וירא את המקום מרחוק שראה אצרהם צרה"ק שעמיד לצאת ממנו יעקב היינו אחר שונד יצחק ראה אצרהם רוה"ק את יעקב, אצל מקודם לא ראה כלולה ולכן לא התפלל (מ"מ). ו. הלא לעיל קלב ע"ב אמר שהאבות שמשו בצרבע נשים, ואני כצצתי שם וכו' שיצחק כיון להכליל ברבקה כל הארבע נשים. ואמנם עתה שראה שלא ילדה רבקה לא ידע אם צזאת הנכללת מכל הארבע או צאחרת שהיה הפרטיה של אחת מהן נפרדת ממש ולא כלולה עם

ה". לאיזה מקום הלכה, לבית המדרש של שם ועבר. "ויתרצו הבנים בקרבה", ששם היה אותו עשו הרשע נלחם במלחמה עם יעקב. "ויתרוצו", נשברו כמו שאמרנו, רציץ את מוחו. נשברו זה עם זה ונחלקו. בא וראה, הצד הזה שרוכב נחש, וצד זה שרוכב על הכסא השלם הקדוש בצד

אתר אזלת לבי מדרשא דשם ועבר ויתרוצו הבנים בקרבה דתמן הוה ההוא רשע דעשו אגה קרבא ביה ביעקב ויתרוצו אתברו כמה דאמרין רציץ את מוחו אתברו דא עם דא ואתפלגו תא חזי דא סטרא דרוכב נחש¹⁰ ודא סטרא דרוכב על כרסיא שלימתא קדישא¹¹ בסטרא

מדרש הנעלם

נקרא לבן, ואותן שתי בנות אינן בטלות ממש. זהו שכתוב "וללבן שתי בנות". אמר רבי יוסי, כך הוא. שם כתוב בכירה וצעירה, וכאן כתוב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה, משמע שכתוב "שם הגדולה לאה", שלאה מכחה ומרשעתה, "ושם הקטנה רחל", שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר "וכרחל לפני גוזיזה נאלמה".

אמר רב הונא, זה יצר הרע, ושתי בנותיו מתחלפות מכמות שהיו בראשונה, בתחלה לוט, מקולל מנוול. עכשיו לבן, מלובן, שאינו מקולל ומנוול בנוולו כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות, כל אחת ואחת בכחה, ועכשיו "שם הגדולה לאה", לאה בלא כח, לאה בלא חיזוק, לאה ממעשיה הראשונים. "ושם הקטנה רחל", כמו שאמרנו, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רב אחא בר יעקב, בא וראה מה כתוב, "ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא". אמר רבי אחא, למה היתה עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא בכח בעולם, ועל כך אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה. ומה כתוב, "ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו". כיון שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה. אמר רבי יוסי, אם כן, מה הפרש בין העולם הזה לאותו זמן, ועוד, שהנהה הכתוב אמר שהקדוש ברוך הוא עשה. אמר רבי אחא, כך הוא, שהקדוש ברוך הוא התעורר לאותו ענין שצריך לזווג, ולא לכל שעה, שיהיה תמיד עם אדם כמו כעת, שהוא נמצא תמיד וחוטאים בו בני אדם, אלא לאותו זוג לבדו. וההתעוררות היא התעוררות של הקדוש ברוך הוא.

זהו שכתוב "והסירותי את לב האבן מברסכם ונתתי לכם לב בשר". מה זה "לב בשר", אמר רבי יהודה, לב להוציא בשר, ולא לדבר אחר.

נקרא לבן ואותן שתי בנות אינן בטלות ממש הדא הוא דכתיב (בראשית כט טז) וללבן שתי בנות אמר רבי יוסי כך הוא תמן כתיב בכירה וצעירה והכא כתיב גדולה וקטנה אמר רבי יוסי אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה משמע דכתיב שם הגדולה לאה שלאה מכחה ומרשעתה ושם הקטנה רחל שאין בה כח המתעורר כמה דאת אמר (ישעיה נג ז) וכרחל לפני גוזיזה נאלמה

אמר רב הונא זה יצר הרע ושתי בנותיו מתחלפות מכמות שהיו בראשונה בתחלה לוט מקולל מנוול עכשיו לבן מלובן שאינו מקולל ומנוול בניוולו כבראשונה בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת בכחה ועכשיו שם הגדולה לאה בלא כח לאה בלא חזוק לאה ממעשיה הראשונים ושם הקטנה רחל כדקאמרן ולא כמות שהיו בראשונה

אמר רבי אחא בר יעקב תא חזי מה כתיב (בראשית כה כא) ויעתר יצחק ליהו' לנכח אשתו כי עקרה היא אמר רבי אחא מפני מה היא עקרה מפני שיצר הרע אינו נמצא בכחו בעולם ועל כך אין נמצא פריה ורביה זולתי בתפלה מה כתיב ויעתר לו יהו' ותהר רבקה אשתו כיון שמתעורר יצר הרע נמצא פריה ורביה אמר רבי יוסי אם כן מה הפרש בין העולם הזה לאותו הזמן ועוד דהא קרא [קאמר דקודשא בריך הוא עביד אמר רבי אחא כך הוא] דקודשא בריך הוא אתער ליה לההוא עניינא דצריך לזווגא ולא לכל שעתא דיהא תדיר עם בר נש כמו כען דאיהו אשתכח תדיר וחטאין ביה בני נשא אלא לההוא זווגא בלחודדי ואתערותא ההיא אתערותא דקודשא בריך הוא ליהוי

הדא הוא דכתיב (יחזקאל לו כו) והסירותי את לב האבן מברסכם ונתתי לכם לב בשר מהו לב בשר אמר רבי יהודה לב להוציא בשר ולא לדבר אחר

מאיר הזהר

וכל כד המערכות שעיב אדה"ר בנשמות, כלס ישונו לקדושה, ויתפרדו כל פועלי און, ואז ישאר יבש כעץ בלא קדושה כלל. ואח"כ רב יעבוד נעיר, ויתבטל כחו מן העולם, א"כ תיקון גדול הוא לה, כי אז יתוקן עון קליפתה וזוהמת הנפש, ומוכל לומר קניתי איש את ה', בזמן שיזיל יקר מזולל (ספר הליקוטים - פרשת תולדות). עו. פ"י עשו הוא ס"מ שרוכב על לילית שנקראת נחש (מ"מ). עז. פ"י יעקב רומן ל"א שרוכב עלה מלכות (מ"מ).

וימתר לו ה', עשה לו חמירה בלחותו בשר, ואז ותהר רבקה אשתו. ובראותה תגזרת הדינין שנקרבה, אמרה א"כ למה זה אנכי, כי ראמה כי אין לך תקון בלא על ידה, כי אדרבה היה מתחדש עון הקליפה, וקין היה חוזר להסגבר, ורואה להרוג את אחיו בצטנה, דכתיב ויתרוצו הבנים בקרבה, לשון ריזון מוח, ולכן אמרה אם כן למה זה אנכי, ומלך לדרוש את ה'. ואז נאמר לה כי לא תירא, כי ממעיה יפרדו איש מעל אחיו זה לקדושה וזה לקליפה, ואח"כ ולאוס מלאוס יאמן,

זהר

דשמשא⁶ לשמשא בסיהרא² ותא חזי בגין דיתמשך עשו אבתריה דההוא נחש אזיל עמיה יעקב בעקימא כנחש דאיהו חכים ואיהו אזיל בעקימוי³ כמה דאת אמר (בראשית ג א) והנחש היה ערום וגו' חכים ועובדוי דיעקב לגביה הוו ליה כנחש והכי אצטריך ליה בגין לאמשכא ליה לעשו בתריה⁴ דההוא נחש ויתפרש מניה ולא יהא ליה חולקא עמיה בעלמא דין⁵ ובעלמא דאתי ותנינן בא להרגך אקדים אנת וקטליה כתיב (הושע יב ד) בבטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא בההוא עקב⁶ הדא הוא דכתיב (בראשית כה כו) וידו אוחזת בעקב עשו⁷ דשוי ידוי על ההוא עקב לאכפאי ליה דבר אחר וידו אוחזת דלא יכיל⁸ למיפק מניה מכל וכל אלא וידו אוחזת בעקב עשו דא סיהרא דאתכסיא נהורא⁹ בגין עקב דעשו ועל דא אצטריך ליה¹⁰ למיהך עמיה בחכמתא בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה

ויקרא שמו יעקב (שם) קב"ה קרי ליה יעקב ודאי¹¹ תא חזי כתיב (בראשית כז לו) הכי קרא שמו יעקב נקרא שמו לא כתיב אלא קרא שמו ויעקבני ודאי חמא ליה קב"ה דהא ההוא חויא קדמאה איהו חכים לאבאשא כיון דאתא יעקב אמר הא ודאי חכים לקבליה ובגין כך קרא ליה יעקב והא¹² אוקימנא בכל אתר ויקרא סתם¹³ האי הוא דרגא בתראה כמה דכתיב (ויקרא א א) ויקרא אל משה וגו' והכא ויקרא שמו יעקב בכל אתר שמיה לא אקרי (אלא) על ידא דבר נש באתר אחרא מה כתיב (בראשית לג כ) ויקרא לו אל אלהי ישראל¹⁴ קב"ה קרא ליה ליעקב אל¹⁵ א"ל אנא אלהא בעלאי ואנת אלהא בתתאי

השמש, לשמש עם הלבנה. ובא וראה, משום שעשו נמשך אחרי אותו נחש, יעקב הלך איתו בעקמימות. כמו הנחש שהוא חכם והוא הולך בעקמימות, כמו שנאמר "והנחש היה ערום" וגו', התחכם. והמעשים של יעקב כלפיו היו לו כמו נחש, וכך צריך לו כדי למשוך את עשו אחר אותו הנחש, ויפרד ממנו, ולא יהיה לו חלק עמו בעולם הזה ובעולם הבא. ושנינו, בא להרגך הקדם אתה והרוג אותו. כתוב "בבטן עקב את אחיו", שהשרה אותו למטה באותו העקב, זהו שכתוב "וידו אוחזת בעקב עשו", ששם את ידו על אותו עקב להכניעו. דבר אחר, "וידו אוחזת", שלא יכל לצאת ממנו מכל וכל, אלא "וידו אוחזת בעקב עשו", זו הלבנה שהתכסה אורה משום העקב של עשו, ועל כן הצטרך לו ללכת עמו בחכמה כדי לדחותו למטה וידבק במקומו.

"ויקרא שמו יעקב". הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב ודאי. בא וראה, כתוב כאן "קרא שמו יעקב", לא כתוב נקרא שמו, אלא קרא שמו. "ויעקבני", ודאי. הקדוש ברוך הוא ראה שאותו הנחש הקדמוני הוא חכם להרע. כיון שבא יעקב, אמר, הרי ודאי חכם כנגדו, ולכן קרא לו יעקב. והרי בארנו בכל מקום ויקרא סתם זו היא הדרגה האחרונה, ככתוב "ויקרא אל משה" וגו', וכאן "ויקרא שמו יעקב", בכל מקום שמו לא נקרא (אלא) על ידי בן אדם. במקום אחר מה כתוב "ויקרא לו אל אלהי ישראל", הקדוש ברוך הוא קרא ליעקב אל. אמר לו, אני אלוה בעליונים, ואתה אלוה בתחתונים.

מאיר הזהר

הקלי' ועקב את אחיו, וכו' שעקב והכניסו בקליפות ואחר שהורידו אל הקליפות הכניסו חו"ש "וידו אוחזת דשוי" וכו' (אור יקר). פי' יעקב דמה עשו לקלי' הנק' עקב כמ"ש צפ' חיי שרה על הפסוק ואתה משופנו עקב, ומ"ש שם צפ' הארזי"ל (מ"מ). פי' וידו היא המלכות שהיא ידו של ז"א נאחזת בעקב עשו שהם הקלי' ויונקים ממנה ח"ו (מ"מ). פי' כלומר הוציאו מכל הגוף דהיינו ו"ק ועכ"ז וידו שהיא המלכות אוחזת כי שם יש לו שליטה ע"י המיעוט (אור יקר). פי' פירוש ידו של ת"ת כלומר מקומו של יעקב ת"ת. המ' אוחזת בעקב עשו שהקלי' דוחקת ונכנסת ומכסה האור ע"י הקטרוג. ז"א (ג"א). פי' הכרח לפי זה השני דלאידך פירושא שדחה אותו מה צורך עוד אחר כך לעקבא כמה פעמים (אור יקר). פי' הצורך לזה למאי דפרשינן השמא וידו אוחזת כל ענין זה דוחק הוא שנאמר שידעה כל ענין זה רבקה ולא יחמק (אור יקר). פי' המלכות קראה שמו יעקב כמ"ש לקמן וירא סתם היא המלכות חוה הפך ממ"ש צפ' נח דף מ שהו"א הוא שקראו יעקב (מ"מ). פי' קב ע"צ (הערת זוהר). פי' היא השכינה מלכות אשה שמפני צניעות אינה נזכרת צפ' אלא ויקרא סתם (אור יקר). פי' ויקרא לו ליעקב אל ומי הוא שקראו אלהי ישראל שהיא בינה שהיא אלוה של ז"א הנק' ישראל ונתחלה מלכות היא שקראתו יעקב ואחר שהשיג פרצוף ז"א קראה שמו הבינה אל לפי ז"א נוטה ללד החסד כנודע (מ"מ). פי' ח"ג פו ע"א ועי' צ"ר ס"פ ע"ט הלשון להיפך אך יש להעמיד שניהם כי לפי הנוסח אשר כאן הוא דברי יעקב ולפי

א. ת"ת (אור יקר). ב. מלכות, ונגדו לייחוד זה סמא"ל ולכן מתגוררים זה עם זה (אור יקר). ג. עי' בהגרא"א צתיקו"ז קד ע"ד: יעקב הוא זהה מחלה לנפשא דלדה"ר נר"ן דצ"ע, וגם לנפשא דלצילות והוא סוד ד' אמונו דיעקב, עקב הוא נר"ן דצ"ע, עקב משמעון, דשם שזכר ועונש, אבל לנפשא דלצילות לא תליא שזכר ועונש, והוא י' דיעקב, וכו' דלצילות לא יגורך רע, ושם לא שייך לומר אפילו הוא יושף ראש, דשם א"צ לא זכות ולא חובה, ויעקב לא זהה מחלה אלא לנוק', מקום אחיזת החויה, ולכן שכן עמו צבטן א', ועקב שם את אחיו, והלך עמו בעקמומית, עד דסליק ליה מכולא, כמ"ש עם עקב תתפתל, כמו שעשה לו החויה, מתחלה עשה לו הוא כנגדו, עד דסליק ליה מכולא (הנה זהה גם ליו"ד נפשא דלצילות אבל לא צל לו בפועל כנ"ל) ועקב אותו שלשה פעמים, לסקלא אותו מכל הג' עולמות מנר"ן דליה, כמ"ש הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים, את צבורתי לקח צייריה דשם (שמות ד כב) בני צבורי ישראל, מקנן שם, ועתה לקח צרכתי, צריאה דשם צרכת ה' היא תעשירי (משלי י כב), צבינה דמקנת שם, וכמ"ש תנ"ה, וצבטן עקב את אחיו, ודא לא ידע, וע' צפ' משפטים (קיא ע"ב) צבלא דחי יעקב לעשו אחיו בגין דלא יהא ליה חולקא כלל כו' דאיונו תרין כו' ולא ידע עשו מה דעבד ליה צבטן, אבל רב מננא דליה ידע כו', ע"ש בצרוכה כל הענין וכו'. ד. כדרך הטוהרה העליונה שהיא להבדיל מהשכינה כל כחות חילוניים להורידם למטה אל צחינתם (אור יקר). ה. עולם המעשה, א"י בגאולה (אור יקר). ו. עולם השכר, א"י אחר התמיה (אור יקר). ז. הם

ובא וראה, יעקב היה יודע שעשו היה לו להדבק באותו נחש עקום, ועל כן בכל מעשיו נמשך עליו כנחש עקום אחר

ותא חזי יעקב הוה ידע' דעשו הוה ליה לאתדבקא בהווא חוויא עקימא ועל דא בכל עובדוי אתמשך עליה כחויא עקימא אחרא

מדרש הנעלם

רבי יצחק ברבי יוסי היה בא מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק, תאמר שחברינו חכמי הברייתא התעוררו לענין הזה שיצר הרע ישתכח מן העולם, פרט לאותה שעת הזווג. אמר לו, חייך, כך צריך יצר הרע לעולם כגשם לעולם, שאלמלא יצר הרע, שמחת השמועה לא תהיה. אבל לא מנוולת כבראשונה לחטוא בו. זהו שכתוב "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'".

רבי יצחק ברבי יוסי הוה אתי מקפוטקיא ללוד פגע ביה רבי יהודה אמר ליה רבי יצחק תאמר דחבירנא חכימי מתניתא אתערו להאי עניינא דיצר הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעתא לזיווגא אמר ליה חייך הכי אצטריך יצר הרע לעולם כמטרא לעולם דאלמלא יצר הרע חדוותא דשמעתא לא ליהוי" אבל לא מנוולה כקדמיתא למחטי ביה הדא הוא דכתיב (ישעיה יא ט) לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי וגו'

אמר רבי שמעון, הוא הלב שמדורו של יצר הרע בו. רבי אליעזר אומר, לב טוב בנין הגוף והנשמה, ולכן כתוב "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך", שהוא עקר הכל. כשבא רב כהנא, אמר, כך אומרים משמם של בעלי הברייתא, שני בנינים של הגוף הם, הכבד והלב. שאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה, הכבד והלב הם מנהיגים את הגוף בכל צדדי איבריו. המנהיג של הראש הוא המח, אבל של הגוף הם שנים. והראשון הוא הכבד, והשני הלב. והיינו שכתוב בפרשה "ויתרצו הבנים בקרבה", אלו שני בניני הגוף. למה [כתוב] "ויתרצו", משום שמהלב (מתעורר) נשכח היצר הרע ממנו. "ויתרצו" (שאלו) היה צריך לכתוב וישליו. אלא אמר רב הונא, "ויתרצו" וישברו, כלומר נשבר כוחם וחילם. אמר רבי יהודה, הגוף מהו אומר, "אם כן למה זה אנכי", ולמה נבראתי, מיד, "ותלך לדרוש את ה'".

אמר רבי שמעון הוא לבא דמדוריה דיצר הרע ביה רבי אליעזר אומר לבא טבא בניינא דגופא ונשמתא | ובגין כך כתיב (דברים ו ה) ואהבת את יהו"ה אלהיך בכל לבבך דהוא עקרא דכלא כד אתא רב כהנא אמר הכי אמרינן משמיהון דמארי מתניתא [תרי] (כי) בנייני דגופא אינון כבדא ולבא דאמר רבי שמעון אמר רבי יהודה כבדא ולבא אינון מנהגי גופא ככל סטרי אברוי מנהגא דרישא מוחא אבל דגופא אינון תרין וקדמאה הוא כבדא תניינא לבא והיינו דכתיב בפרשתא (בראשית כה כב) ויתרוצצו הבנים בקרבה אליו תרין בנייני דגופא מאי טעמא ויתרוצצו משום דלבא (אתערי) [אתנשי] מניה (ד) יצר הרע ויתרוצצו (שאלו) [וישליו] מבעי ליה אלא אמר [רב הונא] ויתרוצצו וישברו כלומר נשבר כחם וחילם אמר רבי יהודה הגוף מהו אומר אם כן למה זה אנכי ולמה נבראתי מיד ותלך לדרוש את יהו"ה

ויאמר ה' לה שני גוים בבטנך ושני לאומים וגו', אלו השני גאים, הכבד והלב. רבי יוסי אמר המח והלב. רבי יהודה אמר המח אין בכלל זה, משמע שכתוב "בבטנך", ואין המח בבטן אלא בראש. "ושני לאומים ממעיך וגו' ורב יעבוד צעיר", זהו הכבד, שהוא רב וגדול, והוא משמש לפני הלב, שאמר רבי יהודה, הכבד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב.

ויאמר יהו"ה לה שני גוים בבטנך ושני לאומים וגו' (שם כג) אלו השני גאים הכבד והלב רבי יוסי אמר המוח והלב רבי יהודה אמר המוח אין בכלל זה משמע דכתיב בבטנך והמוח אינו בבטן אלא בראש ושני לאומים [ממעריך] ורב יעבוד צעיר זהו הכבד שהוא רב וגדול והוא משמש לפני הלב דאמר רבי יהודה הכבד קולט הדם ומשמש בו לפני הלב

מאיר הזהר

העליונות והטעם לזה כי הגוי אינו בקדושה ומעשיו אינם פוגמים אלף לפי מקום אחיזתו אמנם הישראל אחוז בקדושה ופוגם וזרעות יעקב כך רצה לדחות את עשו מזה לקדושה כדי שלא יפגום אלף שרו שהוא סמאל"ל ח"ש הכי אצטריך (אור יקר). יט. ע"י ח"ג זה ע"א שזה בחי' יין. וע"י לעיל ז' ע"ב חדוותא דאורייתא. וע"י שעה"ג הק' י' שכמו שאב מוליד, כך רב מוליד. יט. "את" נוסף דלפ"ו.

הנוסח דז"ר הוא דברי דוד וע"י עוד ז"ר ר"פ ע"ז (לש"י). והוא ענין ד"ז שהיוס יש לפרקים התנוונות של גילוי מעין מה שיהיה לעתיד לבא (כללים ח"א פו ע"א). יז. הענין הוא כי הגוי אפילו יעשה כל רע שצבולס ויפוגם כל העריות לא יפגום צמדות העליונות כלל ואף לא נגד הקדושה רק אשר השולט עליו מע' שרים כענין שדרשו זוהר בפסוק ואחשך גס אנכי אותך מחטא לי אמנם הישראל אינו כך אלף אם ח"ו אם יחטא אפילו חטא קטן פוגם צמדות

זהר

בחכמתא בעקימו והכי אצטריך ואתייהא דא כי הא דאמר רבי שמעון [מאי] דכתיב (בראשית א כא) ויברא אלהים את התנינים הגדולים⁶ דא יעקב ועשו ואת כל נפש החיה הרומשת אלין שאר דרגין דבינייהו⁷ ודאי אתעביד יעקב חכים לקבליה דההוא חויא אחרא והכי אצטריך

ובגין כך בכל ירחא וירחא חד שעיר בגין לאמשכא ליה לאתריה ויתפרש מן סיהרא וכן ביומא דכפורי לאקרבא ההוא שעיר ודא בחכמה לשלטה עליה ולא יכיל לאבאשא דכתיב (ויקרא טז כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה ואוקמוה דדא עשו דאיהו שעיר וכלא בחכמה וברמאות לגביה מאי טעמא משום דכתיב (תהלים יח כז) ועם עקש תתפתל בגין דאיהו חויא בישא עקים רוחא חכים לאבאשא אסטי לעילא ואסטי לתתא ובגין כך ישראל מקדמין וחכמין ליה בחכמה בעקימו בגין דלא יכיל לאבאשא ולשלטה

ועל דא יעקב דאיהו ברזא דמהימנותא כל עובדוי לגבי דעשו בגין דלא יחב דוכתא ליה לההוא חויא לסאבא מקדשא ולא יקריב לגביה ולא ישלוט בעלמא ועל דא לא אצטריך ליה לאברהם לאתנהגא בעוקמא ולא ליצחק בגין דעשו דאיהו סטרא דההוא חויא עד לא אתא לעלמא אבל יעקב דאיהו מאריה דביתא⁸ איבעי ליה לקיימא לקבליה דההוא חויא דלא יחב ליה שלטנותא כלל לסאבא בי מקדשא דיעקב ועל דא אצטריך ליעקב יתיר מכל בני עלמא ובגין כך ישראל קדישין אתברירו חולק עדביה דקב"ה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו⁹

ויגדלו הנערים (בראשית כה כז) | סטרא דאברהם גרים לון לאתגדלא¹⁰ וזכותיה סייע לון הוא הוה מחנך לון במצות דכתיב (שם יח יט) כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו וגו' לאסגאה יעקב ועשו | ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו' (שם כה כז) אמר רבי אלעזר כל חד וחד אתפרש לארחיה

בחכמה בעקמומות, וכך צריך. וזה בא כמו זה מה שאמר רבי שמעון, מה זה שכתוב "ויברא אלהים את התנינים הגדולים", זה יעקב ועשו. "ואת כל נפש החיה הרומשת", אלו שאר הדרגות שביניהם. ודאי שיעקב נעשה חכם כנגד אותו הנחש האחר, וכך צריך.

ולכן בכל חדש וחדש [קרבנו] שעיר אחד, כדי להמשיכו למקומו ויפרד מן הלבנה, וכן ביום הכיפורים להקריב אותו השעיר, וזה בחכמה לשלוט עליו ולא יוכל להרע, שכתוב "ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה", ובארוהו שזה עשו, שהוא שעיר. והכל בחכמה וברמאות כלפיו. למה, משום שכתוב "ועם עקש תתפתל", משום שהוא נחש רע, עקום הרוח, חכם להרע, מסטין למעלה ומסטין למטה. ולכן ישראל מקדימים ומתחכמים לו בחכמה, בעקמומות, כדי שלא יוכל להרע ולשלוט.

ולכן יעקב, שהוא בסוד האמונה, כל מעשיו כלפי עשו משום שלא נתן מקום לנחש ההוא לטמא את המקדש, ולא יקרב אליו ולא ישלוט בעולם. ועל כן לא הצטרך לאברהם להתנהג בעקמומות, ולא ליצחק, משום שעשו, שהוא הצד של הנחש ההוא, טרם שבא לעולם. אבל יעקב, שהוא בעל הבית, צריך לו לעמוד כנגד אותו הנחש שלא יתן לו כלל שליטה לטמא את בית המקדש של יעקב, ועל כן צריך ליעקב יותר מכל בני העולם, ולכן ישראל קדושים נבחרו לחלק גורלו של הקדוש ברוך הוא, שכתוב "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו".

"ויגדלו הנערים", הצד של אברהם גרם להם להתגדל וזכותו סייע להם, הוא היה מחנך אותם במצוות, שכתוב "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו" וגו', רבות יעקב ועשו. "ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד" וגו'. אמר רבי אלעזר, כל אחד ואחד נפרד לדרכו,

מאיר הזהר

דאיהו סטרא דההוא חויא עד לא אתא לעלמא הרי זו ששונה אחת, ששונה שנית שיעקב מאריה דביתא משא"כ אברהם ויצחק (אור יקר). 7. כל ע"צ (הערות הזוהר), ועיי"ש במ"מ. 8. כמו חבל שאחז צני דברים צימין ושמאל והוא יעקב חבל נחלתו וכן עד"א אחז צמו"ג (צהגר"א צמו"ח כט ע"ג). 9. ויגדלו הנערים סטרא דאברהם כו', והוא כלל הגולגלתא חיורמא סוד חסד העליון, והתהום תמאה, שצדעמו תהומות נבקעו [משלי ג], הוא הנוקבין של עשו (כתבי הגרמ"מ ציורי הזהר דף 76). ובהכרח מתגדל ע"י המי"ם סוד המורה ופנימיותיה, וגם עכירת המים מתגדלים בסוד ויגדלו הנערים, וסטרא דאברהם, שהוא חסדו ית"ש, ג"כ שמתגדל, ואחי חסד ופריש גועין (כתבי הגרמ"מ משקלוצ - ליקוטים - דף 77 שט"ו).

א. יש מדות ראוי שיתייחסו צנס תנינים והם ת"ת ויסוד, רישיה ג"ר תרין קשקשו ותרין סגפירין גדולה וגבורה נו"ה גופו ת"ת או יסוד וזכו מלכות והת"ת תנין גדול והיסוד תנין קטן והם טהורים ונגדם חוזה שנים כהם הא' סמאל'ל נגד ת"ת והצ' נגד היסוד ועתה התנינים הגדולים הם הא' חיוני הב' פנימי שהם ת"ת וסמאל'ל שמי ספירות נגדיות זה קו האמנעי בקדושה וזה קו האמנעי בקליפות וכן יעקב ועשו מרכזה אליהם זה קדוש וזה טמא (אור יקר). 3. הם כל שאר המדרגות המתלוות אליהם שהם סגפירא וקשקשו ראשו וזכו (אור יקר). פירוש ת"ת ודרגין דליה ו"ק בסוד גוף ו' כולל ו"ק ולמטה ס"מ בקליפה ושא"ר דרגין ו"ק שבאדם צלעל. ז"מ (נ"א). 4. עמ"ש צפי' וירא דף קיד על שעיר דיה"כ מה עניינו דעשו

"ויצא הראשון אדמוני". אמר רב כהנא, הכבד הוא הראשון, והוא אדמוני. למה הוא אדמוני, על שבוילע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון לבלוע הדם מכל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ובמי נעמיד "ורב יעבד צעיר", על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב. אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו, אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות ההיא תהיה בארץ, דרכו וטבעו של העולם לא ישתנה. רבי ייסא אמר, בא וראה, הכבד הוא הצד ציד, והוא צד בפיו, והלב הוא החושב, והוא "יושב אהלים". זהו שכתוב "ויזד יעקב נזיד", חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

"ויזד יעקב נזיד". רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משתנה. בא וראה, מה כתיב, "ויזד יעקב נזיד", כמו שנאמר "אשר זדו עליהם", ותרגומו שחשבו, כלומר, הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה כתוב, "ויבא עשו מן השדה והוא עיף", הכבד שדרך טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב, עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך.

זהו שכתוב "ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה", כי כן דרכו לבלוע הדם ולשגר לשאר האברים, "כי עיף אנכי" בלא אכילה ושתיה. והלב אומר, תן לי הראשון והמובחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זהו שכתוב "מכרה כיום את בכורתך לי". כח התאווה. עד שהלב מהרהר וחושב במאכל, הכבד בולע. שאלמלא אותו תשווקה והרהר של הלב במאכל, הכבד והאברים לא יכלו לבלוע.

מדרש הנעלם

ויצא הראשון אדמוני (שם כה) אמר רב כהנא הכבד הוא הראשון והוא אדמוני למה הוא אדמוני על שבוילע את הדם תחלה רבי אליעזר אומר למה נקרא שמו ראשון על שהוא ראשון לבלוע הדם מכל המאכל והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה (ובמאן) [ובמאי] נוקים ורב יעבוד צעיר על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב והוא עובד ללב אמר רבי אבא למה אתא פרשתא דא אלא לאחזאה לבני עלמא דאף על גב דההיא שלימותא ליהוי בארעא ארחיה וטבעיה דעלמא לא אשתני רבי ייסא אמר בא וראה הכבד הוא הצד ציד והוא צד בפיו והלב הוא החושב והוא יושב אהלים הדא הוא דכתיב ויזד יעקב נזיד מחשבות נושא ונותן בתורה

ויזד יעקב נזיד (שם כט) רבי בא בשם רבי אחא אמר לעולם טבעו של עולם אינו משתנה בא וראה מה כתיב ויזד יעקב נזיד כמה דאת אמר (שמות יח יב) אשר זדו עליהם ותרגומו דחשיבו כלומר הלב חושב ומהרהר בתורה בידיעת בוראו מה כתיב (בראשית כה כט) ויבא עשו מן השדה והוא עיף הכבד שדרך טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא נקרא עיף והוא אומר ללב עד שאתה מהרהר בדברים אלו בדברי תורה הרהר באכילה ובשתיה לקיים גופך

הדא הוא דכתיב (שם ל) ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה כי כן דרכו לבלוע הדם ולשגר לשאר האברים כי עיף אנכי בלא אכילה ושתיה והלב אומר תן לי הראשון והמובחר מכל מה שתבלע תן לי בכורתך הדא הוא דכתיב (שם לא) מכרה כיום את בכורתך לי קונמיתא דתאיבא עד שהלב מהרהר וחושב במאכל (ו)בולע הכבד דאלמלי ההוא כסופא והרהורא דלבא במאכל לא יוכלו הכבד והאברים לבלוע

מאיר הזהר

נזיד, שהם הממשותט שחושט לעולם האף יעבוד את אלהיו. ומלת נזיד הוא לשון מחשבה, מלשון אשר זדו עליהם כתרנומו, זה לעולם חושט מחשבות ומסגף את עלמו כדי להשיג חיי העה"ב, וזין כה וכה יפה נכנע, כיון שרואה אדם מחזר אחר העה"ב. וז"ש ויצא עשו, שהוא היפה"ר, מן השדה שהם תענוגי העה"ב, והוא עיף ממחשבותיו של היפה"ט (ספר הליקוטיוס - פרשת שמות). ט. עיף תיקו"ז נע ע"א: השטן איהו סמא"ל שלטנותא דליה כבד דעליה אתמר (בראשית לו א) עשו הוא אדום ערקין דכבדא חיילין ומשריין דליה וכד נטיל כל לכלוכין וחזין דערקין הי"ד (ויקרא טו כב) ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזירה עונות תס דההוא איש תס אל ארץ גזירה אחר דגזרת עירין. כהג"א: עיף צמרש העולם פ' חולדות וכו' ולכן ציוה"כ ועינתם כו', לית ליה רשו לאקטוני, דהיוס לאו דליה הוא, ולית ליה חולקא צישראל. י. פירוש כח המתאווה ומושך המאכל לאקטומכא והלב יש לו כסופא חמדה ותאווה להרהר באכילה. הרש"ב (נ"א).

ז. ג' שרשי כלים אלו, החייון שכולס נמשך חייתו מן הכבד ע"י וורדי הכבד, שזהם שולח המזון שהוא הדם אל אוחו החייון. והכלי אמנעי נמשך חייתו מן הלב ע"י עורקים הדופקים הנמשכין מן הלב, שזהם שולח (המזון) החיות הרומני ענין רוח דק חן, והוא צחי' דס חומרי ג"כ, אלף שחזר ומודקן בלב, כנודע כי הכבד שולח דס הממשי אל כל אבר ואבר, והיותר מוצחר שולח אל הלב, ואו הלב חוזר ומוככו (פעם צ') ונעשה צו צחי' (דס) רוחניות זך, ומשלחו אל כלי האמנעי אשר ככל אבר ואבר. ואח"כ הלב שולח (דס) רוחניות היותר זך אל המוח, ושם חוזר ומודקן פעם ג', ואו שולחו המוח אל הכלי הפנימי של האבר דרך גידין הנמשכין מן המוח כנודע, ואוחו הרוחניות הון נקרא כח ההרגשה (ע"ח שער המוחין ה). מח לב וכד דס מלכיס על הראש כטון וגויה, מקוס הכבד הוא חיכף למטה מן הפרסה המפסיק צאמנע ששם היה הנמנעוס וסילוק האורות למעלה, ואין שם כחות עליונות לפי מה שהוא אדם אלף כסוד נפש צהמ"ה לצד (פח"ש ו"א יח). ט. ויזד יעקב

זהר

דא לסטרא דמהימנותא⁶ ודא לסטרא דעבודה זרה וכן הוה במעוי דרבקה דתמן כל חד אזיל לסטריה דכד איהי אשתדלת בעובדין דכשרן או עברת סמיך לאתר טב למעבד פקודי דאורייתא הוה יעקב חדי ודחיק לנפקא וכד הוות אזלא סמיך לאתר עבודה זרה ההוא רשע בטש לנפקא ואוקמוה ובגין כך כד אתבריא ונפקו לעלמא כל חד אתפרש ואזיל ואתמשך בדוכתיה דאתחזי ליה ועל דא (בראשית כה כז) ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד וגו'

ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו (שם כח) הא אוקמוה [כמה] (במה) דכתיב (שם כז) איש יודע ציד (איש שדה מאי) [וכתיב התם (שם י ט) הוא היה גבור ציד] איש שדה לקפחא לון לבני נשא ולקטלא לון ואיהו אמר דעביד צלותא וצייד ליה בפומיה איש שדה בגין דחולק עדביה לאו איהי בישובא אלא באתר חרוב במדברא בחקלא ועל דא איש שדה⁷

ואי תימא היך לא ידע יצחק כל עובדי בישין דעשו והא שכינתא הוה עמיה דאי לא שריא עמיה שכינתא היך יכיל לברכא ליה ליעקב בשעתא דברכיה אלא ודאי שכינתא הוה דיירא עמיה בכיתא ודיירא עמיה תדיר אבל לא אודעא ליה בגין דיתברך יעקב בלא דעתיה | (בדעתא) אלא בדעתיה דקב"ה והכי אצטריך ובההיא שעתא דעאל יעקב קמי אבוהי עאלת עמיה שכינתא וכדין חמא בדעתוי יצחק דאתחזי לברכא ויתברך מדעתא דשכינתא

תא חזי | נ"א זמנא חדא הוה יתיב רבי שמעון ושאר חברייא עאל קמיה רבי אלעזר בריה אמרו ליה לרבי שמעון מלתא רבתא בעינן למבעי קמך בעניינא דיעקב ועשו איך לא בעא יעקב למיהב לעשו תבשיל דטלופחין עד דזבין ליה בכירותא דיליה ועוד דאמר עשו לי צחק אבוהי ויעקבני זה פעמים (בראשית כז לו) אמר לון בהדין שעתא אתון חייבים לקבלא מלקות דהאמנתון לפתגמי דעשו ושקרתון לפתגמי דיעקב דהא קרא אסחד עליה (בראשית כה כז) ויעקב איש תם ותו כתיב (מיכה ז כ) תתן אמת ליעקב אלא כך הוא ענייניה דיעקב עם עשו בגין דעשו הוה סני לבכירותא בקדמיתא והוה בעי מניה דיעקב דלסבה ליה אפילו בלא כסף הדא הוא דכתיב (בראשית כה לד) ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכורה |

זה לצד האמונה, וזה לצד של עבודה זרה. וכן היה במעיים של רבקה, ששם כל אחד הלך לצדו, שכאשר היא השתדלה במעשים כשרים, או שעברה סמוך למקום טוב לעשות את מצוות התורה, היה יעקב שמח ודוחק לצאת. וכשהיתה הולכת סמוך למקום של עבודה זרה, אותו הרשע הכה לצאת, ובארוהו. ולכן, כשנבראו ויצאו לעולם, כל אחד נפרד והלך ונמשך למקומו שראוי לו. ועל כן "ויגדלו הנערים ויהי עשו איש יודע ציד" וגו'.

"ויאהב יצחק את עשו כי ציד בפיו". הרי פרשוהו, שכתוב "איש יודע ציד איש שדה", וכתוב שם "הוא היה גבור ציד". (מה) "איש שדה", לקפח את בני האדם ולהרוג אותם. והוא אמר שעשה תפילה, וצד אותו בפיו. "איש שדה", משום שחלק גורלו אינו בישוב אלא במקום חרב, במדבר, בשדה, ועל זה "איש שדה".

ואם תאמר, איך יצחק לא ידע את כל מעשיו הרעים של עשו, והרי השכינה היתה עמו, שאם לא שרתה עמו שכינה, איך יכל לברך את יעקב בשעה שברך אותו. אלא ודאי ששכינה היתה דרה עמו בבית ודרה עמו תמיד, אבל לא הודיעה לו, כדי שיתברך יעקב בלי דעתו, אלא בדעתו של הקדוש ברוך הוא, וכך צריך, ובשעה ההיא שנכנס יעקב לפני אביו, נכנסה עמו שכינה, ואז ראה יצחק בדעתו שראוי לברכה ויתברך מדעת השכינה.

בא וראה (פעם אחת רבי שמעון היה יושב ושאר החברים. ונכנס לפניו רבי אלעזר בנו. אמרו לרבי שמעון, דבר גדול רצינו לבקש לפניך בעניינים של יעקב ועשו. איך לא רצה יעקב לתת לעשו תבשיל עדשים עד שמכר לו את בכורתו. ועוד, שעשו אמר ליצחק אביו, "ויעקבני זה פעמיים". אמר להם, בשעה הזאת אתם חייבים לקבל מלקות, שהאמנתם לדברי עשו ושקרתם לדברי יעקב, שהרי הכתוב מעיד עליו "ויעקב איש תם", ועוד כתוב "תתן אמת ליעקב". אלא כך הוא ענינו של יעקב עם עשו, משום שעשו היה שונא את הבכורה בראשונה, והיה מבקש מיעקב שיקח אותה ממנו אפילו בלי כסף. זהו שכתוב "ויאכל וישת ויקם וילך ויבז עשו את הבכרה".

מאיר הזהר

זה אנכי, ותלך לדרוש את ה'. ואז נאמר לה כי לא תירא, כי ממעיה יפרדו איש מעל אחיו זה לקדושה וזה לקליפה, ואח"כ ולאוס מלאוס יאמך, וכל עד המעורבות שעירב אדה"ר בנשמות, כלם ישונו לקדושה, ויתפרדו כל פועלי און, ואז ישאר יבש כעץ בלא קדושה כלל. ואח"כ רב יעבוד זעיר, וימנעל כמו מן העולם, א"כ תיקון גדול הוא לה, כי אז יתוקן עון קליפתה וזוהמת הנפש, ותוכל לומר קניתי איש את ה', בזמן שיוציא יקר מוולל (ספר הליקוטים מולדות). ג. והיה איש יודע ציד איש שדה, רמז ליחס שלו מקודם, כי קין היה עובד אדמה איש שדה, ממקום

א. ע"י לעיל קא ע"א שזה מידת נפש דוד, ולפי זה מובן הכינוי סטרא אחרא. ב. רבקה באה לתקן למה, ובראותה חוקק כח הגבורות הנאים מנד יצחק, ציושנו עם באל לחי רואי, וחפר הנאר שהיה אטום כי עקרה היא, כי אז ויעמר ויחמר לו ה', עשה לו חמירה בצלותו באל, ואז ותהר רבקה אשמו. ובראותה מגבורת הדיין שבקרבנה, אמרה א"כ למה זה אנכי, כי ראתה כי אין עד תקון צא על ידה, כי אדרבה היה ממחדש עון הקליפה, וקין היה חוזר להתגבר, ורועה להרוג את אחיו בצנטנה, דכתיב ויתרוצצו הנשים בקרבנה, לשון ריגון מות, ולכן אמרה אם כן למה

"ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף". אמר רבי אלעזר, "ויזד יעקב", הנה פרשוה, שהרי בשביל האבל של אברהם זה היה, אבל ויזד יצחק נזיד היה צריך לכתוב, אלא "ויזד יעקב נזיד", שהוא היה יודע את השורש

ויזד יעקב נזיד ויבא עשו מן השדה והוא עיף (שם כט) אמר רבי אלעזר ויזד יעקב הא אוקמוה דהא בגין אבלותא דאברהם הוה אבל ויזד יצחק נזיד מבעי ליה אלא ויזד יעקב נזיד דאיהו הוה ידע עקרא

מדרש הנעלם

דאמר רבי יוסי כן דרך העבדים שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל אמר רבי יוסי כתיב לאחר כן (בראשית כה לד) ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים מהו עדשים סגלגלין כנגלגלתא וגלגלא סביב בעלמא כלומר דלא אתנשי מארחיה כך הוא בר נש בההוא זמנא אף על גב דכל ההוא טיבו ויקר ושלמותא ליהו ארחיה דעלמא למיכל ולמשתי לא יתנשי

שאמר רבי יוסי, כן דרך העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל. אמר רבי יוסי, כתוב לאחר כן, "ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים", מה זה עדשים, מגולגלים כגולגולת, והגלגל סובב בעולם, כלומר שלא נשכח מדרכו. כך הוא בן אדם, באותו זמן, אף על גב שכל אותו חסד וכבוד ושלמות יהיו, דרכו של העולם לאכול ולשתות לא ישתכח.

מתניתין תנן ארבע רוחות העולם מנשכן ועתיד קודשא בריך הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף שיהא כלול מד'

רוחות הדא הוא דכתיב (יחזקאל לו ט) מארבע רוחות באי הרוח בארבע לא כתיב אלא מארבע רוחות העולם שיהא כלול מארבעתם ותאנא אותו הרוח הוא רוח המוליד הוא הרוח האוכל ושותה ואין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד ואין בין עולם הזה לתחיית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה

משנה: שנינו, ארבע רוחות העולם מנשבות, ועתיד הקדוש ברוך הוא לעורר רוח אחד לקיים הגוף שיהיה כלול מארבע רוחות. זהו שכתוב "מארבע רוחות באי הרוח". בארבע לא כתוב אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם. ולמדנו, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות בלבד, ואין בין עולם הזה לתחיית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה.

רב נחמן אמר ואריכות ימים אמר רב יוסף וכי ימות המשיח ותחיית המתים לאו חד הוא אמר ליה לא דתנן בית המקדש קודם לקבוץ גליות קבוץ גליות קודם לתחיית המתים ותחיית המתים הוא אחרון שבכלם מנא לן דכתיב (תהלים קמו ב) בונה ירושלם יהוה נדחי ישראל יכנס הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם זו היא תחיית המתים שהיא הרפואה לשבורי לב על מתייהם בונה ירושלם תחלה ואחריו נדחי ישראל יכנס והרופא לשבורי לב אחרון על הכל

רב נחמן אמר, ואריכות ימים. אמר רב יוסף, וכי ימות המשיח ותחיית המתים אינם אחד. אמר לו, לא, ששנינו, בית המקדש קודם לקבוץ גליות, קבוץ גליות קודם לתחיית המתים, ותחיית המתים האחרון שבכולם. מנין לנו, שכתוב "בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס". "הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", זו היא תחיית המתים שהיא הרפואה לשבורי לב על מתייהם. "בונה ירושלים" תחלה, ואחריו "נדחי ישראל יכנס", "והרופא לשבורי לב" אחרון על הכל.

תנן ארבעים שנה קודם הקבוץ גליות לתחיית המתים כדאמרינן (בראשית כה כ) ויהי יצחק בן ארבעים שנה האי ארבעים שנה מאי עבידתיהו אמר רב כהנא אמר רבי ברוקא מקבוץ גליות עד תחיית המתים כמה צרות כמה מלחמות יתעוררו על ישראל ואשרי הנמלט מהם דכתיב

שנינו, ארבעים שנה קודם קבוץ גליות לתחיית המתים, כמו שאמרנו "ויהי יצחק בן ארבעים שנה". ארבעים השנה הללו מה מעשייהם. אמר רב כהנא אמר רבי ברוקא, מקבוץ גליות עד תחיית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, שכתוב

מאיר הזהר

יומנן מן צרא, וכן ההוא ממנא דיליה ס"א, אחיזתו לזר מגופא, כמ"ש ב"ד"ר (קמג ע"א) ע"ש צ"ב (בהגר"א במיקו"ז נג ע"ד). ד. ע"י לעיל קטו ע"ד ולא יטעמון עוד כו' וכן שם קיד ע"ש (לש"י). ה. קלד ע"א (הערמ הזוהר). ו. ע"י ספר הדע"ה ח"צ דרוש ד' ענף טו סימן ה' (סג ע"ג) (לש"י) טעם היומו מ' שנה הוא מאחר שיש צ' בניס וצ' צנות העומדים במדרגת קלי נוגה, וכל א' מהם נתקן צ"י שנים. וקיצוץ גליות זה הוא גופא ביאת משיח (כללים ח"צ קלט ע"א). החומר של העולם יתחלק רק לאחר תחיית המתים (דע"ה ח"צ נו ע"ד).

שנמנאים שם השדים והמויקים, אבל יעקב יחסו איש חס יושב אהלים, צדוק (שמות ט' כ"ח) הצריח התיכון המכריע ומצריח צין מיס למיס וכו' (ספר הליקוטים תולדות). אם היה מנורע מוחלט או לו, כי צדד ישב מחוץ לממנה מושבו, צד"ד עולה עשרה, ר"ל חוץ ל' ספירות, למקום החיזוניים. וטמא טמא יקרא, שנמסר ציד ממנאים בשדה, ונקרא איש שדה, על שם שדים מחלק איש יודע ציד איש שדה, כי משם חלקו של עשו, רחמנא לשזון (שם תוריע יג). צרייתא הוא לשון חוץ, והוא גלות, חוץ לארץ, ציד האיש שדה, ויצא עשו מן השדה (בראשית כה כט), תרגם

זהר

דיליה בההוא סטרא דאתדבק ביה ובגין כך עבד תבשילין סומקין עדשים תבשיל סומקא [דתבשילא] (ותבשילא) דא [מ]תבר חילא ותוקפא דדמא סומקא בגין לתברא תוקפיה וחיליה⁶ ובגין כך עבד ליה בחכמתא כההוא גוונא סומקא ועל ההוא תבשילא אזדבן ליה לעבדא וזבין בכירותיה ליעקב ובההיא שעתא ידע יעקב דבגין שעיר חד דיקרבוין ישראל לגבי דרגא דיליה יתהפך לעבדא לבנוי ולא יקטרג לון ובכלא אזל יעקב לגביה דעשו בחכמה בגין ההוא דרגא חכים דעשו ולא יכיל לשלטהא ואתכפיא ולא אסתאב (ביה)³ ביתיה ואיהו יגין עליה

חסר | ומצאנו בס"א וז"ל ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה (בראשית כה ל) אמאי כתיב תרי זמני האדום אלא בגין דכל מה דאית ביה אדום כמה דאת אמר (שם כה) ויצא הראשון אדמוני ותבשילו אדום דכתיב (שם ל) מן האדום האדום הזה וארעא דיליה אדומה דכתיב (שם לב ד) ארצה שעיר שדה אדום וגוברין דיליה אדומין דכתיב (שם לו מג) הוא עשו אבי אדום ומאן דזמין לאתפרעא מניה אדום דכתיב (שיר ה י) דודי צח ואדום ולבושיה אדום דכתיב (ישעיה סג ב) מדוע אדום ללבושך וכתיב (שם א) מי זה בא מאדום |

א"ר | יהודה וכן בלבן אתחזי הכי בגין דהא איהו חרשא הוה כמה דכתיב (בראשית ל כז) נחשתי ויברכני יהו"ה בגללך ואף על גב דיעקב אקרי גבר שלים | בגין כך הוה שלים | עם מאן דאצטרך ליה למיהך עמיה ברחמי הוה אזיל ועם מאן דאצטרך למיהך עמיה בדינא קשיא ובעקימו הוה אזיל בגין דתרי חולקי הוה ביה⁷ ועליה כתיב (תהלים יח כז) עם חסיד תתחסד ועם עקש תתפתל עם חסיד בסטרא דחס"ד ועם עקש בסטרא דדינא קשיא כלא כדקא יאות

ויהי | רעב בארץ מלבד הרעב הראשון וגו' (בראשית כו א) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים יא ה) יהו"ה צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו⁸ כמה עובדוי דקב"ה מתתקנני וכל מה

שלו באותו צד שנדבק בו, לכן עשה תבשילים אדומים עדשים תבשיל אדום, שהתבשיל הזה שובר את הכח והחזק של הדם האדום כדי לשבור את חזקו וכחו, ולכן עשה לו בחכמה כמו אותו הצבע האדום. ועל התבשיל ההוא נמכר לו לעבד ומכר בכורתו ליעקב, ובשעה ההיא ידע יעקב, שבשביל שעיר אחד שיקריבו ישראל לדרגה שלו, יתהפך לעבד לבנוי ולא יקטרג להם. ובכל הלך יעקב עם עשו בחכמה, משום אותה הדרגה של עשו החכם, ולא יכל לשלוט, ונכנע ולא נטמא (בו) ביתו, והוא יגן עליו.

"ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדום האדום הזה". למה כתוב פעמיים האדום, אלא משום שכל מה שיש בו, אדום, כמו שנאמר "ויצא הראשון אדמוני". ותבשילו אדום, שכתוב "מן האדום האדום הזה". וארצו אדומה, שכתוב "ארצה שעיר שדה אדום". ואנשיו אדומים, שכתוב "הוא עשו אבי אדום". ומי שעתידי להיפרע ממנו אדום, שכתוב "דודי צח ואדום". ולבושו אדום, שכתוב "מדוע אדום ללבושך", וכתוב "מי זה בא מאדום".

אמר רבי יהודה, וכן בלבן נראה כך, משום שהרי הוא היה מכסף, ככתוב "נחשתי ויברכני ה' בגללך". ואף על גב שיעקב נקרא איש שלם, לכן היה שלם, עם מי שהצטרך לו ללכת עמו ברחמים היה הולך, ועם מי שהצטרך לו ללכת עמו בדיון קשה ובעקמימות היה הולך, משום ששני חלקים היו בו, ועליו כתוב "עם חסיד תתחסד ועם עקש תתפתל". עם חסיד בצד החסד, ועם העקש בצד של הדיון הקשה, הכל כראוי.

"ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון" וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, "ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו". כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתוקנים, וכל מה שהוא עושה, הכל על הדיון

מאיר הזהר

א. הענין הוא כי לפי מה שהיה עולה על הדעת כי שהשפעת החיטויים חלקם יגברו ויהיה להם אחיזה בקדושה וגבורה ומפני זה נסה יעקב צקוד התבשיל הזה שהוא אדום, תבשיל ודאי של עשו. כמו ששני שחקים שחלקים מן לזדיקים, שהם יסוד ומלכות, ומבשלים הרע העליון. כן יש בחינה שבה מתבשל תבשיל לחיטויים, כי שמרי הקדרה נמונים להם האדום והשחור שסרה נחשתה. וזהו השמרים האלו האדומים, ניתן לחיטויים, אדרבה הם פורשים מן הקדושה. ולמה נמלא בתבשיל הזה צ' מדות הפכיות, הא' אדום, והצ' מתבר חילא ותוקפא דדמא מטעם זה, כי בהגמן להם חלק זה, הם נבדלים בחלקם, ואין להם אחיזה בתבשיל הקדוש. והוא סוד ע' פרי החג שהיו ישראל מקריבים נותנים לע' שרים חלקם מהתבשיל העליון, וזהו מכניעים חכם, שלא ישלטו על ישראל ונבדלים מהקדושה. וע"ד זה נסה יעקב צערמה שהיה תבשיל אדום, וזרעות עשו ושרו תבשיל מדמו,

חשב להתגבר חילו ולהתחזק, ולפיכך אמר הלעיטני נא מן האדום כמדמו, ולא ידע כי אדרבה מכניע כח השר. והיינו ממש סוד שעיר עזאזל, שחשב סמאל היות לו לכבוד, ואדרבה מכניע כחו, ומתהפך לעבד. והוא סוד ונשא השעיר עליו את כל עונותם וכו', ו"ש צהיהא שעתא ידע יעקב סוד זה, כי אדרבה צמקום שגראה שהיא תגבורת לו, הוא הכנעה אליו וצטוול כחו, מהטעם שפי', והיינו ענין התוספתא, כי אם היות כל ענייניו אדומים מפלמו הוא צקוד האדום כדמסקי (אור יקר). 3. נמחק צהגהות הגר"א. 4. עי' אור יקר ש"ה סי' ג שזה תוספתא. נדפס צ"דו כאן חסר וכחז אמו"ר הגאון ז"ל ותמלא צו"ח כג ע"צ (הגהות הגר"א). 7. הת"ת קן האמנעי כולל חו"ג ועקב מרכבה אליו (אור יקר). קמו ע"א (הערת הזוהר). 8. ר"ת נחש (הערת הזוהר). 9. כוונת הקדמה זו להודיע שכל אשר יעשה ה', שהוא הו"א, הכל מיוסד על מדת

והאמת, ככתוב "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא". בא וראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדרך אחרת כדי שלא יטמא. והוא לא נשמר, ועבר על מצות אדונו, ואחר כן דן אותו בדיון.

דאיהו עביד כלא על דינא וקשוט¹ כמה דכתיב (דברים לב ד) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא תא חזי לא דן קב"ה לאדם קדמאה עד דפקיד ליה לתועלתיה דלא יסטי לביה ורעותיה² לארח אחרא בגין דלא יסתאב ואיהו לא אסתמר ועבר על פקודא דמאריה³ ולבתר כן דן ליה דינא

מדרש הנעלם

"בעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר".

רבי יהודה אמר מכאן, "יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבי" רבי יצחק אמר מכאן, "וצרפתים כצורף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב". ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ. ומשעה שיעברו הצרות עד תחיית המתים ארבעים שנה. רב הונא אמר, בא וראה, "כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה'", כדוגמא זו (הגוף) כאן. אמר רב יוסף, כל אלו אמרו דבר אחד. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. למה, משום שכתוב "לא תקום פעמים צרה", ודי להם במה שעברו. ומזמן תחיית המתים יתיישב העולם בישובו. זהו שכתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

רבי אלעזר בן ערך היה יושב, והיה מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר לו, מראה האור של נר העולם למה חשוכים. אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הברייטא, ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו שבששי יהיה גאולה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו, יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם. ולכן העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת, שיתעוררו לח"ת שנה, והיינו שכתוב "בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו". כשישתלם הזאת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עוד) אמר רבי יהושע, שזה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש כתות הן, של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים.

(דניאל יב א) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר

רבי יהודה אמר מהכא (שם י) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים רבי יצחק אמר מהכא (זכריה יג ט) וצרפתים כצורף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ ומשעה שיעברו הצרות עד תחיית המתים ארבעים שנה רב הונא אמר תא חזי (יהושע ה ו) כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול יהו"ה כהאי [גוונא] (גופא) הכא אמר רב יוסף כל אלין חד מלה אמרו ולסוף ארבעים שנה שהצרות יעברו והרשעים יכלו יחיו המתים שוכני עפר מאי טעמא משום דכתיב (נחום א ט) לא תקום פעמים צרה ודי להם במה שעברו ומזמן תחיית המתים יתיישב עלמא בישובו הדא הוא דכתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד

רבי אלעזר בן ערך הוה יתיב והוה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע אמר ליה חיון נהירו דבוצינא דעלמא למה חשוכן אמר ליה חיון ודחילו סגי עאל בי דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא דשראת עלייהו רוח קדישין וההוא דאתערו דבשתייתא יהא פורקנא שפיר אבל אנא חמי אורכא יתירא על אינון דיירי עפרא דבאלף שתייתא לזמן (שמות י א) ארבע מאות ותמניא [שנין] (שתיין) מניה יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקומיהון ובגיני כך אתערו חברנא על פסוקא דקרא לון בני ח"ת ח"ת דיתערון לח"ת שנה והיינו דכתיב (ויקרא כה יג) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו כשישתלם הזאת שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמניא תשובו איש אל אחוזתו (ו) אל נשמתו שהיא אחוזתו ונחלתו

(עוד) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי דהא תנינן שלש כתות הן של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים

מאיר הזהר

לאוקיד עלמא בשלהובי. אכל הזעיר גבורומי (ממותקות) [ממוקנות] וחוה הזור תמים פעלו, זור סודו זעיר וכו', וחוה כל דרכיו משפט, אין בכל מדומי דין גמור אלא משפט שהוא המעמיד ארץ (רמ"ז). 1. דינא מלך המלכות, וקשוט מלך המלכות והיינו דין האמת, והיינו תמים פעלו מלך המלכות כי כל דרכיו משפט מלך המלכות (אור יקר). 2. כדקא חזי ליה לפי עונו (אור יקר). 3. עי לעיל נב ע"א ומש"כ שם בשם הדע"ה.

הרחמים, אעפ"י שיהיה הוראה לדין וגבורה, וכגון יסורי הצדיקים שיפרש אחר כך בפסוק שפתח, ה' צדיק יצחן, ולכן הקדים ואמר דעובדו דקצ"ה מתמתקן, שכל מדותיו רחמים חו"ג מיוחדים, מה שאין כן כשהעולם מתנהג בדרכי רחל לצדה שהיא צדק ודין מפחיד, חו"ש וכל מה דליהו עבדי" וכו', יראה להיות שמדומי ממוקנות, לכן כל מה שהוא דוקא עושה הוא דין ואמת, כלומר לקיים העולם ולטובת הצדק ולא לעונש צדק ונצרות צדק שיש זה דינים מוקים

זהר

ועם כל דא לא דן ליה⁶ כדקא חזי ליה ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חדי⁷ דאיהו אלף שנין בר אינון שבעים שנים⁸ דמסר ליה לדוד מלכא דלא הוו ליה מגרמיה כלום

כנוונא דא לא דן ליה לבר נש כעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא אלא קודשא

ברוך הוא אריך רוגזיה עם צדיקיא ועם רשיעיא⁹ | יתיר מצדיקיא | עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי כמה דכתיב (יחזקאל לג יא) חי אני נאם יהו"ה וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה וחייה בעלמא דין וחייה בעלמא דאתי ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר או בגין דיפוק¹⁰ מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא ושרשא וחולקא טבא לעלמא

אבל קודשא בריך הוא מדקדק עם צדיקיא תדיר בכל עובדין¹¹ דאינון עבדין בגין דידע דלא יסטון לימינא ולשמאלא

ובגין כך אבחין לון לאו בגיניה דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון אלא בגין לארמא רישיהון | בגינייהון | (בינייהו)

כנוונא דא עבד ליה לאברהם דכתיב (בראשית כב א) והאלהי"ם נסה את אברהם מאי נסה הרמת נס כמה

דאת אמר (ישעיה סב י) הרימו נס (ירמיה ד ו) שאו נס ארים דגלא דיליה בכל עלמא ואף על גב דהא אתמר¹² בגין [דא] (ד)קודשא בריך הוא [אמר רבי יוסי] ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא הדא הוא דכתיב נסה את אברהם אוף הכי קב"ה בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון לארמא רישייהו בכל עלמא

מאיר הזהר

אפילו כמלא נימא וזה קודשא בריך הוא מדקדק עם לדיקיא אפילו כחוט השערה והאי חוט איהו חוט דסחיר לאות ברית מילה וברית איהי נימא ווי לון מאן דאפריש אות ברית צין מיס למיס ומנע זרעא מניה דאחור עלמא לתחו וזהו ורוא דמלא (ישעיה מה יח) לא תהו בראה לנצח יצרה ודאי מיס עליונים אורייתא דככתב מיס תחמונים אורייתא דבעל פה נימא דאיהו צין תרוייהו דא יסוד דאיהו רוא דאורייתא ואיהו יסודא ועקרא דתרוייהו. [מרגום: והוא שצארוהו (תגיגה טו ע"א) אין צין מיס העליונים למיס תחמונים אלא כמלא נימא, ועל הנימא הזאת נאמר (ברכות מח ע"ב) אין מלכות נוגעת בתצרתה אפילו כמלא נימא, וזה הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה (צ"ק נ ע"א). והחוט הזה הוא חוט שסובב את אות ברית המילה, והברית היא נימא, אי לנו למי שמפריד אות ברית צין מיס למיס ומנוע ממנו זרע, שמחזיר את העולם לתחו וזהו. וסוד הדבר "לא תהו בראה לנצח יצרה", ודאי מיס עליונים תורה שכתב, מיס תחמונים תורה שבעל פה, נימא שהיא צין שניהם, זה יסוד שהיא סוד התורה, והוא יסוד ועיקר של שתייהן. [בהגרי"א: כמלא נימא - יסוד כמו שמפרש והולך, וידוע שמלכות כליל כל יסוד בגוה ציווגא, א"כ לא נשאר צינתיים רק כל שהוא, וזהו כמלא נימא, והוא חוט דסחיר לברית כמו שמפרש והולך, ור"ל השערות בגוה ע"ג ברית כידוע, וז"ש כחרי כפי כו' (תגיגה טו ע"א).

1. ונמלא שלפי זה הנסיון הוא להורות לצני העולם מעלתו וע"ז אמר לדיק יצתן אומר ר"ש דרך אחרת שהוא להמאריך הגוף להשליט הגפש כדמפרש ואזיל ונמלא

ועם כל זה לא דן אותו כראוי לו, והאריך עמו את רוגזו והתקיים יום אחד שהוא אלף שנים, פרט לאותם שבעים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו כלום.

כדוגמא זו, אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כך לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רוגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישובו בתשובה שלימה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, ככתוב "חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרכו וחייה". וחייה בעולם הזה וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רוגזו תמיד, או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושורש וחלק טוב לעולם.

אבל הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל המעשים שהם עושים, משום שהוא יודע שלא יסטו ימינה ושמאלה, ולכן בוחן אותם לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כדוגמא זו עשה לו לאברהם, שכתוב "והאלהים נסה את אברהם". מה זה "נסה", הרמת נס, כמו שנאמר "הרימו נס", "שאו נס", הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כולם. זהו שכתוב "נסה את אברהם". כמו כן כאן הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

א. כי יום שנברא בו אדם הראשון ראש השנה היה ומן הדין היה שיעמיד העולם כולו לפניו לדין על כל ענייניו מה שיהיה משפט כל יצורי עולם, והקב"ה כדי לזכותו עבד דינו עד שזיהו אותה המלוכה כדי שישמור אותה ויעמידהו לדין וזכחה על היותו רוצא זכיות והוא לא כן עשה ונמלא צעת הדין רוצא עונות, והמלוכה היה "שלא יסטי לציה וכו'", שלא ימשך אחר הערלה כדי שלא יחרב עמה (אור יקר). 3. עם היות שהקב"ה גור כי ציוס וכו' ואפשר צבקר או חצנות ועכו"ז נתקיים כל היום כי פי' הקב"ה דצרו צרחמים כל מה שאפשר וצולת זה פירשו יומו של הקב"ה אלף שנה (אור יקר). 4. ע"י לעיל לא ע"צ ולקמן קסח ע"א וע"ב. 7. היינו לדיקים שגלוי לפניו שאם יכס על עונם ירפו ידיהם מעבודתם והשחא ניחא אמרו לקמיה אצל קב"ה מדקדק וכו' (אור יקר). לא נאמר אךך אף אלא אפיס שנים וכמסול ללדיקים ולרשעים (מצוא שערס ש"ג ח"צ פ"ה). 8. תימה ויאל הצדיק ההוא ע"י אחר לדיק כמוהו ואפשר לפרשו על אי מצ' פנים או שהיה נמשך מסוד שלשלת הקדושה מאצות לצנים כענין חזקיהו מאחו ומנשה מחזקיהו שהוא שלשלת המלכות ואותם הנשמות משתלשלות על ידי ואי אפשר ע"י זולתם או מפני שגלוי לפניו עיקר טוהר מחשבת הרשע הזה צעת ההולדה ההיא מפני התנוולות נשמתו בו צעשה ההיא עד שזוכה לשיחוף הנשמה הטהורה ההיא וזה זכות וספיקהו להחיותו צוה וע"י הצא ההוא (אור יקר). 9. ע"י תיקו"ו (לו ע"א): ואיהו דאוקמוהו אין צין מיס העליונים למיס תחמונים אלא כמלא נימא והאי נימא עליה אחרת אין מלכות נוגעת בתצרתה

צדיק יבחן (תהלים יא ה) מאי טעמא אמר רבי שמעון^ב בגין דקודשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקא מה כתיב (ישעיה נג י) ויהו"ה חפץ דכאו החלי ואוקמוה אבל בגין דרעותא דקודשא בריך הוא לא אתרעי אלא בנשמתא אבל בגופא לא דהא נשמתא איהי דמיא לנשמתא^ב | דלעילא | וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה^י

"צדיק יבחן". ולמה, אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, כשרוצה בצדיקים, מה כתוב, "וה' חפץ דכאו החלי", ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא, שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחז למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

מדרש הנעלם

צדיקים גמורים יקומון בקימה | של מתין | (שלמתי) ארץ ישראל מהיום כמה שנים שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גליות. והאחרונים כולם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלף הששי, כמו שאמרנו. מי יזכה לאורך הזה, מי יתקיים בקיום דתו בין הזמן הזה, ועל כן אני מצטער בנפשי. אמר לו, רבי הנה שנינו, "יהי אור", יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה יתקדם הכל. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כך, חסמנו את הפיות לצפות לגאולה כל יום, שכתוב "חוסן ישועות". מהו "ישועות", אלו המצפים ישועות בכל יום.

צדיקים גמורים יקומון בקימה | של מתין | (שלמתי) ארץ ישראל מהיום כמה שנים שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גליות. והאחרונים כולם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלף הששי, כמו שאמרנו. מי יזכה לאורך הזה, מי יתקיים בקיום דתו בין הזמן הזה, ועל כן אני מצטער בנפשי. אמר לו, רבי הנה שנינו, "יהי אור", יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה יתקדם הכל. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כך, חסמנו את הפיות לצפות לגאולה כל יום, שכתוב "חוסן ישועות". מהו "ישועות", אלו המצפים ישועות בכל יום.

מאי הוא דעתו דרבי אלעזר היינו דכתיב (דניאל יב ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו משמע דכתיב מישיני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה וכמה שנים הם נקדמים רבי יהודה אומר מאתים ועשרים^י שנים רבי יצחק אומר רד"י שנה^י דכתיב (במדבר כד יט) ויר"ד מיעקב וגו' יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם רב נחמן אמר לפי השיעור שנבלה בעפר אמר ליה רבי יוסי אם כן הרבה תחיות הוו אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן והאי דאתמר בחזון (דניאל י א) ואמת הדבר וצבא גדול

מאי דעתו של רבי אלעזר, היינו מה שכתוב "ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו". ממשמע שכתוב "מישיני", אלו הם הצדיקים הקודמים בחייהם קודם זה. וכמה שנים הם קודמים. רבי יהודה אומר, מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, שכתוב "ויר"ד מיעקב" וגו', יר"ד שנה נקדמים הצדיקים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר לו רבי יוסי, אם כן, הרבה תחיות יש, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, וזהו שנאמר בחזון "ואמת הדבר וצבא גדול".

ויקי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם (בראשית כו א) רבי אבהו פתח ואמר (שיר א יב) עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו דתנינן ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא האחד אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם, ששנינו, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שכתוב "כמים לים מכסים", השני תתעסקו (חסר) |

"ויקי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם". רבי אבהו פתח ואמר, "עד שהמלך במסיבו נרדי נתן ריחו". ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם, ששנינו, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שכתוב "כמים לים מכסים", השני תתעסקו (חסר).

מאיר הזהר

גוף הפרלוק אפ"ה אינו כמו הנשמה (מ"מ). י. ואע"ג דגופא נחא עילאה כסוד האידרא כל האברים רומזים באילנות עכ"ז מלד פחיות החומר והרכבתו הוא אינו אחו צרותיות ועכ"ז הנפש דבקה צעלמות אחר הפטירה והשחא קיימינן בהיותו צמיס שיס אחוזה לחיזונים צבשר והיא הגורמת החטא (אור יקר). יא. ע"י פרשת שמות י ע"א (לש"ו). יב. בג' הקלי' הטמאים ישנס ז"מ, וכל א' מהם כלול מ"י, סה"כ ר"י. ועם המוחין הם ד', לכן הם או ר"י או ר"ד (דע"ה ח"צ סט ע"ג).

לפי זה צדיקים ג' צמי' הא' שהקצ"ה מאריך להם מפני שאינם יכולים לסבול יסורים. והצ' שהם מדוכאים ציפורים להגזיר נשמתם על גופם יותר, בג', להרים נסם לעין כל (אור יקר). ט. פ"י ת"ק מפרש דיק יבחן שמנסה אותם כאברהם בעקדה להרים ראשם ור"ש מפרש דיק יבחן כייסורין להחליט גופם ולחזק נשמתם (מ"מ). ט. פ"י הנשמה של האדם דומה לאור פנימי שבתוך הכלים של כל פרלוק ופרלוק ואותו האור הוא נשמת הפרלוק. ואע"ג דדיוקנא דגופא נחא עילאה פ"י אע"פ שגם הגוף של אדם רומז לכלים של הפרלוק, שהם נקראים

תרגום

הוא

ספר הזהר

איהו

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרוצה מנשמת האדם להנות (להאיר) בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלוט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלוט, שכאשר יש חיסרון (נשבר) לגוף, הנשמה שולטת. "צדיק יבחן". מה זה "צדיק יבחן", כמו שנאמר "אבן בוחן", כך גם צדיק יבחן, מחזק אותו, כאבן בוחן הזו שהיא פינת יקרת, כך גם צדיק יבחן. "ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו". מה זה "שנאה נפשו", התעלה על דעתך שהקדוש ברוך הוא הוא שנפשו שונאת את הרשע ההוא, אלא אותה דרגה שכל הנשמות תלויות בה, שנאה נפשו של הרשע ההוא שלא רוצה אותה כלל, לא רוצה אותה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, ולכן כתוב "ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו", ודאי. דבר אחר, "שנאה נפשו", כמו שנאמר "נשבע אדני יהוה בנפשו", ולכן צדיק יבחן.

ותא חזי בזמנא דקב"ה אתרעי בנשמתיה דבר נש לאתהנאה | נ"א לאתנהרא | בה מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא דהא בעוד דנשמתא עם גופא נשמתא לא יכלא לשלטה^ה וכד אתרע | נ"א אתבר | גופא נשמתא שלטא צדיק יבחן מאי צדיק יבחן כמה דאת אמר (ישעיה כח יז) אבן בחן הכי נמי צדיק יבחן אתקיף ליה כהאי אבן בחן דהיא פנת יקרת הכי נמי צדיק יבחן^י ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו (תהלים יא ה) מאי שנאה נפשו ס"ד דקב"ה הוי^י דנפשו שנאה^ז לההוא רשע אלא ההוא דרגא דכל נשמתין תליין ביה שנאה נפשו דההוא רשע דלא בעיא לה כלל לא בעיא לה [לא] בעלמא דין ולא בעלמא דאתי ובגין כך כתיב ורשע ואוהב חמס שנאה נפשו ודאי דבר אחר שנאה נפשו כמה דאת אמר (עמוס ו ח) נשבע אדני יהוה בנפשו^י ובגין כך צדיק יבחן

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם, צוה אותו להיטיב לו. נתן לו חכמה, התעלה בדרגתו למעלה. כשירד למטה, ראה תשוּקת היצר הרע ונדבק בו, ושכח כל מה שהתעלה (שהסתכל) בכבוד העליון של רבו.

תא חזי כד ברא קב"ה לאדם פקיד ליה לאוטבא ליה יהב ליה חכמתא אסתלק בדרגוי לעילא' כד נחת לתתא חמא תיאובתא דיצר הרע ואתדבק ביה ואנשי כל מה דאסתכל' ביקרא עלאה דמריה

בא נח, בהתחלה כתוב "נח איש צדיק תמים היה", ואחר כך ירד למטה, וראה יין חזק שלא צלול, מיום אחד, ושתה ממנו והשתכר והתגלה, ככתוב "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה".

אתא נח בקדמיתא כתיב (בראשית ו ט) נח איש צדיק תמים היה ולבותר נחת לתתא וחמא חמרא תקיף דלא צליל מחד יומא^ב ואשתי מניה ואשתכר ואתגלי | כמה דכתיב (שם ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה |

בא אברהם, התעלה בחכמה והסתכל בכבוד רבונו. אחר כך "ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ" וגו'. מה כתוב אחר כך, "ויעל אברם מצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה", והתעלה לדרגתו הראשונה שהיתה בו בראשונה, ונכנס בשלום ויצא בשלום.

אתא אברהם אסתלק בחכמתא ואסתכל ביקרא דמאריה לבתר (שם יב י) ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה לגור שם כי כבד הרעב בארץ וגו' לבתר מה כתיב (שם יג א) ויעל אברם מצרים הוא ואשתו וכל אשר לו ולוט עמו הנגבה ואסתלק לדרגיה קדמאה דהוה ביה בקדמיתא ועאל בשלם ונפק בשלם

מאיר הזהר

הגוף והשמה אהדר המימוס ממילא לההוא דרגא שכל נשמתין תליין ציה והיינו צמלכות וגם צדינה וכ"ש שאר מידות אס ממקורה נמאסת כ"ש שאר המדרגות ו"ש ולא צעיא צה לא צעלמא דדין מנד המלכות ולא צעלמא דאתי מנד הצדינה כי מאחר שהשגאה חוזרת לנפש ממילא דהיינו שהיא נאסמת ממקורה (אור יקר). פי' וכי ז"א שהוא רחמים שונא לרשע ומיך אלא ההוא דרגא וכי' שהיא המלכות (מ"מ). ה. פי' כפי פי' א' נפשו דקרא היא נפש הרשע ולד"א פי' נפשו היא המלכות שהיא נפש ו' (מ"מ). ו. עלה צמעלות הקצוות עד החכמה ששם הוא מקומו כזכר בתקונים. ז"ח (נ"א). ועי' דצרינו לעיל נצ ע"א צסם הדע"ה. ז. דאסתלק (דפ"ו). ח. הענין כי היין הוא שפע הצדינה צקוד הגבורה וכשהוא מששת ימי צראשית סוד ששה ספירות הוא משומר דהיינו שמורים וקשים למטה לחיזונים והוא למעלה כליל שמור ממגע גוי שאין הקלי' שולטות צשפע ההוא אמנם צהיות צן יוס א' דהיינו המלכות שמריו מעורבות צו והקליפות שולטים צו ומתנפק והוא משכר ואינו משמה צקוד השמחה (אור יקר). ט. אל ההיכלות הטומאה שהם למטה מא"י שהם המדרגות הקדושה דהיינו אל מקום שמרי היין (אור יקר). י. עם היות שלא

א. כשהגוף הוא צחסרון וגריעות אזי הנשמה שולטת משא"כ להפך (ד"א). ב. עי' צהגר"א צצו"ח לו ע"צ ד"ה כל הצן כו' - כל דעסקין צרזין שהוא היאורה אותן תשליכוהו כמש"ל שם וכד אתגלי לך אילנא דחיי צדרא צתראה כו' כמה נסיונות כו' ואורייתא אחרות לון נסיון לאינון דמשדלנין צה ויהיון צעאקו סגי כגוונא דמצרים דאתמר צה כל הצן הילוד היאורה תשליכוהו דא אורייתא דצכתצ כו' ולית מיתה דמארי דנהורא דאורייתא אלא כו' אצל אותן העוסקין צתורה צצע"פ חסיון שהן אינן יכולין לעמוד צנסיון רק הג"ל כמש"ל דף ע"ו ע"ג וצה נמנסו אצהן וצומנא דנתנסה כו' צההוא זמנא כו' עאכו"כ מאן דאתנסא בגין שכינתא צגלותא צגין כו' וכ"ו צרזין דאורייתא ה' דיק יצתן שכל רזין צדיק כמ"ש צתיקונים תי"ט דא יסוד דאיהו רוא דאורייתא כו' כמ"ש (&) סוד ה' ליראיו וצריחו כו' סוד מן יסוד וצריחו י' מן יסוד אות צרית כידוע. ג. הוא דשגאה (אור יקר). ד. היינו נפשו של הקצ"ה שהיא מואסת הרשע, זה אי אפשר מצ' טעמים: א', דמשמע דנפשו שהיא המלכות מואסת אצל שאר המידות לא קאמר ועוד הרשע מואסת אצל נפש הרשע שמה אינה מואסת, לזה אמר אלא הפי' הנכון כי נפשו אהדר לנפש הרשע כ"ש

אתא יצחק מה כתיב (שם כו א) ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון וגו' ואז יצחק ואסתלק מתמן לבתר בשלם וכלהו צדיקייא כלהו בחיץ לון קב"ה בגין לארמא רישייהו בעלמא דין ובעלמא דאתי^א

וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא (שם כו ז) כמה דאמר אברהם בגין דשכינתא הוה עמיה ועם אתתיה ובגין שכינתא קאמר דכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את ועל דא אתתקף ואמר אחותי היא^ב תו אברהם ויצחק הכי אתחזי^ג דודאי בגין קרא דכתיב (שיר ה ב) אחותי רעיתי יונתי תמתי ובגין כך ודאי אתחזי לון לומר אחותי היא ועל דא אתתקפו צדיקייא ביה בקב"ה

ויקרי כי ארכו לו שם הימים וגו' (בראשית כו ח) את רבקה אשתו דייקא [נ"א] ודא שכינתא כמה דע"ז כתיב בה (שמות לב ז) ויקומו ליצחק הכי נמי מצחק את) דא שכינתא^ד דהות עמה דרבקה דבר אחר וכי ס"ד דיצחק הוה משמש ערסיה ביממא דהא תנינן ישראל קדישין אינון ולא משמשי ערסייהו ביממא ויצחק דהוה קדיש הוה משמש ערסיה ביממא אלא ודאי אבימלך חכים הוה ואיהו אסתכל באצטגנינותא דיליה דאיהו חלון כתיב הכא בעד החלון^ה וכתיב התם (שופטים ה כח) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא מה להלן באצטגנינותא אוף הכי נמי באצטגנינותא וחמא דלא הוה כמה דהוה אמר יצחק אלא ודאי איהו מצחק עמה ואיהו אתתיה וכדין (בראשית כו ט) ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו' רבי יוסי אמר יאות הוה אבימלך למעבד ליצחק כמה דעבד לאברהם^ו בר דהא אוכח ליה קב"ה בקדמיתא

תא חזי כתיב (שם כ יא) כי אמרתי רק אין יראת אלהי"ם במקום הזה אמר רבי אבא בגין כך אמר אחותי היא בגין לאתדבקא בשכינתא דכתיב (משלי ז ד) אמור לחכמה אחותי את מאי טעמא בגין דבהו לא |הוה| מהימנותא דאי מהימנותא אשתכח בינייהו לא הוה אצטריך אבל מגו דלא הוה בינייהו מהימנותא אמר הכי ובגין כך אמר כי אמרתי רק אין יראת אלהי"ם

בא יצחק, מה כתוב, "ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון" וגו', והלך יצחק והתעלה משם אחר כך בשלום. ואת כל הצדיקים הקדוש ברוך הוא בוחן כדי להרים את ראשם בעולם הזה ובעולם הבא.

"וישאלו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחותי היא", כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שכתוב "אמור לחכמה אחותי את", ועל כן התחזק ואמר אחותי היא. עוד, אברהם ויצחק כך ראוי, שודאי משום הפסוק שכתוב "אחותי רעיתי יונתי תמתי", ולכן ודאי נראה להם לומר אחותי היא, ועל כן מתחזקים הצדיקים בקב"ה.

"ויהי כי ארכו לו שם הימים" וגו', "את רבקה אשתו", דוקא, (וזו השכינה, כמו שעבודה זרה כתוב בה "ויקומו ליצחק", כך גם מצחק את) זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק היה משמש מטתו ביום, שהרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא משמשים מטתם ביום, ויצחק שהיה קדוש היה משמש מטתו ביום, אלא ודאי שאבימלך היה חכם, והוא הסתכל באצטגנינותו שהוא חלון. כתוב כאן "בעד החלון", וכתוב שם "בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא", מה להלן באצטגנינות אף כאן באצטגנינות. וראה שלא היה כמו שיצחק היה אומר, אלא ודאי הוא מצחק עמה, והיא אשתו, ואז "ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר" וגו'. רבי יוסי אמר, נאה היה לאבימלך לעשות ליצחק כמו שעשה לאברהם, רק שהקב"ה היה מוכיח אותו בראשונה.

בא וראה, כתוב "כי אמרתי רק אין יראת אלהים במקום הזה". אמר רבי אבא, לכן אמר אחותי היא, כדי להדבק בשכינה, שכתוב "אמור לחכמה אחותי את". ולמה, משום שבהם לא היתה אמונה, שאם נמצאה בהם אמונה, לא היה צריך. אבל מתוך שלא היתה ביניהם אמונה אמר כך, ולכן אמר "כי אמרתי רק אין יראת אלהים

מאיר הזהר

כאשה אלף כאלות ורעיה כדפי' (אור יקר). **ד**. פי' מלחק קאי ארבעה וריצויא דאת קדיש שהשכינה היתה עם רבקה ומלחק כפשטיה וע"ז אמר ד"א וכי ס"ד דילחק הוה משמש וכו' (מ"מ). **טו**. צנוק' דמהומא רבא מסתכל החילוני ציחוד הקדושה והיינו ילחק גבורה מלחק ומשמת את שהיא השכינה והיינו שהם יודעים חדושה של לזנה (אור יקר). הוא הנקב השמאל שציקוד שמשם נווים הקלי' מלגור המותרות וגודע שפי היסוד נקרא חלון (רס"ו על זכר ח"ג קפד ע"ב). **טז**. כלומר נאות אליו לפי מדומיו הרעות (אור יקר). **יז**. ונתפחד שמא ילמד ממעשיהם לכן נמדבק בשכינה להתחזק צלמונתו והענין כי צהיות השכינה ממיד דבקה אליו יתחזק הלדיק צמעשו והיא תלמדוהו ומייסרהו (אור יקר).

הודו לו עכ"ז נתקרב ועלה כי גרר מליציניט למזרים וסוד הרעב הוא חסרון השפע צמלכות וכשהיו רואים כך היו יורדים להצטרף צבור החילונים לטהר המלכות להשפיעה והיינו מצחן הלדיקים (אור יקר). **יא**. להרים ראש הלדיקים צעוה"ו וצעוה"ב (ד"א). **יב**. מלכות (אור יקר). **יג**. הענין שהמלכות היא אחות לחסד וגבורה ואשה למ"מ ולכן יעקב לא אמר אחותי כלל והטעם שהמלכות לה צחינה צחכמה ושם החסד והם אחיות חסד ומלכות וכן לה צחינה צחינה ושם הגבורה והם אחיות גבורה ומלכות ולכן משני צחי' אלו נקראת אחותי רעייתי אצל יעקב היה לעולם יעקב חס"מ והמלכות סוד דו פרזופין ולכן היא אשתו בכל המקומות ככתר וחכמה וצחינה וזה לא נאמר שיעקב אחותי שהיא אשתו אמנם אצרהם וילחק מלד מדותיהם לא נשתמשו זה

תרגום

במקום הזה, אין יראת אלהים, זו האמונה. אמר רבי אלעזר, משום שלא שורה השכינה מחוץ לארץ הקדושה, ועל זה אין יראת אלהים במקום הזה, שזה לא מקומו ולא שורה כאן. ויצחק התחזק בו באמונה, שראה שהנה השכינה שורה בתוך אשתו.

"ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת". בא וראה כמה הקדוש ברוך הוא מאריך להם לרשעים משום אותו החסד שעשה עם האבות הראשונים. שהרי משום זה לא שלטו בישראל עד לאחר דורות אחרונים, יפה עשה אבימלך שעשה חסד עם יצחק שאמר לו "הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב". רבי יהודה אמר, חבל על הרשעים שחסד שלהם אינו שלם. בא וראה, עפרון אמר בהתחלה "אדוני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו', ואחר כך אמר "ארץ ארבע מאות שקל כסף" וגו', וכתוב "וישקול אברהם לעפרון וגו' עובר לסוחר", אף כאן כתוב בראשונה "הנה ארצי לפניך" וגו', ואחר כך אמר לו "לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד". אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו, שלא לקח משל אבימלך כלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה, השתדל וחפר באר מים כדי להתחזק באמונה כראוי. כן אברהם השתדל וחפר באר מים, (וכן יצחק). יעקב מצא אותה מתוקנת וישב עליה, וכולם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי. וכעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית שהיא מצוה ואדם מתעטף בה, כך גם בתפילין שמניח על ראשו ובזרועו

ספר הזהר

במקום הזה אין יראת אלהים דא מהימנותא אמר רבי אלעזר בגין דלא שריא שכינתא לבר מארעא קדישא⁶ ועל דא אין יראת אלהים במקום הזה דלאו אתריה הוא ולא שריא הכא ויצחק אתתקף ביה במהימנותא דחמא דהא שכינתא גו | אתתיה | (אתריה) שריא

ויצו אבימלך את כל העם לאמר הנוגע באיש הזה ובאשתו מות יומת (בראשית כו יא) תא חזי כמה אוריך להו קב"ה לרשיעייה בגין ההוא טיבו דעבד עם אבהן קמאי דהא בגין דא לא שליטו [ישראל] בהו | ישראל | עד לבתר דרין בתראין יאות עבד אבימלך דעבד טיבו עם יצחק⁷ דא⁸ ליג (שם כ טו) הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב רבי יהודה אמר חבל עליהו דרשיעייה דטיבותא דלהון לאו איהו שלים תא חזי עפרון בקדמיתא אמר (שם כג יא) אדוני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה וגו' ולביתר אמר ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו' וכתוב (שם טז) וישקול אברהם לעפרון וגו' עובר לסוחר אוף הכא כתיב בקדמיתא הנה ארצי לפניך וגו' ולביתר אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד אמר ליה רבי אלעזר דא הוא טיבו דעבד עמיה דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום ושדריה בכל ממוניה ולביתר אזל בתריה למגזר עמיה קיים

וא"ר אלעזר יאות⁹ עבד יצחק דהא בגין דידע רזא דחכמתא¹⁰ | אשתדל | (חפר במקומם) וחפר בירא דמיין בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות וכן אברהם אשתדל וחפר בירא דמיא (וכן יצחק) יעקב אשכח ליה מתתקן ויתיב עליה וכלהו אזלו בתריה ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות¹¹ והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא | כגון | (בגין) דכל יומא¹² ויומא אתתקף בר נש בציצית¹³ דאיהו מצוה ובר

מאיר הזהר

עלמא. ועי' יפ"ט ומנחת יהודה ודוק כי קרמתי (מא"י) (נ"א). 3. אצרהס (מ"מ). 4. וכן לקמן כתיב בקדמיתא הנה ארצי לפניך הוא ט"ס ונ"ל הנוגע באיש הזה כי הנה ארצי לפניך נאמר לאצרהס. הרמ"ז בספר יודעי צינה. והא עדיף מיש מגיהים אצרהס כמצואר (מא"י) (נ"א). 7. כמ"ש מעין גנים כו' מן לצנון והן אצנה וכמ"ש בחר חפרוה כו' וקודן כמ"ש פ"י חיי שרה צענין התפילות שעיקרן שמים (יהל אור). 8. פ"י ידע סוד הדעת שעיקרו יסוד אצא צמוכו, והיינו רזא דחכמה, שידוע שמעם שורש יעקב שה"ס יעקב, כמ"ש כי יעקב בחר לו י"ה. ויאלו ממנו י"צ שצטים צקוד ו"ו שצטס, שהוא צדעת. ודעת אחר צינה, ולכן נפק מניה דיחאק שה"ס צינה, יעקב שה"ס הדעת, ולכן התפלל יחאק והמשך אור משני מולות, שהם ממש שורשי הדעת, ומול נזר חסד האיר לו, ומול וקפה לאשמו (מ"מ). 9. כנ"ל ומשמע דתפילין וציצית הם כנגד בארות שחפרו האבות. א"מ (נ"א). 10. כמ"ש והסין צקסד כו' וצורע עוזו, ואח"כ קורין ק"ש, שמע ישראל, ואצרהס פתח המעין, וזה נשאר ולא קתמוה אלא הבאר, עד שחפר יחאק ויעקב יתיב עלה (יהל אור). 11. פ"י ה"ס אור מקיף כמ"ש הרב ז"ל, ה"ג בתפילין שהם המוחין פנימיים דז"א ויואלים צקוד

א. חימא דצין מעשה אצרהס צין מעשה יחאק צאצמלך היה צגור ואצרהס אמר אין יראת ויחאק לא אמר, ואם חשבת גרר א"י לכולהו היו ולפי האמת גרר מכלל א"י היה אלא שלא נכבשה. וי"ל כי צערך הכיבוש אינה א"י ולכן אצרהס אמר אין יראת אלהים במקום הזה שאינה לא צכיבוש ראשון ולא צכיבוש שני ולכן ע"ש העתי דאינה א"י עם היות שהיא צכלל תחומי א"י מנחל מצרים ועד נהר פרת אמנס יחאק מלך הגבורה הכל צבוש לפניו ולכן אחתקף ציה צהימנותא ומתוך מדתו חמא דהא שכינתא וכו' מה שלא ראה אצרהס (אור יקר). ק' דמשמע שארץ פלשתיים אינה צכלל ארץ ישראל וא"כ יחאק שהו אעולה תמימה למה יחאק לארץ פלשתיים וי"ל כמ"ש רש"י (בראשית כו יב) עיי"ש צרא"ס וכו' ח"ש זוהר לצר מארעא קדישא ארץ ו' גוים שסם גילוי שכינה אצל גרר צינונית אינה כחול ואינה כעיקר ארץ ישראל (מ"מ). משמע דגרר היה חול וצ"ע על מה דדרז"ל אל תרד מצרימה שאמה עולה תמימה ואין חול כדאי כו' וי"ל דס"ד דיחאק הוה הכי דכן אמר כי אמרתי כו' ר"ל סברתי אצל האמת אינו כן אלא שהכינה שריא גם כאן כי צאמת לא"י יחשב. א"מ. מירון זה לא נהיר כלל ועלם ממנו מ"ש רש"י והרא"ם שאינה חול ומיהו אינה כא"י

ספר הזהר

תרגום

נש אתעטף ביה הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה דאינון רזא עלאה כדקא חזי בגין דקב"ה אשתכח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלו ואתעטף בציצית וכלא רזא דמהימנותא עלאה ועל דא מאן דלא אתעטף בהאי ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא ואתעדי מניה דחילו דמאריה וצלותיה לאו צלותא כדקא יאות ובגין כך אבהן | הו מתתקפי | (היו מתחזקים) גו מהימנותא עלאה בגין | ד| בירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא | שריא ביה | (בירא)

שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטר בו בתפילין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה. ועל כן, מי שלא מתעטף בזה ולא מתעטר להתחזק בתפילין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבונן, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ולכן היו האבות מתחזקים בתוך האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפור באר אחרת וגו' (שם כו כב) רבי חייא פתח² ואמר (ישעיה נח יא) ונחך יהו"ה תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ וגו' האי קרא אוקמוה ואתמר אבל בהאי קרא ביה אתתקפו מארי מהימנותא דאבטח לון לעלמא דאתי ונחך יהו"ה תמיד בהאי עלמא ובעלמא דאתי³ ונחך יהו"ה כיון דאמר ונחך יהו"ה אמאי תמיד אלא דא תמיד דבין הערבים דאיהו אתתקף תחות דרועיה דיצחק³ ודא הוא חולקא לעלמא דאתי² מנלן מדוד דכתיב (תהלים כג ג) ינחני במעגלי צדק למען שמו

"ויעתק משם ויחפור באר אחרת" וגו'. רבי חייא פתח ואמר, "ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמותיך יחליץ" וגו', הפסוק הזה בארוהו ונתבאר. אבל בפסוק הזה בו החזיקו בעלי האמונה שהבטיח להם לעולם הבא, "ונחך ה' תמיד" בעולם הזה ובעולם הבא. "ונחך ה'", כיון שאמר ונחך ה', למה תמיד, אלא זה התמיד של בין הערבים שהוא התחזק תחת זרועו של יצחק, וזהו החלק לעולם הבא. מנין לנו, מדוד, שכתוב "ינחני במעגלי צדק למען שמו".

והשביע בצחצחות נפשך דא אספקלריא דנהרא⁷ דכל נשמתין אתהנן לאסתכלא ולאטענגא בגווה ועצמותיך יחליץ האי קרא לאו רישיה סופיה אי נשמתיה דצדיקא סלקא לעילא [נ"א אתהני בעדונא דא דלעילא] מאי ועצמותיך יחליץ אלא הא אוקמוה דא תחיית המתים דזמין קב"ה לאחייא מתיא ולא תקנא לון לגרמוי דבר נש למהוי כקדמיתא בגופא שלים ונשמתא אתוספא נהורא גו אספקלריאה דנהרא לאתנהרא עם| גופא לקיימא שלים כדקא חזי ובגין כך כתיב (ישעיה נח יא) והיית כגן רוה מאי כגן רוה (רוה) דלא פסקו מימיו עלאין לעלם ולעלמי עלמין¹⁰ והאי (גופא) [גנתא] אתשקי מניה ואתרוי מניה תדיר

"והשביע בצחצחות נפשך", זו האספקלריה המאירה שכל הנשמות נהנות להסתכל ולהתענג בתוכה. "ועצמותיך יחליץ", הפסוק הזה אין ראשו סופו, אם נשמתו של הצדיק (עולה למעלה, נ"א נהנית בעידון של מעלה), מה זה "ועצמותיך יחליץ", אלא הנה פרשוה, זו תחיית המתים, שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות את המתים ולתקן את עצמות האדם שיהיו כבראשונה בגוף שלם, והנשמה מוסיפה אור בתוך האספקלריה המאירה שתאיר עם הגוף לברית שלם כראוי. ולכן כתוב "והיית כגן רוה". מה זה "כגן רוה", שלא פסקו מימיו העליונים לעולם ולעולמי עולמים. והגן (והגוף) הזה נשקה ממנו ומתרוה ממנו תמיד.

מאיר הזהר

הרקיע). י. חסידים אנשי אמונה מתחזקים בזה הפסוק שהבטיח לעוה"צ כאומרו ונחך ה' תמיד (ד"ה). יא. פושטו צ' עולמות, וכפי הסוד אמאי תמיד ותיךך אלף דא תמיד דבין הערבים שהיא המלכות ונשמת האדם עולה שם כסוד מ"ן ונכרת כסוד דנוק' וזהו ונחך ה' תמיד (מ"מ). יב. פי' שהמלכות היא תחת הגבורות ושם מתחזקת ומאירה (מ"מ). יג. פירוש מ' נק' חלק לעוה"צ ביה שהיא שכינתא תתאה חלק משכינתא עלאה כי היא מילוי של ה' ראשונה ה' אחרת. ח"ש שנקראת השכינה חק"ל תפוחים בהיפוך חלק. א"מ. ובשער מאמרי חז"ל להאר"י ז"ל תמנא פירוש כל ישראל יש להם חלק לעוה"צ שבצירוף נעשה מ"ן לאור"א עש"ב (מא"י) (נ"א). יד. פי' מתוך המלכות זכו הנשמות להארת ז"א ולעולם הם צמ' (מ"מ). טו. פי' כגון שהיא המלכות שהיא רוה מיקוד ז"א דלא פסיק מימיו (מ"מ).

התפילין (מ"מ). ט. אמר זה כאן שר"ל כי הצורות הן נגד ג' בהמ"ק, ורמוזות הוא לע"ל, ח"ש לקמן ויקרא שמה רמוזות רמו דומינין צנוי למפלח כו' והן צג' דרגין ונגד זו"ג יש אחיה וקטרוג, לכן נחרבו שניהם. משא"כ רמוזות, ולא רבו עוד, והן ג' דרגין דאלקיס דרגא ויעל משם צאר שצע ויחפרו עבדי כו' ושם הוא לשעה משכן שילה והוא חלקי דבורסייא (יהל אור). ע"י זהר הרקיע צרש הפרשה. ענין צורות של יצחק - דע כי קלי' נוגה היא סובבת הקדושה כסוד עור שעל גבי הצער וכשמתגבר ע"י ג' קלי' אחרים הסובבים להם והמפמים אותה חוטפות נשמות קדושות מצחי' הצער שהוא החשמ"ל ומזיאה לקלי', ואלו הם נפשות העשוקים כסוד טיקלף שהוא נגה כנוכר כסבא דמשפטים. ואצרהם היה מוזיאם ומקרבן לקדושה ח"ש כסבא אצרהם קדי' לגיורין, וצאלו נפשות ממלצטין נפשות ורמות הנדיקים צג"ע, וכו' (זהר

תרגום

"וכמוצא מים", זה הנהר ההוא ששופע ויוצא מעדן, ולא פוסקים מימיו לעולמים.

בא וראה, באר של מים נובעים זהו סוד עליון בתוך סוד האמונה, באר שיש בה מוצא מים, והיא באר שמתמלאת ממוצא המים ההוא, והם שתי דרגות שהן אחת, זכר ונקבה יחד כראוי. ובא וראה, אותו מוצא מים ואותה באר הם אחד, והכל נקרא באר, שהרי אותו המקור שנכנס ולא פוסק לעולמים, והבאר מתמלאת. ומי שמסתכל בבאר הזו, מסתכל בסוד העליון של האמונה, וזהו סימן האבות, שמשתדלים לחפור באר מים בתוך סוד עליון, ואין להפריד בין המקור והבאר, והכל אחד.

"ויקרא שמה רחובות", רמז שעתידים בניו לעבוד ולתקן את הבאר הזו כראוי בסוד הקרבנות והעולות. כדוגמא זו, "וינחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה", אלו הקרבנות והעולות, ומשום זה יתפשטו מעיינותיו לכל הצדדים, כמו שנאמר "ויפצו מעיינותיך חוצה ברחובות פלגי מים", ולכן "ויקרא שמה רחובות".

רבי שמעון פתח ואמר, "חכמות בחוץ תרנה ברחובות תתן קולה". הפסוק הזה הוא סוד עליון. מה זה "חכמות", אלו החכמה העליונה והחכמה הקטנה שנכללת בעליונה ושורה בה, "בחוץ תרונה". בא וראה, החכמה העליונה היא סתומה של כל הסתומים, ולא נודעת ואינה בגלוי, כמו שנאמר "לא ידע אנוש ערכה" וגו'. כשמתפשטת להאיר, מאירה בסוד העולם הבא, והעולם הבא נברא ממנה, כפי ששינוי העולם הבא נברא ביו"ד, והחכמה הזו נכסית שם, והם אחד בזמן שעתיד (שמתעטר, נ"א שנעשה) הכל [להיות] בסוד של העולם הבא, כפי שאמרנו.

אז היא [יש] שמחה להיות מאירה, והכל בחשאי,

ספר הזהר

וכמוצא מים דא ההוא נהר⁶ דנגיד ונפיק | מעדן | ולא פסקין מימיו לעלמין

תא חזי בירא דמייך נבעין האי איהו רזא עלאה בגו רזא דמהימנותא בירא דאית ביה מוצא מים ואיהו בירא דאתמליא מההוא מוצא מים ואינון תרין דרגין דאינון חד דכר ונוקבא כחדא כדקא יאות ותא חזי ההוא מוצא מים וההוא בירא אינון חד ואקרי כלא² באר [דהא] (דא) ההוא מקורא דעייל ולא פסיק לעלמין ובירא אתמלי ומאן דאסתכל בבירא דא אסתכל ברזא עלאה דמהימנותא ודא הוא סימנא דאבהן דמשתדלי לחפור בירא דמיא גו רזא עלאה ולית לאפרשא בין מקורא ובירא וכלא חד

ויקרא שמה רחובות (בראשית כו כב) רמיז דומינין בנוי למפלח ולאתקנא האי בירא כדקא חזי ברזא דקרבנין ועלוון כגוונא דא (שם ב טו) ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה אלין קרבנין ועלוון ובגין דא יתפשטון מבוועי לכל סטרין כמה דאת אמר (משלי ה טז) ויפצו מעיינותיך חוצה ברחובות פלגי מים ובגין כך ויקרא שמה רחובות

רבי שמעון פתח² ואמר (שם א כ) חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה האי קרא איהו רזא עלאה מאי חכמות אלין חכמה עלאה וחכמתא זעירא² דאתכלילת [בה בעלמא] (בעלאה) ושריא בה³ בחוץ תרונה תא חזי חכמה עלאה איהי סתימא דכל סתימין ולא אתיידע³ ולא או איהי באתגליא כמה דאת אמר (איוב כח יג) לא ידע אנוש ערכה וגו' כד אתפשטת לאתנהרא אתנהרא ברזא דעלמא דאתי ועלמא דאתי אתברי מניה [כד]תנן [עלמא דאתי אתברי ביו"ד ואתכסיא האי] חכמה תמן¹ ואינון חד בזמנא דאתעתד¹ נ"א דאתעטר נ"א דאתעבד¹ כלא ברזא דעלמא דאתי כדקאמרן

כדין הוא חדוה לאתנהרא וכלא בחשאי דלא אשתמע לבר (נש)

מאיר הזהר

ששם נשלם יסוד דאימא, ויסוד דאצא מגולה ומשם מאירה וזהו אצא יסוד ברתא, ולכן אמר וחכמתא זעירא דאתכלילת בה בעלאה (מ"מ). פ"י שהמלכות שורה בחכמה ושם מקום מנוחתה שיסוד דאצא מתפשט מהחזה דו"א עד עט"י דו"א ושם היא קומת המלכות נמצא שהמלכות שורה וחונה במקום יסוד דאצא ומשם הארתה (מ"מ). ו. פ"י אצא ושאר הלשון מובן. ואם נעמיק לפי הקדמות האריות¹ נדקדק ששם זה סתימא דכל סתימין כו' נאמר בכמה דוכתי בזהר על א"א והוא הנקרא סתימא דכל סתימין כמ"ש הרב ז"ל לכן נפרש מ"ש אלין חכמה עילאה וחכמה זעירא כמ"ש באד"ר חכמתו בחוץ תרונה כד נגיד ממוחא סתימא דא"א למוחא דו"א באינון נימין כאלו מתחברין לבר תרין מוחין ואתעביד חד מוחא עכ"ל. ופירושו הוא כשנמשכת הארת חכמה סתימא דא"א למחמה דו"א ע"י הנימין דא"א, אזי נתחברו ב' המוחין צו"א ועשה מוח א', וז"ש כאלו מתחברין לבר תרין מוחין, שהו"א נקרא לבר, לפי שהוא מלביש לא"א וכו' (מ"מ). ז. פ"י כמ"ש הרב שם שחמשה גבורות באים מגבורה דעמיק שבתוך חכמה דא"א לאימא ועלמים בה (מ"מ).

א. פ"י יסוד דו"א, ושיעור הכתוב והיית וכו', שהנשמה תהיה מאירה כגן שהוא המלכות, וכמוצא, שהוא היסוד מקורא דעייל ולא פסיק לעלמין. קשה איך אמר שהיסוד עייל ולא פסיק, והלא יש זמן דהוא גננא לא עייל בגנתי. וי"ל דמ"ש דהא הוא מקורא, הוא ההוא רוחא דשדי בגוה, ששורשו מיסוד ז"א כמ"ש האריות¹, ואיך לא פסיק לעלמין מהמלכות, שאחר התרנן ההוא רוחא הוא שמדווג עם המלכות צסוד יצעלוך בניך, דההוא רוחא הוא שורש י"ב שבטים, ורמז יצעלוך בניך ר"ת י"ב (מ"מ). ג. פירוש בהט"ר גבו' לת"ת להאירה ברחמים היינו אלקים הו"ה וקבלה זו יצטרף יסוד למ' דהיינו הו"ה ואדני' כי יסוד נקרא הו"ה משך הו"ו כדודע הרי לפניך יסוד שלם הו"ה אלקים הו"ה אד' צנימטריא בא"ר. א"מ (נ"א). ג. ר"ל כי הם צנהי"ם שהיא כנגדס דרגין דנוק' והן כסדר ולכן עשק ושטנה ידוע צכך ירכו ורחובות כמ"ש דא רקייע כו' ורביעית צבאר צבע ויקרא אותה כו' (יהל אור). ד. פשט הלשון חכמה עילאה אצא וחכמה זעירא מלכות שנכללת באצא, ומשם גמר מיקונה צסוד אצא יסוד ברתא. ופ"י הרב שהמלכות היא מהחזה ולמטה,

לעלמין תו בעיא לאתפשטא^א ונפיק^ב מהאי אתר אשא ומיא ורוחא כמה דאתמר^א ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע כמה דאתמר כדין מתמן ולהלן איהו חוץ דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין השתא דאשתמע רזא אקרי חוץ מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה^ב ולשאלא ברחובות מאן רחובות דא ההוא רקיעא דביה כל ככביא דנהרין ואיהו מבוועא דמימיו לא פסקין כמה דאת אמר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ואיהו רחובות ותמן תתן קולה עלאה^ב ותתאה וכלא חד ובגין דא אמר^א שלמה (משלי כז) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו' הכן בחוץ כמה דאתמר [דכתיב] (וכתיב) (שם א כ) בחוץ תרונה דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלא דכתיב (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים ועתדה בשדה לך דא שדה אשר ברכו יהוה^א (בראשית כז כז)

שלא נשמע בחוץ לעולמים. עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן הוא חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים, עכשיו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן שאדם צריך לתקן את מעשיו ולבקש. "ברחובות", מי הרחובות, זה הרקיע ההוא שבו מאירים כל הכוכבים, והוא המעיין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן", והוא רחובות, ושם תתן קולה עליונה ותחתונה, והכל אחד. ומשום זה אמר שלמה, "הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך" וגו', "הכן בחוץ" כמו שנאמר, שכתוב "בחוץ תרונה", שהרי מכאן עומד המעשה לתקן ודבר לשאלה, שכתוב "כי שאל נא לימים ראשונים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים". "ועתדה בשדה לך", זו השדה אשר ברכו ה'.

ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה מה כתיב (משלי כז כז) אחר ובנית ביתך דא נשמתא דבר נש בגופיה דיתתקן ויתעביד גבר שלים ועל דא כד חפר יצחק ועבד בירא בשלם^א לההוא שלם^ב | ג"א למהוי שלים | קרי^א ליה רחובות וכלא כדקא יאות זכאין אינון צדיקיא דעובדיהו^ב לגבי קב"ה לקיימא עלמא דכתיב (שם ב כא) כי ישרים ישכנו ארץ ישכינו ארץ והא אוקמוה

ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב "אחר ובנית ביתך", זו הנשמה של אדם בגופו, שיתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ויעשה באר בְּשָׁלוֹם, לאותו השלום (שיהיה שלם) קרא לו רחובות, והכל כראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקיים את העולם, שכתוב "כי ישרים ישכנו ארץ" ישכנו ארץ, והרי פרשוה.

ויקרי כי זקן יצחק (בראשית כז א) אמר רבי שמעון כתיב (שם א ה) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה האי קרא^א אוקמוה ואתמר אבל תא חזי כל עובדוי דקב"ה כלהו אינון מלין דקשוט וכלא ברזא עלאה וכל מלוי דאורייתא כלהו מלי מהימנותא ורזין עלאין כדקא יאות ותא חזי לא זכה יצחק כאברהם דלא סמו עיניו ולא כהו אבל רזא עלאה איהו הכא רזא דמהימנותא כמה דאתמר דכתיב ויקרא אלהים לאור יום דא אברהם דאיהו נהורא דיממא ונהורא דיליה^א אזיל ונהיר ואתתקף בתקונא

"**ויהי** כי זקן יצחק". אמר רבי שמעון, כתוב "ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה", הפסוק הזה בארוהו ונתבאר. אבל בא וראה, כל מעשי הקדוש ברוך הוא, כולם הם דברי אמת, והכל בסוד עליון. וכל דברי התורה כולם דברי אמונה וסודות עליונים כראוי. ובא וראה, לא זכה יצחק כמו אברהם, שלא סמו עיניו ולא כהו. אבל כאן הוא סוד עליון, סוד האמונה, כמו שנתבאר, שכתוב "ויקרא אלהים לאור יום", זה אברהם, שהוא אור היום, ואורו הולך ומאיר ומתחזק בתקון

מאיר הזהר

שלוס צמ' ואין שופ"ר (ג"א). **טו.** שהג' הוא צדגא דשלוס ולכן לא רבו כו' וקראו רחובות (יהל אור). **טז.** שלא קרא שם הצבאר רחובות אלף כוון לקרות שם השלוס הדבוק צו דהיינו היסוד שהוא מצוע דצירא רחובות ור"ש חולק על ת"ק דהוא ס"ל שהצבאר צענמו קרא רחובות ואמר דליתא שהיסוד נקרא רחובות וליסוד קרא יתקן רחובות (ג"א). **יז.** פי' שעיקר השלוס ציסוד אימא הנק' רחובות (מ"מ). **יח.** דוגמת יתקן חופר צבארות מענייני העה"ז וכוונתו לקיימא עלמא להעמיד היסוד הנקרא קיימא דעלמא ו"א ישיכנו ארץ פירוש ישכנו היסוד צבארין מ' לתת לה קיום והעמדה ובכל המעשים צריך ליחד הצדיק דוגמת צבארות הקדושים ו"ס וכל מעשיך יהיו לשם שמים ליחדא שם שהוא מ' שם שמים ת"ת (ג"א). **יט.** צמדרש רז"ל ותלמא צין צבארית עד"ה צפניס אחרים (ג"א). **כ.** פירוש שהת"ת שהוא ו"ק ו' ימים הצמד מאיר צהם עד היסוד ששם הוא מתנוצץ היום ומשם ואילך לילה מ'. ז"ת (ג"א).

ט. והן ז' קולות ג' צמוץ לגרין ועדיין צמזר וג' צרחובות חוץ לפה דרגין דאתגלייא וז' צמ קול אור חוזר, ו"ש מצונה תמן קולה, והן נגד צ' דרגין דסתימו חו"צ הנסתרות לה' אלקיניו, וה' אלקיניו ידוע. והנגלות ג"כ שמים, לנו ולבנינו, ור"ל כל צניך וכו' ו"ש, ותמן תמן קולה עלאה כו', כי כולל שם הכל כי כל כו' (יהל אור). **ט.** פי' חכמה סתימאה הנזכר שנתפשטה עד אימא ורצתה עוד להתפשט ולהזיא ז"א, וכדי להצין זה צריכים אנו למ"ש הרב צדקש עיבור ויניקה, ו"ל כי שורש ז"א הוא ממ"ה דמוחא סתימאה, לפי שיש צה ד' שנות עסמ"ב, ו"ש הזהר תוצעייא לאתפשטה ונפיק מהאי אתר אשא ורוחא ומיאי (מ"מ). **י.** עד ע"א (הערת הזהר). **יא.** פקודי רכו ע"א (הערת הזהר). **יב.** כי סוד העבודה והתיקון הוא צו"א שממשין לו מוחין דאו"א וממנו למלכות (מ"מ). **יג.** ר"ל צנפש ורוח צו"ג ואח"כ צנשמתא ובנית וכו' (יהל אור). **יד.** פירוש שהיה שלום ולא רבו עליה והרמו שלמעלה

תרגום

היום. ולכן מה כתוב, "ואברהם זקן בא בימים", באותם האורות שמאירים. והוא זקן, (ומאיר), אז הולך ומאיר כמו שנאמר "הולך ואור עד נכון היום", ולכן "ויקרא אלהים לאור יום". "ולחושך קרא לילה", זה יצחק, שהוא חושך, והוא הלך לקבל לתוכו את הלילה. ולכן כשהוא זקן מה כתוב, "ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות", כך זה ודאי, שרצה להחשך ולהדבק (בחושך) בדרגתו כראוי.

ספר הזהר

דיומא ובגין כך מה כתיב (בראשית כד א) ואברהם זקן בא בימים באינן נהורין דנהרין ואיהו סיב (ונהיר) כדין אזיל ונהיר כמה דאת אמר (משלי ד יח) הולך ואור עד נכון היום² ובגין כך (בראשית א ה) ויקרא אלהים לאור יום ולחושך קרא לילה דא יצחק דאיהו חשך ואיהו אזיל לקבלא ליליא בגויה ובגין כך איהו כד סיב מה כתיב (שם כז א) ויהי כי זקן יצחק ותכהינה עיניו מראות הכי הוא ודאי דבעא לאתחשכא ולאדבקא (בחשך)

בדרגיה כדקא יאות³

אתא רבי אלעזר בריה ונשק ידוי א"ל שפיר אברהם נהיר מסטרא דדרגא דיליה יצחק אתחשך מסטרא דדרגא דיליה יעקב אמאי דכתיב (שם מח י) ועיני ישראל כבדו מזקן א"ל הכי הוא ודאי כבדו כתיב ולא כהו מזקן כתיב ולא מזקנו אלא מזקן מזקן דיצחק מההוא סטרא כבדו לא יוכל לראות לאסתכלא כדקא חזי אבל לא כהו אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל ואתעביד חשך דהא כדין אתאחיד ביה לילה ואתקיים ולחשך קרא לילה

ויקרא את עשו בנו הגדול (שם כז א) דאתכלל מסטריה דדינא קשיאי ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי (שם ב) רבי אלעזר פתח ואמר (תהלים פד ו) אשרי אדם עוז לו בך וגו' זכאה בר נש דאתתקף ביה בקב"ה וישוי תוקפיה ביהי יכול כחנניה מישאל ועזריה דאתתקפו ואמרו (דניאל ג יז) הן איתי אלהנא די אנחנא פלחין יכול לשזכותנא מגו אתון נורא יקידתא ומן ידך מלכא ישזיב

תא חזי דאי לא ישזיב ולא אתקיים עלייהו קב"ה אשתכח שמייה דקב"ה דלא יתקדש בעינייהו דכלא כמה דאמרו אלא כיון דידעו דלא אמרו כדקא יאות אהדרו ואמרו והן לא ידיע להוי לך מלכא וגו' בין ישזיב בין לא ישזיב⁴ ידיע להוי לך מלכא וגו' ותנינן דמלה אודע להו יחזקאל ושמעו וקבילו מניה דקב"ה לא

בא רבי אלעזר בנו ונשק ידיו. אמר לו, יפה, אברהם מאיר מצד של דרגתו, יצחק נחשך מהצד של דרגתו, ויעקב למה, שכתוב "ועיני ישראל כבדו מזקן". אמר לו, כך זה ודאי, כתוב "כבדו" ולא כהו. כתוב "מזקן" ולא מזקנו. אלא "מזקן", מזקן של יצחק, מאותו צד כבדו, לא יוכל לראות להסתכל כראוי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל, ונעשה חושך, שהרי אז נאחז בו הלילה, והתקיים "ולחושך קרא לילה".

"ויקרא את עשו בנו הגדול", שנכלל מצדו של הדין הקשה. "ויאמר הנה נא זקנתי לא ידעתי יום מותי", רבי אלעזר פתח ואמר, "אשרי אדם עוז לו בך" וגו', אשרי האיש שמתחזק בקב"ה ושם בו את תקפו, יכול כחנניה מישאל ועזריה שהתחזקו ואמרו, "הן איתי אלהנא די אנחנא פלחין יכול לשזכותנא מגו אתון נורא יקידתא ומן ידך מלכא ישזיב" [הן אתנו אלהינו שאנו עובדים יכול להצילנו מתוך כבשן האש היוקדת, ומידך המלך יציל].

בא וראה, שאם לא יציל ולא יעמוד עליהם הקדוש ברוך הוא, נמצא ששמו של הקדוש ברוך הוא לא יתקדש בעיני כל, כמו שאמרו. אלא כיון שידעו שלא אמרו כראוי, חזרו ואמרו, והן לא ידוע להיות לך המלך וגו', בין יציל בין לא יציל, ידוע להיות לך המלך וגו', ושנינו שיחזקאל הודיע להם דבר, ושמעו וקבלו

מאיר הזהר

חסד יום הולך ומאיר. ולחשך שהוא גבורה קרא לילה, הולך ומחשך. ולפיכך כד סיב ותכהינה שנתקרב אל הדין והחשך. ועמה יש לדקדק מה ענין העינים החשכתם או הארתם לזה י"ל כי לפי מה שנתבאר באלה סוד העינים דז"א שבהם סוד הדין באדמימות, לפיכך עיני יצחק ממוקף הדין הגיע עד שגאדמו ומשכו וסלקו ההשגחה. ואברהם ימין סוד הראיה, ומשם פקח עיניך וראה את שוממותנו, ויעקב באמצע, ומשה רבינו ע"ה, להיזמו בסוד הדעת שהוא מסתכל בעינא פקיתא תדיר, דהיינו בסוד הכתר, נאמר לא כהנה עינו וכו' (אור יקר).
ג. כלומר, נקרא גדול בערך שהוא גדול בכל נבואות הגבורה החזונית, והוא כלל כולם (אור יקר). ד. דקדק אומרו בפסוק עוז לו בך, ולא אמר יעוז בך, היה נראה כחנניה מישאל וכו', אבל השתא דקאמר עוז לו בך, ר"ל אותו העוז והחזק אשר לו בקיום המצוה לא יכלה אותו אלא בך, והיינו דמסיק אלא לא יתמקף דימנא וכו' אבל ישוי וכו', דלא ישוי מוקפיה באחרת שיאמר כחי ועומם ידי וכו' ובג"כ עוז לו כדפי' (אור יקר). ה. עי' שיה"ש רבה פרשה ז' דף לו ע"ד הענין בארוכה ועי' עוד פסחים קי"ט ע"א וצוה"ק פ' אחרי מותנו ע"א ובזיק"ר

א. אחיזת אברהם בחסד אינו שוה בתחילת כניסתו בקדושה דהיינו זמן צמרמו כסוף ימיו. וכן יצחק בגבורה כי כל עוד שגמשה זמן הדדיק בעולם, צהיזמו הולך ונתחזק באמתמו, לכך ראשונה אחז אברהם במדרגות החסד למטה והלך בתומו הולך ומתחזק עד סוף ימיו שזכה בעלם למדמו, וכל עוד שמדות חסד הולכות ומתקרבות לאזילות הולכות ומאירות, וזה שאמר ונהורא דיליה אזיל ונהיר וכו', והעד ע"ז בוקר נקרא אברהם חסד, שחר נקרא נחם, שהוא חסד אור ולא חסד בוקר עגמו, שבתחילת מאיר כל עו דשמתקרב למעלה יותר כיום שהולך ומאיר כדמסיק הולך ואור. ח"ש "ובגין כך מה כתיב ואברהם זקן בא בימים" בספירות שנכללות בחסד שבו, שששה ימים נכללים בכל שבת, וד' שבתות בכל חדש, וי"ב חדשים בכל שנה, ח' שנים בכל שמיטה, ח' שמיטות בכל יובל, קן זמנים אלו בכללות הספירה אס חסד ואס גבורה. ולפיכך בא בימים הולך בסוד סדר זמנים הנו' נכנס בימים העליונים הנכללים בחסד ומתקרב אל האור העליון, ולכן ראוי שיאיר לעולם יותר מהקודם (אור יקר). ב. מדרגות הגבורה מתחילות מתאי היום שהם קצת אור, ומתקרבות אל החשך עד הלילה, וזהו ויקרא אלקים לאור, שהוא

ספר הזהר

תרגום

אתקיים עלייהו בגין דיקבלון אגרא וכדין אהדרו ואמרו והן לא ידיע להוי לך מלכא וגו'

ממנו, שהקדוש ברוך הוא לא עמד עליהם, כדי שיקבלו שכר, ואז חזרו ואמרו, "והן לא ידיע להוי לך מלכא" וגו' [והן לא ידוע להיות לך המלך וכו'].

אלא לא יתתקף בר נש דיימא קב"ה ישזבינני או איהו עביד לי כך וכך אבל ישוי תוקפיה ביה בקב"ה דיסייע ליה | כד איהו אשתדל באינן פקודין דאורייתא ולמיהך בארח קשוט דכיון דאתי בר נש לאתדכאה מסייעין ליה ודאי ובדא יתתקף ביה בקב"ה דאיהו יסייע ליה ויתתקף ביה דלא ישוי תוקפיה באחרא ובגין כך עוז לו כך מסלות בלבבם דיעביד לביה כדקא יאות בלא הרהורא אחרא' אלא כהאי מסילה דאיהי מתיישבא לאעברא בכל אתר דאצטריך הכי נמי

אלא לא יתחזק אדם שיאמר, הקדוש ברוך הוא יצילני או יעשה לי כך וכך, אבל ישים את כוחו בקב"ה שיסייע לו, כשהוא משתדל באותם המצוות של התורה וללכת בדרך אמת. שכיון שאדם בא להטהר, ודאי מסייעים לו. ובזה יתחזק בקב"ה שהוא יסייע לו, ויתחזק בו, שלא ישים את כוחו באחר, ולכן "עוז לו בך". "מסילות בלבבם", שיעשה לבו כראוי בלי הרהור אחר, אלא כמסלה הזו שהיא מתיישבת לעבור בכל מקום שצריך, כך גם כאן.

דבר אחר אשרי אדם עוז לו כך עז כמה דאת אמר (תהלים כט יא) יהו"ה עז לעמו יתן בגין דאצטריך ליה לבר נש דיתעסק באורייתא לשמיה דקב"ה דכל מאן דאתעסק באורייתא ולא אשתדל לשמה טב ליה דלא אתברי מסלות בלבבם מאי מסלות בלבבם כמה דאת אמר (שם סח ה) סולו לרוכב בערבות ביה שמו דא ההיא אורייתא דאיהו אשתדל בה לארמא ליה לקב"ה ולמעבד ליה חטיבא בעלמא'

דבר אחר, "אשרי אדם עוז לו בך", "עוז" כמו שנאמר "ה' עוז לעמו יתן". משום שצריך אדם לעסוק בתורה לשמו של הקדוש ברוך הוא, שכל מי שעוסק בתורה ואינו עוסק לשמה, טוב לו שלא נברא. "מסילות בלבבם". מה זה "מסילות בלבבם", כמו שנאמר "סולו לרכב בערבות ביה שמו", זו התורה ההיא שהוא עוסק בה להרים את הקדוש ברוך הוא ולעשותו חטיבה בעולם.

תא חזי יעקב כל עובדוי הוו לשמא דקב"ה⁶ ובגין כך קב"ה הוה עמיה תדיר דלא אעדי מניה שכינתא דהא בשעתא דקרא ליה יצחק לעשו בריה יעקב לא הוה תמן⁷ ושכינתא אודעת לה לרבקה ורבקה אודעת ליה ליעקב רבי יוסי אמר תא חזי אי ח"ו' בההוא זמנא יתברך עשו לא ישלוט יעקב לעלמין⁸ אלא מעם קב"ה הוה וכלא באתריה אתא כדקא חזי⁹ תא חזי ורבקה אוהבת את יעקב כתיב (בראשית כה כח) והא אתמר¹⁰

בא וראה, כל מעשיו של יעקב היו לשמו של הקדוש ברוך הוא, ולכן הקדוש ברוך הוא היה עמו תמיד, שלא זזה ממנו השכינה. שהרי בשעה שקרא לו יצחק את עשו בנו, יעקב לא היה שם, והשכינה הודיעה לרבקה, ורבקה הודיעה ליעקב. רבי יוסי אמר, בא וראה, אם חס וחלילה באותו זמן היה מתברך עשו, יעקב לא היה שולט לעולם, אלא מעם הקדוש ברוך הוא זה היה, והכל בא במקומו כראוי. בא וראה, כתוב "ורבקה אוהבת את יעקב", והרי נתבאר.

ובגין כך שדרת בגיניה דיעקב הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר ועתה בני שמע בקולי וגו' (שם כז ח) בההוא זמנא ערב פסח הוה ובעי יצר הרע לאתבערא ולשלטאה סיהרא רזא⁷

ולכן שלחה בשביל יעקב "הנה שמעתי את אביך מדבר אל עשו אחיך לאמר, ועתה בני שמע בקולי" וגו', בזמן ההוא היה ערב פסח, והיצר הרע צריך להתבער ולהשליט את הלבנה שהיא סוד

מאיר הזהר

של אדה"ר וזא דרך ערמה לתקן פגם אדה"ר שיהיה ע"י ערמה כדבסמוך (ג"א). יא. ולא היה אפשר לישראל קיים התורה מרוב נרות הגלות ומצטל ח"ו (אור יקר). ע"י בהגרא א' במגילת אסתר ע"א א' ע"ד הרמז. יב. כלומר ראייה שלא זזה השכינה מיעקב דכתיב ורבקה אוהבת את יעקב כמס' לזהבת הטוב במה שהוא טוב (ג"א). יג. מסביר קאמר שמיד שלחה אחריה ולא נמשלה עד שיבא מאליו. א"נ רמז כאן שרבקה היתה במקום חוה ולו"א ורבקה אוהבת את יעקב שהוא סוד אדם כדי לתקן הפגם הראשון עשתה הענין ושדרת בגיניה דיעקב. ז"ח ו"ח עתה בני שמע בקולי לתקן מה ששמעת צהייתי חוה שחטאת אתך עתה בני שמע שאתה חייב לשמוע לי שאתה בני. וכי תימא שבאיסור אין חיוב לכן לשמוע לאו"א דע כי השכינה מנחה אותך ו"ש לאשר אני מ' מנחה אותך כמ"ש ח"ל. מא"י (ג"א). יד. לאתבערא יצר הרע, ביאור חזק, והיינו לרדוף אחר עשו שלא יהיה לו צרכה ושפע (אור יקר).

פ' לג סימן ו' ובאגדת בראשית פ"ו ובשמות רבה פ"ט (לש"ו). ו. עם היות שלא היה כפי רגונו, אל יתרים אפילו במחשבה כד"א ה' עוזר וכו', והכי פ"י עסק התורה שהוא העוז לו כך לשמך (אור יקר). ז. בסוד היחוד העליון, נמשא שבגופו שנברא פועל ברוחני אמנם מי שעוסק בה שלא לשמה, נוטל חלק הקב"ה לעצמו, והוא נהנה ברוחני, א"כ טוב ליה דלא איציר, ולא יהנה הגשמי מהרוחני כיון שהוא אינו מהנה הרוחני בגשמי (אור יקר). ח. ר"ל המעשים הגשמיים שנראה שהם פעולות תחתונות, הכל ככוונה ביחוד הספירות וקשרם וענינם (אור יקר). ט. ומ"ש הנה שמעתי את אביך הכוונה שמעתי השכינה הנקראת את אביך כזכר פרשה בראשית. ז"ח ומ"ש ורבקה שומעת היינו מ' כמ"ש במאורות נתן ובהי דייק שומעת הוה דהול"ל שמעה אלא השכינה שומעת מדיר והיא אמרה ליעקב ו"ש לאשר אני מ' מנחה אותך ובמ"א הארכמי בס"ד. מא"י (ג"א). י. ומ"ש שאם ח"ו היה מתברך עשו היה נשאר העולם בקלקול פגמו

האמונה, ולכן עשתה שני תבשילים.

רבי יהודה אמר, כאן רמז שעתידים בני יעקב להקריב שני שעירים, אחד לה' ואחד לעזאזל ביום הכפורים, לכן הקריבה שני גדיי עזים, אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלוט על יעקב. ועל כן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל. "ויבא לו יין וישת". ויבא לו יין רמז רימז ממקום רחוק קירב אותו, מאותו מקום של עשו. רבי אלעזר אמר, רמז מהיין הוא שכל השמחה נמצאת בו כדי לשמח את יצחק, שצריך שמחה, כשרוצים שמחה לשמח את צד (הלויים) שלו, ועל כן "ויבא לו יין וישת".

"ותקח רבקה את בגדי עשו וגו', אלו הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלה לבושי כבוד שהיו מאדם הראשון, ובאו לידי נמרוד, ובהם נמרוד היה צד צידה, שכתוב "הוא היה גיבור ציד לפני ה'" וגו'. ועשו יצא לשדה ונלחם בקרב עם נמרוד והרג אותו, ולקח ממנו את הלבושים הללו, זהו שכתוב "ויבא עשו מן השדה והוא עיף", ובארוה, כתוב כאן "והוא עיף", וכתוב שם "כי עיפה נפשי להרגים". ועשו היה מעלה את אותם הלבושים לרבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד, ואותו היום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם. וכשעשו היה לובש אותם, לא היו מעלים ריחות כלל.

כיון שיעקב לבש אותם, אז שבה האבדה למקומה והעלו ריחות, משום שיפיו של יעקב היה יפיו של אדם, ולכן חזרו בשעה ההיא למקומם והעלו ריחות. אמר רבי יוסי, יפיו של יעקב (היה) שהוא יפיו של אדם. איך אפשר, והרי שנינו, תפוח עקבו של אדם הראשון מכהה לגלגל חמה, ואם תאמר שכך היה יעקב, אמר לו רבי אלעזר, ודאי שכך היה, בתחילה

דמהימנותא ועל דא עבדת תרי תבשילין^א

רבי יהודה אמר רמז הכא דזמינין בנוי דיעקב לקרבא שני שעירים חד ליהוה וחד לעזאזל ביומא דכפורי ובגין כך קריבת שני גדיי עזים^ב חד בגין דרגא דלעילא וחד בגין לכפייא דרגיה דעשו דלא^ג ולא^ד ישלוט עליה דיעקב ועל דא שני גדיי עזים ומתרוייהו טעים יצחק^ה ואכיל ויבא לו יין וישת (בראשית כז כה) ויבא לו יין רמז^ו רמיז^ז מאתר רחיק קריב ליה מההוא אתר^ח (דעשו) רבי אלעזר אמר רמז מההוא יין דכל חדו^ט אשתכח ביה בגין לחדתא ליה ליצחק דבעי חדוה כדקא בעיין חדוה לחדתא סטרא (דליואי) דיליה^י ועל דא ויבא לו יין וישת

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו' (שם טו) אלין אינון לבושין דרווח עשו מנמרוד^א ואלין לבושי יקר [ד]הוּו מן אדם הראשון ואתו לידא דנמרוד ובהו הוה צד צידה נמרוד דכתיב (בראשית י ט) הוא היה גבור ציד^ב לפני יהוה וגו' ועשו נפק לחקלא ואגח ביה קרבא בנמרוד וקטל ליה ונסב אלין לבושי מניה הדא הוא דכתיב (שם כה כט) ויבא עשו מן השדה והוא עיף ואוקמה כתיב הכא והוא עיף וכתיב התם (ירמיה ד לא) כי עיפה נפשי להורגים ועשו הוה סליק לון לאינון לבושין לגבה דרבקה ובהו הוה נפיק וצד צידה וההוא יומא לא נטל לון ונפק לחקלא ואתעכב תמן וכד הוה לביש לון עשו לא הוה סלקין ריחין כלל

כיון דלביש לון יעקב כדין תבת אבדה לאתרה וסליקו ריחין בגין דשופריה דיעקב שופריה^א דאדם הוה ובגין כך אהדרו בההיא שעתא לאתרייהו וסליקו ריחין אמר רבי יוסי שופריה דיעקב (הוה) דאיהו^ב שופריה דאדם איך אפשר^ג והא תנינן תפוח עקבו דאדם הראשון מכהה לגלגל חמה ואי תימא דכך הוה יעקב א"ל רבי אלעזר ודאי הכי הוה בקדמיתא עד לא חב אדם הראשון^ד

מאיר הזהר

הוא צמיר שבצנות וכו', והנה יעקב [רלנה] למתן בצמותו יין שהשקה ליצחק אצו שהס שורש מקום הגבורות יין העליון היוצא מצינה שהוא עטרא דגבורה רצה יעקב להטיל בו מים כדי למוחקו וצוה יתנו לו הברכות ולא לעשו אחיו כי אם היו נשאלות הגבורות בלתי מזוג היה דין קשה והיה נוטל עשו את הברכות וכו', משם שורש יעקב ו"ש צוה מאתר רחיק קריב ליה, כי אבא נקרא רחוק, צדוק מרחוק ה' נראה לי ומאמותו מקום רחוק שהוא יסוד דאבא המשך המים למזוג היין עכ"ל הרב. ולפי זה "ג" דעשו". וגי' גרסינן ליה, יפורש כמ"ש הרב בדרוש עשו, כי עשו שורש נשמתו הוא מיסוד אבא בשורה התלויה שיש בה יעקב צלמנע ועשו מכאן ועבר רב מכאן, ולכן רצה יצחק לצרכו לקרבו תחת כנפי השכינה (מ"מ). **ת.** פי' ר"א לא פליג את"ק לפי מ"ש לעיל בשם האר"ז^א אלל ת"ק שאמר מאתר רחיק קריב ליה, קאי על המים שבו עשה מוזהר ליי. ור"א קאי איין מהיכן הביאו, מיסוד דאימא, דכל חידו אשתכח בה (מ"מ). **ט.** עי' לעיל נח ע"א קא ע"א ועי' צמ"פ יתרו דע"א (לש"ו). **י.** קלו ע"צ וקרא סד ע"א (הערת הוהר). **יא.** לא קאמר כעין שופריה אלל שופריה והיינו דאתגלגל ציה כדאימא צמיקויס לו (ד"א). **יב.** עי' לעיל לו ע"צ צעניין "כמתות אור" ו"כמתות עור" (דע"ה

א. חגיגה ופסח, ונדע שהפסח הוא הכנעת החלונים (אור יקר). וחגיגה הוא נגד עוה"ז, ופסח הנאכל בצחרונה הוא נגד עוה"צ (יד מנרים ד"ה וזדקה תהיה לו). **ב.** פליג אלעיל, וצ' תבשילין רמז לשערי עזאזל ושעיר ר"ח (אור יקר). **ג.** קמה ע"צ (הערת הוהר). **ד.** כי היה יצחק מתגולל צדין קדוש וטמא, וטעם קדוש מנד עזמו, וטמא מנד עשו, לכן טעם מצ' השעירים משעיר עזאזל מנד עשו, ומשעיר חטאת לה' מנד קדושה, וכשנדע סוד שעיר ר"ח ופסח ושעיר תפילין לא יתרחק הרבה (אור יקר). **ה.** פי' תרי תנועי בלק קפט ע"א (ד"א). ועי' זוהר הרקיע. **ו.** פי' קרב את יצחק עזמו מנקום רחוק מהסוד שהיה מתגולל בטומאת עשו ומשם קרבו אל הקדושה לנד ימין ומלת ויבא לו פי' ויבא את עזמו את יצחק שהוא נקרא יין (אור יקר). **ז.** הכוונה שהמתיק ה"ג דאימא שהוא היין החזק שכל הדינים תלויין שם, ומתמלית ה"ג יוצאות דם להניק לעשו, צדוק מיך אפיס יוצא דם, ו"ש מההוא אתר דעשו, כי יצחק סוד ה"ג הנו' והוא קרא לעשו בנו הגדול כדכתיב ולחשך קרא לילה, פי' דאצמיר אנפין לרע כנו' צפ' בראשית (זהר הרקיע). ז"ל הרב (לקוטי תורה מולדות) הנה יצחק סוד הגבורות שצמיקוד אמא והוא יין החזק וכו', והנה יעקב הוא סוד הארת יסוד אבא שע"כ

טרם חטא אדם הראשון, לא היו יכולים כל הבריות להסתכל ביפיו, כיון שחטא, השתנה יפיו ורמו הונמך, ונעשה בן מאה אמות. ובא וראה, יפיו של אדם הראשון הוא סוד, שהאמונה העליונה תלויה ביופי ההוא, ולכן "ויהי נועם ה' אלהינו עלינו", וכתוב "לחזות בנעם ה'", וזהו ודאי יפיו של יעקב, והכל הוא סוד עליון.

לא הוו יכלין כל בריין לאסתכלא בשופריה כיון דחטא אשתני שופריה ונתמאך רומיה² ואתעביד בר מאה אמיין ותא חזי שופריה דאדם הראשון רזא איהו דמהימנותא עלאה³ תלייא בההוא שופרא ובגין כך (תהלים צ יז) ויהי נעם יהוה אלהינו עלינו וכתוב (שם כז ד) לחזות בנועם יהוה ודא הוא שופריה דיעקב⁴ ודאי וכלא רזא עלאה איהו

"וירח את ריח בגדיו ויברכהו". בא וראה, וירח את ריח הבגדים לא כתוב, אלא ריח בגדיו, כמו שנאמר "עוטה אור כשלמה נוטה שמים כיריעה". דבר אחר, (זה הוא) "וירח את ריח בגדיו ויברכהו", שכיון שיעקב לבש אותם, העלו ריחות באותה השעה, ועד שלא הריח (שהריח) את ריח לבושו לא ברך אותו, שהרי אז ידע שהוא ראוי להתברך, שאם לא ראוי, לא היו עולים כל הריחות הקדושים הללו עמו. זהו שכתוב "וירח את ריח בגדיו ויברכהו". "ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'". "ויאמר" דבר סתום הוא, יש אומרים שהיתה השכינה, ויש אומרים שיצחק היה. "כריח שדה אשר ברכו ה'", איזה "שדה", זה שדה התפוחים, השדה שהאבות העליונים (חומדים) סומכים אותו ומתקנים אותו.

וירח⁵ את ריח בגדיו ויברכהו (בראשית כז כו) תא חזי וירח את ריח [ה]בגדים לא כתיב אלא ריח בגדיו כמה דאת אמר (תהלים קד ב) עוטה אור כשלמה⁶ נוטה שמים כיריעה דבר אחר [נ"א דא הוא] וירח את ריח בגדיו ויברכהו דכיון דאלביש לון יעקב סליקו ריחין בההיא שעתא ועד דלא ארח [נ"א דארח] ריחין (ריחא) דלבושיה לא ברכיה דהא כדין (לא ידע דאתחזי הוא לברכא) [ידע דחזי הוא לאתברכא] דאי לא אתחזי לאתברכא⁷ לא סליקו כל הני ריחין [קדישין] בהדיה דהא הוא דכתיב וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו יהוה⁸ (בראשית כז כז) ויאמר מלה סתים הוא⁹ אית דאמרי שכינתא הות¹⁰ ואית דאמרי יצחק הוה כריח שדה אשר ברכו יהוה¹¹ מאן שדה דא שדה דתפוחים¹² שדה דאבהן עלאין (חמידו) [סמכין] | סמיכון | ליה ומתקנין ליה

"ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש". אמר רבי אבא, הפסוק הזה בארוהו, אבל (פתח רבי אבא ואמר) בא וראה, "שיר המעלות אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני". כמה שירות ותשבחות אמר דוד המלך לפני הקדוש ברוך הוא, והכל כדי לתקן את דרגתו ולעשות לו שם, כמו שנאמר "ויעש דוד שם". והשירה הזו אמר (לו) כשראה המעשה הזה ליעקב (של יעקב). רבי אלעזר אמר, יעקב אמר השירה הזו, (שהרי) בשעה שאמר לו אביו גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא, אז (משום) שהיה

ויתן¹³ לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש (שם כח) אמר רבי אבא האי קרא אוקמוה אבל (פתח רבי אבא ואמר) [תא חזין] (תהלים קכ א) שיר המעלות אל יהוה בצרתה לי קראתי ויענני כמה שירין ותושבחן אמר דוד מלכא קמי קב"ה וכלא בגין לאתקנא דרגיה ולמעבד ליה שמא כמה דאת אמר (ש"ב ח יג) ויעש דוד שם ושירתא דא אמר [נ"א ליה] כד חמא (ליה) עובדא דא ליעקב [נ"א דיעקב] רבי אלעזר אמר יעקב אמר שירתא דא [נ"א דהא] בשעתא דאמר ליה אבוי גשה נא ואמשך בני האתה זה בני עשו אם לא (כדין הוה) [בגין דהוה]

מאיר הזהר

הספירות שהם אור לצושו של קצ"ה וע' לעיל פ' נח עמוד רי"ז וע' לקמן פ' צא עמוד ס"ט וע'. א"מ (נ"א). עי' תיקון ע"ס צהגר"א קי"ב ע"ב שם מתבאר צחינה זו היא כנגד זה ש"לאדם ולאשמו עשה כמנות אור נשמתין ערטילאין, והן אותן שלא זכו אל הנשמה ואין להם לצושא. ית. נמחק דפ"ו. יט. קצ ע"ב (הערות זוהר). כ. מדכתיב ראה משמע שמדבר לאחר והיינו דשכינתא אמרה ליצחק ראה ריח בני כי יש לו ריח ג"ע וראוי שתברכהו (נ"א). כא. שילחק אמר להקצ"ה ראה אדני המלך ריח בני כריח שדה וראוי לצרכה ואז הסכים עמו וצרכיה (נ"א). כב. רמט ע"ב (הערות זוהר). פירוש שדה של תפוחין דגוויי האצות הם חוור וסומק וירוק והתפוח כוללם. ז"ח (נ"א).

ח"צ קיא ע"ג). יג. צראשית לג ע"ב (ד"א). יד. מי מהימנותא עלאה הוא ז"א שהמלכות נקראת אמונה, ח"א נקראת אמת, מהימנותא עלאה. ומ"ש תליא צההוא שופרא, פי' עיקרו מהמוחין דאימא, ח"ש וצג"כ ויהי נועם שהיא אימא שנקרא נועם (מ"מ). טו. ר"ל אדם ויעקב הם רומזים לו"א ושופרא דיעקב ושופרא דאדם הם מהמוחין דז"א (מ"מ). טז. כיון שלא היו שלו לא היה לו לקראם בגדיו, אללא לרמוח להווא דסמים וצגדיו קאי לקצ"ה. ד"א שאע"ג שהיו של עשו היו אללו צגיניה כי ליעקב היו ראויים כי היה שופריה דאדם, והראיה שכלשנן יעקב מיד הריחו, ואם כן שפיר קאמר ציה צגדיו צאמת (רמ"ז). יז. פי' הוא אור שמקיף על יעקב כמו צגד וזהו ריח צגדיו (מ"מ). ר"ל אור

תרגום

יעקב בצרה גדולה, שפחד שאביו יכיר אותו ויודע לפניו, מה כתוב, "ולא הכירו", כי היו ידיו כידיו עשו אחיו שעירות ויברכהו. אז אמר, "אל ה' בצרתה לי קראתי ויענני". "ה' הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה", זוהי הדרגה שעשו שריו בה, שהיא שפת השקר, (מהו), שפת שקר, בשעה שהביא אותו הנחש קללות על העולם, ובהתחממות ובעקמימות הביא קללות, שהתקלל העולם.

בא וראה, בשעה שאמר יצחק לעשו "וצא השדה וצודה לי צידה", בה"א, ובארוה, ויצא עשו כדי שיתברך מיצחק, שאמר לו "ואברכה לפני ה'", שְׁאָלו אמר ואברכה ולא יותר, יפה, כיון שאמר "לפני ה'", באותה השעה הזדעזע כסא כבודו של הקדוש ברוך הוא, אמרה, ואיך יצא נחש מאותן הקללות וישאר יעקב בהם. בשעה ההיא הזדמן מיכאל, ובא לפני יעקב והשכינה עמו, וידע יצחק, וראה את גן עדן עם יעקב וברכו לפניו.

וכשנכנס עשו, נכנס עמו גיהנם, ועל כן "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד", שחשב שעשו לא היה בצד ההוא. פתח ואמר, "ואברכהו גם ברוך יהיה". לכן הזדמן יעקב בחכמה ובעקמומיות שהביא ברכות על יעקב, שהוא כדוגמת אדם הראשון, ונלקחו מאותו הנחש, שהוא שפת שקר, שכמה שקר אמר, וכמה דברי שקר עשה, כדי להטעות ולהביא קללות על העולם. לכן בא יעקב בחכמה והטעה את אביו, כדי להביא ברכות על העולם וליטול ממנו מה שמנע מן העולם. ומדה כנגד מדה היתה.

ועל כן כתוב "ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו". עליו כתוב "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה". ונשאר בו לדורי דורות, ובא יעקב ונטל ממנו הברכות. ומימיו של אדם הראשון נועד יעקב ליטול מהנחש ההוא את כל הברכות הללו, והוא נשאר עם קללות ולא יצא מהם. ודוד אמר ברוח הקודש, "מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה חצי גבור שנונים", מה אכפת לאותו

ספר הזהר

יעקב בעאקו סגי דדחיל דאבוי ידע ליה ואשתמודע קמיה מה כתיב (בראשית כז כג) ולא הכירו כי היו ידיו כידיו עשו אחיו שעירות ויברכהו כדן אמר אל יהו"ה בצרתה לי קראתי ויענני (תהלים קכ א - ב) יהו"ה הצילה נפשי משפת שקר מלשון רמיה דא הוא דרגא דעשו שריא ביה דאיהו שפת שקר⁶ | נ"א מהו | שפת שקר בשעתא דאייתי ההוא חויה לווטין על עלמא ובחכימו ובעקימו אייתי לווטין דאתלטיא עלמא

תא חזי בשעתא דאמר יצחק לעשו (בראשית כז ג) וצא השדה וצודה לי צידה בה"א ואוקמוה⁷ ונפק עשו בגין דיתברך מיצחק דקאמר ליה ואברכה לפני יהו"ה דאלו אמר ואברכה ולא יתיר יאות כיון דאמר לפני יהו"ה⁸ בההיא שעתא אזדעזע כרסי(ה) יקרא דקב"ה⁹ אמרה ומה דיפוק חויה מאינן לווטין וישתאר יעקב בהו בההיא שעתא אזדמן מיכאל¹⁰ ואתא קמיה דיעקב ושכינתא בהדיה¹¹ וידע יצחק¹² ותמא לגן עדן בהדיה דיעקב¹³ וברכיה קמיה

וכר עאל עשו עאל בהדיה גיהנם¹⁴ ועל דא (שם לג) ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד דחשב דלא הוה עשו בההוא סטרא פתח ואמר (שם) ואברכהו גם ברוך יהיה בגין כך אזדמן יעקב בחכמתא ובעקימו דאייתי ברכאן עליה דיעקב דאיהו כגוונא דאדם הראשון ואתנטלו מההוא חויה דאיהו שפת שקר דכמה שקרא אמר וכמה מלי דשקרא עבד בגין לאטעאה ולאייטאה לווטין על עלמא בגין כך אתא יעקב בחכמה ואתעו לאבוי בגין לאייטאה ברכאן על עלמא ולנטלא מניה מה דמנע מעלמא ומדה לקבל מדה הוה

ועל דא כתיב (תהלים קט יז) ויאהב קללה ותבואהו ולא חפץ בברכה ותרחק ממנו עליה כתיב (בראשית ג יד) ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה ואשתאר ביה לדרי דרין ואתא יעקב ונטיל מניה ברכאן ומן יומי דאדם אזדמן יעקב לנטלא מההוא חיויא כל הני ברכאן ואשתאר איהו בלווטין ולא נפק מנייהו ודוד אמר ברוח קודשא (תהלים קכ ג) מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון

מאיר הזהר

השכינה להסכים משום ועצת מלאכיו ישלים לפיך אשתדל שיתברך יעקב ולא עשו (נ"א). ה. שר הסדס הצרכה מן הימין (אור יקר). שכל מקום שהשכינה שם מיכאל שם כי מיכאל במילואו גימטריא שכינה ולכן אר"ל כ"מ שחמאל מיכאל שם גילוי שכינה. והטעם לפי שהוא אל הימין וכוס של צרכה נריך לאתקשרא צימין ולכן מיכאל ולא רפאל שהוא ת"מ יעקב (נ"א). ו. שכל מקום שהוא שם שכינה מתגלת (אור יקר). שהשכינה שם (נ"א). ז. כנגד ויגרש את האדם שנתגרש מג"ע עתה חזר ג"ע אליו (ו"ח) (נ"א). ח. הוא אילן הדדיקים הנותלים ג"כ הכל ודאי בן אדם הראשון (אור יקר). ט. גיהנם שהוא אילן הרשעים הנותלים גיהנם, קין קינא דמסאבו, בניה של לילית (אור יקר). י. מלעילא שמים ת"מ, ומלתתא מלכות צחצורה דאל. ולכן הקדימה המלכות קודם היסוד לגבי הת"מ והטעם שאין טל לשמים אלף להשפיע במלכות, כדכתיב פתחי לי אחותי וכו' שראשי נמלא טל ומשמני הארץ הוא מנד טל השמים ודאי (אור יקר). יא. היינו מנד היסוד וממייחס אליו

א. הם הקלי' נקראות שקר ממדרגה אחרונה שבהם, שפת שקר ודאי שפה אל השקר, והיינו מקום עשו, כדכתיב הנה קטן נמתין צגים צווי אתה מאד אחרונה שצבולן (אור יקר). ב. כדי שיודע השכינה לינק ממנה כדרך החלונים (אור יקר). ג. יש חילוק כשאומר מלפניך או לפניך כי בניה נקרא מלפני ה' שהוא יותר פנימי מן הו"ה אצל המלכות נקרא לפני ה' (ע"מ שער הזווגים פרק ג). ד. הענין שאם היה אומר ואברכהו, היה אפשר חלקו הראוי לו למדרגותיו, כעין מים אחרונים ושעיר עזאול וכיוצא עשן המערכה צלילה דעקים אורחיה לנד לפון. אמנם צאומרו לפני ה' נתן לו חלק בקדושה ממש, והיה מכניס אלם צהיכל, ופוגם מדרגות מטטרוין ששם כניסתו עד היכל צ' לצד, לכן נודעו כסא הכבוד המשתמשת צהיכלות שחפגס, שהיא מקבלת ממלכות, ואלו עתה יתברכו לפני ה' ממלכות ע"י ודאי ויכנסו וירמסו טמאים ההיכלות (אור יקר). לפי שאורחיה של יעקב חקוקה בכסא לכן נודעו שלא יהיה צה צורה שתהיה דוגמתה למטה ח"ו בקללות כי צריכה

ספר הזהר

תרגום

רמיה חצי גבור שנונים מה איכפת ליה להווא חויה בישא דאייתי לווטין על עלמא כמה דאמרו נחש נושך וממית ולית ליה הנאה מניה לשון רמיה דרמי ליה לאדם ולא תתיה ואייתי בישא עליה ועל עלמא לבתר אתא יעקב ונטיל מדיליה כל אינון ברכאן חצי גבור שנונים דא עשו דנטר דבכו [נ"א דאגזים] ליעקב על אינון ברכאן כמה דאת אמר (בראשית כז מא) וישטום עשו את יעקב על הברכה וגו'

הנחש הרע שהביא קללות על העולם, כמו שאמרו, נחש נושך וממית, ואין לו ממנו הנאה. "לשון רמיה", שרימה את אדם ואשתו והביא רע עליו ועל העולם. אחר כך בא יעקב ונטל משלו את כל אותם הברכות. "חצי גבור שנונים", זה עשו ששמר שנאה (שהפחיד) ליעקב על אותן הברכות, כמו שנאמר "וישטום עשו את יעקב על הברכה" וגו'.

תא (חזי) ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ (שם כח) הא מלעילא ומתתא' בחבורא חדא ורוב דגן ותירוש הא אוקמוה אבל כדכתיב (תהלים לו כה) ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם תא חזי (שם) נער הייתי וגו' ואוקמוה האי קרא שרו של עולם אמרו וכו' ובגין כך אמר ורוב דגן ותירוש'

בא וראה, "ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ", הנה למעלה ולמטה בחיבור אחד, "ורוב דגן ותירוש", הנה פרשוה, אבל ככתוב "ולא ראיתי צדיק נעזב וזרעו מבקש לחם". בא וראה, "נער הייתי" וגו', ובארוה, הפסוק הזה אמר אותו שרו של עולם וכו', ולכן אמר "ורב דגן ותירוש".

יעבדוך עמים (וישתחו לך לאומים) (בראשית כז כט) בזמנא דשליט שלמה מלכא בירושלם דכתיב (דה"ב ט כג - כד) וכל מלכי הארץ וגו' מביאים איש מנחתו וגו' וישתחו לך לאומים בזמנא דייתי מלכא משיחא דכתיב (תהלים עב יא) וישתחו לך כל מלכים

יעבדוך עמים (וישתחו לך לאומים), בזמן ששלמה המלך שלט בירושלים, שכתוב "וכל מלכי הארץ וגו' מביאים איש מנחתו" וגו'. "וישתחו לך לאומים", בזמן שיבא מלך המשיח, שכתוב "וישתחו לך כל מלכים".

רבי יהודה אמר כלא בזמנא דייתי מלכא משיחא' כדכתיב וישתחו לך כל מלכים] כל גוים יעבדוהו הוה גביר לאחיך (בראשית כז כט) הוה ולא אמר היה או תהיה אלא דא רזא עלאה דמהימנותא דאלין אתוון אינון רזי דמהימנותא ה' לעילא וא"ו באמצעייתא ה' לבתר' ובגין כך אמר הוה גביר לאחיך לשלטאה עליהו ולרדאה לון בזמנא דאתא דוד מלכא'

רבי יהודה אמר, הכל בזמן שיבא המלך המשיח, ככתוב "וישתחו לך כל מלכים" וגו' ולא כתב יעבדוהו. "הוה גביר לאחיך", [כתוב] "הוה" ולא כתב היה או תהיה, אלא זה סוד עליון של האמונה, שהאותיות הללו הן סודות האמונה, ה' למעלה, וא"ו באמצע, ה' אחר כך. ולכן אמר "הוה גביר לאחיך", לשלוט עליהם ולרדות אותם, בזמן שבא דוד המלך.

רבי יוסי אמר כלא איהו בזמנא דייתי מלכא משיחא דהא בגין (דעברו) [דיעברו] ישראל על פתגמי אורייתא כדין (שם מ) ופרקת עלו מעל צוארך

רבי יוסי אמר, הכל הוא בזמן שיבא מלך המשיח, שהרי משום שיעברו ישראל על דברי התורה, אז "ופרקת עלו מעל צוארך".

ויתן לך האלהים. רבי יוסי אמר, כל הברכות הללו

ויתן לך האלהים" רבי יוסי אמר כל הני

מאיר הזהר

גדל כמ"ש צפ' ויאל (מ"מ). יג. דגן צגי אל הו"ה והוא צעולם היצירה ושם סוד אוכל והוא עולמו דמטטרו"ן (ד"א). יד. דמלכי הארץ מציאים איש מנחתו לאו היינו יעבדוך עמים אלא בזמנא דמלכא משיחא דכתיב כל גוים יעבדוהו והנה ככל הפסוק יעבדוך עמים היינו כלל האומות ההדיוטים, וישתחו לך לאומים היינו המלכים שעובדים בהשתחוויה לזד ה' (אור יקר). טו. מלמ הוה כולל ג' מדות שהם צינה ת"ת ומלכות, והנה ע"י הו"ה הוא לשלטאה עליהו דכתיב והיה ה' למלך על כל הארץ וכתיב ומלכותו בכל משלה. ואח"כ לאודא לון לצטלס מן העולם ע"י המלכות, שהיא כלי זיין צכה הצינה, שמכחה ציטול הקלי' (אור יקר). טז. הוא הכניע האומות, ושלמה היה לו שלום מכל עבדיו, וזה לפירוש ת"ק דפי' יעבדוך עמים צימי שלמה, ולפי ר' יהודה היינו בזמנא דמלכא משיחא מורה דהאי נמי לאו בזמנא דמלכא משיחא היינו דקאמר ר' יוסי אמר כולא איהו ופליג אתרוייהו (אור יקר). יז. צינה (מ"מ).

הדגן והמירוש כדכתיב ולא ראיתי צדיק נעשז חרעו מבקש לחם, היינו דגן, וא"ת למה אמר ורוב דגן ומירוש, שהסיף צברכתו על צרכת הת"ת והמלכות צב' דברים: הא' צמלת רוב, הב' צכפל דגן ומירוש. ומירן ואמנר, ת"ת מראש הפסוק נער הייתי גם זקנתי ופי' זו פסוק זה שר העולם אמרו דהיינו כאשר נבאר צפ' ויאל להורות על רוב הברכות זו, והמלכות מונומנת לקבל ממנו, א"כ צגין כך ורוב דגש ומירוש, דהיינו דגן לנגד המלכות, ומירוש שהוא יין סוד ודאי לנגד היסוד, ורוב מפני שלעולם אינו נעזב (אור יקר). פי' כמ"ש צפ' ויאל צוהר לא ראיתי צדיק שהוא היסוד נעזב מלמעלה, חרעו כשיהיה הזרע ציסוד אינו מנטרן לצקש לחם שהוא הנוק', ח"ש ג"כ צכאן ורוב דגן ומירוש שהיסוד יש צו ה"ת וה"ג שהחסדים נקראים חטאים כמ"ש צצברי הרב והמירוש הם הגבורות שהם יין המשמח וצוה לא נעזב מלמעלה שמייד משפיעים צו חסדים וגבורות, שהם דגן ומירוש והוא משפיעם למלכות (מ"מ). יצ. פי' וכיון שאמרו שרו של עולם ודאי שיש צו סוד

תרגום

מצד של חלקו של יעקב היו, ומשלו הוא לקח, ואת הברכות האלו רצה יצחק לברך את עשו, ולכן עשה הקדוש ברוך הוא וגרם ליעקב לקחת משלו.

בא וראה, בשעה שאותו הנחש הביא קללות על העולם והאדמה התקללה, מה כתוב, "ולאדם אמר כי שמעת לקול אשתך וגו' ארורה האדמה בעבורך" וגו', שלא תהיה עושה פירות כראוי, כנגד זה "ומשמני הארץ". "בעצבון תאכלנה", כנגד זה "מטל השמים". "וקוץ ודרדר תצמיח לך", כנגד זה "ורוב דגן ותירוש". "בזעת אפך תאכל לחם", כנגד זה "יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים", שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר "ובני נכר אכריכם וכורמיכם". והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל.

והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטול את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידבק במקומו וחלקו. אמר רבי חזקיה, והנה ראינו שמשמני הארץ ומטל השמים, עשו נטל אותן הברכות אחר כך, כמו שנאמר "הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל". אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, כמה נפרדות הדרגות. ביעקב כתוב "ויתן לך האלהים", ובה כתוב "יהיה". ביעקב כתוב "מטל השמים ומשמני הארץ", בעשו כתוב "משמני הארץ וטל השמים", שהנה זה אינו כזה, והדרגות נפרדות כמה וכמה, משום שבזה של יעקב כתוב בו "ויתן לך האלהים מטל השמים", זה הטל העליון ששופע מעתיק הימין שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים.

"ומשמני הארץ" זו ארץ החיים שלמעלה, ויורש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של כאן למטה, ובשמים של כאן

ספר הזהר

ברכאן מסטרא דחולקיה דיעקב הוו ומדיליה נטל² ואלין ברכאן הוה קא בעי יצחק לברכא ליה לעשו ובגין כך עבד קב"ה וגרם ליה ליעקב לנטלא מדיליה³

תא חזי בשעתא דההוא נחש אייתי לווטין על עלמא ואתלטיא ארעא מה כתיב (בראשית ג יז) ולאדם אמרי כי שמעת לקול אשתך וגו' ארורה האדמה בעבורך וגו' דלא תהא עבדא פירין ואיבין כדקא יאות⁴ לקבל דא (בראשית כז כח) ומשמני הארץ בעצבון תאכלנה⁵ לקבל דא (ולקבל דא ו) מטל השמים וקוץ ודרדר תצמיח לך⁶ לקבל דא ורוב דגן ותירוש בזעת אפך⁷ תאכל לחם לקבל דא יעבדוך עמים וישתחו לך לאומים (שם כט) דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא⁸ כמה דאת אמר (ישעיה סא ה) ובני נכר אכריכם וכורמיכם וכלא נטל יעקב דא לקבל דא ומדיליה נטל

וקב"ה גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן לאתדבקא באתריה⁹ וחולקיה¹⁰ ועשו לאתדבקא באתריה¹¹ וחולקיה¹² אמר רבי חזקיה והא חמינן דמשמני הארץ וטל השמים אינון ברכאן נטל עשו לבתר כמה דאת אמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל אמר רבי שמעון לאו האי כהאי ולא דא כדא¹³ כמה אתפרשאן דרגין ביעקב כתיב (שם כח) ויתן לך האלהים¹⁴ ובדא כתיב יהיה ביעקב כתיב מטל השמים ומשמני הארץ בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים דהא לאו דא איהו כדא ודרגין אתפרשן כמה וכמה בגין דבדא דיעקב כתיב ביה ויתן לך האלהים¹⁵ מטל השמים דא טל עלאה [דנגיד] מעתיק יומין¹⁶ דאקרי טל השמים דלעילא טל דנגיד בדרגא דשמים ומתמן לחקל תפוחין קדישין¹⁷

ומשמני הארץ [נ"א] דא ארץ דלעילא ארץ החיים. בעשו כתיב ומשמני הארץ ביעקב משמני) הארץ דא ארץ

מאיר הזהר

נאמר שם יהיה מושבך, ר"ל במקום מושבך לתתא ועוד בעשו נאמר משמני הארץ והוא שם דבר משא"כ ביעקב שם"ס "מטל" מושך אחר עמו כמ"ס המפרשים, ור"ל ממשמני הארץ. וזכרנו של יעקב היתה שיתן לך מאותו שנתן לשמים וארץ, ועוד שא"ל לומר בעשו כמו ביעקב, שהרי קודם יורד לשמים ואח"כ לארץ, אללא שצריך אותו שיטע על מקום משמן ויורד שם מטל כו' (יהל אור). **טו.** צינה (מ"מ). **טז.** פי' הארת המוחא סתימאה שנק' טלא דדולחא ומגעת עד ראש ז"א וזהו טל השמים טל שנממך לשמים, וכן אחר שהגיע למלכות נק' משמני הארץ, וז"ש ומתמן לחקל תפוחין קדישין שהיא מלכות (מ"מ). **יז.** ר"ל אח"כ משא"כ בעשו, דאיהי נטלא ויהבא שירדין לצעלה. וזהו עיקר הפי', דביעקב כתיב מלמעלה למטה, ובעשו כתיב להיפך. ואינון צרא דעבד ושפחה, ולכן ואת אחיך תעבוד. והנה צ"ג דרגין דיליה צרכיה: משמני, מטל, חרבו. הס' טוול, כבד, ומרה, כסדר הזה: ואת אחיך תעבוד כולם עובדים לל. ואמר והיה כאשר תריד כו', פשוטו של מקרא לא עמדו עליו המפרשים, שהוא לשון ממשלה, כמו וירד מיעקב, וירדו בדגת כו', שא"ל שתעבוד אחיך כעבד בלא ממשלה כלל וכלל וכלא מלך. אבל כאשר תמשול, איך משועבד לו שיהיה מושל עליך, שלא ימשלו שניהם

א. מסטר הקדושה דהיינו ויתן לך האלהים וכו' כדמסיק לקמיה ר' שמעון (אור יקר). **ב.** צינה שגלה הסוד לרצקה וסייעו בעורמתו (אור יקר). **ג.** היינו שופריה דיעקב כעין שופריה דאדם (אור יקר). **ד.** היינו ועמה צני שמע בקול ולך קח לי (אור יקר). [המשך הפסוק: ותאכל מן העץ] דהיינו עץ הדעת טו"ר היינו צ' גדיי עוים, הא' טוב מטאת לה', והא' רע לעזאזל (אור יקר). **ה.** שלא היו שמנים (אור יקר). **ו.** היינו קליפה הזכר נקרא עצבון, והנקבה עבז וכו' (אור יקר). **ז.** "ואכלת" נוסף בהגהות הגר"א. **ח.** נודע האף חזוני כענין והרבה להשיב אפו. זעת נודע מועתן של חיות נהר דינור דהיינו על ראש רשעים יחול והוא הזיעה ומותר אש הקודשה וזיעה מורכב החזוני מולידה כמה מחצלים לוקטים הצרכה וכך קבלתי שהשדים נוזנים אל מה שחסר התבואה שאינה מוציאה כראוי וזהו צועת אפך בצמצרת המחצלים תאכל לחם, והיינו שאדם זון ועובד לצני לילית, וכאן להיך וצני נכר לילית וסמאל¹⁸ ארכיכם וכרומיכם (אור יקר). **ט.** לעבוד עבודת השדה בצרישה וזריעה וקצירה וכיוצא בו (ד"א). **י.** מלכות (אור יקר). **יא.** ת"מ (אור יקר). **יב.** לילית (אור יקר). **יג.** ס"מ (אור יקר). **יד.** כמ"ו כי ביעקב נאמר נחמה מאלקיים והוא למעלה משא"כ בעשו

החיים דלעילא וירית לה בארעא דלעילא ובשמים דלעילא ולעשו בארעא דהכא לתתא ובשמים דהכא לתתא יעקב לעילא לעילא ועשו לתתא לתתא תו יעקב לעילא ותתא ועשו לתתא ואף על גב דכתיב (שם מ) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך מהאי דהכא לתתא אבל לעילא לא כלום דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב חבל נחלתו

למטה. יעקב למעלה למעלה, ועשו למטה למטה. עוד, יעקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף על גב שכתוב "והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך", מזה של כאן למטה, אבל למעלה לא כלום, שכתוב "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו".

בא וראה, בשעה שהתחילו יעקב ועשו ליטול את ברכותיהם, יעקב נטל חלקו שלמעלה, ועשו נטל חלקו שלמטה. רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך למה לא התקיימו הברכות שברך יצחק את יעקב, ואותן הברכות שברך יצחק את עשו כולם התקיימו. אמר לו, כל אותם הברכות מתקיימות, וכן ברכות אחרות שברך הקדוש ברוך הוא את יעקב. אבל מיד יעקב נטל למעלה, ועשו נטל למטה. ואחר כך כשיקום מלך המשיח, אז יעקב יטול למעלה ולמטה, ויאבד עשו מן הכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, כמו שנאמר "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" וגו', כדי שיאבד עשו מן הכל, ויעקב יירש שני עולמות, העולם הזה והעולם הבא.

ובאותו זמן כתוב, "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה", אותה מלכות עשו שנטל בעולם הזה, ינתן להקדוש ברוך הוא (תהיה לקדוש ברוך הוא) לבדו. וכי עכשיו היא אינה מלכות מהקדוש ברוך הוא, אלא אף על גב שהקדוש ברוך הוא שולט למעלה ולמטה, הנה נתן לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק ונחלה בעולם הזה להשתמש בו, ובזמן שהוא יטול מכולם את המלכות וכולה תהיה שלו, שכתוב "והיתה לה' המלוכה", לו לבדו, שכתוב "והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ויהי אך יצא יעקב וגו'. רבי שמעון אמר, "אך יצא יצא" שתי היציאות הללו למה, אלא

תא חזי בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון יעקב ועשו יעקב נטל חולקיה דלעילא ועשו נטיל חולקיה לתתא רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר כלום שמעת מאביך אמאי לא אתקיימו ברכאן דברכיה יצחק ליעקב ואינון ברכאן דברוך יצחק לעשו אתקיימו כלהו א"ל כל אינון ברכאן מתקיימי וברכאן אחרנין דברכיה קב"ה ליעקב אבל מיד יעקב נטל לעילא ועשו נטיל לתתא לבתר כד יקום מלכא משיחא יטול יעקב לעילא ותתא ויתאביד עשו מכלא ולא יהא ליה חולקא ואחסנא ודוכרנא בעלמא כמה דאת אמר (עובדיה א יח) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו' בגין דיתאביד עשו מכלא וירית יעקב תרין עלמין עלמא דיין ועלמא דאתי

ובהוא זמנא כתיב (שם כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה ליהו"ה המלוכה ההוא מלכו דעשו דנטל בהאי עלמא יהב ליה קב"ה נ"א יהא ליה לקב"ה בלחודוי וכי השתא לאו [איהי מלכו] (איהו) מקב"ה אלא אף על גב דשליט קב"ה לעילא ותתא הא יהב לון לשאר עמין לכל חד וחד חולק ואחסנתא בהאי עלמא לאשתמשא ביה ובהוא זמנא יטול מכלהו מלכותא ותהא דיליה כלא דכתיב והיתה ליהו"ה המלוכה ליה בלחודוי דכתיב (זכריה יד ט) והיה יהו"ה למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד

ויהי אך יצא יעקב וגו' (בראשית כז ל) רבי שמעון אמר אך יצא יצא תרי יציאות הללו למה אלא

מאיר הזהר

יורד כו' שמשטין בנות, תלק ממשן חפה (משלי ה ג), שית זונה (שם ז י), בשחוק דטחול, ויהיבט שירין לבעלה ומתרגו ככד ועולה כו', ואח"כ יורד כו' במרה, ואחריתא מרה כו' חדה כו'. והן בג' עולמות הני, דירחה בעשייה, ושלו כו'. וענין יהיבט שירין, כי היא מראה צפניה של מטה יפה מאד, נפת מטופנה כו', נפתי משכני כו', והן עשר תיקונין, כמ"ש בס"ת פ' וילא כו', וטולת ממנו תיאובתא. אזל למעלה מראה לבעלה לילכוך החטא ומיאוסו, ומתרגו ועולה ומקטרג. משא"כ בקדושה דהוא להיפך, דשכינה מראה למטה לשראל תוכחת מוסר, ומניד מייסרת אותם שאינם טובים, ומגדת להם כל מוס, כמ"ש או הודע אליו ומראה להן פגימתה כו', וז"ש גלמניס פנעי אוהב ועמרות כו', וז"ס שחורה אני וגאולה, שחורה מסט' דתתאה, וגאולה כו' (יהל אור).

כא'. ולכן צמנון דוד הוסר המלוכה מאדום, וכמ"ש ולאום מלאום יאמן כו', אמלאה כו', וכמ"ש אס יאמרו לך כו'. וכן הוא בהתגברות הכבד והתאוות, אז נכנעה הגשמה, ויורדת בגלות, וא"ל להתחזרות ממשלות שניהם כא' לעולם. וע"ז אמרו (אבות פ"ד מ"ח) הקנאה כו', והן מרה כבד טחול, שהוא שחוק הכסיל, שהשעה משחקת לו. וידוע שעשו שליטתו אינה אלא בג' דרגין: דשפחה ועבד ואמה. אזל למעלה לא יגורך רע. וכן הן ברכות ג' מלמטה למעלה: חרב, הוא דרגא דחרבו על ירכו בכורסייא. אזל יעקב נחצרך בעשר, ע"ס דאילות ד"ו, על משמני הארץ הוא כתר ומלכות שהיא איומה כנדגלות, דגן ומירוש חו"צ, והן ד' דנוק, כי היא בג"ר. ואח"כ אמר ו"ק כסדר, רק יסוד אחר מ"מ צמקומו הראוי. וז"ס ג' דרגין דלר הרע שאמרו (צ"צ טו ע"א) הוא שטן כו' הוא כו',

תרגום

אחת של השכינה ואחת של יעקב, שהנה כשנכנס יעקב, השכינה נכנסה עמו והתברך לפני השכינה, שיצחק היה אומר את הברכות, והשכינה מודה להם (לה) עליהם, וכשיצא יעקב, השכינה יצאה עמו, זהו שכתוב "אך יצא יעקב", שתי יציאות יחד. "ועשו אחיו בא מצידו", לא כתוב מן הציד, אלא "מצידו", שהוא הצידה שלו, שלא היתה בו ברכה, ורוח הקודש צועקת ואומרת, "אל תלחם את לחם רע עין".

ויעש גם הוא מטעמים "וגו", "יקום אבי", דבורו היה בעזות, בתקיפות הרוח, דבר שאין בו טעם, "יקום אבי". בא וראה מה בין יעקב לעשו, יעקב אמר בבושה של אביו, בענוה, מה כתוב, "ויבא אל אביו ויאמר אבי" מה בין זה לזה, אלא שלא רצה לזעזע אותו, דיבר בלשון תחנונים, "קום נא שבה ואכלה מצידו". ועשו אמר "יקום אבי", כמי שלא דבר עמו.

בא וראה, בשעה שנכנס עשו, נכנס עמו גיהנם, ויצחק הזדעזע ופחד, שכתוב "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד". כיון שכתוב "ויחרד יצחק חרדה גדולה", די, מה זה "עד מאד", אלא שלא היתה יראה ואימה גדולה שנפלה על יצחק מיום שנברא, ואפילו בשעה ההיא שנעקד יצחק על גבי המזבח וראה סכין עליו, לא הזדעזע כשעה ההיא שנכנס עשו וראה גיהנם שנכנס עמו. אז אמר, "בטרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה", משום (שראתה) שראיתי שכינה שמודה על אותן הברכות. דבר אחר, יצחק אמר "ואברכהו", יצא קול ואמר "גם ברוך יהיה". רצה יצחק לקלל את יעקב, אמר לו הקדוש ברוך הוא, יצחק, אתה מקלל את עצמך, שהרי כבר אמרת לו "אורריך ארוור ומברכיך ברוך".

ספר הזהר

חד דשכינתא וחד דיעקב דהא כד עאל יעקב שכינתא עאלת עמיה וקמי שכינתא אתברך דיצחק הוה אמר ברכאן ושכינתא אודי (להו) [ליה] עלייהו וכד נפק יעקב שכינתא נפקת עמיה הדא הוא דכתיב (בראשית כז ל) אך יצא יעקב תרי יציאות כחד ועשו אחיו בא מצידו² מן הציד לא כתיב אלא מצידו דאיהו צידה דיליה דלא הוה ביה ברכה ורוח הקודש צווחא ואמרה (משלי כג ו) אל תלחם את לחם רע עיני

ויעש גם הוא מטעמים וגו' (שם לא) יקום אבי דבוריה הוה בעזות בתקיפו ורוחא מלה דלית בה טעמא יקום אבי תא חזי מה בין יעקב לעשו יעקב אמר בכסיפו דאבוי בענוה מה כתיב (שם יח) ויבא אל אביו ויאמר אבי מה בין האי להאי אלא דלא בעא לאזדעזעא ליה מליל בלשון תחנונים קום נא שבה ואכלה מצידו ועשו אמר יקום אבי כמאן דלא מליל עמיה

תא חזי בשעתא דעאל עשו עאל עמיה גיהנם³ אזדעזע יצחק ודחיל דכתיב (שם לג) ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד כיון דכתיב ויחרד יצחק חרדה גדולה די מהו גדולה עד מאד אלא דלא הוה דחילו ואימתא דנפל עליה דיצחק רבתא מיומא דאתברי ואפילו בההיא שעתא דאתעקד יצחק על גבי מדבחה וחמא⁴ סכינא עליה לא אזדעזע כההיא שעתא דעאל עשו וחמא גיהנם דעאל עמיה⁵ כדין אמר בטרם תבא ואברכהו גם ברוך יהיה (שם) בגין (דחמאת) |דחמית| שכינתא דאודי על אינון ברכאן דבר אחר יצחק אמר ואברכהו נפק קלא ואמר גם ברוך יהיה בעא יצחק למילט ליה ליעקב אמר ליה קב"ה יצחק גרמך אנת לייט דהא כבר אמרת ליה אורריך ארוור ומברכיך ברוך

מאיר הזהר

אזי כטעמו צמורה דהיינו יקום שופר מהופך, אזי קדמא מורה על החוק, שאין המלות כטעמים המטעמים המלות שורה שדצר התמונים כגון אולא גריש או רציע, וכיוצא. ועוד המלות צעמן יורו הענין שהרי יעקב אמר אזי קודם כל דבר הרי קראו לצד ועשו המחיל בקימה קודם קריאה כאומר יקום אזי ועוד שני אח"כ כשאמר כשיקום אמר קום נא ואין נא אלא לשון בקשה וכו' (אור יקר). ה. תימא דהא קודם כתיב ויאמר לו יצחק מי אתה ואחר שאמר לו אנכי עשו כדכתיב ויחרד ליה נדקדק שאמר ציעקב כד עאל יעקב שכינתא עאלת וכו' לא אמר צעמתא דעאל יעקב וכאן אמר צעמתא דעאל עשו ולא אמר כד עאל וכו' להראות ששכינה הקדימה ליעקב וגיהנם נתאחר ונכנס צאונה שעה ולזה לא נחרד מיד יצחק (אור יקר). ו. מוסגר דפ"ו. ז. (ס"א שכינתא) "נוסף דפ"ו. ח. דעשו וליה שצעין תרעין (נוסף צאור יקר). י. יצאה ליעקב צירן צבור ו' ספירות השמים והארץ וזה צטרם תצוא מפני שלא נזדמן שם גהנם שאלו נכנס היו ו' שעריו נועלים ו' צרכות, ולכן צטרם תצוא ואצרכהו, ולא עוד אלא גם שכינה היתה שם ואומרת צרוך יהיה וזהו גם צרוך יהיה, ו"ש וליה ע' תרעין כדין צטרם תצוא וכו' בגין דחמא דשכינתא אודי וכו', ואליו צהפק אין שכינה ויש גהנם החומס ו' צרכות (אור יקר). ט. "דעשו וליה שצעין תרעין" נוסף צאור יקר. י. כאומרנו ועם אנשים זה עשו (אור יקר).

א. עי' ע"ח שער הארת המוחין פרק 3: צ' אורות היוצאין דרך פנים מיוחד אצח הם דור המדבר ויעקב, וכו' שורה הפנימי הקרוזה אל ז"א, והוא הנקרא דור המדבר, ושורה הב', היומר חיונה, הוא יעקב וכו', וצ' האורות העומדין צאלכסון ממנו הם ערב רב מנד ימין, ולפי שנשמחן צאה משם שהוא צד ימין לכן נתגיירו, וההארה שמשמאל יעקב הוא צחי עשו אחיו, ולהיותו עשו משמאל לא נתגייר. ח"ס פסוק (בראשית כז ל) אך יצא יעקב מאת פני יצחק אציו, ועשו אחיו צא מצידו. וכבר נת"ל ענין צ' יציאות אלו שיש ציעקב, ועם זה יוצן משלום הפסוק, כי כוונתו לספר כי אחר שצ"א יצא יעקב צ' יציאות ונעשה יעקב יעקב עד מחוץ לז"א צמורה החיונה, אז שם עשו צא מצידו ג"כ ועומד צד השמאלי של יעקב, ועי"ז נעשו שניהם אחים ממש, תאומים זה עם זה. ב. נמצא שנתברך עשו צלא שכינה ע"י יצחק לצדו כגשמי למטה ולא עוד אלא שנאחו בחלקו דהיינו מצידו מוקם שהוא צד ונאחו שאין צו ברכה, ולכן הוא היה דבק בצלוני, ומשם נאמר לו מה שנאמר (אור יקר). ג. הנה הציא הז"ח מדרש דרצה עשו להרוג את אמו אחר הצרכות דכתיב ושחת רחמיו (עמוס א) וגם להרוג את אציו דכתיב יקרבו ימי אצל אציו ופי' ז"ל אקרב מיתתו וכו' ומקשה דלז"ל שהיה עשו זהיר הרבה בצבור אציו ומשני דמדלרשים חלוקים הם ול"ג דכאן קודם שצירך יעקב וכאן אחר שצרכו (נ"א). ד. א"ת מלת יקום

בא וראה, כולם הודו על אותן הברכות, עליונים ותחתונים, ואפילו חלק גורלו של עשו הודה עליהם, והוא ברכ אותן, והודה על אותן הברכות, והעלה על ראשו למעלה. מנין לנו, שכתוב "ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני". "ויאמר שלחני" משום שהחזיק בו יעקב. וכי איך יכול אדם שהוא גוף ובשר להחזיק במלאך שהוא רוח ממש, שכתוב "עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט", אלא, מכאן שמלאכים שלוחי הקדוש ברוך הוא, כשירודים לעולם הזה, גלומים ומתגלמים, ומתלבשים בגוף כדוגמא של העולם הזה, משום שכך ראוי שלא לשנות ממנהג אותו המקום שהולכים לשם.

והנה נאמר, שכאשר עלה משה למעלה מה כתוב, "ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה", משום המנהג, שלא לשנות מהמקום שהוא שהלך לשם. ואותם המלאכים, כשירדו למטה כתוב "והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו". וכן כאן, כשירד למטה המלאך הזה, לא נאבק עם יעקב אלא מתוך שהיה מלובש בגוף כדוגמא של העולם הזה, ועל זה נאבק עמו כל אותו הלילה.

בא וראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ולכן השליטה של עשו אינה אלא בגלות שהיא הלילה, ועל כן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו, וכשבא הבוקר נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום, ולכן כתוב "משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מלילה", שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה, ולכן נחלש כשבא הבוקר, ואז "ויאמר שלחני כי עלה השחר".

"ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני". כי אם ברכתני", היה צריך לכתוב כי אם

תא חזי כלא אודו על אינון ברכאן עלאי ותתאי ואפילו איהו חולק עדביה דעשו¹ אודי עלייהו וברכיה איהו ואודי על אינון ברכאן וסלקיה על רישיה לעילא² מנלן דכתיב (שם לב כז) ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני ויאמר שלחני בגין דאתקיף ביה יעקב³ וכי היך יכיל בר נש דאיהו גופא ובשרא לאתתקפא ביה במלאכא דאיהו רוח ממש⁴ דכתיב (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לוהט אלא מכאן דמלאכי שליחי דקב"ה כד אינון נחתין להאי עלמא גלימין ואתגלימו ומתלבשין⁵ בגופא⁶ כגוונא דהאי עלמא בגין דהכי אתחזי דלא להשנאה⁷ ממנהגא דההוא אתר דאזיל תמן

והא אתמר דמשה כד סליק לעילא מה כתיב (שמות לד כח) ויהי שם עם יהו"ה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שתה בגין מנהגא דלא להשנאה מההוא אתר דאזיל לתמן ואינון מלאכין כד נחתו לתתא כתיב (בראשית יח ח) והוא עומד עליהם תחת העץ ויאכלו וכן הכא האי מלאכא כד נחת לתתא לא אתאבק עמיה דיעקב אלא מגו דהוה אתלבש בגופא כגוונא דהאי עלמא ועל דא |אתאבק| (אתדבק) יעקב בהדיה כל ההוא ליליא

תא חזי בגין דשלטנותא דהני לאו איהו אלא בליליא¹ ודאי ובגין כך שלטנותא דעשו לאו איהו אלא בגלותא דאיהו לילה ועל דא בליליא אתתקף עמיה דיעקב |ואתאבק| (ואתדבק) עמיה וכד אתא צפרא אתחלש חיליה ולא יכיל² וכדין אתתקף יעקב בגין דיעקב שלטנותיה ביממא ובגין כך כתיב (ישעיה כא יא) משא דומה אלי קורא משעיר שומר מה מלילה שומר מה מלילה דהא כדין שולטנותיה דידיה דעשו דאיהו שעיר בלילה איהו ובגין כך אתחלש כד אתא צפרא וכדין (בראשית לב כז) ויאמר שלחני כי עלה השחר

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני כי אם ברכתני כי אם

מאיר הזהר

כלל (אור יקר). ית. האי סמא"ל מצד עבירות מגבורה והדין והיינו בלילה שליטת הדין וכן עשו ישלוט בעת שליטתו דהיינו בגלות שדומה ללילה שהוא שליטת החסונים שליטת עשו בליליא מצד החסונים ששולטים מצד המלכות, דהיינו קצת שליטת הלילה לא כל מציאות הלילה שהרי הקדושה מנהגת בלילה ע"י החסונים והיינו אומרו אלי קורא משעיר השכינה משא דומה שהוא מקום הנבואה דומה בגלות קורא אל הנביא מלבוש הלילה החסוני דהיינו משעיר (אור יקר). יט. והרי צוה הורה גבורת יעקב שבעת שליטת המלאך נתאבק עמו ועמד בנסיונו וכשבא שליטת יעקב לא היה יכול המלאך לעמוד ואמר שלחני שאיני יכול לסובלו (אור יקר).

יא. היינו ס"מ. א"מ (נ"א). יב. דכתיב כי שרית עם אלהים וכדמפרש ואזיל (אור יקר). יג. ולכן אמר שלחני הרף ידך ממני הרי הודה על גבורתו (אור יקר). יד. לעיל מ ע"ב (ד"א). טו. קא ע"א (הערת הוהר). מציאות זו קיימת גם בסט"א (כללים ח"א סט ע"ד). ואחר שקיימו שליחותם חורים לרוחניותם כשאינם מתעבדים צוה העולם ז' ימים שכשמתעבדים ז' ימים אינם יכולים לחזור עוד לכמו שהיו כמו שאירע לעז"א ועז"ל והכי איתא במדרש רות מהזוהר ז"ח (נ"א). דף יד ע"ג (לש"ו). טז. ולכן אמר שלחני אמנם כחם כח מלאך סוף סוף (אור יקר). יז. ששליטת המציאות יהיה שולט ולא יתבטל הנהגת הטבע כיון שהגשמי אינו סובל רוחני יתגלם באוירו הרוחני וכיון שהרוחני אינו סובל גשמי יתפשט ויזדכך הגשמי ולא ינגדו ההנהגות אלו לאלו

תרגום

תברכני, מה זה כי אם ברכתני, אם תודה על אותן הברכות שברך אותי אבא, ולא תהיה מקטרג עלי בגלם. מה כתוב, "ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל" וגו'. למה "ישראל", אמר לו בעל כרחי יש לי לשמש אותך, שהרי אתה התעטרת בכחך למעלה בדרגה עליונה, ודאי ישראל יהיה שמך.

כ"י שרית עם אלהים. מה זה "עם אלהים", וכי תעלה על הדעת שעליו היה אומר, אלא אמר לו, שרית להתחבר ולהזדווג עם אלהים בחיבור, בזווג של השמש עם הלבנה, ועל כן לא כתוב על (את) אלהים, אלא "עם אלהים", בחיבור זווג אחד. דבר אחר, "ויאמר", כמו שנאמר "ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלהיך", אף כאן "ויאמר לא יאמר עוד שמך יעקב כי אם ישראל", אז התעטר יעקב בדרגתו להיות הכלל של האבות. מה כתוב, "ויברך אותו שם", מה זה "ויברך אותו שם", שהודה לו על כל הברכות שברך אותו אביו.

רבי שמעון פתח ואמר, "ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים איתו". בא וראה כמה יש לאדם לתקן את שביליו עם הקדוש ברוך הוא כדי לעשות את מצוות התורה, שהרי פרשוה, שודאי שני מלאכים שליחים יש לאדם מלמעלה להזדווג עמו, אחד לימין ואחד לשמאל, והם מעידים על האדם בכל מה שהוא עושה, הם נמצאים שם, וקוראים להם יצר טוב ויצר רע.

בא האדם להטהר ולהשתדל במצוות התורה, אותו יצר הטוב שהזדווג עמו, כבר התגבר על אותו יצר הרע והשלים עמו והתהפך לו לעבד, וכשאדם הולך להטמא, אותו יצר הרע מתחזק ומתגבר על אותו יצר טוב, והרי בארנו, ודאי כשאותו האדם בא לטהר, בכמה כח התחזק האדם כשהתגבר אותו יצר טוב, אז אויביו ישלים איתו, שאותו יצר הרע נכנע לפני היצר הטוב, ועל זה אמר שלמה, "טוב נקלה ועבד לו". מה זה "ועבד לו", זה יצר הרע. ואז כשאדם

ספר הזהר

תברכני מבעי ליה מאי כי אם ברכתני אם אודית על אינון ברכאן דברכני אבא⁶ ולא תהא מקטרגא לי בגינייהו מה כתיב (בראשית לב כח) ויאמר לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל וגו' אמאי ישראל א"ל בעל כרחין אית לן לשמשא לך דהא אנת אתעטרת בחילך לעילא בדרגא עלאה ישראל יהיה שמך ודאי

כ"י שרית עם אלהים (שם) מאי עם אלהים סלקא דעתך דעליה הוה אמר אלא אמר ליה שרית לאתחברא ולאזדווגא עם אלהים בחבורא בזווגא דשמשא וסיהרא ועל דא לא כתיב על |נ"א את| אלהים אלא עם אלהים בחבורא וזווגא חדא דבר אחר ויאמר כמה דאת אמר (שמות טו כו) ויאמר⁷ אם שמוע תשמע לקול יהוה אלהיך אוף הכא ויאמר לא יאמר עוד שמך יעקב כי אם ישראל כדין אתעטר יעקב בדרגיה למהוי כללא דאבהן⁸ מה כתיב (בראשית לב כט) ויברך אותו שם מאי ויברך אותו שם דאודי ליה על כלהו ברכאן דברכיה אבוי

רבי שמעון פתח ואמר (משלי טז ז) ברצות יהוה דרכי איש גם אויביו ישלים אתו תא חזי כמה אית ליה לבר נש לאתתקנא שביליו ביה בקב"ה בגין למעבד פקודי דאורייתא דהא אוקמוה דודאיה תרי מלאכין שליחן אית (ליה) לבר נש |מלעילא| (דלעילא)⁹ לאזדווגא בהדיה חד לימינא וחד לשמאלא ואינון סהדין ביה כבר נש בכל מה דאיהו עביד אינון משתכחי תמן וקרינן לון יצר טוב ויצר רע

אתי בר נש לאתדכאה ולאשתדלא בפקודי דאורייתא ההוא יצר טוב דאזדווג ביה כבר איהו אתתקף על ההוא יצר הרע ואשתלים בהדיה ואתהפיך ליה לעבדא וכד בר נש אזיל לאסתאבא ההוא יצר הרע אתתקף ואתגבר על ההוא יצר טוב והא אוקימנא ודאי כד ההוא בר נש אתי לאתדכאה כמה תקיפו אתתקף בר נש כד אתגברא ההוא יצר טוב כדין אויביו ישלים אתו דההוא יצר הרע אתכפיא קמיה דיצר טוב ועל דא אמר שלמה (שם יב ט) טוב נקלה ועבד לו מאי ועבד לו דא יצר הרע וכדין כד אזיל בר

מאיר הזהר

ועם אנשים שנקשר למעלה ממנה עם אנשים ויחזק בקוד המרכבה (אור יקר). **ה.** שמות קו ע"צ קסה ע"צ (הערת הזוהר). **ו.** ממש הם מלאכים ממנו אמנם יש להם אחיזה צו מלך עסק מדותיו צנפשו וגופו ולכן יש בדם בגשם שני בחיות צלב ומשם מתגברים שני המלאכים שאחד לימינא וא' לשמאלו והם ממנו פועלים צו ע"י התעוררות מהחומר והאורה שצו צעמנו ולכן יתעורר מלכו הענין ויתגברו הם מלך האדם והתגברות יצר הטוב משעבד יצר הרע, אמנם התגברות יצר הרע אינו משעבד יצר הטוב אלא מתגבר עליו צ' מלאכים הא' מלך מטטרון מלך הקדושה, והב' מלך סמאל מלך החונו, ואמר גם אויביו ישלים צלשון רבים מפני שכחות יצר הרע רבים כנגד כל מלוא ומלוא יש כח יצר הרע לעצמו לזה אמר אויביו לפי שהוא הכניעם כולם (אור יקר). **ז.** קמה ע"צ (הערת הזוהר).

א. ירצה תודה עלי למפרע כאלו אז ברכת אותי ולא נשאר לך עלי שום טענה ותביעה על הברכות והיינו ולא תהא מקטרגא (אור יקר). **ב.** שאינם דברי המלאך, שאם הם דברי המלאך אין ראוי שיעקב יתעלה צמדות העליונות על פי מלאך חנוני אלא ויאמר היה השכינה כדאשכחן ויאמר אם שמוע תשמע וכו' (אור יקר). פירוש השכינה. א"מ (נ"ה). **ג.** בשכינה וקמאל נסדך שם ותובע השליטה חלילה לאלא אסתלק מתייעותי שאחה צישראל מקום שאין לי אחיזה ותביעה כלל והיינו כי שרית ונתעלית עם אלהים מקום ייקתו שהרי ע"י הזווג שולט על השרים וממתיק דיניה (אור יקר). **ד.** על פי השכינה שהיא העלה אותו למעלה עליה עם כללות האצות בקוד המרכבה אמנם הודלת הברכות נפקא לן מאומרו ויצרך אותו שם דאודי ליה על אינון ברכאן וכו' ואומ' עם אלהים שכינה למטה

נש בפקודי אורייתא כדין גם אויביו ישרים אתו^י (ו) דא יצר הרע
[ודאתי מסטרוין]

הולך במצוות התורה, אז גם אויביו ישרים איתו, זה
יצר הרע ואלה שבאים מצדו.

תא חזי בגין דיעקב אבטח ביה בקב"ה^ט וכל ארחוי הוו לשמיה^י
על דא אויביו ישרים אתו ודא [נ"א דא] סמאל^י חילא
ותוקפא דעשו דאשלים עמיה דיעקב ובגין דאשלים עמיה דיעקב
ואודי ליה על אינון ברכאן כדין אשלים עמיה (ד) עשו [נ"א כדין
אודי ליה עשו דכתיב (בראשית לג ט) יש לי רב אחי יהי לי רב אשר
לך דהא אודי ליה על אינון ברכאן דיליי^י בחרבא] ועד דלא
אשתלים עמיה יעקב לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה לא אשלים
עמיה עשו בגין כך בכל אתר תוקפא דלתתא תליא בתוקפא
דלעילא

בא וראה, משום שיעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו
לשמו, על כן אויביו ישרים איתו, וזה (זה)
סמאל^ל, הכח והחוזק של עשו שהשלים עם יעקב.
ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן
הברכות, אזי השלים עמו עשו. (אז הודה לו עשו,
שכתוב "יש לי רב אחי יהי לי רב אשר לך", שהרי הודה
לו על אותן הברכות שלו בתרבו), ועד שלא השלים
יעקב עם אותו הממונה שנתמנה עליו, לא השלים
עמו עשו. לכן בכל מקום הכח של מטה תלוי בכח
של מעלה.

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא (שם כז לג)
מי אפוא מאי מי אפוא מי הוא זה מבעי ליה אלא מידי
איפוא דקיימא שכינתא תמן כד בריך ליה יצחק ליעקב ועל דא
אמר מי אפוא מאן הוא דקאים הכא^ט ואודי על אינון ברכאן
דברכית ליה ודאי גם ברוך יהיה (שם) דהא קב"ה אסתכם באינון
ברכאן רבי יהודה אמר בגין ההיא^ט חרדה [דאחריד] (דחרד) יעקב
ליצחק אבוי אתענש^י יעקב בעונשא דיוסף דחרד חרדה [כהאי
בהאי] בשעתא דאמרו ליה (שם לז לב) זאת מצאנו

ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא.
"מי אפוא", מה זה "מי אפוא", היה צריך
לכתוב מי הוא זה, אלא "מי אפוא" שעמדה השכינה
שם כשברך יצחק את יעקב, ועל כן אמר "מי אפוא",
מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי
אותו, ודאי "גם ברוך יהיה", שהנה הקדוש ברוך הוא
הסכים לאותן הברכות. רבי יהודה אמר, משום אותה
החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב
בעונש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו
זאת מצאנו.

יצחק אמר מי אפוא באיפה^י אתענש יעקב דכתיב (שם טז)
איפה הם רועים ותמן יוסף אתאביד ואתעניש יעקב ואף
על גב דקב"ה אסתכם על ידוי באינון ברכאן איהו אתענש באיפה
דכתיב איפה הם רועים ומתמן אתאביד מניה ואתענש כל ההוא
עונשא ויחרד יצחק חרדה גדולה מאי גדולה כתיב הכא גדולה
וכתיב התם (דברים יח טז) ואת האש הגדולה הזאת וגו' דעאל
עמיה גיהנם עד מאד מאי עד מאד כתיב הכא מאד וכתיב התם
(בראשית א לא) והנה טוב מאד דא מלאך המות כדין אמר מי
איפוא^י

יצחק אמר "מי אפוא", באיפה נענש יעקב, שכתוב
"איפה הם רועים", וְשֵׁם יוֹסֵף נֶאֱבָד, ונענש
יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו
באותן הברכות, הוא נענש באיפה, שכתוב "איפה הם
רועים", ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו העונש.
"ויחרד יצחק חרדה גדולה". מה זה "גדולה", כתוב
כאן "גדולה", וכתוב שם "ואת האש הגדולה הזאת"
וגו', שנכנס עמו גיהנם. "עד מאד", מה זה "עד מאד",
כתוב כאן "מאד", וכתוב שם "והנה טוב מאד", זה
מלאך המות, אז אמר "מי אפוא".

מאיר הזהר

יש לי עוד אותיות ר"ב וכשתחזק ח' לאותיות ר"ב הרי חר"ב (נ"א). יד. ג"ל
דא"ל ודג"י גימטריא איפה והיא השכינה כידוע. א"מ (נ"א). טו. כאלו
אמר מי היה פה כאשר בא הציד ויבא לי וכו' ואזכרהו, ואני הייתי מצדך
והוא היה אומר גם צריך יהיה זה שאמר דהא קודשא צריך הוא אסתכם
וכו' ולפי דברי ר' שמעון החרדה היה מצד עשו ולא נענש יעקב על זה שהרי
עשו הוא המתריד ע"י גהנם ולדעת ר' יהודה פליג (אור יקר). טז. וצננים
חטא וצננים נענש הא' הוא החרדה וגם הוא המתריד כדמפרש ואזיל הב' שגם
שיאמר אביו צנערו מי אפוא גם הוא יצטער ע"י אפוא כדמפרש ואזיל וצננת
גדול העונש מאד מן העון שהרי כמה שנים היה אצידת יוסף (אור יקר).
יז. אחער (אור יקר). יח. אפוא כתיב וציוסף איפה כתיב ו"ע (ד"א). עיין
דרך אמת. ואין קושיא כי פירושם שזה ונכתב צלות א' לרמוז למרו"ל מי נאפה
שם כו' לשון אפיה. הרש"ב (נ"א). יט. המסכמת צנכה (אור יקר).

ט. שלא חשש לשנאת עשו כאשר נטיל
זכרתו וזכורתו ועוד לא עשה לטעם גשמי אלא לעבודת ה' (אור יקר).
י. שאלו היה צו חונף לא ילתי כלל (אור יקר). יא. כלל החנונים כלם וחילא
ותוקפא דעשו דהיינו בחי' פרטית לקמאל שרו של עשו א' מע' שרים שהרי
כל הקליפות כלולות בקמאל וע' שרים למטה מהכל צנים ללילית נוק' דקמאל
והיאך קמאל שרו של עשו אלא ודאי ננוך קמאל לצד שרו של עשו (אור יקר).
יב. דיליה (דפ"ו). יג. ה"ג צרכאן די לי צחרבא ח"ש יס לי רב אחי יס
צמלות רב אחי חרבי וזהו די לי צחרב"א ז"ח (לפ"ו דצמלת רב רמו לצרכת
המצב ג"ל דיעקב אמר ויהי לי שור ותמור וגו' שלא נתקיימו הברכות והיו לעשו
והם היו ח' ברכות מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ומירוש יעבדוך עמים
וישתחוו לך לאומים הוה גביר לחאקך וישתחוו לך בני אמך הוא חד אורריך ארור
ומנצרך צריך הרי ח' והשיב עשו יס לי רב ר"ל יותר מח' ברכות הנזכרים לעיל

תרגום

"כשמוע עשו את דברי אביו" וגו'. אמר רבי חייא, כמה רעות עשו אותן דמעות שבכה והוציא עשו לפני אביו כדי שיתברך ממנו, משום שהיה מחשיב דברי אביו יותר.

"הכי קרא שמו יעקב", (ובארוהו) "הכי קרא שמו", קרא שמו אותו שקרא לו, הוציא השמעת קול של רוק בשביל קלון, לא כתוב הכי נקרא שמו, אלא קרא שמו. "ויעקבני זה פעמיים", "זה", מהו "זה", (אלא) היה צריך לכתוב ויעקבני פעמיים, אלא דבר אחד היה פעמיים, בכורתי החזיר לו פעם אחרת ברכתי, זהו פעמיים. כדוגמא זו "כי עתה שבנו זה פעמיים", דבר אחד פעמיים, אחד שהנה החזרתי לו, ולא נהיה בבושה לפני אותו אדם. "שבנו", בושנו, אנו בבושה ממנו, וכבר החזרנו. כדוגמא זו אמר איוב "ותחשבני לאויב לך", חזר איוב אויב, ופרשוה שכתוב "אשר בשערה ישופני" וגו', אמר לפניו, רבונו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך. וכאן בכורתי לקח, והנה עתה חזר הדבר ונטל ברכתי.

"הן גביר שמתיו לך וגו', ולך איפה מה אעשה בני". "ולך איפה", אין עומד פה מי שיסכים עליך, "מה אעשה בני", אז ברך אותו בעולם הזה, והסתכל בדרגתו ואמר "ועל חרבך תחיה", שהרי כך ראוי לך לשפוך דמים ולעשות קרבות, ועל כן אמר "מה אעשה בני". רבי אלעזר אמר, "ולך אפוא מה אעשה", כיון שאמר את זה, למה "בני", אלא אמר לו, "ולך איפה מה אעשה", שאתה בדין ובחרב ובדם אני רואה אותך, ואת אחיך בדרך שלימה. אלא בני, בני ודאי, אני גרמתי לך משום שאתה בני, ועל כן "ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבוד". ועדיין לא התקיים, שהרי לא עבד עשו את יעקב, משום שיעקב לא רצה אותו עכשיו, והוא חזר וקרא לו אדוני כמה פעמים, משום שהסתכל למרחוק והעלה אותו לסוף הימים, כמו שאמרנו.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. בעודם הולכים ראו את רבי יוסי הזקן שהיה הולך אחריהם. ישבו עד שהגיע אליהם. כיון שהגיע אליהם, אמרו, עכשיו הדרך מתוקנת לפנינו. הלכו. אמר רבי חייא, "עת לעשות לה".

ספר הזהר

כשמוע עשו את דברי אביו וגו' (בראשית כז לד) אמר רבי חייא כמה בישינ עברו אינון דמעין דבכה ואפיק עשו קמי אבוי בגין² דיתברך מניה³ בגין דהוה חשיב מלה דאבוי יתיר⁴

הכי קרא שמו יעקב (ואוקמוה הכי) [האי] קרא שמו קרא שמו ההוא דקרא ליה אפיק⁵ ציצא דרוקא בגין קלנא הכי נקרא שמו לא כתיב אלא קרא שמו ויעקבני זה פעמים (שם לו) זה מהו זה [דא פעמים] (אלא) ויעקבני פעמים מבעי ליה אלא מלה חד הוי תרי זמני בכורתי⁶ אהדר ליה זמנא אחרא ברכתי זה הוא תרי זמנין כגוונא דא (שם מג י) כי עתה שבנו זה פעמים מלה חד תרין זמנין חד דהא אהדרנא ליה ולא נהוי בכסופא קמיה דההוא בר נש שבנו בשנו אנן בכסופא מניה וכבר אהדרנא כגוונא דא אמר איוב (איוב יג כד) ותחשבני לאויב לך אהדר איוב אויב⁷ ואוקמוה דכתיב (שם ט יז) אשר בסערה ישופני וגו' אמר לפניו רבש"ע שמא רוח סערה עברה לפניך והכא בכורתי לקח והנה עתה אהדר מלה ונטיל ברכתי

הן גביר שמתיו לך וגו' (בראשית כז לד) ולכה אפוא מה אעשה בני ולכה אפוא [לא קיימא] [לית קיימא] (לאתקיימא) הכא⁸ מאן דאסתכם עלך מה אעשה בני כדין ברכיה בהאי עלמא ואסתכל בדרגיה ואמר (שם מ) ועל חרבך תחיה דהא הכי אתחזי לך לאושדא דמין ולמעבד קרבינ ועל דא אמר מה אעשה בני רבי אלעזר אמר ולך⁹ אפוא מה אעשה כיון דאמר האי אמאי בני אלא אמר ליה ולכה אפוא מה אעשה דאנת בדינא ובחרבא ובדמא חזינא לך ולאחיך בארח שלים אלא בני בני ודאי אנא גרימנא לך בגין דאנת בני ועל דא על חרבך תחיה ואת אחיך תעבוד (ועדיין) [עדיין] לא אתקיים¹⁰ דהא לא פלח ליה עשו ליעקב בגין דיעקב לא בעא ליה השתא ואיהו אהדר וקרא ליה אדוני כמה זמני בגין דאסתכל למרחוק וסליק ליה לסוף יומיא כדקאמרין¹¹

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא עד דהוו אזלי חמו ליה לרבי יוסי סבא דהוה אזיל בתרייהו יתבו עד דמטא לגבייהו [כיון דמטא לגבייהו] אמרו השתא ארחא מתתקנא קמן אזלו אמר רבי חייא (תהלים קיט קכו) עת לעשות ליהו"ה

מאיר הזהר

קיימא הכא - דהיינו שכינא (אור יקר). ט. ולכה (דפ"ו). י. פי דין כמיהו ועי' לעיל קל"ז ע"ב (ד"א). יא. כתב המד"ל, תימה דהא כתיב (שמואל ב' ח יד) ויהי כל אדום עבדים לדוד. וי"ל שלא נמשכו זה זמן כי צימי שלמה פסק, ע"כ. ולי נראה דלא נרכינן להאי שהרי אין זה בכלל הברכה ליעקב, דמעבד משמע דצונק ולא אנוס כח מלחמה, אצל לעמיד (ישעיה מט, כג) והיו מלכים אומניך (רמ"ו). יב. (דאולי רמו לאנטונינוס דאס לא כן תימה כי לעולם לא אתקיים) (ד"א). עיין דרך אמת. חוה טעות כי לימות סוף יומיא יתקיים כמש"ל קמג ע"ב כד יקום משיחא יטול יעקב וכו' גם לקמי' וכולהו יתקיימין לזמנא דמלכא משיחא גם ושלח קעב ע"א ו"ל בגין דסליק לון לסוף יומיא. הרש"ב

א. נמחק דפ"ו. ב. שאפילו אותה זכרה גשמיית לא היה לו זכות להצטרך אלף זכות הדמעות, כדדרשו רז"ל צפוק ותשקמו דמעות שליט (אור יקר). ג. הכי דקדק כלפי מעלה ואמר "קרא" כלפי מעלה (אור יקר). ילקוט שמואל סי' שמח (ד"א). כלומר אע"פ שכוונתו להצטרך כיון דכלל כבוד אציו שאין זכרתו קלה בעיניו נחשב לו לזכות גדול ומכאן יוצן קלת שקול אל דעות דקוות ויזרר האדם בכל מעשיו זכויות טובות. ז"ח (נ"א). ד. מלת הכי קא דייק וכן כשתולשין רוק עושין הכי חוה עשה עשו דרך ציון. ז"ח (נ"א). ה. קס ע"א שמות קיא ע"א (הערת הזהר). ו. ר"ל משבת אוחיות שמי שהם איז שניעשה איז. ח"מ (נ"א). ז. תליי זכום השער צין איז לאויב (אור יקר). ח. לית

פתח רבי יוסי ואמר (משלי לא כו) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה פיה פתחה בחכמה דא כנסת ישראל^א ותורת חסד על לשונה אלן אינון ישראל^ב דאינון לישנא דאורייתא^א דמשתעי בה יומי ולילי פיה פתחה בחכמה דא ב' דבראשית^א ואוקמוה ותורת חסד על לשונה דא אברהם דביה ברא עלמא^א וביה משתעי תדיר^ב ב' סתים מהאי גיסא ופתיחא מהאי גיסא סתימא מהאי גיסא כמה דאת אמר (שמות לג ג) וראית את אחורי פתיחא מהאי גיסא בגין לאנהרא ג"א לאהדרא | אנפהא לגבי עילא ופתיחא מהאי גיסא בגין לקבלא מלעילא^א ואיהי אכסדרה לקבלא ובגין כך קיימא ברישא דאורייתא ואתמליא לבתר פיה פתחה בחכמה בחכמה ודאי^א דכתיב (בראשית א א) בראשית ברא אלהי^אם כתרגומו ותורת חסד על לשונה דהא לבתר משתעי ואמר (שם ג) ויאמר אלהי^אם יהי אור ויהי אור

פתח רבי יוסי ואמר, "פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה", "פיה פתחה בחכמה" זו כנסת ישראל, "ותורת חסד על לשונה" אלו הם ישראל, שהם לשון התורה שמדברים בה ימים ולילות. "פיה פתחה בחכמה" זו ב' של בראשית, ופרשוה. "ותורת חסד על לשונה" זה אברהם, שבו ברא את העולם, ובו מדבר תמיד. ב' סתומה מצד זה, ופתוחה מצד זה. סתומה מצד זה, כמו שנאמר "וראית את אחורי". פתוחה מצד זה כדי להאיר (להדר) פניה כלפי מעלה. ופתוחה מצד זה כדי לקבל מלמעלה, והיא אכסדרה לקבל. ולכן עומדת בראש התורה ומתמלאת אחר כך, "פיה פתחה בחכמה", בחכמה ודאי, שכתוב "בראשית ברא אלהים", כתרגומו "ותורת חסד על לשונה", שהרי אחר כך מדבר ואומר, "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור".

פיה פתחה בחכמה דא ה' דשמא קדישא^א דכלא בה ואיהי סתים וגליא^א (כלילא) [כללא] דעילא ותתא^א רזא דעילא ותתא^א פיה פתחה בחכמה בגין דאיהי סתימא^א דלא אתיידע כלל דכתיב (איוב כח כא) ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה וכד שארי לאתפשטא בחכמה דאתדבק בה ואיהי בגווה (ואיהי) אפיקת קלא^א דאיהי תורת חסד פיה פתחה בחכמה דא ה"א בתרא^א דאיהו דבור ומלה תליא בחכמה ותורת חסד על לשונה דא קול דקיימא על דבור לאנהגא ליה ותורת חסד דא יעקב

"פיה פתחה בחכמה" זו ה' של השם הקדוש שהכל בה, והיא סתומה וגלויה, כלולה ממעלה ומטה, הסוד של מעלה ומטה. "פיה פתחה בחכמה", משום שהיא סתומה שאין נודעת כלל, שכתוב "ונעלמה מעיני כל חי ומעוף השמים נסתרה". וכשמתחילה להתפשט בחכמה שנדבקה בה, והיא בתוכה, (והיא) מוציאה קול, שהיא תורת חסד. "פיה פתחה בחכמה", זו ה"א האחרונה שהיא דיבור, והדיבור תלוי בחכמה. "ותורת חסד על לשונה", זה הקול שעומד על הדיבור להנהיגו. "ותורת חסד", זה יעקב,

מאיר הזהר

שעל לשונה בתחלת דבריה מחסד דהיינו מניחות הראשון בת"ת חסד ודאי (אור יקר). **יט.** פ"י מ"ד ולכן כפל לשון פתיחא חד על העלאת מ"ן ומד לקבל המ"ד (מ"מ). **כ.** פ"י המורה פתחה תחילה בתיבת בראשית שהוא חכמה, ומ"ש דכתיב בראשית ברא אלהים ר"ל בכה ראשית שהוא אצא ברא אלהים שהיא בינה שמים וארץ שהם זו"ן, וזה פ"י ג' בפסוק פיה פתחה בחכמה (מ"מ). **כא.** פ"י ד' ור"ל הבינה שהיא ה' ראשונה עיקרה מאצא שהוא חכמה (מ"מ). **כב.** פ"י כשמתחברת עם אצא היא סתומה וכשמתפשטת זו"א היא נגלית (מ"מ). **כג.** פ"י שכוללת הארת ה"א ואצא בתוכה שנקראים עילא, וכוללת זו"ן בתוכה שעולים זה צסוד מ"ן שנקרא תתא (מ"מ). **כד.** נודע מדברי האר"י שתיבת רזא בכל מקום שזכרת צוהר מורה על היסוד, וכאן אמר רזא דלעילא הוא יסוד דאצא שצמוך יסוד דאימא, ומתא הוא יסוד דז"א שהוא עולה צסוד הדעת צמוך יסוד דאימא שדעת דז"א הוא צמוך יסוד דאימא (מ"מ). **כה.** זה תשלום פ"י ד' ומפרש למה הבינה נריכה להארת אצא שצביל שהוא סתום דלא תחידע כלל יותר מהבינה (מ"מ). **כו.** פ"י ז"א שילא מן הבינה (מ"מ). **כז.** זה פ"י חמישי ומפרש המלכות עיקרה מאצא כמ"ש צפ"י הראשון אלן אלהי שהחילוק ביניהם צסיפא דקרא ותורת חסד על לשונה שלפי פ"י ראשון אלן אינון ישראל וכ"י ולפי פ"י זה ותורת חסד הוא ז"א שהוא מנהיג למלכות הנקראת דיבור (מ"מ).

(כ"א). **יג.** פ"י המלכות אינה פומחת פיה לדבר רק על ידי החכמה שהוא אצא המיסד אותה וצוה יש לה כח לפחות פיה ולדבר (מ"מ). **יד.** כי צסוד הנשמות הם העוסקות בתורה למעלה ולמטה והם ע"ס הלשון במלכות כדמסיק לקמן כי הנשמות הם מניחות הת"ת כדפי' צוהר פ"י ויחי ולכן הם ממש לשון המורה (אור יקר). **טו.** ולא אמר דאינון לישנא דעסיק באורייתא אלא לישנא דאורייתא כי הנשמות והמורה ענין א' וע"ס א' כענין שהם ממש המורה שזה והם הלשון שזה וזה יתצאר יותר לקמן ויהיה עתה הכוונה כי המורה וכנסת ישראל דהיינו מורה שצכתצ ותורה שצעל פה יחד עליהם נאמר פסוק זה והיינו סוד אשת חיל עטרת צעלה דהיינו י' על ו' כנודע (אור יקר). **טז.** פ"י מלכות, וכדמפרש לקמן צ' סתים מהאי גיסא ופתיחא מהאי גיסא בגין לאנהרא אנפהא לגבי עילא, ר"ל שמעלה מ"ן לז"א וכאלו אמר דבר אחר דא צ' דבראשית, וכן דרך האור לומר הרבה פירושים ואין אומר דבר אחר בכל א' (מ"מ). **יז.** פ"י כי תחלת המורה שהיא בריאת העולם הוא על צד החסד כאומרו אמרתי עולם חסד יבנה, וכן כולוהו פרושית דריש אורייתא משמעני באברהם דהיינו חסד ובריאת עולם ג"כ באברהם דהיינו חסד (אור יקר). **יח.** בריאת עולם ג"כ באברהם הוא דהיינו חסד ואחר שפתיחת פה צ' של בראשית א"כ מאי דמפרש ואולי הוא בריאת עולם וענין אברהם שהוא מורה חסד ועיקר הכוונה כי המורה היא ממש רותניות הת"ת והמלכות תחלתה היא פתיחת הפה הנזכר לעיל ועסק המורה הוא מורה חסד

תרגום

שהוא על לשונה, להנהיג הדבר ולאחוז אותו, שהרי אין דיבור בלי קול, ובארוה.

פתח רבי חייא אחריו ואמר, "אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא". "אני חכמה", זו כנסת ישראל, "שכנתי ערמה", זה יעקב שהוא חכם, "ודעת מזמות אמצא", זה יצחק, שהיתה לו דעת מזימות לברך את עשו. ומשום שחכמה השתתפה עם יעקב, שהוא ערמה, "ודעת מזמות אמצא", שהתברך יעקב מאביו, ושרו עליו כל הברכות הללו, והתקיימו בו ובבניו לעולם ולעולמי עולמים. מהן התקיימו בעולם הזה, וכולן יתקיימו לזמן מלך המשיח, שאז יהיו ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד לקדוש ברוך הוא.

זהו שכתוב "ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ". וישלטו למעלה ולמטה, שכתוב "וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי" [והנה עם ענני השמים כבן אדם בא]. זה מלך המשיח, שכתוב "ובימיהו די מלכיא אנון יקים אלה שמיא מלכו" וגו' [ובימיהם של אלו המלכים יעמיד אלהי השמים מלכות], ועל כן יעקב רצה שיעברו ברכותיו לאותו זמן שיבא, ולא נטל אותם מיד.

פתח רבי ייסא אחריו ואמר, "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל" וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בשעה ההיא שיצא יעקב מלפני אביו עם אותן הברכות, הסתכל בעצמו ואמר, הנה הברכות הללו אני רוצה להעבירן לאחר כך, לאורך הימים. והיה ירא ופחד. יצא קול ואמר, "ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני", לא אעזוב אותך בעולם הזה, כי הנני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מעביר אותן, את אותן הברכות.

"ואת זרעך מארץ שבגים", שאף על גב שעכשיו עשו נוטל ברכותיו וישתעבדו בבניך, אני אוציא אותם מידי, ואז בניך ישתעבדו בו. "ושב יעקב", לאותן הברכות. "ושב יעקב", זו השכינה (שהיא עם יעקב). "ושב יעקב" ודאי, "ושקט ושאנן" כמו

ספר הזהר

דאיהו על לשונה לאנהגא מלה ולאחדא לה דהא לית דבור בלא קול ואוקמוה

פתח רבי חייא אבתריה ואמר (משלי ח יב) אני חכמה שכנתי ערמה ודעת מזמות אמצא אני חכמה דא כנסת ישראל^א שכנתי ערמה דא יעקב דאיהו חכים^ב ודעת מזמות אמצא דא יצחק^ג דהוה ליה דעת מזמות לברכא ליה לעשו ובגין דחכמה אשתתף בהדיה דיעקב דאיהו ערמה ודעת מזמות אמצא^ד דאתברך יעקב מאבוי ושרו עליה כל אינון ברכאן ואתקיימו ביה ובבנוי לעלם ולעלמי עלמין מאינון אתקיימו בהאי עלמא וכלהו יתקיימו לזמנא דמלכא משיחא^ה דכדין יהון ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד לקב"ה

הדא הוא דכתיב (יחזקאל לז כב) ועשיתי אותם לגוי אחד בארץ וישלטון לעילא ותתא דכתיב (דניאל ז יג) וארו עם ענני שמיא כבר אינש אתי דא מלכא משיחא דכתיב (שם ב מד) וביומיהו די מלכיא אינון יקום אלה שמיא מלכו וגו' ועל דא בעא יעקב דיסתלקון ברכוי לההוא זמנא דאתי ולא נטל לון לאלתר

פתח רבי ייסא אבתריה ואמר (ירמיה ל י) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהו"ה ואל תחת ישראל וגו' האי קרא אוקמוה אבל בההיא שעתא דנפק יעקב מקמי אבוי באינון ברכאן אסתכל בנפשיה אמר הא אלין ברכאן בעינא לסלקא לון לבתר לאריכו יומין והוה דחיל ומסתפי נפק קלא ואמר ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יהו"ה כי אתך אני לא אשבוך לך בהאי עלמא^א כי הנני מושיעך מרחוק לההוא זמנא דאנת סליק לון לאינון ברכאן^ב

ואת זרעך מארץ שבגים דאף על גב דהשתא נטיל ברכוי עשו וישתעבדון בבנך אנא אפיק לון מידי ויכדין ישעבדון בניך ביה ושב יעקב לאינון ברכאן ושב יעקב דא שכנתא^ג נ"א דאיהו עמיה דיעקב^ד ושב יעקב ודאי ושקט ושאנן כמה דאוקמוה מאינון

מאיר הזהר

באחדות (אור יקר). 1. בשלמא אם הייתי רוצה ליהנות מצרכות לא הייתי מפתח מעשו שאנחנו מצרכות, אמנם הא אנא בעינא לסלקא וכו', מפני שאז הם כריכות יותר מדאי והגונות לאותו זמן א"כ כמה אנאל עתה מידו, וכמה ינאלו בניו בגלותם מידו ולזה היתה המטובה לשלשה ענינים (אור יקר). 2. עם היות שהצרכות יהיו לאותו הזמן דהיינו הנני מושיעך הרי שמורות לך הצרכות כמו שאמרת (אור יקר). 3. הסכמתי עמך ועכ"ו ואת זרעך מארץ שבגים, דאע"ג דהשתא וכו', ושז דא שכנתא דהיינו שצבה מגלותה אל ירושלים ושקט ושאנן משני האומות מהא' שקט מהב' שאנן ואין מחריד מהס לכל שאר האומות (אור יקר). 4. כלומר ששצוב השכינה מן הגלות ודייק מהכא יעקב צמ' וכן צפ' צלק בפסוק מי מנה עפר יעקב ושז יעקב ודאי כלומר שכנה שהרי הת"ת מדבר ואומר אל תירא וגו' נאם ה' שהוא ז"א ואי ושז יעקב הוא מדת יעקב ושצתי הי"ל אלא יעקב היא השכינה

א. מדת המלכות, ונקראת חכמה מלך תקוניה העליונים ממדת החכמה (אור יקר). 3. שכן ודאי צחיק המלך דהיינו הת"ת שהוא עורמה מלך היותו מאיר מאור החכמה שהרי העורמה חכמה ערומה גלויה יותר, וע"י הזוג הזה היה ממש ענין יעקב צדוק תקוניה השכינה, כדכתיב ועמה בני שמע צקולי וכו', שהיה כענין תיקון עון אדם הראשון ותיקון שכנה דהיינו עלי קללתך וכו' (אור יקר). 4. אותו הדעת המתלבש בגבורה פנימי שמתלבש שם לפעול דינים (אור יקר). 5. השיג אותו המלכות שהיה מדברת והיינו שנהפך ע"י היחוד הדעת לטובה והנהגה יפה, היינו שהוליא הגבורה צרכות, ויש בגבורה צח' להחיים בגליות, ויש צח' לזמן הגאולה שהכל שליטת השפעת הגבורה כנודע, וז"ש מנהון אתקיימו צהאי עלמא וכו' (אור יקר). 6. שהרי הצרכות הם מסוד היחוד העליון ודא הגבורה משפעת מתק דיניה צרכות, א"כ אינם הגונות אלא לזמן שישראל יתוקנו

מלכוון מבבל ממדי ומיון |ומאדום| דאינהו הוו דאשתעבדו בהו בישראל ואין מחריד לעלם ולעלמי עלמיא

שבארוה, מאותן מלכויות, מבבל, ומדי, ומיון, ומאדום, שהם היו שהשתעבדו בישראל. "ואין מחריד", לעולם ולעולמי עולמים.

אזלו עד דהוו אזלי א"ר יוסי ודאי כל מה דעביד קב"ה בארעא כלא הוה ברזא דחכמתא' וכלא בגין לאחזאה חכמתא עלאה להו לבני נשא"ב בגין דילפון מההוא"ב עובדא רזין דחכמתא וכלא אינון כדקא יאות ועובדוי כלהו"ב אורחי דאורייתא בגין דאורחי דאורייתא אינון ארחי דקב"ה ולית מלה זעירא"ב דלית בה כמה אורחין ושבילין ורזין דחכמתא עלאה

הלכו. בעודם הולכים אמר רבי יוסי, ודאי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא בארץ, הכל היה בסוד החכמה, והכל כדי להראות את החכמה העליונה לבני האדם, כדי שילמדו מהמעשה ההוא את סודות החכמה, והכל הם כראוי, וכל מעשיו דרכי התורה, משום שדרכי התורה הם דרכי הקדוש ברוך הוא, ואין דבר קטן שאין בו כמה דרכים ושבילים וסודות של חכמה עליונה.

תא חזי דהא רבי [יוחנן בן זכאי] (שמעון) הוה אמר תלת מאה הלכות פסוקות"ט ברזא דחכמתא עלאה בפסוק (בראשית לו ט) ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב ולא גלי לון אלא לרבי |אליעזר| (אלעזר) דהוה עמיה בגין למנדע דכמה רזין עלאין אינון בכל עובדא ועובדא"ט דאיהי באורייתא ובכל מלה ומלה"ט חכמתא איהי ואורייתא דקשוט"ט בגין כך אינון מלין דאורייתא מלין [קדישין] אינון לאחזאה מינה נפלאות"ט כמה דאת אמר (תהלים קיט יח) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך

בא וראה, שהרי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר שלש מאות הלכות פסוקות בסוד החכמה העליונה, בפסוק "ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב", ולא גילה אותם אלא לרבי אליעזר שהיה עמו, כדי לדעת שכמה סודות עליונים הם בכל מעשה ומעשה, שהוא בתורה, ובכל דבר ודבר היא חכמה ותורת אמת, לכן דברי התורה הם דברים קדושים להראות ממנה נפלאות, כמו שנאמר "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך".

תא חזי בשעתא דעקים ההוא חויה לאדם ולארתיה דאקריב"ט לאתתא"ט ואטיל בה זוהמא ואתפתא ביה אדם כדין אסתאב"ט עלמא ואתלטיא ארעא בגיניה וגרים מותא לכל עלמא"ט וקיימא עלמא לאתפרעא מניה עד דאתא אילנא דחיי"ט |וכפי נ"א וכפר| (ונפיל) על אדם וכפייא ליה לההוא נחש דלא ישלוט לעלמין על זרעא דיעקב דהא בזמנא דאקריבו ישראל שעיר הוה אתכפיה ההוא נחש ואתהפך לעבדא"ט כמה דאתמר ועל דא אקריב יעקב לאבוי תרין שעירין חד לאכפיה לעשו דאיהו שעיר וחד בגין דרגא דהוה תלי ביה עשו ואתדבק ביה"ט ואתמר ובגין כך קיימא עלמא עד דתיית אתתא כגוונא דחוה ובר נש כגוונא דאדם ויעקימו ויחכימו

בא וראה, בשעה שהנחש ההוא עיקם את אדם ואת אשתו, שקרב לאשה והטיל בה זוהמא, והתפתה בו אדם, אז נטמא העולם, והתקללה בשבילו האדמה, וגרם מות לכל העולם, ועמד העולם להפרע ממנו, עד שבא עץ החיים וכפה (וכפר) על אדם, והכניע אותו הנחש שלא ישלוט לעולמים על זרעו של יעקב. שהרי בזמן שהקריבו ישראל שעיר, היה נכנע אותו הנחש והתהפך לעבד, כמו שנאמר, ועל כן הקריב יעקב לאביו שני שעירים, אחד להכניע את עשו, שהוא שעיר, ואחד בשביל הדרגה שהיתה תלויה בעשו ונדבק בו, ונתבאר. ולכן עמד העולם עד שתבא אשה כדוגמת חוה, ובן אדם כדוגמת אדם, ויעקמו ויחכימו את

מאיר הזהר

כנו"ז ז"ח (נ"א). י. דכתיב מה רבו מעשי ה' כולם בחכמה עשית, הרי מעשהו בחכמה ולא תאמר שמעשהו אמנם בחכמה אמנם החכמה נעלמה סתומה זהם שאינו (אור יקר). יא. שהרי נעשו בחכמה והחכמה היא נחמתת זהם ומתנהל על ידם, והטעם שאדם משתלם בחכמה ולזה ילמדו החכמה מתוך ענייני העולם (אור יקר). יב. והטעם לטוד החכמה ללמוד התורה (אור יקר). יג. שהתורה ממש הוא כלי אומנות הנמלאים כולם, והטעם שהם נעשים בתורה והתורה דרכיו של הקב"ה שהרי נטויו והלכת דרכיו דהיינו מדותיו שהוא מתנהג זהם, וכאשר האדם מתנהג בחסידות ועבודה ממש הוא דומה להנהגת הספירות (אור יקר). יד. כסוד צרפי המלה והמאורות העליונים התלוים זה כאשר יטורף בשם ההגון (אור יקר). טו. ירצה הקדמות כסוד החכמה שהם רמזות בפסוק זה (אור יקר). טז. אפילו שהם ספורי מעשיות סמרי תורה תלויים בענין כמשל הספור ההוא וגם צאטיות בענין יטורפו שמות פועלים פעולות נוראות הם שמות מאורות הכסא וכיוצא (אור יקר). יז. ואינו ספירות מעשיות (אור יקר). יח. אלא שנתלכזה (אור יקר). יט. הם למטה שהם מהצנייה, נ' פלאות, וזה

אינו נסתר כחמה ולכן התפלל בהשגתם ואמר גל עיני (אור יקר). כ. "ההוא חויה" נוסף באור יקר. כא. שדעתה קלה ונוח להסתפח ואטיל זה זוהמא שנתלכזה ביצר הרע ובמחשבה רעה והלכה לפתות האדם בעלה, ואז היו שנים נגד אדם הראשון הנחש וחוה להטויא (אור יקר). כב. שנתפשט שליטת החזוני בכל ההיות הגשמיות ונעכרו ונתעבו ואתלטיא ממש היינו סוד שליטת קללות הנמלאות שליטת החזונים (אור יקר). כג. שיהיה החזוני מעכל ההייה השלימה ואוכל אותה וכיון שכל ההיות היו ממש מקטרנות על ה אדם שהוא גרם להם הרעה (אור יקר). כד. יעקב, שהוא מרכבה לת"ת, אילגא דחיי, וכפר על אדם שנתגלגל זו וצמעהו כפה החזוני כדמפרש ואזיל. ונמלא לפי זה שכל מעשה רבקה ויעקב לתקוין חטא אדם וחוה אמנם היה ראוי שיהיה איש ואשתו אלא כדי שישמע אליה לטובה כדרך ששמע לרעה היתה אמו כאומו שמע בקול ולך קח לי ואחר שמת ירד למטה ואשתו נעשית אמו כדרך שפי' צבא עד שעלה אל עולם הזכר על אמו כדפי' הבא על אמו בחלוס יפה לצינה וכו' (אור יקר). כה. קמד ע"צ (הערת הזוהר). כו. קמד ע"צ (הערת הזוהר).

תרגום

אותו הנחש הרע ואותו שרוכב עליו, והכל נתבאר.

פתח ואמר, "ויהי עשו איש יודע ציד איש שדה", והרי נאמר "ויעקב איש תם יושב אוהלים". "איש תם", גבר שלים [אדם שלם] כתרגומו. "יושב אוהלים", למה הוא תם, משום שהוא יושב אוהלים, שאוחז את שני הצדדים, את אברהם ואת יצחק. ועל כן יעקב בצדו של יצחק בא אל עשו, כמו שנאמר, שכתוב "עם חסיד תתחסד ועם עקש תתפל". וכשבא עם ברכות, עם סיוע שלמעלה הוא בא, עם סיוע של אברהם ויצחק, ולכן זה היה בחכמה, כמו שנתבאר. בא וראה, כשיעקב התעורר אל סמא"ל, דרגתו של עשו, וקיבל עליו את יעקב, ויעקב נצח אותו בכמה צדדים, נצח את הנחש בחכמה ועקמומיות, ולא נצח רק מהשעיר. ואף על גב שהכל אחד, נצח כמו כן את סמא"ל בנצחון אחר, ונצח אותו, זהו שכתוב "ויאבק איש עמו עד עלות השחר וירא כי לא יכל לו".

בא וראה כמה היתה זכותו של יעקב, שהוא בא ורצה להעבירו מן העולם, ואותו הלילה היה הלילה שנבראה בו הלבנה, ויעקב נשאר לבדו, שלא היה מישהו אחר עמו, ששינוי, אל יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן בלילה שנבראו בו המאורות, שהיה הלבנה חסרה, שכתוב "יהי מארת" חסר. ואותו הלילה נשאר לבדו, משום שכאשר הלבנה בחסרונה, הנחש הרע מתגבר ושולט, ואז בא סמא"ל וקטרג עליו ורצה להאבידו מן העולם. ויעקב היה חזק בכל הצדדים, בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחוזק היום, בצד הימין של החסד.

ספר הזהר

ליה לההוא חויא בישא וההוא דרכיב עליה וכלא אתמר

פתח ואמר (בראשית כה כז) ויהי עשו^א איש יודע ציד איש שדה והא אתמר ויעקב איש תם יושב אוהלים איש תם גבר שלים כתרגומו יושב אוהלים אמאי איהו תם בגין דאיהו יושב אוהלים דאחיד^ב לתרין סטרין לאברהם וליצחק^ג ועל דא יעקב בסטרא דיצחק אתא לגביה דעשו כמה דאתמר דכתיב (ש"ב כב כו) עם חסיד תתחסד ועם עקש תתפל וכד אתא עם ברכא^ד בסיועא דלעילא קא אתא בסיועא דאברהם ויצחק ובגין כך בחכמתא הוה^ה כמה דאתמר תא חזי כד יעקב אתער לגבי סמא"ל דרגא דעשו^ו וקביל עליה ליעקב^ז ויעקב נצח ליה בכמה סטרין^ח נצח לחויא בחכמתא ובעקימו ולא אתנצח בר בשעיר ואף על גב דכלא חד נצח^ט כמו כן לסמא"ל בנצחונא אחרא^י ונצחיה הדא הוא דכתיב (בראשית לב כד-כה) ויאבק איש עמו עד עלות השחר וירא כי לא יכול לו

תא חזי^{יא} זכותיה דיעקב כמה הוה דאיהו אתא ובעא לאעברא ליה מעלמא וההוא ליליא הות ליליא דאתברי ביה סיהרא ויעקב אשתאר בלחודוי דלא הוה עמיה אחרא דתנן לא יפוק בר נש יחידי בליליא וכל שכן^{יב} בליליא דאתבריא ביה נהורין דהא סיהרא איהי חסרא דכתיב (שם א יד) יהי מארת^{יג} חסר וההוא ליליא אשתאר בלחודוי בגין דכד סיהרא^{יד} חסרא חויא בישא אתתקף ושלטא^{יה} וכדין אתא סמא"ל וקטריג ליה ובעא לאובדא ליה מעלמא ויעקב הוה תקיף בכל סטרין בסטרא דיצחק ובסטרא דאברהם דאינון^{יז} הון^{יח} תקיפו דיעקב אתא לימינא^{יט} חמא לאברהם תקיף בתקיפו דיומא בסטרא דימינא דחסד

מאיר הזהר

א. ויהי עשו מזד הגבורה ויהי דלאי איש יודע ציד לזד בני אדם צפתויו, ויעקב ממש נגדיי כעין עשו שהוא סמא"ל יעקב איש תם צמדת הת"ת כי סמא"ל נגדיי צחון למדת הת"ת צקדושה. ותם היינו שלים, שנשחלם. וצמה נשחלם יושב אוהלים שהוא צת"ת, אוחז צ' הקצוות. והנה יעקב כולל צ' מדות כדי לנצח עשו, הוא צא עליו מזד הגבורה כלולה צו, והיינו האדום האדום הזה כי עיף אנכי, דהיינו סיועא דאברהם ויצחק, חסד וגבורה, עם חסיד אברהם תתחסד, כדי שלא יוכל לך החזוני, ועם עקש, שרו של עשו לנצחו תתפתל מכת הגבורה, ולזה צמימת אברהם ואבלות יצחק נצח הצורה וכן הצרכה, אברהם סוד הצרכה, ויצחק המצרך, ויעקב מתנהג צהם נוטל צרכה מזד אברהם ע"י יצחק צערמה מעין שנתחכם סמא"ל קודם (אור יקר). 3. קלט ע"צ (הערת זוהר). 4. ג' ג"ל דו"ש שאחר מיתת אברהם מיד לקח הצורה (ג"א). 5. שהרי הצרכה לאברהם עם היות שיתח המצרך (אור יקר). 6. וזד החכמה לאברהם (אור יקר). 7. לעולם יעקב מתעורר אלו אם צרכה אם צרכה אם צעלות השחר, שעד כאן לא נתעורר יעקב מפני שלא היה לו עור מומדת יוס כדפי' (אור יקר). 8. שהודה לו בכל וקבלו לגביר ויעקב נצח ליה דכתיב שלחני כדפי' מכלל שכבוש תחמיו (אור יקר). 9. אם צרכה אם צהתאצק עמו, אם צרכות, ועכ"ז עיקר הניצוח הוא

צשעיר דהיינו צ' גדיי עוים (אור יקר). 10. סמא"ל ועשו, וצחיותו נוצח עשו נוצח שרו מלמעלה עכ"ז נצח ליה לסמא"ל צעמנו לצדו שלא על ידי הלצשת עשו (אור יקר). ר"ל שהשעיר הוא עשו (ג"א). 11. דהיינו ויאצק איש עמו וזה שלא צטבע בני אדם להתאצק יד ציד עם החזונים אלא ע"י הלצשה וענין גשמי, והיינו נצוחא אחרא, ועכ"ז לא גרע אלא ונצחיה, הה"ד ויאצק איש עמו וירא כי לא יכול לו, אפילו צעת שליטתו. וא"ת מה צא לעשות שהרי אפילו לא נצחו אין הנצחון חלוי צוה אלא (צהתחכמות) [צהתחכמות] צגשמיות לא להתאצק כדפי' לזה אמר שלא צא אלא לסכנו סחם כדרך המזיקין וכחו צוה היה מפני שהזמן גרם שהוא זמן שליטת החזונים לילי רביעיות (אור יקר). 12. וההוא ליליא אשתאר יעקב, מדת הת"ת צלחודוי מהמלכות, שנחמעה הלצנה וירדה למטה, ולכן הדין מתגבר, וחשז מטעם זה להמשך הדין צת"ת ולשלוט ציעקב הגשמי והיינו פגם צמדה העליונה (אור יקר). 13. קסט ע"צ (הערת זוהר). 14. קיד ע"צ (הערת זוהר). 15. משמע אלו לא נשאר יעקב לצדו לא היה צא המלאך. א"מ (ג"א). 16. רצה לפגום צמדו מזד החסד, וכן לשמאלא מזד הגבורה, וכבר היו מתוקנות מזד האצות אברהם ויצחק, ולא היה יכול לפעול ולהמשך הדין לינק משם לא מדין ימיני יוס ולא מדין שמאלי לילה ולכן ירד אל הנצח שהרי יש שם צחי אחר היוצא

אתא לשמאלא חמא ליצחק תקיף בדינא קשיא אתא לגופא^ט חמא ליעקב תקיף מתרין סטרין אלין דסחרן ליה חד מכאן וחד מכאן כדין וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו (שם לב כה) דאיהו אתר לבר מגופא^י ואיהו חד עמודא דגופא כדין (שם) ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו וגו' כיון דאתער צפרא ועבר ליליא אתתקף יעקב ואתחלש חיליה דסמא^ל כדין אמר שלחני דמטא זמנא לומר שירתא דצפרא^י ובעי למיזל ואודי ליה על אינון ברכאן ואוסיף ליה ברכתא אחרא דכתיב (שם כט) ויברך אותו שם

בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, "וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו", שהוא מקום מחוץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, "ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו" וגו'. כיון שהתעורר הבוקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש כחו של סמא^ל, אז אמר "שלחני", שהגיע הזמן לומר את שירת הבוקר, ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שכתוב "ויברך אותו שם".

תא חזי כמה ברכאן אתברך יעקב חד דאבוי בההוא עקימו^י ורווח כל אינון ברכאן וחד דשכינתא דברין ליה קב"ה כד הוה אתי מלבן דכתיב (שם לה ט"ז) ויברך אלהים את יעקב וחד דברכיה ליה ההוא מלאכא ממנא דעשו^י וחד ברכה אחרא דברכיה ליה אבוה כד הוה אזיל לפדן ארם דכתיב (שם כח ג) ואל שדי יברך אותך וגו'

בא וראה כמה ברכות התברך יעקב, אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שבירך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שכתוב "ויברך אלהים את יעקב". ואחת שברך אותו המלאך ההוא הממונה של עשו. ואחת ברכה אחרת שבירך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שכתוב "ואל שדי יברך אתך" וגו'.

בההוא זמנא דחמא יעקב גרמיה בכל הני ברכאן אמר במאן ברכתא דמנייהו אשתמש השתא אמר בחלשא מנייהו אשתמש השתא ומאן איהי דא בתרייתא דברכיה אבוה ואף על גב דאיהי תקיפא אמר לאו איהי תקיפא בשלטנותא דהאי עלמא כקדמאה אמר יעקב אטול השתא דא ואשתמש בה^י ואסלק כל אינון אחרנין לזמנא דאצטרין לי ולבנאי בתראי אימתי בזמנא דיתכנשוון כל עממיא לאובדא בני מעלמא דכתיב (תהלים קיח י) כל גוים סבבוני בשם יהו"ה כי אמילם סבוני וגו' סבוני כדבורים וגו'

בזמן ההוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת. אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא, זו האחרונה שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הזה כראשונה. אמר יעקב, אטול עכשיו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרך לי ולבני אחר. מתי, בזמן שיתכנסו כל העמים להאביד את בני מן העולם, שכתוב "כל גוים סבבוני בשם ה' כי אמילם, סבוני גם סבבוני וגו' סבוני כדבורים" וגו'.

הא הכא תלתא לגבי תלתא^י דאשתארו חד אינון ברכאן קדמאי דאבוה תרין אינון ברכאן דברכיה קב"ה תלת אינון ברכאן דברכיה ההוא מלאכא אמר יעקב להתם אצטריכו לגבי [מלכין] |וכל עמין דכל עלמא ואסליק לון להתם והשתא לגבי דעשו די לי בהאי למלאכא דהווי ליה כמה לגיונין תקיפין כמה מארי מגיחי קרבא לאגחא קרבין דזמינין |לגבי (לבני) מלכין תקיפין

הנה כאן שלשה, כלפי שלשה שנסארו, אחת, אותן הברכות הראשונות של אביו, שתיים, אותן ברכות שבירך אותו הקדוש ברוך הוא, שלש, אותן הברכות שבירך אותו המלאך ההוא. אמר יעקב, אז אצטרך אותם, אל המלכים וכל העמים של כל העולם, ואעביר אותן לאז, וכעת כלפי עשו די לי בזה, [משל] למלך שהיו לו כמה לגיונות חזקים, כמה בעלי לוחמי קרבות להלחם בקרבות, שמזומנים כלפי

וכל אלו הם חזיונות מפני שהם מהמנגד מיקון מטא אדם הראשון והם לריכות לעת קץ הזמן כשימוקן מטא אדם הראשון שיעמד זכות תקונו לבניו שלא יאדו זין העמים כאשר יתעורר הקב"ה להקים השכינה ולתקן מטא אדם הראשון מפני שהם מחלישות כח החזונים אמנם אותה שזכרו אצו דרך שלם ומישור בלי השבחת החזונים לא ישתמש בה שליטת החזונים והיינו חולשתה שאינה דרך נאום החזונים (אור יקר). **כג.** קסו ע"ג קעב ע"ג (הערות זוהר). **כד.** הם שמאל דברכיה אצוה מנד הגבורה וזכריה קב"ה מנד הימין מהחסד והמלאך זכרו מנד האמצע באומרו כי אם ישראל וכו' והיינו זשס ה' כי אמילם מימין ושמאל ואמצע וכו' (אור יקר).

אל הגבורות קשר הירך העליון וכו' (אור יקר). **טז.** ע"י מענין זה צפ' בראשית דף נח ע"ג ובפרדס בשער ירך יעקב (ד"א). **יז.** היינו נח. א"מ (נ"א). ע"י לעיל כה ע"א ודצרינו שס. **יח.** דכתיב שירו לה' שיר חדש, וכתיב אהפוך אל עממי שפה צרורה וכתיב בלע המות לנח וכו' וכתיב ושעשע יונק על חור פתן וכו' (אור יקר). **יט.** זאת היא חזיונה מאל שהוא היה מכה הנחון החזונים הנגדיים הקלי' השמאלית עשו התקיף (אור יקר). **כ.** אינה מנד הגבורה אלא מנד החסד כשנח החזוני הימני מנד לבן, והיינו כד אתא מלכין (אור יקר). **כא.** לשון הפסוק הוא: "וירא אלהים אל יעקב עוד בצאו מפדן ארם ויצך אתו". **כב.** והיינו ג"כ מחוקת מוקף הקלי'

תרגום

להלחם בהם קרבות. בינתיים שמע על שודד אחד ששודד, אמר, בני השערים הללו ילכו לשם. אמרו לו, מכל הלגיונות שלך אינך שולח לשם אלא אלו. אמר, כלפי אותו השודד די באלו, שהרי כל לגיונותי ובעלי הקרב אעביר אותם לאותם המלכים החזקים, ביום הקרב כשיצטרכו לי, יהיו.

כמו כן כאן יעקב אמר כלפי עשו, די לי כעת בברכות הללו, אבל לזמן ההוא שיהיו נצרכים לבני כלפי כל המלכים והשליטים של כל העולם, אעלה אותם, כשיגיע אותו הזמן, יתעוררו אותן הברכות מכל הצדדים, ויתקיים העולם על קיומו כראוי. ומהיום ההוא והלאה תקום המלכות הזו על כל שאר מלכות אחרת, כמו שבארוה, שכתוב "תדק ותסיף כל אלן מלכותא והיא תקום לעלמיא". [תכתת ותכלה כל אלו המלכויות והיא תקום לעולם]. והיינו ההיא אבנא דאתגזרת מן טורא די לא בידין [האבן ההיא שנגזרת מן החר שלא בידים], כמו שנאמר "משם רועה אבן ישראל". מי האבן הזו, זו כנסת ישראל, כמו שנאמר "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה" וגו'. רבי חייא אמר, מכאן, "שאר ישוב שאר יעקב" אלו הברכות האחרות שנשארו, וכתוב "והיה שארית יעקב בגוים בקרב עמים רבים". (אלו ברכות אחרות, כתוב "והיה שארית יעקב") בגוים כולם, ולא רק בעשו, וכתוב "והיה שארית וגו' כטל מאת ה'".

פתח רבי ייסא ואמר, "בן יכבד אב ועבד אדוניו", "בן" זה עשו, שלא היה אדם בעולם שיכבד את אביו כמו שעשו כיבד את אביו, ואותו הכבוד שכיבד אותו השליט אותו בעולם הזה. "ועבד אדוניו" זה אליעזר עבד אברהם, ובארוה, שהרי אדם שהיה בא לחרן בכמה עושר וכמה מתנות ואוצרות וגמלים טעונים, שלא אמר לבתואל ולבן שהוא אוהבו של אברהם או איש אחר שבא עם פיוס של אברהם, אלא טרם ידבר את דבריו מה כתוב, "ויאמר עבד אברהם אנכי", ואחר כך "אדוני" "אדוני", כדי שיכבד את אברהם, אותו הכבוד ואותו החסד האריך לו לכמה פעמים.

כך עשו, הכבוד ההוא שכיבד את אביו, האריך לו כל הפעמים הללו שישלוט בעולם הזה, ואותן הדמעות הורידו את ישראל לשעבודו, עד שישבו ישראל לקדוש ברוך הוא בבכיה ובדמעות, שכתוב "בבכי יבאו" וגו', ואז כתוב "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה לה' המלוכה".

"ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

ספר הזהר

אגחא⁶ בהו קרבא אדהכי שמע על לסטים חד קפחא אמר הני בני תרע"ז יהכון תמן אמרו ליה מכל לגיונין דילך לית אנת משדר התם אלא אלין אמר לגבי ההוא לסטים די באלין דהא כל לגיונותי ומארי קרבא אסלקי לגבי אינון מלכין תקיפין ביומא דקרבא דאצטריכו לי ליהוו

אוף הכי יעקב אמר לגבי עשו די לי השתא באלין ברכאן אבל לההוא זמנא דאצטריכו לבני לגבי כל מלכין ושליטין דכל עלמא אסלק לון כד ימטי ההוא זמנא יתערוון אינון ברכאן מכל סטרין⁷ ויתקיים עלמא על קיומיה כדקא יאות ומההוא יומא ולהלאה יקום מלכותא דא על כל שאר מלכו אחרא כמה דאוקמוה דכתיב (דניאל ב מד) תדיק ותספ כל אלין מלכוותא והיא תיקום לעלמא והיינו [ה]היא אבנא דאתגזרת מן טורא די לא בידין כמה דאת אמר (בראשית מט כד) משם רועה אבן ישראל מאן אבן דא דא כנסת ישראל כמה דאת אמר (שם כח כב) והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו' רבי חייא אמר מהכא (ישעיה י כא) שאר ישוב שאר יעקב⁸ אלין ברכאן אחרנין דאשתארו [וכתיב] [דכתיב] (מיכה ה ו) והיה שארית יעקב בגוים [בקרב עמים רבים] (אלין ברכאן אחרנין) כתיב והיה שארית יעקב בגוים כלהו ולא בעשו בלחודיה [וכתיב והיה שארית וגו'] כטל מאת יהו"ה

פתח רבי ייסא ואמר (מלאכי א ו) בן יכבד אב ועבד אדוניו בן דא עשו דלא הוה בר נש בעלמא דיוקיר לאבוי כמה [דאוקיר] [דיקיר] עשו לאבוי וההוא יקירו דאוקיר ליה אשליט ליה בהאי עלמא ועבד אדוניו דא אליעזר עבד אברהם⁹ ואוקמוה דהא בר נש דהוה אתי לחרן בכמה עותרא וכמה מתנן ונבזבזין וגמלין טעינן דלא אמר לבתואל ולבן דאיהו רחמיו דאברהם או בר נש אחרא דאתי בפיוסא דאברהם אלא עד לא ימלל מלוי מה כתיב (בראשית כד לד) ויאמר עבד אברהם אנכי ולבחר אדני אדני בגין דיוקיר ליה לאברהם וההוא [יקרא וההוא טיבון] אוריך [ליה] לכמה זמנין

כך עשו ההוא יקרא דאוקיר ליה לאבוי אוריך ליה כל הני זמנין דישלוט בעלמא [דא] ואינון דמעין אורידו לון לישראל בשעבודא דיליה עד דיתובון ישראל לקב"ה בבכיה ובדמעין דכתיב (ירמיה לא ח) בבכי יבאו וגו' וכדין כתיב (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו והיתה ליהו"ה המלוכה

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

מאיר הזהר

ישארו מן העמים אלף אותם שיזכו ליכנס אל הקודש. שהרי עד כאן לילית הרשעה אס שבעים אומות נחמת נפשות טמאות צקרב העמים, והקצ"ה מצרף האומות שלא ישארו מהם אלף אותם שהם קרובים קצת אל הקודש להיוסם לבוש אל הקדושים. (אור יקר). ה. ילנה שאר האומות ישבו להתעורר קרבין שאר צרכות ישבו צכות יעקב, או אפכא שאר הצרכות ישבו צכות שאר יעקב שהוא מה שישארו צסוף דהיינו שארית יעקב צגויס דכתיב והיה שארית וכו' (אור יקר). ו. פו ע"א (הערות הזהר).

א. לאגחא (דפ"ו). ב. היא צרכת שומר השער, ולפי הנראה שיתעוררו ג' מלחמות: הא' כל גויס סצבוני. הב', חוקה יותר סצבוני גס סצבוני. הג' חוקה אמלעית, והיינו וסצבוני פעס אחת, אמנס כדצוריס שהיא חוקה מן הראשונה הימניית, והיינו שהס תגצורת ג' קלי' הס ג' קליפי אגו. והרביעית חלושה היא הנכשת עתה צגלות ישראל קמעא קמעא (אור יקר). ג. אסחלק (דפ"ו). ד. סוד ענין המלחמות ההס היא שהקצ"ה יעורר מדניס צין משפחות האדמה להתחת שאלו עם אלו, להצטרף שלא

פרשת ויצא יעקב

קמו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

פרשת ויצא יעקב

זהר

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (בראשית כח י) רבי חייא פתח ואמר (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם האי קרא אוקמוה אבל זרח השמש דא יעקב' כד הוה בבאר שבע ובא השמש כד אזל לחרן דכתיב (בראשית כח יא) וילן שם כי בא השמש ואל מקומו שואף

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". רבי חייא פתח ואמר, "זרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח הוא שם", הפסוק הזה בארוהו, אבל "זרח השמש" זה יעקב כשהיה בבאר שבע, "ובא השמש" כשהלך לחרן, שכתוב "וילן שם כי בא השמש", "ואל מקומו שואף

סתרי תורה

וְזָרַח השמש ובא השמש מאי קא חמא שלמה מלכא דשירותא דספרא דחכמתא דיליה מהכא איהו' אלא אמר רבי אלעזר שלמה מלכא האי ספרא אוקים ליה על שבע הבלים¹⁶ ועלמא קאים עליהו ואינון עמודין וסמכין קיומא דעלמא¹⁷ | דבגין | (ובגין) כך אקרון הבלים¹⁸ | נ"א בהאי הבל דנפיק מפומיה דבר נש ואתקיים ביה ואתערו חברייה אין העולם מתקיים אלא כהבל פיהם של תינוקות של בית רבן דבר אחר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים התורה דא יעקב העבודה דא יצחק גמילות חסדים דא אברהם שלשה דברים אלן אינון סמכין עלאין תלתא מן שבעה הבלים¹⁹ מה גופא לא אתקיים בלא הבל אוף הכי עלמא לא אתקיים אלא על הבלים דאמר שלמה מלכא ואינון שבע דכתיב²⁰ (קהלת א ב) הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל הא שבע

"זרח השמש ובא השמש", מה ראה שלמה המלך שראשית ספר החכמה שלו הוא מכאן. אלא, אמר רבי אלעזר, שלמה המלך העמיד את הספר הזה על שבעה הבלים, והעולם עומד עליהם. והם העמודים והתומכים, קיום העולם, שלכן נקראו הבלים. (ס"א בהבל זה שיוצא מפיו של אדם ומתקיים בו, והתעוררו החברים אין העולם מתקיים אלא בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן. דבר אחר, על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים. התורה, זה יעקב, העבודה, זה יצחק, גמילות חסדים, זה אברהם. שלשה דברים אלו הם עמודים עליונים, שלשה מן שבעה הבלים). מה הגוף אינו מתקיים בלי הבל, כמו כן העולם אינו מתקיים אלא על ההבלים שאמר שלמה המלך, והם שבעה, שכתוב "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", הרי שבעה.

ואי תימא אי הכי | ד| אינון מרגלאן טבאן דעלמא קיימא עליהו הא | באתר אחרא | כתיב הבלים בישין ואינון סתירו דעלמא כגון (קהלת ו ב) זה הבל וחלי רע הוא (שם ד ד) זה הבל ורעות רוח אלא ודאי (אלן שבע הבלים אינון) | אף על גב דהני שבע הבלים דאינון קדישין | קיומא דעלמא | אית²¹ לקבל הני שבע הבלים דכל דינין דעלמא²² נפקין | (ומנייהו) מתפשטין | (נ"א) הבלים אחרנין וכלא קיומא (דגלותא) | דעלמא | בגין דאית בהני שבע הבל דכל דינין דעלמא נפקי

ואם תאמר, אם כך, שאותן מרגליות טובות שהעולם עומד עליהם, הנה במקום אחר כתוב הבלים רעים, והן חורבן העולם, כמו "זה הבל וחלי רע הוא", "זה הבל ורעות רוח". אלא ודאי (אלו) אף על גב ששבעה ההבלים הללו, שהם קדושים, קיום העולם, יש כנגד אלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים (מהם), ומהם מתפשטים (הבלים) אחרים, והכל קיום של הגלות (של העולם), משום שיש באלו שבעה הבלים שכל דיני העולם יוצאים

מאיר הזהר

כך היא כמובן מן הפשט שר"ל תוהו ואפרי וריק, איך יצדק לקרוא כלשון רעים שהרי ההעדר והאפס אין לו מציאות ומהות שיכון עליו ריבוי ומספר, אלא ודאי שפירושו לשון הכל הפה (רמ"ז). יד. הולך הכתוב לסדרם בסידור ההוא הכל הבלים וגו' מפני שהוא על קדר שבע המתנות, כי הכל הבלים הם חג"ת פ"י גדולה וגבורה שני הבלים ות"ת כלול משניהם, וכמו כן הכל הבלים השני בסוד נה"י והכל הכל בסוד מלכות הכוללת את הכל. וטעם הקדימו את חג"ת אל ח"ג ואת יסוד אל נח הוד, הוא מפני שלהיות ההבלים יוצאים מן הדעת שהוא כלמנע בדאי שיגדל כח הקו האמנעי אל שני הקוים של ימין ושמאל, וכל שכן שח"ג וי"ה הם סמוכים בסוד זרועות ויריכים מה שאין כן לנור האמנעי (רמ"ז). טו. דאית בהני שבע הכל דכל דינין דעלמא נפקי ומתפשטין (דפוס אמסטרידם). טז. (מנייהו) דפ"ו. יז. אותם ההבלים שהזכיר שלמה הם קדושים ומקיימים העולם, אלא שלהיותם מבחי' ס"ג שממנו נפשטו הקיימים גם משם יתפשט למטה הכלל דגרמי להעמיד הצינונים שוטרי הדין שהם גורמים קיום העולם (רמ"ז).

1. ז"א (מ"מ). 2. בינה (מ"מ). 3. מלכות (מ"מ). 4. אין הכוונה שספר קהלת מתחיל בפסוק זה שהרי יש כמה פסוקים קודם לו, אך ר"ל שציהייתו ספר מלא חכמה חכם גדול כשלמה שגראה שהיה לו לדבר מעניינים גדולים ולהתחיל משמי שמים העליונים והוא מתחיל מכאן, פי' מן השמש שיש עליו כמה מעלות רמות ונשאות (רמ"ז). 5. ספר קהלת הוא בסוד בינה. וכו' בדברי הרב צכמה מקומות נדרש פסוק זה על צחינת הדעת העליון דועיר הנמשך ממשך שפע מיקון ז' דדיקנא דאיהו סוד מרין תפוחין שבהם מושב ההבלים היוצאים מיקוד אי' שצדעת ודעתא גניז בפומא דמלכא. ונלע"ד ש"ש ועלמא קאים עליהו, ירצה על צחינת ז' הבלים המושרשים צדעת ועיר שהוא ודאי שורש וקיום כל שאר גופו שהן ז' מתנות שלו הנקרא עולם תמיד (רמ"ז). 6. הכוונה על התפשטות ההבלים בגופא דועיר, וקראם עמודין וסמכין, בין על שם מרין תפוחין דאינון נו"ה דיסוד אימא, ובין על שם ז' קצות הזעיר עומדות על חג"ת נה"י דנה"י דאימא, והיינו עמודין וסמכין (רמ"ז). 7. שאם כוונת הכל הבלים שזכיר אחר

תרגום

ספר הזהר

זהר

זורח דכתיב (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא ותא חזי שמשא
אע"ג דנהיר לכל עלמא מטלנוי² בתרין סטרין אינון כמה דאת אמר
(קהלת א ו) הולך אל דרום וסובב אל צפון בגין דדא ימינא ודא
שמאלא (ובגין דנגיד) [ונגיד] ונפיק כל יומא מסטרא דמזרח³
ואזיל לסטרא דדרום⁴ | נ"א דמערב | ולבתר לסטרא דצפון ומסטרא
דצפון⁵ לסטרא דמערב וכדין שמשא אתכניש ואזיל לגבי מערב
נפיק ממזרח דכתיב (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע ואזיל
למערב דכתיב (שם) וילך חרנה

רבי שמעון אמר נפיק מכללא דארעא דישראל⁶ דכתיב ויצא
יעקב מבאר שבע ואזיל לרשו אחרא דכתיב וילך חרנה | נ"א
נפיק ממזרח דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע דא שמשא דנטיל
מעומקא עלאה נהירו דנהיר ואזיל למערב דכתיב וילך חרנה אתר
דדינא ורוגזא תמן

רבי יוסי מוקי האי קרא בגלותא בקדמיתא הוה נחית נהירו
מעומקא עלאה ויעקב הוה נטיל ליה ואזיל לגבי באר שבע
באר דחפרוה שרים דהוה נהיר מתמן ואשלים להוה באר בכל
שלימו וביומי דגלותא נטיל מהאי באר שבע ואזיל לגבי חרנה
דכתיב וילך חרנה כלומר חרון אף ומאי היא חרון אפו דקב"ה
דרגא בישא | ארעא דרשו אחרא

אמר רבי חייא כד אזילי שמשא למערב האי מערב אקרי מקומו
דשמשא כרסייא דיליה אתר דשריא עליה הה"ד (קהלת א
ה) ואל מקומו שואף זורח הוא שם דאזיל לגביה לאנהרא עליה
ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה והיינו כמה דתנינן קב"ה אנח
תפלין (נ"א ותנינן קב"ה אנח תפלין דכתיב (ישעיה סב ח) נשבע
ה' בימינו ובזרוע עוזו ותנינן ימינו דא תורה דכתיב (דברים לג ב)
מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלין תפלין

וכלהו נטיל יעקב ומכניש לגבי מערב וסיהרא כניש לבתר כל
אינון נהורין ובוצינין דנטיל יעקב דאיהו יהיב לה ואנהר
לה והיינו דתנינן קב"ה אנח תפלין | בגין דנטיל כל כתרין עלאין⁷
ומאן ניגהו רזא דאבא עלאה⁸ ורזא דאמא עלאה ואינון תפלין
שבראש כמה דתנינן כהן [גדול] נוטל בראש ולבתר דנטיל אבא
ואמא [נטיל] ימינא ושמאלא⁹ ואשתכח | דקב"ה | [דנטיל] כלא

זורח", שכתוב "וישכב במקום ההוא". ובא וראה, אף
על גב שהשמש מאיר לכל העולם, מסעותיו הם בשני
צדדים, כמו שנאמר "הולך אל דרום וסובב אל צפון",
משום שזה ימין וזה שמאל, (ולכן) ושופע ויוצא כל
יום מצד המזרח, והולך לצד הדרום (של מערב),
ואחר כך לצד הצפון, ומצד הצפון לצד המערב, ואז
השמש נכנס ויוצא לצד מערב. יוצא ממזרח, שכתוב
"ויצא יעקב מבאר שבע", והולך למערב, שכתוב "וילך
חרנה".

רבי שמעון אמר, יוצא מכלל ארץ ישראל, שכתוב
"ויצא יעקב מבאר שבע", והולך לרשות אחרת,
שכתוב "וילך חרנה". (יוצא ממזרח, שכתוב "ויצא
יעקב מבאר שבע", זו השמיטה שנוטלת מהעומק
העליון האור שמאיר והולכת למערב, שכתוב "וילך
חרנה", המקום שהדין והרוגז שם.

רבי יוסי מבאר את הפסוק הזה בגלות, בראשונה
היה יורד אור מן העומק העליון, ויעקב היה
נוטל אותו והולך לבאר שבע, הבאר שחפרוה שרים,
שהיה מאיר משם, והשלים אותה הבאר בכל
השלמות, ובימי הגלות נסע מבאר שבע הזו והלך
לחרנה, שכתוב "וילך חרנה", כלומר חרון אף. ומה
הוא חרון אפו של הקדוש ברוך הוא, הדרגה הרעה,
ארץ של רשות אחרת.

אמר רבי חייא, כשהולך השמש למערב, המערב הזה
נקרא מקומו של השמש, הכסא שלו, מקום
ששולט עליו, זהו שכתוב "אל מקומו שואף זורח הוא
שם", שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות
וכונס אותם אליו. והיינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך
הוא מניח תפלין. (ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא
מניח תפלין, שכתוב "נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו".

ושנינו "ימינו" זו התורה, שכתוב "מימינו אש דת
למו", [ובזרוע עוזו] אלו תפלין.
ויעקב לקח את כולם ומאסף לצד מערב. והלבנה
אוספת לבסוף כל אותם האורות והמאורות
שיעקב לוקח, שהוא נותן לה ומאיר לה. וזה ששנינו
הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, משום שנוטל את כל
הכתרים העליונים, ומי הם, הסוד של האב העליון
וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו
ששנינו, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב
והאם, נוטל הימין והשמאל. ונמצא (שהקדוש ברוך
הוא) שנוטל הכל.

מאיר הזהר

1. ר"ח חזר לחזק סברתו שפי' ויצא יעקב הוא ז"א שיצא מן הבינה כד אזיל
שמשמע למערב פי' כשהלך ז"א למלכות קב"ה אנתת תפלין פי' ז"א יוציא
התפלין ממוחין דיליה (מ"מ). 2. פי' מוחין דאז"א (מ"מ). 3. פי' מוחין
דאבא ודא דאימא עלאה מוחין דאימא ונקט צהו עילאה לרמוז אל מוחין דאז"א
עילאין לא דיש"ס ותצונה (מ"מ). 4. פי' תרין כתפין דאז"א מהם חסדים
וגבורות דז"א והם תרין עטרין דאחסינו אז"א לצרייהו ת"ת, שתרין עטרין הם
בפקדון במוך ו"ק דאז"א, ואינם מתענמים בתוכם כמ"ש הרב בצבונת העמידה
דחול, ולכן ז"א נוטל תחלה מוחין דאז"א שהם מחז"ד שלהם ואת"כ תרין עטרין

א. פי' מסעיו לז' נדדים לדרום וצפון והוא חס"ד וגבורה כנודע (ד"א).
3. פי' בינה נק' מזרח שמשא זריחת ז"א (מ"מ). 4. כמ"ש לעיל צפ' תולדות
דף קלו שהחסדים יוצאים מיקוד דאימא והולכים לחסד דז"א ומניחים שם חסד
א' ואת"כ הולכים לגבורה דז"א ומניחים שם חסד שני ח"ש ולבתר לסטרא דצפון
(מ"מ). 5. פי' כי המלכות צניינה מהגבורות הנק' צפון (מ"מ). 6. פי' ר"ש
פליג עם רבי חייא שר"ח ס"ל ויצא יעקב שהוא ז"א מבאר שבע שהיא בינה וילך
חרנה למלכות, ור"ש ס"ל ויצא יעקב בצנינו מבאר שבע היא המלכות, וילך חרנה
שיצא חו"ל ששם היא הקלי' שהיא רשו אחרא הנק' חרנה חרון אף (מ"מ).

זהר

דנוקבא דקב"ה כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא הכי נמי נטיל
כלא האי עלמא דהא דא כגוונא דא ובגין כך באר שבע דא יובלא
באר שבע [דא] (ד)איהי שמטה כלא לקב"ה⁶ [נ"א דהא דא כגוונא
דא] ושמשא דא | (לא) נהיר אלא מיובלא [נ"א ואיהו נטיל כל
נהורין ויהיב לגו שמטה] ובגין כך ויצא יעקב מבאר שבע [וילך
חרנה] (בראשית כח י) דא מערב [דאיהי שמטה]

רבי שמעון אמר³ ויצא יעקב מבאר שבע דא מערבי שנת
השמטה⁷ וילך חרנה דא שנת ערלה⁸ בגין דנפקי מרשו
קדישא לרשו אחרא דהוה עריק מאחוי כמה דאתמר

וכר מטא לבית אל דאיהו ברשו קדישא⁹ מה כתיב (שם יא)
ויפגע במקום¹⁰ מאן מקום רבי חייא אמר דא הוא מקומו
דקארמן דכתיב (קהלת א ה) ואל מקומו שואף (זורח הוא שם)
וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא) כמה דאת אמר שואף
זורח הוא שם דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא (שם) ויקח מאבני
המקום אבני המקום לא כתיב¹¹ אלא מאבני המקום אלין אינון
אבני יקר¹² מרגלאן טבאן דאינון תריסר אבנין עלאין כמה דכתיב
(מ"א יח לא) שתים עשרה אבנים ותחות אלין תריסר אלף¹³ ורבון
אבני פסילין¹⁴ וכלהו [אקרין] אבנין בגין כך מאבני המקום¹⁵ ולא
אבני [נ"א המקום]¹⁶ דא הוא מקום דקארמ וישם מראשותיו (שם)
מראשותיו דמאן¹⁷ אלא מראשותיו דההוא מקום מאי מראשותיו
אי תימא כמאן דשוי תחות רישיה לא אלא מראשותיו לארבע¹⁸ [נ"א
רישי סטרין דעלמא תלת אבנין לסטר

הנקבה של הקדוש ברוך הוא, כמו שיוצאים כל
האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה,
שהרי זה כדוגמא זו. ולכן באר שבע זה היובל, באר
(שבע) זו השמיטה, (שהרי זה כדוגמא זו נ"א הכל
לקדוש ברוך הוא), והשמש (הזה) אינו מאיר אלא מן
היובל, (והוא נוטל כל האורות ומכניס תוך השמיטה),
ולכן "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", זה המערב
שהיא השמיטה.

רבי שמעון אמר, "ויצא יעקב מבאר שבע" זה
המערב, שנת השמיטה, "וילך חרנה" זו שנת
הערלה, משום שיצא מרשות הקדושה לרשות אחרת,
שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדושה, מה
כתוב, "ויפגע במקום". מי המקום, רבי חייא
אמר, זהו מקומו שאמרנו, שכתוב "ואל מקומו
שואף" ("זורח הוא שם"). "וילן שם כי בא השמש",
כמו שנאמר "שואף זורח הוא שם", שהרי הוא בא
כדי להאיר לו. "ויקח מאבני המקום", לא כתוב אבני
המקום אלא "מאבני המקום", אלו הם אבנים יקרות
מרגליות טובות שהן שתים עשרה אבנים עליונות,
ככתוב "שתים עשרה אבנים". ותחת אלו שנים עשר
אלף ורבבות אבנים פסולות, וכולן נקראות אבנים,
ולכן "מאבני המקום" ולא אבני (המקום), זהו המקום
שאמר. "וישם מראשותיו של מי, אלא
מראשותיו של המקום ההוא. מה זה "מראשותיו",
אם תאמר כמי ששם תחת ראשו, לא, אלא
מראשותיו לארבעה (ראשי) צדדי העולם, שלש
אבנים לצד

סתרי תורה

כיון דאלין אתכלילו דא ברא אתחזון ביה כל גוונין ארגמן איהו כל
חיוו דנהורין ביה כלילין¹⁹ רצוא ושוב אינון נהורין²⁰ לא מתעכבן
למחמי חבורא חדא אתחברן בההוא זהר²¹ בהאי זה"ר שארי מאן

כיון שאלו נכללו זה עם זה, נראים בו כל הצבעים,
הוא ארגמן, כל מראה האורות כלולים בו. רצוא
ושוב, הם האורות לא מתעכבים לראות, חבור אחד
הם מתחברים בזהר ההוא. בזה"ר הזה שורה מי

מאיר הזהר

א. פי' כמ"ל שהבינה משפעת לז"א והמלכות מקבלת ממנו (מ"מ). ב. פי'
ר"ש חזר לסבדרו שצאר שבע היא המלכות, וחרנה היא הקלי' (מ"מ). ג. נמתק
באור יקר. ד. מלכות הנקראת צאר שבע וצת שבע, על שם שהיא כלולה מו'
מדות והיינו שהיא שמטה כנודע. אמנם אמרו שנת השמטה ולא אמר שמטה שהם
שבע שנים כולם אלא שנת השמטה, שהיא שנה השביעית, הוא לדקדק מאי צין צאר
שבע לצת שבע, כי צת שבע ר"ל צת מדה א' כלולה מו' והיינו שמטה ממש, אמנם
צאר שבע פי' צאר הנובע מו' מדות, א"כ היא שנת השמטה שהיא המלכות שביעית
לו' שנים הקודמין (אור יקר). ה. נודע כי הערלה מקיפה אות הבית שהיא
הפרי, והיינו חרנה חרן ערלה, ה' פה, שהוא מתעלם בתוכו כענין ח"ט ה' ה' פרי,
חט סובין ומורסן סבוצין אותו (אור יקר). ו. היינו לדקדק מלת וילא, כי כל
לשון יליאה הוא לחון לחנונים כענין אלא והיימי רוח שקר, וכענין לא תאמר לו
(אור יקר). ז. שכינה מנזי שם, ולכן ויפגע במקום דהיינו מלכות ממש, שהיא
נקראת מקום וכדפי' ר' חייא דבהא לא פליג עליה ר' חייא אמר כי תקנת תפלת
ערבית שהיא מלכות הוא"ע יסוד ואל מקומו שואף שפי' ר' חייא לעיל (אור יקר).

ח. פי' זה לכ"ע צין לר"ח צין לר"ש, אלא לר"ש הכי פירושה, וילא יעקב
מהמלכות, וילך חרנה לגלי' שהיא חו"ל, וזיני ציני כד מטא לבית אל שהיא מלכות,
ויפגע במקום שהיא מלכות, וילן שם, וכמ"ש לקמן זההר. ולר"ח, הכי פירושה,
וילא יעקב מהבינה, וילך למלכות שהיא חרנה, וכשפגע צה כתיב ויפגע במקום
שהיא מלכות והיא חרנה, שהכל א' (מ"מ). ט. דהוה משמע כולהו ולינו, שיש
ג' מיני אבנים: יש אבנים פסולות שהם חנונים אבן נגף וזור מכשול שמשם הם ג'
אבנים דמתניחין מסכת ע"ו, ויש אבנים שאינם פסולות אלא שאין בהם עיקר היחוד
ומיקון המרכבה ויש אבנים שהם הם עיקר המיקון והמרכבה עליהם, והם הנקראות
תריסר מרגלאן טבאן, ויש תחת ממשלתם ד' ממונות שכינה שאין מספר לגדודיו,
אלא אלו הם ראשי ראשים (אור יקר). י. פי' י"צ צקר (מ"מ). יא. קנא ע"א
(הערת הזהר) יב. גוית (ד"א). יג. נמתק צהגהות הגר"א. יד. הגהות
הגר"א גורס את המוסגר. טו. פי' לא איעקב שהוא ז"א קאי אלא מראשותיו
דמלכות (מ"מ) טז. פי' שיש בו כל המוחין צין דאצא צין דאימא (מ"מ).
יז. פי' שאין בהם השגה, חו"ש לא מתעכבן למחמי (מ"מ). יח. פי' ז"א (מ"מ).

פרשת ויצא יעקב

קמו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

ששורה, הוא שם לאותו הנסתם שלא ידוע כלל, נקרא קול יעקב, בזה נראית האמונה של הכל, אותו נסתר שלא ידוע כלל, בזה שורה יהו"ה. הוא השלמות של כל הצדדים, העליון והתחתון נמצא כאן. יעקב השלמות של האבות שאחוז מכל הצדדים. הזהר הזה על בחירת השם הזה נקרא, שכתוב "ישראל אשר בחרתיך", שני שמות נקרא, יעקב וישראל, בראשונה יעקב ואחר כך ישראל.

הסתר של הסתר הזה, כשהיה בהתחלה, בסוף הזה של המחשבה, שהוא הפירוש של תורה שבכתב, והיא התורה שבעל פה. ועל כן נקרא באר, שנאמר "הואיל משה באר את התורה". בא"ר הוא לאותו שנקרא שבע, שכתוב "ויבנהו שבע שנים". והיינו קול גדול. וסוף המחשבה הזה הוא בא"ר שבע. ויעקב נכנס בראש הזה לאמונה, כיון שנדבק באמונה הזו, הוצרך לו להבחין באותו המקום שנבחנו אבותיו, שנכנסו בשלום ויצאו בשלום.

אדם נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה, וחטא באותה אשת זנונים, הנחש הקדמוני. נח נכנס ולא נשמר, והתפתה אחריה וחטא, שכתוב "וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה". אברהם נכנס ויצא, שכתוב "וירד אברם מצרימה", וכתוב "ויעל אברם מצרים". יצחק נכנס ויצא, שכתוב "וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה", וכתוב "ויעל משם באר שבע". יעקב כיון שנכנס באמונה, הצטרך להכניס

דשאריו שמא איהו לההוא דסתים דלא ידיע כלל קול יעקב אקרי בהאי אתחזי מהימנותא דכלא^א ההוא דסתים ולא ידיע כלל^ב בהאי שריא יהו"ה^ג שלימו דכל סטרין איהו^ד עלאה ותתאה הכא אשתכח יעקב שלימו דאבהו^ה דאחיד מכל סטרינו זה"ר דא על ברירו דשמא דא אקרי דכתיב (ישעיה מא ח) יעקב אשר בחרתיך תרין שמיהן אקרי יעקב וישראל^ו בקדמיתא יעקב ולבתר ישראל

סתרא דסתרא^ז דא כד הוה בקדמיתא בהאי סופא דמחשבה דאיהו פרושא דאורייתא דבכתב^ח ואיהי תורה שבעל פה ועל דא אקרי באר שנאמר (דברים א ה) הואיל משה באר את התורה בא"ר איהו^ט לההוא דאקרי שבע^י דכתיב (מ"א ו לח) ויבנהו שבע שנים והיינו קול גדול ודא סופא דמחשבה בא"ר שבע איהו ויעקב עאל בהאי רישא למהימנותא^{יא} כיון דאתדבק במהימנותא דא אצטריך ליה לאתבחנא בההוא אתר דאתבחינו אבהן דילה דעאלו בשלם ונפקו בשלם^{יב}

אדם עאל ולא אסתמר ואתפתא אבתרה וחטא בההיא אשת זנונים^{יג} נחש קדמאה נח עאל ולא אסתמר ואתפתא אבתרה וחטא דכתיב (בראשית ט כא) וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלה אברהם עאל ונפק דכתיב (שם יב י) וירד אברם מצרימה וכתיב (שם יג א) ויעל אברם מצרים יצחק עאל ונפק דכתיב (שם כו א) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים גררה וכתיב (שם כג) ויעל משם באר שבע יעקב כיון דעאל במהימנותא אצטריך למיעל

תוספתא

דאפיק שבילין כמש בין אתוון ועבד רקיעא דיעקב^א בין תרין רוחין^ב וואטיל ביני שייפי מלולי עד דנחת להאי נ' דאיהו כפופה וחברו לה^ג כחדא צפון ודרום לבתר אתקשרו כחדא האי נ' כפופה באר שבע אקרי ואתמלי מיעקב^ד לאשקאה כל עדרי ענא^ה ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (בראשית כח י) תו מבאר שבע לעילא^ו דהא מינה [נפיק^ז לבתר אזיל] [נפקא לבתר נזיל] לאשקאה לחרנה^ח דאיהו בירא [דלתתא חרון אף יהו"ה חרב יהו"ה דינא כי דינא אלהים ועל דא (תהלים עט א) אלהים באו גוים בנחלתך

שמוציא שבילים היכה בין האותיות, ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דיבורים, עד שירד לנ' הזו שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום. אחר כך נקשרו יחד. ה' הכפופה הזו נקראת באר שבע, ומתמלאת מיעקב להשקות את כל עדרי הצאן. ועל כן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דין, בית הדין, אלהים. ועל כן "אלהים באו גוים בנחלתך".

מאיר הזהר

עו ענמס צהס ונצחנו כצחון את הזהב וכלרופ את הכסף ועלו האצות למקומם צסוד האצילות להיותם רגלי המרכבה העליונה כמאמר רז"ל האצות הן הן המרכבה (ד"א). **גג**. פקודי רמה ע"א (ד"א). עי דע"ה ח"צ פא ע"ג שעומק חטא עץ הדעת הוא שנכנס אדה"ר להסתכל ולהתבונן צעניני הקלי, ויאשת זנונים" הוא כינוי לנוק דסט"א הנוכר לקמן קמה ע"א. **לד**. פי ת"ת (מ"מ). **לה**. דרועין (מ"מ). **לו**. פי חסד וגבורה (מ"מ). **לז**. פי שהמלכות היא צין תרין דרועין והשמאל תחת ראשה והימין מתצקה (מ"מ). **לט**. פי המלכות מתמלאת מו"א (מ"מ). **לפ**. פי צ"ע וע"ד וילא יעקב וכו' פי יעקב אצינו ילא מהמלכות הנק' צאר שבע וילך חרנה לחו"ל ששם הקלי כמ"ש ר"ש צוהר (מ"מ). **מ**. צינה (מ"מ). **מא**. פי ז"א ילא מהצינה (מ"מ). **מב**. פי מלכות, וזה כסברת ר' חייא צוהר (מ"מ).

יט. פי או"א הס צו"א התחלת גילויס (מ"מ). **כ**. פי ארץ (מ"מ). **כא**. פי צינה כי כ"א פעמים אהי"ה גימ' אמ"ת (מ"מ). **כב**. פי ארץ, שכולס מאיריס צו"א (מ"מ). **כג**. יוצן צמ"ש רב, שעיקר שס הו"ה היא צת"ת, לפי ששלשה כלס שצו, חיון ואמלע, ופינימי כולס הו"ה (מ"מ). **כד**. פי ש"ת מוכריע צין חו"ג, וצין צינה ומלכות, ח"ש עילאה ותתאה (מ"מ). **כה**. פי יעקב אע"ה הוא מרכבה לו"א (מ"מ). **כו**. כלומר שהוא מרכבה לכל הו"ק, ה"ה עיקר תיקון הנוק' כמצובר צע"ח שער תיקון הנוק' פרק צ' כלל יט ועוד (הקדו"ש מד ע"ד). **כז**. יעקב היא מלכות, וישראל הוא ז"א (מ"מ). **כח**. עי לעיל נב ע"א, עו ע"א ופצ ע"צ, ענין כניסת אצרהס ושלמה לדיעת הקלי (דע"ה ח"א פא ע"ד). **כט**. והיינו מלכות (מ"מ). **ל**. פי שהמלכות מגלית הארת הצינה ג"כ שנקרא שבע (מ"מ). **לא**. מלכות (מ"מ). **לב**. שלא

זהר

צפון ותלת לסטר מערב ותלת לסטר דרום ותלת לסטר מזרח וההוא מקום עלייהו לאתתקנא בהו וכדין (בראשית כח יא) וישכב במקום ההוא נ"א וישכב י"ב מרגלאן לתתא וכל אינון דרגין דאינון על האי מקום הא אינון כ"ב

כיון דאתתקן ערסא שכיב ביה מאן שכיב ביה שמשא ועל דא כתיב [חסר] [ביעקב (בראשית מח ב) וישב על המטה דהא ליה אתחזי ולא לאחרא ועל דא וישכב במקום ההוא ובגין כך כתיב] (קהלת א ה) וזרח השמש ובא השמש

רבי יצחק הוה יתיב יומא חד קמי מערתא דאפיקותא⁶ אעבר חד בר נש ותרין בנין עמיה והוה אמר חד לחד דא תוקפא דשמשא מסטרא דדרום³ איהו ועלמא² לא אתקיים אלא על רוח¹ בגין דרוח איהו קיומא שלימו דכל סטרין ואלמלא דאיהו קיימא בשלימו לא יכיל עלמא לאתקיימא אמר ליה אחוה זעירא אלמלא יעקב⁵ לא אתקיים עלמא

תא חזי בשעתא דייחדו בנוי יחודא דלעילא ואמרו (דברים ו ד) שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד דא הוא שלימו עלאה לאתיחדא ביחודא חד כדין אתחבר יעקב אבוהון ונטיל ביתיה ויתיב ביה בחבורא חדא עם אבהן לאתחברא דכר ונוקבא כחדא¹

אמר רבי יצחק אשתתף בהדייהו ואשמע מאי קאמרי אזל בהדייהו פתח ההוא בר נש ואמר (תהלים קלב ח) קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון עזך קומה יהו"ה למנוחתך¹ כמאן דאמר יקום מלכא לבי נייחא דמשכניה תרין אינון הוו דאמרו קומה יהו"ה משה ורוד משה אמר (במדבר י לה) קומה יהו"ה ויפוצו אויביך² ודוד אמר קומה יהו"ה למנוחתך מאי איכא בינייהו אלא משה כמאן דפקיד לביתיה³ קאמר משה פקיד ליה לאגחא קרבא לקביל שנאו דוד זמין ליה לנייחא כמה דמזמין (ליה) למריה זמין למלכא ולמטרוניתא עמיה הה"ד קומה יהו"ה למנוחתך אתה וארון עזך בגין דלא לאפרשא לון¹

כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו (תהלים קלב ט) מכאן אוליפנא דמאן דמזמן למלכא ישני

צפון, ושלש לצד מערב, ושלש לצד דרום, ושלש לצד מזרח. והמקום ההוא עליהם להתקן בהם [להיות נתקנת על ידם], ואז "וישכב במקום ההוא". ("וישכב", י"ב מרגליות למטה, וכל אותן הדרגות שהן על המקום הזה, הרי הן כ"ב).

כיון שנתקנה המיטה, שכב בה. מי שכב בה, השמש. ועל כן כתוב ביעקב "וישב על המטה", שהרי לו ראויה ולא לאחר. ועל כן "וישכב במקום ההוא", ולכן כתוב "וזרח השמש ובא השמש".

רבי יצחק היה יושב יום אחד לפני מערת אפיקותא [שם מקום]. עבר איש אחד ושני בניו עמו, והיה אומר אחד לשני, זה חוזק השמש הזה הוא מצד הדרום, ואין העולם מתקיים אלא על הרוח, משום שהרוח היא קיום השלמות של כל הצדדים, ואלמלא שהוא עומד בשלמות, אין העולם יכול להתקיים. אמר לו אחיו הקטן, אלמלא יעקב, לא התקיים העולם.

בא וראה, בשעה שיחדו בניו את היחוד שלמעלה ואמרו "שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד", זוהי השלמות העליונה להתייחד ביחוד אחד, אזי התחבר יעקב אביהם, ונטל את ביתו, וישב בו בחיבור אחד עם האבות, להתחבר זכר ונקבה יחד.

אמר רבי יצחק, אשתתף עמהם ואשמע מה הם אומרים. הלך עמהם, פתח אותו האיש ואמר, "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך". "קומה ה' למנוחתך", כמי שאומר יקום המלך לבית מנוחת משכנו. שנים הם היו שאמרו "קומה ה'", משה ורוד. משה אמר "קומה ה' ויפוצו אויביך", ורוד אמר "קומה ה' למנוחתך". מה ההבדל ביניהם, אלא משה, כמי שמצוה את ביתו הוא אמר. משה צוה אותה להלחם קרב כנגד שונאיו. ורוד הזמין אותה למנוחה, כמו שמזמין (לו) את רבו, מזמין את המלך והמלכה עמו. זהו שכתוב "קומה ה' למנוחתך אתה וארון עזך", כדי שלא להפרידם.

"כהניך" ילבשו צדק וחסידך ירננו, מכאן למדנו, שמי שמזמין את המלך, ישנה

מאיר הזהר

ז"א (מ"מ). ט. מלכות (מ"מ). ט. משה רבינו היה מרכבה אל הת"ת בקוד הדעת, וצידו היה המלכות לכל אשר יחפוץ יטנה כבעל ממש, לך אמר קומה ה' ויפוצו שאף אס תחלב שבדין ויפוצו שאף אס תחלב שבדין צדו לשפוך חממה אל הגוים והיינו כמאן דפקיד לביניה. אס דוד ע"ה ח"ו אס היה אומר קומה ה' ויפוצו והיה הדין מתהפך מה צדו לעשות שהרי אין לו כח כמשה רבינו, לך אדרבה כל פעולותיו לא היו לעורר דין אלא לנטל הדין (אור יקר). י. קשיא ליה, דכיון דאמר קומה ה' למנוחתך, ודאי דהיינו שיצא אל המקדש אל המנוחה והנחלה שהיא המלכות, א"כ מאי אתה וארון עזך, ומיך בגין דלא לאפרשא לון, שאס היה אומר קומה ה' למנוחתך לחוד ת"ת היא מתפחד מן הדין שמה יראה פירוד, וגמלא מה שאמר משה קומה ה' אהדר השם למלכות ומה שאמר דוד אהדר השם לת"ת (אור יקר). יא. כונת דוד המלך ע"ה למ"ש הרב ז"ל שאור החסד

א. שם מקום והמערה סמוך לה (ד"א). ב. תוקף ז"א וצנינו מהחסדים דאימא (מ"מ). ג. מלכות (מ"מ). ד. ז"א (מ"מ). ה. צא לרבות שלא זו בצלד אלא על ידי יחוד ת"ת ומלכות נוסף על זה הוא קיום העולם, דהיינו יעקב שהוא שלמות יחוד ת"ת ומלכות (אור יקר). פי' אלמלא ז"א אין קיום למלכות והיינו מ"ש אחיו הגדול נמי. א"כ מ"ש ועלמא לא אתקיים אלא על רוח פי' כל העולמות אינם מתקיימים אל על ידי שם מ"ה החסד ולפי זה מ"ש אחוה זעירא א"ש (מ"מ). ו. ת"ת ומלכות אח"כ כדפי' וראייתה כלה דמתקשטא בגוונהא שהם גוויי הקשט ומיד לזכור צדית עולם שהוא היחוד. ויש דרכים רבים צפסוק שמע ישראל ואפשר דעס הוית שנפרשהו על כל האצילות ולא נחוס לייחס המלות צו"ק עכ"ז ביחוד פסוק שמע ישראל לא נכללה המלכות בצחי' נקצה אלא בצחייתה צעולם הזכר וצחי' הקצה היא נרמו בצדך שם כבוד מלכותו לעולם ועד (אור יקר). ז. הוא

פרשת ויצא יעקב

קמח ע"א²

ספר הזהר

תרגום

סתרי תורה

מנחתא¹ להיה סטרא בגין דמאן דאשתזיב מתמן איהו רחימא וברירא דקודשא בריך הוא מאי כתיב (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע סטרא דרוא דמהימנותא² וילך חרנה סטרא דאשת זנונים³ (הושע א ב) אשה מנאפת (משלי ל כ) סטרא דסתרין⁴ | סתרא⁵ מגו | ד| תוקפא דטיהרא⁶ דיצחק (נפק) מגו דורדיא דחמרא | נפק⁷ | חד נעיצו קטירא כליל חד דכר ונוקבא סומקא כוורדא⁸ | מתפרשן לכמה סטרין ושבילין דכורא אקרי סמא⁹ ל נוקביה כלילא בגויה תדיר כמה דאיהו בסטר קדושה הכי נמי בסטרא אחרא דכר ונוקבא כלילן דא בדא נוקבא דסמא¹⁰ ל נחש אקרי אשת זנונים קין כל בשר קין הימים תרין רוחין בישין מתדבקן כחדא רוחא דדכורא דקין¹¹ רוחא דנוקבא בכמה אורחין ושבילין מתפרשא ומתדבקא בהוא רוחא דדכורא קשיטת גרמה בכמה תכשיטין כזונה מרחקא קיימת בריש אורחין ושבילין לפתאה בני נשא

מנחה לצד ההוא, משום שמי שניצל משם הוא אהוב ונבחר של הקדוש ברוך הוא. מה כתוב, "ויצא יעקב מבאר שבע", הסתר של סוד האמונה. "וילך חרנה", הצד של אשת זנונים, אשה מנאפת. סתר הסתרים, סתר מתוך התוקף של אורו של יצחק (יצא) מתוך שמרי היין, יצאה צורה מורכבת אחת, כוללת יחד זכר ונקבה, אדומה כמו שושנה, נפרדים לכמה צדדים ושבילים. הזכר נקרא סמא⁹, ונקבתו כלולה בתוכו תמיד. כמו שהוא בצד הקדושה, כך גם בצד האחר זכר ונקבה כלולים זה עם זה, הנקבה עם סמא⁹, נחש, נקראת אשת זנונים. קין כל בשר, קין הימים. שתי רוחות רעות נדבקות יחד, רוח הזכר דקה, רוח הנקבה בכמה דרכים ושבילים נפרדת, ונדבקת באותה הרוח של הזכר. מקשטת את עצמה בכמה תכשיטים, כמו זונה מרוחקת, עומדת בראש הדרכים והשבילים לפתות בני אדם.

שטיא דקריב בהדה אתקיפת ביה ונשקת ליה¹² מסכת ליה חמרא דדורדיא¹³ דמרורת פתנים כיון דשתי אסטי אבתרה לבתר דחמאת ליה סטי אבתרה מאורחא דקשוטא אפשיטת גרמה מכל אינון תקונים דהות מתתקנא לגבי דההוא שטיא תקונין דילה לפתאה לבני נשא שערהא מתקנין סומקן כוורדא אנפאה חוורין וסומקין באודנהא¹⁴ תליין שיתא תקונין אטונא דמצרים תליין על קדלהא¹⁵ כל חילי דארעא דקדם פיה מתתקנא בפתיחו דקין יאה בתקונהא לישינא חדידא כחרבא שעיען מלהא כמשחא שפוואה יאן סומקין כוורדא מתיקו בכל מתיקו דעלמא ארגוונא לבשת אתתקנת בארבעין תקונין¹⁶ חסר חד שטיא¹⁷ | נ"א דא | סטי אבתרהא ושתי מכסא דחמרא ועביד בה ניאופין ואסטי אבתרה מה עבדת שבקת ליה נאים בערסא וסלקת לעילא ואלשינת עליה ונטלא רשו ונחתא

השוטה שקרב אליה, מחזיקה בו ומנשקת אותו, מוזגת לו יין המשומר של מרורת פתנים [ארס נחשים], כיון ששותה סוטה אחריה. אחר שרואה אותו סוטה אחריה מדרך האמת, מפשיטה את עצמה מכל אותם התקונים שהיתה מתקנת לשוטה הזה. התקונים שלה לפתות בני אדם: שערותיה מתוקנים אדומים כשושנה, פניה לבנים ואדומים, באזניה תלויים ששה תקונים של אטון מצרים, תלויים על צוארה כל חיילות ארץ קדם, פיה מתוקן כפתיחה דקה יפה בתקוניה, לשון חדה כחרב, דבריה חלקים כשמן, שפתותיה יפות אדומות כשושנה מתוקות בכל המתיקות של העולם, לבושה ארגמן, מתוקנת בארבעים תקונים חסר אחד. שוטה (זה) שסוטה אחריה ושותה מכוס היין ועושה עמה נאופים וסוטה אחריה, מה היא עושה, משאירה אותו ישן במטה, ועולה למעלה ומלשינה עליו, ונוטלת רשות ויורדת.

אתער ההוא שטיא וחשב לחייבא בהדה כקדמיתא והיא אעדיאת תקונהא מינה¹⁸ ואתהדרת גיבר תקיף קאים לקבליה לביש לבושא דנורא מלהטא בדחילו תקיף מרתתא

מתעורר השוטה ההוא, וחושב לצחוק עמה כמו בראשונה, והיא מסירה את תקוניה ממנה, וחוזרת לגיבור חזק שעומד כנגדו, לבוש בלבוש של אש לוהטת, בפחד חזק מרתת

מאיר הזהר

הדין (ד"א). יט. בגלל דקומו ולכן אין צדו לפתות ולכן רק מקטרג (בהגר"א על ספד"ל לא ע"ג). יט. שהקליפות צת זוגו של סמא"ל היא מתדמית ענמה לפני השועה שהוא החוטא בכל מניי קישוט ויופי ומוזגת לו הכוס והוא ענין יורד ומסטיין וכו' (ד"א). כ. שמרים (ד"א). כא. באזני הקליפה היא כשמתקשטת לפני החוטא אזי יש באזנה ו' תקונים אטון מנרים והוא פסוק במשלי ז (ד"א). כב. פירוש נוס וזה וחלי כמס. הרש"ב (נ"א). כג. היא מתקנת ענמה במ"ט תקונים שהם מ"ט פנים טמא כי זה לעומת זה עשה האלקים כנגד מ"ט שערי טהור שבקדושה כמ"ט מזה בעל הפרדס בשער השערים שער שלישי (ד"א). ר"ל לעומת ט"ל הקדש צמ' יה"ו צמילוי אלפין. א"מ (נ"א). ויקרא קיד ע"ב (הערת הוהר). כד. מסי' מתנת תקונהא שהיתה מתראה צהן ועומדת כנגדו כגבור חזק ותקיף להלשין עליו למעלה כמבואר (ד"א).

צבלי הגזורה ואור הגזורה צבלי חסד ולכן אם הלויים שהם גזורה אומרים שירה והשיר ג"כ הוא מנזר הגזורה לא יהיה התכללות חסד בגזורה וגזורה בחסד לכן דוד הביא הכהנים עם החסדים לרנן הרינה שהיא בגזורה כמ"ט הזהר צ"י וימי וצ"י ויקרא שמתה בצפרא ורננה ברמשא וכשהצנים אומרים רינה נכלל חסד בגזורה וגזורה בחסד שהכהן שהוא חסד מתחבר עם רינה שהיא גזורה ועו"ז נמתקים הגזורות על ידי החסדים ולכן הקב"ה אוקים מלה כרעומיה כיון שכוננת דוד למתק הגזורות על ידי החסדים (מ"מ). יג. ולגתתא (הגהות הגר"א). יג. מלכות (מ"מ). יד. פי' שירד לקלי' לצרר הצירורים (מ"מ). טו. סודי סודות ונסתר מהנסתרים הוא זה (ד"א). טז. מתוקף הדין של מדת יצחק נשתלשל למטה מגבול הקדושה כענין השמרים שהם למטה מצבית היין כך הם הקליפות למטה מגבול הקדושה (ד"א). יז. אדום כשושנה מנזר מוקף מיריות

זהר

עובדיו בגין למיהב חדוה למלכא אי ארחה דמלכא דחדאן ליה בדיחי הדיוטי יסדר קמיה בדיחי רופינוס ופרדשכיה ואי לאו לאו איהו (בגין) בדיחותא דמלכא

תא חזי דוד זמין ליה למלכא ולמטרוניתא לנייחא מה עבד שני בדיחי דמלכא בגין רופינוס ומאן נינהו דכתיב (תהלים קלב ט) כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו וחסידך ירננו לוייך ירננו מבעי ליה דהא ליואי אינון בדיחי מלכא והשתא דוד דזמין ליה לנייחא עבד כהני וחסיד דליהו אינון בדיחי מלכא

אל קב"ה (דוד לא בעינא לאטרחא) | עלך נ"א אלין | נ"א אמר ליה קב"ה דוד לאו הכי אמר ליה [דוד מארי] (לאו הכי אלא) כד אנת בהיכלך את עביד רעותך השתא [דזמינא] | דזמינא | לך ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין דאינון חשיבי יתיר אע"ג דלאו ארחהו בהאי

מכאן אוליפנא דמאן דאיהו בביתיה יסדר אורחיה ועובדיה כרעותיה אי מזמנין ליה עביד רעותא דאושפיזיה כמה דמסדר עלוי דהא דוד אחלף ליואי וסדר כהני וקב"ה אוקים מלה כרעותיה אמר דוד (שם י) בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא [ד] קא סדרנא לא יתוב לאחורא אל קב"ה דוד חייך אפילו במאנין דילי לא אשתמש אלא במאנין דילך ולא זז קב"ה מתמן עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן דכתיב (שם יא) נשבע יהו"ה לדודי אמתי לא ישוב ממנה מפרי בטנך¹⁶ אשית לכסא לך¹⁷ אתא רבי יצחק ונשקיה אמר אי לא אתינא להאי ארחא אלא למשמע דא דיי **פתח** חד בריה ואמר (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה היינו דכתיב (שם ב כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה רמו (ד) כד נפקו ישראל מבי מקדשא ואתגלו ביני עממיא כמה דאת אמר (איכה א ו) ויצא מן בת ציון כל הדרה וכתוב (שם ג) גלתה יהודה מעוני וגו'

פתח אחרא [זעירא] ואמר (בראשית כח י) ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש וגו' | מאי יי ויפגע במקום למלכא י

את מעשיו כדי לתת שמחה למלך, אם דרך המלך שמשמחים אותו בדחנים פשוטים, יסדר לפניו בדחנים נכבדים ושרים גדולים, ואם לא, אז אין (משום) שמחת המלך.

בא וראה, דוד הזמין את המלך והמלכה למנוחה, מה עשה, שינה את בדחני המלך בשביל שרים ונכבדים, ומי הם, שכתוב "כהניך ילבשו צדק וחסידך ירננו". "וחסידך ירננו", היה צריך לכתוב לוייך ירננו, שהרי הלויים הם בדחני המלך, וכעת דוד שהזמין אותו למנוחה, עשה את הכהנים והחסידים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. (אלו נ"א אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך), אמר לו דוד, רבוני, (לא כך, אלא) כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך, כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מכאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו. אמר דוד, "בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך", הסיפור שסדרתי לא ישוב אחור. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפילו בכלים שלי לא אשתמש אלא בכלים שלך. ולא זז הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב "נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנך אשית לכסא לך". בא רבי יצחק ונשק לו, אמר, אם לא באתי לדרך הזו אלא לשמוע את זה, די לי.

פתח בן אחד שלו ואמר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", היינו שכתוב "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו".

דבר אחר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", רמו כשיצאו ישראל מבית המקדש והוגלו בין העמים, כמו שנאמר "ויצא מן בת ציון כל הדרה", וכתוב "גלתה יהודה מעוני" וגו'.

פתח קטן אחר ואמר, "ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש" וגו'. מה זה "ויפגע במקום", [משל]

מאיר הזהר

הדקות, ראוי שיכנס כל הרומניות העליון דקדומו צענפיה התחמוטים ואזני ציתה יהיו המרכבה והמנע, ו"ש במאני דילי שהם י"ג גבולי אלכסון העליונים לא אלתבש, אלא ב"צ אצנים תמאין, וכן מזה נקיש לשאר פרטי קשועי היחוד שהכל היה לפי דרך מלכות (אור יקר). לא מצעיל שאיני מצוה מאנין דילך שלא אשתמש בהם אדרבה לא אשתמש במאנין דילי אלא במאנין דילך כדי שיהיה המימוק, היינו דכתיב על כן יעזוב איש את אביו וכו' זה כמו פי ר' חייא דלעיל שיעקב הוא ז"א ובאר שבע היא צינה. ד"א פי זה כפי ר"ש דלעיל (מ"מ). ת. למלכות (אור יקר). ט. שהוא מ"מ (אור יקר). י. אלא מיוחדים לה לעולם (אור יקר). יא. שהם חייליה הנמנאים ממנה וכן נשמתן של דיקים (אור יקר). יב. כענין ויקח מאצני המקום, ולדוד ממש שגרס היחוד המתנה כמשמעה (אור יקר). יג. מט ע"ג (הערת הזוהר). יד. מ"מ (אור יקר).

א. דברי משלים וחידות של שרים ופקידים נכבדים (ד"א). ב. שניה אותם המשמחים המלך דברי משלים ושמוק (ד"א). ג. רל ע"ג רל ע"א (הערת הזוהר). ד. שאין דרך המדות צדק, ודוד אמר הן אמת למעלה אין נורף בזה אמנם למטה שהוא צעור דוד עבדך שהיא השכינה שקביצ רשעים יתהלכון אל תש פני משיחך (אור יקר). ה. למעלה ה"מ כולל הדין והחסד והדין שם משמח ה"מ ובהיות מיקון הדין למעלה במקומו בין החסד והגבורה, שאין למעלה קריבת החלונים בקל ע"י הלויים מתמקן הדין כאמרו ועבד הלוי הוא, דהיינו שהיו מרגנים ומתקנים דין הגבורה שיהיה יין המשמח לא יין המשכר ולכן צבית המלך למעלה צבחינת ה"מ צדימי מלכא דהיינו המשמחים הדין שלא יהפך לאכזר הם הלויים וכו' (אור יקר). ו. יעציד רעותיה (דפ"ו). ז. כלומר, כיון שרצון המלכות שיהיה היחוד למטה במקום הגילוי אליה, ולא למעלה במקום

פרשת ויצא יעקב

קמח ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

למלך שהולך לבית המלכה, צריך לפגוש אותה ולקבשם אותה בדברים כדי שלא תמצא אצלו כהפקר, ולא עוד, אלא שאפילו יש לו מיטה של זהב וכסתות מרוקמות מעשה רוקם לישון בהם, והיא מתקנת לו מטתו מאבנים בארץ ובחדר של תבן, יעזוב את שלו וילון בהם, לתת לה נחת, וכדי שיהיה הרצון שלהם יחד בלי אונס. כמו שלמדנו כאן, שכיון שהלך אליה, מה כתוב, ("וילן שם כי בא השמש", להראות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא, כדי לתת לה נחת שאפילו אבני הבית אהובים לפניו ללון בהם, (שכתוב "וישכב במקום ההוא").

בכה רבי יצחק, (וחייד) ושמח. אמר, אלו המרגליות תחת ידיכם ולא אלך אחריכם. אמרו לו, אתה תלך לדרכך ואנו נכנס לעיר להלולא של בני זה. אמר רבי יצחק, עכשיו יש לי ללכת לדרכי.

דאזיל לבי מטרוניתא בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין בגין דלא תשתכח גביה כהפקירא ולא עוד אלא דאפילו אית ליה ערסא דדהבא^{טו} | וכסותותי | (וכסותותי) מרקמאן^{טז} באפלטיותא^{טז} [למיכת] (לא יבית) בהו ואיהי מתקנא ערסיה באבנין^{טז} בארעא ובקיסטרא דתיבנא^{טז} ישבוק דידיה ויבית בהו^{טז} למיהב לה נייחא ובגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו כמה דאוליפנא הכא דכיון דאזל לגבה מה כתיב (נ"א) וילן שם כי בא השמש לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביומא) ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא (בראשית כח יא) בגין למיהב לה נייחא דאפילו אבני ביתא רחימין קמיה למיכת בהו | נ"א דכתיב וישכב במקום ההוא

בכה רבי יצחק (וחייד) [וחדין] אמר מרגלאן אלין תחות ידיכו ולא אזיל בתרייכו אמרו ליה את תזיל לאורחך ואנן נייעול למתא להלולא דהאי בריכא^{טז} אמר רבי יצחק השתא אית לי למתך לארחי

סתרי תורה

עצמה, ונפשה ערומה, מלאה בעינים מפחידות, חרב שנונה בידו. טפות מרירות תלויות מהחרב ההיא. הורג את השוטה ההוא, וזורק אותו לתוך גיהנם.

יעקב ירד אליה והלך למקומה, שנאמר "וילך חרנה", וראה את כל תיקון הבית, וניצל ממנה. הזכר שלה סמא^ל, הרע לפניו, וירד לערוך בו קרב ולא יכל לו, שכתוב "ויאבק איש עמו" וגו'. אזי ניצל מן הכל, והשתלם בשלמות, והתעלה בדרגה שלמה ונקרא ישראל. אז עלה לדרגה עליונה ונשלם בכל, ונהיה העמוד האמצעי, ועליו כתוב "והבריה התיכון" וגו'.

מהו "ויגע בכף ירכו", לו לא יכל, אבל נגע בכף ירכו שהם נדב ואביהוא שיצאו מירכו של אהרן, (בסבת אש זרה. והרי התעוררו לשמרך מאשה זרה וגו', ותפסה אותם ברשותה. בא וראה מה כתוב ביעקב השלם נ"א ועל יעקב כתוב) "והבריה התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה".

גרמא ונפשא ערומה מלייא דעיינין^{טז} דחלן חרבא שננא בידיה טיפין מרירן תליין מההוא חרבא קטיל ליה לההוא שטיא וארמי ליה לגו גיהנם^{טז}

יעקב נחת לגבה ואזל לאתרה שנאמר (בראשית כח י) וילך חרנה וחמא כל תקון ביתא ואשתויב מינה (דבורא דיליה) | דכורא דילה סמא^ל |^{טז} אבאיש קמיה ונחת לאנחא ביה קרבא ולא יכיל ליהי^{טז} דכתיב (שם לב כד) ויאבק איש עמו וגו' כדון אשתויב מכלא ואשתלים בשלימו ואסתלק בדרגא שלים ואתקרי ישראל^{טז} כדון סליק בדרגא עלאה ואשתלים בכלא והוה עמודא דאמצעיתא ועליה כתיב (שמות כו כח) והבריה התיכון וגו'

מהו (בראשית לב כה) ויגע בכף ירכו ליה לא יכיל אבל נגע בכף ירכו דאינהו נדב ואביהוא^{טז} דנפקו מן ירכו דאהרן | נ"א בסבת אש זרה והא אתערו (משלי ז ה) לשמרך מאשה זרה וגו' ותפסא לון ברשותה תא חזי מה כתיב ביעקב שלימא | (ועל יעקב כתיב) (שמות כו כח) והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריה מן הקצה אל הקצה^{טז}

מאיר הזהר

ויאבק איש עמו וגו' והוא סמא^ל כמבואר (ד"ה). **כה**. ר"ל מתחלה האשה ואח"כ האיש ולפיכך כתיב תחלה חרנה ואח"כ חן (נ"ה). **כו**. משמע מכח השלימות שנאבק עם המלאך ונחמו לפיכך נקרא ישראל. א"מ (נ"ה). **כו**. כתב הרב בספר הליקוטים ח"ל דע כי נדב ואביהו שורשם מקין, והנה קין נטל מאדם בחי הנצח והוד שבו וזה היטה נשמת קין ונו"ה הם בחי מרי פלגי גופא ולכן כנגד זה היו נדב ואביהו מרי פלגי גופא דלא אנסיבו לטענה זו עכ"ל. ח"ש הזהר דאינהו נדב ואביהו דנפקו מן ירכו דאהרן וכינה אותם הפ' על יעקב לרמוז שהם מנו"ה דז"א (מ"מ). **כח**. הוא כינוי לעץ החיים הכולל את כל ו"ק (ביאורים ח"ב ד ע"ה).

כו. כתב הרב ז"ל כי ז"א עיקר מושבו הוא צהיכל הצינה, ששם הארות גדולות. וכשבא אל המלכות אע"פ שמניח הארומיו שהם אורות הצינה ומוצא אל המלכות י"ב בקר שנק' אבנים, אפ"ה ישבד דידיה ויבית בהו, ח"ש ואיהי מתקנא ערסיה באבנין בארעא (מ"מ). **טז**. וכסמות שלו הם מרוקמים (ד"ה). **יז**. צמיני ציורים (ד"ה). **יח**. פנחס רכד ע"א רמג ע"ב (הערת הזהר). **יט**. צאהל וחדר של תבן (ד"ה). **כ**. וילן בהם (ד"ה). **כא**. לשמחת חמונת בני (ד"ה). **כב**. מלאים עינים ור"ל מלא נצוטי אש המתנווללים ממנו (ד"ה). **כג**. משליכו לגיהנום (ד"ה). **כד**. זכר של לילית הרשעה הרע לפניו שניטול יעקב ממנה וירד להלחם עמו כמ"ש

זהר

אזיל ליה וסדר מלין קמיה דרבי שמעון אמר רבי שמעון ודאי שפיר קאמרו [וכלא בקב"ה אתמר] אמר מלין | אינון | (אלין) מבני בני דרבי צדוק חלשא נינהו מאי טעמא אקרי חלשא בגין דארבעין שנין אתעני על ירושלם דלא יתחרב ביומוי והוה פריש על כל מלה ומלה דאורייתא רזין עלאין ויהיב בהו ארחא לבני עלמא לאתנהגא בהו

אמר רבי יצחק לא הווי (אלא) יומין זעירין [עד] דאערענא בההוא בר נש ובריה זעירא עמיה אמינא ליה אן הוא ברך אחרא א"ל עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו כיון דאשתמודע ביה) א"ל חייך דלא [זמיננא] (זמינא) לך להלולא דברי בגין תלת מלין חד דלא ידענא כך ולא אשתמודענא לך דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה [יקריה ו] דילמא אנת גברא רבא ואפגים יקרך וחד דילמא אנת אזיל בארחך בכהילו ולא אטרח עלך וחד דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא דאורחא דילן דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה כלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון אמינא ליה קב"ה ידין לך לטב⁶ אמינא ליה מה שמך א"ל צדוק זוטא

בההוא שעתא אוליפנא מניה תליסר | נ"א תריסר | רזין עלאין באורייתא ומן בריה תלת חד בנבואה⁷ וחד נ"א [ותרין] (בחלמאי) (בחלמא) ואמר מה [נ"א וחד] בין נבואה לחלמא נבואה בעלמא דכורא איהו וחלמא בעלמא דנוקבא ומהאי להאי⁸ כשיתא⁹ דרגין נחתא נבואה בימינא ובשמאלא וחלמא בשמאלא וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא בגין כך חלמא איהו בכל עלמא אבל כפום דרגיה¹⁰ הכי חמי כפום בר נש הכי דרגיה | ד| נבואה לא אתפשטא אלא באתריה

תא חזי מה כתיב (בראשית כח יב) ויחלום' והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו פתח ואמר (יחזקאל א ג) היה היה דבר יהוה אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד יהוה היה היה נבואה לשעתא¹¹ (היתה) [הוות] דאצטרך על

הלך לו וסידר את הדברים לפני רבי שמעון. אמר רבי שמעון, ודאי יפה אמרו, והכל נאמר בקדוש ברוך הוא. אלה שאמרו את הדברים הללו, הם מבני בניו של רבי צדוק החלש. למה נקרא חלש, משום שארבעים שנה התענה על ירושלים שלא תחרב בימיו, והיה מפרש על כל דבר ודבר של התורה סודות עליונים ונותן בהם דרך לבני העולם להתנהג בהם.

אמר רבי יצחק, לא היו (אלא) ימים מועטים עד שפגשתי אותו האיש, ובנו הקטן עמו. אמרתי לו, איפה בןך האחר. אמר לי, עשיתי לו הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתונת בני משום שלשה דברים: אחד, שלא ידעתי בך ולא הכרתי אותך, שמזמינים את האדם כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד, אולי אתה הולך לדרכך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד, שלא תתבייש לפני אנשי החבורה, שדרכנו, שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כולם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך, אמר לי, צדוק הקטן.

באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר (שנים עשר) סודות עליונים בתורה, ומבנו שלשה: אחד בנבואה, ואחד (ושנים) בחלום. ואמר, מה בין נבואה לחלום, נבואה בעולם הזכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה כשש דרגות יורדים, הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, לכן החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו, כך נראה, כפי האדם כך דרגתו. הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא וראה מה כתוב, "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", פתח ואמר, "היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים על נהר כבר ותהי עליו שם יד ה'". "היה היה", נבואה לשעה שהיתה נצרכת על הגלות, משום שהשכינה ירדה עם ישראל

מאיר הזהר

היתה שנתמעטה רחל עד מדויה דמלכא וצקוד ד"ל וכו' כל בחינות הנבואה הן בנה"י דז"א וכו'. והנה ידוע שחזה דז"א שם א' דק"ג שה"ס אהי"ה המאיר בוא"ו דמ"ה וכשמעלס א' אז הוא ד"ס, וה"ס גול"ה, וכשי"ש הא' אז הוא גול"ה. וכו' א' של אהי"ה הוא לללה ואומיות הי"ה הן לרחל, וצוה נבוא לציאור מאמרנו שאומר נבואה לשעתא היתה, כעין הוראת שעה ולא לפי שורת הדין וכמ"ש לקמן, שלא היה ראוי ששם תתגלה הקדושה, וזהו היה היה, לא שראוי להיות כך אלא היה היה כעין דיעבד. אי נמי שעד אותו הזמן לא נגלתה נבואה בחוץ לארץ כי אין זכות ושייכות למיזונים השולטים בחו"ל להעשות נזירות לשפע הנבואה, עד שהוצרך להוות היתה חדשה כדי שתוכל להראות. וסיבת הדבר דאצטרך על גלותא, וזהו צין לחוק לב ישראל בצרפתס וצין להאיר לשכינה שתחזק להגין על ישראל ולכן הוצרכה

א. לפי שכל העומים שקבר ר' צדוק זוטא כולם למעלה רב יצחק שדן אותו לאדם גדול ומשוב (מ"מ). ב. פי שהנבואה מנו"ה דז"א (מ"מ). ג. פי החלום מנבואה אל ואמר מה צין וכו' פי זה דבר שלישי (מ"מ). ד. ילכה כי מהנלח עד גבריאל ה' ס' מדרגות והס נהי"ס צריאה יצירה על היכל הרעון ששם גבריאל כוזכר בצפרה פקודי צהיכל שמימאה ע"ש וכל אחד כלול מי' הרי ס' וזהו מרו"ל חלוס אחד מס' נבואה. ז"ח (נ"א). ע' לקמן צק"מ וצמענר לדף (הערת הוזהר). ה. צשימא (מ"מ). ו. נג ע"א (הערת הוזהר). ז. עי דע"ה ח"ב קלה ע"ג. ח. לרמזו שנגלתה לו השכינה בארץ כשדים הטמאה ששם מלכות הרשעה ותחמית הקליפה ועכ"ד על נהר כבר ולמה נקרא נהר כבר שצב"ר אמרו שהוא פרט ולמה כאן שיה שמו ותיך דהוה כבר וכו' (מ"מ). ט. [כהקדמה:] מדרגת גלות בצל

פרשת ויצא יעקב

קמט ע"א²

ספר הזהר

תרגום

גלות, וראה יחזקאל מה שראה לפי שעה. ואף על גב שאותו המקום לא ראוי לזה, לכן "היה היה". מה זה "היה היה", אלא היה למעלה, הנה למטה, שכתוב "סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה". נוטל (אותו) למעלה, ונוטל (אותו) למטה. "היה היה", אחד למעלה ואחד למטה.

גלותא בגין דשכינתא נחתת בהו בישראל בגלותא' וחמא יחזקאל מה דחמא לפום שעתא ואף על גב דלא אתחזי (ל)ההוא אתר להאי בגיני כך היה מאי היה היה¹ אלא היה לעילא היה לתתא דכתיב סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה נטיל (ליה) לעילא ונטיל (ליה) לתתא היה היה חד לעילא וחד לתתא²

בא וראה, הסולם הזה מחזיק בשני עולמות, במעלה ומטה, בארץ כשדים על נהר כבר, בארץ כשדים, במקום שהגלות שורה בו, ועם כל זה על נהר כבר. מה זה נהר כבר, אלא שהיה כבר מקודם לכן, שהשכינה

תא חזי האי סלם בתרי עלמין אתתקף³ בעילא ותתא בארץ כשדים על נהר כבר בארץ כשדים באתר דגלותא שריא ביה [ועם כל דא על נהר כבר] מאי נהר כבר אלא דהוה כבר מקדמת דנא דשכינתא

סתרי תורה

ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה⁴, החלום, המדרגה הששית מאותן שתי דרגות הנבואה, עד אותה הדרגה הן שש דרגות, ועל כן החלום אחד מששים דרגות של נבואה. סולם, ראה את בניו שעתידים לקבל תורה בהר סיני. סולם זה סיני (בגימטריא), משום שהוא נעוץ בארץ וחושב בעליה לשמים, וכל המרכבות והמחנות העליונים, כולם יורדים לשם עם הקדוש ברוך הוא כשנתן להם את התורה, וראה הכל, ראה את מטטרון⁵ זקן הבית ששולט בכל אשר לו, שהוא עומד בשלטונו על העולם (הזה), בשלטון של שם שד"י, ועולה למעלה בעלית שם רבונו הוי"ה. המקום שיעקב הושלם בו לאחר מכן. וראשו של שם שד"י הוא י', וזה מגיע השמימה. כיון שהגיעה ועלתה האות הזו למקום ההוא, הושלם ונקרא באותו שם של רבונו הוי"ה.

ויחלום והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה (בראשית כח יב) חלמא מדרגא שתינתא מאינון דרגין תרינ דנבואה⁶ עד ההוא דרגא שית דרגין אינון ועל דא חלמא חד משתינ דרגין דנבואה סלם חמא בנוי דזמינין לקבלא אורייתא בטורא דסיני סלם דא סיני [בגי'⁷] דאיהו נעיץ בארעא וחשיב בסליקו לשמיא וכל רתיכין ומשריין עלאין כלהו נחתי תמן בהדי קודשא בריך הוא כד יהיב לון אורייתא וכלא חמא מטטרון⁸ סבא דביתא דשליט בכל דיליה דאיהו קאים בשלטנו על האי עלמא | בשולטנו בשם | שד"י וסליק לעילא בסליקו דשמא דמריה יהו"ה⁹ אתר דיעקב אשתלים ביה לבתרי¹⁰ וראשו דשם שדיי איהו י' ודא מגיע השמימה¹¹ כיון דמטי וסליק את דא לההוא אתרי¹² אשתלים ואתקרי בההוא שמא דמאריה יהו"ה

והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו¹³. אותם המלאכים הקדושים שקרובים למלכות עולים, ואותם האחרים שאינם קרובים יורדים. ועוד, בו הם עולים ויורדים, כשהוא עולה, עולים עמו, כשהוא יורד, יורדים עמו.

והנה מלאכי אלהים¹⁴ עולים ויורדים בו (שם) אינון מלאכין קדישין [ד]קרבין למלכותא סלקין ואינון אחרנין דלא קרבין הם נחתי ותו | בו | סלקי ונחתי כד איהו סלקין בהדיה כד נחית נחתי בהדיה

מאיר הזהר

ממ"ד שבאים מלמעלה וממ"ן שבאים מלמטה (מ"מ). יד. אור יקר 166 פו. היינו נו"ה. א"מ (נ"א). פו. "צגין" נוסף דפ"ו. יז. בשולטנא על עלמא בשם שד"י גרסי' ופי' צכח המלכות שנקרא שד"י שולט על כל העולם (מ"מ). יט. פי' תחלה מט"ט נקרא שד"י על שם המלכות ואח"כ נקרא הוי"ה ע"ש ז"א לפי שקיבל הארה מו"א (מ"מ). יט. פירוש כי קודם יעקב נקשר צמ' וכדי ליקשר צמ"ת צמדמו ירד לקל' ליצתן וכשעלה מודק ונתקשר צמדמו ונקרא ישראל (נ"א). פי' שיעקב תחלה השיג המלכות ואח"כ השיג ז"א (מ"מ). כ. פירוש כי יעקב נקרא מט"ט בשם יהו"ה ואמר כי שד"י הוא מט"ט ויר"ד שד"י רומז לשכינה המתלבשת צמ"ת צמ"ת יומי דחול וכשהמ' מתקשרת צמ"ת קונה ג"כ שם הוי' וכן ג"כ מתחלק שם יהו"ה צמרכבת המ' שהוא מט"ט ו"ש וראשו דשם שד"י איהו י' כלומר חשיבותו י' מגיע השמים כלומר ת"ת. ז"א (נ"א). דשם שד"י איהו י' פי' ראש המלכות והוא י' שהוא יסוד (מ"מ) כ"א. פי' יסוד אחו צמ"ת (מ"מ). כב. כיון ש' שהוא יסוד עלה למ"ת והמלכות קשורה בו לכן עלה מט"ט למדרגת הת"ת (מ"מ).

אותה הנבואה (רמ"ו). י. ולכן נעורר השפע ממרומים, וגם אפשר שילמד דעת להצין איך תשרה שכינה בחוץ לארץ, ואמר שהשכינה ירדה בהו בישראל, פי' נתלצזה בנשמותיהם, וכמס"ה (יחזקאל א, א) ואני בחוץ הגולה, על דרך (שמות כה, ט) ושכנתי בתוכם, וירידת השכינה הוא מיעוטה מן הראש דז"א עד החוה. ועוד י"ל והוא עיקר כמ"ש צוהר הרקיע פרשת יתרו (פב ע"א) שיחזקאל נבואתו ממלכות צריאה שהאירה צנ"ה דיצירה וזו היא לה ירידה גדולה, שהרי ישעיה השיג אותה בעולמה עולם הכסא והשרפים, אבל יחזקאל היה כצן כפר שלא ראה אלף צמתי החגרים צמתי צראי, וזה היה לפום שעמא, דרך מקרה ולזמן מועט, וגם לפי מדרגת אותה השעה שקומת רחל כנגד נה"י ידיה, וצדוד ויהי בשלשים שנה, והאור האיר למטה גם שהיה צמקום צמתי ראוי (רמ"ו). יא. לפי הפשט נבואה לשעתא הוה וכפי הסוד מאי היה היה ותיירן אלף היה לעילא פי' שהמלכות מקבלת שפע מלמעלה וחוה היה לעילא. ומ"ש היה לתתא, ר"ל שגם יש לה שפע מעשה התחתונים שעולים בה צדוד מן מאי קולס פי' מלכות (מ"מ). יב. עיין בסוף הספר מה שחקר כאן סימן י' (הערות הזהר). יג. פי' שהמלכות יש לה חוץ

זהר

שריא עלוי דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו' ודא הוא נהרא חד מאינון ארבע נהרין ובגין דשריא עלוי מקדמת דנא והוה עלוי כבר שריא ביה השתא ואתגלי ליה ליחזקאל

תא חזי ויחלום⁶ וכי יעקב קדישא דאיהו שלימא דאבהן בחלמא אתגלי עלוי ובאתר דא קדישא (דלא חמא ליה אלא בחלמא⁷) (לא חמא אלא חלמא) אלא יעקב בהווא זמנא לא הוה נסיבי ויצחק הוה קייס⁷ ואי תימא והא לבתר דאתנסיב כתיב (שם לא י) וארא בחלום תמן אתר גריס⁸ ויצחק הוה קייס ועל דא כתיב ביה חלום ולבית דאתא לארעא קדישא עם שבטין⁹ ואשתלים להון עקרת הבית ואם הבנים שמחה (תהלים קיג ט) כתיב (בראשית לה ט) וירא אלהים אל יעקב וגו' וכתיב (שם מו ב) ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה הכא לא כתיב ביה חלום דהא מדרגא אחרא עלאה הוה

תא חזי חלמא איהו ע"י דגבריאל¹⁰ דאיהו לתתא בדרגא שתיתאה מנבואה¹¹ מראה על ידא¹² דההוא דרגא דההוא חיה דשלטא בליליא ואי תימא¹³ הא כתיב (דניאל ח יז) גבריאל¹⁴ הבן להלז את המראה הכי הוא ודאי¹⁵ דמראה מלוי סתימין יתיר ובחלמא פריש יתיר ופריש סתימין דמראה ועל דא אתפקד גבריאל [דיפרש] (דפריש) מלוי דמראה דאיהו סתים יתיר ועל דא כתיב במראה וירא ורא מאי טעמא¹⁶ בגין דמראה איהו כהאי מראה דאתחזי כל דיוקנין בגויה בגיני כך וארא אחמית דיוקניה באל שדי דאיהו מראה¹⁷ דאתחמי דיוקנא אחרא בגויה וכל דיוקנין עלאין ביה אתחזון בגיני כך יעקב בההוא זמנא¹⁸ כתיב (בראשית כח יב) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה (וראשו)

שורה עליו, שכתוב "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן" וגו'. וזה הוא נהר אחד מאותם ארבעה הנהרות. ומשום ששרה עליו מקודם לכן והיה עליו כבר, שורה בו עכשיו, והתגלה ליחזקאל.

בא וראה, "ויחלום", וכי יעקב הקדוש, שהוא השלם של האבות, התגלה עליו בחלום, ובמקום הקדוש הזה לא ראה (לו) אלא בחלום. אלא יעקב בזמן ההוא לא היה נשוי, ויצחק היה קיים. ואם תאמר, שהנה אחר כך, כשנשא, כתוב "וארא בחלום". שם המקום גרם, ויצחק היה קיים, ועל כן כתוב בו חלום. ואחר שבא לארץ הקדושה עם השבטים, ונשלמה להם עקרת הבית ואם הבנים שמחה, כתוב "וירא אלהים אל יעקב" וגו', וכתוב "ויאמר אלהים לישראל במראות הלילה". כאן לא כתוב בו חלום, שהרי היה מדרגה אחרת עליונה.

בא וראה, חלום הוא על ידי גבריאל, שהוא למטה בדרגה הששית מנבואה, מראה על ידי הדרגה החיה של החיה היא ששולטת בלילה. ואם תאמר, הנה כתוב "גבריאל הבן להלז את המראה", כך זה ודאי, שמראה דבריו יותר סתומים, ובחלום מפורש יותר, ומפרש את הסתומים של המראה, ועל כן נפקד גבריאל, שיפרש את דברי המראה, שהוא יותר סתום. ועל כן כתוב במראה "וירא", "וארא", למה, משום שהוא מראה, כמו המראה הזה שנראים בתוכו כל הדמויות, ולכן "וארא". ראיתי דמותו באל שדי, שהוא המראה שנראית בתוכו דמות אחרת, וכל הדמויות העליונות נראות בו. לכן באותו הזמן כתוב אצל יעקב "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה" (וראשו).

מאיר הזהר

הכנת המקום והכנת עצמו שכבר היו אללו שבטי ים, וגם בודאי שוכה לגלות שהרי כבר היו לו שתי נשיו המתהוות מדעת ות"ת שלו, אז וזה למדרגת נבואה הנקראת מראה ולא חלום, והיינו דמפרש ואזיל תא חזי חלמא וכו' (רמ"ז).
ב. ק"ו ע"א (הערת הזוהר). **ג.** במחנה שכינה מטטרון סנדלפון אוריאל¹⁹ רפאל²⁰ מיכאל²¹ גבריאל²² (ספר לבנת הספיר) (ד"א). עיין מעבר לדף מ"ש בשיתא דרגין נחמא ופירושם בשה"מ דף ו' א' וגבריאל²³ הוא חווא דליליא בדף ק"ו א. הרש"ב (ג"א). **ד.** היא מדרגה יותר עליונה כנוכח, וה"ס נ"ה דמלכות דבריאה ששם שליטת הלילה כנודע, כי ציוס מאיר האלילות כנודע. ונקרא חיה כי סתם החיות שנקדושה סודן בחינת נפש כנוכח צוהר הרקיע ריש פרשת ויקרא (רמ"ז). **ה.** שנבואה היא מדרגת גבריאל שהיא בסוף היצירה, ולכן נטווה להבין את דניאל שהשיג עד עמיק דעשיה (רמ"ז). **ו.** והוא הוא הנו"ל שמראה הוא מנו"ה דמלכות דבריאה ששם חזיון עוז הכסא ותמן מקננא אימא שהיא מעולם הנסתר. ומראה זו מתעלמת צנו"ה דיצירה, ולכן נ"ה את גבריאל הבין משום שהוא אור הבינה (רמ"ז). **ז.** פ"י שהז"א אומר וארא אל האבות דהיינו שהראיתי דיוקני במלכות שנקרא אל שדי²⁴ וע"י המלכות היו משיגים האבות דיוקן ז"א (מ"מ). **ח.** לא ע"א (הערת הזוהר). **ט.** שהיה עדיין במדרגת הקטנות

א. מציא ראייה למ"ש שהנבואה צריכה הכנה צין מצד הזוכה לה וצין מצד המקום, כי של יחזקאל הייתה כעין הוראת שעה שהייתה צריכה לכן, והראיה הגדולה מיעקב שאעפ"י שהיה צחיר שבאצות זכה אליה צהדרגות. וללמדנו זה המחיל והקשה, וכי יעקב וכו', שהיה אחוז בדעת ששם מקור המוחין העלומים שהם סוד הקדושה וכן כתוב (ישעיה כט כג) קדוש יעקב, והוא שלימא דאצבן, שלא ילא ממנו שום פיסול. ובאתר דא קדישא, שהוא מושפע מלבנת הספיר שהוא יסוד דבריאה ששם משך הדעת כנודע מסוד המרום לצדו מאז (רמ"ז).
ב. קסה (הערת הזוהר). **ג.** פ"י עדיין היה בצחינת הקטנות, ולא היה לו כח להמשיך מוחי גדלות (רמ"ז). **ד.** ולא היה נמשך שפע מצד הבינה באופן שהיו לו שני מונעים, אחד מצדו שעדיין לא היה גדול והשני מפאת גדלות יצחק, שאם לא היו לו שניהם, ההכנה וגם מצד יצחק, היה זוכה לאיזו מדרגת נבואה (רמ"ז).
ה. חוזה לארץ ומקום התנגדות טומאת לבן, הרי חוסר ההכנה וגם מצד יצחק. **ו.** יראה שכאן הייתה לו מעלה ימירה משל הראשונה, כי בראשונה לא נזכר שם מראה וראיה אלא חלום שהיא הצחינה הגרועה, אבל כאן מראה שהיא יותר חשובה אלא שהיה ע"י חלום, וכמ"ש בסמוך אלל גבריאל הבן להלז, ומש"ה (לא), ויאמר ה' אל יעקב שוב וגו', שעודנו אלל לבן (רמ"ז). **ז.** פ"י שהייתה לו

פרשת ויצא יעקב

קמט ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מה זה "סולם", הדרגה ששאר הדרגות תלויות בה, והוא יסוד העולם. "וראשו מגיע השמימה", כך הוא להתקשר עמו. "וראשו מגיע השמימה", מי ראשו, ראשו של אותו סולם. ומי הוא זה, שכתוב בו "ראש המטה", משום שהוא ראש למיטה הזו, וממנה מאיר. "מגיע השמימה", משום שהוא סיום הגוף, ועומד בין עליון ותחתון, כמו שהברית הוא סיום הגוף ועומד בין הירכים והגוף, ועל זה "מגיע השמימה". "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", אלו הממונים של כל העמים, שהם עולים ויורדים בסולם הזה, כשישראל חוטאים, נשפל הסולם הזה, ועולים אותם הממונים, וכשישראל מכשירים את מעשיהם, מתעלה הסולם הזה, וכל הממונים יורדים למטה ועובר שלטונם. הכל עומד בסולם הזה, וכאשר כולם יורדים למטה נעשה סולם עומד. כאן ראה יעקב בחלומו את שלטונו של עשו ואת שלטון שאר העמים.

דבר אחר, "והנה מלאכי אלהים עולים ויורדים בו", במי, באותו ראש של אותו סולם, שכאשר ראשו מסתלקת ממנו, הסולם נכנע ועולים כל הממונים, וכשמתחבר ראשו באותו סולם, מתעלה וכל הממונים יורדים, והכל דבר אחד. כתוב "נראה ה' אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך". ואם תאמר, כאן בחלום, וכי איזו

מהו סלם דרגא דשאר דרגין ביה תליין¹ והוא יסודא דעלמא² וראשו מגיע השמימה | (השמים) הכי הוא לאתקשרא בהדיה וראשו מגיע השמימה מאן ראשו ראשו דההוא סלם ומאן איהו דא דכתיב ביה (שם מז לא) ראש המטה בגין דאיהו ראש להאי מטה ומנה נהיר מגיע השמימה בגין דאיהו סיומא דגופא וקאים בין עלאה ותתאה כמה דברית איהו סיומא דגופא וקאים בין יריכין וגופא ועל דא מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים³ עולים ויורדים בו (בראשית כח יב) אלין ממנן דכל עמין דאינון סלקין ונחתין בהאי סלם כד ישראל חטאן מאיך האי סלם וסלקין אינהו ממנן וכד ישראל מתכשרן עובדייהו אסתלק האי סלם וכלהו ממני נחתי לתתא ואתעבר שולטנותא דלהון כלא בהאי סלם קיימא | וכד כלהו נחתין לתתא אתעביד סלם קיימא | הכא חמא יעקב בחלמיה שלטנותא דעשו ושלטנותא דשאר עמין

דבר אחר (בראשית כח יב) והנה מלאכי אלהים⁴ עולים ויורדים בו במאן בההוא ראשו דההוא סלם דכד אסתלק ראשו מניה סלם אתכפיא וסלקין כלהו ממנן וכד אתחבר ראשו בההוא סלם אסתלק וכלהו ממנן נחתין וכלא חד מלה כתיב (מ"א ג ה) נראה יהו"ה אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים⁵ שאל מה אתן לך ואי תימא הכא בחלום וכי מה

סתרי תורה

מלאכי אלהים⁶ תריסר מרגליטאין⁷ טבאן ואינון מיכא"ל קדמיא"ל פדא"ל גבריא"ל צדקיא"ל חסדיא"ל רפא"ל רזיא"ל סטוריה"ל נוריא"ל (יופיא"ל) ענא"ל אלפי שנאן שנאן שו"ר נש"ר ארי"ה ו' אדם כליל דכר ונוקבא ואינון סלקי כד איהו סליק ואלין נחתי כד איהו נחית ותו כל אינון דשלטי בשלטנו דהאי עלמא על ידיה | סלקין וכל אינון דנחתין על ידיה | נחתי כלהו בהאי סלם יהו"ה⁸ שלטא על כלא דכתיב (בראשית כח יג) והנה יהו"ה נצב עליו כד אתער כתיב (שם יז) אין זה כי אם בית אלהים⁹ וזה שער השמים בית אלהים¹⁰ ודאי ואיהו תרעא לאעלא לגו דכתיב (תהלים קיח יט-כ) פתחו לי שערי צדק אבא במ אודה יה זה השער ליהו"ה זה שער השמים כלא חד

מלאכי אלהים, שתיים עשרה מרגליות טובות, והן מיכא"ל, קדמיא"ל, פדא"ל, גבריא"ל, צדקיא"ל, חסדיא"ל, רפא"ל, רזיא"ל, סטוריה"ל, נוריא"ל, יפיא"ל, ענא"ל, אלפי שנאן, שנאן, שו"ר נש"ר ארי"ה, ו' אדם, כולל זכר ונקבה, והם עולים כשהוא עולה, ואלו יורדים כשהוא יורד. ועוד, כל אותם ששולטים בשלטון העולם הזה עולים על ידו, וכל אותם שיורדים יורדים על ידו, כולם בסולם הזה. הו"ה שולט על הכל, שכתוב "והנה ה' נצב עליו". כשהתעורר כתוב "אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים", בית אלהים ודאי, והוא השער להיכנס פנימה, שכתוב "פתחו לי שערי צדק אבוא במ אודה יה זה השער לך", זה שער השמים הכל אחד.

מאיר הזהר

י. פ"י חומס יקוד האזילות שהוא יקוד דועיר הנקרא עולם, וכו' עולים למעלה שהוא תחילת הקו האמצעי וקו הישר שהוא חוט השדרה העשוי מדרגות מדרגות הן הן החוליות (רמ"ז). **יג.** ע"י דברי הגר"א שהוצא צדקיהו הספר. **יד.** אוריאל (גר"א). **טז.** כלומר הגם כי מלאך מט"ט ע"י ההגת העולמות בשית יומין דחול עכ"ו הכל מאתו יתבאר המתלבש בו דכתיב והנה ה' נצב עליו דהאי מלה דהיינו השכינה נצבת על הסולם מט"ט. ז"מ (ג"א). **כא.** ת"ת (מ"מ).

היה צדק חלום כאמור (רמ"ז). **פז.** סולם זה היה צדק הקטנות, דהיינו המוחין דלנקים המתקנים צו צאותו זמן. וכו' [ומש"כ] ונקרא סלם מפני שהוא דרגא וכו', ירלה מפני שצו [צדקיהו] נכללות כל המדות כי על כן שמו כל, וגם שכל בחי מדרגות ההשתלשלות צו תלויות ודרך צו יורדות ומשתלשלות צעולמות צין דעיבור וצין דיניקה וצין דגלות, כל המעלות צאות על ידו (רמ"ז). פ"י המלכות נקרא סולם שצ"ע תלויים זה לניק ממנה, והוא יקוד דעלמא פ"י כי המלכות היא יקוד וקיום דצ"ע, ראש דההוא סולם, פ"י יקוד דז"א (מ"מ).

תרגום

ספר הזהר

זהר

רשו אית ליה לחלום בהאי אלא הכא אתכליל דרגא בדרגא דרגא
עלאה בדרגא תתאה² בגין דעד כען שלמה לא הוה שלים כיון
דאשתלים כתיב (מלכים א' ה כו) ויהו"ה נתן חכמה לשלמה וכתיב
(שם י') ותרב חכמת שלמה דקיימא סיהרא באשלמותא³ ובי
מקדשא יתבני וכדין הוה חמי שלמה עינא בעינא חכמתא ולא
אצטריך לחלמא

לבתר דחטא אצטריך ליה לחלמא כקדמיתא ועל דא כתיב
(שם יא ט) הנראה אליו פעמים וכי פעמים הוה ולא
יתיר אלא סטרא דחלמא הוה ליה פעמים סטרא דחכמתא כל יומא
|הוה| ועם כל דא סטרא דחלמא |הוה| יתיר על כל שאר בני נשא
בגין דאתכליל דרגא בדרגא מרא"ה במרא"ה והא השתא בסוף
יומוי חשיך יתיר ודא בגין דחטא וסיהרא קיימא לאתפגמא מאי
טעמא בגין דלא נטיר ברית קדישא באשתדלותיה בנשים נכריות
ודא הוא תנאי דעבד קב"ה עם דוד דכתיב (תהלים קלב יב) אם
ישמרו בניך בריתי וגו' גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך מאי
עדי עדי⁴ היינו דכתיב (דברים יא כא) כימי השמים על הארץ ובגין
דשלמה לא נטר האי ברית כדקא יאות שריא סיהרא לאתפגמא
ועל דא בסופא אצטריך חלמא וכן יעקב אצטריך ליה לחלמא
כדאמרן⁵

והנה יהו"ה נצב עליו וגו' (בראשית כח יג) הכא חמא |יעקב|
קשורא⁶ דמהימנותא כחד נצב עליו וכתיב (נצב מלח)
[מ"א כב מח] אין באדום נצב מלך⁷ חמא דכל דרגין⁸ קיימין
כלהו כחד על ההוא סלם לאתקשרא כלא בחד קשרא⁹ ובגין
דאתיהיב¹⁰ ההוא סלם בין תרין סטרין הה"ד אני יהו"ה אלהי
אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'¹¹ אלין אינון תרין סטרין
בימינא ושמאלא¹² דבר אחר והנה יהו"ה נצב עליו (ויאמר) עליה
דיעקב¹³ למהוי כלא רתיכא קדישא¹⁴ ימינא ושמאלא ויעקב בגוייהו

רשות יש לחלום בזה. אלא כאן נכללת דרגה בדרגה,
הדרגה העליונה עם הדרגה התחתונה, משום שעד
עכשיו שלמה לא היה שלם, כיון שנשלם, כתוב "וה"
נתן חכמה לשלמה", וכתוב "ותרב חכמת שלמה",
שעמדה הלבנה בשלמותה, ובית המקדש נבנה, ואז
היה רואה שלמה את החכמה עין בעין, ולא הצטרך
לחלום.

אחר שחטא, הצטרך לחלום כבראשונה, ועל כן
כתוב "הנראה אליו פעמיים", וכי פעמיים היה
ולא יותר, אלא צד החלום היה לו פעמיים, וצד
החכמה היה בכל יום, ועם כל זה, הצד של החלום
היה יותר על כל שאר בני האדם, משום שנכללה
דרגה עם דרגה, מרא"ה במרא"ה. והנה כעת בסוף
ימיו יותר חשוך, וזה משום שחטא, והלבנה עמדה
להיפגם. למה, משום שלא שמר את ברית קודש
בהתעסקותו עם נשים נכריות, וזה התנאי שהקדוש
ברוך הוא עשה עם דוד, שכתוב "אם ישמרו בניך
בריתי וגו', גם בניהם עדי עד ישבו לכסא לך". מה זה
"עדי עד", היינו שכתוב "כימי השמים על הארץ".
ומשום ששלמה לא שמר את הברית הזו כראוי,
התחילה הלבנה להיפגם, ועל כן בסוף הצטרך את
החלום, וכן יעקב הצטרך את החלום, כמו שבארנו.

"והנה ה' נצב עליו" וגו', כאן ראה יעקב הקשר של
האמונה כאחד. "נצב עליו", וכתוב "ומלך אין
באדום נצב מלך" (נצב עליו), ראה שכל הדרגות
עומדות כולן יחד על אותו הסולם לקשור הכל בקשר
אחד, משום שאותו הסולם ניתן בין שני צדדים. זהו
שכתוב "אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק
הארץ" וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל. דבר
אחר, "והנה ה' נצב עליו", (ויאמר) על יעקב, שהכל
יהיה מרכבה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם,
כנסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב "אני ה'

מאיר הזהר

הפרלופים יש בחינת יסוד אחד פרטי אך כשו"ן שלמים לגמרי אז וזוגם צימוד אחד
הכולל הכל, כעין מה שאנו מכוונים באומרו זכר למעשה בראשית, וזהו חד קשרא
שה"ס היסוד הנקרא קשר שהוא קושר הזכר עם הנקבה ובו נקשרות יחד כל המדות
(רמ"ז). י. הוא טעם נכון למ"ש שכל הדרגין קיימין על ההוא סלם. ואמר
שטעמו שהוא עומד בין ימין ושמאל ומתווך ציניהם (רמ"ז). יא. יאש מה שגראה
קשה שהי"ל לומר אני עד אלקי יצחק ואחר כך יאמר לך ולורעך אתן את הארץ,
אלא שחיון ליתן את הארץ באמצע בין שני הצדדים שכולם משפיעים בה (רמ"ז).
ויקרא פד ע"א (הערת הזוהר). יב. וירצה שלא אמר אלקי אברהם ויצחק לרמוז
בשם אלקי למוט חכמה וצאצאיהם למדת החסד וכן באלקי יצחק לצינה וגבורה, וז"ש
תרין סטרין צימינא ושמאלא, ונראה שירצה לרמוז לשני שרשי שתי הנקבות בדעת
וצמ"ת שהם באמצע בין תרין סטרין המזכרים (רמ"ז). יג. יאמר שעד אותו הזמן
עדיין לא זכה יעקב לשימיתא ה' עליו ושיהיה מקורו למעלה למדרגת העולם זו
ועתה נעלה להאחו בשורשו. ואומרו נצב, יורה כי שפע שני הצדדים ימין ושמאל
אינו העיקרי והקבוע כי אם של האמצע והוא נצב (רמ"ז). יד. היינו חז"ל ומג"ת

א. פי' מלכות נחלצתה צבצוראל שממנו החלוס (מ"מ). ב. שלמה המלך ע"ה
היה צמחי עטרת היסוד, ולכן זכה למלכות שהיא גופא בחינת עטרת היסוד
(צבצוראל על ספד"ז י"ג ד"ה וזהו עיי"ש). ג. פי' עד הוא ת"ת, כמ"ש הזהר
על פסוק צבצר יאכל עד. עדי היא מלכות ודריש עדי מלשון עדי שבה הם
הקישוטים, וז"ש היינו דכתיב כימי השמים על הארץ שמים וארץ הם זו"ן ור"ל
כשם שזו"ן קיימים לעולם כך ציניהם ישבו לכסא לך (מ"מ). ד. כאן שייך מה
שצסוף הספר סימן ק' ויחלוס כו' (הערת הזוהר). ה. כוונתו לפרש מהו עיני
ההתייבשות עד שהי"ך רש"י לפרש נצב עליו, לשמרו, ואמר שהכוונה שהראוהו זו
ייחוד עולם האצילות בכל בחינותיו שהן כמוקות בשם הו"ה, וזה בין צימוד
הפרלופין וצין צימוד המוחין חו"צ חו"ג (רמ"ז). ו. מפרש לשון נצב, מושל
ושליט, כמו נצב מלך, וכו' (רמ"ז). ז. הסולם ה"ס הדינים ומט"ע שלט עליו
(מ"מ). ח. פי' כל הספירות האצורות במלכות שנקראת סולם ופי' הכתוב והנה ה'
נצב עליו הוא כולל כל הפרלופים והוא נצב על המלכות. דבר אחר והנה ה' נצב עליו
היא צינה שישבה על הו"א והמלכות כלולה עמו (מ"מ). ט. בכל אחד מארבע

פרשת ויצא יעקב

קנ ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנין לנו שיעקב באמצע, ממשמע שכתוב "אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק" (הארץ) ולא כתוב אלהי יצחק אביך. שכיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, "הארץ אשר אתה שוכב עליה", הנה הכל מרכבה קדושה אחת, וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

כנסת ישראל¹ לאתקשרא בינייהו הה"ד אני יהו"ה אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק² מנלן דיעקב באמצעיתא משמע דכתיב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (הארץ)³ ולא כתיב אלהי יצחק אביך דכיון דאתקשר ביה⁴ באברהם אשתכח דאיהו באמצעיתא ולבתר הארץ⁵ אשר אתה שוכב עליה הא כלא רתיכא חדא קדישא והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן⁶

בא וראה, "אלהי אברהם אביך", שכיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע, "ואלהי יצחק", כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואוחז אותם. קשור לצד אחד, שכתוב "אלהי אברהם אביך", וקשור לצד אחר, שכתוב "ואלהי יצחק", בתוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אחוז לשני צדדים. ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר. ונאמר בגלוי למי שמכיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי, זהו שכתוב "ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל".

תא חזי אלהי אברהם אביך דכיון דאמר אברהם אביך ודאי איהו באמצעיתא⁷ ואלהי יצחק הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון⁸ קשיר לסטרא חד דכתיב אברהם אביך וקשיר לסטרא אחרא דכתיב ואלהי יצחק תוספת וא"ו לגבי יצחק לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין ועד דיעקב לא אתנסיב לא אתמר באתגליא יתיר ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי דאורייתא לבתר דאתנסיב ואוליד אתמר ליה באתגליא הה"ד (בראשית לג כ) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל

מכאן למדנו, מי שלא נשלם למטה, לא נשלם למעלה, שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי. ואם תאמר שנשלם באותה השעה, לא, אלא ראה שיושלם לאחר זמן. ואם תאמר, הנה כתוב "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך", אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרך לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

מהכא אוליפנא מאן דלא אשתלים לתתא לא אשתלים לעילא שאני יעקב⁹ דאשתלים לעילא ותתא אבל לא באתגליא ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא לא אלא חמא דישתלים לבתר זמנא ואי תימא הא כתיב (שם כח טו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך אלא אשגחותא דקב"ה ונטירו דיליה לא אשתביק מניה דיעקב לעלמין בכל מה דאצטריך ליה בהאי עלמא אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים

"וייקץ" יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי¹⁰. וכי תמיהה הוא שלא ידע, אלא מה זה "ואנכי לא ידעתי", כמו שנאמר "ופני ה' לא חלית", אמר, וכי כל זה התגלה לי ולא הסתכלתי לדעת אנכי, ולהיכנס תחת כנפי השכינה ולהיות שלם. בא וראה, כתוב "ותאמר אם כן למה זה אנכי", כל יום ויום ראתה רבקה את אור השכינה,

ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש יהו"ה במקום הזה ואנכי לא ידעתי (שם טז) וכי תוהא¹¹ הוא דלא ידע אלא מאי ואנכי לא ידעתי כמה דאת אמר (ש"א יג יב) ופני יהו"ה לא חליתי אמר וכי כל האי אתגלי לי ולא אסתכלנא למנדע אנכי ולמיעל תחות גדפי דשכינתא למהוי שלים תא חזי כתיב (בראשית כה כב) ותאמר אם כן למה זה אנכי כל יומא ויומא חמאת רבקה נהורא דשכינתא

מאיר הוזהר

משפיעים בלחה ורחל הרמוזות בהארץ אשר אתה שוכב עליה, ששתייהן מתייחדות יחד, ח"ש רז"ל שכל ארץ ישראל תחתיו (רמ"ו). טו. גם רחל נקראת יעקב ועוד אפשר לומר שכאן מדובר בצחי יעקב שברחל (כללים ח"א ע"ג). רסו קע"ג (לש"ו). טז. כלומר עד עכשיו נהגתי את עולמי בשנים ימין ושמאל שהם א"ל אלקים ועכשיו יאיר שם ה' עליך, וצוה יתיחדו ג' שמות א"ל אלקים הוי"ה העולים נ"צ עם הכולל, שעכשיו יש המייצגות למיקון העולם ובכסא של שלש רגלים (רמ"ו). יז. מוצא ע"ה מ"ש אברהם אביך ויחא מ"ש ואלקי יצחק. אבל בתפלה תקנו אנשי כנסת הגדולה אלקי אברהם אלקי יצחק וע"ה וכמ"ש פ' שמות וע"פ הפשט ישנו צ"ט הרב פנים מאירות ח"א סימן ט"ל ומ"ש אברהם אביך ע"פ הפשט פירש רבינו אפרים צביאורו על המורה כ"י שאברהם היה מחצבו מאד וקרוהו בני תדיר (מא"י) (נ"א). יח. במלת אביך, אם כן קרוב הוא לאברהם ושינוי ה' ה'ן, והלא יצחק הולידו אלא דיסב לו צנייהם ואז הוא נוטה ל"ד ימין וי"דק

להקריבו ל"ד אברהם והו אביך (רמ"ו). יט. ה"ס רחל ולאה שהן צניית רגל רביעי לשתי המרכבות דהיינו לאה לבחי' חצ"ד ורחל לשל חג"ת. ועכשיו שהיו מיוחדות הכל נבחן ל"סוד רתיכא חדא קדישא, מפני שהכל מרכבה אחת, ולפי שיעקבו חצ"ד לכן אמר קדישא שה"ס המוחין (רמ"ו). כ. פי' שבו ישלמו בשרשן שהוא הממוך צנייהם ומייחדם (רמ"ו). כא. מדלל כחי אלקי אברהם ויצחק אבותיך, שאז היה נראה על דרך א"ב וצו וצו, אבל יחס מואר א"ב לאברהם להורות שיעקב קרוב לו (רמ"ו). כב. פי' דקשיר לתרין סטרין, היינו ייחוד בתרין מוחין חו"ב, ואחיד לון, ייחוד תרין עטרין חו"ג, ולפי שאלו הם עצמות הדעת לכן אמר ואחיד לון ור"ל שאחוז אותם לעצמו. קשיר לסטרא חד, אין זה יתור אלא מלמד שבאומרו אברהם אביך רומז לשני מוחין הימין חכמה וחסדים וקשיר לסטרא (רמ"ו). כג. כאן כינה את השכינה "יעקב", וע"פ שער לו פרק ג במ"ק. כד. תמיהה (ד"א).

תרגום

ספר הזהר

שהשכינה היתה במשכנה, והתפללה שם. כיון שראתה צרתה במעיה, מה כתוב, "ותלך לדרוש את ה'". יצאה מהדרגה הזו לדרגה אחרת, שהיא הוי"ה. לכן אמר יעקב, וכי כל כך ראיתי ואנכי לא ידעתי, משום שהיה לבדו ולא נכנס תחת כנפי השכינה. מיד "ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה", הדבר הזה הוא לשני הצדדים. "מה נורא המקום הזה", אחד על אותו המקום שאמר בראשונה, ואחד על אות הברית הקדוש, שלא צריך להבטל. ואף על גב שהם שני צדדים, הוא אחד.

דהויה שכינתא במשכנהא וצליאת תמן כיון דחמאת עאקו דילה^א במעשהא מה כתיב (בראשית כה כב) ותלך לדרוש את יהו"ה נפקת מדרגא דא לדרגא אחרא | דאיהו הוי"ה | בגיני כך אמר יעקב וכי כל כך חמינא ואנכי לא ידעתי^ב בגין דהוה בלחודוי ולא עאל תחות גדפי דשכינתא מיד (שם כח יז) ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה מלה דא לתרין סטרין איהו מה נורא המקום הזה חד על ההוא מקום^ג דקאמר בקדמיתא וחד על את קיימא קדישא^ד דלא בעיא לאתבטלא^ה ואע"ג דאינהו תרי סטרי חד הוא

אמר אין זה כי אם בית אלהים אין זה למהוי בטילי אין זה לאשתכחא בלחודוי קיימא דיליה לאו איהו אלא בית אלהים לאשתמשא ביה^ו ולמעבד ביה פירין^ז ולארקא ביה ברכאן^ח מכל שייפי גופא דהאי הוא תרעא דכל גופא הה"ד (שם) וזה שער השמים דא תרעא דגופא^ט ודאי תרעא איהו לארקא ברכאן לתתא אחיד לעילא ואחיד לתתא אחיד לעילא דכתיב וזה שער השמים לתתא דכתיב אין זה כי אם בית אלהים ועל דא ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה ובני נשא לא משגחן ביקרא דביה למהוי ביה שלים לעילא ותתא אתא אבוי ונשקיה

אמר רבי יצחק כד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא ואמינא בריך רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה אזלינא עמהון עד תלת פרסי עד דעאלנא עמהון למתא לא ספיקו למיעל עד דשדך ההוא בר נש לבריה ואמרי^י ליה מליך^{יא} לא יהון לבטלה אמינא הא דאמר רבי שמעון דמלין אלין כלהו ברזא דחכמתא נינהו ולאחזאה מלין אחרנין כד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון א"ל לא תימא דמלין אלין דינוקא נינהו אלא מלין דרוזין עלאין נינהו וכלהו ברזא דחכמתא רשימי

מאיר הזהר

הז' אמר לאשתמכחא בלחודוי אמר (אור יקר). ז. והיינו דקאמר אין זה למהוי בטיל דהיינו שיהיה פועל פועל השמוש מן הת"ת למלכות וענין זה יגרום צווג איש עם אשתו אף אם יהיה עוצרה או מניקה עם היות שאין פרי נמשך מאותו צווג הווג צענמו מלוה וזהו טעם מלוה עונה (אור יקר), ועי' שעה"מ ריש פרשת צראשית. ט. דהיינו צסוד ייחודו עם המלכות יציאו לו הנשמות מהצנינה ויתלוה אליו לוי רצ אם מהמלכות אם מהנשמות הנעשות על ידו אם מצנינה ות"ת צענין שאינו בלחודוי (אור יקר). ט. כי צצנת צרכות המלכות הוא מצצרך והצרכות אינם מצד הצנינה לצדה כענין הפירות ולא כשמוש שהוא מצד הת"ת אלא מכל שייפי גופא דהיינו מכל הספירות שכולם משפיעות על ידי היסוד (אור יקר). י. יסוד הצנינה היא מסתיים צחוח דז"א, והוא נקרא זה, ושם מאחוריו יוצאות הנוק' הנק' שער, מרגום שער הוא תרעא, שהוא גימ' אל"ף ל"ג נ"ו י"ד, וזה שהוא יסוד הצנינה היא המוציאה שם את הנוק' (זהו הרקיע). יא. ר"ל מה שדרשם שנטענר יעקב שלא נשא אשה לא תהיה צלער זה וע"כ שדכו. א"מ (נ"א).

א. צרות שלה (ד"א). ב. ר"ל לא ידעתי לא אוכל לעשות צווג למעלה כראוי להשכינה שנקראת אנכי (נ"א). ג. היינו מי (נ"א). ד. היינו יסוד (נ"א). ה. והאדם צהימו צלי צווג פוגם צ' מדות אלן, ועם היות שיהיה ראוי שיאמר מה נורא המקום ומה נורא הזה, להורות על תרין סטרין חד הוא ולהורות על ייחודם אמר מה נורא המקום הזה כאלו מקום זה הכל היה אחד ועל ייחודם יחד כאחד אמר אין זה כלומר אינה מדה צפני ענמה כדמסיק (אור יקר). ו. ג' ציאורים צענין: [והענין כי מלה "זה" ידק על הצעל שאינו פועל, כי הפועל לא יקרא לעולם "זה", אלא משתנה לפי הפעולה הנפעלת ממנו. ועוד שיסתמך הפועל צפעולתו ולא יקרא "זה" אלא "אלו" וכיוצא. ח"ש "אין זה" אין ראוי שיקרא זה המורה על היותו צעל. ה' אין זה, אין ראוי שיהיה זה צלל זאמ, דהיינו למהוי בלחודוי. ג' "אין זה" אין מציאות וקיום לזה אלא צואת ומפני היות נמשך ג' פעולות ממנו למלכות כנגד שלשן אמר לאשתמשא. כי הוצג מעינו אף אם לא יהיה ראוי להוליד מן הסצה המזכרת גורם פירוד כדפי וכנגד

פרשת ויצא יעקב

קנ ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

"וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון שכל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר "אם יהיה אלהים עמדי" וגו', אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות, מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת, ועל כן אמר "אם יהיה אלהים עמדי" וגו', כמו שחלמתי, "והיה ה' לי לאלהים", אני אהיה מושך ברכות, מהמעייין של הנחל של הכל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא וראה, ישראל שהוא באמצע, הכל הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה. משמע שכתוב "והיה ה' לי" בראשונה, ואחר הכל "לאלהים", כמו שאלהים יהיה שומר ועושה לי כל אותן הטובות, אף אני אהיה מושך לו מהמקום שלי כל אותן הברכות, ויתחבר בו הקשר של הכל. מתי, "ושבתי בשלום אל בית אבי", כשאהיה יושב בדרגה שלי, ואהיה יושב בדרגה של שלום לתקן את בית אבי, ושבתי בשלום דוקא, אז "והיה ה' לי לאלהים". דבר אחר, "ושבתי בשלום אל בית אבי", ששם היא הארץ הקדושה, שם אשתלם, "והיה ה' לי לאלהים", במקום הזה אעלה מדרגה זו לדרגה אחרת כראוי, ושם אעבוד עבודתו.

רבי חייא פתח ואמר, "דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם", הפסוק הזה קשה, שאין סופו ראשו ואין ראשו סופו. אלא דוד בקש על עצמו, ואחר כך בקש על הכל, "דברי עונות גברו מני", אמר דוד, אני ידעתי בעצמי שחטאתי, אבל כמה רשעים הם בעולם שהתגברו חטאיהם עליהם יותר ממני. הואיל וכן, לי

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' (שם כ) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קודשא בריך הוא אמאי לא האמין דאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו' אלא אמר יעקב חלמא חלמנא וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו' כמה דחלמנא והיה יהוה לי לאלהים יאנא אהא משיך ברכאן ממבועא דנחלא דכלא לאתר דא דאקרי אלהים

תא חזי ישראל דאיהו באמצעיתא כלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא ולבתר דימטי ליה מניה נגיד ואמשיך להאי (מהאי) אתר משמע דכתיב (שם כא) והיה יהוה לי (לאלהים) בקדמיתא ולבתר כלא לאלהים כמה דאלהים יהא נטיר ועביד לי כל אלין טבאן¹⁰ אוף אנה אהא משיך ליה מאתר דילי כל אינון ברכאן ואתחבר קשרא דכלא ביה אימתי (שם) ושבתי בשלום אל בית אבי כד אהא יתיב בדרגא דילי ואהא יתיב בדרגא דשלום לתקנא בית אבי ושבתי בשלום דייקא כדין (שם) והיה יהוה לי לאלהים דבר אחר ושבתי בשלום אל בית אבי דתמן הוא ארעא קדישא תמן אשתלים והיה יהוה לי לאלהים באתר דא אסלק מדרגא דא לדרגא אחרא כדקא יאות ותמן אפלח פולחניה¹⁰

רבי חייא פתח ואמר (תהלים סה ד) דברי עונות גברו מני פשעינו אתה תכפרם האי קרא קשיא דלאו סופיה רישיה ולאו רישיה סופיה" אלא דוד בעא על גרמיה ולבתר בעיא על כלא דברי עונות גברו מני אמר דוד אנה ידענא בגרמי דחבנא אבל כמה חייבין אינון בעלמא דאתגברו חובייהו עלייהו יתיר מני הואיל וכן לי

מאיר הוזהר

יהוה יי, לי ואי, לאלהים ה"א. והכל במלכות כלל י ספירות בשם בן ד, שלום בת"מ, בית אבי מלכות, גבורה תחלה דלתי מגבורה עילאה פחד יחזק (אור יקר). **טו**. הענין בהיותו בחו"ל אינו אוחז כי אם במלכות אם יהיה אלהים עמדי וכו' אמנם בשבתי בשלום אל בית אבי לאי כפשטו אז אסתלק מהמלכות לת"מ ח"ש והיה יהוה שהוא הת"מ לי במקום אלהים שהיה בחו"ל. או ירצה בהיותו בחו"ל אינו יכול לחחו אלל במלכות דהיינו אם יהיה אלהים עמדי וכו' אמנם בשבתי בא"י והיה ה' ומשם אינו יכול לחחו בצנייה ואסלק מדרגא ת"מ לדרגא צנייה והיינו לאלהים ותמן אפלט פולחניה להמשיכה מהצנייה (אור יקר). **יז**. בתרתי, הא, מני יחיד פשענו רבים. והצ, גברו תכפרם וכי מפני שגברו תכפרם. לכן פי' דברי עונות הרשעים האחרים גברו על עונותי וכיון שיש אחרים גדולים ממני ראוי שתכפרני בכללם ועל עצמו בעא ראשון באמר גברו מני ואינו תכלית הרשע כדי שידחק כפרתי ולצמר צעא על כולא באמר פשעינו לי ולהם (אור יקר).

יב. היינו אומר והיה ה' לי לאלהים, פי' "והיה" יהוה צנייה נקראת, "והיה" דהיינו נחלא, "יהוה" חכמה דהיינו מצוע דנחלא, וכן פי' הרשב"י במיקו"ז בפסוק והיה ה' למלך על כל הארץ. "לי" למדתי ת"מ ומשם "לאלהים", שהיא המלכות (אור יקר). **יג**. "אנה אהא משיך", שהוא הת"מ. "לאחר דא וכו'", מלכות. ואין הכוונה שאם לא יעשה לו הקצ"ה טובה שלא יעצדו ח"ו, אלל הכוונה כי בחלום נרמו לו שהוא מרכזה לת"מ, ואם הדבר כן, יוכל להשפיעה ממצועא דנחלא, ואם לאו לא יוכל (אור יקר). **יד**. כלומר מדרך הת"מ הוא כך לקבל מחכמה וצנייה, ואח"כ להמשיך ממנו למלכות, ולכן אמר יעקב "כמא דאלהים יהא נטיר לי" שלא אשתקע בחוזה צנייה, ולא אשתכר צנין נסך כמו שעשה נח ואדם, אלל יהא נטיר לי כמו שעשה לצברהם, כלומר אמרי נח אחותי את (אור יקר). **טו**. דהיינו מה שרמו לי שאני מרכזה לת"מ ובסוד נחלה בלא מנרים, א"כ "אוף אנה אהא משיך" שיהא צידי ספק לעשות קשרא דכולא ציה והיה

תרגום

ולהם, "פשעינו אתה תכפרם". בא וראה, בשעה שרבים הרשעים בעולם, הם עולים עד אותו מקום שספרי הרשעים נפתחו, כמו שנאמר "דינא יתיב וספרין פתיחו" [דין יושב וספרים פתוחים], ואותו ספר (הדין עומד עליה נ"א למעלה מראשו של דוד הוא), לכן "דברי עונות גברו מני", ועל כן "פשעינו אתה תכפרם".

ספר הזהר

ולהון פשעינו אתה תכפרם תא חזי בשעתא דחייבין סגיין בעלמא אינון סלקין עד ההוא אתר⁶ דספרי דחייביא³ אתפתחו כמה דאת אמר (דניאל ז י) דינא יתיב וספרין פתיחו וההוא ספר דינא עלה קיימא [נ"א מעילא⁷ דרישיה דדוד איהו] | נ"א לעילא מרישיה דדוד איהו | בגיני כך דברי עונות גברו מני ועל דא פשעינו אתה תכפרם

יעקב כדוגמא זו, לכן לא האמין. אם תאמר שלא האמין בקדוש ברוך הוא, לא, אלא שלא האמין בעצמו, אולי יחטא, ואותו החטא ימנע אותו שלא ישוב בשלום ותסתלק ממנו השמירה, ולכן לא האמין בעצמו. "והיה ה' לי לאלהים", אפילו רחמים כשאשוב בשלום אשים כנגדי את הדין, משום (שהרי) שאני עובד לפניו תמיד. אמר רבי אחא, אמר יעקב, כעת איני צריך את הדין, כשאשוב לבית אבי אתכלל בדין ואתקשר בו. אמר רבי יוסי, לא כך, אלא אמר, עכשיו אם יהיה אלהים עמדי, אני צריך שהדין ישמור אותי עד שאשוב בשלום אל בית אבי, אבל כיון שאשוב בשלום, אכליל את הרחמים בדין, ואתקשר בקשר נאמן להכליל הכל יחד.

יעקב כגוונא דא בגין כך לא הימין אי תימא דלא הימין בקב"ה לא אלא דלא הימין ביה בגרמיה⁷ דילמא יחוב וההוא חובא ימנע ליה דלא יתוב בשלם ויסתלק נטירו מניה ובגין כך לא הימין בגרמיה והיה יהו"ה לי לאלהים⁸ אפילו רחמי כד איתוב בשלם אשוי לקבלי לדינא בגיני⁹ | דאנא | (ד)פלח קמיה תדיר אמר רבי אחא אמר יעקב השתא לא אצטריכנא לדינא¹⁰ כד איתוב לבית אבא אתכלילנא בדינא ואתקשר ביה אמר רבי יוסי לאו הכי אלא אמר השתא אם יהיה אלהים עמדי דינא אצטריכנא לנטרא לי עד דאיתוב בשלם לבית אבא אבל כיון דאיתוב בשלם אתכלילנא רחמי בדינא ואתקשר בקשורא מהימנא לאכללא כלא כחד

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים", שהרי אז הכל יהיה קשר אחד, והאבן הזו מתברכת מימין ומשמאל, מתברכת ממעלה וממטה, משום (זה) שאתן מעשר מכל. אמר רבי אבא, הנה כתוב "ויקח מאבני המקום", ואם תאמר שהאבן הזו עליונה (על) כמה אבנים למקום מושבה לשרות עליהם, (זהו שכתוב) והרי כתוב "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה" (עליונה היה צריך להיות), משום (כיון) שאמר "אין זה כי אם בית אלהים", כאן הרים אותה מצבה עליונה, משום שתלה בה כל השבח של זה, שאין זה לקיים (למטה) כי אם בית אלהים, ויפה. ועל כן "אשר שמתי מצבה".

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלהים" (בראשית כח כב) דהא כדין יהא כלא קשורא חדא והאי אבן אתברכא¹ מימינא ומשמאלא ואתברכא מעילא ומתתא² בגין (דא) [דאתן] מעשרא מכלא אמר רבי אבא הא כתיב (שם יא) ויקח מאבני המקום ואי תימא דאבנא דא³ עלאה⁴ י⁵ כמה⁶ אבנין לאתר מותביה למשרי עלייהו⁷ והא כתיב והאבן הזאת אשר שמתי מצבה⁸ י⁹ בגין | נ"א כיון | דאמר אין זה כי אם בית אלהים¹⁰ הכא ארים לה קמא עלאה בגין דתלא(ת) כל שבחא דזה בה¹¹ דאין זה לקיימא [נ"א] לתתא) כי אם בית אלהים¹² ושפיר ועל דא אשר שמתי מצבה¹³

מאיר הזהר

דין, שאין הדין מתמתק אלא בשרשו, ואין הקלי נכנעים אלא מכה שרש הדין (מ"מ). ז. פי' המלכות מתברכת מחסד וגבורה (מ"מ). ט. פי' מתברכת ג"כ מנו"ה ולא הזכיר הזהר רק ב' הקיום אצל קו אמנעי, שהוא ת"ת ויסוד לא הוזכר להזכירו ששם הוא מקום המלכות באחורי הת"ת נגד חוה דז"א צקו אמנעי (מ"מ). טו. היינו מ' (נ"א). י. פי' וזוה נמרץ קושיא דקראי, דבאמת י"צ צקר הם, ולכן מאבני המקום לשון רבים והמלכות עליהם מלמעלה, ועליה נאמר והאבן הזאת לשון יחיד (מ"מ). יא. "על" נוסף דפ"ו. יב. קמו ע"צ (הערות הזוהר). יג. "נ"א האי דכתיב" נוסף דפ"ו. יד. "נ"א עליונה מצעי ליה" נוסף דפ"ו וכן הוא במ"מ. טו. עליונה מצעי ליה (נוסף במ"מ). ור"ל אף אם נמרץ קושיא דקראי כמ"ש, עדיין קשה עליונה מצעי ליה, מאי מצבה. ותיכף, שר"ל שיעקב הקימה והעמידה למלכות והמשיך לה הארה מיסוד דז"א. ו"ש בגין דאמר אין זה כי אם בית אלהים, דהיינו זה שהוא היסוד יתחבר צבית אלהים שהיא מלכות, ולכן אמר לשון מצבה (מ"מ). טז. היינו יסוד מלכות (נ"א).

א. גבורה (אור יקר). ב. בגמ' איתא ג' ספרים, והא' לצד של רשעים וכו', הכא תכפרם, ואלו התם נחתמין למיתה, לכך נראה שאין ספרים אלו אותם הספרים, שאלו הספרים הם ספרי המעשה, ומיני העבירות רבים, ולכל א' וא' ספר בפני עצמו, כאומר' וכל מעשיך בספר נכתבין. ועבירת לא תנאף ספר בפני עצמו לכלל הרשעים, ועבירת לא תגנוב ספר בפני עצמו, והעובדים בחזרה ספר להם יחד, והעובר יחיד ספר לו לצדו, צענין שכמה מיני ספרים יש, ומאלו יש מתכפרים ויש בלתי מתכפרים, ויש תלויים ונעשים ג' ספרים חדשים, והיינו ג' ספרים דמתן התם (אור יקר). פי' גבורה שהיא דנה את העולם (מ"מ). ג. וההוא ספר מעילא וכו' - פי' ספר שהוא גבורה הוא למעלה מהמלכות (מ"מ). ד. שלא האמין צו צענמו (ד"א). ה. "(ס"א דהא)" נוסף דפ"ו. ו. פי' רבי אחא ס"ל שיעקב קודם שזכו אל צית אציו לא רצה אלא צבט הרחמים כדי להגזל מלצן ומעשו, ואחר שישזכו אל צית אציו אזי יכלול אלהים בהו"ה ויהיה כלול משניהם. ורבי יוסי ס"ל להפך, שקודם שזכו אל צית אציו, לא רצה אלא צבט אלהים שהוא

פרשת ויצא יעקב

קנא ע"א²

ספר הזהר

תרגום

כתוב "יהיה בית אלהים", לעולמים. "בית אלהים", היה צריך לכתוב בית ה', כמו שנאמר "לכונן את בית ה'", וכן "בית ה' נלך". אלא מקום בית הדין הוא משני צדדים עליונים, מצד היובל שהוא אלהים חיים, ומצד של יצחק אלהים. אמר רבי אלעזר, היובל, אף על גב שהדינים (יוצאים) מתעוררים ממנה וכולם רחמים (ודינים), כל שמחה יוצאת ממנה, והוא שמחת (והוא חרות) הכל, אלא בית אלהים, הצד של הדין הקשה, אם לטוב, בצד (היובל) השמאל מתעוררת בו אהבה, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי". אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה, כמו שנאמר "מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ". ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, "בית אלהים", היינו שכתוב "קרית מלך רב", יש מלך סתם ויש מלך רב, ודאי שהעולם העליון הוא מלך רב, וזהו קרית מלך רב.

כתיב יהיה בית אלהים לעלמין בית יהוה מבועי ליה כמה דאת אמר לכונן את בית יהוה וכן (תהלים קכב א) בית יהוה נלך אלא אתר דבי דינא איהו מתרין סטרין עלאין מסטרא דיובלא דאיהו אלהים חיים ומסטרא דיצחק אלהים אמר רבי אלעזר יובלא אע"ג דדינין (נפקין מינה וכלהו רחמי ודינין כל חידו מינה נפקין וההוא) [מתערין מינה וכלהו רחמי כל חידו מינה נפקין והוא] חדותא [נ"א והוא חירותא] דכלא אלא בית אלהים סטרא דדינא קשיא אי לטב בסטרא (דיובלא) [דשמאלא] אתער ביה רחמותא כמה דאת אמר (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי אי לביש בסטרא דשמאלא אתער ביה דינא קשיא כמה דאת אמר (ירמיה א יד) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ ודאי בית אלהים רבי שמעון אמר בית אלהים היינו דכתיב (תהלים מח ג) קרית מלך רב אית מלך [סתם] ואית מלך [רב] ודאי עלמא עלאה מלך רב איהו ודא הוא קרית מלך רב

רבי חייא ורבי חזקיה הוו יתבי תחות אילני אוננו אדמוך רבי חייא² חמא ליה לאליהו אמר מקסטיטורא דמר חקלא נהירי² אמר השתא אתינא לאודעא דירושלם קריב איהו לאתחרבא וכל אינון קרתין דחכימיא בגין דירושלם דינא איהו ועל דינא קיימא ועל דינא אתחרב והא אתיהיב רשו לסמאל עלה ועל תקיפי עלמא ואתינא לאודעא לחכימיא דילמא יורכון שני דירושלם² דהא כל זמנא דאורייתא אשתכח בה היא קיימא בגין דאורייתא אילנא דחיי דקיימי עלה כל זמנא דאורייתא [אתער נ"א אשתכח] לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק [מינה] מעלמא ועל דא כל זמנא דחכימיא יחדון בה באורייתא לא יכיל סמאל בהו דהא כתיב (בראשית כז כב) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו דא הוא אורייתא עלאה דאקרי קול יעקב בעוד [דההוא] קול לא פסק דבור שלטא ויכלא ועל דא לא אצטריך אורייתא² למפסק ואתער

רבי חייא ורבי חזקיה הוו יתבי תחות אילני אוננו אדמוך רבי חייא² חמא ליה לאליהו אמר מקסטיטורא דמר חקלא נהירי² אמר השתא אתינא לאודעא דירושלם קריב איהו לאתחרבא וכל אינון קרתין דחכימיא בגין דירושלם דינא איהו ועל דינא קיימא ועל דינא אתחרב והא אתיהיב רשו לסמאל עלה ועל תקיפי עלמא ואתינא לאודעא לחכימיא דילמא יורכון שני דירושלם² דהא כל זמנא דאורייתא אשתכח בה היא קיימא בגין דאורייתא אילנא דחיי דקיימי עלה כל זמנא דאורייתא [אתער נ"א אשתכח] לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק [מינה] מעלמא ועל דא כל זמנא דחכימיא יחדון בה באורייתא לא יכיל סמאל בהו דהא כתיב (בראשית כז כב) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו דא הוא אורייתא עלאה דאקרי קול יעקב בעוד [דההוא] קול לא פסק דבור שלטא ויכלא ועל דא לא אצטריך אורייתא² למפסק ואתער

מאיר הזהר

קשים צלי מיתוק, וז"ש אי לביש בסטרא דשמאלא אתער ציה דינא קשיא (מ"מ). **כא**. שהיה מנמנס רבי חייא (ד"א). **כב**. מזהירא ואור של האדון השדה מאיר צוהירותו והוא מל' קסטירא דבולנין שפי' זהירות הנרות (ד"א). וקשה דהא ירושלים אתחרבת צימי ריב"ז וצתר כן הוה דרא דתלמידו ר' אליעזר וצתריה דרא דר' עקיבא וצתריה דרא דרשב"י וצתריה דרא דתלמידו ר' חייא ור' חזקי' הנו' פה וכו'. ואפשר לומר דחזרה להתיישב צבני אדם תחת ממשלת קיסר רומי הרשעה והודיעו כי גם עתה תחזור להתחבר. ואף זה קשה ג"כ דהרי עשר גלויות גלו סנהדרין והאחרונה היתה צבצריא כנראה דאין עוד לא היה ישוב צירושלים אחר מורכן טיטוס. ואפשר לומר כי הני ר' חייא ור' חזקי' היו חכמים בזמן ריב"ז ואין אלו דרא דרשב"י (שמונה שיערים) (ש"ה). **כג**. שמא יתארכו השנים לחורבן ירושלים שלא יהיה נחרב כל כך מהרה (ד"א). **כד**. לג ע"א (הערת הזוהר).

י. פירוש ולא כתיב שמתי עליהם. א"מ (ג"א). ית. ז"ע שאין כזה פסוק, ואפשר שהכוונה למלכים א' (ט א): ויהי ככלות שלמה לזנות את בית ידוד ואת בית המלך ואת כל חשק שלמה אשר חפץ לעשות. ועי' שם (ח א): ויוצא שלמה את זמא השלמים אשר זמא לה' בקר עשרים ושנים אלף ואין מאה ועשרים אלף וימנכו את בית ידוד המלך וכל בני ישראל. אמנס ע"י דבה"י ז' (ג א) ושם (ו ה) שהוא בלשון בית האלהים ולא בית הוי"ה. יט. ולכן כאן הוא צחינת עולם הצריאה וכפא דין (צהגר"א על ס"י יא ע"ד). והנה יש דוגמתם בצאלות שהארץ העליונה היא "תצל" וזה ג"ע שהוא בסוד עולם הבא ותחמיו אש שהוא שורש הגיהנם שעל הארקא דמיינה דינין מתערין (שם יב ע"ג). **כ**. פי' ר"א ס"ל בית אלהים צית גצורה שנקרא אלהים אצל יש צו ז' אופנים כשמעשה התחמוים טובים אזי אלהים הנזכר שהם הגצורות יהיו מתוקים, וכשאין מעשיהם מתוקים אזי יהיו הגצורות

זהר

רבי חייא ואזלו ואמרו מלה דא לחכימיא אמר רבי ייסא כלא ידעין דא והכי הוא דכתיב (תהלים קכז א) אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר אלין אינון דמשתדלין באורייתא קרתא קדישא קיימא עלייהו ולא על גבריין תקיפין דעלמא היינו דכתיב אם יהו"ה לא ישמר עיר וגו'

וירא והנה באר בשדה וגו' (בראשית כט ב) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים ג א) מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו האי קרא אתערו ביה חבריא אבל מזמור לדוד אמאי קאמר שירה אי בגין דבריה איהו דקם עליה קינה יתיר מבעי ליה דהא אבאיש עלוי דבר נש זעיר מקריבוי מדאחרא סגי אלא מזמור לדוד אמר שירה והכי בעי דוד דחשיב דקב"ה סליק ליה חובוי לההוא עלמא כיון דחמא דהכא בהאי עלמא בעי למגביה מניה חדי

תו [ד]חמא דעלאי מניה הוו בעלמא דקא ברחו וכלהו בלחודייהו יעקב ערק דכתיב (הושע יב יג) ויברח יעקב שדה ארם וערק בלחודוי משה ערק דכתיב (שמות ב טו) ויברח משה מפני פרעה [וערק] בלחודוי ודוד ברח כל אינון שולטני ארעא וכל אינון [גיברי] (גברי) ארעא ורישיהון דישראל כלהו ערקין עמיה וסחרין ליה מימיניה ומשמאליה לנטרא ליה מכל סטריין כיון דחמא שבחא דא אמר שירתא

ואמר רבי יהודה כלהו אערעו בהאי באר ודוד אמאי לא אערע ביה אלא דוד מארי דבכו הוה לקבליה בההוא זמנא ובגין כך לא אערע ביה [ל]יעקב ומשה בחדוה קביל לון האי באר ובעא לאתקרבא בהדייהו ועל דא כיון דחמא לון האי באר סליקו מיא לגבייהו כאתתא דחדיאת עם בעלה ואי תימא הא אליהו ברח ולא אערע ביה אמאי אלא אליהו לתתא מן באר הוא⁶ ולא לעילא כמה דהוו משה ויעקב ובגין כך³ מלאך איהו ועביד [שליחותא] (שליחותיה) ובגין דיעקב ומשה לעילא¹ אינון מן הבאר באר חדי לגבייהו וסליק לקבלא לון כאתתא דחדת לגבי בעלה ומקבלא ליה **וירא** והנה באר בשדה (בראשית כט ב) רזא איהו דחמא האי באר לעילא דא כגוונא דא כתיב שלשה עדרי צאן רובצים עליה אי אינון

רבי חייא, והלכו ואמרו את הדבר הזה לחכמים. אמר רבי ייסא, הכל יודעים את זה, וכך הוא, שכתוב "אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר", אלו הם שעוסקים בתורה, העיר הקדושה עומדת עליהם, ולא על הגברים הגבורים של העולם, היינו שכתוב "אם ה' לא ישמר עיר" וגו'.

"וירא והנה באר בשדה" וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, "מזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו", בפסוק הזה התעוררו החברים, אבל מזמור לדוד, למה דוד אמר שירה, אם משום שבנו הוא שקם עליו, יותר היה צריך לומר [לשון] קינה, שהרי הרע עליו על האדם קצת מקרוביו משאחר הרבה. אלא מזמור לדוד, אמר שירה, וכך בקש דוד, שחשב שהקדוש ברוך הוא סילק את חטאו לעולם ההוא. כיון שראה שכאן בעולם הזה רוצה לגבות ממנו, שמח. **עוד**, שראה שעליונים ממנו היו בעולם שברחו, וכולם לבדם. יעקב ברח, שכתוב "ויברח יעקב שדה ארם", וברח לבדו. משה ברח, שכתוב "ויברח משה מפני פרעה", וברח לבדו. ודוד ברח, כל אותם שליטי הארץ וכל אותם גבורי הארץ וראשי ישראל, כולם ברחו עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו לשמור אותו מכל הצדדים, כיון שראה השבח הזה, אמר שירה.

ואמר רבי יהודה, כולם פגשו את הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש בה. אלא דוד בעל שנאה היה כנגדו באותו הזמן, ולכן לא פגש בה. הבאר קבלה את יעקב ומשה בשמחה ורצתה להתקרב עמם, ועל כן, כיון שראתה אותם הבאר הזו, עלו המים אליה כאשה ששמחה עם בעלה. ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא פגש בה, למה, אלא אליהו הוא למטה מן הבאר, ולא למעלה, כמו שהיו משה ויעקב, ולכן הוא מלאך ועושה שליחות, ומשום שיעקב ומשה הם למעלה מן הבאר, הבאר שמחה אליהם ועלתה לקבל אותם כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת אותו.

"וירא והנה באר בשדה", סוד הוא שראה את הבאר הזו למעלה, זה דוגמת זה. כתוב "שלשה עדרי צאן רובצים עליה", אם הם

מאיר הזהר

היי הוי"ה אדניי צו שהוא מלאך, וכן עולה שם צ"ן בעגמו הוי"ה אדניי, כי ד' אומיות דהוי"ה גימ' כ"ו, ד' אומיות, הרי ל'. והצ"ן עם ט' אומיות, הרי ס"א. והל', הרי ז"א כמנין מלאך, וכמנין הוי"ה אדניי וכו' (זהר הרקיע). אליהו הוא משם צ"ן דמלכות אלהיו גימ' צ"ן ח"ש אליהו לתתא (מ"מ). ג. מו ע"ב (הערות הוהר). ג. שורש דוד הוא במלכות ז"א צקוד העטרה וסוד ה' אחרונה, וסי' דוד מלך ישראל, פי' ממלכות ישראל, ולכן הוא חי וקיים כי הוא סוד יסוד, ולכן אלמלא דהוא זמנא הוה מאריה דצירא לקבליה הוה אערע ציה והוה מדי ציה וסליק

א. אליהו סוד הגבורות שנה, דאינון מ"ן דילה. ולעולם מ"ן הם שם צ"ן, ולכן אליהו גימ' צ"ן. ולכן משה ויעקב שהם למעלה צו"א, והם מד' שאערעו צהאי צאר, דהוא המ"ן, כי צאר נוצע מלמטה למעלה והם המ"ן, ולכן היו עולים המים לקראתם, שיהיו עולים המ"ן לקבל המ"ד. לא כן צאליהו דאיהו הוי המ"ן עגמם, וע"כ קראו מלאך דעביד שליחותיה. כי מלאך עולה כמענין הוי"ה אדניי, ולעולם יסוד דליה או יסוד דילה הם הוי"ה אדניי, משום דז"א הוי הוי"ה, ואדניי נוק', והיסודות הם המצברים הוי"ה עם אדניי. ולפי צאליהו הוי המ"ן שלהם צקוד,

פרשת ויצא יעקב

קנא ע"ב 2

ספר הזהר

תרגום

סתרי תורה

וַיֵּרָא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה
באר דרגא דאדון כל הארץ בשדה חקל תפוחין קדישין
שלשה עדרי צאן תלת דרגין עלאין קדישין מתתקנן על ההוא בירא
ואינון נצ"ח והו"ד ויסודא דעלמא

וְאֵלֵינִי משכין מיא מלעילא ומליין להאי בירא^ט בגין דההוא
מקורא יסודא דעלמא^י | כד שארי בגו ההוא בירא | עביד
פירי | ונביע תדיר ואתמליא ההוא בירא מניה כיון דאתמליא ודאי
כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים אלין אינון כל אוכלוסין ומשריין^{יב}
קדישין דכלהו שקיין ושתאן מההוא בירא וכל חד וחד כמה
דאתחזי ליה

וְהָאֲבָן גדולה על פי הבאר דא אבן דמינה^{יג} כשלי בני עלמא
אבן נגף | וצור מכשול | דקיימא תדיר על פי | האי באר
על | (הבאר ועל) מימריה^{יד} למתבע דינא דכל עלמא דלא יחות
מזונא וטב לעלמא

וַיֵּרָא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן
רובצים עליה. "באר" הדרגה של אדון כל
הארץ, "בשדה", שדה התפוחים הקדושים. "שלשה
עדרי צאן", שלש דרגות עליונות קדושות מתוקנות
על אותה הבאר, והן נצח והוד והיסוד של העולם.

וְאֵלֵינוּ מושכות מים מלמעלה וממלאים את הבאר
הזאת. משום שהמקור ההוא, יסוד העולם,
כשורה בבאר הזו, הוא עושה פירות ונובע תמיד,
ואותה הבאר מתמלאת ממנו. כיון שהתמלאה, ודאי
כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים, אלו הם כל
האוכלוסים והמחנות הקדושים, שכולם משקים
ושותים מהבאר ההיא, וכל אחד ואחד כראוי לו.

וְהָאֲבָן גדולה על פי הבאר, זו האבן שממנה
כושלים בני העולם, אבן נגף וצור מכשול,
שעומדת תמיד על פי הבאר הזו, על פקודתה לתבוע
הדין של כל העולם, שלא ירד מזון וטוב לעולם.

תוספתא

וַיֵּרָא והנה באר בשדה^{יז} רבי אלעזר אמר כתיב (ישעיה נא א)
שמעו אלי רודפי צדק [אינון] דתבעי רוא דמהימנותא אינון
דאתדבקו בקשורא דמהימנותא^{יח} אינון דידעין ארחוי דמלכא עלאה
כד סליקו תריין^{יט} ונפקו לקדמות חד^כ מקבלין ליה בין (תריז) [תקין]
דרועין^{כא} תרי נחתי לתתא^{כב} תרין אינון חד בינייהו^{כג} תרין אלין
מותבא דנביאי^{כד} אתר דינקי ביה חד בינייהו^{כה} דאיהו אתחבר
בכלא^{כו} הוא נטיל כלא^{כז} ההוא בירא קדישא^{כח}

וַיֵּרָא והנה באר בשדה. רבי אלעזר אמר, כתוב
"שמעו אלי רודפי צדק", אותם המבקשים
סוד האמונה, אותם שנדבקו בקשר האמונה, אותם
שיודעים דרכי המלך העליון. כשעולים שנים ויצאו
לקראת אחד, מקבלים אותו בין שתי זרועות. שנים
יורדים למטה, שנים הם אחד ביניהם, שני אלה
מושב הנביאים, המקום שיונקים בו, אחד ביניהם,
שהוא מתחבר בכל, הוא נוטל הכל. אותה באר
קדושה

מאיר הזהר

עדרין קדישין ומליין לההוא בירא דליקר אדני^{יז}. י. כל א' מהם עבד שמוש
בההוא בירא ע"י היסוד שהוא מקור הזכרות לצאר צהימו צמכיות המלכות ממש,
ושם מתרוקן הזכרות ולא מלמעלה לה (אור יקר). יא. חילות ומחנות (ד"א).
יב. ממנה מתפשט תוקפא דדינא קשיא, המכונה כאן "אצן נגף" צמחינה הטמאה
שבו, וצחינת הטמאה שכנגדם מכונה "אצני שיש טהור" (עי' תיקון ע') (דע"ה
ח"ב לא ע"א). יג. על מימרא דה' למתבע דינא כלומר צמחא הוא שמתקיים
הקליפה צעולם כדי שיתבע דינא כו' שזה הצאר צעל' הדינין רואה שהשפעה יהיו
ראוים אליה ואם אינם ראוים לא תרד דמסיק והשתא א"ש שאין הפ' כפול דכפי
הפשט היינו ע"פ הצאר היינו למקומה (נ"א). יד. צפ' שמות דף י"ב צ' הציא
זאת המוספתא צשינוי ושם לא הזכיר ר"א וכן נראה אמת לפי שהמוספתא קדמה
הרבה גם שם לא הזכיר פ' שמעו אלי וכאן נראה שלקחו צעל המוספתא בשאלה.
ו"ח (נ"א). טו. צסוד צינה (הגהות רמ"ז ח"ב יב ע"ב - עיי"ש שהמוספתא
מופיעה גם שם). טז. פי' מט"ע וסנדל כשעלו צסוד מין (מ"מ). תחת נה"י
(מ"מ). ז. מלכות (מ"מ). יח. פי' חסד וגבורה (מ"מ). יט. פי' נ"ה
(מ"מ). כ. יסוד (מ"מ). כא. פי' שהציא'ים הם מנו"ה (מ"מ). כב. פי'
יסוד (מ"מ). כג. פי' צסוד שורק וקשור והכוונה לפי שהוא מקשר ה"ק ועוד
שהוא קשור עם המלכות (מ"מ). כד. פי' שהארת הו"ג שילאו מיסוד דלימא
נכללים צו כנוע (מ"מ). כה. מלכות (מ"מ).

לגביה דהיינו מעלמא דדכורא (רמ"ז). ד. כלומר שלעולם מקבלת מלכות מנה"י
(דע"ה ח"א כא ע"ג), והנה"י הוא צחי' צמה (דע"ה ח"ב כב ע"ד). עיקר
האדם הוא צחי' החג"ת שלו, והנה"י הם צחי' הצ"ן ה"ה צחי' צמה"ה וכמ"ש
כאן (כללים ח"א לא ע"א). הנה"י נכללים צנוק' (ציאורים ח"ב יב ע"ג), גם הנה"י
וגם המלכות המה לזורך לתחתון ושורש לתחתון (ציאורים ח"ב סו ע"ד).
ה. ח"ג סב ע"א (לש"י). ו. קשיא ליה, היינו צאר היינו שדה. ופי' כי שאני
צאר משדה צמחינות שונות, וזה כי צאר הוא צחי' דקה יותר משדה, כי צאר היא
צחינת אדון כל הארץ דהיינו צסוד היסוד היותה ארון והיכל למורה שבכתב, כדכתיב
הנה ארון הצרית אדון וכו' וצחי' שדה היא צחי' מג' אצות סתם, היותה מקבלת
ג' גוונים עליונים, שהם חוור וסומק וירוק. ואלו אלו קאמר שדה תפוחין, שהיא
מקבל מג' אצות. וגודע שיקדם הצנוק שהוא סוד שדה תפוחין אל הווג שהוא
צחי' הצאר, וז"ש צאר צסדה (אור יקר). ז. שתקון העליונים מהתחתונים, וצסוד
הנשמות שהם לאן קדשים לאן ירושלים ועליהם ואתנה לאני לאן מרעימי שהם ג'
עדרים צסוד פי' ואתה תחזה דכפי' צמיקו"ו (אור יקר). ח. משה אהרן ויוסף
- ג' מרכבה לג' מדות אלו, והם מתקנים אותם כדי שישפיעו למלכות. ומלת
רובצים יהיה עמה מגזרת שובצים לשון יסוד וווג (אור יקר). ט. "ואלין משכין
מיא מלעילא ומליין להאי בירא" נמתק צבור יקר, וצמקומו איתא "ד"א והנה שם
וכן השם הפכו משה ואלין משכין מיא מלעילא משה אהרן ויוסף אלין אינון תלת

זהר

שלשה אמאי כתיב (בראשית כט ג) ונאספו שמה כל העדרים אלא אינון שלשה דרום מזרח צפון⁶ דרום מהאי סטרא וצפון מהאי סטרא ומזרח בינייהו ואלין קיימין על האי באר ואחידן ליה ומליין ליה מאי טעמא בגין (שם ב) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים (ו)היינו דכתיב (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדיי

ונאספו שמה כל העדרים היינו דכתיב (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים וגללו את האבן מעבירין מינה תקיפו דינא קשיא ההוא דגליד וקרישיג |נ"א מיין דכרין| דכדין אקרי אבן⁷ ולא נפקי מינה מייא לבר וכד אינון נחלין אתיין אתתקף דרום דאיהו ימינא ולא יכלא צפון למקרא מיין כהאי נהרא כד מימיו סגיין לא גלידין וקרישי מיא כנהרא דמימיו זעירין ועל דא כד אינון נחלין אתיין אתתקף דרום⁸ דאיהו ימינא ומיין אשתריין ונגדין ואשקייין עדרייא כמה דאמרן דכתיב (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדיי (בראשית כט ג) והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה בגין דעלמא אצטריך דינא דילה דתהוי דינא לאוכחא ביה חייביא

תא חזי יעקב כד הוה יתיב על בירא וחמא מיא דסלקין לגביה ידע דתמן תזדמן ליה אתתיה וכן במשה כד יתיב על בירא כיון דחמא דמיא סלקין לגביה ידע דאתתיה אודמנת ליה תמן והכי הוה ליה ליעקב דתמן אודמנת ליה אתתיה כמה דכתיב (בראשית כט ט) עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו' משה דכתיב (שמות ב יז) ויבאו הרועים ויגרשום וגו' ותמן אודמנת ליה צפורה

שלשה, למה כתוב "ונאספו שמה כל העדרים", אלא הם שלשה, דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד הזה, וצפון מהצד הזה, ומזרח ביניהם. ואלו עומדים על הבאר הזו ואוחזים אותה וממלאים אותה. למה, משום "כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים", היינו שכתוב "ישקו כל חיתו שדי".

"ונאספו שמה כל העדרים", היינו שכתוב "כל הנחלים הולכים את הים". "וגללו את האבן", מעבירים ממנה את תוקף הדין הקשה, אותו שקפא ונקרש (מים זכרים) שאז נקרא אבן, ולא יוצאים ממנה מים החוצה. וכשאותם הנחלים באים, מתחזק הדרום שהוא הימין, והצפון לא יכול להקריש את המים, כנהר הזה, כשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים, כמו נהר שמימיו מועטים. ועל כן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב "ישקו כל חיתו שדי". "והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה", משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה.

בא וראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תזדמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, כיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תזדמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הזדמנה לו אשתו, כמו שכתוב "עודנו מדבר עמם ורחל באה עם הצאן [וגו']", ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה, שכתוב "ויבאו הרועים ויגרשום" וגו', ושם הזדמנה לו צפורה,

סתרי תורה

ונאספו שמה כל העדרים (בראשית כט ג) ונאספו שמה העדרים לא כתיב אלא כל העדרים משריין קדישין לעילא ומשריין קדישין לתתא אלין בשיריין ותושבתן לעילא ואלין בצלותין ובעותין לתתא

"ונאספו שמה כל העדרים". לא כתוב ונאספו שמה העדרים, אלא "כל העדרים", המחנות הקדושים למעלה והמחנות הקדושים למטה, אלו בשיריים ותשבחות למעלה, ואלו בתפלות ובקשות למטה,

מאיר הזהר

רש"י כא ע"ד. קושי הגזורה המקריש המים ממי השפע, ומעכסם שלא יושפע לתחתונים, ובהגזר הרחמים ומימי השפע מתבטל הדין וגוזר החסד והמים יורדים ולפיכך צעוד שהמלכות מקבלת מגזורה מקרשת צשפע שבה ומעכבת אוח, אמנם צרבות שפע הרחמים המכונה צשם מים וישפיעו שזע ספירות יעשה נחל השפע רב ומתחזק החסד ומתרצה ומנטל הדין המעכב השפע, ולפי פי זה אכן היינו קרישו דמייא דהיינו דין הגזורה המעכבת ציד החסד שלא לשפיע (אור יקר). שנגלד ונקרש ונקפא (ד"ה). חזק הדין עד שהמים נגלדו ונקפאו (נ"א). ד. ע"י לעיל קנא ע"צ ודצרינו שם צשם הדע"ה. ה. כע ע"צ (הערות הוהר). ו. לקמן קנא ע"צ (לש"ו). ז. ע"י ח"צ רל ע"א: כמיז (שם כט ג) ונאספו שמה כל העדרים וגללו את האבן דא שכינתא דאקרי אבן צמן אבן ישראל דמנגרין לה ואלעין לה בגלותא וכמיז והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה. וע"י צ"ע יח ע"צ: א"כ אחר הזווג והשיבו את האבן למקומה לחילוניות היסוד שכן הוא בגלות עד לע"ל שאז נאמר סולו סולו המסילה סקלו מאבן כו.

א. ע"י ע"ח שער ע"מ פ"צ ושעה"כ דרושי תפלת השחר דרוש ג' שזה נה"י. ב. פי' מן צאר שזע שהיא ה' אחרונה שזשם ישחו העדרים שהם הע' שרים וזהו אותיות העדרים הע' דרים שהם דרים צכסא הכבוד תחתי הצאר שהיא מלכות דאזילות והנה שם ג' עדרי לאן וגו' הנה מנה"י דו"א נעשה חצ"ד דנוק' חו"ש ג' עדרי לאן רובנים עליה על ו' קלוותיה ולמעלה מהם אדם כי הם מנה"י דו"א הנקרא לאן אדם (והר הקיע, וכן הוא בצפון הליקוטים וילא פרק כט). ג. ונבאר עתה צחינה השלישית [של אור מים רקיע ע"י ח"צ קסו ע"א ע"ח שער ט"ל פרק ה] הנקראת רקיע והיא צו"א אחר שינא ממעי אמו לחוץ הוא ונוקצא כשנולד. ואז מדידתו היא צחינת השלישית הנקראת מדה שהיא האמה המודלת צאורך וצרוצב לכאן ולכאן כפי מה שצריך להתפשט. והנה צחינת הרקיע היא צכסד השמים צכסד ושמים צורת תכן, והענין הוא כי אחר שינאו ו"א ונוקציה לחוץ, אז נמעצה ונקרש ואיתגליד ונעשה רקיע, ואז נמדד על ידי מדידת מדה האמה הנקרא ק"ו המדה המתפשט והולך וגוזר וקווצ שער (שער מאמרי

פרשת ויצא יעקב

קנב ע"א²

ספר הזהר

תרגום

אלו ואלו, מיד "וגללו את האבן מעל פי הבאר", מגללים אותה והיא מתעברת מן הקדושה ומסתלקת מן הדין. מיד "והשקו את הצאן". נוסעים מלאכים עליונים למעלה, ונוסעים ישראל למטה. אחר כך "והשיבו את האבן", על פקודת הבאר הזו, שתהיה מעוטרת (מזומנת) לפניו ולתבוע הדין של העולם, להנהיג העולם בדין, וכך צריך, שהרי אין העולם יכול לעמוד אלא על דין, שהכל יהיה באמת וזכות.

כיון שנשלם יעקב, לא הצטרך לאבן הזו סיוע אחר. מה כתוב, "ויגש יעקב ויגל את האבן". "ויגל", "וגללו", ולא כתוב ויסר והסירו, אלא "וגללו", היינו הערבוב של השטן שמערבבים אותו שלא יוכל לקטרג. ויעקב לבדו, לא הצטרך לסיוע אחר, אלא הוא לבדו, שהרי יעקב היה שלמות האבות, שכיון שיכל לעשו בעולם הזה, יכול למעלה, ובכל צריך מעשה.

שני עולמות ירש יעקב, אחד העולם שנגלה, ואחד העולם שהתכסה. כדוגמא שהם ממש. מאחד יצאו ששה שבטים, ומאחד יצאו שני שבטים. העולם המכוסה הוציא ששה צדדים, והעולם המגולה הוציא שנים, והם שני הכרובים שתחתיה. ויעקב נמצא בין שני עולמות, בדמותם ממש, ולכן כל עניני לאה היו בכסוי ושל רחל בהתגלות.

אלו ואלו מיד וגללו את האבן מעל פי הבאר ומגדרין לה מן קודשא ואסתליק מן דינא מיד והשקו את הצאן נטלו מלאכי עלאי לעילא ונטלי ישראל לתתא לבתר והשיבו את האבן על מימרא דהאי באר לאתעטרא |נ"א לאתעדא| קמיה ולמתבע דינא דעלמא לאתנהגא עלמא בדינא והכי אצטריך דהא לא יכיל עלמא למיקם אלא על דינא למהוי כלא בקשוט וזכו

כיון דאשתלים יעקב לא אצטריך להאי אבן סיועא אחרא מה כתיב (בראשית כז כב) ויגש יעקב ויגל את האבן ויגל וגללו ולא כתיב ויסר והסירו אלא וגללו היינו ערבובא דשטן דמערבבין ליה דלא יכיל לקטרגא ויעקב בלחודיה לא אצטריך לסיועא אחרא אלא איהו בלחודיה דהא שלימו דאבהתא הוה יעקב דכיון דיכיל ביה בעשו בהאי עלמא יכיל לעילא ובכלא אצטריך עובדא

תריין עלמין אחסין יעקב חד עלמא דאתגליא וחד עלמא דאתכסיא¹ כגוונא דלהון ממש מחד נפקו (תריין) [שית] שבטין ומחד נפקו תריין שבטין עלמא דאתכסיא אפיק שית סטריין² עלמא דאתגליא אפיק תריין ואינון תריין כרובין³ דתחותיה ויעקב בין תריין עלמין אשתכח בדיוקנא דלהון ממש ובגין כך כל מלוי דלאה הוה באתכסיא ודרחל באתגליא

תוספתא

קאים תחותיהו¹ חקלא² דתפוחין קדישין³ איהו מהאי בירא מתשקין עדריא⁴ כל אינון רתיכין כל אינון מארי גרפין [ג'] קיימיין⁵ רביעין (קיימיין) על האי בירא האי בירא⁶ מנייהו אתמלי⁷ הה"ד (בראשית כט ב) כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים וגו' דא אדני⁸ אתקרי על דא כתיב (דברים ג כד) אדני אלהים אתה החילות וכתיב (דניאל ט יז) והאר פניך על מקדשך השמם למען אדני אדון כל הארץ הה"ד (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון כל הארץ

מאיר הזהר

כג פרק ד). **יב.** פי' הם ו"ק דז"א שהוויאה אותם הצינה שלמה היא אחרים דמלכות דאימא והיא בחי' אימא וקדרס כך ראוין שמעון לוי ויהודה בחגת"ס יששכר וזבולון צנו"ה דז"א ואינון תריין כרובין (מ"מ). **יג.** קמב ע"א קנו ע"א ורלב ע"ב וצלק קפו ע"ב ותרומה קסה ע"א (ד"א). **יד.** פי' הם מט"ט וסנדל שעולים למלכות מט"ט מעורר מ"ד וסנדל מעורר מ"ן וכתב הרב זל"ה שהם זוי"ן דצריאה והם יוסף וצנימין, כי יוסף הוא בחי' מט"ט וצנימין הוא בחי' סנדל כמ"ש צמחי חורה על פי וימלא דודאים צדעה ועי' מ"ש שם צמ"ד (מ"מ). **טו.** תחת נה"י (מ"מ). **טז.** פי' מלכות (מ"מ). **יז.** כתב צמ"ד כי קדישין הם חצ"ד ותפוחין הם חג"ת והכוונה כי מלכות כשהיא עומדת נגד נה"י נקראת חקל שהוא שדה וכשהיא עומדת נגד חג"ת נקראת תפוחים, וכשהיא עומדת נגד חצ"ד נקראת קדישים (מ"מ). **יח.** פי' צי"ע (מ"מ). **יט.** נה"י (מ"מ). **כ.** מלכות (מ"מ). **כא.** פי' מנה"י דז"א נצנית המלכות כמ"ש הרב (מ"מ).

ח. מגלגלין (ד"א). **ט.** מתחיל הנסירה, וכתיב (בראשית כט ז) והאצ"ן גדולה ע"פ הצאן, שהוא צמח שיקודה סמומה, בתולה ואיש לא ידעה, ג"ן נעול וגו' (שיה"ש ד יב) וכתיב (בראשית כט ג) ונאספו כל העדרים וגו', והם חג"ת אבהן שבוים אותה צדוק פרטוף ומציאים אותה לזיווג עם ז"א ואז וגללו את האבן וגו', וכן צמח שצמח רחל אל יעקב ואז ויגל את האבן וגו', והבן מאוד (פת"ש נוק' ז"א כא). **י.** רחל (ע"ש שער כה דרוש ה, שער לח דרוש ז). מלכות שלכך נקראת אמה לשון נגלה חד עלמא דאתכסיא שהיא הצינה שלכך נק' היא לשון העלם והענין שבהיותו אחו צמ"ת שהוא צריך התיכון מצריח מן הקלה צ"י עד הקלה מ' (כ"א). **יא.** פירוש כמו דמלחה נפקי שית שבטין ומרחל תריין כן ת"ת למעלה אחו צנינה שהאצילה ו"ק ואחו צמלכות שהאצילה תריין כרובין מט"ט וסנדלפו"ן. ז"ח (כ"א). היא צמחינת עולם הצריאה וספירת הצינה (ע"ש שער ג פרק ז). למה נקראת עלמא דאתכסיא מאחר שכתב דז"א מכסה על צנינת האחרים שלה (ע"ש שער

תרגום

משום שאותה הבאר גרמה להם.

בא וראה, הבאר הזו כתובה שבע פעמים בפרשה הזו, משום שהיא רמז לשבע, וכך נקראת באר שבע, (משום) הבאר הזו נזכרת שבע פעמים בפרשה הזו, שכתוב "וירא והנה באר בשדה". "כי מן הבאר ההיא". "והאבן גדולה על פי הבאר". "ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר". "והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר". "וגללו את האבן מעל פי הבאר". "ויגלו את האבן מעל פי הבאר". "והשקו את הצאן שבעה, ובדודאי שכך זה. במשה לא כתוב אלא פעם אחת, שכתוב "וישב בארץ מדין וישב על הבאר", משום שמשה נפרד מכל וכל מהבית שלמטה, ויעקב לא נפרד כלל. במשה אחד, ככתוב "אחת היא יונתי תמתי", אחת היא לאמה. ולכן משה היה בעל הבית והתעלה למעלה. במשה כתוב "וישב על הבאר", ביעקב "וירא והנה באר בשדה", ולא כתוב וישב על הבאר.

דבר אחר, "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", רבי אבא פתח ואמר, "אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת", "אשרי שומרי משפט", אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת לעסוק בה ימים וילות, שהרי כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מהכל, חירות מן המות, שלא יכול לשלוט עליו, והרי פרשוה, משום שכל מי שעוסק בתורה ואוחז בה, אוחז בעץ החיים, ואם מרפה את עצמו מעץ החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב "התרפית ביום צרה כחכה", "התרפית", אם מרפה ידיו מן התורה, "ביום צרה צר כחכה".

ספר הזהר

בגין דההוא באר גרמא לון⁶

תא חזי האי באר שבע זמנין כתיב בפרשתא דא³ בגין דאיהו רמז לשבע⁴ והכי אקרי באר שבע (בגין דאדכר) [באר דא אדכר] שבע זמנין בפרשתא דא דכתיב (בראשית כט ב - ג) וירא והנה באר בשדה כי מן הבאר ההיא⁵ והאבן גדולה⁶ על פי הבאר ונאספו שמה כל העדרים וגו' מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר וגללו את האבן מעל פי הבאר ויגלו את האבן מעל פי הבאר. "ויגלו את האבן מעל פי הבאר". "והשקו את הצאן שבעה, ובדודאי שכך זה. במשה לא כתוב אלא פעם אחת, שכתוב "וישב בארץ מדין וישב על הבאר", משום שמשה נפרד מכל וכל מהבית שלמטה, ויעקב לא נפרד כלל. במשה אחד, ככתוב "אחת היא יונתי תמתי", אחת היא לאמה. ולכן משה היה בעל הבית והתעלה למעלה. במשה כתוב "וישב על הבאר", ואסתלק לעילא במשה כתיב וישב על הבאר ביעקב וירא והנה באר בשדה ולא כתיב וישב על הבאר⁷

דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה (בראשית כח י) רבי אבא פתח ואמר (תהלים קו ג) אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת אשרי שומרי משפט זכאין אינון ישראל דקודשא ב"ה יהב לון אורייתא דקשוט⁸ לאשתדלא בה יממא וליילי⁹ דהא כל מאן דאשתדל באורייתא אית ליה חירו מכלא¹⁰ חירו מן מותא דלא יכלא לשלטה עליה והא אוקמוה בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא ואתאחיד בה אתאחיד באילנא דחיי¹¹ ואי ארפי גרמיה מאילנא דחיי הא אילנא דמותא¹² שריא עלוי ואתאחיד ביה הה"ד (משלי כד י) התרפית ביום צרה צר כחכה התרפית אי ארפי¹³ ידוי מאורייתא ביום צרה צר כחכה

מאיר הזהר

ורציה, לך לא פירש (מ"מ). ז. פי כיון שהוא צלחה למעלה מרחל, לך כתיב וישב על הבאר שהוא למעלה מרחל הנק' צאר. והטעם שנקראת צאר כמ"ש הרצ שהו"ה דב"ן ואהיה דהה"ן גימ' קנ"א הרי צאר. ועוד אחוריים דשם מ"ה גימ' ק"ל, ואחוריים דהו"ה פשוטה גימ' ע"ב וק"ל, הרי צאר והשמות אלו הם צרחל (מ"מ). ח. ר"ל משה הפריש עצמו מכל שלמטה לפיכך נדבק ממש בשלמעלה דכתיב על הבאר ממש אצל יעקב לא הפריש עצמו כלל אפילו צעם ווסתה דכשוו נאסרה הרי אחרת היה לו לך כתיב אצלו וירא מרחוק ולא דביקות גמור. ז"ח (נ"א). כב ע"א (הערות הזהר). ט. פי היא לאה שהיא אחוריים דמלכות דאמא ואסתלק לעילא כמ"ש שעלה ללאה (מ"מ). י. פי כיון שהוא צרחל, לך לא כתיב על הבאר, נמצא ששני שינויים צין יעקב ומשה: אחד, שנמשה כתיב צאר אחד, וציעקב ז' פעמים צאר. ב', נמשה כתיב על הבאר וציעקב לא כתיב על. וצמ"ש יתורנו השינויים שיעקב אחו צרחל בכל ז' בחינוחיה שמקבלת מו"ת דו"א, ולהכי לא כתיב על משא"כ במשה שאחז צלחה (מ"מ). יא. מזד המ"ת הנק' אמת (אור יקר). יב. כי מפני רחבה יש צה לעסוק כל ימיו יומם וליילה לייחד מדת יום ומדת לילה תמיד (אור יקר). יג. משעבוד מלכותו מדרך ארץ מייסורים ועל הכל חירות ממלאך המות שאינו מת כדרך שאר העם (אור יקר). יד. מ"ת, עץ החיים (אור יקר). טו. שאין דבר ריק בעולם אך צללם יתהלך איש אם יעסוק צמורה צלו עץ החיים ואם לא זאת עץ המות השקר צל מות (אור יקר). טז. עי' פרשת וישלח קעד ע"ב (הגהות הגר"א).

א. שהיא אשת חיל וגורם להם אשת חיל למטה (אור יקר). ב. לרמוז אל ז' ספירות הכלולות בה, ונדוע שהיא עלמה השציעות. אמנם צה שבע נשלמת שבעה צמחינתה מהצנינה, ולכן משם היא צאר צדה, צחי דקה צמחינה נגלת צחינת צאר מזד המלכות מהצנינה צדה מלכות עלמה, והיינו צה כלולה מו' (אור יקר). ג. יעקב לא שמש צה אלא צההוא עלמא וצהאי עלמא שמש צו' נערוחיה ועיין צפ' צראשית (ד"א). ד. ישקו העדרים מזד חסד דתמן מים (אור יקר). ה. מהגבורה שהיא דין. וגללא את האבן מזד יעקב ח"ת, והשיבו את האבן עד אשר יאספו שמהם מזד שם נצח הוד. ויגש יעקב ע"י היסוד והיינו ז' והיא צדה צבה הבאר צה שבע כדפי' (אור יקר). ו. משום דמשה ויעקב אינם שוים צמרכבתם לח"ת, שיעקב מגופא ומרע"ה מנשמתא. ולפיכך כל א' יש לו צחי צמלכות להתייחד משה צקוד כלת משה, והוא מציאות הנלע שהיא צחינת י' צבה שהיא אחת אינה נפרטת צצבע, ויעקב צמחינת ה' צבה שהיא צה שבע, ולהכי מרע"ה אסתלק לעילא מן צאר שהוא צעלה ודאי, דהיינו י' ולא יעקב שהוא צצאר עצמו ואינו צמעלה כמשה (אור יקר). כי יעקב הוא אחו צרחל יומר מלאה צקוד ויהאב יעקב את רחל, וכיון צרחל נק' צה שבע, לפי שמקבלת מו' תחמונות דו"א לך כתיב צפ' ז' וז' פעמים צאר. אצל משה הוא צלחה, כמ"ש הרצ וראית את אחורי היא לאה שהשיג מרע"ה את לאה, ושרז"ל מלמד שהראיה קשר של תפילין, וקשר של תפילין היא לאה, ח"ש בגין דמשה אפרש וכו', שר"ל שפירש מאשמו ויעקב לא אפרש שעדין הוא אחו צרחל ותיקון רחל הוא ע"י פריה

פרשת ויצא יעקב

קנב ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

מה זה "צר כחכה", צר כח כה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לבן האדם, ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח כה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"כה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה. דבר אחר "צר כחכה", שכאשר בן אדם אוהז בדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "וה' אהבו", שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואוהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח כה, צר שלו ובעל שנהא הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

מאי צר כחכה צר כח כה דהא איהו תדיר לימינא¹ ונטירו דילה תדיר על בר נש כד אזיל באורחוי דאורייתא וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש ולא יכיל לקטרגא ליה וכד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא ואתרפי מנה כדין צר כחכה [בגין דההוא רע דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש] ודחי ליה להאי כה לבר עד דדחיק ליה אתר בעקו דבר אחר צר כחכה דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא אתרחים לעילא ואתרחים לתתא ורחימא דקב"ה הוי כמה דאת אמר (ש"ב יב כד) ויהו"ה אהבו דהוה רחימוי דקב"ה ורחים ליה וכד בר נש אסטי | מארחי | (ארחוי) דאורייתא כדין צר | כח כה | (כחכה) צר דיליה² ומארי דבבו איהו לגביה ושליט עלוי ההוא דאקרי רע עד דמקטרג ביה בהאי עלמא³ ובעלמא דאתי

בא וראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם, ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. ובא וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי שנינו שכל מעשי העולם שנועשים ושולטים בהם, ויש לו ממונים ושמשים, כולם שמשים במעשי העולם. ועל כן, הוא קץ של השמאל, והרי פרשוה, שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל. והקץ של השמאל הזה הוא קץ כל בשר, ונקרא קץ כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח, וסוד הדבר, זהו קץ (כל בשר), וזהו קץ, זה קץ על בשר, וזה על רוח, לכן זה פנימי וזה חיצוני, זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה טמא, והנה פרשוה.

תא חזינא⁴ האי | רע דאיהו יצר הרע שליט על עלמא בכמה סטריין וכמה שלטנו אית ליה בעלמא ואיהו חויה תקיפא דחב ביה אדם וכשלין ביה בני עלמא ומשכי ליה עלייהו עד דאפיק לון נשמתיהו ותא חזי כד איהו שליט שליט על גופא⁵ וכיון דעל גופא שליט נשמתא נפקא מניה בגין דגופא אסתאב ונשמתא סלקא ולא שליט עליה עד דנטיל רשו וכמה אינון דאתיין מסטריה ושלטיין על עלמא והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו ושלטי בהו ואית ליה ממנן ושמשין כלהו שמשין בעובדין דעלמא ועל דא איהו קץ דשמאלא⁶ והא אוקמוה⁷ דאית קץ לימינא⁸ ואית קץ לשמאלא והאי קץ דשמאלא איהו קץ כל בשר [קץ כל בשר] אקרי קץ כל רוחא לא אקרי (קץ) ורזא דמלה דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ דא קץ על בשרא⁹ ודא על רוחא בגין כך דא פנימי ודא חיצוני דא ימינא ודא שמאלא דא קדישא ודא מסאבא והא אוקמוה

ובא וראה סוד עליון קדוש של האמונה, הסוד של עולם הזכר ועולם הנקבה, וכל קודש הקדשים בו, וכל סודות האמונה מכאן יצאו, וכל החיים וכל החירות וכל הטובות וכל

ותא חזי רזא עלאה קדישא דמהימנותא רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא וכל קדושא דקדישין ביה¹⁰ וכל רזי דמהימנותא מהכא נפקו וכל חיינ¹¹ וכל חירו¹² וכל טבינ¹³ וכל

מאיר הוזהר

אסתרי. ה', והיה כאשר שש ה' וגומר קן ישיש והכל לפי רעת המעשים (אור יקר). **יע.** צגוף להמיחו (אור יקר). **כ.** צנפש להכריתה או להענישה (אור יקר). **כא.** ויאל קסה ע"צ (ד"א). **כב.** שלח לך קעב ע"צ (הערט הוזהר). **כג.** פי' יצר הרע הוא מסיגי הגבורות (מ"מ). **כד.** סב ע"צ (הערט הוזהר). **כה.** שילר הטוב הוא ענף התקדים (מ"מ). **כו.** סב ע"צ (הערט הוזהר). **כז.** פי' מהתקדים שמשם צא יצר הטוב (מ"מ). **כח.** פי' מוח חכמה צקוד החכמה תחיה צעליה (מ"מ). **כט.** פי' מוח צינה ששם מקום החירות (מ"מ). **ל.** מוח התקדים שנק' ענין צקוד וירא אלהים את האור כי טוב (מ"מ).

ז. הענין כי יצר הטוב הוא נטון קדוש מרכבה לשכינה לימינו של אדם והיינו שהם לימין מיכאל גבריאל אוריאל רפאל, יצר הטוב מטטרון רקיע על ראשיהם מלמעלה ועליהם שכינה לשומריו מילר הרע שהוא סמאל מרכבתו לשמאל האדם עון משחית אף וחיימה, ואם יתרפה האדם מן התורה ישלוב עליו ויגביר יצר הרע ואז כח ה' אשר היה עליו סר לנד א' דחוק ליה מפני החלונים, והיינו אומר דוחק רגלי השכינה ואחורו מקום צר נקרא יום צרה ושם סר כחכה מפני שליטת הרע (אור יקר). **יח.** מלת סר מתחלף ס' צ' שהוא מוגל אחד זקשרין, וירצה ציוס צרה שהוא הרע השולט עליו סר ג"כ כחכה ומסייע לחזוני להרע לו וצ' פירושים אלו נמצאים בתורה א' ואנכי אסתרי

תרגום

האורות הם מכאן, וכל הברכות וטללי נדבות, וכל האהבה של האהבות, הכל מהצד הזה, סוד הדרום. מצד הצפון מתפשטות דרגות עד שמגיעה למטה פסולת הזהב בצד הטומאה, ליכלוך טמא, ואוחז את זה למעלה, ואוחז את זה למטה. וכאן מזדווגים זכר ונקבה יחד, והם רוכב נחש, הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד עזאז"ל. ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים כמה צדדים לעולם, שמתפשטים מכאן ושולטים על העולם, וכולם צדדי הטומאה, וממונים שרים לתוך העולם. בא וראה, כשיצא עשו לעולם כולו אדום כשושנה, בשער כדוגמת השעיר, ומשם אלופים, מגינים ממונים (שנים עשר) ששולטים בעולם, והנה פרשה.

בא וראה, "אשרי שומרי משפט", ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם לשמור שלא יסטה לדרך אחרת, אלא שיהיה שומר משפט, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, שכל דרכיו משפט. "עושה צדקה בכל עת", וכי בכל עת יכול אדם לעשות צדקה, אלא מי שעוסק בדרכי התורה ועושה צדקה עם אותם שצריכים אותה, שכל מי שעושה צדקה עם העני, מרבה אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא וראה, מי שעוסק בצדקה, אותה צדקה שעושה עולה למעלה ומגיעה למעלה לאותו המקום של יעקב, שהוא מרכבה עליונה, וממשיך ברכות למקום ההוא מן המעיין של כל המעיינות. ומאותה הצדקה ממשיך ומרבה ברכות לכל אותם התחתונים ולכל המרכבות ולכל החיילות, וכולם מתברכים, ונוספים אורות כראוי, משום שכולם נקראו עת, וזהו שכתוב "עושה צדקה בכל עת".

ספר הזהר

נהורין⁶ מהכא אינון וכל ברכאן⁷ וטלי נדבאן⁸ וכל רחימו דרחימותא⁹ כלא מסטרא דא רזא דדרום¹⁰ מסטרא דצפון¹¹ מתפשטי דרגין¹² עד דמטא לתתא קסטופא דדהבא¹³ בסטרא מסאבא לכלוכא דמסאב ואחיד להאי לעילא ואחיד להאי לתתא והכא מזדווגי דכר ונוקבא כחדא ואינון רוכב נחש¹⁴ רזא דדכר ונוקבא ורזא דא עזאז"ל¹⁵ ומהכא מתפרשין דרגין ונפקין כמה סטרין לעלמא דמתפשטין מהכא ושלטין על עלמא וכלהו סטרי מסאבא ורברבין ממנן גו עלמא תא חזי עשו כד נפק לעלמא [כוליה] (כולא) סומקא כורדא בשערא כגוונא דשעיר ומתמן אלופין¹⁶ ממנן תריסין¹⁷ | נ"א תריסר | דשלטין בעלמא והא אוקמוה

תא חזי (תהלים קו ג) אשרי שומרי משפט¹⁸ דנטרי מהימנותא דקב"ה¹⁹ בגין דקב"ה איהו משפט²⁰ ובעי ליה לבר נש לנטרא דלא יסטי לארחא אחרא אלא דיהא נטיר משפט | בגין דקב"ה איהו משפט דכל ארחוי משפט | עושה צדקה בכל עת וכי בכל עת יכול בר נש למעבד צדקה אלא מאן דישתדל בארחוי דאורייתא²¹ ועביד צדקה²² עם אינון דאצטריכו לה דכל מאן דעביד צדקה עם מסכנא אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא

תא חזי מאן דאשתדל בצדקה ההיא צדקה²³ דעביד סליק לעילא ומטא לעילא²⁴ לההוא²⁵ אתרא דיעקב²⁶ דאיהו רתיכא עלאה ואמשיך ברכאן²⁷ לההוא אתר ממבועא דכל מבועין ומההיא צדקה אמשיך וארבי ברכאן לכל אינון תתאי ולכל רתיכין ולכל חילין וכלהו אתברכאן²⁸ ואתוספן נהורין²⁹ כדקא יאות בגין דכלהו אקרו עת³⁰ ודא הוא דכתיב עושה צדקה בכל עת

מאיר הזהר

שלא יפגוש ויפגוש מעליו המשפט שהוא הקב"ה. והוקשה לו שאין יחס כנוי המשפט אלא לדיינים ולשאר העם היה לו לומר כינוי אחר ויאמר אשרי שומר תורה וכיוצא לזה (אור יקר). **טו.** ולהורות על שמירת כל דרכי האדם כמו שהקב"ה כל דרכיו משפט נקט הכי (אור יקר). **טז.** מלך הת"ת (אור יקר). **יז.** "עביד דקדק", מלכות, הוא היחוד הגמור (אור יקר). **יח.** מלכות (אור יקר). **יט.** עולה עד הת"ת (אור יקר). **כ.** ביחוד של דקדק ממייחדים עקרי השמות המיוחדים הקדושים שהם יקו"ק אקו"ק אלקיים אדניי בגימטריא דקדק. א"מ (ג"א). **כא.** פי המלכות מעלה אותה הדקדק בסוד מ"ן לו"א שהוא מקומו של יעקב אבינו (מ"מ). **כב.** לצינה ולעליונות כולם ולכן אמשיך לת"ת ברכאן ממבועא דהיינו כתר ומכמה הנכללות צדינה (אור יקר). פי אחר שהמלכות מעלה הדקדק בסוד מ"ן לו"א אזי מזדווגים זו"ן ועולים בסוד מ"ן לו"א ומזדווגים ג"כ אור"א ע"י מ"ן שלהם שהם זו"ן ח"ש "ואמשיך ברכאן לההוא אתר" שהוא ז"א ממבועא דכל מצועין שהיא אימא ודא הוא דכתיב עושה דקדק בכל עת, פי ע"י הדקדק שעושה האדם ממשך שפע לכל החיילות כולם שנקראים עת (מ"מ). **כג.** שפע (אור יקר). **כד.** חוספת כללות צדקותם כעין פנים וכנפים לחיות (אור יקר).

א. ז' ספירות נעלמות בסוד הדעת (אור יקר). הם הגבורות שמאירים יותר מהסודים בסוד טובה תוכחת מגולה וכו' (מ"מ). **ב.** מלך הסוד (אור יקר). **ג.** מלך הת"ת (אור יקר). **ד.** מלך הגבורה דהיינו לטוב לאהבה ויאחז יקב שמאלו תחת לראשי וכו' (אור יקר). **ה.** דהיינו קץ הימין הייתה נדבקה לימין וכל הפעולות צדקה (אור יקר). **ו.** לא לפון ממש שהיא גבורה אלא ממה שנתפשט למטה סיגי הזהב כדמסיק (אור יקר). **ז.** ע"י לעיל קנא ע"צ ודברינו שם צדק הדע"ה. וע"י דע"ה ח"צ כב ע"א מה שצריך לעניין סנדלפון. **ח.** וזהם הזהב והיינו מותרי הדין הנשפע מלמעלה (ד"א). **ט.** סמאל לילית, עשו סמאל, אהליבמה תמנא צדקה כחות לילית (אור יקר). **י.** זו"ן דנוגה דדי"ע הם עוזול, סליק עד לעילא, עד המלכות (מ"מ). **יא.** הם שרים וכחות נמשכים מסמאל וילית (אור יקר). **יב.** ע"י מיקו"ו מה ע"א וכן גר"א מג ע"א שלא דווקא תריסין אלא בעלי גבורה ומלחמה. **יג.** אינה מנוה לדיינים אלא לכל ישראל (אור יקר). **יד.** שניית האמונה מסור לכל א' והטעם שחלה הכחוד הענין צדקה בגין דקב"ה איהו משפט, ודקדק היות אמת מללא קאמר אשרי עושי משפט אלא שומר וזה שנאמר ובעי ליה לבר נש לנטרא וכו' והכוונה ששומר ארחותיו כדי

פרשת ויצא יעקב

קנג ע"א²

ספר הזהר

תרגום

בא וראה, בזמן שהיו ישראל בארץ הקדושה, הם היו מושכים ברכות ממעלה למטה, וכשיצאו ישראל מן הארץ הקדושה, נכנסו תחת רשות אחרת, ונמנעו הברכות מן העולם. בא וראה, יעקב היה תחת רשות קדושה, כיון שיצא מן הארץ, נכנס לרשות אחרת, וטרם שנכנס תחת רשות אחרת, התגלה עליו הקדוש ברוך הוא בחלום וראה כל מה שראה, והלכו עמו מלאכים קדושים, עד שישב על הבאר. וכיון שישב על הבאר עלו אליו המים. וכן היה משה, שמשם הזדמנה לו אשתו. סוד הדבר, הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

ואמר רבי אבא, כל הפסוקים הללו קשים זה על זה. בראשונה כתוב "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה", ולבן היה יושב בחרן, למה נסע משם, שכתוב "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם". ומנין לנו שבחרן היה דיוורו של לבן, שכתוב "ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו, ויאמר [להם] הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו", משמע שדיוורו של לבן היה בחרן. אלא יעקב אמר, אני רוצה להיכנס בשכינה משום שאני רוצה להתחתן. כשאבא נשא ושלח את העבד, מצא עין המים, ואז הזדמנה לאבא אשה, והנה במקום הזה לא מצאתי לא עין ולא באר ולא מים, ומיד, "וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם", ושם הזדמנה לו באר, כמו שאמרנו, והזדמנה לו אשתו.

רבי אלעזר אמר, חרן, שם היה ודאי, והבאר הזו היתה בשדה, שאם לא כך, למה כתוב "ותרץ ותגד לאביה", אלא משום שהיה סמוך לעיר.

ואמר רבי אלעזר, יעקב שהזדמנה לו אשה על הבאר, למה לא הזדמנה לו לאה, שהרי העמידה לו ליעקב כל אותם השבטים, אלא שאת לאה לא רצה הקדוש ברוך הוא לזווגה עם יעקב בגלוי, שכתוב "ויהי בבוקר והנה היא לאה", שהרי קודם לא התגלה הדבר. ועוד, כדי למשוך את עינו ולבו של יעקב ביופי של רחל, לעשות שם את דיוורו, ובשבילה

תא חזי בזמנא דהווי ישראל בארעא קדישא אינון הווי משכי ברכאן מלעילא לתתא וכד נפקו ישראל מארעא קדישא עאלו תחות רשו אחרא וברכאן אתמנעו מעלמא תא חזי יעקב הוה תחות רשו קדישא כיון דנפק מארעא¹ עאל ברשו אחרא² ועד לא עאל תחות רשו אחרא אתגלי עליה קב"ה בחלמא וחמא כל מה דחמא ואזלו עמיה מלאכין קדישין עד דיתיב על בירא וכיון דיתיב על בירא סליקו מייא לגביה וכן הוה משה דמתמן אזדמנת ליה אתתיה רזא דמלה בירא לא סלקא אלא כד חמא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה

ואמר רבי אבא כל הני קראי קשיין אהדדי בקדמיתא כתיב (בראשית כח י) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה ולבן בחרן הוה יתיב אמאי נטיל מתמן דכתיב (שם כט א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם ומגלן דבחרן הוה דיווריה דלבן דכתיב (שם ד) ויאמר להם יעקב אחי מאין אתם ויאמרו מחרן אנחנו ויאמר הידעתם את לבן בן נחור ויאמרו ידענו משמע דדיווריה דלבן בחרן הוה אלא יעקב אמר אנא בעינא למיעל בשכינתא בגין דבעינא לאזדווגא אבא כד אתנסיב ושדר לעבדא אשכח עינא דמיא וכדין אזדמנת ליה לאבא אתתא והא באתר דא לא אשכחנא לא עינא ולא בירא ולא מיא ומיד וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם ותמן אזדמנת ליה בירא כדקאמרן ואזדמנת ליה אתתיה³

רבי אלעזר אמר חרן תמן הוה² ודאי והאי בירא בחקלא הוה דאי לאו הכי אמאי כתיב (שם יב) ותרץ ותגד לאביה אלא בגין דהוה סמיך למתא

ואמר רבי אלעזר יעקב דאזדמנת ליה על בירא אתתא אמאי לא אזדמנת ליה לאה דהא קיימא ליה ליעקב כל אינון שבטין אלא לאה לא בעא קודשא בריך הוא לזווגא ליה ליעקב באתגליאל¹ דכתיב (שם כה) ויהי בבקר והנה היא לאה² דהא קודם לכן לא אתגליא מלה ותו בגין לאמשכא עינא ולבא דיעקב בשפירו דרחל למעבד דיווריה תמן ובגינה

מאיר הזהר

לא מזווגה שכינה ענמה רק מלאכים וא"פ שי"א ציווי אציו. ז"ס (נ"א).
כח. שהיא הלכה מתרין לרעות שם (אור יקר). **כט.** במקום הבאר, ומאי קשה לך אפשר שהבאר לא היה ציפוז ונכנס לציפוז וחזר לבאר לשדה והיינו לא שהלך ממש אלא שרצה ללכת ודרכו ראה הבאר סמוך לתרין. מדע דכתיב ותרץ הגערה ואם כדנריך שהיה רחוק הרבה היאך צריכה א' הגיע לאציה (אור יקר). **ל.** מפני שהיתה נגד הצינה שהיא נעלמת ורחל נגד המלכות בנגלה (אור יקר). **לא.** צנקר שהוא חסד והנה היא לאה, אצל קודם לכן למעלה אינה נגלית (אור יקר).

כס. שהם חילי המלכות הנקראת עם כנודע. וכל זה ראייה לקן הימין ומה גורם השומר אותו והיינו ת"ס אשרי וכו' וראייה לקן כל צטר ת"ס בזמנא וכו' (אור יקר). כ"ס עמיס דקהלת (ד"א). והנה המלכות מכונה "עמ", וכמ"ש בזה"ק (וירא קטו ע"ב) מקן (קלח ע"א) ופ' תרומה (קנה ע"ב), כי זה ועל ידה יוצא ונעשה כל דבר צעמו וצומנו (הקדוש"ש כח ע"א). **כו.** וילא יעקב (אור יקר). **כז.** וילך חרנה (אור יקר). מכאן משמע שאפילו בחרן אסור לנאח מא"י לחו"ל שהרי צומן יעקב לא היה מקדש ואלולי שי"א מפני דוחקו גם לישא אשה לא מזווגה מלאכים. ועכ"ז

תרגום

ספר הזהר

הזדווגה לו לאה והקימה את כל אותם השבטים. במה ידע יעקב מי היא רחל, אלא שאותם הרועים אמרו לו, שכתוב "והנה רחל בתו באה עם הצאן".

אזדווגת ליה לאה ואוקימת כל אינון שבטין במה ידע יעקב מאן היא רחל אלא דאינון רעיין אמרו ליה^א דכתיב (בראשית כט ו) והנה רחל בתו באה עם הצאן

תא חזי מה כתיב (שם יח) ויאמר^ב אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה וכי מה דעתיה דיעקב דלא קאמר עשר ירחין או שתא חדא אלא שבע שנים אמאי אלא יעקב בחכמתא עבד בגין דלא יימרוני^ג דבגין תיאובתא דשפירו דרחל עבד אלא בגין חכמתא דסיהרא בת שבע שנים היא וכלהו שבע שנים עלאין שרו עליה דיעקב^ד עד לא נסיב לה לרחל למיתב גבה כדקא יאות דהא יעקב נטל כלהו בקדמיתא ולבתר אתא לגבה בגין לאשתכחא איהו שמים ואיהי ארץ ורזא דמלה (שם כ) ויהיו בעיניו כימים אחדים מאי כימים אחדים אלא כלהו שבע שנים שקיל לון בעיניו כאינון עלאין דאינון אחדין דלא מתפרשא^ה וכלהו חד דמתקשרא^ו דא בדא באהבתו אותה לאשתכחא כגוונא עלאה

בא וראה מה כתוב, "ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה", וכי מה דעתו של יעקב שלא אמר עשרה חדשים או שנה אחת אלא שבע שנים, למה. אלא יעקב עשה בחכמה, כדי שלא יאמרו שבשביל התשוקה של יופיה של רחל עשה, אלא בשביל החכמה, שהלבנה בת שבע שנים היא, וכל שבע השנים העליונות שזרות היו על יעקב טרם נשא את רחל לשבת עמה כראוי, שהרי יעקב לקח את כולם בראשונה, ואחר כך בא אליה, כדי להמצא הוא שמים והיא ארץ. וסוד הדבר, "ויהיו בעיניו כימים אחדים", מה זה "כימים אחדים", אלא כל שבע השנים שקל אותם בעיניו כאותם עליונים, שהם אחדים ולא נפרדים, וכולם אחד, שנקשרים זה עם זה באהבתו אותה להיות כדוגמא העליונה.

תא חזי דאפילו לבן רמז לו באותם השבע ולא ידע מאי קאמר דפתח ואמר^א טוב | דכתיב (שם יט) טוב | תני וגו' אמר רבי אבא הכי הוא ודאי פלח שבע שנים לאזדווגא בשמטה אמר רבי אלעזר תא חזי בכל אתר יובלא סתים דלא אתגליא ושמטה אתגליא תא חזי בשעתא דיעקב פלח שבע שנים קדמאין נפקא קלא ואמר |יעקב| (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם^ב |כתיב| עולם סתים דלעילא יובלא מתמן שירותא דאלין דאינון סתימין דלא אתגליא לון^ג מן יובלא אינון בגין כך אסתימו מיעקב דלא ידע דחשב דהא מן שמטה אינון ובגין דיעבד שירותא מעולם דלעילא אתכסיין מניה בגין דיובלא איהו סתים ולבתר דעברו^ד שני יובלא דאתכסיין עברי^ה שני שמטה דאתגליין^ו ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון

בא וראה שאפילו לבן רמז לו באותם השבע ולא ידע מה אמר. שפתח ואמר טוב, שכתוב "טוב תתי" וגו'. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, עבד שבע שנים להזדווג עם שמיטה. אמר רבי אלעזר, בא וראה, בכל מקום היובל סתום, שלא התגלה, והשמיטה התגלתה. בא וראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים ראשונות, יצא קול ואמר, יעקב, כתוב "מן העולם ועד העולם". העולם הסתום שלמעלה היובל, משם הראשית, שאלו שהם סתומים, שלא התגלה להם, הם מן היובל, לכן נסתמו מיעקב שלא ידע, שחשב שהרי הם מן השמיטה, וכדי שיעשה ראשית מן העולם שלמעלה, התכסו ממנו, משום שהיובל הוא סתום. ואחר שעברו שני היובל המכוסים, עברו שני שמיטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

תא חזי לאה אולידת שית בנין וברתא חדא והכי אתחזי דהא שית סטרין קיימין עלה^א ואלין שית וברתא חדא ברזא עלאה נפקא רחל אולידת תרין צדיקים והכי אתחזי |הא שמטה| דבין תרי צדיקי יתבא |לעלמין| (עלמא) דכתיב (תהלים לו כט) צדיקים ירשו ארץ צדיק לעילא וצדיק לתתא צדיק לעילא^ב מניה

בא וראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכך ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת יצאו בסוד עליון. רחל הולידה שני צדיקים, וכך ראוי, הנה שמיטה, לעולם יושבת בין שני צדיקים, שכתוב "צדיקים ירשו ארץ". צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים

מאיר הזהר

א. פי' לא שהרועים השיבו ויאמרו שלום ומו לא, והכתוב הוא שמסיים והנה רחל צמו וכו' אלא שהרועים הם סיימו דבריהם ואמרו לו והנה רחל צמו צאה (מ"מ). ב. גליון וללגן שמי צמות דף קסג ע"א (ד"א). ג. שא"כ הו"ל לקצו זמן קצר אלא ודאי לטוד קא מכויין (מ"מ). ד. פי' חגמנהיים דו"א ששם הוא מקום רחל מהם קיבל יעקב הארה ואח"כ המשיכם לרחל (מ"מ). ה. פי' יעקב היו חשונים צעניו הו"מ דו"א שתיקן צו"א שנקראים אחדים דכתבא שריין ולא מתפרשן (מ"מ). ו. אה ע"צ (הערות הזהר). ז. דמתקשרן (דפ"ו). ח. פי' שהסוד שהוא תחלת ז' שנים העליונים נקרא טוב וצוהר שיר השייכים

בפ' ישקני מנשיקות טוב לאו איהו אלא מסטרא דאור קדמאה וכן צפ' תרומה קבו ע"א וקכו ע"צ (ד"א). ט. ע"י ע"ח לו"ר פרק צ'. כאן מצאנו עניין יחוד דו"א למעלה ולמטה (דע"ה ח"צ פז ע"א). ק. קנה ע"צ ורמז ע"צ ורזא כב ע"צ ויגש רי ע"צ ויחי רמו ע"צ (ד"א). י. ז"ס מצי' עד מ' וצי' נקרא יוכל ושני שמיטה נקרא ז"ס שצמ' שהמ' נקרא שמיטה. אי"מ (ג"א). יא. דאתכסייא עבד (דפ"ו). יב. פקודי רנו ע"צ (הערות הזהר). יג. לאה היא צמי הארת אור הצינה הרי היא אס הו"ק, וכן היא אחזה צדעת ולכן ילדה ו' צנים שכן היא אס הו"ק ומלכות (הקדו"ש מה ע"א). יד. ע"י שעה"כ כג ע"ג.

פרשת ויצא יעקב

קנג ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מים עליונים, הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשוקה שלימה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה, כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים. ועל כן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמיטה בין שני צדיקים, יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק, כן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הזדמן לו מעשה כמו יוסף, אם כן למה נקרא צדיק, אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שימש מטתו. ואם תאמר, שכשניטל יוסף מיעקב ילד היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שימש מטתו. אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו, יש לך אשה, אמר לו כן. אמר לו, יש לך בנים, אמר לו, כן. ואיך נקראים, אמר לו, על שם אחי וכו', (אמר לו, יש לך בנים, אמר לו, עתידים לי. אמר לו, והיאך תקראם, אמר לו, על שם אחי וגו'). "גרא ונעמן" וגו', שכתוב "ובני בנימין בלע ובכר" וגו', ואתה אמרת שלא שימש, (אלא באותה שעה). אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. (לאחר שיצא מבית האסורים היו לו).

ואם תאמר, "ובני בנימין בלע ובכר", כשנכנסו למצרים, כך זה ודאי, שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שימש מטתו והוליד בנים, ואמר בנימין, הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. כיון שהוא נאבד, אני אהיה שומר

נגדן מיין עלאין צדיק לתתא מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכורא בתיאובתא שלים צדיק¹ מסטרא דא וצדיק מסטרא דא כמה דכורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי ועל דא יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו¹ יוסף זכה למהוי צדיק לעילא בגין דנטר את קיימא איהו צדיק לתתא לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי יוסף הצדיק ובנימין הצדיק

וכי בנימין צדיק הוה אין דכל יומוי לא חטא בהאי את קיימא ואף על גב דלא אודמן ליה עובדא כיוסף אי הכי אמאי אקרי צדיק אלא כל יומוי דיעקב הוה באבלא דיוסף לא שמש ערסיה ואי תימא דכד אתנטיל יוסף מיעקב רביא הוה ולא נסיב ואת אמרת דלא שמש ערסיה אלא אע"ג דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה¹

ואנן הכי תנן בשעה דשאל יוסף לבנימין אמר ליה אית לך אינתו א"ל אין א"ל אית לך בנין [א"ל לא אבל בנין זמינין לו א"ל והיך יקרון] אין והיך אקרון א"ל על שום אחי וכו' [נ"א א"ל אית לך בנין א"ל זמינין לי א"ל ואיך יתקרון לך א"ל ע"ש אחי [וראש] וגו'] גרא ונעמן וגו' | דכתיב (בראשית מו כא) ובני בנימין בלע ובכר וגו' ואת אמרת דלא שמש" א"ל אין | דהא בההיא שעתא לא הוה ליה | נ"א לבתר דיצא מבית האסורין הוה ליה |

ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר כד עאלו למצרים הכי הוא ודאי דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין ואמר בנימין הא יוסף אחי את קיימא דאבא הוה דהא ברית סיומא דגופא איהו כיון דאיהו¹ אתאביד אנא אהא נטיר

מאיר הזהר

נולדו עמהם תאומה אחת ונשאו אותה ולא יתכן שצנימין הנקרא לדיק ישא תשע נשים אחרות אחרות מצנות כנען וכמו שהקשה רבי נחמיה לר' יהודה במדרש וע"ש ואם נאמר שנולדו עמו עשרה תאומות הוא פלא עמוס ועוד שאפילו לזה לא היה זמן שנתעברו ושילדו כלם וירדו למצרים. אמר שמואל ונוסף על זה שמוכרח לומר שכלם מתו קודם שירדו למצרים וכמו שפרש"י ז"ל לדברי האומר תאומות נולדו עם השצטים ז"ל שכלם מתו קודם שירדו למצרים הואיל ולא נמנו בחוך הע' נפש זולתי סרה צת אשר או יוכד כמ"ד וז"ע (שמונה עשרים) (הגהות מהר"ם), ועי' בהגר"א על ספד"י י ע"א ד"ה מלך הז' וי ע"ג ד"ה ענין אפרים, ועי' לקמן קנה ע"ב. י. ובסמוך בדף קנד ע"א אמר כיון דאתא ליוסף ואשתכח צנימין הדר לצימיה ושימש ואוליד בנין האי לישנא קשיא טובא קדמונים אחזו נע"ר איך צמעט זמן אוליד יי צנים והוא פלא. ומו"ה צו"ח פירש לא שמש ערסיה בגינייה אלא בגינייה דיוסף וכו' והוא דחוק מאד ובפרט בסוף הלשון ושם הביא גרסא אחרת ובתר דנפק יוסף מצית אקורים הו"ל וזו גרסא מתיישבת אש"כ נע"ר איך צמעט זמן אוליד דברי הרמ"ז ומדקח הרבה. וכמו שהאר"י ז"ל פי' לזכרו כמ"ש צו"ח ואם קבלה נקבל (מא"יין) (נ"ה). ית. "ס"א אלא צהיהא שעתא" נוסף דפ"ו. יע. קנה ע"ב משפטים קיד ע"ב (ד"ה).

טו. רמה ע"ב ויקהל ריא ע"ב ריג ע"ב (ד"ה). טז. וראוי לדקדק צואת הסוגיא צנימין דאקרי צדיק על דלא שמש ערסיה כל הנהו שנין דאתאבל יעקב על יוסף ופי' ואמר כי כשירד למצרים שאל לו יוסף אם היו לו צנים והשיב לו שעדיין לא היו לו צנים וא"ל יוסף ואם יולדו לך מה יהיה שמותם והשיב לו שיקראם ע"ש יוסף אחי וראש כנדרש בגמ' אחי שהי' אחי וכו' וחזר והקשה שהרי צירידתם למצרים נאמר ובני צנימין בלע ובכר והיו מכלל ע' נפש שירדו מצרימה ומירך כי אחר שאתא צנימין לות יוסף למצרים ואשתכח ליוסף כאשר נגלה להם ואמר אני יוסף אחיכם אז הדר צנימין עם אחיו לארץ כנען ושמש ערסיה וגולדו לו צנים וז"ש צנימין הדר לצימיה ושמש ערסיה וכו' וז"ע כי כפי הנראה מענין יהודה שהיו עממותיו מגולגלים צארון מפני החרם שקבל עליו אם לא אציאנו אלך ומטאחי לאצי כל הימים משמע דלא אהדר צנימין לארץ כנען. ואם נאמר דאהדר ומה שהיו עממותיו מגולגלים צעזור דקיי"ל דחרם על תנאי מפי עממו צריך הפרה אפילו שיתקיים קשה ג"כ שהרי תכף אחר שעלו אחיו לארץ כנען והעלו עמהם העגלות הורידו עמהם לעקב למצרים ולא היה שהות לצנימין להוליד אפי' בן אחד כ"ש עשרה צנים ואפי' אם יהיו לו עשרה נשים כי הרי כלם ירדו למצרים נולדים חוץ מן יוכד שולדה צין החומות ומכ"ש שלל השצטים

תרגום

ספר הזהר

מקומו של אחי. ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאבד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו, אלא כולם היו יודעים מיעקב, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ולכן האריך אצל לבן כל כך, עד שיסתיים הגוף, ומי הוא סיום הגוף, הברית, ועל כן כתוב "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף" וגו'. שהרי ודאי כעת נשלם הגוף. כיון שנשלם הגוף, אני רוצה ללכת, ולכן בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

כיון שבא ליוסף ונמצא, בנימין חזר לביתו ושימש מטתו, (והלכו ונכנסו) והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ולכן רחל הולידה שני בנים, ולא ששה בנים ובת. ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכוסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל. ואותן של שמיטה התגלו, ובשמיטה הגלויה עבד את היובל שהתכסה, שכתוב "ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים", שבע שנים סתם, ברחל עבד שבע שנים עליונות, ונאחז בהן בשני עולמות. מכאן למדנו, מתוך הנגלה בא האדם לנסתר.

ואם תאמר, אם כך שהשנים הראשונות הן מהיובל, הרי ביובל כתוב שבע שנים שבע פעמים, שבע שנים מצויות, שבע פעמים (לא מצויות), איפה הן, אלא אותם שבעה ימים ששמר בחתונה של לאה השלימו את החשבון, שהרי כל יום (פעם אחת ושבע אחת נ"א שבע) נקרא פעם אחת, שכתוב "שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך", וכל שבעה משתלם בשבעה ימים, ז' בכל יום, שנקרא פעם אחת. וברחל לא היה כן, שלא שמר שבעה ימים, אלא שבע שנים שעבד אחר כך. ואם תאמר, אם כך, שנים של שמיטה היה לו לעבוד קודם ואחר כך להזדווג עם השמיטה. אלא כיון שקיבל עליו לעבוד, כאלו עבד אותם. בא רבי אבא ונשקו. אמר, ברוך הרחמן שזכיתי לפסוק הזה, על אותו המקום כתוב "ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר".

אתריה דאחי ואי תימא הא בההוא זמנא דאתאביד לא הוה צדיק דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה אלא כלהו הוו ידעי מיעקב דיעקב הוה ידע דאתר דא ירית יוסף ובגיני כך אוריך בלבן כל כך עד דיסתיים גופא ומאן הוא סיומא דגופא ברית ועל דא כתיב (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' דהא ודאי השתא אשתלים גופא כיון דגופא אשתלים בעינא למיזל ובגיני כך בנימין ידע ונטר ארחה דאחיו

כיון דאתא [ל]יוסף ואשתכח בנימין הדר לביתיה ושמש ערסיה (אזלו ועאלו) [ואוליד] בנין [ועל דא] קב"ה עביד ליה צדיק לתתא ויוסף צדיק לעילא ובגיני כך רחל תרין בנין אולידת ולא שית בנין וברתא ועל דא אינון |שבע| שנין קדמאי אתכסיין דלא ידע בהו יעקב בגין דהוו דיובלא ואינון דשמטה אתגליין ובשמטה |דאתגליא| (דאתגליין) פלח ליובלא דאתכסיא^א דכתיב (שם כט כ) ויעבוד יעקב ברחל שבע שנים סתם ברחל שבע שנים עלאין ואתאחיד בהו בתרי עלמין מכאן אוליפנא מגו דאתגליא אתי בר נש לסתימאה

ואי תימא אי הכי דשנין קדמאי^א מיובלא אינון הא ביובלא כתיב (ויקרא כה ח) שבע שנים שבע פעמים^י שבע שנים שכיחי שבע פעמים (נ"א |לא שכיחי) אן אינון אלא אינון שבעה יומין דנטר בהלולא דלאה אשלימו חושבנא^א דהא כל יומא פעם^י (נ"א שבע) אחת אקרי דכתיב^י (תהלים קיט קסד) שבע ביום הללתיך על משפטי צדקך וכל שבעה אשתלים בשבעה יומין שבע בכל יומא דאקרי פעם אחת^י וברחל לא הוה כן דלא נטר שבעה יומין אלא שבע שנין דפלח לבתר וא"ת אי הכי שנין דשמטה^י הוו ליה למפלח קודם ולבתר לאזדווגא בשמטה אלא כיון דקביל עליה למפלח כאילו פלח לון אתא רבי אבא ונשקיה אמר בריך רחמנא דזכינא להאי קרא על ההוא אתר כתיב (ישעיה מב כא) יהו"ה חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר

מאיר הזהר

הלולים וכן צמנחה הרי ו' ועוד ערצית הרי ז'. והא דחשיב ג' תפלות כ"כ הרד"א בשם הר"א ו' ששון הציאו צ"י סימן קפ"ד ע"ש (מא"י) (ג"א). ז. פירוש שלא עשה יעקב צ"פ ז' ימי חופה אלא צמנחה אחת של לאה נשא רחל ודלא כפירש"י ז"ל כי העי' הוא להתקשר צו' שנים עליונים בכלל וצפרט ז"ש ז"פ ואחר שהוא נקשר צאלו בנקל הוא מתקן ז' בחי' שבה דהיינו ז"ש דפלת לבתר כי עקר המיקון הוא מלמעלה. ז"ת. ואני אומר כי אינם דברי רש"י לחוד אלא מפורש צ"ר ועוד מקרא מפורש הוא מלא שבע זאת ונמנה לך כו' והדבר קשה שלא עשה ז' ימי חופה לרחל. ואפשר דמ"ש דלא נטר ז' יומין ר"ל צמנחה של לאה שיעילו ז' למ"ט כל יום לו'. אלא ז' ימי חופה פשוטים וה' יאיר עיינו. ואחרי כתיב ראיתי שכ"כ צמק"מ (מא"י) (ג"א). ט. הו"ל למפלח קודם כמו בלאה שהקדים ז' שנים לזווג כן הו"ל להקדים ז' שנים לרחל לזווג ומירך כיון דקיבל עליה למפלח וכו' ר"ל בשלמא בלאה שהיא החמלת המיקון צריך להקדים ז' שנים קודם הזווג אבל ברחל כיון שכבר המשך הארה מו' עליונות צמק"ד ח"ג

א. פי כ' ז' נעלמות אינם מושגות אלא מתוך ההחמנות שצמלכות, לכך צאלו הנגלות מתוך מה שמראים מהעליונים פלח וכו' והשלים עניינם (אור יקר).
ב. אי אמרת בשלמא למאי דס"ד דשבע שנין דשמטה אינון כדפי' מחשבת יעקב על רחל אלא שחש"כ החליפו לו והוכרח לעבוד שבעה אחרים נחא דהוו שבעה לצד אלא לדיך דאמרת דאינון דיובלא היה ראוי שיהיו צהם ז' שנים ז' פעמים (או יקר). ג. כל אחד כלול מהשאר משא"כ צמנחה שכן הרי צמר עולט הנפרדים (ד"א). ד. כלומר שכל יום ויום מאותם השבעה היה כלול מו' שנים הקודמין צמנחה שבעה פעמים שבעה שנים והטעם שכיון שקדם לשבע ימי החופה שבע שני העבודה, היה כל יום ויום מהחופה נכלל בשבעת ימי העבודה כיון שהם היו שבה לו' ימי חופה והכל אומרים בכל יום נשא פלוני לפלוני צו' שני עבודה מה שאין כן ברחל שלא קדמו ז' שני עבודה לחופה לכך ז' ימי חופה האים כלולים מו' שנים (אור יקר). ה. "ס"א פעם אחת ושבעה אחת" נוסף דפ"ו. ו. פירש ז"מ מרמ"ק כי מתפלל ושומע הכל מש"ס ועונה אמן הרי ג'

פרשת ויצא יעקב

קנד ע"א²

ספר הזהר

תרגום

עוד אמר רבי אלעזר, זה שנאמר לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, כך זה ודאי. רחל שני בנים ודאי. בני השפחות ארבעה. תקונם איך עומדים, אלא אותם ארבעה קשרים שנקראים אחוריים, שכתוב "וכל אחוריהם ביתה", שהרי בזרוע ימין שלשה פרקים, אבל פרק אחד באמצע שהוא גדול, והוא אחור, שנשאר בחוץ. וכן אחד בזרוע שמאל, וכן אחד ביד ימין, וכן אחד ביד שמאל. וכשהכל נתקן, נמצאו כולם ביתה, לקיים את הפסוק שכתוב "וכל אחוריהם ביתה".

כל שאר הפרקים, כולם נראים ביושר, ואלו יוצאים מחוץ לזרועות ומחוץ לירכיים להראות בבני השפחות, שאף על גב שהם במנין, אינם חשובים כבני רחל ולא, ולכן יצאו בחוץ. דבר אחר, אלו הם הארבעה שכל שאר הקשרים נוטלים בשבילם, ואלו נוטלים אותם. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, (אמר רבי אבא, זה לא זה) ועל כן הכל נתקן יחד.

"וירא ה' כי שנואה לאה וגו'. רבי אלעזר פתח, "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה". "מושיבי עקרת הבית" זו רחל, שהיא עיקר הבית. "אם הבנים שמחה" זו לאה. דבר אחר, "מושיבי עקרת הבית" זו שמיטה, שהיא עיקר העולם הזה, על ידו הוא מונהג. "אם הבנים שמחה" זה היובל, שכל שמחה וכל חדוה של כל העולמות תלויים בו, והפסוק הזה הוא הכלל של הכל, משום שזה כולל הכל בסוד קדוש, ועל זה סיום הפסוק, "הללויה". "וירא ה' כי שנואה לאה", וכי למה היא שנואה, והרי בני השנואה אינם בני מעולים, וראינו שכל אותם בנים מעולים יצאו מלאה, ואתה אומר שלא שנואה, אלא ודאי היובל הוא תמיד עולם המכוסה, וכל דבריו אינם (בני)

תו א"ר אלעזר הא דאתמר לאה אולידת שית בנין וברתא חדא הכי הוא ודאי רחל תרי בנין ודאי בני שפחות ארבעה תקונא דלהון היך קיימי אלא אינון ארבע^ט קשרים דאקרון אחורים דכתיב (מ"א ז כה) וכל אחוריהם ביתה דהא בדרועא ימינא תלת^י קשרין אבל קשרא חד באמצעיתא דאיהו רב ואיהו אחור דאשתאר לבר וכן חד בדרועא שמאלא וכן חד בירכא ימינא וכן חד בירכא שמאלא וכד אתתקן כלא אשתכחו כלהו ביתה^י לקיימא קרא דכתיב וכל אחוריהם ביתה

כל שאר קשורין כלהו אתחזיין במישר ואלין נפקין לבר מדרועין ולבר מירכין לאתחזאה בבני השפחות [דאע"ג] (ואע"ג) דאינון במנינא לא חשיבו כבני רחל ולא ובגיני כך נפקי לבר דבר אחר אלין אינון ארבע דכל שאר קשרין נטלי בגינייהו ואלין נטלי לון אמר רבי אבא הכי הוא ודאי |נ"א א"ר אבא דא לאו דא ועל דא כלא מתתקן כחדא^י

וירא יהו"ה כי שנואה לאה וגו' (בראשית כט לא) רבי אלעזר פתח (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה מושיבי עקרת הבית דא רחל דאיהי עקרא דביתא^י אם הבנים שמחה דא לאה |דבר אחר| מושיבי עקרת הבית דא שמטה דאיהי עקרא דהאי עלמא עליה אתדבר אם הבנים שמחה דא יובלא^י [דכל] (וכל) חידו וכל חדוה דכלהו עלמין ביה תליין והאי קרא כללא דכלא הוא בגין דהאי כליל כלא ברזא קדישא ועל דא סיומא דקרא^י הללויה^י וירא יהו"ה כי שנואה לאה וכי אמאי היא שנואה והא בני שנואה לאו בני מעליא נינהו וחזינן דכל אינון בני מעלי מלאה נפקו ואת אמרת כי שנואה לאה אלא ודאי יובלא איהו תדיר עלמא דאתכסיא^י [וכל מילוי] לאו (בני)

מאיר הזהר

עטרת צעלה כי היא עולה עד הראש, וי"ל גם צרנה וציוס טוב גם צשמחה והאומר צשמחה צצצת חושה מדרך השכל, כי רנה שהיא צסוד המלכות כמ"ש צצצו דף לצ נדרש צצצת מלכתא ושמחה צסוד אימא אם הבנים שמחה כמ"ש צזהר וילא דא יוצלא וכו' נדרש צי"ט שהוא צאימא כמ"ש הרב ז"ל (מ"מ). **טו.** גליון וע"ד סיומא דקרא הללו יה פי' דהוי צצצת עלאה צצצתא ושמא כחדא גלילן ככתוב ציחוי רלצ ע"צ וישלח קמה ע"צ ואמר ועילא מכלהו הללויה (ד"א). וצישלח דף קעח ע"צ הלוקה צגין דכליל שמא ושצצתא כחדא כו' ע"ש. הרש"צ (נ"א). **יז.** שהוא כולל כל השם הו"ה והיא צצצת צעל השם כנדוע (אור יקר). **יח.** כלומר שעיקרה נעלם צעולם הזה (הקדו"ש מט ע"ד).

ושלש הת"מ לזרך לאה די שיקבל עליה למפלה לזרך רחל (מ"מ). **טז.** קנח ע"א (הערת הזהר). שרשם של צצצת חולפה הוא צאחוריים דרכל ולא (ח"ג נ"ה). ועי' ע"ש שער הקלי' פרק צ' (הקדו"ש מד ע"ד). **י.** מכאן צצצתפילה שמיחד השם צרין שלא ילא מזרועותיו לחוץ שיניח הורעות על החזה וידציק לגוף הפרק צצו התפלין. ז"ח (נ"א). עי' ע"ש שער טז פרק ו' שמכאן מוכח שהדיס גצוהיס מהכתפיים. **יא.** רמא ע"א (הערת הזהר). **יב.** משא"כ צצצתא אחרא שאחוריהם לחוץ ככתוב צצצת פקודי רמד ע"צ (ד"א). **יג.** עי' ע"ש שער הולדת או"ח פרק ו'. **יד.** כלומר שעיקר הנהגת התחמויים תלוי צה (פ"ש אח"ק ו'). **טז.** צצ"י נ"ח [צצצת חמדת ימים דף נת] צצ"י צצצו

זהר

בנגלה, ולכן נסתרו מיעקב כל מעשיו.

[ב]אתגליא נינהו ובגין כך יעקב אתכסיין מניה כל עובדיו

תא חזי^א עלמא תתאה^ב באתגליא^ג איהו והוא שירותא דכלא לסלקא בדרגוי^ד כמה דחכמה עלאה^ה [ו]הוא שירותא דכלא הכי נמי עלמא תתאה חכמה איהו והיא שירותא דכלא ובגין כך קרינן אתה^ו בגין דאיהו שמטה ואתגליא ועלמא עלאה דאיהו יובלא קרינא הוא דכל מלוי באתכסיא^ז אינון ורזא דמלה דלאה דכתיב (בראשית ל טז) וישכב עמה בלילה הוא^ח ועל דא כתיב^ט (במדבר יח כג) ועבד הלוי הוא^י בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא הוא עלמא עלאה דאתכסיא תדיר ויעקב במה דאתכסיא לא אתדבק ברעותיה אלא במה דאתגליא ורזא דא דכתיב^{יא} (בראשית ב כד) ודבק באשתו וירא יהו^{יב}ה כי שנואה לאה מהכא דסאני בר נש עריין דאמיה^{יג} [נ"א] ואחתיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש והא אתערו בן מתיחד עם אמו וכלא אתכסי מיעקב דעלמא עלאה לא אתגליא כלל

תא חזי בגיניה דיעקב אתקיים עלמא ואי תימא הא בגיניה דאברהם כמה דאת אמר (שם ד) בהבראם אל תקרי בהבראם אלא באברהם אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם דכתיב (ישעיה כט כב) כה אמר יהו^{יד}ה אל בית יעקב אשר פדה את אברהם ומקדמת דנא הוה קב"ה בני עלמין וחריב לון^{טו} כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין ולא אתחרבו כקדמיתא דהא הוא דכתיב (שם מג א) כה אמר יהו^{טז}ה בוראך יעקב ויצרך ישראל וגו' תא חזי מה כתיב (שמות ד כב) בני בכורי ישראל וכתוב (שם כג)

בא וראה, העולם התחתון הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו, כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם התחתון הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ולכן נקרא "אתה", משום שהוא שמיטה, ובגלוי. והעולם העליון שהוא היובל, נקרא "הוא", שכל דבריו הם בנסתר. וסוד הדבר של לאה, שכתוב "וישכב עמה בלילה הוא", ועל זה כתוב "ועבד הלוי הוא", כדי למשוך ממנו ברכות לכל. "הוא" העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב "ודבק באשתו". "ירא ה' כי שנואה לאה", מכאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ומתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשוש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו, והכל התכסה מיעקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא וראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשביל אברהם, כמו שנאמר "בהבראם", אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב "כה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם", ומקודם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב "כה אמר ה' בוראך יעקב ויצרך ישראל" וגו'. בא וראה מה כתוב, "בני בכורי ישראל", וכתוב "שלח

מאיר הזהר

מה הוא א"כ מלת חכמה יורה על ראשית דבר א"כ כמו שהחכמה העליונה נקראת ראשית גם המלכות שהיא נקראת חכמה כדכתיב ותרב חכמת שלמה, חכמה עלאה נקראת חכמת אלהים ראשית לצינה מלכות נקראת חכמת שלמה ראשית ליקוד ולת"ת וז"ש חכמה איהו ואיהו שרואת וכו' אלא שזו ראשית ממעלה למטה וזו ראשית ממטה למעלה (אור יקר). ו גליון חכמה עלאה הוא שירותא, עיין צבראשית לא ע"צ בגליון (ד"א). שם מנואר שכתר הוא נעלם. ו שמוות קלת ע"צ (הערות הזהר). ט שורש לאה הוא צנינה שהיא מהג"ר שהמה נסתרות (הקדו"ש מו ע"א), לכן היא מכוונה "הוא" (הקדו"ש יג ע"צ). י יעקב מודווג עם רחל, וישראל מודווג עם לאה. וזהו סוד מאמה"כ וישכב עמה צלילה הוא" ולא הזכיר אוחו צשם יעקב, כי הכוונה שם לצנינה ישראל דווקא (ע"ס כללים פרק יא). י קרת קעת ע"צ (ד"א). יא שלח קעת ע"א ופקודי רכא ע"צ (ד"א). יב לאה היא מלכות אמא, דהיינו עריין דאימיה, והיא אחותו להיותה בת אמא, וגם כי יעקב הוא מאחוריה דלצבא ולאה מאחורי אמא והות ליה אחותו (רמ"ז). לאה היא ממשכת מן מלכות דאימא כנו' שהיא אמא של יעקב, ולכן אמר עריין דאימיה. ועוד כי יקוד דאימא ויקוד דלאה, כאשר תמחור עם הז"א פצ"פ להודווג עמו מתחברים יחד שניהם ונעשים רחם א' להודווג בו יקוד וז"א שכבר ידעת כי חזי העליון דת"ת דז"א היה בתחילה בחי יקוד, כמנואר אלנו צענין הגדלת ז"א שחג"ת שלו נעשו חצ"ד ונה"י שלו נעשו חג"ת הרי כי קוד נעשה ת"ת והיקוד הוא העליון הוא שמודווג ברחם הזה (מ"מ מספר שעה"פ וילא). יג פי' הס הדורות שקלקלו (מ"מ). הדד ומשהיטבאל אדרא זוטא רצב ע"א (ד"א).

א. מ' התחלה לעלות ממטה למעלה. וחכמה התחלה לים"ם ממעלה למטה כי הכתר הוא סוף עולם וה"ס כמש"ל דף ל"א רע"ג. הרש"צ (נ"א). ב. מלכות נקרא עולם כבוד היותה כוללת ו"ק צענמה דהיינו שמיטה צאתגליא איהו עם היות שיש לה כמה מסכים וכמה מרכבות היא צאתגליא ועם היות שגם ו"ק יקראו נגלים צנח"י הצנינה, עכ"ו ראו שחקרא מדה זו מדה נגלת יותר מפני שהיא תחלה לגילוי (אור יקר). ג. ע"י ע"ת שער הלל פרק א', שכל עולם הוא צנח"י נוק'. והנה ד"ו צנחיות צינה ומלכות מכוונים "עולם" קאי רק על הו"ת שלהם, שכן הג"ר הם מוחין, והם פנימיים ונסתרים. ויקר שם עולם נופל על כללות הנושא את כל המציאות כולם הרי הם הד' היסודות (ציאורים ח"א נט ע"ג עיי"ש). ד. אפילו צנח"י שבה לא יוכל לעלות למעלה אל חסד שבה וגבורה שבה, אם לא ע"י כניסתו צפתח דהיינו בחי המלכות ומטעם זה ראו שיתחם הגילוי אליה יותר משאר מדות עם היות שגודה ששם צנח"י נגלות והשתא קשה א"כ גם יש למטה ממנה כסא שרף ואופן וזיה, א"כ למה תקרא ראשית לגילוי אחר שיש למטה ממנה גילוי יותר. לזה נאמר שאין ראו שידובר באלו ששם חוץ לאצילות והעסק צדון דין הוא באצילות ובאצילות הגילוי ממטה למעלה היא המלכות (אור יקר). ה. קשיא ליה מאחר שהיא כלולה מו' למה לא נאמר שיהיו זה ז' פתחים לכניסה ויכנס האדם לאחו ספירה שרצה, לזה אמר כמא דחכמה עלאה הוא שרותא דכולא הענין כי מלת חכמה יורה על דבר שיקדם צדעת המצין יהיה לו פתח וכניסה אל הצנינה ולכן קדמה מלת החכמה אל מלת הצנינה, וכמו שמה שהוא קודם החכמה הוא העדר הידיעה כן מה שיקדם אל החכמה שהוא הכתר לא נדע

פרשת ויצא יעקב

קנד ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

את בני ויעבדני. ישראל נקרא בן לקדוש ברוך הוא משום שנדבק בו, כמו שנאמר "מה שמו ומה שם בנו כי תדע".

כשלאה הולידה את ראובן, מה כתוב, "ותקרא את שמו ראובן", ראובן סתם, משום שנכלל בשלשה צדדים מחוברים יחד, שמעון ולוי, למה לוי, כמו שנאמר "לויות", החבור של כל הצדדים. אמר רבי יהודה, מכאן שכתוב "יתר שאת ויתר עז", כתרגומו בכורה, כהונה ומלכות, והמלכות היא בצד הגבורה, ועל כן ראובן סתם.

אמר רבי אבא, ראו בן סתם, שנכלל בשמעון ולוי. כך היתה דעתה (רצונה) של לאה, שכתוב "הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים", משום שהיו שלשה שמתחברים יחד. ובא וראה שכך הוא, שהרי המרכבה העליונה, האבות, ודוד המלך שהתחבר עמם, וכל הארבע הם מרכבות עליונות, הסוד של השם הקדוש. ועל כן ראובן שמעון ולוי, אחר כך יהודה שירש מלכות, ועל כן כולם במקום הזה. וכתוב (זה אחר זה, שכתוב) "הפעם אודה את ה' וגו', ותעמוד מלדתי", משום שכאן נשלמו ארבעה עמודים.

"הפעם אודה את ה'", למה אמרה בזה אודה את ה', ולא בכלום, אלא מכאן, שכל זמן

שלח את בני ויעבדני ישראל אקרי בן לקב"ה בגין דאתדבק ביה כמה דאת אמר (משלי ל ד) מה שמו ומה שם בנו כי תדע

לאה כד אולידת [לראובן] מה כתיב (בראשית כט לב) ותקרא את שמו ראובן ראובן סתם בגין דאתכליל בתלת סטרין מתחברן כחדא שמעון ולוי מאי טעמא לוי כמה דאת אמר (מ"א ז כט) לויות חבורא דכל סטרין אמר רבי יהודה מהכא דכתיב (בראשית מט ג) יתר שאת ויתר עז כתרגומו בכירותא¹ כהונתא ומלכותא ומלכו בסטרא דגבורה איהו ועל דא ראובן סתם

אמר רבי אבא ראו בן סתם דאתכליל בשמעון ולוי¹ לאה הכי הוה דעתה | נ"א רעותא | דכתיב (בראשית כט לד) הפעם ילוה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים בגין דהווי תלתא דמתחברן כחדא ותא חזי דהכי הוא דהא רתיכא עלאה אבהן ודוד מלכא דאתחבר בהו וכלהו ארבע אינון רתיכין עלאיין רזא דשמא קדישא ועל דא ראובן שמעון לוי לבתר יהודה דירית מלכו ועל דא כלהו באתר דא וכתוב | נ"א דא בתר דא דכתיב | הפעם אודה את יהו"ה וגו' (בראשית כט לה) ותעמוד מלדת בגין דהכא אשתכללו ארבע סמכין¹⁰

הפעם אודה את יהו"ה מאי טעמא אמרה אודה את יהו"ה בהאי ולא בכלהו אלא מהכא כל זמנא

סתרי תורה

משנה. בני עליון, קדושים עליונים, ברוכי (נבחר) העולם, מח האגוז, התכנסו לדעת. הנה צפור יורדת בכל יום, מתעוררת בגן, שלהבת אש בכנפיה, בידיה שלש מגרפות שנונות כחרב, מפתחות של גנזים ביד ימין, קורא בחיל ואומר, מי מכם שפניו מאירות, שנכנס ויצא והחזיק בעץ החיים, הגיע בענפיו, אחז בשרשיו, אכל מפריו המתוק מדבש, נותן חיים לנפש ורפואה לעצמו.

השמר מהרהור רע, מהרהור שמשקר בעץ החיים, מטמא הנהר והנחל המקור של ישראל, שנותן מות לנפש ושבר לעצמו, אין לו קיום בכלל. ההרהור שמטמא אותו המקור שלו, עושה עץ של שקר, משום שאותו ההרהור עולה ומחליף נפש תחת נפש, עץ החיים מסתלק, ועץ המות מחזיק בו, מושך משם הנפש. אוי לו שנעקר

מתניתין¹ בני עליון קדישי עליונין בריכן | נ"א ברירן | דעלמא מוחא דאגוזא כנשו למנדע הא צפרא נחית ככל יומא אתער בנתא שלהובא דנורא בגרפהא בידהא תלתא מגרופיין¹⁰ שניגן כחרבא¹⁰ מפתחן גניזין בידא ימינא קרי בחיל ואמר מאן מנכון די | נהירו אנפוי דין | עאל ונפק ואתתקיף באילנא דחיי מטא בענפוי אחיד בשרשו איביל מאיביה מתיק מדובשא יהיב חייין לנפשא אסותא לגרמיה

אסתמר מהרהורא בישא מהרהורא דמשקר באילנא דחיי מסאיב נהרא ונחלא מקורא דישראל דיהיב מותא לנפשא ותבירו לגרמיה לית ליה קיומא כלל הרהורא דמסאיב ההוא מקורא דיליה | עביד אילנא דשקרא | בגין דההוא הרהורא סלקא ואחלף נפשא תחות נפשא אילנא דחיי אסתלק ואילנא דמותא אתתקיף ביה נפשא מתמן משיך ווי ליה דאתעקר

מאיר הזהר

דיהודה רומזת על דוד. הרש"ז (נ"א). י. כתב הרמ"ק כי אלו המשניות והתוספות היו מימי קדם מרז"ל והיו מדברים בלשון קצר והרש"ז ע"ה באו לידו וכל דרוש מביא מתיבתין או תוספתא בתוך דבריו וכולם מדברים בלשון תוכחות ולפי שאמר בסמוך א"ר אבא ראונין סתם כו' נקט לה (ו"ח) (נ"א). ית. לנורות ומזלגות כמין קף גת סב ע"ז (ד"א). יט. חדים כולהם כתרבות לדון למי שמהרהר באשה אחרת בשעת הזיווג כי הוא כגון תמורה וע"ז הציפור כרוחא קרי לנדיקים דאתתקפו באילנא דחיי שמהרו בזה כי כל הגדול כו' יצרו כו' וצריכים שמירה מעולה. הרש"ז (נ"א).

די. בסוד הת"ת שנקרא בן צבור, כהונתא חסד, ומלכותא גבורה (מ"מ). טו. ור"ל דכולל חג"מ לכן נקרא בן סתם דעמודא דאמנעיתא בן י"ה דכולל ימינא ושמאלא כנ"ל והוא ג' סטרין ראובן שמעון לוי וכו' והן כהונה מסט' דכהן איש חסד ומלכו בסט' דגבו' וצבורה מסט' דעמודא דאמנעיתא בני צבורי ישראל והוא נטיל צ' מולקין ולכן הן ד' בתי דתפליין ולכן כתיב צ"פ יתר נגד צבורה ושאת כהונה וישא אהרן את ידיו ועו מלכות ויתן עו למלכו ולכן נקרא בן סתם בני צבורי ישראל דכליל חג"מ ג' סטרין (בהגר"א דמיקו"ז קנב ע"ג). טז. נתיסקו ארבע עמודי הכסא (ד"א). פירוש נפקנו ד' רגלי המרכבה כי ד'

זהר

שכנסת ישראל בגלות, השם הקדוש אינו שלם.

בא וראה, אף על גב ששלשה בנים היו עד שהולידה את יהודה, הכסא לא נשלם, ולכן "הפעם אודה את ה'", ולא בכולם. ועל כן "ותעמוד מלדת". מה זה ותעמוד, שעמד הכסא על תומכיו. (ותעמוד עד כאן) ותעמוד, שהנה עד כאן ותעמוד, ביחוד אחד, מכאן ולמטה הוא עולם הפירוד. ואם תאמר, אותם שני הבנים שהולידה אחר כך כדוגמא זו, לא, שהרי אותם השנים התחברו עם אלו, משום שששת הצדדים של העולם הם יחד.

ובא וראה, כל שנים עשר השבטים הם תקוניה של כנסת ישראל בעולם הזה, לתקן האור העליון השחור כמו שראוי, ולהשיב את עיקר הכל למקומו. כל העולמות עומדים כדוגמא אחד, ובה נשלם העולם התחתון כדוגמת העולם שלמעלה.

יששכר זבולון, כאן נשלמו ששה בנים, ששת הצדדים של העולם. כדוגמא זו בני השפחות הם ארבע, והתחברו עם אלו, ואלו ארבעת הקשרים שמתחברים בהם, ובארוה. ועל כן כתוב "וכל אחוריהם ביתה", אף על גב שבני שפחות הם, "ביתה". רבי חזקיה אמר, אם כך, הרי נאמר, כל מה שהוליד העולם התחתון הוא פירוד, שהרי כתוב "ומשם יפרד". מה תאמר ביוסף ובנימין. אם תאמר שעולם אחד באלה, זה אינו, שהרי לא יצאו מן העולם העליון, והעולם התחתון מה שהוליד, הוליד למטה ולא למעלה, ואם כך הוא פירוד.

בא רבי אבא ונשקו. אמר לו, דבר זה הוא נסתם, שהרי העולם העליון נתקן בשנים עשר של אותם משלו. אבל בא וראה סוד הדבר, בכל זמן

דכנסת ישראל בגלותא שמא קדישא לאו שלים הוא⁶

תא חזי אע"ג דתלת בנין הווי' עד דאולידת ליהודה לא(ו) שלים כרסייא ובגיני כך הפעם אודה את יהו"ה ולא בכלהו ועל דא (בראשית כט לה) ותעמוד מלדת מאי ותעמודי דקיימא כרסייא על סמכוהי (ותעמוד עד הכא) ותעמוד דהא עד הכא ותעמוד ביחודא חד⁷ מכאן ולתתא עלמא דפרודא איהו ואי תימא אינון תרין בנין דאוליד לבתר כגוונא דא' לא דהא אינון תרין באלין אתחברו' בגין דשית סטרין דעלמא כחדא אינון⁸

ותא חזי כלהו תריסר⁹ שבטין תקוני דכנסת ישראל בהאי עלמא נינהוי' לאתתקנא נהורא עלאה אוכמא כמה דאתחזי¹⁰ ולאכתבא עקרא דכלא¹¹ לאתריה כלהו עלמין¹² כגוונא חד קיימי ובהאי אשתכלל עלמא תתאה כגוונא |דעלמא| דלעילאי¹³

יששכר זבולון הכא אשתכללו שית בנין שית סטרין¹⁴ דעלמא כגוונא דא בני השפחות אינון ארבע ואתחברו באלין ואלין ארבע קשרין דמתחברין בהו ואוקמוה ועל דא כתיב (מ"א ז כה) וכל אחוריהם ביתה¹⁵ (ו)אע"ג דבני שפחות נינהו ביתה¹⁶ רבי חזקיה אמר אי הכי הא אתמר כל מה דאוליד עלמא תתאה פרודא איהו דהא כתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד מה תימא ביוסף ובנימין אי תימא דעלמא חד בהני לאו איהו דהא לא נפקו מעלמא עלאה ועלמא תתאה מה דאולידת אולידת לתתא ולא לעילא ואי הכי פרודא איהו

אתא רבי אבא ונשקיה א"ל מלה דא סתים איהו דהא עלמא עלאה אתתקן בתריסר דאינון מדיליה¹⁷ אבל תא חזי רזא דמלה בכל זמנא צדיק מעלמא תתאה נפיק ועייל¹⁸ ביה עייל ומניה

מאיר הזהר

הנקשר עמהם הוא בכלל, ו"ש דשית סטרין דעלמא כחדא אינון, וע"ד משל אלנות בשית סטרין לא יקשה לך זה (אור יקר). **ט.** כלומר עם היות שנאמר שהם למעלה בספירות וכיוצא, עכ"ל אינם מרכבה שם כאזכרם יתכן ויעקב (אור יקר). **י.** שתיקוני המלכות אינם שוים ויש תיקונים צריכים אליה מצינה ויש שאינה מצינה וכיוצא (אור יקר). **יא.** והנה מיני התיקונים הם ג': הא' להיות המלכות נהורא אוכמא שאין לה אור מעצמה וצריכה תיקון וקישוט, והיא מתתקנת בקישוטיין אלו (אור יקר). עו ע"א (הערת הזוהר). **יב.** הב' אחר תיקוניה לייחודה עם בעלה וכו' שהוא הת"ת שורש וקשר כל הקצוות אל מקומו שהיא המלכות (אור יקר). **יג.** [הג' היא] אחר ייחודה עם בעלה להשתוות אל הצנייה בכל עניינה, ו"ש כולהו עלמין, דהיינו עלמא עלאה עלמא בינה ועלמא תתאה מלכות כגוונא חד קיימי (אור יקר). **יד.** פ"י כמו אר"א, שפתח ואמר טוב תמי אותה לך מדפתח לכן צמלת טוב, ש"מ שרומנו שיעק שהוא ז"א שצנינו מהחסדים שנקראים טוב הוא ראוי לישא רחל יותר מכל אדם. א"י י"ל מדקאמר ליה טוב תמי אותה לך מלאיש אחר הוא ראוי לישא רחל יותר מכל אדם לפי שהוא מרכבה לז"א (מ"מ). **טו.** שש קצוות (ד"א). **טז.** ע"י לעיל קנד ע"א ודברינו שם בשם הקדו"ש. **יז.** פרדס רמונים מהרמ"ק שער טו פ"ד (ד"א). **יח.** הרי הם צדוק י"ב צדק, והיס שעשה שלמה על גביהם (הקדו"ש ז' ע"ג). **יט.** ז"ל הרב: רוחא דיהיב זה בעלה נקרא יוסף צדימו צו"א וכשניתן זה צדיאה קדמאה דצריאת העולם נקרא

א. אין שם שלם בשום ספירה מן הספירות אלא צדמת המלכות, וזה היה משכון ציד המלכות שלא תשתלם ספירה מן הספירות עד שהיא תתחבר עמהם, והיינו ה' אחרונה שששם ולא כן שאר הספירות שיש יה"ו צדקד וחסד עם המלכות שם יהו"ה, וכן בגבורה וכן בת"ת אמנם צדוד שהיא בגלותא שמא קדישא לאו שלים הוא (אור יקר). **ב.** הוה חד - כדפי' ששלטם קשורים יה"ו בכל א' מהם, ואז"ל אם כל א' לעצמו, אלא אפילו שלשתם יחד אין שלמות אלא ע"י יהודה ולהיות זה אמת גם יהודה מכ"ש אינו שלם בהיותו לבדו אלא לפחות נקשר צדוד, ולכך נקשרו יהודה וצנימין צדוק יסוד (אור יקר). **ג.** פ"י ותעמוד מסובת לידה יהודה (מ"מ). קפו ע"א (הערת הזוהר). **ד.** עמודיו (ד"א). **ה.** וצמה מורה ותעמוד הייחוד, צמה שאמרה ותעמוד, שלא ילדה למטה שהוא עולם הנפרדים אינם בכלל אצילות ממלכות ולמטה אילו כסא הכבוד (אור יקר). פ"י כמו דבר א' (מ"מ). **ו.** בעולם הפירוד דקאמרת (אור יקר). **ז.** נ"ה על מלכות קשורה עם חסד וגבורה. ו"ת היאך אמרת ד' כחדא הוה ומשם ולמטה עלמא פרודא והיינו ותעמוד, והשתא אמרת דמרין הוה כחדא צאלין (אור יקר). **ח.** עניינס קשר ו"ק, חסד דרום צמורת, ומורה צלפון ופון צמערב ומערב צדדים, היינו קשר ארבעתם והם ראוין חסד דרום, שמעון גבורה צפון, לוי מורה ת"ת יהודה מערב מלכות, נו"ה מעלה ומטה יששכר זבולון, וקשר מעלה צמורת ומערב ופון ודרום, וכן קשר מטה צארבעתם. ונמצא עם היות ששלטם צארבעה סוד המרכבה מעלה ומטה

פרשת ויצא יעקב

קנה ע"א²

ספר הזהר

תרגום

נפיק ובגין כך אתבני באתר דא ועקרא הוא לעילא¹ ועקרא הוא לתתא² | נ"א צדיק ביה עייל ומניה נפיק | ובעלמא תתאה

הצדיק יוצא מהעולם התחתון ונכנס, בו נכנס וממנו יוצא, ולכן נבנה במקום הזה, והעיקר הוא למעלה, והעיקר הוא למטה. (צדיק, בו נכנס ויוצא ממנו)

והוא תמיד בעולם התחתון

סתרי תורה

בהוא הרהורא מגו אילנא דחיי ואתדבק באילנא דמותא ענפין לית ביה לא חמא טבא | לעלמין | (לעלמא) יבשא איהו בלא לחותא כלל אנביה מריר כלענה עליה אתמר (ירמיה יז ז) והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבא טוב וגו' בגין דהרהורא טבא סליק לעילא אחיד באילנא דחיי אתקיף בענפוי אכיל מאנביה כל קדושין וכל ברכאן נפקין מניה אחסין חייין לנפשיה ואסוותא לגרמיה עליה אתמר (שם) והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום וגו'

באותו הרהור מתוך עץ החיים ונדבק בעץ המות, [אשר] אין בו ענפים, לא רואה טוב לעולמים, הוא יבש בלי לחות כלל, פרוי מר כלענה. עליו נאמר "והיה כערער בערבה ולא יראה כי יבוא טוב" וגו'. משום שהרהור טוב עולה למעלה, אוחז בעץ החיים, מחזיק בענפיו, אוכל מפריו, כל הקדושות וכל הברכות יוצאות ממנו, מוריש חיים לנפש ורפואה לעצמו, עליו נאמר "והיה כעץ שתול על מים ועל יובל ישלח שרשיו ולא יראה כי יבא חום" וגו'.

כל דברי העולם הולכים אחר המחשבה וההרהור, ועל כן "והתקדשתם והייתם קדושים". משום שכל הקדושות של העולם מוציא ומושך בהרהור טוב. מי שנטמא בהרהור רע, כשבא להזדווג עם אשתו ושם רצונו והרהורו באשה אחרת, וזורע זרע בהרהור אחר, זהו שמחליף את הדרגות העליונים שלמעלה, הדרגה של קדושה בעבור הדרגה של הטומאה, כמו שההרהור שלו עושה חלופים למטה, כמו כן עושה חלופים למעלה. כמו שגופו של אותו בן שיליד נקרא בן תמורה, כך גם בנפש נקרא בן תמורה, שהרי לא מושך משיכה קדושה בהרהור ההוא, ונפשו מתחלפת בדרגה אחרת.

יעקב השלם של הכל, גלוי לפני הקדוש ברוך הוא שכל דרכיו היו באמת, וההרהור של אמת הרהר תמיד בכל, באותו הלילה ששימש עם אשתו לאה, ההרהור שלו היה ברחל, משמש עם לאה וחושב על רחל, והמקור שלו הלך בהרהור ההוא שלו. ולא לדעת, שהרי לא היה יודע, לכן לא עלה ראובן בשם, הקדוש ברוך הוא שהיה יודע הראה לו, ואמר ראו בן שנוולד בעולם, ועל כן כתוב "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו", אל תקרי אָראנו אלא אָראנו, שיסתכלו בו.

ומשום שהתגלה לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי זה היה לא לדעתו, ובדרך אמת יעקב הרהר ברצונו, [לכן ראובן] לא נפסל מתוך השבטים הקדושים, שאם לא כך, היה נפסל, ומשום שההרהור הוא עיקר ועושה מעשה, הקדוש ברוך הוא שהיה יודע אותו ההרהור במקום שנדבק, באותה הטפה

כל מלין דעלמא אזלין בתר מחשבה וההרהור ועל דא (ויקרא כ ז) והתקדשתם והייתם קדושים בגין דכל קדושין דעלמא אפיק ומשיך בהרהורא טבא מאן דאסתאב בהרהורא³ בישא כד אתי לאזדווגא באתתיה ושוי רעותיה והרהוריה באתתא אחרא זרע זרעא בהרהורא אחרא דא הוא דאחלף דרגין עלאין דלעילא דרגא דקודשא בגין דרגא דמסאבא כמה דהרהורא דיליה [הכי] עביד חלופין | לתתא אופ הכי עבד חלופין | לעילא כמה דגופא דההוא ברא דיוליד אקרי בן תמורה אופ הכי בנפשא בן תמורה דהא לא משיך משיכו קדישא בההוא הרהורא ונפשא דיליה אתחלף בדרגא אחרא

יעקב שלימא דכלא גלי קמי קודשא בריך הוא דכל ארחוי בקשוט הוו והרהורא דקשוט הרהר תדיר בכלא בההוא ליליא דמשמש באתתיה בלאה הרהורא⁴ דיליה ברחל הות משמש בלאה וחשיב ברחל ומקורא דיליה בההוא הרהורא דיליה אזלא ולא לדעתא דהא לא הוה ידע בגין כך לא סליק ראובן בשמא קודשא בריך הוא דהוה ידע אחמי ליה ואמר ראו בן דאתיליד בעלמא ועל דא כתיב (ירמיה כג כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו אל תקרי אָראנו אלא אָראנו⁵ דיסתכלון ביה ובגין דאתגלי קמיה דקודשא בריך הוא⁶ דהא לאו לדעתא הוה ובארח קשוט הרהר ברעותיה יעקב לא איפסל מגו שבטין קדישין דאי לאו הכי הוה איפסל ובגין דהרהורא עקרא איהו ועביד עובדא קודשא בריך הוא דהוה ידע ההוא הרהורא באתר דאתדבקא בההיא טפה

מאיר הזהר

ייתן ציטוט דנוק' (מ"מ). כג. ויקרא פד ע"א שס נו ע"א (הערמ הזוהר). כד. קעו ע"צ ויקרא רלז ע"צ (הערמ הזוהר). כז. הא' כפתח (הערמ הזוהר). כח. עלן לצי שצנשון זה רמזי מה שמרמזי אנכי עפר דל על ראוונן איך ח"ו אינו בן תמורה עזר"י אנכי עשיתי אר"ש צא"מ סימן ר"מ (מא"י) (כ"א).

צנימין והוא נפש שלה והוא שס צ"ן דהיי"ן, ע"כ. ח"ש דיק מעלמא תתאה נפיק פי' שס צ"ן שה"ס צנימין מעלמא תתאה שהיא המלכות נפיק צסוד מ"ן ועיי' פי' כמ"ש הרב שצחיותו צו"ח נקרא יוסף והוא עייל צמלכות ח"ש אצני צאתר דא שהוא יסוד דנוק' (מ"מ). כ. פי' שרשו צכורא (מ"מ). כא. פי'

זהר

איהו תדיר^א לעלם כתיב (בראשית לה יח) ויהי בצאת נפשה כי מתה

לעולם, כתוב "ויהי בצאת נפשה כי מתה".

תא חזי בהאי עלמא תתאה צדיק^ב ביה עייל ומניה נפיק כד עייל איהו ברזא דיוסף הצדיק^ג כד נפיק ברזא דבנימן הה"ד ויהי בצאת נפשה כי מתה^ד מאן נפשה דא צדיק^ה דנפיק מנה^ו ודא בנימן (ה)נקרא בן אוני דחשיבת דאולידת לתתא בעלמא דפרודא^ז ואשתארו חד סרי באינון לעילא מה כתיב (שם) ואביו קרא לו בנימין בן ימין דהא אסתלק לעילא בעלמא עלאה דכד אתאביד יוסף^ח בנימין^ט אשלים אתריה ועל דא צדיק בעלמא תתאה עייל ונפק בגין כך יוסף ובנימן וכלהו תריסר כגוונא דלעילא ביחודא חד^י

בא וראה, בעולם התחתון הזה, הצדיק נכנס בו וממנו יוצא, כשנכנס הוא בסוד של יוסף הצדיק, וכשיוצא הוא בסוד של בנימן. זהו שכתוב "ויהי בצאת נפשה כי מתה". מי נפשה, זה הצדיק שיוצא ממנה, וזה בנימין, נקרא בן אוני, שחשבה שהולידה למטה בעולם הפרוד, ונשארו אחד עשר, באותם למעלה. מה כתוב ואביו קרא לו בנימין, בן ימין, שהרי התעלה למעלה בעולם העליון, שכאשר נאבד יוסף, בנימין השלים את מקומו, ועל כן הצדיק נכנס ויוצא בעולם התחתון, לכן יוסף ובנימין וכל השנים עשר כמו שלמעלה ביחוד אחד.

הפעם^א אודה את יהו"ה (שם כט לה) רבי שמעון פתח ואמר (תהלים קיא א) אודה יהו"ה בכל לבב בסוד ישרים ועדה בכל לבב בכל לב מבעי ליה אלא דוד ברזא עלאה^ב דשמא קדישא קא בעי ליה לאודאה ליה לקב"ה^ג אודה יהו"ה בכל לבב ביצר טוב^ד וביצר רע^ה ואלין תרין סטרין חד ימינא וחד שמאלא בסוד ישרים ועדה אלין אינון שאר סטרין דהאי עלמא^ו דהא לבב כגוונא דדרום וצפון^ז בסוד ישרים אלין אינון שאר סטרי עלמא דאינון^ח |שית| כגוונא דלעילא^ט ועדה דא הוא אתר דיהודה^י וכתיב (שם קלב יב) ועדותי זו אלמדם וכתיב (הושע יב א) ויהודה עוד רד עם אל וגו' כתיב (תהלים קלח א) אודך בכל לבי נגד אלהי"ם אזמרך הכא באתר חד קאמרי דכתיב נגד אלהי"ם אזמרך דהא לגבי האי דרגא קאמר שירתא^כ לחברא ליה בימינא

"הפעם" אודה את ה". רבי שמעון פתח ואמר, "אודה ה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה". "בכל לבב", היה צריך לכתוב בכל לב, אלא דוד בסוד עליון של השם הקדוש רצה להודות לקדוש ברוך הוא. "אודה ה' בכל לבב", ביצר טוב וביצר רע, ואלו שני הצדדים, אחד ימין ואחד שמאל. "בסוד ישרים ועדה", אלו הם שאר הצדדים של העולם הזה, שהרי לבב כדוגמת צפון ודרום. "בסוד ישרים", אלו הם שאר צדדי העולם, שהם ששה כדוגמת שלמעלה. "ועדה", זהו המקום של יהודה, וכתוב "ועדותי זו אלמדם", וכתוב "ויהודה עוד רד עם אל" וגו'. כתיב "אודך בכל לבי נגד אלהים אזמרך", כאן במקום אחד נאמר, שכתוב "נגד אלהים אזמרך", שהרי לדרגה הזו אמר שירה, לחבר אותה לימין.

מאיר הזהר

עגמו, וישרים היינו שאר הקצוות שהם ד' יסודות שבו, מים צננה, אש צהוד, עפר ורוח ת"ת יסוד, שיעלה ההודאה מכל המציאות. וקשיא ליה שהיה ראוי שנבאר לצב האדם בעגמו, וישרים שש קצוות שבעולם כולם שילצה שהאדם והעולם יהללו, לזה תירך ואמר "דהא לצב וכו'" (אור יקר). י. כי צדיק האדם פניו למזרח יצר הטוב הוא דדרום שהוא צימין, ויצר הרע צפון שהוא בשמאל, ובאומר לצב, היינו צפון ודרומו של עולם, בסוד ישרים דקאמר ציט מורה שהם שאר סטרין דהיינו צ' של צסוד, כאלו יאמר צפון ודרום עם ד' צדדים האחרים (אור יקר). יב. כמו ששם הוי"ה שהוא ת"ת כולל ו"ק לצב היינו צפון ודרום חסד גבורה, מזרח מערב ת"ת יוסד, מעלה ומטה נצח והוד, כן ההודאה צריך שתעלה מאלו לצב לעוררם שאם יעלה מהאדם דהיינו לצב ו"ק ישרים א"כ יעורר ז' ואינם למעלה כך (אור יקר). יג. פי' מלכות (אור יקר), שבאחורי ת"ת (הקדוש) מה ע"א. כ. דהיינו צב לצב ולא צב לצב, והטעם דכתיב נגד אלהים אזמרך דהא לגבי האי דרגא וכו' כדפי' ומה שלא אמר אודך צבני אלא צב לצב היינו שעיקר מדה זו מן הצפון א"כ קדם לה השמאל אמנם ממייחד ומתקשר צימין, וז"ש "לחצרה לה צימינא" והיינו צב לצב היות שניהם צב א' והוצרך לתת טעם למה הודאה זו צימין ולא בשמיהם כענין אודה ה' צב לצב ולא צב לצב קו האמצעי כענין אודה ה' (אור יקר). פי' פסוק זה לא הזכיר רק צב א' שהוא חסד כדי לקשר המלכות בחסד (מ"מ). כב. כאומר נגד אלהים אזמרך והיינו מדת המלכות ורצה בזה לתת טעם להודאה זו צב א' ואינו צבני צבנות כמקומות

א. פי' שממיד שם צ"ן הוא מעל מ"ן ציסוד דנוק' (מ"מ). ב. שמות רעו ע"א (הערות הוה"ה). ג. כמש"ל רוחא דיהיב זה בעלה בהיותו צ"א נקרא יוסף ושאר המאמר מוצא בהקדמה זו (מ"מ). ד. ורבינו האר"י ז"ל בחר כי לא נשאר מצחי רוחא דשדי בגוה יעקב ונתנה נפשה וצמקומו בחרנו בעניותינו טעם הדבר (מא"י) (נ"א). ה. הוא מסוד מ"ן שהם נפשות הצדיקים שהיא קולטת מעשיהם הטובים והיינו סוד אלין ה' נפשי אשא (אור יקר). ו. בסוד אור חוזר (אור יקר). ז. לעיל קנב ע"ג. ח. חשבה שהיה בעולם הפירוד מגיע עד מקום רגליה יורדות מות ולא חשבה כן ציוסף מפני היותו בסוד אור ישר מ"ד נכנס אליה ולא יוצא (אור יקר). ט. שאז שמש צימין בסוד אור ישר שנסתלק למעלה ומאיר מעלה למטה וצבחי זו ג"כ צימין תקוה דעלמא עלאה (אור יקר). כלומר כשנמכר (ע"י צ"ע קלת ע"ב). וע"י הקדו"ש שער ז פרק ה' אות ז' שזהו כאשר עמד צנסיין (ע"י לעיל קנב ע"ב). י. קנב ע"ב (הערות הוה"ה), וע"י ויחי רמו ע"ב, ומשפטים קד ע"א וקד ע"ב (לש"י בהערות על בהגר"א על ספד"ס סוף י ע"ג). יא. ולא כדפריך ר' חזקיה שהיה חילוק ציניהם (אור יקר). יב. קעט ע"ב (הערות הוה"ה). יג. כלומר עם היות נראה שעל לצב קאמר עכ"ז הכוונה על סודם כדמסיק (אור יקר). יד. פי' לכלול כל שם צ"ן ד' צפוקים זה וציחוד זה כדמסיק כי י"ה צימין ושמאל דהיינו לצב ו' ציפריים ה' בעדה (אור יקר). יז. נגדי לדרום חסד (אור יקר). יח. נגדי לצפון גבורה (אור יקר). יט. האדם בעולם לצב היינו הוא

פרשת ויצא יעקב

קנה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

בא וראה, יהודה אחוז בכל הצדדים, אחוז בדרום, אחוז במזרח. שהרי הוא בא מצד השמאל, וראשיתו בצפון, ואחוז בדרום, משום שהוא הולך לימין ונאחז בגוף, לכן "הפעם אודה את ה'". ותעמוד מלדת, ותעמוד שעמדה בקיום של הברית כראוי, שהרי הכל נתקן מרכבה קדושה.

רבי שמעון יצא לקריה. הזדמן לו רבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי. כיון שראה אותם, אמר, צריך כאן התחדשות של התורה. ישבו שלשת אלה (ימים). כשרצה ללכת, פתח כל אחד מהם בפסוק. רבי אבא פתח ואמר, "וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו שא נא עיניך וראה" וגו', וכי לפי הראיה של אברהם יורש את הארץ, ולא יותר, עד כמה רואה בן אדם, שלש פרסאות או ארבע או חמש פרסאות, והוא אומר "כי את כל הארץ אשר אתה רואה" וגו'. אלא, כיון שהוא רואה ארבעת הצדדים של העולם, רואה את כל הארץ. שהרי ארבעת הצדדים של העולם הם כללו של כל העולם. עוד, הקב"ה הרים אותו על ארץ ישראל

תא חזי יהודה אחיד בכל סטריין²² אחיד בדרום ואחיד במזרח דהא איהו מסטר שמאלא קא אתיא²³ ושירותיה בצפון ואחיד בדרום בגין דאיהו אזיל לימינא ואתאחיד בגופא בגין כך הפעם אודה את יהו"ה ותעמוד מלדת (בראשית כט לה) ותעמוד דקיימא בקיימא דקיימא יאות דהא אתתקן כלא רתיכא קדישא

רבי שמעון נפק לקרייתא אזדמן ליה רבי אבא ורבי חייא ורבי יוסי כיון דחמא לון אמר חדתותי דאורייתא אצטריך הכא יתבו תלתא אלין | ג"א יומין | כד בעא למיזל פתח כל חד וחד קרא רבי אבא פתח ואמר (שם יג יד) ויהו"ה אמר אל אברם אחרי הפרד לוט מעמו וגו' שא נא עיניך וראה וגו' וכי לפום חיזו דאברהם ירית ארעא ולא יתיר עד כמה חמי בר נש תלת פרסי או ארבע או חמש פרסי ואיהו אמר (שם טו) כי את כל הארץ אשר אתה רואה וגו' אלא כיון דארבע סטריין דעלמא חמי כל ארעא חמי דהא ארבע סטרי דעלמא כללא דכל עלמא תו זקף ליה קב"ה על ארעא דישראל

סתרי תורה

הראשונה נשמרה לו הבכורה, שכתוב "כי הוא הבכור וגו', נתנה בכורתו ל[בנין] יוסף". באותו מקום שההרהור הלך ונדבק בטפה ההיא, שם נדבק ונמסרה אותה הבכורה, ונטלה הבכורה מראובן, ונמסרה למקום שההרהור נדבק בה, ברחל הרהר ונדבק הרצון, ברחל נדבקה הבכורה, והכל חזר אחר ההרהור והמחשבה.

קדמאה אסתמר ליה בכירותא דכתיב (ד"ה א' ה א) כי הוא הבכור וגו' נתנה בכורתו ליוסף בההוא אתר דהרהורא אזלא ואתדבק בההיא טפה תמן אתדבק ואתמסר ההיא בכורה ואתנמילת בכורה מראובן ואתמסר באתר דהרהורא אתדבק בה ברחל הרהר ואתדבק רעותא ברחל אתדבק בכירותא וכלא אתהדר בתר הרהורא ומחשבה

כדוגמא זו ההרהור והמחשבה עושים מעשה, ונמשכת משיכה בכל מה שנדבק אדם בסתר, שכתוב "לא תהיה אשת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה". וכאן צריך הרהור ורצון להתדבק, ובאותו הרצון ומחשבה מושך משיכה ועושה המעשה שצריך, ולא יקלה שם המת מן העולם. וסתר זה, "אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף", שהרי ודאי הרצון והמחשבה מושכים משיכה ועושים מעשה בכל מה שצריך. ועל כן בתפלה צריך רצון והרהור לכוון, וכן בכל אותן העבודות של הקדוש ברוך הוא, ההרהור והמחשבה עושים מעשה, ומושכים משיכה בכל מה שצריך.

כגוונא דא הרהורא ומחשבה עביד עובדא ואתמשך משיכו בכל מה דאתדבק בר נש כסתרא דכתיב (דברים כה ב) לא תהיה אשת המת החוצה לאיש זר יבמה יבא עליה והכא אצטריך הרהורא ורעותא לאתדבקא ובההוא רעותא ומחשבה משיך משיכו ועביד עובדא דאצטריך ולא ישתצי שמא דמיתא מעלמא וסתרא דא (איוב לד יד) אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסף | דהא | (דא) ודאי רעותא ומחשבה משיך משיכו ועביד עובדא בכל מה דאצטריך ועל דא בצלותא אצטריך רעותא והרהורא לכוונא וכן בכל אינון פולחנין דקודשא בריך הוא הרהורא ומחשבה עביד עובדא ומשיך משיכו בכל מה דאצטריך

מאיר הזהר

שהוא קרוב אליו קודם שיבא זה הרוח דלח [ג"א דלח] הוא (הנה) היבס החי מקדים נשמתו הראשון ומתחבר ברוחו וצא זה צג' הכנות: א', הרוח לשניק בגווה כנ"ל. ועוד, טפס אחיו. ועוד, כוונת היבוס, שמכוין להציא נשמת אחיו הראשון המת שס. ו"ס (איוב לד יד) אם ישים אליו לבו, היבוס, ומכוין לבו (שס), רוח של מת דגווה, וגם נשמתו אליו יאסף (שס), פי' כי הוא מקבץ ומאסף נשמה עם רוח שהיו שס, ו"ס רוחו ונשמתו אליו יאסף (שס) (ע"ש שער המלכים ו).

אחרים (אור יקר). **כג**. שהיינו מדמו המלכות אחיד בכל סטריין דהיינו הגבורה מדרכו שהיא גבורה תמאה דלתי מגבורה עלילה והחסד כסוד מערבית דרומית והת"מ כסוד מטרונייתא, בין תרי נדרועין דמלכא וסטריין אלו הא' הרגל אליה ואין לריך לקשרה עם דהיינו הגבורה, והג' שהיא צעלה אין לורך משום דלחיד צדכוס שהאו חסד ממילא אחיד צמורח (אור יקר). **כג**. שמות רכג ע"א (הערות הוהר). **כד**. ענין היבוס, דכיון שמת אחיו השאיר הרוח שס, דע"י טפה דלחיו

זהר

ואחמי ליה דאיהי קשירא בסטרי דעלמא והוה חמי כלא
כנונא דא מאן דחמי ליה לרבי שמעון כל עלמא חמי
 חדוותא דעילא ותתא פתח רבי חייא ואמר (בראשית
 כח יג) הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה ולזרעך וכי
 ההוא אתר בלחודוי אבטח ליה קב"ה דהא ארבע אמין או
 חמשא הוו ולא יתיר אלא בזמנא ההוא באינן ארבע אמין
 כפיל ליה קב"ה כל ארעא דישראל אשתכח ההוא אתר כללא
 דכל ארעא ומה ההוא אתר | איהו | כללא דכל ארעא רבי שמעון
 דאיהו בוצינא דכל ארעא על אחת כמה וכמה | דשקיל ככל
 עלמא²

פתח רבי יוסי ואמר (שם כט לה) הפעם אודה את יהו"ה וכי
 בכלהו דאולידת לא אתחזי לאודאה ליה לקב"ה אלא
 בהאי אלא יהודה איהו ברא רביעאה לכרסייא ואיהו אשלים
 לכרסייא ובגין כך יהודה בלחודוי תקונא דכורסייא סמכא דכלהו
 סמכין [נ"א דהוו תלתא אברהם יצחק ויעקב וכדין אתא דוד
 מיהודה ואשלים לכרסייא וע"כ אקרי יהודה דאיהו שמא קדישא
 והדל"ת³ מרגלוהי דכורסייא] רבי שמעון דנהיר כל עלמא
 באורייתא וכמה בוצינן נהרין בגיניה על אחת כמה וכמה

וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה (בראשית ל
 יד) רבי יצחק פתח ואמר (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך
 יהו"ה כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך האי קרא אוקמוה
 בכמה אתר אלא מאן יכיל לממני עובדוי דקב"ה דהא כמה חילין
 ומשריין משניין דא מן דא דלית לון חושבנא וכלהו בזמנא חדא
 כמרזפא דאפיק זיקין לכל סטרין בזמנא חדא כך קב"ה אפיק כמה
 זינין ומשריין משניין דא מן דא דלית לון חושבנא וכלהו בזמנא
 חדא

תא חזי בדבורא⁴ וברוחא⁵ כחדא אתעביד עלמא דכתיב (שם לג
 ו) בדבר יהו"ה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם בדבר
 יהו"ה דא דבורא וברוח פיו דא רוחא דא בלא דא לא אזיל
 ואתכליל דא בדא ונפיק מנייהו כמה חילין לחילין ומשריין
 למשריין וכלא בזמנא חדא תא חזי כד בעא קב"ה למברי עלמין
 אפיק חד נהורא סתימאה⁶ דמן ההוא נהורא נפקין ונהרין כל אינן
 נהורין דאתגליין⁷ ומההוא נהורא נפקין ואתפשטו ואתעבידו שאר
 נהורין⁸ ואיהו עלמא עלאה⁹ תו אתפשט האי נהורא עלאה [ועבד
 (ועביד)¹⁰ אומנא¹¹ נהורא דלא נהיר ועביד עלמא תתאה¹² ובגין
 דאיהו נהורא דלא נהיר בעי לאתקשרא לעילא

והראה לו שהיא קשורה בצדדי העולם, והיה רואה
 את הכל.

כדוגמא זו, מי שרואה את רבי שמעון, רואה את כל
 העולם, השמחה של מעלה ומטה. פתח רבי
 חייא ואמר, "הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה
 ולזרעך", וכי אותו המקום לבדו הבטיח לו הקדוש
 ברוך הוא, שהרי ארבע אמות או חמש היו ולא יותר,
 אלא באותו זמן, באותם ארבע אמות, קיפל הקדוש
 ברוך הוא את כל ארץ ישראל. נמצא שאותו מקום
 הוא הכלל של כל הארץ. וכמו שאותו המקום הוא
 הכלל של כל הארץ, כך רבי שמעון שהוא המאור של
 כל הארץ, על אחת כמה וכמה ששקול ככל העולם.

פתח רבי יוסי ואמר, "הפעם אודה את ה'", וכי בכל
 מה שהולידה לא ראוי להודות לקדוש ברוך
 הוא אלא בזה, אלא יהודה הוא הבן הרביעי לכסא,
 והוא משלים את הכסא. ולכן יהודה לבדו תיקון
 הכסא ותומך של כל התומכים. (שהיו שלשה, אברהם
 ויצחק ויעקב. ואז בא דוד מיהודה והשלים הכסא,
 ועל כך נקרא יהודה, שהוא השם הקדוש, והדל"ת
 (ארבע רגליו) מרגלות הכסא). רבי שמעון שמאיר את
 כל העולם בתורה, וכמה מאורות מאירים בשבילו,
 על אחת כמה וכמה.

"וילך ראובן בימי קציר חטים וימצא דודאים
 בשדה". רבי יצחק פתח ואמר, "מה רבו
 מעשיך ה' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנינך",
 הפסוק הזה בארוהו בכמה מקומות. אלא מי יכול
 למנות את מעשי הקדוש ברוך הוא, שהנה כמה
 צבאות ומחנות משונים זה מזה שאין להם חשבון,
 וכולם בפעם אחת, כמו פטיש שמוציא זיקים לכל
 הצדדים בפעם אחת, כך הקדוש ברוך הוא מוציא
 כמה מינים ומחנות משונים זה מזה שאין להם
 חשבון, וכולם בפעם אחת.

בא וראה, בדבור וברוח יחד נעשה העולם, שכתוב
 "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם".
 "בדבר ה'" זה הדיבור, "וברוח פיו" זו הרוח, זה בלי
 זה לא הולך, ונכללים זה עם זה ויוצאים מהם כמה
 צבאות לצבאות, ומחנות למחנות, והכל בפעם אחת.
 בא וראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא לברוא את
 העולמות, הוציא אור סתום אחד, ומהאור ההוא
 יוצאים ומאירים כל אותם האורות שהתגלו, ומאותו
 האור יוצאים והתפשטו ונעשו שאר האורות, והוא
 העולם העליון. ועוד, האור העליון הזה התפשט
 ועשה אומן, אור שאינו מאיר, ועשה את העולם
 התחתון. ומשום שהוא אור שלא מאיר, רוצה
 להתקשר למעלה,

מאיר הזהר

א. ע"י אפיקי ים חולין לא ע"כ. ב. "ס"א ד' רגלוסי" נוסף בדפ"ו. ד. ז"א (מ"מ). ו. ז"ע (מ"מ). ט. פ"י נהורא סתימא הגו' (מ"מ).
 ג. פ"י מלכות (מ"מ). ד. ז"א (מ"מ). ה. פ"י צינה (מ"מ). ו. פ"י ו"ק. ז. ועניד (הגהות הגר"א). ח. פ"י מלכות (מ"מ). ט. פ"י צ"ע (מ"מ).

פרשת ויצא יעקב

קנו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

סתרי תורה

וילך ראובן³ בימי קציר חטים וימצא דודאים בשדה וגו' (בראשית ל יד) תנן כוס של ברכה לא אתברכא אלא בסטר ימינא⁴ ובגין כך בעוד דאתער ימינא לגבי כוס של ברכה שמאלא לא תסייע תמוני⁵ דהא ימינא אשכח [עילאה] (מלה) בהוא כוס לאתערא לגבי עלמא עלאה וסתר דא וילך ראובן דא סטרא דדרום בגין כך דגלים⁶ בדרום דאיהו רישא לתריסר תחומין ותיאובתיה דסטר דרום לאשכחא עילה ותקרבא למטרוניתא לברכא לה מה כתיב וימצא דודאים בשדה אזל לחפשא בכל אינון גזוין דילה ואשכח בהאי שדה אינון דודאים⁷ ועליהו אתמר (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח ואינון תריין⁸ כרובים דאינון תקונין דילה לאתערא אתערו לעילא דהא בכל אינון תקונין דהאי שדה לית תקונא דיתער לגבי עלא בר כרובים⁹

סטר דרום אימתי אתער לגבה לאשכחא עילה לברכא לה בימי קציר חטים בזמנא דפליגת חולק שללאי לאוכלוסהא וכלהו חצראון¹⁰ (ו)חקלאי¹¹ מיד ויבא אותם אל לאה אמו סליק ריחא ואתערו דלהון לגבי עלמא עלאה¹² עלמא דאתכסיא בגין (דאתער) [דיתער] ברכאן לעלמא תתאה וכד (איהו) אתברכא אינון דודאים נקטין ויהבין לכל עלמין דכתיב (שיר"ש ז יד) הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים כד אינון נתנו ריח ההוא ריחא נקיט ליה סטר דרום לאתערא לגבי(ה) עלמא עלאה מיד על פתחינו כל מגדים וכל טובא לא חסיר (מכלא) מעלמא

עלמא תתאה

מאיר הזהר

ו"ש הדודאים נתנו ריח כי הדודאים הנו' הם מעלים ריח תורה ומע"ט של ישראל למעלה ואז בא השפע לעולם ו"ש ועל פתחינו כל מגדים וכו' (מ"מ). יג. מלכות (ג"א). יד. היינו מדת החסד (ג"א). טו. כי סוד השמאל אצטרין בתחילה שיעור היחוד ואח"כ יבא הימין תיכף. ו"א (ג"א). טז. דגליה (דפ"ו). יז. דודאים הם וז"ל דבריאה כנ"ל שבהם תוליים כל הנשמות וכל זבא השמים ואינון תריין כרובים שהם וז"ל דאינון תיקונים דילה כי הם ז' בנייה של רחל יוסף וזנימין, ונקראים תיקונין דילה כי הם קישוטי הכלה ע"י מורה ומע"ט של ישראל הנכללים בהם שמעלים ריח טוב למעלה ובאתערו את דלתתא אתערו את דלעילא להשפיע עליהם רב ברכות, אבל השפע של חיות העולמות אינו תלוי במעשה התחומיים ועליו נאמר כטל מאת ה' אשר לא יקוה לאיש וכו' אלא ברצון המאזיל העליון ונק' טל דלא מעזר כי הוא חיות העולמות דוגמת לחם זר ומים לחך, אבל שפע רוב ברכות ע"י מעשה התחומיים שפותחים כחודה של מחט, ולמעלה פותחים להם אוצרות שמים. ו"ש ואינון תריין כרובים וכו' לית מיקונא דאתער לגבי עילא זר כרובים, והם סוד כרובים שהיו במקדש ובמשכן כי הם תיקוני השכינה להעלות מ"ן וכו' (מ"מ). יח. קנב ע"א (הערת הזהר). יט. צפ' תרומה ככ"י כתוב כי כשאדם צכעם יביאו לו נער ויתפיים ע"ש (ד"א). כ. פי' בזמן שהשכינה משפעת לכל הנבראים גם ראובן שהוא החסד במקש עילה וסיבה לברכא לה ולכן חיפש ומצא הדודאים שמעלים ריח טוב של מורה ומעשים טובים, מיד ויביא אותם אל לאה אמו סליק ריחא ואתערו דילהון לגבי עלמא עילאה וכו' (מ"מ). כא. קוצרי השדה ורמז אל קבלת שפעה מדשה העליון שדה תפוחים (ד"א). כב. לאה היא עומדת למעלה במקום אחורי הראש, כי זהו הטעם שזוהר קוראים אל לאה עלמא עלאה (שעה"כ כה ע"א).

3. מן הזהר משמע שהדודאים הנו' הם מע"ט וסנד"ל, ומדברי הרב ז"ל משמע שמע"ט וסנדל הנו' הם וז"ל דבריאה. והנה כל הנשמות של ישראל כשעוסקים בתורה ומקיימים מצוותיה עולה ריח תורתם מע"ט אל מע"ט וסנדל או אל וז"ל דבריאה כדברי הרב ז"ל. והנה מע"ט הוא דכורא וסנדל הוא נוקבא וכן וז"ל הם וז"ל, ויש בישאל תורה ומצוות סגוליות שבהם מעלים מ"ן אל הנוק' דבריאה או אל סנדל ויש בישאל ג"כ שהם מורידים מ"ד מלמעלה מן ו"א דבריאה או מן מע"ט ע"י תורתם ומע"ט. וכשישראל מעלים מ"ן ע"י מורה ומע"ט או מורידים מ"ד ע"י תורתם אז עולה תורתם עד מע"ט וסנדל או עד וז"ל ואז הם מתעוררים לשאול מזווגות אל בנייהם שעסקו בתורה ומע"ט ואומרים על כל כללות הנשמות של ישראל הכללות בזו"ן דבריאה בהאי צרא אחינא לקמך ואז גם וז"ל דאצילות מעלים אותם לאו"א ואומרים ג"כ בהאי צרא אחינא לקמך כי אין להם מה ליתן עד שיקבלו שפע מלמעלה, ואז גם או"א עולים אל א"א ונוק' ואז גם א"א ונוק' עולים עד עמיק ונוק', וכעד"ז עד רום המעלות עד מקום שאין לו סוף. כי מה שקבלו העולמות הוא לנורך גופם, לא להוציא תולדות ונבראים כי מה שמקבלים תמיד לנורך חיותם שהוא דבר מוכרח לחיות העולמות אין נותנים ממנו ואין מושפעים משם הנשמות אבל על ידי מורה ומע"ט של ישראל הם מקבלים שפע חדש להוציא נשמות בעולם ולהביא שפע לעולם ואז יורד השפע דרך המדרגות עד וז"ל דבריאה או עד מע"ט וסנדל, ואז וז"ל דבריאה או מע"ט וסנדל מקבלים השפע ומחלקים אותו לזבא השמים ולנבראים ונמצא כי הכל תלוי בדודאים הנו' שהם זכר ונקבא, זה מוערר מ"ן חוה מוערר מ"ד דו"ן דאצילות, ואז מתחברים וז"ל דאצילות ע"י מ"ן ומ"ד שלהם, ובא השפע לעולמות דרך המדרגות כנו'. והכל ע"י מורה ומע"ט של התחומיים בסוד תנו עוה לאלהים,

זהר

בעי לאתקשרא לתתא⁶ ובקשורא דלתתא אתקשר לאתנהרא בקשורא דלעילא והאי נהורא דלא נהיר בקשורא דלעילא אפיק כל חילין ומשריין לזינין סגיאין הה"ד (תהלים קד כד) מה רבו מעשיך יהו"ה וגו' וכל מה די בארעא הכי נמי לעילא ולית לך מלה זעירא בהאי עלמא דלא תלייא במלה אחרא עלאה דאתפקדא עליה לעילא בגין דכד אתער האי לתתא אתער ההוא דאתפקדא עליה לעילא דכלא אתאחד דא בדא

תא חזי כתיב (בראשית ל יד) תני נא לי מדודאי בנך לאו דודאים אולידו לה לרחל אלא קב"ה קא גלגל מלה ע"י דאינון דודאים בגין דיפוק יששכר דאחיד באורייתא יתיר מכלהו שבטין בגין דהא רחל אחידא ביה ביעקב ולא שבקת ליה לגבי לאה הה"ד (שם טו) המעט קחתך את אישי וכתביב (שם טו) לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך אינון גרמו דיפוק יששכר לעלמא |בגין| דסליק ריחא דאורייתא קמי קב"ה הה"ד (שיר ז יד) הדודאים נתנו ריח וגו' וכתביב (שם טז) וישכב עמה בלילה הוא הוא⁷ ודאי

והא אוקמוה דעלמא עלאה הוא דסתים ולא גליא בגין דהא אורייתא מעלמא⁸ עלאה נפקת ובכל אתר עלמא עלאה הוא דלא אתגליא והא אתמר (במדבר יח כג) ועבד הלוי הוא בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא ויששכר ביה אתאחיד ועל דא קרינן עץ החיים אילנא דאינון חייך עלאין דאקרי הוא ולא אתה ואי תימא דאלין דודאים פתחו מעהא דרחל לאו דהא כתיב (בראשית ל כב) וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה קב"ה ולא מלה אחרא בגין דאינון דודאים אף על גב דחילא דלהון לעילא בההוא חילא דלהון לא אתמני פקידה דבנין דהא בנין במזלא תליין ולא במלה אחרא

ואי תימא דהא אינון למגנא אתבריאו לאו דהא אפילו

ורוצה להתקשר למטה, ובקשר שלמטה נקשר להאיר בקשר שלמעלה. והאור הזה שאינו מאיר, בקשר שלמעלה מוציא את כל החיילות והמחנות למינים רבים, זהו שכתוב "מה רבו מעשיך ה'" וגו'. וכל מה שבארץ כך גם למעלה, ואין לך דבר קטן בעולם הזה שלא תלוי בדבר אחר עליון שהתמנה עליו למעלה, משום שכשמתעורר זה שלמטה, מתעורר אותו שהתמנה עליו למעלה, שהכל נאחז זה עם זה.

בא וראה, כתוב "תני נא לי מדודאי בנך", לא הדודאים הם שילדו את רחל, אלא הקדוש ברוך הוא מגלגל את הדבר על ידי אותם דודאים כדי שיצא יששכר שאוחז בתורה יותר מכל השבטים, משום שהרי רחל האחוזה ביעקב ולא השאירה אותו ללאה. זהו שכתוב "המעט קחתך את אישי", וכתוב "לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך". הם גרמו שיצא יששכר לעולם משום שמעלה הריח של התורה לפני הקדוש ברוך הוא, זהו שכתוב "הדודאים נתנו ריח וכו', וכתוב "וישכב עמה בלילה הוא", הוא ודאי.

והרי פרשוה שהעולם העליון הוא שנסתם ולא נגלה, משום שהרי התורה יוצאת מהעולם העליון. ובכל מקום העולם העליון הוא שלא התגלה. והרי נאמר "ועבד הלוי הוא", כדי להמשיך ממנו ברכות לכל, ויששכר נאחז בו, ועל כך קוראים עץ החיים, העץ שלאותם החיים העליונים שנקרא "הוא" ולא "אתה". ואם תאמר שהדודאים הללו פתחו את מעייה של רחל, לא, שהנה כתוב "וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה", הקדוש ברוך הוא ולא דבר אחר. משום שאותם הדודאים, אף על פי שכוחם למעלה, באותו הכח שלהם לא נתמנה פקידת הבנים, שהרי הבנים תלויים במזל, ולא בדבר ^{אחר} ואם תאמר שהנה הם נבראו לחנם, לא, שהרי אפילו

סתרי תורה

לא אתער לגבי עלמא עלאה אלא כד אינון דודאים יתבין ריחא לימינא כיון דאינון יתבין ריחא לימינא וימינא וימינא אתער לגבי עלמא עלאה מיד עלמא תתאה אתער לשאלא מה דאצטריך⁹ מה כתיב (בראשית ל יד) ותאמר רחל אל לאה תני נא לי מדודאי בנך הב לי ברכאן מההוא אתערו דאינון דודאים דאתער לגבך סטר ימינא כדון עלמא עלאה בחדוה בשעשווע אתיב לגבה ואמרת (שם טו)

מאיר הזהר

כיון שסוף סוף רחל תזבעת צפה תני נא לי א"כ מה זורך קודם התעוררות הדולאים לזה תיך שהצניעה המזכרת אי אפשר אם לא יקדם לה התעוררות הדולאים (אור יקר). ה. איש הצניעה היא חכמה ואם על יעקב היא אומרת

א. פי ע"י מעשה התחמונים היא מעלה מ"ן נמצא שהיא קשורא בתחמונים הה"ד מה רבו מעשיך ה' כולם בתחמה עשית פי חכמה תתאה (מ"מ). ב. קד ע"ב (הערת הוהר). ג. פו ע"ב (הערת הוהר). ד. קשא ליה

פרשת ויצא יעקב

קנו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

ואומרת "המעט קחתך את אישי", כאם אל בתה. ואם כן, בעלה של העולם העליון הוא יעקב, לא כך, אלא תשוקת האב תמיד אינה אלא כלפי הבת הזו, (שהיא) שהבת הזו אהבתו אליה תמיד, משום שהיא בת יחידה בין ששה בנים, ולכל אותם ששת הבנים חילק להם חלקים ואוצרות ומתנות, ולה לא חילק, ואין לה ירושה כלום, ועל כל זה הוא משגיח בה בתשוקה ואהבה יותר מן הכל. באהבה שלו הוא קורא לה בת. לא הספיק לו זה, וקרא לה אחות. לא הספיק לו זה, קרא לה אם בשם אמו. לא הספיק לו זה, קרא לה בשמו, שכתוב "והחכמה מאין תמצא", חכמה ודאי. ועל כן העולם העליון אומרת לה, "המעט קחתך את אישי", שכל אהבתו נמשכה לך אליך, ועל זה בשעשוע ואהבה האם אל הבת.

המעט קחתך את אישי כאמא לגבי ברתא ואי הכי בעלה דעלמא עלאה יעקב² איהו לאו הכי אלא תיאובתא דאבא¹ תדיר לאו איהו אלא לגבי ברתא דנא (דאיהו) | דהאי | בת רחימו דיליה לגבה תדיר בנין דאיהו בת יחידאה בין שית בנין² ולכל אינון שית בנין פליג לון חולקין ונבובון ומתנן ולה לא פליג ולית לה ירותא³ כלום ועל כל דא איהו אשגח בה⁴ בתיאובתא ורחימו⁵ יתיר מכלא ברחימו דיליה קרא לה בת⁶ לא ספיק ליה דא וקרא לה אחות⁷ לא ספיק ליה דא קרא לה אם⁸ בשום אמיה לא ספיק ליה דא קרא לה בשמיה⁹ דכתיב (איוב כה יב) והחכמה מאין תמצא חכמה ודאי ועל דא עלמא עלאה¹⁰ אמרת לגבה¹¹ המעט קחתך את אישי דכל רחימו דיליה אתמשך לך לגבך ועל דא בשעשועא ורחימו אימא לגבי ברתא

מה היא משיבה, "לכן ישכב עמך הלילה". בכל מקום "לכן" היא לשון שבועה. "ישכב", מה זה "ישכב", אלא שכיבה בכל מקום היא תיקון הנקבה לזכר, להכניס בה ציור של כל האותיות, וזהו "ישכב", י"ש כ"ב, י"ש זהו העולם העליון, הסוד של התורה, נקודה טמירה שמתעוררים אליה כ"ב אותיות, וזהו ישכ"ב, י"ש, העולם הבא, שכתוב "להנחיל אוהבי יש", כ"ב, נקודה עליונה שמכניסה כל כ"ב האותיות, הסוד של כל התורה.

מה אתיבת איהו לכן ישכב עמך הלילה (בראשית ל טו) בכל אתר לכן שבועה¹² איהו ישכב מהו ישכב אלא שכיבה בכל אתרי תקונא דנוקבא לגבי דכורא לאעלא בה ציורא דאתון כלהו ודא איהו (ישכב) [י"ש כ"ב] י"ש דא איהו עלמא עלאה¹³ [כ"ב] רוא דאורייתא נקודה טמירה דאתער לגבה כ"ב אתון (ודא) הוא (ישכב) [והא יש כב] י"ש עלמא דאתי¹⁴ דכתיב (משלי ח כא) להנחיל אוהבי ישי¹⁵ כ"ב נקודה עלאה דאעיל כל כ"ב אתון רוא דכל אורייתא

מאיר הזהר

טו. בעלותה אל החכמה ממש, והיינו סוד ד' מדרגות ד' אומיות הוי"ה, ה' צמ, ו' אמות, ה' אס, י' שמייה (אור יקר). שקראת חכמה כמוהו על ג' החציוני ורחימו דאבא לגבי ברתא אצל החכמה ודאית אינה אלא החכמה עליונה שיארה ונמצאת מהכמר דהיינו האין ח"ש החכמה מאין¹⁶ תמצא א"נ חכמה ודאי על המ' כשם אביה שכן נקרא חכמ' תמאה חכמה שלמה (נ"א). י. צינה (נ"א). ית. דמלכות (נ"א). יט. נריך ציורא מי נשבע זאת השבועה, אס נאמר שברתא היא ששבעה, והרי היא השואלת ומבקשת ממנה. וי"ל דרחל היא ששבעה כפשטיה דקרא, ותאמר רחל, ור"ל שהמלכות מעוררת ז"א בעלה אל הזווג, וזה נריך לעלות בסוד מ"ן אל אימא וגורם זווג אר"א כמ"ש לקמן ויצוא יעקב מן השדה (מ"מ). והמ' נק' שבועה והוי כאלו ברתא נשבעת בחייה שישכב החכמה עם הצינה ויתן לה יותר ממנה שנתנה לה (נ"א). כ. הכוונה שאימא מתקן את עצמה להעלות מ"ן אל אבא ע"י שעולה בה הו"א בסוד מ"ן והיא מתקן עצמה בהעלאת מ"ן לגבי דכורא כדי למייבד לה מ"ד, ח"ש לאעלאה בה ציורא דאתון כולהו ודא הוא ישכב (מ"מ). כא. אבא, רוא דאורייתא שאבא נק' נקודה טמירה דאתער לגבה כ"ב אתון, ודא הוא ישכב, כי תמלה פי' ישכב תיקונא דנוק' לגבי דכורא וכו', והשתא מפרש מלת ישכב כולה באבא ושני הפי' דא ודא אימנהו (מ"מ). כב. לפי פי' זה מלת ישכב מחולקת יש באימא כ"ב באבא שהיא נקודה עלאה הכולל כ"ב אומיות התורה והרי זה פי' שלישי כי לפי ראשון ישכב כולה צימא תקונא דנוק' וכו' ולפי הב' כולה באבא ולפי הג' יש באימא כ"ב דאבא (מ"מ). צינה (נ"א). כג. חכמה ונקרא כן ע"ש דאעיל כל כ"ב אתון כו' ושיעור הכתוב לכן שבועה נשבעת אני ע"י אלו הדודאים שתמן לי אתה צי' הנקרא יש יבא לשכב עמך כ"ב שהיא החכמה ומלת ישכב אשתמע לתרי אנפי. ז"ח (נ"א).

קחמך את אישי מוכרח הוא שיעקב בחכמה זה אי אפשר שהרי הוא למטה בת"מ (אור יקר). ו. "בעלה דעלמא עלאה יעקב איהו" נמחק צאור יקר, ובמקומו אימא "יעקב בעלמא עלאה איהו". ז. היינו החכמה (נ"א). ח. שבת אחת צין ו' צינים אביה אהבה וכמו כן המ' היא בת צין ו' צינים שהם ו"ק (נ"א). ט. חולקין, מתנן, וירומא הם ג' בחי' אל השפע: הא' אור ושפע שהטביע להם צמת האלילות והיינו חולקין. הב', הוא תוספת על זה שהם נוספים צמתנה בכל עם שזדמן לאיזו סבה שיהיה. ג', ירותא הוא היות מציאות שורשם מושכים להם מאבא שפע והם ממעטין צמותם השרשם, וזה יקרא ירושה מאב ואס (אור יקר). י. היינו החכמה (נ"א). יא. תדיר בסוד קשר חכמה עלאה בחכמה תמאה (אור יקר). יב. הם צ' בחי' מנד החסד רחימו כדכתיב אהבת עולם אהבתך על כן משכתך חסד, תיאובתא חשק הזווג בת"מ אמנם מנד הצינה אין לה ולכן שאלה תני גא לי כי השפע מנד הצינה ממוק לה דהיינו יין העוז המשמח המחמם ומעורר הזווג (אור יקר). יג. השפיע לה במקומה למטה (אור יקר). מאמר זה לכאורה לא שייך אלא לגבי ז"א קרי לה בת כשהיא מהחזה ולמטה קרי לה אחות כשהיא שלימה בקומתה כמותו קרי לה אס כשעולים העולמות צבצב ואז הנוק' עולה עד מקום אימא ולבשה עצמות אימא ואז עצמות הו"א הראשון נשאר למטה ממנה ולכן נקראת אמו קרי לה כשמייה כשהנוק' עולה במקום אבא בסוד כי קדש היא וכל אלו העיניים לא שייכי אלא צו"א וכאן מדבר בחכמה שהוא האב שיש לו שית בנין וברתא חדא ולכן נקראת אמו קרי לה כשמייה כשהנוק' עולה במקום אבא בסוד כי קדש היא וכל אלו העיניים לא שייכי אלא צו"א וכאן מדבר בחכמה שהוא האב שיש לו שית בנין וברתא חדא (מ"מ). יד. השפיע לה בייחודה עם הת"מ שהיא אחות לת"מ (אור יקר). טו. בעלותה אל הצינה והכוונה אחות לת"מ אס לת"מ (אור יקר).

זהר

למלה דא סיועא אינון לאינון דמתעכבי ולא אינון עקראן | ולא |
(דלא) אתגור עלייהו אלא במזלא

לדבר הזה הם סיוע לאותם שמתעכבים ואינם עקרות, ולא נגזר עליהם אלא במזל.

וַיִּצְא לאה לקראתו ותאמר אלי תבא וגו' (בראשית ל טז) האי מלה חציפותא איהו לאו איהו הכי אלא מהכא אוליפנא ענוותנותא דלאה דלא אמרה קמי אחתה מדי ואיהי אקדימת לארחא ואמרה ליה בחשאי ואודעא ליה דהא ברשותא דרחל הוה דכתיב (בראשית ל טז) כי שכור שכרתיך מרחל נטילת רשו ובגין דלא יבאיש בעינהא דרחל אמרה ליה לבר ולא בביתא ולא עוד אלא פתחא משכנא דלאה נפקת לבר ועיילת ליה ליעקב בפתחא דלבר עד לא ייעול למשכנא דרחל מאי טעמא בגין דלא תימא מלה קמי דרחל ולא תחציף קמי אחתהא ולא עוד אלא אמרה לאה אי ייעול יעקב במשכנא דרחל לאו דין הוא לאפקיה מתמן² בגין כך אקדימת ליה | לבר | וכל האי למה אלא רוחא דקודשא אתערת בה וידעת דכל הני שבטין עלאין כלהו קדישין יפקון מנהי ודחקת שעתא בחביבותא לקב"ה ובגין כך היא קראת לון שמהן ברזא דחכמתא

"וַיִּצְא" לאה לקראתו ותאמר אלי תבוא" וגו'. הדבר הזה הוא חוצפה. אינו כך, אלא מכאן למדנו ענוותנותה של לאה, שלא אמרה דבר בפני אחותה, והיא הקדימה לדרך ואמרה לו בחשאי והודיעה לו, שהרי זה היה ברשות רחל, שכתוב "כי שכר שכרתיך", מרחל נטלה רשות. וכדי שלא ירע בעיני רחל, אמרה לו בחוץ ולא בבית. ולא עוד, אלא בפתח של משכן לאה יצאה החוצה, והכניסה את יעקב בפתח שבחוץ טרם שיכנס למשכן רחל. למה, כדי שלא תאמר דבר לפני רחל, ולא תתחצף לפני אחותה. ולא עוד, אלא אמרה לאה, אם יכנס יעקב למשכן רחל, אינו דין להוציא משם, לכן הקדימה לו בחוץ. וכל זה למה. אלא שרוח הקודש התעוררה בלאה, וידעה שכל השבטים העליונים הללו, כולם קדושים יצאו ממנה, ודחקה השעה בחביבות לקדוש ברוך הוא, ולכן קראה להם שמות בסוד החכמה.

רְבִי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא א"ר יוסי לרבי חייא בכל זמנא (דאנן) | דאזלינן | בארחא³ | ולעינן באורייתא | קב"ה מרחיש לן נסין והשתא ארחא דא אריך לן נתעסק באורייתא וקב"ה יזדווג בהדן פתח רבי חייא ואמר (שמות יב יח) בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות וכתיב (דברים טז ג) שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עני לחם עני כתיב האי מלה אתערו בה חברייא אבל תא חזי כד הוו ישראל במצרים הוו ברשותא אחרא⁴ כד בעא קב"ה לקרבא לון לגביה יהב לון! אתר דלחם עני לחם עני מאן עני דא דוד מלכא דכתיב ביה (תהלים פו א) כי עני ואביון אני והאי לחם עני אקרי מצה נוקבא בלא דכורא⁵ מסכנותא הוי אתקריבו לגבי מצה בקדמיתא כיון דקריבו לון יתיר עייל לון קב"ה בדרגין אחרנין⁶ ואתחבר דכורא בנוקבא וכדין מצה

רְבִי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי חייא, בכל פעם (שאנו) הולכים בדרך ועוסקים בתורה, הקדוש ברוך הוא מרחיש לנו נסים, וכעת הדרך הזו ארוכה לנו, נתעסק בתורה, והקדוש ברוך הוא יתחבר עמנו. פתח רבי חייא ואמר, "בראשון בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות", וכתוב "שבעת ימים תאכל עליו מצות לחם עוני". כתוב "לחם עוני", בדבר הזה התעוררו בו החברים. אבל בא וראה, כשהיו ישראל במצרים, היו ברשות אחרת. כשרצה הקדוש ברוך הוא לקרב אותם אליו, נתן להם מקום של לחם עוני, לחם עני. מי העני, זה דוד המלך, שכתוב בו "כי עני ואביון אני". ולחם עוני הזה נקרא מצה, נקבה בלי זכר, היא עוני. התקרבו למצה בהתחלה, כיון שקרבו אותם יותר, הכניס אותם הקדוש ברוך הוא בדרגות אחרות,

מאיר הזהר

תחת יד הקלי' צמה שאחזו מעשה גלולי מנרים צדיהם זולת גלותם ושעבודם (אור יקר). ז. תחלת כניסת הפתח צמתה, והטעם שהם תמיד צמלות אמנם יהיו מסתלקים כדרך שהיא מסתלקת ממדרגה למדרגה לכן תחלת כניסתם צמלות צמתי' למטה לחם עוני ואל תפרש לחם עוניים צו דברים הרבה, שכבר היא מתייחדת והיא משוררת. אלא לחם עני שהיא עניה ומתעלת, דהיינו אומרי' מאן לחם עני דא דוד מלכא דכתיב ציה עני ואביון אני הוא מלך לפעמים וכו' עני, הרי מדת מלכות דוד נעשה עניה, והיינו צהיזתא פרודה מן הזכר (אור יקר). ט. וכיון שאין הזכר משפיעה מסכנותא הוי שעקר עושרה מדד הזכר והנה לשון מנה היינו לשון ריב כדפי' צמיקונים שמעו הרים את ריב ה' שהיא עושה תמיד ריב על יחודה ועל היותה צעוני וצפרודא ומעמה כאשר ישלמו ישראל ויתעלו אל המדרגות העליונות דרך היסוד כאומרו שם שם לו חק ומשפט ששם פרעו כדפי' צהר ואח"כ זכו לת"ת צמשפט ואח"כ זכו לכל צהר סיני (אור יקר). ט. ולא שיעלו ממדרגה למדרגה ועזבו זאת מפני זאת אלא לעולם

א. צאור יקר איתא כאן מש"כ צה"ג קסא ע"א ועמה יגדל נא כה יי' ר' אחא ור' יוסי אמרי זכאי אינון ישראל מעמין עכו"ם דעלמא וכו' ול"ע מדוע. ב. אחר שהוא נתאהו לה והיא מנזירת צלצו אין ראוי להוציאו משם כדי שלא יהיה שום ערצוב צבנים צמחצבה כענין ראובן (אור יקר). ג. הם רומזים צסוד ו"ק והם מצטן רמזים צמקום גצוה וצג"כ קראת וכו', שמוכיח היותם מצטן ידועים למעלה, והיא ידועת, ולכן היתה קוראה להם על שם מקומם, והיינו דפתח "וכאין ישראל וכו'", שהם ממנש צסוד נשמחם צולת המעשה כדפי', והגוף רמו גדול לנשמה צסוד עש"ן עולם שנה נפש כדפי' צשכינה וצעולם וצגוף הצדיק דווקא העמוסים מני צטן וזהו פתיחת דבריו מ"ח כד צרא וכו' (אור יקר). ד. סגולת הדרך לזווג השכינה עם הולכי דרכים, שהיא נקראת שמירת הדרך, ומה גם עוסקי תורה דכתיב דקל לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו (אור יקר). ה. הפסוק הראשון מנחה לאכול כוית מנחה צליל פסח עם הפסח, הפסוק הצ' אינו אלא רשות, לכן מיימי תרי קראי (אור יקר). ו. שהם הכניסו עצמן

פרשת ויצא יעקב

קנו ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

כד אתחברת בדכורא אקרי מצוה בתוספת וא"ו' הה"ד (דברים ל יא) כי המצוה הזאת בגיני כך מצה בקדמיתא ולבתר מצוה

והתחבר זכר עם נקבה. ואז, כשמצה מתחברת בזכר, נקרא מצוה בתוספת וא"ו. זהו שכתוב "כי המצוה הזאת", לכן מצה בראשונה, ואחר כך מצוה.

עך דהוו אזלי שמעו חד קלא דאמר טופסרא^א דקטנון^ב עקימן בארחא^ג סטו לעילא^ד לא תחתון בקוסטרא^ה דקטרא^ו מ' דלתתא^ז אמר רבי יוסי שמע מינה דקב"ה בעי לנטרא אורחין סליקו לעילא ועאלו בחד טורא בין טנרין תקיפין^ח אמרו הואיל וקב"ה בעא בארחא דא מלה נחמי או ניסא אתרחיש לן אזלי יתבי גבי בקיעי דטנרא^ט סליק לון חד בר נש תוהוה^י א"ר יוסי מאן אנת^{יא} אמר מאנשי ארקא^{יב} אנה אמר ליה ותמן אית בני נשא אמר אין זורעין וחצדין^{יג} מנייהו בחיזו אחרא^{יד} משניין מנאי וסליקנא גבייכו למנדע מנייכו מה שמיה דארעא דאתון בה א"ל ארץ^{יז} בגין דהכא ארץ החיים^{יח} שריא דכתיב (איוב כח ה) ארץ ממנה יצא לחם מהאי יצא לחם בשאר ארעא לא יצא לחם ואי נפיק לאו משבעת המינין אדהכי עאל לאתריה תוהו אמרו ודאי קב"ה בעי לאתערא לן במלה^{יט}

בעודם הולכים שמעו קול אחד שאומר, מושלי האוהל הולכים בדרך עקום, סטו למעלה, אל תרדו באהל בדרך קשור שלמטה. אמר רבי יוסי, מזה נשמע שהקדוש ברוך הוא רוצה לשמור את דרכינו. עלו למעלה ונכנסו להר אחד, בין סלעים חזקים. אמרו, הואיל והקדוש ברוך הוא רצה בדרך הזו, נראה דבר, מה או יתרחש לנו נס. הלכו. ישבו על בקיעי הסלע. עלה להם איש אחד. תמהו. אמר רבי יוסי, מי אתה. אמר, אני מאנשי ארקא. אמרו לו, ושם יש בני אדם. אמר, כן, וזורעים וקוצרים, מהם במראה אחר משונים ממני, ועליתי אליכם להכיר מכם. מה שמה של הארץ שאתם בה. אמר לו, ארץ, משום שכאן שורה ארץ החיים, שכתוב "ארץ ממנה יצא לחם". מזו "יצא לחם". בשאר הארץ לא יצא לחם, ואם יוצא, לא משבעת המינים. בינתיים נכנס למקומו, תמהו, אמרו, ודאי הקדוש ברוך הוא רוצה לעורר אותנו באיזה דבר.

א"ר חייא ודאי על האי קרא דאמרת דכירנא דאוליפנא מסבאי חד מלה עלאה בפסח דיהב לון קב"ה לישראל לחם דא מארעא דחיי^כ ולבתר לחם מן השמים^{כא} לחם דא והא אוקימנא מלה תו הוה אמר דבר (רב)

אמר רבי חייא, ודאי על הפסוק הזה שאמרת, זכרתי שלמדתי מסבי דבר אחד עליון בפסח, שנתן להם הקדוש ברוך הוא לישראל הלחם הזה מארץ החיים. ואחר כך לחם מן השמים. הלחם הזה, והנה בארנו את הדבר. עוד היה אומר, שאדם,

סתרי תורה

ודא הוא ישכב ישכב עמך יעקב לא כתיב אלא ישכב עמך ההוא טמירא דאתחזי לאתערא לגבך וכלא באתערו | דאינון | (דכלהו) דודאים וכלא כתיב ברחימו

וזוהו "ישכב". לא כתוב ישכב עמך יעקב, אלא ישכב עמך, אותו הטמיר שראוי להתעורר אליו, והכל בהתעוררות של אותם (שכלם) דודאים, והכל כתוב באהבה.

מאיר הוזהר

(ד"ה). **כא**. פי' בשני ראשים כנוכר צפ' צלשית כ"ו ואינו צדפוס (ד"ה). עיין מ"ש צד"א. נדפס צו"ח דף יג ע"ד דפוס וויניציאה ואינו צמרין רישין (יש ט"ס שם) וכו' ושם מצואר דזאת הארץ תבל עש"ב כל המאמר (מא"י) (ג"ה). **כו**. פירוט ארץ תבל כי זאת העליונה נקראת תבל רביעית לו' ארצות כמ"ש לקמן דף ג' ולעיל דף ט"ל ב' ע"ש. הרש"ב (ג"ה). **כז**. מלכות, אפילו במקום שליטת השרים בחו"ל מארץ חיים ינקי. אמנם ארצות דלתתא ינקי מהחזונים, לכך אין להם שבעת המינים שהם שפע מו' ספירות ועל שם הם חטוה שעורה גפן חאנה רמון זית תמר כולם לשכינה ודאי, וריעתם יהיו משאר מינים שאינם משפע המלכות אלא שפע החזונים (אור יקר). **כח**. שיחצבר להם מציאות ארקא וזני אדם השוכנים בה שם מחלוקת צפ' לו (אור יקר). **כט**. שיושפע שפע המלכות ורוח החיים בחכמה מן המלכות ישרה צמנה (אור יקר). **ל**. המן מחכים מן הת"ת ולפי השפע העליון שבו כך מוסף ידיעה צאדם להשכיל צמורה וצמחיה כדמפרש ואזיל, והענין ששם היות ששראל צמחרים אוכלים מו' המינים שהם משפע המלכות עכ"ל יש הצדל בין אוכלים השפע בהצלצשות העולם הגשמי או הכנתו צלחם מנה ששרה עליו סוד רוח חיים מהמלכות ויכירה (אור יקר).

תקועים צמלכות (אור יקר). **י**. ולזה לא נסתלקו אומיות מנה אלא שהסיפוי אוח' מהת"ת ונעשה מנה ולזה המלכות יש לה שני שמות הא' מנה ודהיינו צפרוד ואח"כ מנה ציחוד ומפני שזה הענין הוא צחי' המתייחסת אח"כ ציחוד שעולה ממנה למנהו לכך התפיסם הקצ"ה צמלכות והאכילם מנה (אור יקר). פי' שהוא"ו זכר כחצו צפ' פקודי רלה ע"ב (ד"ה). **יא**. העמק הטופס (אור יקר). **יב**. לשון קטטה ומחלוקת ירעה לוחמי מלחמת התורה (אור יקר). **יג**. דרך עקלקלות (אור יקר). **יד**. נטו למעלה (אור יקר). פי' בעלי אדרת יושגי אהלים הולכים צדך עקום הסירו לילך למעלה אל ראש ההר ומלת טופסרא פי' שר ומושל ומלת קטנון פי' חדר וזהל. כי תרגום ויצא החדר' ועל לקיטונא (ד"ה). **טו**. צקוסרא - לשון קנה צמלוק קנת אומיות (אור יקר). **טז**. צקירטא - לשון דרך קנה ננסית (אור יקר). **יז**. "צקוסטרא דקרטא" נמתק צאור יקר, וצמקמו אילא "צקוסטרא צקירטא". **יח**. ולא תהיו יורדים צאהל הדרך הקשור יורד למטה (ד"ה). **יט**. סלעים חוקי' (ד"ה). **כ**. צקיעת הסלע (ד"ה). **כא**. על שם מה שנחמת אליהם (אור יקר). **כב**. שחשו שד או רוח רעה (אור יקר). **כג**. אגשים בני אדם וקין ולא שדים ורוחות (אור יקר). הוא א' מו' ארצות ט' ויקרא ט' ע"ב (ד"ה). **כד**. וקוצרים

זהר

נש כד נפיק להאי עלמא לא ידע מדי עד דאטעים נהמא כיון דאכיל נהמא אתער למנדע ולאשתמודעא כך כד נפקו ישראל ממצרים לא הוו ידעי מדי עד דאטעים לון קב"ה לחם מהאי ארץ דכתיב (איוב כח ה) ארץ ממנה יצא לחם וכדין עאלו ישראל למנדע ולאשתמודעא ליה לקב"ה

וינוקא לא ידע ולא אשתמודעא⁶ עד דטעים נהמא דהאי עלמא ישראל לא ידעו ולא אשתמודעו במלין דלעילא עד

דאכלו לחם עלאה וכדין ידעו ואשתמודעו בההוא אתר⁷ ובעא קב"ה דינדעון ישראל יתיר בההוא אתר דאתחזי להאי ארץ ולא יכילו עד דטעמו לחם מההוא אתר⁸ ומאן איהו שמים דכתיב (שמות טז ד) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וכדין ידעו ואסתכלו בההוא אתר ועד דאכלו לחם מההוא אתר⁹ ועד דלא אכלו לחם מאלין אתרי¹⁰ לא ידעו מדי ולא אשתמודעו

אתא רבי יוסי ונשקיה אמר ודאי על דא אתער לון קב"ה בהאי ועל דא שירותא דישאל למנדע לחם הוה קמו ואזלו עד דהוו אזלו חמו תרי דרמוסקין¹¹ חד דכר וחד נוקבא א"ר יוסי לית לן מלה בעלמא דלא הוי דכר ונוקבא¹² וכל מה די בארעא הכי נמי בימא¹³

פתח רבי יוסי ואמר (בראשית ל טז) ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו וגו' ותצא לאה לקראתו מנא ידעת הא' אמרו דגעא חמרא¹⁴ ולאה ידעת ונפקת ליה וגרים ליה דנפק מנה יששכר הה"ד (שם מט יד) יששכר חמור גרם אל תקרי גרם אלא גרם דחמרא גרמא ליה אמרת לאה ודאי ידענא דאי ייעול יעקב במשכנא דרחל לית לי לאפקא ליה אלא אוריך ליה¹⁵ הכא וייעול במשכני

כי שכור שכרתיך בדודאי בני (שם ל טז) מאי בדודאי בני בגין דניחא ליה ליעקב על דא דאלין מסייעין לאולדא' ויעקב הוה ידע דמלה לא קיימא בדודאים אלא לעילא

פתח ואמר (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה א"ר חייא רוחא דקודשא (ב"ה) קאמר

כשיוצא לעולם הזה, לא יודע דבר עד שטועם לחם. כיון שאוכל לחם, מתעורר לדעת ולהכיר. כך כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים דבר, עד שהטעים להם הקדוש ברוך הוא לחם מן הארץ הזו, שכתוב "ארץ ממנה יצא לחם", ואז נכנסו ישראל לדעת ולהכיר את הקדוש ברוך הוא.

ותינוקא לא יודע ולא מכיר עד שטועם לחם של העולם הזה. ישראל לא ידעו ולא הכירו בדברים שלמעלה עד שאכלו לחם עליון, ואז ידעו והכירו את אותו מקום, ורצה הקדוש ברוך הוא שישראל ידעו יותר באותו מקום שראוי לארץ הזו, ולא יכלו, עד שטעמו לחם מאותו המקום. ומי הוא, שמים, שכתוב "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". ואז ידעו והסתכלו לאותו מקום. ועד שאכלו לחם מאותו מקום, (ועד שלא אכלו לחם מאלו המקומות), לא ידעו דבר ולא הכירו.

בא רבי יוסי ונשקו. אמר, ודאי על זה העיר אותם הקדוש ברוך הוא בזה, ועל כן הראשית של ישראל לדעת היה הלחם. קמו והלכו. בעודם הולכים ראו שני דרמוסקין [מין פרי], אחד זכר ואחד נקבה. אמר רבי יוסי, אין לנו דבר בעולם שאינו זכר ונקבה, וכל מה שבארץ, כך גם בים.

פתח רבי יוסי ואמר, "ויבא יעקב מן השדה בערב ותצא לאה לקראתו" וגו'. "ותצא לאה לקראתו", מנין ידעה, הרי אמרו שגעה החמור ולאה ידעה ויצאה אליו וגרם לו שיצא ממנה יששכר. זהו שכתוב "יששכר חמור גרם", אל תקרי גרם אלא גרם, שהחמור גרם לו. אמרה לאה, ודאי ידעתי שאם יכנס יעקב במשכן רחל, אין לי להוציא אותו, אלא אחכה לו כאן ויכנס במשכני.

"כי שכר שכרתיך בדודאי בני", מה זה "בדודאי בני", משום שנוח ליעקב על זה, שאלו מסייעים להוליד. ויעקב היה יודע שהדבר לא עומד בדודאים, אלא למעלה.

פתח ואמר, "מושיבי עקרת הבית אם הבנים שמחה הללויה". אמר רבי חייא, רוח הקודש אומרת,

מאיר הזהר

שהם נמצאים מן הת"ת והמלכות, וכו' ולא עוד אלא כל תמונת הספירות העליונות דוגמתם צמינים הנמצאים בעולם, וצמינותיהם צמיני פירות וזומחים ובעלי חיים (אור יקר). 1. שהים דומה למלכות, ולפני צחי' זו הארץ אשר עליה דומה לת"ת (אור יקר). 2. כי מלת "לקראתו" לא משמע שהקדימה היא אליו קודם צואו אלא ממש צעת צואו לקראתו א"כ מאן ידעת, ועוד אמר חתלה ויבא וחס"כ ותגא (אור יקר). 3. מלמעלה, מעין חמורו של ר' פנחס בן יאיר, ולאה ידעה שהחמור מודיעה שיעקב צא (אור יקר). 4. שצעק החמור (ד"א). 5. אמתיין לו (ד"א). 6. ירעה למה הודיעו צמה השכיר, אלא שלא יקפיד יעקב על מעשיהם שהיו משכירים אותו זו לו, הראה לו שלשם צנים נחכונו כמסייעי צעורת שמים מכינים הטבע ולא שיעקב יתן דעתו בטבע כלל,

א. אינו מוכן מעצמו ולא מחמת הוריו עם היות שיונק חלב, עד דטעים נהמא מהאי עלמא צלי התפכות לטבע שני שהוא החלב, וכדין ידע וכו', כך ישראל לא ידעי ולא אשתמודעו לא היה להם הכנה מעצמם ולא הכנה על ידי מלמדים צמילים דלעילא עם היות שאוכלים מזונות גשמיים שהשפע מתעבה עד דאכלו לחם דלעילא דהיינו שלא ישמנה אלא רוחניות עליון נתון צו כמו שהוא (אור יקר). 3. דהיינו שיעטלו אל הת"ת כדי שחזווג המלכות ע"י עלייתם והיינו דאתחזי ולא היה לה (אור יקר). 4. לקמן רמו ע"א (לש"ו). כלומר ז"א (דע"ה ח"צ קלג ע"ד). 5. מין פרי צפ' כיצד מצרכין (לט ע"ה) הציאו לפניו כרוז דורומסקין והם זכר ונקבה ואולי נקראו כן כאלו הם שתי חציות ד"ו רמסקין ופ"י דו שנים מלשון דו פרופין (ד"ה). 6. כעין השורש העליון

פרשת ויצא יעקב

קנו ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

מושיביי¹ עקרת הבית דא רחל² אם הבנים שמחה דא לאה³.
מושיבי עקרת הבית דא עלמא תתאה אם הבנים שמחה (הללויה)
דא עלמא עלאה בגיני⁴ כך הללויה⁵

"מושיבי עקרת הבית" זו רחל, "אם הבנים שמחה" זו לאה. "מושיבי עקרת הבית" זה העולם התחתון, "אם הבנים שמחה" (הללויה) זה העולם העליון, לכן "הללויה".

א"ר יהודה כל אלין שבטיין תקונין דלתתא אינון וכלהו כגוונא דלעילא תא חזי כי שכור שכרתיך לנסבא מניה גופא ומאן איהו תורה שכור שכרתיך לך לגופך ממש שכור

אמר רבי יהודה, כל השבטים הללו הם תקונים שלמטה, וכולם כדוגמא שלמעלה. בא וראה, "כי שכר שכרתיך", לקחת ממנו הגוף, ומי הוא, תורה. "שכר שכרתיך" לך לגופך ממש. "שכר

סתרי תורה

ויבא יעקב מן השדה בערב (בראשית ל טז) ויבא יעקב דא תפארת קדישא⁶ מההוא שדה⁷ דנקיט כל ברכאן דכתיב ביה (שם כו כז) אשר ברכו יהו"ה בערב אמאי בערב [אלא בערב דכתיב עדי⁸ לפנות ערב] בזמנא דאתער יצחק אבוי לגבי האי שדה (אלא בערב) דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב ונקיט ליה דהא יצחק לא אתער לגבי האי שדה| כיון דאסתלק יעקב מתמן בערב שביק⁹ האי שדה ליצחק אבוי ואיהו סליק בההוא זמנא לגבי עילא

ויבא יעקב מן השדה בערב. "ויבא יעקב", זו תפארת הקדושה, מאותה השדה שלוקחת את כל הברכות, שכתוב בו "אשר ברכו ה'". "בערב", למה "בערב", אלא בערב שכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", בזמן שהתעורר יצחק אביו לשדה הזו ולקח אותו, שהרי יצחק לא מתעורר לשדה הזו. כיון שהסתלק יעקב משם בערב, השאיר את השדה הזו ליצחק אביו, והוא עלה באותו הזמן למעלה.

מה כתיב (שם ל טז) ותצא לאה לקראתו אמא עלאה לגבי ברא יחידא ותאמר אלי תבוא תחות גדפאי לברכא לך ולרוואה לך בתפנוקין ועדונין עלאין הא [עידן] [ערן] רעוא וענוגא למיהב לך |ניחא דרוחא עילאה| לגבי ההוא שדה עד לא יתוקד בתוקפא דיצחק כיון דנקטא ליעקב תחות גדפאה כדן (שם) וישכב עמה בלילה הוא הוא דסתים מכלא¹⁰ הוא דכל ברכאן וכל קדושינ נפקי מתמן יעקב לא כתיב אלא הוא מאן |דאתחזי| |דאתחזי| לאתערא לגבה ועד (דהא¹¹ זמין) [דזמין] לגבה תחות גדפאה מאן דנקיט אינון קדישאן וברכאן¹² לא אתמלי |אלא| מנקודה טמורא¹³ ההוא עלמא עלאה ועל |דא| (כך) דודאים מתערי כלא וכלא כגוונא |דרוא עלאה ראובן מאי ראובן קודשא בריך הוא שוי שמהן בארעא דכתיב (תהלים מו ט) לכו חזו מפעלות יהו"ה אשר שם שמות בארץ

מה כתוב, "ותצא לאה לקראתו", האם העליונה לבן היחיד. ותאמר "אלי תבוא", תחת כנפי, לברך אותך ולהרוות אותך בתפנוקים ועדונים עליונים. הנה עת רצון ועונג לתת לך נחת רוח עליונה, לאותה השדה, טרם שישרף בחזק של יצחק. כיון שלקחה את יעקב תחת כנפיה, אז "וישכב עמה בלילה הוא". "הוא", שסתום מן הכל, "הוא", שכל הברכות וכל הקדושות יוצאות משם. לא כתוב יעקב אלא "הוא", מי שראוי להתעורר אליה. וטרם מזדמן אליה תחת כנפיה, מי שלוקח אותם הקדושות והברכות, לא מתמלא אלא מהנקודה הנסתרת של אותו עולם העליון, ועל כן הדודאים מעוררים הכל, והכל כדוגמת סוד עליון. "ראובן", מה זה ראובן, הקדוש ברוך הוא שם שמות בארץ, שכתוב "לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ".

מאיר הוזהר

אכל ככאן, שאינו רק בשביל הנוק' לצדה לצנוטה אין צריך לעלות כי אם הז"א לצדו, וכמ"ש בספר הכוונות דדרוש שכינת הלילה וזהו יצא יעקב וכו' (מ"מ). כ. כיון דנקטא ליעקב תחות גדפאה שהוא העלאת מ"ן שהעלה יעקב לצדו לאימא כדי להזדווג עס אבא (מ"מ). כא. פי' הוא צינה, כמ"ש ועבד הלוי הוא (מ"מ). כב. דלא (דפ"ו). כג. ז"א (מ"מ). כד. לא אתמלי מן נקודה עילאה - כי אי אפשר להעשות זוג אור"א אלא עד שיעלה ז"א אל אימא כבוד מ"ן, ואע"פ שצאמר זמנים עולים ז"ן שניהם כבוד מ"ן אל אימא, ככאן שהוא לצד הנוק' לצדה עולה ז"א לצדו וכו' שהוא לצד הנוק' כבוד יצן ה' את האללע כדי שזדווג עמה בעלה בחזי הלילה לעשותה כלי אבא לאימא ח"א הנוק' כדי שזווג שני של ק"ש תתעבר להוליד נשמות ושפע, וכן הנוק' צדיאה צ' שצנפילת אפיס, וכ"ז גרמו הדודאים ז"ן דציאה שהעלו ריח טוב של תורה ומע"ט של הדקיקים למעלה וכו' (מ"מ).

אלא יפס דעמו על מעשיהן ומחשבותיהן (אור יקר). יא. קנד ע"א (הערמ הוזהר). יב. שהיא עיקר צימו של יעקב (אור יקר). יג. שהרוב הבנים ממנה (אור יקר). יד. קנד ע"א (הערמ הוזהר). טו. שיש צמלה זו מיקון עלמא תתאה, הללו, דהיינו לשון צהלו, שמאיר המלכות כבוד ההלל מן הת"מ למלכות, ועלמא עילאה י"ה ודאי (אור יקר). טז. דהיינו כל הו"ק (הקדו"ש מד ע"ד). יז. הכוונה כי הת"מ בעודו בשדה חקל תפוסין קדישין היה מצדך אורו וזהו שדה אשר צרכו ה' שהוא הז"א כי מתחילה צרכו ה' לאותו שדה כשהיה הת"מ צו ועכשיו יצוא יעקב מן השדה בערב שצקיה ליצחק אבוי וכו' (מ"מ). יח. "וינאל יצחק לשוח בשדה" נוסף צמ"מ. יט. ששעה שעולה ז"א לאור"א לעשות זוג כדי לצנוט את הנוק', וכמ"ש הרב שאין צריך לעלות כי אם ז"א לצדו, כיון שהו אללנורק הנוק' לצדה, לצנוטה, כמ"ש יצן ה' אלהים אל האללע כי צאמר פעמים ששעת ק"ש עולים ז"ן כיון שהוא לצד הנוק' שניהם

תרגום

ספר הזהר

שכרתיך" להוליד את דמותך. מכאן מי שעוסק בתורה, יורש את העולם הבא ויורש את נחלת יעקב. יורש העולם הבא, שכתוב "יששכר", יש שכר, "כי יש שכר לפעולתך", וכתוב "להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא".

שכרתיך לאולדא דיוקנך מהכא מאן דלעי באורייתא אחסין עלמא דאתי ואחסין אחסנתא דיעקב אחסין עלמא דאתי דכתיב יששכר יש שכר (ירמיה לא טו) כי יש שכר לפעולתך וכתוב (משלי ח כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא

"כי ילדתי לו ששה בנים". אמר רבי חזקיה, אלו מעלה ומטה וארבעת הצדדים של העולם. ומי שמאריך באחד, צריך לו להמליך את הקדוש ברוך הוא למעלה ולמטה ולארבעת צדדי העולם, והיינו אחד. אמר רבי חזקיה, כתוב "על הרי בתר", וכתוב "על הרי בשמים". מי הם "הרי בשמים", אלו ששת הבנים של לאה שכוללים ששה אחרים, והם שנים עשר, והם ששה, משום שכל אחד כלול בחבירו, ולאה עליהם, לקיים "אם הבנים שמחה הללויה". ועל כן כתוב "לא תקח האם על הבנים", משום שהוא העולם הנסתר ולא הנגלה, ועל כן "שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך", משום שהוא העולם שנסתר ולא נתגלה כלל. "ואת הבנים תקח לך", היינו שכתוב "כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים". וכל אלו נקראים "הרי בשמים". מכאן ולמטה נקראו "הרי בתר", שכתוב "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", ההרים של הפרוד.

כי ילדתי לו ששה בנים (בראשית ל כ) אמר רבי חזקיה אלין [עילא ותתא] (עלאי ותתאי) וארבע סטרין דעלמא ומאן דאריך באחד בעי ליה לאמלא לקב"ה לעילא ותתא ולארבע סטרי דעלמא והיינו אחד אמר רבי חזקיה כתיב (שיר ב יז) על הרי בתר וכתוב (שם ח יד) על הרי בשמים מאן אינון הרי בשמים אלין שית בנין דלאה דאכללן שית אחרנין ואינון תריסר ואינון שית בגין² דכל חד כליל בחבריה ולאה עלייהו לקיימא (תהלים קיג ט) אם הבנים שמחה הללויה ועל דא כתיב (דברים כב ו) לא תקח האם על הבנים³ בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא ועל דא שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך (שם כב ז) בגין דאיהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל ואת הבנים תקח לך היינו דכתיב (שם ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים וגו' ולמקצה השמים ועד קצה השמים וכל הני אקרון הרי בשמים מכאן ולתתא אקרון הרי בתר⁴ דכתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים טורי דפרודא

אמר רבי ייסא, בני השפחות קשרו קשרים, ארבעה קשרים שהצטרכו לתיקון. ואמר רבי אלעזר, שלכן יוצאים החוצה אותם הקשרים, ואף על גב שכולם אחד, ומכאן והלאה כולם אחד, בדרך ישרה. ועל כן כל השבטים עולים בעדות למעלה. זהו

אמר רבי ייסא בני השפחות קשירו קשרין ארבע קשרין דאצטריכו לתקונא ואמר רבי אלעזר דבגין כך נפקי לבר אינון קשרין ואף על גב דכלהו חד ומכאן ולהלאה כלהו חד בארחה מישר ועל דא כלהו שבטין סלקין בסהדותא דלעילא הה"ד

מאיר הזהר

(צריש תיקון כב דף ע"א) וצתפילת אליהו (מיקו"ז דף ע"א), כי על החכמה ובינה נאמר (דברים כט כח) הנסמרות לה' אלהינו, וצפרט על הכתר הנה אמרו צסוף תיקון כ"צ (דף עו ע"ב) וכן צתו"ח (דף ה ע"ד), כי עליו אמרו רז"ל צמופלא ממך אל תדרוש וצמכוסה ממך אל תחקור אין לך עסק בצתרות. ואמר ג' דברים: מופלא, מכוסה, נסתרות, לרמוז על הג' רישין שבכתר. ועכ"פ הוא כי בכל אלו המקומות מצוה כי למעלה מהז"ת הנה אין שאלה כלל. אמנם לפי דברינו לעיל לא קשה כלל, כי הנה להרשב"י ע"ה צעת שגילה האדרות והמיקונים, וכן להארז"ל לא היה שום שער נעול לפניו, וכמ"ש צריש הקדמת מיקונים (דף א ע"א) רשותא אחייה לון כו' ורשותא יהיב לעשר ספירין לגלגלה לון רזין עמירין דלא אחייה צשו לגלגלה עד דימי דרא דמלכא משיחא, וכן ניתן רשות עד"ו להארז"ל, כי הם היו מאותן דעיילי בלא צר. וע' עוד בצברי הגר"א צמיקונים (דף מד סע"ב) שאמר שם צענין הצטעה העמידה, ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים (ישעיה יא ט), אמר שם הגר"א זה לשונו, ומ"מ אף צוה"ו הוא לפרקים, וכמו שאמרו הראשונים דכל דבר שיהיה לעמיד הוא עתה לפרקים. וצומן שיש צדיק צדור כמו רשב"י וכיוצא, עכ"ל. ודבריו ז"ל כן הם צתנא דצי אליהו צצא (פרק ג דף סד ע"א) וצמדרש (ויקרא רבא פכ"ו סימן ד) ע"ש. וא"כ הרי אין לתמוה מעתה על הרשב"י והארז"ל צמה שדרשו וגיילו גם צמופלא ומכוסה, כי הוא מעין הצטעה העמידה כי מלאה הארץ דעה את ה', ומגלה הקצ"ה מקצת מזה גם עתה לפרקים. ד. כט ע"ב (הערת הזהר). ה. קנד ע"א (הערת הזהר).

א. רמא ע"א (הערת הזהר). ב. פ"י שלא נשאל צאימא וצו"ק רק שלא תשלח את האם ואת הבנים תקח לך (מ"מ). ג. ע"י ס"י (פ"א מ"ד) עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה, הן צתכמה וחסם צבינה, צחון צהם, וחקור מהם, והעמד דבר על צורי, והשצ יוצר על מכונו, ועי"ש צצהגר"א (ח ע"א): עד כאן פירש ג' ספירות הראשונות היאך הן צהן, צנהן אסור הצחינה והחקירה, ועכשיו מתחיל לפרש ז"ס אחרונות צצחו"ב, ואמר צחון צהם (ע"י ליקוט סוף הספר כב ע"ד ס"י ג') פ"י צצו"א ששנייה הן חכמה צצחון צהם, היאך יוצאים הו' ספירות, כי מלוי היו"ד הן ו"ד שהן ו"ק ומלכות, וחקור מהן שהן יש"ס וצבונה, ששנייה הן בינה, צנהן מותר החקירה כמ"ש צזהר (הק' א ע"א) דקיימא לשאלא, ולא צה ענמה, (דברים ד לב) כי שאל נא לימים ראשונים וכו' אל הו"ס היוצאים ממנה, ולכן אמר מהן, והן יוצאין מה' שהוא ד' על ו' שלעולם עיקר גלוים צנוקצא, לכן ציו"ד הם צמלוי, וצה' צצות שרשית, וציו"ד הקדים ו' לד' ששם הוא צוצר הקדים הו', וכאן צנוק' הקדים ד' לו', ע"כ. ע"י ציאורים ח"א כ ע"ד: וצמקומות אחרים על פסוק כי שאל נא לימים ראשונים כו' - הוא צפ' ויא' (דף קנה ע"א) וצריש פ' וארא (דף כב ע"א) וצפ' יתרו (דף לג ע"א) ופ' פקודי (דף רלצ ע"א), ומצוה שם ושם כי השאלה הוא רק מהסוד ולמטה, אבל הבינה איהו עלמא דאתכסיא ולא אתגליא כלל, ולית רשו לצר נש לאסתכלא ציה, ועל זה נאמר (דברים כב ז) שלא תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, כי למעלה מן הו"ק לית מאן דיכיל למיקם עליה. וכן צמיקונים

פרשת ויצא יעקב

קנה ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

(תהלים קכב ד) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם יהו"ה

שכתוב "ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה".

ואמר רבי אלעזר, כתוב "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף" וגו', מה ראה יעקב ללכת לדרכו כשנולד יוסף, וטרם שנולד יוסף לא רצה ללכת לדרכו. אלא הנה פרשוהו, שראה שנולד שטנו של עשו. ובא וראה, יוסף השלים את מקומו אחריו, ויוסף זכה לו, שנקרא צדיק, וכאן סיום הגוף. כיון שראה יעקב שנשלם הגוף, רצה הגוף ללכת לדרכו, וסיום הגוף הוא הברית. ועם כל זה בנימין השלים את החשבון, שבו נשלמו שנים עשר. ואם תאמר, וכי לא ידע יעקב שעד עכשיו לא נשלמו השבטים, אף על גב שנולד יוסף. למה לא חיכה עד שנולד בנימין ויושלמו השבטים. אלא יעקב עשה בחכמה וידע הדבר. אמר, ודאי אם ישתלמו כאן כל השבטים, הנה ידעתי שהתיקון של מעלה שרוי עליהם כראוי, ובארץ הזו לא צריכים שישתלמו, אלא בארץ הקדושה.

בא וראה שכך הוא, שכל שנים עשר השבטים הם תיקון של העולם התחתון, וכיון שנולד בנימין, מתה רחל, ולקחה את המקום העולם התחתון הזה להתקן בהם. ועל כן לא נולד בנימין אלא בארץ הקדושה. זהו שכתוב "ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך", ושם מתה רחל, ונטלה את מקום העולם התחתון הזה להתיישב בבית שלם. וכל זמן שרחל קיימת, העולם התחתון אינו נתקן בהם. מתה רחל, נטלה (למעלה) הבית בשלמותו. ואם תאמר, למה לא מתה לאה באותו הזמן, אלא משום שהבית הוא בעולם התחתון, והכל היו ממנו להתקן, ולא מן העולם העליון, ולכן לא מתה באותה שעה. וכל מעשי לאה הם בנסתר, משום שהעולם העליון הוא בנסתר ולא בגללה, ולכן לא נזכרה מיתתה של לאה כמיתתה של רחל.

בא וראה שכך זה ודאי, משום שהעולם העליון כל דבריו בנסתר, והעולם התחתון כל דבריו בגללה, לכן נתכסתה לאה במערת המכפלה, ורחל בדרך הגלויה. זו בנסתר וזו בגלוי. ובנסתר העולם העליון נרשם, שכתוב "ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות", ולכן קראה שמו אשר. (לכן כל

ואמר רבי אלעזר כתיב (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' מה חמא יעקב למיהך לארחיה כד אתיליד יוסף ועד לא אתיליד יוסף לא בעא למיהך לארחיה אלא הא אוקמוה דחמא דאתיליד שטנא דעשו ותא חזי יוסף אשלים דוכתיה באתריה ויוסף זכי ליה דאקרי צדיק והכא סיומא דגופא כיון דחמא יעקב דאשתלים גופא בעא גופא למהך לארחיה וסיומא דגופא הוא ברית ועם כל דא בנימין אשלים חושבנא דביה אשתלימו תריסר ואי תימא וכי לא הוה ידע יעקב דעד כען לא אשתלימו שבטין אף על גב דאתיליד יוסף מאי טעמא לא אוריך עד דיתיליד (דאתיליד) בנימין וישתלימו שבטין אלא יעקב בחכמתא עבד ומלה ידע אמר ודאי אי אשתלימו הכא כלהו שבטין הא ידענא דתקונא דלעילא שריא עלייהו כדקא יאות ובארעא דא לא ליבעי דישתלימו אלא בארעא קדישא

תא חזי דהכי הוא [דכלהו] (דבכלהו) תריסר שבטין תקונא דעלמא תתאה נינהו וכיון דאתיליד בנימין מיתת רחל ונטלא דוכתא האי עלמא תתאה לאתתקנא בהו ועל דא לא אתיליד בנימין אלא בארעא קדישא הה"ד (שם מח ז) ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך ותמן מיתת רחל ונטלא דוכתא האי עלמא תתאה לאתישבא בביתא שלימתא וכל זמנא דרחל קיימא עלמא תתאה לא אתתקנא בהו מיתת רחל נטלא (לעילא) ביתא בשלימו ואי תימא לאה אמאי לא מיתת בההוא זמנא אלא בגין דביתא בעלמא תתאה איהו וכלהו מניה הוון לאתתקנא ולאו מעלמא עלאה ובגין כך לא מיתת בההיא שעתא וכל עובדוי דלאה באתכסיא אינון בגין דעלמא עלאה איהו באתכסיא ולאו באתגליא ובגין כך לא אדכר מיתתה דלאה כמיתתה דרחל

ותא חזי דהכי הוא ודאי בגין דעלמא עלאה כל מלוי באתכסיא ועלמא תתאה כל מלוי באתגליא בגין כך אתכסיא לאה במערתא דכפלתא ורחל בגלוייא דאורחא דא בסתרא ודא באתגליא ובאתכסיא עלמא עלאה אתרשים דכתיב (שם ל יג) ותאמר לאה באשרי כי אשרוני בנות ובגין כך קראה שמיא אשר (בגין כך כל

מאיר הוזהר

1. ז"א והנוק' שהם כלל האצילות. ומלכות שהיא הנוק' נקרא אימא תתאה, שהיא שורש כלל ישראל וממנה נעשו כל העולמות צי"ע, וכמ"ש צפ' בראשית (כב ע"א וכת ע"ב) ע"ש. וכן ממנהגים כל העולמות צי"ע על ידה, ע"י יחודה צ"א, שהיא הימוד דהוי"ה אדניי וכו'. 2. קסא ע"ב קעד ע"א קעה ע"ב קס ע"ב (ד"ל). 3. וכלא (דפ"ו).

1. בתריה (דפ"ו). 2. ע"י הקדו"ש מה ע"א: כל הי"ב שבטים הם מושרשים בהמלכות דאצילות שהיא שורש רחל, אשר על ידה ונסיבתה ילאו כל הי"ב שבטים כולן, ונקראו כל ישראל על שמה כנ"ל. וכן נקרא רחל עלאה בשם כנסת ישראל, שכל נשמת ישראל מושרשים בה, ויוצאים ממנה, ולכן נקראת ג"כ בשם אימא תתאה (תיקו"ו ג ע"ב), כי בינה נקרא אימא עלאה, משום שממנה ילא

תרגום

הברכות של שני העולמות בנגלה ובנסתר, ועם כל זה. ולכן הכל אחד, שהרי הכל הוא מן העולם העליון. כך גם [כאן], ובכל מקום, שני עולמות, זה בנגלה וזה בנסתר, ואנו לא מברכים את הקדוש ברוך הוא אלא בשני עולמות, שכתוב "ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם ועד העולם". לכן קוראים לעולם העליון ה"א, וקוראים לעולם התחתון את"ה, משום שהוא ברוך מן העולם העליון על ידי הצדיק. זהו שכתוב "ברוך ה' מציון שוכן ירושלים" וגו'. ודאי מציון הוא ברוך. בא וראה, כדוגמא זו ה' ה' שני עולמות הם, זה בנגלה וזה בנסתר, ועל כן מפסיק הטעם ביניהם, ומהעולם הזה ועד העולם הזה הכל אחד.

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. אמר רבי יהודה, בא וראה השלמות של יעקב, שלא רצה ללכת אלא ברשות לבן. ואם תאמר, למה לא הלך פעם אחרת ברשותו, אלא משום שפחד יעקב שלא יעזוב אותו וישתלמו שנים עשר שבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון שראה שהגיעה שעתו של בנימין, ברח, כמו שנאמר "ויברח הוא וכל אשר לו". שכיון שנולד בנימין, נקשרה השכינה בכל השבטים ונטלה הבית עם כולם. ויעקב היה יודע בסוד החכמה, שכאשר ישתלמו שנים עשר שבטים, שהשכינה תתקשט ותתקשר עמם, ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית.

בא וראה, כך למדנו, העולם התחתון נראה ליעקב כמו שנראה למשה, אלא שלא יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמם, ואז נטהרה (נדחתה) רחל, והיא נטלה את הבית בכל השבטים

ספר הזהר

ברכאן דתריין עלמין באתגליא ובאתכסיא^א ועם כל דא | ובגין דא | כלא חד^ב דהא כלא הוי מעלמא עלאה^ג הכי נמי^ד ובכל אתר תריין עלמין^ה דא באתגליא ודא באתכסיא ואנן לא מברכינן לקב"ה אלא בתריין עלמין^ו דכתיב (תהלים קו מח) ברוך יהו"ה אלהי ישראל מן העולם ועד העולם^ז בגיני כך עלמא עלאה קרינן הו"א וקרינן לעלמא תתאה^ח את"ה בגין דאיהו ברוך מעלמא עלאה על ידא דצדיק^ט הה"ד (שם קלה כא) ברוך יהו"ה מציון שוכן ירושלים וגו' ודאי מציון^י איהו ברוך תא חזי כגוונא דא יהו"ה יהו"ה תריין עלמין^{יא} נינהו דא באתגליא ודא באתכסיא ועל דא פסיק טעמא בגווייהו ומעלמא דא עד עלמא דא כלא חד

ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו' (בראשית ל כה) אמר רבי יהודה תא חזי שלימותא דיעקב דלא בעא למיזל אלא ברשותיה דלבן ואי תימא זמנא^א אחרינא אמאי לא אזל^ב ברשותיה [אלא] בגין דרחיל יעקב דלא ישבוק ליה וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין ברח כמה דאת אמר (שם לא כא) ויברח הוא וכל אשר לו דכיון דאתיליד בנימין אתקשרת שכינתא בכלהו שבטין ונטלא ביתא בכלהו ויעקב הוה ידע ברזא דחכמתא דכד ישתלימו תריסר שבטין דשכינתא תתקשט | ותתקשר | בהו | ורחל תמות | רחל מיתת | ואיהי נטלא ביתא

תא חזי הכי אוליפנא עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב כמה דאתחזי למשה אלא דלא יכילת עד דהוו תריסר שבטין בביתא לאתקשרא בהו וכדין אתדכיאת (נ"א אתדחיית) רחל ונטלא

מאיר הזהר

ראשונה עולם הבא, והטעם כי הנקצות נקראות עולם כמ"ש צוהר (ויחי קנה ע"א) על פסוק (תהלים קו מח) מן העולם ועד העולם. וזה התצווה נקרא עולם הבא, עלמא דאתי, לפי שהיא יורדת למטה ומתגלית תמיד. אזל צינה עליונה נשארת למעלה ואינה יורדת, לכן צינה נקראת לעמיד לנא, כי המוחין עליונים דו"א המלוכזשים צינה^א דצינה עליונה, הם עמידין לנא אח"כ כאשר יתגדל מעלתו, ויהיה לו מוחין עליונים יותר, מן צינה, ולא מן התצווה, ואז יהיה לע"ל. **ט.** שמות קלם ע"צ (הערת הזהר). **י.** ע"י ח"ג רז ע"א. **יא.** ובאומרו ברוך דהיינו היסוד כאומרו והמלך שלמה ברוך עלי ספק ברכתו מהצינה והיינו ברוך נשמת כל חי צינה ציפור והיינו אל"ל ח"י כנודע, מצדך את שמך מלכות והיינו כל טוב חי עולם הבא לצדיקים (אור יקר). **יב.** ברוך ה' מלכות, וכן צוהר פ' ויקרא מציון יסוד שהוא שוכן ירושלים והיינו דמסיק ה' ודאי מציון^א איהו ברוך דהיינו נקודת ציון קדש הקדשים דהיינו צינה והיינו ממש עולם הבא והכל ענין א' (אור יקר). **יג.** צד"ר פ"י שצ' שמות אלו צד"א וצו"א והכא מייחס אותם לצינה ומלכות, ואינו דוחק שכל ענין צד"א יתייחס לצינה וכל ענין ו"א צינה ומלכות, שכן הכתר נגלה לצינה והת"ת במלכות, ואם כן צ' שמות צ' הדין, ופסק צאמצע סוד ווא"ו, ת"ת, ויק כדפי, שנטיל מזה לזה ומזה לזה (אור יקר). נשא קלם ע"א (הערת הזהר). **יד.** נדפס דף קסה ע"א בס"ת (הערת הזהר, וכן צד"ר אמת). **טו.** בתחילה שלא יפסקו העיבור לא רצה ללכת עלי רשותו מה שאין כן עתה שהגיע שעת הולדת בנימין [נצ"ל יוסף] (רמ"ו). **טז.** אזיל (דפ"ו).

א. מפני שיש צרכות אחרות שאינם מצ' עלמין דהיינו צרכה שאין צה אשר קדשו וכו', והכל לנו לנזכר בגלוי ועכ"ז אין לשלול מאותה הצרכה הצינה ח"ו (אור יקר). **ב.** דהמלכות מיוחדת לצינה ע"י הת"ת המיוחדת דהיינו יעקב שהוא צין רחל ולאה ומאחדם ואין צרכה במלכות אלא מחוץ הצינה (אור יקר). **ג.** ה"נ כמו שצרכת אשר קדשו ירצה להמשך הצרכה מהצינה למלכות, כן צאמריו ברוך אתה ה' אין לה צרכה אלא מהצינה אמנם מה שיש צין זו לזו הוא "ובכל אתר וכו'" (אור יקר). **ד.** "כולא הוי מעלמא תתאה" נוסף בהקדו"ש מט ע"ד. **ה.** להזכיר צ' עלמין ששם כגון צד"א אמ"ה אשר קדשו נצטרך להזכיר דא באתגליא ודא באתכסיא כדפי' וצמקום שלא נזכרה נאמר באתגליא אמנם הכל מעלמא עילאה לעולם (אור יקר). **ו.** יעלה על דעתך לומר שימנא הצרכה למטה שימשך למעלה על ידי הת"ת המושך מוז לזו, דכתיב ברוך ה' אלהי ישראל מן העולם צינה ועד העולם מלכות, שאם לא תאמר שכלל ברוך אתה ה' נכללת הצינה כלל למה אנו קוראים המלכות את"ה, לא יצדק, שהרי היא נעלמת ג"כ מי עמד על מהותה, אפילו יחזקאל כל מה שהשיג וראה, לא ראה אלא ציורין דשעוה כדפי' בתיקו"ו אלא מפני ששם נכללת הצינה יצדק את"ה במלכות, כלומר נגלת היא צד"ר הצינה, ח"ש ציני כך עלמא עלאה קרינן הו"א ועלמא תתאה קרינן את"ה שצד"ר העליונות יצדק אתה צינה וצד"ר התחתונים יצדק הוא במלכות, א"כ כשנאמר אתה במלכות עלי ספק שם נכללת הצינה (אור יקר). **ז.** קנה ע"צ (הערת הזהר). **ח.** ע"י ע"ש שער הוויגים פרק ה': נקראת זאת תצווה

פרשת ויצא יעקב

קנה ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

והיתה עיקר הבית, ואז ודאי "מושיבי עקרת הבית". אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שנשלמו שנים עשר השבטים, ודאי ירד העולם שלמעלה לבית להתקשר עמם, ועניה הזאת נדחית לפניו. אם תמות כאן, לא אצא מכאן לעולמים, ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית, לכן "ויהי כאשר ילדה" וגו', טרם ישתלמו השבטים.

איהי ביתא בכולהו שבטין והוה" עקרא דביתא וכדין (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת" הבית ודאי אמר יעקב הא מטא זמנא דאשתלימו תריסר שבטין ודאי עלמא (ד)לעילא יחות הוא לביתא לאתקשרא בהו ומסכנותא דא אתדחייא קמיה אי תמות הכא לא [אפוק"] (יפוק) מהכא לעלמין ולא עוד אלא בארעא דא² לא אתחזי לאשלמא ביתא בגין כך (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה וגו' עד לא אשתלימו שבטין

שמע רבי שמעון אמר ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר ודא סליק על כלא ואי תימא אמאי לא אזל ליה לארחה מיד אלא כל זמן דרחל לא מתעברא מבנימין אתעכב תמן כיון דמטא זמנא דבנימין ערק ולא בעא רשותא בגין דלא יתעכב תמן ויתחבר יעקב בכולהו שבטין באתרא (דלא) [ד]אצטריך

רבי אבא פתח (שמות ד יח) וילך משה וישב אל יתר חותנו וגו' תא חזי משה רעי ענא דיתרו חמוי הוה ודיוריה הוה ביה וכד בעי למיזל לא אזל אלא ברשותא דידיה ויעקב דהוה שלים ודיוריה הוה תדיר עמיה דלבן אמאי לא בעא רשותא מניה אלא הא אתמר דלא [יגלגל] (יתגלגל) לבן עמיה גלגולין וישתאר תמן דהא בקדמיתא אמר ליה ומיד גלגל עליה גלגולין |ואשתאר| (דישתאר) תמן והשתא דחיל מניה אבל יתרו לא הוה הכי לגבי משה בגין דלבן חרשא הוה ובחרשא הוה כל עובדוי לגבי דיעקב והשתא לא בעא יעקב לאתעכבא תמן דהא קב"ה אמר ליה (בראשית לא ג) שוב אל ארץ אבותיך וגו' ועל דא לא בעא לאתעכבא ולמישבק פקודא דמאריה

רבי אבא פתח, "וילך משה וישב אל יתר חותנו" וגו'. בא וראה, משה היה רועה את צאן חותנו יתרו, ודיורו היה עמו. וכשרצה ללכת, לא הלך אלא ברשותו. ויעקב, שהיה שלם, ודיורו תמיד היה עם לבן, למה לא בקש ממנו רשות. אלא הרי נתבאר שלא יגלגל לבן עמו גלגולים וישאר שם, שהרי בראשונה אמר לו, ומיד גלגל עליו גלגולים ונשאר שם, וכעת פחד ממנו. אבל יתרו לא היה כך כלפי משה, משום שלבן היה מכשף, ובכישוף היה כל מעשהו כלפי יעקב, וכעת לא רצה יעקב להתעכב שם, שהרי הקדוש ברוך הוא אמר לו "שוב אל ארץ אבותיך" וגו', ועל כן לא רצה להתעכב ולעזוב את מצות רבונו.

תא חזי כתיב (שם ל כב) ויזכור אלהים את רחל וגו' פתח ואמר (תהלים מו א) למנצח⁶ לבני קרח על עלמות שיר האי קרא אית לאסתכלא ביה ברזא² דחכמתא איהו וכל הני שירין ותושבחן דהוו אמרי בני קרח כלהו מחדתיך אינון שירין ותושבחן דהוו מלקדמין וכן כל אינון שירין ותושבחן דאמר דוד וכל אינון דהוו עמיה כלהו הוו ברזא עלאה ברזא בחכמתא²

בא וראה, כתוב "ויזכור אלהים את רחל" וגו', פתח ואמר, "למנצח לבני קרח על עלמות שיר", יש להתבונן בפסוק הזה שהוא סוד של חכמה, וכל השירים והתשבחות הללו שהיו אומרים בני קרח, כולם מחודשים הם אותם שירים ותשבחות שהיו מלפניהם. וכן כל אותם שירות ותשבחות שאמר דוד וכל אותם שהיו עמו, כולם היו בסוד עליון, בסוד החכמה.

תא חזי עבד קב"ה עלמא תתאה כגוונא דעלמא עלאה וכל אינון סדרין דסדרו דוד ושלמה בריה וכל אינון נביאי קשוט כלהו

בא וראה, הקדוש ברוך הוא עשה את העולם התחתון כדוגמת העולם העליון, וכל אותם הסדרים שסדרו דוד ושלמה בנו וכל אותם נביאי

האמת, כולם

האמת, כולם

מאיר הוזהר

וכו', לכן שיצאו ר"ש ואפשר שעתה שמע ר"ש טעם זה מר"י ולא מרבי אלעזר (מ"מ). **כא**. טעם פתיחה זו צבאן משום שאמר לקמן דלינון אמוון מעלמא עלאה נינהו דלינון אולידו וכו' נמנעא שמהאומיות של זו"ן ילאו כל המולדות וכן צבאן ויזכור אלהים שהוא דכורא וישמע אליה אלהים היא הנוק' כמ"ש צהר לקמן דף קס ע"ב ור"ל זו"ן מהם נפקדה רחל וילדה נשמות (מ"מ). **כב**. דכורא (דפ"ו). **כג**. דחכמתא (דפ"ו).

י. והוה (דפ"ו). **יט**. פי' יעקב (מ"מ). **יט**. פי' שכיון שהשכינה יצאה על י"ב שבטים, ונעשה המיקון במקום הזה, אינו רוצה יעקב לטלטל השכינה ממקום למקום, ולכן מוכרח לישב במקומו לכבוד השכינה (מ"מ). **כ**. זה הטעם הוא מ"ש ר' אלעזר לעיל, וא"כ קשה למה ר"ש לא שיצא אלף רבי יהודה כל מלוי דר' יהודה שפיר וכו', ואפשר בשביל שר' יהודה הוסיף טעם הראשון, שכונת יעקב שלא רצה להיות המיקון הזה צבית לכן ולטלטל השכינה

תרגום

ספר הזהר

סדרו כדוגמת למעלה. בא וראה, כמו שיש משמרות בארץ, כך גם ברקיע, שמזמרים לרבונם ואומרים תמיד שירה, וכולם עומדים אלו כנגד אלו, והכל בסדרים של שירות ותשבחות, והרי פרשה החברים. "עלמות שיר", מה זה "עלמות שיר", אלא כמו שנאמר "ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר". מה זה "ועלמות אין מספר", כמו שנאמר "היש מספר לגדודיו". ומשום שאין להם חשבון, כתוב "ועלמות אין מספר". וכולם שורות שורות, מקיפים סדרים, אלו כנגד אלו, לזמר ולשבח את רבונם, ואלו הם "עלמות שיר". ומשום שיש עלמות שאין מזמרות כמו אלו, אלו נקראות "עלמות שיר".

סדרו כגוונא דלעילא תא חזי כגוונא דאיכא משמרות בארעא הכי נמי ברקיעא דמזמרי למארייהו ואמרי שירתא תדיר וכלהו קיימין אלין לקביל אלין וכלא | בסדרן | (בסדרא) דשירין ותושבתן והא אוקמוה חברייא עלמות שיר מאי עלמות שיר אלא כמה דאת אמר (שיר ו ח) ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר מאי ועלמות אין מספר כמה דאת אמר (איוב כה ג) היש מספר לגדודיו ובגין דלית לון חושבנא כתיב^ב ועלמות אין מספר וכלהו שורין שורין מסחרן סדרין אלין לקבל אלין לזמרא ולשבחא למאריהון ואלין אינון עלמות שיר ובגין דאית עלמות דלא מזמרינן כאלין אלין אקרון עלמות שיר

שלשה סדרים נפרדים לכל עבר לארבעת צדדי העולם, ובכל סדר וסדר, שהוא לכל עבר, שלשה סדרים אחרים. סדר ראשון שלצד מזרח, שלשה סדרים הם, והם תשעה סדרים, משום שכל סדר מהשלשה הללו יש לו שלשה סדרים, ונמצאו שהם תשעה, וכמה אלפים ורבעות תחתיהם. תשעת הסדרים הללו, כולם מתנהגים באותיות רשומות, וכל סדר מסתכל לאותן אותיות רשומות, (והרי בארוה, וכן לכל סדר וסדר, וכולם נוסעים באותיות רשומות, ואלו עליונים מאלו, ועומדים אלו על אלו), וכולן מתחברות ואומרות שירה. וכשאותן האותיות פורחות לתוך האויר של הרוח (ההיא) הממונה על הכל, אז הם נוסעים, והשירה נמתקת, ואות אחת מוכה מלמטה, ואותה אות עולה ויורדת, ושתי אותיות פורחות עליהן. והאות הזו מלמטה מעלה סדר ממטה למעלה ומתחברת עמם, ונעשות שלש

תלת סדרין מתפרשין לכל סטר לארבע סטרי עלמא ובכל סדרא וסדרא דאיהי לכל סטר תלת סדרין אחרנין סדרא קדמאיה דלסטר מזרח תלת סדרין אינון ואינון תשעה^ה סדרין בגין דכל סדרא מאינון תלת אית ליה תלת סדרין ואשתכחו דאינון תשעה^ה וכמה אלף ורבוון תחתיהו הני סדרין תשעה (ו) כולהו מתנהגי באתוון רשימין וכל סדרא אסתכי לאינון אתוון רשימין ומתחברן כולהו ואמרי שירתא וכד אינון אתוון פריחין^י גו אוירא^ט דרוחא^ח דממנא על כלא כדין אינון נטלי ושירתא אתבסם וחד את אתבטש^ז מתתא^ז ההוא^ז את סלקא ונחתא ותרינ אתוון פרחי עליהו^ו והאי את מתתא סלקא סדרא [מתתא לעילא] (לעיל) ואתחבר בהו ואתעביד^ו תלת אתוון כלהו לפום אתוון^ו

מאיר הזהר

זהכפל קצת אותיות, והשתתף אליהם אותיות יה"ו מנורפות. והטעם לזה, כי למטה במלאכים שהוא עולם הנפרדים, אין אחיזם ורומיותם נרמות באותיות הפשוטות רק במורכבות, כגון מיכאל גבריאל וכיוצא. אמנם למעלה ברומיות הכסא, הוא סוד נרץ האלפא ביתות הדקות שבכל אות ואות ברומיותה נכללים כמה עלמות דקים, שבהם נכללו כמה מאורות שהם שורש אל המלאכים. והנה כמו שיש יחוד אל הת"ת והמלכות באלימות, כן יש יחוד אל נפיהם למטה שהם כסוד כסא הכבוד. ואותם הענפים נרמזים באותיות ומהם זכרים ומהם נקבות, והם מתייחדות ומתרכבות וזכרים נקבות, והא כיצד סדר האותיות פשוטות הם אז גד הו זח טי וכו' אמנם צבא עת פקודת הזכרים את הנקבות הם אתוון פרחין גו אוירא (אור יקר). ז. "ס"א והא אוקמוה וכן לכל סדרא וסדרא וכלהו נטלי באתוון רשימין ואלין עלאי מאלין וקיימאן אלין על אלין" נוסף דפ"ו. ח. פרחי (דפ"ו). ט. דהיינו צבא הכסא שהוא רוחא ממנוא על כולא, וזה צלי ספק מורה על כללות הענפים צבא שורשם, ומקום מולאוחם כעין ההיכלות דפ"י זוהר פ' פקודי, והיינו עולם רוחני תחת האלימות למעלה מעולם המלאכים ונקרא כסא הכבוד דפ"י, והוא רוחא צריך מחנות המלאכים שהם גופא וכו' כלל כל המלאכים (אור יקר). י. יסוד דז"א, כי רוחא הוא ז"א כנודע, והיסוד נקרא אוירא כנודע (מ"מ). יא. "ההוא" נוסף דפ"ו. יב. את צבא (אור יקר). יג. פי אות ה' שהיא צנוק' (מ"מ). יד. וההוא (דפ"ו). טו. פי רח"ו ז"ל י"ו רחמי צדינא פי"י הוא צרחמיס ו' הוא דינא לגני י' (מ"מ). טז. ואתעבידו (דפ"ו). יז. לעיל ע"ג ע"ב (ד"א).

א. פקודי רכו ע"ב (ד"א). ב. נדפס פקודי רכה ע"א (הערת הזהר דרך אמת). ג. אורת הסדרים כזה הם ט' לכל סטר והם ג' סדרים לכל סטר ואורה זו מלויית צמיקין וצבע"מ והם ג' סדרים לג' רוחות ולכל רוח ג' סדרים מסודרים ל' רוחות צבעין שהם ט' סדרים לכל רוח (אור יקר). ד. עי המרכבה ד' עמודים קדם ואחור וימין ושמאל וכנגד זה מורח ומערב כפון ודרום כנגד ד' אותיות הוי"ה וכנגד אדם אריה שור נשר וכנגד ד' אלפא ביתות צ' זיושר כנגד דרום ומזרח צ' בהפוך כנגד אחר ושמאל וכל א"ב היא מן ג' אותיות כמו אי"ק וכל א"ב זיושר דבר ורחמיים כגון אז גד הו וכל א"ב דהיפוך תשר"ק נקרא נקבה דין מלך שמאל וכשהוא הרוז זיושר הוא הרוז רחמיים וכשרוב צהפוך הוא דין צסוד לא יפתח אדם מחיצה וכו' עד שיהיה צו ג' מורכבות של ג"ג דע שבכל א"ב יש שם יה"ו (זהר הרקיע). ג. לשון זה הוצא צפ' פקודי ופי' צו הרח"ו זל בהגהותיו ו"ל תלת סדרין אינון היינו אוריאל ושנים אחרים עמו (מ"מ). ד. פי' כל א' כולל עמו צ' אחרים הם ט' וכלהו מתנהגין באתוון רשימין פי' יה"ו צדום הוי"ה צבאון וי"ה צמורת עכ"ל. פי' לפירושו כמ"ש הרב צבונת הלל צבא ששה צירופים של יה"ו הם צו"ק דז"א יה"ו צחסד הוי"ה צגצורה וי"ה צת"ת וי"ה צנצח הוי"ה צהוד והי"ו ציסוד (מ"מ). ה. לפ"ו לכל רוח ט' הרי ל"ו ח"ש חזקה ח"י ח"י הוא יודוך וכן הליכות עולם ל"ו. א"מ (נ"א). ו. הענין כי המלאכים למטה הם מתתקני באתוון רשימין הם רומיות אלפא ביתות, ואלו המרכות שהם לדרום עמוד ימיני של כסא ששם מיכאל שריא צש"א וכו', ולהשלים שיהיו שלשה שורות של ג' ה' הוהך להשלים

פרשת ויצא יעקב

קנט ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

אותיות, כולם לפי האותיות יה"ו, שהן שלש בתוך האספקלריה המאירה. מאלו נפרדים שלשה סדרים, ואותן שתי האותיות, ואותה האות שעולה מתחברת עמהן, והן שלש.

בא וראה, אותן שתי אותיות עליונות שעולות באויר, הן כלולות זו בזו, רחמים בדין, ולכן הן שתיים, והן מן העולם העליון, בסוד של זכר. וזו שעולה ומתחברת עמהן היא נקבה, ונכללת בשתייהן, דוגמת הנקבה הנכללת בשני צדדים, בימין ובשמאל, ומתחברת עמהם. כך גם האות הנקבה הזו שמתחברת עם שתי אותיות אחרות, והן בשני צדדים, אלו העליונים וזה למטה, והכל הוא אחד, זכר ונקבה. שכאשר נברא העולם, אותם האותיות הן מן העולם העליון, שהם הולידו את כל המעשים למטה דוגמתם ממש. ולכן מי שידוע אותן ונזהר בהן, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה.

רבי שמעון אמר, כל האותיות הללו, זכר ונקבה, להיכלל יחד בסוד המים העליונים והמים התחתונים, והכל אחד, וזהו היחוד השלם. ולכן מי שמכיר אותם ונזהר בהם, אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא, משום שהוא עיקר היחוד השלם כראוי, שלש שלש מצד זה ומצד זה, ביחוד אחד בשלמות הכל, וכולם הסוד של הסדר העליון כראוי דוגמת למעלה, שאותו סדר שלשה שלשה בסוד אחד.

סדר שני שלצד הדרום, שלשה סדרים הם לאותו הצד, וכל סדר וסדר שלשה שלשה, והם תשעה, כמו שנאמר, וכך נחלקות האותיות לכל עבר להתחבר הכל יחד, משום שיש אותיות בסוד של נקבה, ואותיות בסוד של זכר, וכולן התחברו יחד, והן אחת בסוד השם הקדוש השלם, ואלהים סדרים ממונים שלשה שלשה, כמו שנתבאר, והכל יוצא מהסדר של האבות שלמעלה, כסדר שנתקנו אותיות השם הקדוש יה"ו, כמו שנתבאר. כל הסדרים הללו מתנהגים באותיות הידועות הללו, ונוסעים בהן, וכמה צבאות ורבבות כולם למטה שנוסעים ומתנהגים בסדר הזה.

סדר שלישי שלצד צפון, בשלשה סדרים הם לאותו הצד, והם תשעה, ובשלשה צדדים שלשה שלשה לכל עבר הם תשעה, ואותם סדרים משלשת הצדדים, כמו שנתבאר, שבעה ועשרים,

יה"ו דאינון תלת גו אספקלריא המאירה מאילין אתפרש"י תלת סדרין ואינון תרין אתוון וההוא את דסלקא מתחברא עמהון ואינון תלת

תא חזי אינון תרין אתוון עלאיין דסלקין באוירא אינון כלילין דא בדא רחמי בדינא ובגין כך אינון תרין ואינון מעלמא עלאה"י ברזא דדכוראי והאי דסלקא^כ ואתחברא עמהון איהי נוקבא ואתכלילת בתרווייהו כגוונא דנוקבא אתכלילת בתריי סטריי^כ בימינא ובשמאלא | ואתחברת | (ואתחברא) בהו הכי נמי האי את נוקבא דאתחברת בתרי אתוון אחרנין ואינון בתרין סטריין אלין עלאיין ודא לתתא וכלא איהו חד דכר ונוקבא בריי^כ דכד אתברי עלמא דאינון^כ אתוון מעלמא עלאה"י^כ נינהו דאינון אולידו כל עובדין לתתא כגוונא דלהון ממש ובגין כך מאן דידע לון ואזדהר בהו רחים לעילא ורחים לתתא

רבי שמעון אמר אלין אתוון כלהו דכר ונוקבא לאתכללא כחדא ברזא דמיין עלאיין ומיין תתאין וכלא חד ודא איהו יחודא שלים ובגין כך מאן דידע להו ואזדהר | בהו זכאה איהו | חולקיה | בהאי עלמא ובעלמא דאתין | (ו) בגין דאיהו עקרא | דיחודא | (ויחודא) שלים כדקא יאות תלת תלת מסטרא דא ומסטרא דא ביחודא חדא בשלימו דכלא וכלהו רזא דסדרא עלאה כדקא חזי כגוונא דלעילא דההוא סדרא תלת תלת ברזא חדא

סדרא תניינא דלסטור דרום^כ תלת סדרין אינון לההוא סטרא וכל סדרא וסדרא תלת תלת ואינון תשעה כמה דאתמר ואתוון אתפלגו הכי לכל סטריי^כ לאתחברא כלא כחד בגין דאית אתוון ברזא דנוקבא ואתוון ברזא דדכורא ואתחברו כלהו כחדא והו חד ברזא דשמא קדישא שלים ולגבייהו סדרין ממנן תלת תלת כמה דאתמר וכלא נפקא מסדרא דאבהן דלעילא כסדרא דאתתקנא אתוון דשמא קדישא יה"ו כמה דאתמר הני סדרין כלהו מתנהגי באלין אתוון ידיען ונטלי בהו וכמה חילין ורבבין^כ כלהו לתתא דנטלי ואתנהגי בסדרא דא

סדרא תליתאה דלסטור צפון^כ בתלת סדרין אינון לההוא סטרא ואינון תשעה ובתלת סטריין תלת תלת לכל סטר אינון תשעה ואינון סדרין מתלת סטריין כמה דאתמר שבעה ועשרים

מאיר הוזהר

של יה"ו אצל ההי"ן הם מעלמא דנוק' (מ"מ). כו. מיכאל ושנים אחרים עמו (מ"מ). כז. פי' כמ"ש לעיל שיה"ו דכרום וכו' (מ"מ). כח. ורבונו (דפ"מ) כט. גבריאל וצ' אחרים עמו (מ"מ).

יט. אהפרשו (דפ"ו). יט. זינה (מ"מ). כ. פי' מזינה צאים לו"א (מ"מ). כא. פי' אות ה' (מ"מ). כב. פי' המלכות היא צין תרין דרועין שהם חו"ג (מ"מ). כג. מוסגר דפ"ו, ונמתק צמ"מ. כד. אינון (מ"מ). כה. י"ו

תרגום

בסוד האותיות שהן עשרים ושבע. ואף על גב שהן עשרים ושנים, שלמות האותיות הן עשרים ושבע, וכך הסוד של הסדרות הללו. עשרים ושבעה, לשלשה שלשה סדרים לכל עבר, ונמצאו שלשה אלה מצד זה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, ושלשה הללו מהצד הזה שהם תשעה, נמצאו כולם עשרים ושבעה. והסוד של העשרים ושבעה הללו הן תשע אותיות (הן), שהן בסוד הנקבות, לחבר עמהם נקבה עם אותם שמונה עשר צדדים אחרים בסוד שנתבאר, והכל הוא כראוי.

ספר הזהר

ברזא דאתוון דאינון שבעה ועשרין ואף על גב דאינון תריין ועשרין שלימו דאתוון אינון שבעה ועשרין⁶ [והכין] סדרא דסדרין אלין שבעה ועשרין לתלת תלת סדרין לכל סטר ואשתכחו (אלין) [איין] תלת מהאי סטרא דאינון תשעה ואלין תלת | מהאי | (דהאי) סטרא דאינון תשעה | ואלין תלת דהאי סטרא דאינון תשעה | אשתכחו כלהו שבעה ועשרין ורזא דאלין שבעה ועשרין אינון תשעה אתוון (אינון) ברזא דנוקביי לאתחברא בהו נוקבא עם אינון תמני סרי סטרי אחרנין ברזא דאתמר וכלא איהו כדקא חזי⁷

תא חזי כגוונא דאינון אתוון עלאין דעלמא עלאהי הכי נמי אתוון אחרנין לתתא אתוון עלאין רברבין ואתוון תתאין זעירין⁸ וכלא דא כגוונא דא וכל הני רזין ברזא דדכר ונוקבא כלא חד בשלימו⁹

ויזכור אלהי"ם את רחל (בראשית ל כב) דהא במזלא תליא ובגין כך כתיב בה זכירה ויהו"ה פקד את שרה (שם כא א) לאו ממזלא הוה ואי תימא דהא בנין במזלא תליין ולא לתתא הכא בשרה לאו במזלא' הוה אלא ויהו"ה כתיב כלא כחדא אי הכי אמאי כתיב פקידה אלא ודאי זכירה (דא) הות מקדמת דנא ואתמסר מפתחא דא לתתא כמה דכתיב (שם יז כא) ואת בריתי¹⁰ אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה וגו' ולבתר כגוונא דא וכיון דאדכר ברזא דלעילא לבתר אתמר ברזא דנוקבא פקידה למהוי¹¹ כללא דכלא כחדא

ויזכור אלהי"ם את רחל רבי חייא פתח ואמר (שמות ו ה) וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר מצרים מעבידים

בא וראה, כדוגמא שאותן אותיות עליונות של העולם העליון, כך גם האותיות האחרות למטה, אותיות עליונות גדולות, ואותיות תחתונות קטנות, והכל זה דוגמת זה. וכל הסודות הללו הם בסוד של זכר ונקבה, הכל אחד בשלמות.

"ויזכור אלהים אל רחל", שהרי במזל זה תלוי, ולכן כתוב בה זכירה. "וה' פקד את שרה", זה לא היה מהמזל. ואם תאמר שהרי הבנים תלויים במזל ולא למטה, כאן בשרה זה לא היה במזל, אלא כתוב "וה'", הכל יחד. אם כך, למה כתוב פקידה. אלא ודאי הזכירה (זו) היתה מקודם לכן, והמפתח הזה נמסר למטה, כמו שכתוב "ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה למועד הזה" וגו'. אחרי כן כדוגמא זו, כיון שנזכר בסוד שלמעלה, אחר כך נאמר בסוד של הנקבה פקידה, שיהיה הכלל של הכל יחד.

"ויזכור אלהים אל רחל". רבי חייא פתח ואמר, "וגם אני שמעתי את נאקת בני ישראל אשר

מאיר הזהר

עלמן אין ראוי, מפני דאחיון עלאין רברבין להורות על העלמם במקום א"ל, לכן הם פשוטות וזקופות ולמטה אינן כך (אור יקר). **ב.** לכן צאו להשלים ה' מקורות ה' מולאות אומיות יה"ו שהם חסד גבורה ת"ת, וז' אומיות אחרות במקום נר"ה כפולות, צענין שכולא חד כגוונא חד ועכ"ז ה' העליונות משפיעות בה' תחתונות, דהיינו ה' עלאה משפעת בה' תתאה ע"י קוד וא"ו שהיא אמנעית קושרת הכל (אור יקר). **ג.** ע"י תיקו"ז (קלד ע"א): אמר ליה א' עלאה (נ"א אות א') לעילא מן א' דאית א' מאחיון רברבן, ואית א' מאחיון צינוניים, אינון אדם דצריאה, אדם דיצירה, אדם דעשיה, ועלייהו אתמר כי גבוה מעל גבוה שומר, עכ"ל, וע"י שם (קנה ע"ב), שמפרש שהם אימא ז"א ונוק'. וע"י שער רוח הקודש ג ע"ב: כ"ב אומיות של הגפש הם קטנות, וכ"ב אומיות שברות הם צינוניים. וכ"ב אומיות של הנשמה הם גדולות. מה שחקר כאן ע"י בסוף הספר סימן נא (הערת הוהר). **ד.** פ"י בתמיה (מ"מ). **ה.** פ"י הוא היסוד שמע מינה שהזכירה הוה מקדמת דנא ולבתר כגוונא דא פ"י שהזכיר פקידת המלכות כמו שהזכיר על היסוד צ"י ואת בריתי אקים את יצחק (מ"מ). **ו.** ואין להקשות דברחל למה לא הזכיר רק דכתיב וזכור אלהים את רחל, הול"ל פקידה ג"כ כמו בשורה וי"ל דקיפא דקרא וישמע אליה אלהים היא המלכות

א. היותם לדעת ר' אבא הזכרים ח"י והנקבות ט' לנד, וזה דוחק גדול, כי ראוי היה שיהיו י"א זכרים וי"א נקבות כמו שהם לדעת ר"ש. לזה אמר חשע אחיון אינון צרוא דנוקב, ונדעת היא הנקבה היותה צת ט' ועם הזכר י', והיינו שהיא שלימה צהייתה עם צעלה. והזכר ח"י דהיינו קוד ט' ממעלה למטה וט' ממטה למעלה, ועם הנקבה ציחודה עמו הוא נשלב, והיינו קוד היחוד הנקרא חי (אור יקר). פ"י מנלפ"ך (מ"מ). ע"י ח"ב רכח ע"ב. **ב.** עם אינון י"ח אחרנין, פ"י יש ט' יודיין וט' ווי"ן הם י"ח, וט' דהיינו דאינון צרוא דנוקבא ציירופים אלו (מ"מ). **ג.** כי כן ראוי להיות הזכר חסר אם לא עם הנקבה והנקבה חסרה אם לא עם הזכר ושניהם יחד שלמים, והיינו קוד אחד שפירושו א"ת שהוא ט' לנד ועם המלכות שהיא ד' אחד שלם וצלעדה הוה פלגא גופא (אור יקר). **ד.** היא צינה, ששם שורש האומיות, ומשם מולאם בה' ספירות שהם ה' מולאות הפה: אהה"ע גרון, גי"ק בחין, וסר"ב ציניים, דטלנ"ת בלשון, צומ"ק בשפתים (ס"י פ"ב מ"ג), וה' מולאות הם ה' ספירות שקודם ה' עלאה, צינה, דהיינו חגמניה יסוד ומלכות כלולים בת"ת. וכמו שהם כ"ו אומיות ציניה, כי מנלפ"ך ירמוזו בסוד ה' מולאות עמם, שהם ה' ספירות הנעלמות ציניה. הכי נמי ראוי שיהיו אחיון אחרנין לתתא, כ"ו, ולהשלים מספר האומיות צנונלפ"ך

פרשת ויצא יעקב

קנט ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מצרים מעבידים אותם ואזכור את בריתי". "ואזכור", הרי זכירה, משום שהיא למעלה, שהמזל הזה הוא למעלה בזכר, בא על פקידה שהיא בגלות למטה בנקבה. כדוגמא זו "ויזכור אלהים את רחל", כמו שנאמר "ואזכור את בריתי".

בא וראה, כתוב "פקוד פקדתי אתכם", וכי פקוד פקדתי, והרי הפקידה עומדת בנקבה, ובאותו הזמן היתה בגלות, והיא אומרת פקוד פקדתי. אלא שכאן יש להסתכל, וכאן סוד של החכמה, היא בגלות, איך נראה למשה כאן, ואיך אמרה פקד פקדתי. אלא כך למדנו, כשהשמש מאיר, הוא בשמים, ותקפו וכחו שולט על הארץ בכל מקום, כדוגמא זו "מלא כל הארץ כבוד". בזמן שהמקדש עמד, "מלא כל הארץ כבוד", זו הארץ הקדושה, וכעת שישראל בגלות היא למעלה, והתוקף מקיף את ישראל להגן עליהם, ואף על גב שהם בארץ אחרת.

ובא תראה, שכינה למטה ושכינה למעלה. שכינה למעלה בשנים עשר תחומים מרכבות קדושות, ושנים עשר חיות עליונות. שכינה למטה בשנים עשר שבטים קדושים, ואז נכללת השכינה למעלה ולמטה, והכל בפעם אחת יחד. ואף על גב שבזמן שישראל בגלות למטה לא נתקנת למעלה, כך גם לא נתקנת משום שלמטה לא נתקנת, וזהו בגלות עם ישראל, שהיא בגלות עמהם. במה נתקנת, [משל] למלך שמת בנו, מה עשה, כפה את מטתו על אבל בנו, ולא התקין לו את מטתו, אלא נטל קוצים ודרדרים והטיל תחת מטתו ושכב עליה. כך הקדוש ברוך הוא, כיון שגלו ישראל ונחרב המקדש, לקח קוצים ודרדרים ושם תחתיו. זהו שכתוב "וירא אליו מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה", משום שישראל היו בגלות. "פקוד פקדתי אתכם", מי שלא עומד ברשותו, מה מְצַוָה ומה עושה, אלא פקד מלמעלה, פקדתי מלמטה. למה, משום שהזכירה הזו היתה עליה מקודם לכן, שכתוב "ואזכור את בריתי", כיון שכתוב "ואזכור", הנה זכירה התמנתה עליה, ולכן אמרה אחר כך "פקד פקדתי",

אותם ואזכור את בריתי ואזכור הא זכירה בגין דאיהו לעילא דהאי מזלא דאיהו לעילא בדכורא אתא על פקידה דאיהו בגלותא לתתא בנוקבא כגוונא דא ויזכור אלהי"ם את רחל כמה דאת אמר ואזכור את בריתי

תא חזי כתיב (שם ג טז) פקוד פקדתי אתכם וכי פקוד פקדתי והא פקידה בנוקבא קיימא ובההוא זמנא בגלותא הות ואיהי אמרת פקוד פקדתי אלא הכא אית לאסתכלא ורזא דחכמתא הכא איהי בגלותא היך אתחזי למשה הכא והיך אמרת פקדתי אלא הכי אוליפנא שמשא כד נהיר איהו בשמיא ותוקפיה וחיליה שלטא על ארעא בכל אתר כגוונא דא (ישעיה ו ג) מלא כל הארץ כבודו בזמנא דמקדשא קאים מלא כל הארץ כבודו דא ארעא קדישא והשתא דישראל בגלותא איהי לעילא ותוקפא סחרא להו לישראל לאגנא עלייהו ואף על גב דאינון בארעא אחרא

ותא חזי שכינתא לתתא ושכינתא לעילא שכינתא לעילא בתריסר תחומי רתיכין קדישין ותריסר חיוון עלאין שכינתא לתתא בתריסר שבטין קדישין וכדין אתכלילת שכינתא לעילא ותתא וכלא בחד זמנא כחדא ואף על גב [דבזמנא] (דזמנא) דישראל בגלותא לתתא לא אתתקנת לעילא הכי נמי" לא אתתקנת בגין דלתתא לא אתתקנת ודא הוא בגלותא עמהון דישראל דאיהי בגלותא עמהון במה אתתקנת" למלכא דמית בריה מה עבד כפא ליה לערסיה על אבלא דבריה" ולא אתקין ליה לערסיה אלא נטל כובין" ודרדרין ואטיל תחות ערסיה ושכיב עליה כך קב"ה כיון דאתגלו ישראל ואתחרב מקדשא" נטיל כובין ודרדרין ושוי תחותיה הה"ד (שמות ג ב) וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש מתוך הסנה בגין דישראל הוּו בגלותא פקוד פקדתי אתכם מאן דלא קיימא ברשותיה מה פקיד ומה עביד אלא פקוד מלעילא" פקדתי מלתתא" מאי טעמא" בגין דהאי זכירה הות עלה מקדמת דנא דכתיב (שם ו ה) ואזכור את בריתי כיון דכתיב ואזכור הא זכירה אתמנא עלה ובגין כך אמרת לבתר פקוד פקדתי

מאיר הזהר

טו. פי' אחר שהיסוד פקד המלכות העליונה חזרה המלכות צמח הארץ היסוד שבה ואמרה פקדתי אתכם כי עתה יש צמח צמח שקבלה מן היסוד (מ"מ). **ז.** וזהו הסימן שמסר יוסף בפקידה כפולה כי בפקידה אחת א"ל לגאל ור"ל השכינה שהוא לעילא נק' פקודה היא פקדה את ניצן השכינה שנמשטה למטה במצרים. ואף בגלות דברה עם משה מתוך הסנה קוים ודרדרים ע' שרים שמלכצמח צמחם והקליפות סביבותם בגלות ומ"מ היא מנזיה צמ"מ והרשות צידה ופקיד ועבד (נ"א). **יט.** מ"ט פי' ס"ס הגאולה אינה צידה אלא ציטוד ומי' בגין דהאי זכירה הות עלה שכבר הו"ל כח היסוד. ז"מ (נ"א).

והיינו פקידה כמו שכמוצ צוהר דף קס ע"ב (מ"מ). **י.** פי' הם י" בגבולי אלכסון שמקבלת מן ז"א ומריסר חיוון פי' י"ב צקר (מ"מ). **יא.** ריבוי ומיעוט הנעשה במלכות דאזילות הוא כפי ערך הפגם שנעשה במלכות שבה היורדים לצי"ע (דע"ה ח"ב קיד ע"א). **יב.** פי' כיון שהשכינה עם ישראל בגלות צמח אתתקנת מה מיקון יש לה הפך מספר (מ"מ). **יג.** כפה מטתו כדין אצל והציע תחמיו קוים (ד"א). **יד.** קוים (ד"א). **טו.** היינו צמח צמח צמח שהיה כעין גלות מנזרים שלא היה גלות מנזרים החלטי, ולכן מיימי ראה הה"ד וירא אליו מלאך כי גלות מנזרים וגלות צבל לענין זה כמעט אחדים (אור יקר).

תרגום

ספר הזהר

שהרי סימן לקחה מקודם לכן. כדוגמא זו שרה, שכתוב "וה' פקד את שרה", אבל כאן רחל, שלא נזכרה מקודם לכן, לא נאמר בה פקידה, אלא זכירה, והכל הוא בזכירה, בסוד של המזל.

רבי יהודה ורבי חזקיה היו הולכים מקפוטקיא ללוד, ורבי יהודה היה רוכב, ורבי חזקיה על רגליו. בינתיים ירד רבי יהודה, אמר, מכאן והלאה נתעסק בתורה, ככתוב "הבו גודל לאלהינו". אמר לו, אלו היינו שלשה, יפה הוא, שאחד יאמר, ושנים ישיבו לו. אמר לו, הדברים הללו של הברכות, משום שזכר שם אחד של הקדוש ברוך הוא, ושנים ישיבו לו. זהו שכתוב "כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו", "כי שם ה' אקרא" זה אחד שמברך, "הבו גודל לאלהינו" אלו שנים אחרים.

אבל בתורה, אפילו שנים יושבים ונותנים גודל וחוזק של שבח התורה לקדוש ברוך הוא. אמר לו רבי חזקיה, כלפי הברכות למה שלשה. אמר לו, הרי פרשוה ונתבאר, שכתוב "הבו גודל לאלהינו". אבל סוד הדבר כאן, שהרי כל הסודות של הברכות הוא כך, אחד לברך ושנים להשיב, כדי שיעלה השבח של הקדוש ברוך הוא בסוד של שלשה, אחד מברך ושנים (אומרים אמון) שמודים, וזהו קיום הברכות, ובסוד עליון כראוי, ובסוד של שלשה, כמו שבארוהו.

בעודם הולכים, אמר רבי יהודה, שנינו, יש זכירה לטוב ויש זכירה לרע. יש פקידה לטוב ויש פקידה לרע. יש זכירה לטוב, כמו שבארוהו, שכתוב "וזכרתי להם ברית ראשונים" וגו', "ויזכור אלהים את נח", "ויזכור אלהים את בריתו". ויש זכירה לרע, שכתוב "ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב". פקידה לטוב, שכתוב "פקוד פקדתי אתכם". פקידה לרע, שכתוב "ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם". וכולם סודות עליונים. כל אלו, זכירה ופקידה לטוב, אלו הן דרגות ידועות, סוד האמונה, זכר ונקבה, סוד אחד זכירה ופקידה, ואלו הם לטוב.

זכירה ופקידה לרע, אלו הם הסוד של הצד האחר

דהא סימנא נקטת מקדמת דנא כגוונא דא שרה דכתיב (בראשית כא א) ויהו"ה פקד את שרה אבל הכא רחל דלא אדכרת מקדמת דנא לא אתמר בה פקידה אלא זכירה וכלא בזכירה איהו ברזא דמזלא

רבי יהודה ורבי חזקיה הוו אזלי מקפוטקיא ללוד והוה רבי יהודה רכיב ורבי חזקיה [על] (ב) רגלוי אדהכי נחת רבי יהודה אמר מכאן ולהלאה נתעסק באורייתא כמה דכתיב (דברים לב ג) הבו גודל לאלהינו" א"ל אלו"ה הוינא תלתא יאות הוא דחד יימא ותרין יתיבו ליה א"ל הני מלי בברכאן בגין דאדכר חד שמא דקב"ה ותרין יתיבו ליה הה"ד (שם) כי שם יהו"ה אקרא הבו גודל לאלהינו" כי שם יהו"ה אקרא דא חד דמברך" הבו גודל לאלהינו" אלין תרין אחרנין

אבל באורייתא אפילו תרי יתבי ויהבי רבו ותוקפא דשבחא דאורייתא לקב"ה אמר ליה רבי חזקיה לגבי ברכאן אמאי תלת אמר ליה הא אוקמוה ואתמר דכתיב הבו גודל לאלהינו" אבל רזא דמלה הכא דהא כל רזין דברכאן הכי איהו חד לברכאן ותרין לאתבא בגין דיסלק שבחא דקב"ה ברזא דתלתא חד דמברך ותרין דאודן] (וחד לאתבא בגין דיסלק שבחא דקב"ה ברזא דלתתא חד מברך וחד דאמר אמון) ודא הוא קיומא דברכאן וברזא עלאה כדקא יאות וברזא דתלת כמה דאוקמוה

עד דהוו אזלי אמר רבי יהודה תנינן אית זכירה לטב ואית זכירה לביש אית פקידה לטב ואית פקידה לביש"ה אית זכירה לטב כמה דאוקמוה דכתיב (ויקרא כו מה) וזכרתי להם ברית ראשונים וגו' (בראשית ח א) ויזכור אלהים את נח (שמות ב כד) ויזכור אלהים את בריתו ואית זכירה לביש דכתיב (תהלים עח לט) ויזכור כי בשר המה רוח הולך ולא ישוב פקידה לטב דכתיב (שמות ג טז) פקוד פקדתי אתכם פקידה לביש דכתיב (תהלים פט לג) ופקדתי בשבט פשעם ובנגעים עונם וכלהו רזין עלאין כל הני זכירה ופקידה לטב אלין אינון דרגין ידיען רזא דמהימנותא דכר ונוקבא רזא חדא זכירה ופקידה ואלין אינון לטב

זכירה ופקידה לביש"ה אלין אינון רזא דסטרא אחרא דקיימא

מאיר הזהר

סוד הזכר כנודע, וזכירה להיות הכוונה להוציא את יצחק, שהוא הגבורות כנודע, שהם צחינת הנוקבא, לכך נאמר בה פקידה וכו' (ספר הליקוטוס - פרשת וירא - פרק כא). 1. בחזונו אמנם בלי ספק הכוונה כי המלאכות העליון הוא בליור הטוב והרע למעלה אמנם הטוב ילייר בקדושה מתמת מעשה התחמונים והרע יעשה פגם אפילו בקדושה כאומרו והרע בעיניך עשימי ולכך יקשה מעשה התחמונים למעלה כאומרו זור ילדך חשי, וזכירות למטה אל התחמונים זכירתם לרעה או פקידתם לרעה יהיה ע"י המשכת הפגם ההוא דין לחזונום שהם המקטרגים על החוטא על עונשו, ולכך זכרוהו החזונום או יפקדוהו על מעשיו וימשיכוהו שפע דין עליון, ולכך הפקידה לביש והזכירה לביש עם היות שיהיה

א. אילו (דפ"מ). 3. האמנע שהוא הת"ת ותרין יתיבון ליה ימין ושמאל המסכימים עם הזכרה שמזכר הת"ת (אור יקר). 4. היא עמנה הת"ת, אפילו תרין שהם רמז לימין ושמאל מספיקין כג' לזכרה אחר שהמורה היא משלמת עמהם (אור יקר). 7. בעיניי אמון נגמר ביסוד ולכך גדול העונה אמון יותר מן המזכר (נ"א). 8. מה שנאמר פקידה זכירה חכירה זכרה, כדכתיב (בראשית ל כב) ויזכור אלהים את רחל. אמנם ידוע הוא, כי זכירה זכורה ופקידה זכורה (לעיל קטו ע"א), ולפי האמת הכל הוא מדכורא אל הנוקבא, ואפשר כי להיות שם זכרה וכוונה היה להוציא את יוסף, שהוא כנגד היסוד, ששם מתקצבים החסדים והגבורות, לכך נאמר זכירה, כי החסדים הם

פרשת ויצא יעקב

קס ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

שעומד בסוד של אלהים אחרים, זכר ונקבה יחד, זכירה בזה ופקידה בזה, ואלו הם שתמיד עומדים לרע, ואלו כנגד אלו. מכאן יוצאים כל סודות האמונה וכל הקדושות העליונות, כמו שבארוה. ומכאן יוצאים כל המינים הרעים וכל מות וכל הצדדים והמינים הרעים בעולם, ובארוה, וזה בהיפוך מזה.

אמר רבי חזקיה, כך זה ודאי. אשרי הוא מי שחלקו מתקיים בצד הטוב ולא ירכין עצמו לצד אחר וינצל מהם. אמר לו רבי יהודה, כך זה ודאי, ואשרי מי שיכול להנצל ממנו מהצד ההוא. ואשריהם הצדיקים שיכולים להנצל מהם ולהלחם קרב עם אותו הצד. אמר רבי חזקיה, במה, פתח ואמר, "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה" וכו'. מי המלחמה הזו, המלחמה של אותו הצד הרע שצריך אדם להלחם בו קרב ולשלוט עליו ולהנצל ממנו. בא וראה שיעקב כך השתדל אצל עשו, משום אותו הצד שלו להתחכם עליו וללכת עמו בעקמומיות בכל מה שצריך, כדי לשלוט עליו בראש ובסוף, והכל כראוי. והראש והסוף יחד זה כדוגמת זה, ככתוב "בכרת" ואחר כך "ברכת", הראשית והסוף יחד זה כדוגמת זה, כדי לשלוט עליו בדרך ישרה כראוי לו, ולכן צדיק הוא מי שנצל מהם ויכול לשלוט עליהם.

בא וראה, זכירה ופקידה לטוב הם כאחד בסוד האמונה, ואשרי הוא מי שמשתדל אחר האמונה, כמו שנאמר "אחרי ה' ילכו כאריה ישאג" וגו'. אמר רבי חזקיה, כך הוא ודאי. ובא וראה, כשאדם מתפלל תפלתו, אל יאמר עליה זכרני ופקדני, משום שיש זכירה ופקידה לטוב, וזכירה ופקידה

ברזא דאלהים אחרים דכר ונוקבא' כחדא זכירה בהאי ופקידה בהאי ואלין אינון דקיימין תדיר לביש ואלין לקבל אלין מהכא נפקי כל רזי דמהימנותא^א וכל קדושין עלאין כמה דאוקמוה ומהכא נפקי כל זינין בישין וכל מותא וכל סטרין וזינין בישין בעלמא ואוקמוה ודא בהפוכא מן דא

אמר רבי חזקיה הכי הוא ודאי זכאה איהו מאן דחולקיה אתקיים בסטרא טבא^ב ולא ירכין גרמיה^ג לסטרא אחרא וישתזיב מנהון אמר ליה רבי יהודה הכי הוא ודאי וזכאה מאן דיכיל לאשתזבא מניה^ד מההוא סטרא וזכאין אינון צדיקייא דיכיל לאשתזבא מנייהו ולאגחא קרבא^ה בההוא סטרא אמר רבי חזקיה במה פתח ואמר (משלי כד ז) כי בתחבולות תעשה לך מלחמה וגו' מאן מלחמה דא מלחמה דההוא סטרא בישא דאצטריך בר נש לאגחא ביה קרבא ולשלטאה עלוי ולאשתזבא מניה תא חזי דיעקב הכי אשתדל לגבי עשו בגין ההוא סטרא דיליה לאתחכמא עלוי ולמיזל עמיה בעקימו בכל מה דאצטריך בגין לשלטאה עלוי ברישא וסופא וכלא כדקא יאות ורישא וסופא כחדא דא כגוונא דא כמה דכתיב (בראשית כז לו) בכרתי ולבחר (שם) ברכתי^ו שירותא וסופא כחדא דא כגוונא דא בגין לשלטאה עלוי באורח מישר^ז כדקא חזי ליה ובגין כך זכאה איהו מאן דאשתזיב מנייהו ויכיל לשלטאה עלייהו

תא חזי זכירה ופקידה לטב אינון כחדא ברזא דמהימנותא וזכאה איהו מאן דאשתדל בתר מהימנותא כמה דאת אמר (הושע יא יא) אחרי יהוה ילכו כאריה ישאג וגו' אמר רבי חזקיה הכי הוא ודאי ותא חזי בר נש כד צלי צלותיה לא יימא עליה זכרני ופקדני^ח בגין דאיכא זכירה ופקידה^ט לטב וזכירה ופקידה

מאיר הוזהר

שנלחו צוה שישעבדו אל היצר הרע יקח זכרנו אותה ההשפעה שהיא נהגת מלמעלה דהיינו לקדש עצמו צמותר לו שלא יהנה יצר הרע משום ענין מהקדש ימעול בקדושה וישתמש צמנות בקדושה נמצא נוטל חלק זכרנו שהיה לו ליהנות מהקדש וזה קשה מאד והיינו שהכל ענין א' וזה תלוי בזה שרומא וסופא כדפי' (אור יקר) יג. כשלקח יעקב הזכורה השפיל דכורא סט"א הנק' צן זכור כנגד ז"א דקדושה הנק' צן זכורי וכשלקח הזכורה השפיל הנוק' סט"א כי מלכות דקדושה נק' זכרה וכנגדה היא נוק' דס"א וצמ"ש א"ש שייכות זכירה ופקידה דלעיל עם זכרתי וזכרתי (מ"מ). יד. פירוש כי זכר שצמלם זכרה היא צדך הישר דא"צ אצל זכרה צהיפון והשתכס יעקב ולקח הזכרה קודם זכרתי מישור ואח"כ הזכרה. ז"ח (נ"א). טו. פי' אפילו אם יפרש זכרני ופקדני לטובה כמ"ש הוזהר בר אי איהו זכאה שלים וכו' כגון עורא שאמר זכרה לי אלהי לטובה (מ"מ). טז. כל מעשה המצות הוא יחוד צ' מדות אלו דהיינו כל מעשה לשם שמים וכאשר האדם ידוף אחר יחודם בכל המגיע צבדוה וז כרדיפה כאריה ישאג כחשק גדול יגיעת העבודה משכחת עון וזה בכלל המלחמה (אור יקר).

ע"י הקדושים (אור יקר). ז. ואם יאמר זכירה לזכר מפני שגבר הזכר על הנקבה וכן אם יאמר פקידה לנקבה מפני שגברה הנקבה על הזכר (אור יקר). ח. היינו מזכר ונקבה קדושים פנימיים שכל ההנהגה הקדושה תלוי בזכר ונקבה וכן אל החושים כל הכחות ישתתפו אל זכר ונקבה ס"מ וילי"מ, עם היות שהם עשר כתרין תחאין כולם נכללים צמ"מ וצת ווגו (אור יקר). ט. שהרי תחלתו מן הקדש אלא שיתקיים ויתחזק זה ולא ילא משם (אור יקר). י. דהיינו שע"י מעשיו ירד למטה דהיינו רצונו טוב ואשתמיצ שלא נגע זה כלל (אור יקר). יא. ששז צמטובה ממנו אחר שחטא וזכר אין יותר אותם שעשו צו מלחמה ונחמהו (אור יקר). יב. צמה ירצה על המלחמה שהסוף ר' יהודה שאין הכוונה על פתם מלחמת היצר שהיר אמר לאשתזבא אלא הוסיף לאגחא נראה ענין נוסף וזהו אמר שכן הוא להתייען תחבולות כנגדו קודם חטאו כעין יעקב ותחבולות האם הם אל כל אדם לפי טבעו לזה אמר בכל מה דאצטריך כי מציאות העולם רבות מאד והפרעות עד אין תכלית ויתחבל את יצרו כנגד הכל קודם חטאו מעין שעשה יעקב שמתם היה הולך לנגדו ותחלה יקח שרומא זכרנו דהיינו אותה זכורה ושלטנה שיש לו בגוף שקודם ליצר הטוב, ואחר

תרגום

לרע, ועתידיים ליטול את הדיבור מפיו, ובאים להזכיר חטאי האדם ולהענישו. פרט אם הוא צדיק שלם, שכאשר בודקים את חטאיו, אותה זכירה ופקידה לרע לא ימצאו אותם, כמו עזרא שאמר "זכרה לי אלהי לטובה". שהנה בכל מקום שאדם מתפלל תפלתו, שיכלול את עצמו בין רבים, בכלל של הרבים.

ובא וראה, השונמית, כאשר אמר לה אלישע "היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא", "היש לדבר לך אל המלך", אותו היום היה יום טוב של ראש השנה, ואותו היום ששולטת מלכות הרקיע לדון את העולם, והקדוש ברוך הוא נקרא המלך המשפט באותו הזמן, ולכן אמר לה "היש לדבר לך אל המלך". מה כתוב, "ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת". מה אמרה, לא רוצה להיות רשומה למעלה, אלא להכניס את ראשי בין רבים, ולא לצאת מהכלל שלהם. וכך צריך לאדם להיכלל בכלל של רבים, ולא להתייחד לבדו, כדי שלא ישגוהו עליו להזכיר חטאיו, כמו שאמרנו.

פתח רבי יהודה ואמר, "הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה". הפסוק הזה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב כשראה שאיוב דוחק עצמו על דין הקדוש ברוך הוא. בא וראה, איוב אמר "הן יקטלני לו איחל", כתוב לא באל"ף וקוראים לו בוא"ו, והכל הוא [יש בו שני משמעויות]. אמר לו הקדוש ברוך הוא, וכי אני הורג בני אדם, "הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה", כמה שערים פתוחים באותו הצד, והמות שולט עליהם, וכולם סתומים מבני אדם, (ולא יכולים להשמר מהם משום שהם סתומים מבני אדם), ולא מכירים את אותם השערים. "ושערי

ספר הזהר

לביש וזמינין לנטלא מלה מן פומא ואתיין לאדכרא חובוי דבר נש | ולענשא | (ולאענשא) ליה בר | אי | איהו זכאה שלים דכר בדקי חובוי ההיא זכירה ופקידה לביש (ו) לא ישכחון לון כגון⁶ עזרא דאמר (נחמיה יג לא) זכרה לי אלה"י לטובה דהא בכל אתר דבר נש צלי צלותיה יכליל גרמיה בין סגיאין בכללא דסגיאין⁷

ותא חזי שונמית כדאמרי לה אלישע (מ"ב ד יג) היש לדבר לך אל המלך או אל שר הצבא היש לדבר לך אל המלך? ההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה וההוא יומא דמלכותא דרקיעא שלטא למידן עלמא וקב"ה אקרי מלך [המשפטי] בההוא זמנא ובגין כך אמר לה היש לדבר לך אל המלך מה כתיב (שם) ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת! מאי קאמרה לא בעינא למהוי רשימאה לעילא אלא לאעלא רישאי בין סגיאין ולא לאפקא מכללא דלהון וכך בעי ליה לבר נש לאתכללא בכללא דסגיאין ולא לאתייחדא בלחודוי בגין דלא ישגחון עליה לאדכרא חובוי כדקאמרן

פתח רבי יהודה ואמר (איוב לח יז) הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה האי קרא קב"ה אמר ליה לאיוב כד חמא דאיוב דחיק גרמיה על דינוי דקב"ה תא חזי איוב אמר (שם יג טו) הן יקטלני לו איחל כתיב לא באל"ף [וקרי] (וכתיב) לו בוא"ו וכלא איהו"א א"ל קב"ה וכי אנא קטיל בני נשא הנגלו לך שערי מות ושערי צלמות תראה כמה תרעין אינון פתיחן בההוא סטרא ומותא שלטא עלייהו וכלהו סתימין מבני נשא"י | נ"א ולא יכלין לאסתמרא מנייהו בגין דאינון סתימין מבני נשא | ולא ידעין אינון שערים (איוב לח יז) ושערי צלמות תראה מאן אינון שערי מות

מאיר הזהר

עליו צפרט, אמנם הקב"ה משגיח דרך כלל ודרך פרט וזכרו כפי זורכו (אור יקר). 1. הענין שאיוב חטא צב' אמונות כוזבות: הא', האמין שהקב"ה ממש בקום ועשה משליט המות על האדם ו"ש הן יקטלני שהוא משלח שר הקטל. הב', חשב שאחר שהמות שולט אין כח למעלה לסלקה כלל ו"ש כן יורד שאול לא יעלה. ושניהם רמז באומרו הן יקטלני לו צו' ירצה איחל אליו שהוא ישלח המות ואחר שתצא לא יחזור אותה ולכן אחר שיקטלני לא איחל ו"ש לא באל"ף וקריין צו' (אור יקר). 2. הא' רומזת צב' מג"ר והוא"ו רומזת בת"ת והיא אר' איוב הן יקטלני לוא"ו ולא' איחל שירחמוני שהם בעלי הרחמים (נ"א). 3. ירצה שמהם אמר איוב ולשניהם הודיעו הקב"ה כנגד הרשון (אור יקר). 4. דרך כלל ירצה האם כבר ידעת סוד ההנהגה העליונה כולה שמה שחשבת שהמיתה על בני אדם ממש היא ההנהגה בקום עשה ממני זה שצוה גמור שהרי מה שהקב"ה הזהיר בתורה לבני אדם אינו גזרת המיתה אל עונש העבירה מ"ו אלא להזהיר שלא יגע באש שיכוח צו והיינו ששערי המות הם פתוחין מנעמן והעובר צם ונכנס אליהם הוא מעצמו נכנס אל המות ומעצמו המות צאה עליו והיינו עונשי התורה שאחר שנכנס אל החושים תקונו צמותו להעביר ממנו הפגם החושי ההוא (אור יקר). 5. ומאליהם הם נופלים בשואת המות וענין זה קרה לאיוב שלא נשמר ונפל מעצמו וכו' ולדרך הקושיא הא' שהקשה הן יקטלני שהו

א. אולי ר"ל נחמיה (נחמיה יג) שספרו נקרא ע"ש עזרא צפי' חז"ל וכר"י בנפסדדין ג' ע"3 (הערת זוהר). 3. הרבים דרך כלל הם מרכבה לשכינה וחיבתם ופקידתם בקדושה ואין רשות לחטאות לאנוס תפלתם היחיד פעמים שצחצחו תפלתו נאנסת ונטל' ונפלת למטה וקושר זכירה ופקידה חזונית ומטעם זה זמינין לנטול צבא מעשה הפגם ולזה יכלול גרמיה בין סגיאין וימוקן הכל (אור יקר). 4. כד אמר (דפ"ו). 7. כדמסיק קב"ה איקרי מלך והיינו דין יום ראשון שהוא בעולם הזכר, או אל שר הצבא היא המלכות מתלבשת צמט"ט שר הצבא ודאי והיינו דין יום צ' והיינו שציוס ראשון נדונים צב"ד עליון באצילות כצנים וציוס צ' צב"ד תחתון כעצדים ושאל לה צאיה צב"ד זכירה לטוב לפי מה שתשאל אם בני חיי ומוזנין למעלה ואם שאר מילי למטה (אור יקר). 8. פי' רחל כמ"ש הארז"ל שמלך המפשט היא רחל, וכולא איהו פי' לו צו', הוא צניחותא ולא צב' הוא צממיה. נמצא שהכל פי' אחד, וכל אינון דרגין דנפקי מנייהו מתקשרין צהו אינון שערים. פי' הקצוות של הקלי' נקראים שערים (מ"מ). 9. צרכה שיצרכו הרבים שזכותם עדיף וא"כ א"כ נמצא שלעולם לא יפרטו לה צרכה ולא ימלא שאלת האדם ו"ל כי זה אינו אלא בדרך עליית התפלה אמנם לפני המלך הרי כל העולם עוזרים לפניו כצני מרון והוא נותן לכל צריה וצריה כדי מחסורה וכפי זורכה, אמנם בדרך תפילה לא יפרט עצמו שלא יעורר האויב

פרשת ויצא יעקב

קס ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

צלמות תראה, מי הם שערי מות ומי הם שערי צלמות, אלא מות וצלמות הם יחד, והם זווג אחד. "מות" הרי נתבאר, זה מלאך המות, והרי פרשוה.

"צלמות" צל מות, זהו מי שרוכב עליו, והוא הצל שלו והכח שלו להזדווג יחד בקשר אחד, והם אחד. וכל אותם הדרגות שיוצאות מהם ונקשרות בהם הם השערים שלהם, כמו שלמעלה, כמו שנאמר "שאו שערים ראשיכם" וגו'. ואלו (אותם שערים) נקראים נהרות ונחלים, ששת הצדדים של העולם. כמו כן כאן הם שערי מות ושערי צלמות מהצד האחר, דרגות ידועות ששולטות בעולם. "שערי מות ושערי צלמות", זה נקבה וזה זכר, ושניהם יחד. ועל זה אמר הקדוש ברוך הוא לאיוב, בשביל כל אותם דברים שהוא אמר, "כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה", וכל אותם שאר דברים, אמר הקדוש ברוך הוא, "הנגלו לך שערי מות", לדעת שהרי הכל ברשותי, וכולם עתידים להתבער מן העולם, שכתוב "בלע המות לנצח" וגו'.

בא וראה, "ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה". פעמיים אלהים אלהים, למה, אלא אחד מעולם הזכר ואחד מעולם הנקבה, משום שהדבר תלוי במזל. וכשמתעוררת רחל בשם הזה, שכתוב "יסף ה' לי בן אחר", ידע יעקב שהיא ראויה להשלים את כל השבטים ולא תתקיים בעולם, לכן רצה ללכת ולא יכל. וכשהגיע זמנו של בנימין, ברח והלך לו, כדי שהבית לא ישתלם בארץ אחרת, להתקשר בו העולם הקדוש. והיינו שכתוב "ויאמר ה' אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך". מה זה "ואהיה עמך", אלא אמר לו, עד כאן רחל היתה עמך עיקר הבית, מכאן והלאה אני אהיה עמך ואטול את הבית עמך עם שנים עשר השבטים. והיינו שכתוב "ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל", עלי היה זה, ובגללי היה הדבר שהיא נדחתה, ובאה דיירת אחרת ונטלה את הבית בשבילי לדור עמי.

"ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה" (שם ל כח) מאי נקבה אמר רבי יצחק, אמר רבי יצחק, אותו רשע אמר, אני רואה שיעקב לא מסתכל אלא בנקבות,

ומאן אינון שערי צלמות אלא מות וצלמות כחדא אינון וזווגא חדא אינון מות הא אתמר דא מלאך המות והא אוקמוה

צלמות צלי"י מות"י האי איהו מאן דרכיב עליה ואיהו צלא דיליה ותוקפא דיליה לאזדווגא כחדא בקשורא חד ואינון חד וכל אינון דרגין דנפקי מנייהו ומתקשרן בהו אינון שערים דלהון כמה דלעילא כמה דאת אמר (תהלים כד ט) שאו שערים"י ראשיכם"י וגו' ואלין (אינון שערים) [אקרונ] נהרין ונחלין [שית סטרין] דעלמא"י אוף הכי אינון שערי מות ושערי צלמות מסטרא אחרא דרגין ידיען דשלטין בעלמא שערי מות ושערי צלמות דא נוקבא ודא דכורא ותרוייהו כחדא ועל דא אמר קב"ה ליה לאיוב בגין כל אינון מלין דאיהו אמר (איוב ז ט) כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה וכל אינון שאר מלין אמר קב"ה הנגלו לך שערי מות למנדע דהא כלהו ברשותי וכלהו זמינין לאתבערא מעלמא דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וגו'

תא חזי (בראשית ל כב) ויזכור אלהים את רחל וישמע אליה אלהים ויפתח את רחמה תרי זמנין אלהים"י אלהים"י אמאי אלא חד מעלמא דדכורא"י וחד מעלמא דנוקבא בגין דבמזלא תלייא מלתא"י וכד אתערת רחל בשמא דא דכתיב (שם כד) יוסף יהו"ה לי בן אחר ידע יעקב דאיהי אתחזייה לאשלמא כלהו שבטין ולא תתקיים בעלמא בגין כך בעא למיזל ולא יכיל וכד מטא זמנא דבנימן ערק ואזל ליה בגין דבארעא אחרא לא תשלים"י ביתא לאתקשרא עלמא קדישא ביה והיינו דכתיב (שם לא ג) ויאמר יהו"ה אל יעקב שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך ואהיה עמך מאי ואהיה עמך אלא אמר ליה עד הכא רחל הות עמך עקרא דביתא מכאן ולהלאה אנא אהא עמך ואטול ביתא בהדך בתריסר שבטין והיינו דכתיב (שם מח ז) ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל עלי הוה ובגיני הוה מלה דאתדחייא איהי ואתיא דיורא אחרא ונטלא ביתא בגיני לדיירא עמי

ויאמר נקבה שכרך עלי ואתנה (שם ל כח) מאי נקבה אמר רבי יצחק ההוא רשע אמר אנא חמי דייעקב לא אסתכל אלא בנוקבי

מאיר הזהר

יט. והוא הנקרא מול ופי' הפ' הוא ויזכר אלוקים הבינה את רחל או וישמע אליה אלוקים מ"ש שמעה תפלותיה. א"נ ויזכור אלוקים מ' שנתייחדה עם הזכירה יסוד כדי לפקוד את רחל וישמע אל המ' האלוקים בינה כי המ' משמעת מדיר למלכא עלאה. ז"מ (נ"א). **יט.** ישמלס (דפ"ו).

אהסורג ח"ו אמר בדרך פי' זה הנגלו לך שהכוונה שלא ידע להשמר ומאליו נפל הוא וכל שאר הנופלים מעת שנטא אדם הרע' ואילך וכו' (אור יקר). **יב.** אל (דפ"ו). **יג.** ז"ן דקלי' דיסוד המיס (דע"ה ח"ג פט ע"א). **יד.** ו"ק (מ"מ). **טו.** חצ"ד (מ"מ). **טז.** שהס ו"ק (מ"מ). **יז.** פי' ויזכור אלהים הוא ז"א הנק' אלהים כמו שכתוב בצדרא אלהים הבין דרכה (מ"מ). בינה (נ"א).

תרגום

ספר הזהר

ומשום זה יעבוד לי. אמר "נקבה שכרך", הנה נקבה שהיא שכרך כבראשונה. "ואתנה", אמור באיזו נקבה הסתכלת ואתנה, ועבוד לי בשבילה. "ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה". אמר יעקב חלילה, שהרי אני כל מה שעשיתי, לשם כבוד המלך הקדוש עשיתי, (ולא לתשוקת עצמי), ועל כן לא תתן לי מאומה, שהרי אין דעתי בזה, אלא "אם תעשה לי את הדבר הזה" וגו'.

"ויסר" ביום ההוא את התישים". רבי אלעזר פתח ואמר, "ה' מי יגור באהלך" וגו', הרי בארנו ובארו החברים, "הולך תמים" זה אברהם, שכאשר נמול נקרא תמים, "ופועל צדק" זה יצחק, "ודובר אמת" זה יעקב. ודאי שיעקב נדבק באמת, אם הוא נדבק באמת למה עשה עם לבן בצורה הזו, אלא יעקב הבחין את שעת המזל שלו שהיתה, שמותר לאדם לבחון את שעתו טרם ישוב לארצו, ואם מזלו עומד במה שעושה, יפה, ואם לא, אל יושיט רגלו עד שיעלה (שיעמוד במה שעשה) אליו.

בא וראה, כתוב "וענתה בי צדקתי ביום מחר" וגו', שהרי הוא לא עשה כדי שיטול משלו לחינם, אלא הכל באמת ושלמות הרצון. ולא עוד, אלא שהוא נטל רשות מלבן, ועל זה כתוב "נחשתי ויברכני ה' בגללך". כמה כשפים ומינים עשה לבן ובחן את מזלו משום יעקב, והיה מוצא בגלל יעקב מאה צאן כל חדש, ומאה כבשים ומאה עזים יותר על צאנו. רבי אבא אמר, אלף צאן ואלף כבשים ואלף עזים היה מביא לו יעקב יותר בכל חדש וחדש, זהו שכתוב "כי מעט אשר היה לך לפני ויפרץ לרוב ויברך ה' אותך לרגלי. והברכה שלמעלה אינה פחות מאלף מכל מין ומין. נמצא אלף מהצאן, מהכבשים נמצאו אלף, מהעזים נמצאו אלף, על כל

ובגין כך יפלה לי אמר נקבה שכרך הא נקבה⁶ דאיהו שכרך | כד | בקדמיתא ואתנה אימא מאן נקבה אסתכלת בה ואתנה ופלה לי בגינה ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה (בראשית ל לא) אמר יעקב חלילה דהא אנא כל מה דעבידנא לשום יקרא דמלכא קדישא עבידנא | נ"א ולא לכסופא דגרמאי | ועל דא לא תתן לי מאומה דהא לאו דעתאי בהאי אלא (שם) אם תעשה לי אתי הדבר הזה וגו'.

ויסר ביום ההוא את התישים⁷ (שם לה) רבי אלעזר פתח ואמר (תהלים טו א) יהו"ה מי יגור באהלך וגו' הא אוקימנא ואוקמוה חברייא הולך תמים (שם ב) דא אברהם⁸ דכד אתגזר תמים אקרי ופועל צדק דא יצחק ודובר אמת דא יעקב ודאי יעקב באמת אתדבק אי הוא באמת אתדבק מאי טעמא עבד עם לבן כגוונא דא אלא יעקב בחין שעתא דמזליה הוה דשרי ליה | לאינש למבחן שעתיה עד לא יתוב לארעיה ואי מזליה קאים במה דעביד שפיר ואי לאו לא יושיט רגלוי עד דיסלק | נ"א דקאים במה דעביד | לגביה⁹

תא חזי כתיב (בראשית ל לג) וענתה בי צדקתי ביום מחר וגו' דהא איהו לא עבד בגין דיטול מדיליה למגנא אלא כלא בקושטא ושלימו דרעותא ולא עוד אלא דאיהו נטיל רשו מלבן ועל דא כתיב (שם כז) נחשתי ויברכני יהו"ה בגללך כמה חרשין וזינין עבד לבן ובחין מזליה בגיניה דיעקב והוה אשכח בגיניה דיעקב מאה עאנא כל ירחא ומאה אמרין ומאה עזין יתיר על עאניה רבי אבא אמר אלף עאנין ואלף אמרין ואלף עזין הוה מייתי ליה יעקב יתיר בכל ירחא וירחא הה"ד (שם ל) כי מעט אשר היה לך לפני ויפרוץ לרוב ויברך יהו"ה אותך לרגלי וברכתא דלעילא לאו איהו פחות מאלף¹⁰ מכל זינא וזינא¹¹ מעאנין אלף אשתכח מאמרין אלף אשתכח מעזין אלף אשתכח על כל מה דשריא

מאיר הזהר

קודש לחול, ולהדביק את עצמו בקודש. כי זוהי העבודה היותר עליונה והמיקון שאין למעלה ממנו, ואז עומד האדם צ"מנולות יס" וצמוך החינוכים, ושם הוא שובר את עיקר מוקפו וכחו דס"מ (ציאוריס ח"צ ז ע"ד). **7.** כמה שפי' צוהר צינוקא בענין תמים היותו צמלכות צריכים אנו לומר כי אצרהם צמלכות ויזחק ציסוד והיינו ופועל דק, ציסוד הוא פועל צמלכות שהיא נקראת דק מנ"ד הדין ויעקב צת"מ, והיינו ודובר מייחד המלכות שהיא דבר עם אמת בלצבו צימין וצמאל (אור יקר). **8.** צ"ע שכל הדף ההוא אין לו הצנה כמ"ש אם דשרי ליה לאינש למבחן מזליה עד לא יתוב לארעיה ואי מזליה קאים וכו' ואם צמ"ש וכד צעא קצ"ה יעקב לנטלא אגריה לא אשכח עשרה מכל זינא עד אמר ר' אלעזר וכו' וצ"ע (שמונה עשרים למחרת¹²) (הגהות מהרש"א). **9.** מאה עשרים צמלכות כלולות מעשר והם מאת אדנים והיינו מאת עשרים דהיינו עשיריות (אור יקר). **10.** לפי שהספירות כלולות עשר מעשר עד אלף, וכל צחי הספירות הסמינו להשפיע ליעקב צרכות מכל מין ומין בכל ירחא חידוש הלצנה שהוא צמילואה שגשפעת מהעליונות וכלם משפיעים לו. **11.** ז"ח (ורמו שגשפע ממעלה צחי פלא אחיות אלף ואפשר שז"ש וברכתא דלעילא). (מא"י) (נ"א).

א. רצה לזווג לו נקבה אחרת, למטה מאלו הד' (לאה רחל בלהה חלפה), והיא לילית הרשעה שעל גביו, והיינו נקבה שכרך עלי ולזה אמר לא תתן לי מאומה מוס ודאי היא לי זאת, אל תתן לי מוס, שאלו עשיתי לתאוה גשמית, היה מוס בלי ספק. אלא כל מה שעבידנא ליקרא דמלכא, ועד כאן משתלם הקדושה, מכאן ואלך אין לי חלק בו, אם תעשה לי הדבר הזה לתתן מכאן ואילך הדבר הזה מלכות עם ה' יסוד, על ידי עולם הנפרדים, כאן קדשים כאן ירושלים להפרידם, מכאן כמו שתקן ד' צחי שכינה בד' נקבות, והשלים י"ב שצטים י"ב אדנים לסוד ד' צחי ד' נקבות, כך יעשה עוד תוך הקדושה להשלים הנפרדים כולם אעבדך כו' (אור יקר). **3.** ז"ל בשלימות: ויאמר מה אתן לך ויאמר יעקב לא תתן לי מאומה אם תעשה לי הדבר הזה אשונה ארעה כאנך אשמר. **ג.** כוונת יעקב אצונו צמעשים שעשה עם המקלות והרהטים בלאן המקושרות, היתה למיקונים העליונים אשר צענינים המרומים כנגדם למעלה. שכן מכיוון שהיה צדיק לבן, שהוא צדיקין וכושרין, וצרכותא דאל זר, היה עושה תמיד התחממות ותחנולות צעודין דלתתא, והיה מכיוון צהם על שרשי הדברים אשר מרמזים כנגדם למעלה, כדי להפריש צין דרגין לדרגין, צין טמא לטהור וצין

פרשת ויצא יעקב

קסא ע"א²

ספר הזהר

תרגום

מה ששורה הברכה שלמעלה לא פחות מאלף, עד שבשביל יעקב התעלה לבן לעושר רב. וכשיעקב רצה ליטול שכרו, לא מצא אלא עשרה מכל מין ומין, ויעקב חשב אותו לעושר רב. ראה כמה נטל משלו ממה שהיה נותן הוא בזכותו ללבן, וכל זה שעלה בו ביעקב, לא היה אלא בזרוע של אותם מקלות ששם אצל הצאן.

ברכתא דלעילא לא פחות מאלף עד דבגיניה דיעקב אסתלק לבן לכמה עותרא וכד בעא יעקב לנטלא אגריה לא [אשכח] (אשתכח) אלא עשרה מכל זינא וזינא ויעקב חשיב ליה לעותרא סגי חמי כמה נטיל מדיליה ממה דהוה יהיב איהו בזכותיה ללבן וכל דא דסליק ביה יעקב לא הוה אלא בזרוע^א דאינון מקלות דשוי לגבי ענא

בא וראה כמה טרח אותו יעקב השלם אחרי לבן. כתוב "וישם דרך שלשת ימים" וגו', והביא לו כל העושר הזה, ועם כל זה לא רצה לבן שיהיה כך שכרו של יעקב, אלא נטל עשרה מזה ועשרה מזה ונתן (בידי בניו) לו, ואמר לו, קח את אלה, ואם יולידו כמו שאמרת, בצורה הזו יהיה שכרך. זהו שכתוב "ותחלף את משכורתי עשרת מונים". (ובאלו) עשרה מזה ועשרה מזה, וכתוב "ואביכן התל בי והחליף את משכורתי עשרת מונים". (ובאלו העשרה) השתדל אחר הקדוש ברוך הוא, וברכו. ומכל מה שהתנה לבן עם יעקב, חזר בדבורו ולקח מיעקב הכל, עד שהקדוש ברוך הוא חס עליו ונטל משלו בזרוע. אמר רבי אלעזר, כל הפסוקים הללו באו להראות החכמה, ששנינו, שדברים שלמעלה, מהם תלויים במעשה, ומהם בדיבור, ומהם ברצון הלב. ומי שרוצה למשוך ברכות בתפילה, בדיבור ורצון, ומהם שלא בתפילה אלא תלויים במעשה.

תא חזי כמה טרח ההוא שלימא דיעקב אבתריה דלבן כתיב (שם לו) וישם דרך שלשת ימים וגו' והוה אייתי ליה כל האי עותרא ועם כל דא לא בעא לבן דיהא אגריה דיעקב הכי אלא נטל עשרה מן דא ועשרה מן דא ויהב בידא דבניה^ב ואמר ליה טול הני ואי יולידו כמה דאמרת בהאי גוונא יהא אגרך הה"ד (שם לא מא) ותחלף את משכורתי עשרת מונים (ובהני) עשרה מן דא ועשרה מן דא וכתוב (שם ז) ואביכן התל בי והחליף את משכורתי עשרת מונים (ובהני עשרה) אשתדל בתר קב"ה וברכיה ומכל מה דשוי לבן עמיה דיעקב אהדר במלוליה ונטיל מיעקב כלא עד דקב"ה חס עליה ונטל מדיליה בזרוע אמר רבי אלעזר כל הני קראי לאחזאה חכמתא קא אתיין דתנינן מלין דלעילא מנהון תליין בעובדא' ומנהון במלולא^ב ומנהון ברעותא דלכא^ב ומאן דבעי לאמשכא ברכאן בצלותא במלולא ורעותא ומנהון דלא בצלותא אלא בעובדא תליין^ג י

בא וראה, יעקב השלם כל מה שעשה, עשה בחכמה. כתוב "ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים", הכל בחכמה, למשוך ברכות מהמעין של הכל לכל הדרגות העליונות, שהן חלקו וגורלו. "את המקלות", איזה מקלות, אלו הדרגות שהן בית הדין, "אשר פצל", שהעביר מהן את הדין, "ברהטים", היינו שכתוב "מלך אסור ברהטים", שזה מהמלך ההוא באות ברכות לכל העולמות. דבר אחר,

תא חזי יעקב שלים כל מה דעבד בחכמתא עביד כתיב (שם ל לח) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים בשקתות המים כלא בחכמתא לאמשכא ברכאן^ט ממבועא דכלא^ט לכלהו דרגין עלאין^י דאינון חולקיה ועדביה^י את המקלות מאן מקלות אלין דרגין דאינון בי דינא^י אשר פצל דאעבר מנהון דינא^י ברהטים היינו דכתיב (שיר ז ו) מלך אסור ברהטים^כ דהא מההוא מלך אתיין ברכאן לכלהו עלמין^י דבר אחר

מאיר הזהר

והמתקם ע"י טיפת המוחין שצאה מחצ"ד דו"א לו"ק דו"א, וע"י הארת המוחין נמתקים הספירות שיש בהם דינים (מ"מ). **כא**. פירוש מלך ת"ת אסור ברהטים צד' אומיות של אדניי כנוכר בתקונים וה"ק ויצג את המקלות מדרגות הדין אשר פצל שהעביר הדין ע"י הרהטים שעשה שיחיד ויתקשר ת"ת צד' אומיות אדניי וישפיע לו ברכות ויתמתקו הדינים ו"ש דהא מההוא מלך אמתין צרכאן לכלהו עלמין. ז"ח (נ"א). תקונים קמז (ד"א). **כב**. פי' שמהצניעה שנקראת מלך, צאים הצרכות לכל העולמות, ושיעור הכתוב כך הוא "מלך" שהיא צניעה, "אסור ברהטים", ר"ל היא קשורה בחצ"ד דו"א, כמ"ש הרב שנה"י דאימא הם בתוך חצ"ד דו"א, וא"כ אימא נאחזת וקשורה בחצ"ד דו"א שנקרא'י רהטים, וכוננת יעקב שהמקלות שהם הספירות שיש בהם דין, המשין להם הארה מחצ"ד דו"א, וצוה העביר מהם הדינים, ו"ש "אשר פצל ברהטים" פי' העביר מהם הדינים צנת רהטים (מ"מ).

ט. כ"ל דל"ל צורעא והיינו שנעשה זרע מהמים ששמו כמ"ש חו"ל. א"מ (נ"א). **טו**. "צידא דצניעה" נמתק דפ"ו, וצמקומו אימא "ליה". י. כגון מעשה מצות (אור יקר). **יא**. צרכות ותפלות (אור יקר). **יב**. כוונת הלצ צק"ש וכיוצא (אור יקר). **יג**. "ומנהון דלא צללותא אלא צעודא תליין" נמתק צאור יקר, וצמקומו אימא "כולא צללותא צעודא תליין". **יד**. כי התפילה צמוד צניעה ותפילין היא צעודא ואח"כ צמלולא וצרעותא (אור יקר). **טז**. דרך כלל כל מעשיו צניעין המקלות כי לא אל הגשמי היה מכוון אלא יחוד עליון, ח"ש "לאמשכא צרכאן" מהכתר והחכמה שהם מקור לכל הצרכות לכל הספירות, ולכל הקדושים הנקשרים ומתייחדים ביחודם צמוד הקדושה שבהם נכללים כסא הכבוד ו' היכלות וכו' (אור יקר). **טז**. פי' צניעה (מ"מ). **יז**. פי' ו"ק דו"א (מ"מ). **יח**. פי' שיעקב הוא מרכזה לו"א (מ"מ). **יט**. פי' כגון גצורה והוד דו"א שיש בהם דינים (מ"מ). **כ**. פי' שצנה יעקב להעביר מהם הדינים,

זהר

מלך אסור ברהטים (שיה"ש ז ו) מלך דא אסור וקשור באינון
רהטין עלאינן⁶ דמנייהו אשתקיין כלא | נ"א אתמשכן ברכאן לכולא |
ממלך עלאה⁷ בשקתות המים⁸ אלין אינון נחלין⁹ דנפקין¹⁰ ואתיין
עד דמטו לאתר דמתכנשי תמן¹¹ אשר תבאנה הצאן לשתות כמה
דאת אמר (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם
ובהווא אתר דמתכנשי תמן מיא כלהו אתיין לאשקאה מניה

ויחמנה (בראשית ל לח) מאי ויחמנה תא חזי בשעתא דרוח
צפון נשיב מיין גלידין ולא נגדין לבר ולא אשתקיין
בגיין דדינא תליא וקרירו דצפון גליד מיא¹² וכד אתער רוח דרום
מתחממי מיא ואתעבר גלידו דלהון ונגדין כדין אשתקיין כלא בגיין
דחמימו דדרום שראן מיא וכלהו מתחממי וחדאן למשתי מההוא
קרירו דצפון דהוה לון בקדמיתא הה"ד ויחמנה ויחמנה והא כתיב
(שם לט) ויחמו אלא דאינון כלהו נוקבי¹³ ועל דא אתכוון יעקב
למעבד עובדא בחכמתא ודא הוא דכתיב (שם לז) ויקח לו יעקב
מקל לבנה לח וגו'

פתח | נ"א רבי אלעזר | ואמר (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו
יה ישראל לסגולתו (מתניתין) תא חזי כי יעקב בחר לו
יה עד כאן לא ידענא מאן בריר למאן אי קב"ה בריר ליה ליעקב
אי יעקב בריר ליה לקב"ה אלא ממה דגלי קרא ידענא דקב"ה נטיל
ליה ליעקב לעדביה דכתיב (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו יעקב
חבל נחלתו

תא חזי הכי נמי יעקב בריר אחסנתיה ועדביה לחולקיה וסליק
לעילא מכל דרגין ונטיל ליה לעדביה מקל לבנה לח היינו
דרגא חוורא דסטר ימינא ולוז וערמון היינו דרגא סומקא דסטר
שמאלא ויפצל בהן פצלות לבנות (בראשית ל לז) דאעבר דינא מן
דא ואתחבר ליה בימינא והוא עאל בינייהו ונטיל לון כחדא
ואתעביד כלא חד בתרי גוויי ועם כל דא מחשוף הלבן (שם)

"מלך אסור ברהטים", מלך זה אסור וקשור באותם
הרהטים העליונים, שמהם משקים את הכל (נמשכות
ברכות לכל) מן המלך העליון. "בשקתות המים"
(שמשם משקים כל שקתות המים), אלו הם הנחלים
שיוצאים ובאים עד שמגיעים למקום ששם מתכנסים.
"אשר תבאן הצאן לשתות", כמו שנאמר "ישקו כל
חיתו שדי ישברו פראים צמאם". ובאותו המקום
ששם מתכנסים המים, כולם באים להשקות ממנו.

"ויחמנה", מה זה ויחמנה, בא וראה, בשעה שרוח
צפון נושבת, המים נקפאים ולא
נמשכים לחוף ולא משקים, משום שהדין תלוי, וקור
הצפון מקפיא את המים. וכשמתעוררת רוח הדרום,
מתחממים המים והקפאון שלהם עובר ושופעים, אז
הכל משקים, משום שהחום של הדרום מפשירים
המים, וכולם מתחממים ושמים לשתות מאותו
הקור של הצפון שהיה להם בראשונה. זה שכתוב
"ויחמנה". "ויחמנה", והרי כתוב ויחמו, אלא שהם
כולם נקבות. ועל זה התכוון יעקב לעשות מעשה
בחכמה, וזהו שכתוב "ויקח לו יעקב מקל לבנה לח"
וגו'.

פתח (רבי אלעזר) ואמר, "כי יעקב בחר לו יה ישראל
לסגולתו". בא וראה, "כי יעקב בחר לו יה", עד
כאן לא ידענו מי בחר את מי, אם הקדוש ברוך הוא
בחר את יעקב, אם יעקב בחר לו את הקדוש ברוך
הוא. אלא ממה שגילה הכתוב ידענו שהקדוש ברוך
הוא נטל את יעקב לגורלו, שכתוב "כי חלק ה' עמו
יעקב חבל נחלתו".

בא וראה, כך גם יעקב בריר את ירושתו וגורלו
לחלקו, ועלה למעלה מכל הדרגות ונטל אותו
לגורלו. "מקל לבנה לח", היינו הדרגה הלבנה של צד
הימין. "ולוז וערמון", היינו הדרגה האדומה של צד
שמאל. "ויפצל בהם פצלות לבנות", שהעביר מזה את
הדין וחיבר אותו לימין, והוא נכנס ביניהם ונטל
אותם יחד ונעשה הכל אחד בשני צבעים. ועם כל זה

מאיר הזהר

א. פי מלך שהם ו"ק דז"א קשורים בצד דז"א שנקראים רהטים, שחיות הגוף
תלוי מהמוחין (מ"מ). 3. פי מחצ"ד דז"א צא השפע למלכות ולז"ע, והם
מהצניעה שנקראת מלך עילאה (מ"מ). 4. (ס"א דמתמן אשתקיין כולא שקתות
המים) נוסף דפ"ו ומ"מ. 7. שקתות המים הם חצ"ד דז"א, ונקראים רהטים
ושקתות המים, לפי שהם צריכות מלאות מים ומשקים לכל העולמות שתחתיהם,
וכפי דבר אחר פי הפסוק אשר פלל צרהטים, היינו שהעציר מהספרות שיש צהם
דין הדיינים שצהם צהם המוחין שנקראים רהטים. ואין חילוק בין פי ראשון לשני,
אלא בפסוק מלך אסור צרהטים אלל צפי פלל צרהטים וכל הפירושים הם חצ"ד
דז"א. א"י י"ל לפי דבר אחר, פי רהטים הם נה"י דאימא, ח"ש מלך דא שהוא
ז"א אסור וקשור צאינון רהטי עילאין שהם נה"י דאימא שבתוכו. ומ"ש "ממלך
עילאה", ר"ל שהרהטים הנו" הם מהצניעה שהם נה"י דידה, ולפי זה פי הכתוב
אשר פלל צרהטים, פי שהעציר מהספרות שיש צהם דין הדיינים שצהם צהם הארת
נה"י דאימא, ולפי זה גם צמלת הרהטים יש חילוק בין פי ראשון לשני (מ"מ).
8. פי הם ו"ק דז"א שנקיין מהמוחין דז"א, ועיקר שקתות המים חצ"ד דז"א,

ולפי השני שאמרנו הם צנה"י דאימא, אלל הו"ק שהם נחלין נקראים צהשאלה
שקתות המים, לפי שגם הם משקים המים למלכות (מ"מ). 9. היא המלכות ששם
כל ההארות (מ"מ). 10. לפעמים יכונה הדין צחום ואש, והרחמים בקרירות.
ולפעמים להפך כסוגי דשמעתין, וכו', אמנם הענין כי אל הדין צחוד השפע
הנשפע צ' צחי, פעמים יהיה הדין כ"כ חוק שימנע השפע מעיקרו ולא יושפע
כלל, ולא חוס הגבורה ינגז וייצג מי החסד, והיינו דין חוק יהפך החסד ג"כ לדין.
ולפעמים לא יתחוק כמו כ"כ למנוע הצרכה מהימין, רק שיעכבהו ולא יושפע למטה
ואז הדין מונע הצרכות, והיינו אומר לנפון מני ולתימן אל תכלא, וצ' צחי אלל
להם צ' כנויים. כשיהיה הדין חוק יתיחס הגבורה צהם אש והפכה דהיינו חסם
דהממתקת צהם מים המכבין האש. וכשיהיה הצחי האחרת יתיחס הגבורה צהם
קרירות המקדשת המים, שהם השפע ומונעם שלא ימשכו, והפכה דהיינו החסד
המושכת השפע וממתקת דין הגבורה צהם חוס שמחמם קרירות הגבורה וממכת
קרירות המים שימשכו, והיינו סוגיא דשמעתין וכו' (אור יקר). 11. פי האי
דכתיב ויחמנה קאי על הנקבות דצ"ע, והאי דכתיב ויחמו קאי על הזכרים דצ"ע

פרשת ויצא יעקב

קסא ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

"מחשף הלבן", שיתגלה הלבן על האדום. וכל זה למה, למשוך את הדרגה הזו של גורלו ברכות מן המעין של הכל (של הנחל), ולשים את הדרגה הזו שהיא שלש כאחת, "ברהטים בשקתות המים" כמו שבארנו. ואז במעשה הזה של חכמה, שופעות הברכות למטה, ומשקים (ומתברכים) כל העולמות, ושורות עליהם הברכות, כמו שפרשה, שכתוב "בבוקר יאכל עד" וגו', ואחר מכאן "ולערב יחלק שלל",

דיתגלי חוורא על סומקא וכל דא למאי לאמשכא לדרגא דא דעדביה ברכאן ממבועא דכלא | נ"א דנחלא | ולשוואה לדרגא דא דאיהו תלתא כחדא ברהטים בשקתות המים (שם לח) כמה דאוקימנא¹ וכדין בעובד | דא דחכמתא נגדין ברכאן לתתא ומתשקיין | נ"א ומתברכאן | כלהו עלמין ושריין עליה ברכאן כמה דאוקמוה דכתיב (שם מט כז) בבקר יאכל עד | וגו' | ולבתר מכאן ולערב יחלק שלל

סתרי תורה

ויקח לו מקל לבנה" וגו', משנה: הרצון של המעשה, קשרי האמונה, קול הקול של הקולות מתעורר ממעלה למטה. אנו היינו פתוחי עינים, הגלגל סובב מלמעלה לכמה צדדים. קול נעים התעורר, התעוררו ישנים נרדמים ששינה בנחיריהם, ולא יודעים ולא מתבוננים ולא רואים, אטומי אזנים, כבדי לב, ישנים ואין יודעים. התורה עומדת לפנייהם ולא משגיחים ולא יודעים במה מסתכלים, רואים ולא רואים. התורה מרימה קולות, הסתכלו טפשים, יפתחו העיניים ותדעו. אין מי שישגיח, אין מי שירכין אזנו. עד מתי תהיו בתוך החשכה של רצונכם, הסתכלו לדעת, ויתגלה לכם האור המאיר.

ויקח לו יעקב מקל לבנה (לח ולו וערמון) וגו' (בראשית ל לו) (מתניתין) רעותא דעובדא קטרי דמהימנותא' קל קלא דקליא¹ אתער מעילא לתתא אנן פתיחין עיינין הוינן גלגלא אסחר מעילא לכמה סטריין קל נעימותא אתער אתער ניימין דמיכין דשינתא בחוריהו² ולא ידעי | ולא | מסתכלן ולא חמאן אטימין אודנין כבדין | דלכא | (דכלבא) ניימין ולא ידעין אורייתא קיימא קמיהו ולא משגיחין ולא ידעי כמה מסתכלן חמאן ולא חמאן אורייתא רמאת קלין אסתכלו טפשיין ותנדעון לית מאן דישגח ולית מאן דירכין אודניה עד מה תהוון בנו חשוכא דרעותיכו אסתכלו למנדע ואתגלי לכוני נהורא דנהיר

בזמן שיעקב השלם, מתוך הצרה של הארץ ורשות אחרת, בתוך דרגות זרות, דחה את כולם, ובירר חלק גורלו ונחלתו, האור מתוך החשכה, חכמה מתוך הטפשות, וכיבד את רבונו, כשהיה עומד בתוך הרשות של אל זר. על כן כתוב "לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורר".

בזמנא דיעקב שלימא מגו עאקו דארעא ורשו אחרא בנו דריני נוכראין דחה לכלהו ובריר חולק עדביה ואחסנתיה | נהורא | מגו חשוכא חכמתא מגו טפשותא ואוקיר ליה למאריה | כד הוה קאים בנו רשותא דאל | (בגו אל) זר על דא כתיב (ישעיה כט כב) לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורר

תוספתא

הקשר של הקשר הטהור היה עולה לפני ולפנים טרם שמצא מקום לבית מושבו, אותו מקום אינו מקום, לא נמצא למעלה ולמטה, נאבד מן הכל, אבדון הוא מן הכל, אבדון זכר, סמא¹, שיצא מהפסולת של החוזק של יצחק אבדון, ומות (היא) הנקבה שלו, הנחש הקדמוני, אשת זנונים, שכתוב "רגליה יורדות מות". ואלו שנים, אבדון ומות, שמעו את תוקף רצון המלך. הסוד והסתר (הסתום) הנסתם העליון נאבד (הטמיר) מהכל, נעשה (טמיר)

קוטרא דקוטרא דכיא² הוה סליק לגו לגו³ עד לא אשכחתי אתר בית מותבא⁴ | ההוא אתר לאו אתר לא אשתכח לעילא ותתא מכלא אתאביד⁵ | אבדון הוי מכלא אבדון דכורא⁶ | סמא⁷ | דנפק מהתוכא דתוקפא דיצחק | אבדון | ומות נוקבא דיליה נחש קדמאא אשת זנונים דכתיב (משלי ה ה) רגליה יורדות מות ואלין תרין אבדון ומות שמעו תוקפא דהורמנו דמלכא⁸ | רוא וסתרא סתימא | נ"א טמירא | עלאה⁹ אתאביד | נ"א טמיר | מכלא אתאביד | נ"א טמיר

מאיר הזהר

אל הגילוי (ד"א). פירוש קשר הקשרים הטוריים הוא ארין וע' מקדש מלך פירוש הכל. הרש"ב (נ"א). יד. פי' למעלה מוויין ולמעלה מאורא (מ"מ). פו. קודם שמאל (ד"א). פו. פי' מפני שהוא נעלם אין צו השגה לעליונים ולתחתונים, וז"ש שהוא אחר לאו אחר לא אשתכח לעילא ותתא (מ"מ). יז. פי' שהוא נעלם מהכל, ואין להם צו שום השגה (מ"מ). יח. פי' אגב שזכיר מיצת אבדון הזכיר ענין ס"מ שנק' אבדון, ואפשר שנק' אבדון לפי שאין לו שום יעיקה מא"א ואבדו הוא מאותה הארה של א"א (מ"מ). יט. מוקף רשות המלך (ד"א). כ. א"א (מ"מ).

פ. פי' כמש"ל שרהטים ושקמות הם חז"ד דז"א לחד פירושא ולפי צ' הם נה"י דאימא (מ"מ). י. מקשרי ומייחדי האמונה צסוד האצילות (ד"א). פירוש לצון המעשה הטוב לקשר הספירות זו צו צימוד קשר האמונה ולכרס מהדינים וכן עשה יעקב. הרש"ב (נ"א). יא. קול אחד מן הקולות עליונות שיוצאים מלמעלה (ד"א). יב. אותן שהשינה צנחיריהם ואינם מנשקים להשיג סודות המורה (ד"א). יג. הוא א"א שהוא קשר של כל הקשרים שהם הפרופים שמתחייב דמוכח לקמן (מ"מ). קשר של קשר הטור שיהו גילוי אצילות מהעלם

זהר

לאתברכא כלהו עלמין לתתא ויעקב נטל חולקיה מאינון ברכאן דשריין עליה לתתא בגין דאיהו חולקיה ועדבא דקב"ה

רבי ייסא זוטא הוה שכיח קמיה דרבי שמעון א"ל האי דכתיב (משלי י ו) ברכות לראש צדיק לצדיק מבעי ליה מאי לראש צדיק [א"ל] [אלא] ראש צדיק דא היא עטרה | קדישא⁶ ואוקמוה תו ראש צדיק דא יעקב דאיהו נטיל ברכאן ונגיד לון לצדיק ומתמן אזדריקו לכל עיבר ומתברכן כלהו עלמין אבל הא אוקימנא ברכות לראש צדיק (ראש) צדיק אקרי ההוא אתר (רישא) דברית דמניה נפקין מבוועין לבר

נוקבא דקיסטא דחמרא נפיק מניה⁷ איהו רישא כך ראש צדיק ההוא אתר כד זריק מבוועין לנוקבא אקרי ראש צדיק צדיק איהו ראשי | נ"א רישא לכל ברכאן | בגין דכל ברכאן ביה שריין תו ההוא בר נש זוכי למנטר את קיימא קדישא ועביד פקודי דאורייתא צדיק אקרי ומרישיה ועד רגלוי הכי אקרי⁸ וכד ברכאן נגדין לעלמא שריין על רישיה ומניה קיימי ברכאן לעלמא בבנין קדישין זכאין דאוקים

רבי ייסא תו שאיל ואמר כתיב (תהלים לז כה) נער הייתי גם זקנתי וגו' האי קרא אוקמוה דשרו דעלמא אמרו איהו אמרו בחכמתא יתיר ממה דחשבין בני נשא א"ל ברי יאות הוא דהא ביחודא קדישא אתמר נער הייתי גם זקנתי והכי הוא ולא ראיתי צדיק נעזב דא הוא שבחא דיחודא דלא אשתכח יום בלא לילה דהא לילה ביה אשתכח תדירא וצדיק אחיד לעילא ואחיד לתתא וזרעו מבקש לחם מאי הוא אלא בשעתא דזריק ואתנגיד זרעא לא תבע לנוקבא דהא בהדיה שריא דלא אתפרשא מניה לעלמין וזמינא היא לגביה דהא זרעא לא נגיד אלא בשעתא דנוקבא זמינא

שיתברכו כל העולמות למטה. ויעקב נטל חלקו מאותן הברכות ששורות עליו למטה, משום שהוא חלקו וגורלו של הקדוש ברוך הוא.

רבי ייסא הקטן היה מצוי לפני רבי שמעון. אמר לו, זה שכתוב "ברכות לראש צדיק", היה צריך לכתוב לצדיק, מה זה "לראש צדיק". אמר לו, ראש צדיק זו היא העטרה הקדושה, ובארוה. עוד, ראש צדיק זה יעקב, שנטל את הברכות והשפיע אותם לצדיק, ומשם נזרקו לכל עבר, וכל העולמות מתברכים. אבל הנה בארנו, "ברכות לראש צדיק" (ראש) צדיק נקרא אותו המקום (ראש) של הברית, שממנו יוצאים מעיינות החוצה.

הנקב של המדה שיוצא ממנו היין הוא הראש. כך ראש צדיק, אותו מקום, כשזורק מעיינות לנקבה, נקרא ראש צדיק. הצדיק הוא ראש (ראש לכל הברכות), משום שכל הברכות שרויות בו. עוד, אותו האדם שזוכה לשמור את אות ברית הקודש ועושה את מצוות התורה נקרא צדיק, ומראשו ועד רגליו כך נקרא. וכשהברכות שופעות לעולם, הן שורות על ראשו, וממנו עומדות הברכות לעולם בבנים הקדושים הצדיקים שהקים.

עוד שאל רבי ייסא ואמר, כתוב "נער הייתי גם זקנתי" וגו', הפסוק הזה פירושו ששרו של עולם אמר אותו. הוא אמר אותו בחכמה יותר ממה שחושבים בני אדם. אמר לו, בני, יפה הוא, שהרי ביחוד הקדוש נאמר "נער הייתי גם זקנתי", וכך הוא, "ולא ראיתי צדיק נעזב", זה השבח של היחוד שלא נמצא יום בלא לילה. שהנה הלילה תמיד נמצא בו, והצדיק אחוז למעלה ואחוז למטה. "וזרעו מבקש לחם", מה הוא, אלא בשעה שזורק ונשפע הזרע, אינו תובע את הנקבה, שהרי היא שורה עמו, שאין נפרדת ממנו לעולמים וזמינה היא אצלו. שהרי אין זרע שופע אלא בשעה שהנקבה זמינה,

סתרי תורה

מרעיונות | נ"א מעיינין | והרהורין | נ"א מאן דאתמשך בתר אילין אתאביד מכלא כולא בהפוכא דא מן דא טבוהי דגבר שלים כיעקב⁹ דסליק ולא אתחשכו עיינין בהאי תננא וזכה לאתקרבא באמת חותמא דמלכא קדישא תא חזי טמירא עלאה מכלא | מניה נפק את י' נקודה עלאה מהאי נקודה עלאה נפק בלא¹⁰ אמשיך ואפיק ה"ם

מרעיונות (מעיינים) והרהורים. (מי שנמשך אחר אלו, נאבד מן הכל. הכל בהיפוך זה מזה. אשרהו לאיש שלום, כיעקב שעולה ולא נחשכו העינים בעשן הזה, וזכה להתקרב באמת לחותם המלך הקדוש. בא וראה, הטמיר העליון מהכל) ממנו יצאה האות י', הנקודה העליונה. מהנקודה העליונה הזו יצא הכל,

מאיר הזהר

עד רגליו וקסה דהא קאמר צהדיא ועביד פיקודי דאורייתא וי"ל דר"ל מראשו עד רגליו איקרי ראש בעבור שמירת צדימו זהו ראש צדיק כלומר כל הצדיק או ר"ל אע"פ ששומר הצדיק לצד נקרא צדיק מ"מ אס עשה ושומר גם כל שאר מצוות נקרא כולו צדיק לא על שם הצדיק לחוד. א"מ (נ"א). ה. פירוש אשכיהו לאיש שלים כיעקב כו'. הרש"צ (נ"א). ו. פי' א"א ילא ממנו אבא (מ"מ). ז. מאבא ילאו כל פרטופי האגילות צמוד כולם צחכמה עשית, ועי' צפ' נח דף עד כי שם הארכנו (מ"מ). ט. פי' אבא הוליא אמא (מ"מ).

א. עטרת היסוד דו"א (מ"מ, ע"מ שער א' ענף ה'). עי' ע"מ שער כה פתח א' שיש צ' עטרות של צ' יסודות. ב. כמו שנקב המדה שהיין יוצא משם ונשפך ממנו לחוץ הוא נקרא ראש הכלי והמדה אף כן לפי שהצדיק הוא נקב הגוף וממנו נשפך הכל מהגוף נקרא ראש כמ"ס צרכות לראש צדיק והוא מצוהר (ד"א). עי' שעה"ק סג ע"ד (לש"ו). ג. פי' כמו דבר אחר, ור"ל צדיק בעלמנו נקרא ראש שממנו יוצאים הארות למלכות ולצ"ע (מ"מ). ד. פירש ז"ח הגם שלא עשה שום מצוה רק ששמר הצדיק היה לצד עכו"ל כולו נקרא צדיק מראשו

פרשת ויצא יעקב

קסב ע"א²

ספר הזהר

תרגום

המשיך והוציא ה', האם העליונה שמשקה את הכל. מזה יצא ו', הסוד של שש שאוחז את כל הצדדים, שהוא מקל לבנה לח ולזו וערמון. שתי הזרועות שאוחזות בו, אלו יוצאות ואוחזות בה"א התחתונה, לחבר המשכן יחד ולהיות אחד. ואז שלש עשרה מדות נהיו אחת. והלבן נחקק על הצבעים ועולה על הצבעים כולם. זהו שכתוב "מחשוף הלבן", ואז נקרא "ה' אחד ושמו אחד". ואז "ה' רועי לא אחסר", וכתוב "בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'".

אמא עלאה דאשקי לכלא¹ מהאי נפיק ו' רזא דשית¹ דאחיד לכל סטרינ¹ דאיהו מקל לבנה לחי ולזוי וערמוני¹ תרין דרועיני¹ דאחידן ביה¹ אלין נפקיי¹ ואחידו בה"א תתאה¹ לחברא משכנא כחד ולמהוי חדי כדין תליסר מכילן הוו חדי¹ וחורא אתגליף על גווינן וסליק על גווינן כלתו הה"ד (בראשית ל לז) מחשוף הלבן וכדין אקרי (זכריה יד ט) יהו"ה אחד ושמו אחד וכדין (תהלים כג א) יהו"ה רועי לא אחסר וכתוב (שם ב) בנאות דשא ירביצני על מי מנחות ינהלני נפשי ישובב וגו'.

ויקח לו יעקב, בירר לו לחלקו ולגורלו, "מקל לבנה לח", צד ימין, גוון לבן, לח, הוא צד של המים, ולזו, זה צד של השמאל, אדום כורד, וערמון, כלול זה בזה, וכולם אוחז יחד, הימין הלבן בצבעו ועולה בהם, שכתוב "מחשוף הלבן", שאף על גב שאוחז לשני הצדדים, לוקח (נוטה) חלקו לצד ימין, ונחקק בכולם, בצד זה ובצד זה, אז נקרא גבר שלם, שלם בכל. מה כתוב אחרי, "והיה בכל יחס הצאן המקושרות ושם יעקב את המקלות" וגו'.

ויקח לו יעקב (בראשית ל לז) בריר ליה לחולקיה לערביה מקל לבנה לח סטרא דימינא גוון חורר לח סטרא איהו דמים ולזו דא סטרא דשמאלא סומקא כוורדא וערמון כליל דא בדא וכלתו אחיד ימינא חורא בגוויניה¹ וסלקא בהו דכתיב (שם) מחשוף הלבן¹ דאף על גב דאחיד לתרין סטרינן נטל |נ"א נטה| חולקיה לסטר ימינא¹ ואגליף בכלא בהאי סטרא ובהאי סטרא כדין אקרי גבר שלים שלים בכלא מה כתיב בתריה (שם מא) והיה בכל יחס הצאן המקשרות ושם יעקב את המקלות וגו'.

סתר הסתרים לחכמי לב נמסר, בתוך מחנות עליונים קדושים יש מדרגות עליונות אלו על אלו, אלו פנימיים ואלו לבחוץ. אלו הפנימיים מתחברים במלך הקדוש, ומתחברים בישראל, בנים קדושים להקדוש ברוך הוא, ואלו נקראות הצאן המקושרות. מחנות של אלו מקושרות, מעלה ומטה. בשעה שהתשוקה שלהם לגבי הזהר העליון שלמעלה, עמוד האמצעי, יעקב השלם לקח אותם המקלות, תפילין של ראש, ברהטים, מקום ומושב, להנחת התפילין. ומכאן לוקחים אור וזיו כל החיילות ומחנות העליונים, אלו שמתקשרים למעלה ומתקשרים למטה.

סתר א דסתרין לחכמי לבא אתמסר בנו משריין עלאין קדישין |אית דרגין עלאין| אלין על אלין פנימאין ואלין לבר אינון פנימאין מתקשרין במלכא קדישא ומתקשרין בישראל בנין קדישין לקודשא בריך הוא ואלין אקרון הצאן המקשרות משריין דאינון מקשרות עילא ותתא בשעתא דתיאובתא דלהון לגבי זוהרא עלאה דלעילא עמודא דאמצעייתא יעקב שלימא נטל אינון מקלות תפלין דרישא¹ ברהטים אתר ודוכתא¹ לדיורי תפילין ומהכא נטלי נהורא |וזיווא| כל חילין ומשריין עלאין אינון דמתקשרן לעילא ומתקשרן לתתא.

כיון שאלו לוקחים מתוך הרהטים שקתות המים, אז אלו היו מקורות ונביעות להוריד למטה ולתת לכולם. ולכן הפריש יעקב בין המדרגות העליונות הקדושות למדרגות האחרות של שאר העמים, כמו שנאמר "וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן עדרים אפריש ליה".

כיון דאינון נטלין מגו רהטין שקתות המים כדין אינון הוו מקורין ומבועין לנחתא לתתא ולמיהב לכולא ובגין כך אפריש יעקב בין דרגין עלאין קדישין לדרגין אחרגין דשאר עממין כמה דאת אמר (שם מ) וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן עדרים אפריש ליה.

מאיר הזהר

למעלה בא"א והס סוד י"ג מדות כמ"ס צתפלת ר' נחויאל בן הקנה ומתפשטים לת"ת ומלכות, ופי' מורי ז"ל דמתמן אשתרשו ו' סטרינן דדכר ונוק', וי"ג מדות הם ג' הויר"ת: ג' יודי"ן וג' ווי"ן לת"ת, וו' ההי"ן הם לנוק', ומזל הי"ג כוללם, הרי י"ג. נמצא כי י"ג מכילין הם סוד שורש וו"ן, וכשהם מתחברין, הי"ג מכילין מחוברים. ומי"ס בשמות דף ו' כי בינה נקרא מולא וכן יסוד, צפסוק ויזכור אלהים את רחל הוא מזל ה' ולא מזל הי"ג, שמוזל ה' הוא בינה דחכמה ויסוד דכתר, ושניהם תיקון א', זהו כוונת הרש"י דמולא בינה או יסוד (וזהו הרקיע). פי' י"ג מדות של רחמים נמשכו עד המלכות והאירו צה (מ"מ). כג. פי' שהסוד גבור על כולם וכל הספי' אוחז אותם החסד וגללים צו (מ"מ). כג. שר"ל שהסוד גובר על כולם (מ"מ). כד. פי' אע"פ שהת"ת כולל חו"ג עכ"ז נוטה הוא לזד החסד כנודע והיסוד נוטה לזד הגבורות (מ"מ). כה. פי' הם המוחין דז"א שנק' תפילין שילאו צסוד אור מקיף צמלז דז"א (מ"מ). כו. פי' רהטים הם נה"י דאימא שהם כלים של המוחין הם צמים של התפילין (מ"מ).

ט. פי' בינה משפעת לזו"ן ולצ"ע (מ"מ). י. יש לדקדק שלא קאמר נפק שמורה על פועל עבר אלא נפיק יוצא ולעולם יוצא דהיינו חידוש ו"ק מצביה לעולם וכו' אמנם אית דגרסי נחית ויש לדקדק עוד למה לא אמר נפיק כאיך וי"ל לפי שהבינה נעלמת צהעלם ג' ראשונות משונות כא' ואין כן ו"ק שהם נגלות (אור יקר). יא. פי' מצביה ילא ז"א שכולל ו"ק (מ"מ). יב. פי' בין בינה ומלכות (מ"מ). יג. חסד (מ"מ). יד. גבורה (מ"מ). טו. ת"ת (מ"מ). טז. היינו התפשטותם (מ"מ). ז. היינו כללותם (מ"מ). יח. צסוד החיזוק, צסוד לפוינת מערבית מערבית דרומית וכו' וע"י כך קשר הת"ת עם המלכות צסוד זכר ונקבה צראס ויקרא את שמש יחד אור יקר). יט. פי' מלכות שהיא בין צ' דרועין (מ"מ). כ. הם צ' יחודים הא' לחצר הו"ה אחד לעלמו, ושמו אחד לעלמו, והצ' הוא ושמו אחד, ואל שניהם דקדק צאומרו לחצר משכנא כחד, היינו יחד שמע ישראל ויחד צרוך שם צבוד כל א' לעלמו, ולמהוי חד" והיינו סוד העמידה, והיחוד הוא ושמו אחד (אור יקר). כא. זו"ן שרשם

זהר

ותיאובתא דתרווייהו כחדא בדבוקא חד דלא מתפרשן ועל דא לא
אצטרין למתבע עלה

א"ל ובזמנא דגלותא לאו הכי א"ל זרעו כתיב ולא אויבו אימתי
נפיק כד נוקבא בדבוקא חד עם דכורא ואי תימא (תהלים
לז כה) לא ראיתי צדיק נעזב בזמנא דגלותא מאי היא אלא הא
אחיד לעילא ולא נעזב לעלמין בזמנא אחרא לא נעזב מנוקבא
אחיד לעילא ואחיד לתתא אחיד לעילא^א בזמנא דגלותא בזמנא
אחרא אחיד לתרין סטרין לעילא ותתא^ב ולעולם אינו נעזב

כתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים דא
צדיק ואף על גב דאתמר ברקיע השמים אלא ברקיע
השמים ודאי דאיהו סיומא דגופא תא חזי תרין רקיעין אינון^א
ואינון שירותא וסיומא דא כגוונא דא |שירותא| רקיעא תמינאה^א
ביה שקיעין כל ככביא^ב זעירין ורברבין^ב ודא הוא רקיעא עלאה
סתימאה דקאים כלא ומניה נפיק כלא ואיהו תמינאה מתתא
לעילא^א והוא שירותא לאפקא מניה כלא כך איהו רקיעא תמינאה^ב
מעילא ותתא^ב דביה שקיעין כל ככביא^א כל נהורין^א ובוצינין^א
והוא נטיל כלא ודא סיומא דכלא כמה דההוא רקיעא תמינאה
דאיהו שירותא דכלא תליין ביה כל נהורין |ונטיל לון| ומניה נפקי
הכי נמי האי איהו רקיעא תמינאה תליין ביה כל נהורין ונטיל לון
ומניה נפקו לכלהו עלמין

שירותא וסיומא כגוונא חד קיימי ועל דא איהו נהר דנגיד
ונפיק ולא פסקי מימיו לעלמין כלא למהוי סיומא
כשירותא ובגין כך (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע
השמים ולמה להאיר על הארץ ואף על גב דאתמר כלא כגוונא
חדא קיימי ודא הוא ברירא דמלה מה בין האי להאי אלא דא
אוקים וזן לעלמא עלאה^א דאיהו ביה^ב ולכל אינון סטרין עלאין
ודא אוקים וזן לעלמא תתאה ולכל אינון סטרין תתאין^ב ואי תימא
עלמא דלעילא מאן איהו והא (איהו) [ההוא] רקיעא תמינאה
עלאה סתימאה עלמא דלעילא איהו והכי אקרי דהא תרין עלמין

ותשווקת שניהם יחד בדבוק אחד, שאין נפרדים, ולכן
לא צריך לתבוע אותה.

אמר לו, ובזמן הגלות לא כך. אמר לו, כתוב "זרעו",
ואינו. מתי יוצא, כשהנקבה בדבוק אחד עם
הזכר. ואם תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב, בזמן של
הגלות מה היא, אלא זה אחוז למעלה ולא נעזב
לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקבה, אחוז למעלה
ואחוז למטה. אחוז למעלה, בזמן של הגלות, בזמן
אחר אחוז את שני הצדדים, למעלה ולמטה, ולעולם
אינו נעזב.

כתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים", זה צדיק.
ואף על גב שנאמר "ברקיע השמים", אלא
ברקיע השמים ודאי, שהוא סיומ הגוף. בא וראה, שני
רקיעים הם, והם הראשית והסיומ, זה כדוגמת זה.
ראשית הרקיע השמיני בו שקועים כל הכוכבים,
קטנים וגדולים, וזהו הרקיע העליון הנסתר שמקיים
הכל, וממנו יוצא הכל, והוא השמיני ממטה למעלה,
והוא הראשית להוציא ממנו הכל. כך הוא הרקיע
השמיני ממעלה למטה, שבו שקועים כל הכוכבים, כל
האורות והמאורות, והוא נוטל את הכל, וזה הסיומ
של הכל. כמו שאותו הרקיע השמיני, שהוא ראשית
הכל, תלויים בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו
יוצאים, כך גם זה, אותו רקיע השמיני תלויים בו כל
האורות ונוטל אותם, וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיומ עומדים כצורה אחד, ועל כן הוא
הנהר ששופע ויוצא ולא נפסקים מימיו
לעולמים, הכל שיהיה הסיומ כמו הראשית, ולכן
"ויתן אותם אלהים ברקיע השמים", ולמה, "להאיר
על הארץ". ואף על גב שנאמר, הכל עומדים כצורה
אחד, וזהו ברירא הדבר. מה בין זה לזה. אלא זה
מקיים וזן את העולם העליון שהוא בו, ואת כל
אותם הצדדים העליונים, וזה מקיים וזן את העולם
התחתון ואת כל אותם הצדדים התחתונים. ואם
תאמר, העולם שלמעלה מי הוא, והרי (הוא) אותו
הרקיע השמיני העליון הנסתר הוא העולם שלמעלה,

מאיר הזהר

כוכבים (מ"מ). היינו הספי' כדאי' צפ' צפקודי ל"צ שהם אחוים ונתלים ממנה
א"י שקיעין רמז לו"ק שנתוכס שהם שרשים לו"ק (נ"א). 1. נה"י שהם בני זנים
רברבין חג"ת אבות לאלו הנק' זעירין. א"י זעירין בעל הדין שהם גה"ס רברבין
חתמניי שהם בעלי הרחמים ונקרא רברבין שמת טובה מרובה. ז"ח (נ"א).
2. פי מהמלכות עד הבינה, נמצאת הבינה שמינית (מ"מ). 3. יסוד דו"א
(מ"מ). 4. כשמתחילים מתכמה דו"א, שכתר אינו מהמנין, ומהתכמה עד יסוד
הוא שמיני (מ"מ). 5. פי ה' חסדים יורדים מיסוד דאימא ליסוד דו"א (מ"מ).
6. פי הם הגבורות שהם מאירים בסוד טובה תוכחת מגולה (מ"מ). 7. פי
הם ה"ק שנכללים בו כבודע (מ"מ). 8. ז"א (מ"מ). 9. פי שיסוד דאימא
במחך ת"ת דו"א (מ"מ). 10. פי ו"ק דמלכות ומפני שרצה לומר בקיפא "ולכל
אינון סטרין תתאין", קרי לו"ק דמלכות "סטרין עלאין". א"י י"ל "לעלמא
עילאה" הם חז"ד דו"א, שיקר אימא היא חז"ד דו"א, ומ"ש "לכל סטרין

א. צלחה, וזה צלחות, שאז רחל יורדת לקדש הקדשים דצריאה (רמ"ז). 3. צין
אחר חזות שלאה תופסת כל אורח זעיר (רמ"ז). 4. היינו הבינה והיסוד הבי'
היא שרותא שהיא גלתה את הו"ק שהיו נעלמות במחך התכמה והוא שירותא לאפקא
כו' והיסוד סיומא דו"ק (נ"א). 7. רקיע עליון הוא יסוד בינה סוכת שלום, והוא
שמיני מלמטה למעלה, והתחתון הוא יסוד ז"א. ומשום דקתם רקיע השמים הוא
יסוד אמא שהוא מתפשט על ז"א, משום הכי עכשיו שרצה לפרשו על יסוד ז"א,
לכן אמר לעיל "ואע"ג דאתמר ברקיע השמיני", פי' שהוא רקיע שעל השמים, אלא
ברקיע השמים ודאי וכו', ר"ל רקיע של השמים ענמן, דהיינו עד המרום שהן מן
רקיעין (רמ"ז). הרקיעים הם נקראים ספי' כנו' פי' תרומה וכשתמנה הרקיעים
מלמעלה למטה מהתכמה או מהדעת יצא היסוד שמיני וכשאתה מונה מלמטה
למעלה מהמ' יצא הבינה להיות שמיני וז"ש רקיעא תמינאה דהיינו הבי' ממטה
למעלה וז"ש דא כגוונא דא כל זה ח' זה ח' (נ"א). 8. פי החסדים שנקראים

פרשת ויצא יעקב

קסב ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

וכך נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו שנתבאר, אלא הוא עולם עליון, וכל אותם שיוצאים ממנו נקראים על שמו, ואותם שיוצאים מן העולם התחתון נקראים על שמו. וכל זה וזה הכל אחד, ברוך הוא לעולם ולעולמי עולמים.

בא וראה, "ישבעו עצי ה' ארזי לבנון אשר נטע", מי הלבנון, הרי פרשוהו ונתבאר. הפסוק הזה "אשר שם ציפורים יקננו" חסידה ברושים ביתה, "אשר שם ציפורים יקננו", באיזה מקום, בלבנון. ואלו הן שתי הציפורים שאמרנו בכמה מקומות,

נינהו כמה דאתמר אלא איהו עלמא עלאה וכל אינון דנפקי מניה על שמיה אקרון [ואינון דנפקי מעלמא תתאה על שמיה אקרון] וכל האי והאי כלא חד בריך הוא לעלם ולעלמי עלמין

תא חזי (תהלים קד טז) ישבעו עצי יהו"ה ארזי לבנון אשר נטע מאן לבנון^ט הא אוקמוה ואתמר האי קרא (שם יז) אשר שם צפרים יקננו^י חסידה ברושים ביתה אשר שם צפרים יקננו באן אתר בלבנון ואלין אינון תרין צפרים^י דקאמרן בכמה אתר

סתרי תורה

עדרים הפריד לו לעצמו, שלא יהיה לו חלק בשאר האומות. וכמו שהפריש לו מדרגות האמונה למעלה לחלקו ולגורלו, כך צריך להפריש מדרגות של מחנות קדושים למטה, לקשר אותם עמו באלו ההיכלות של המלכה. וכולם רשומים בסימן של המלך העליון, כמו שישראל רשומים למטה בין כל שאר האומות, אף מדרגות של מחנות עליונים רשומים הם לחלקו של הקדוש ברוך הוא בין כל שאר החיילות ומחנות עליונים.

ועל זה בירר יעקב את אלו לחלקו וגורלו, רשומים לחלק (בסוד) של האמונה. (לכן כתוב "כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו". יה עליון הוא, בירר חלקו וגורלו סוד האמונה). כמו כן כאן הקדוש ברוך הוא בירר לו מכל שאר צבאות ומחנות של העולם. ומחנות עליונים נפרדים אלו מאלו, בשעה שזוהר של אש בהארת השכינה מתגלה, כל המדרגות האחרות האלו מתביישות ומתכסות מהזוהר ההוא, ולא יכלו להתקרב אליו.

וכל אלו התקונים (מדרגות) הקדושים, שהם תיקון שלו, בשעה שמתגלה הזוהר ההוא, מיד שמחים ועולים להתקרב עמו ולהתקשר אצלו, והוא נתקן בהם, וסתר זה "והיה העטופים ללבן והקשורים ליעקב". וצריך לברר ולהבדיל מדרגות קדושות (לחלקו) שחלקו מאלו המדרגות של שאר העמים, ובכולם צריך יעקב הקדוש (בכור של הקדוש ברוך הוא, להתקרב), ועל זה הקדוש ברוך הוא כתב בתורה, אמונה שלו, בתוך צדדי (ס"א סתרי) מילים אלו, אשרי חלקו.

לגרמיה דלא יהא ליה חולק בשאר עממין כמה דאפריש ליה דרגי דמהימנותא לעילא^י לחולקיה ועדביה הכי אצטריך לאפרשא דרגין דמשריין קדישין לתתא לקשרא לון בהדיה באינון היכלין דמטרוניתא וכלהו רשימין ברשימו דמלכא עלאה כמה דישראל רשימין לתתא בין כל שאר עממין אופ דרגין דמשריין עלאין רשימין אינון לחולקיה לקודשא בריך הוא בין כל שאר חילין ומשריין עלאין

ועל דא בריר יעקב | אינון | לחולקיה ועדביה | רשימין לחולקא | (ברוא) דמהימנותא | נ"א ובגין כך כתיב (תהלים קלה ד) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו יה עלאה איהו בריר חולקיה ועדביה רוא דמהימנותא | אופ הכי קודשא בריך הוא בריר ליה מכל שאר חילין | ומשריין דעלמא ומשריין עלאין מתפרשאן אלין מאלין בשעתא דזהרא דנורא | בנהירו | (בבהירו) דשכינתא אתגליא כל אינון דרגין אחרנין אתכספון^י ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלו לקרבא לגביה

וכל אינון תקונין | נ"א דרגין | קדישין | דאינון | תקונא דיליה בשעתא דאתגליא ההוא זהרא מיד הדאן וסלקן לאתקרבא בהדיה ולאיתקשרא לגביה ואיהו בהו אתתקנת וסתרא דא (בראשית ל מב) והיה העטופים ללבן^י והקשורים ליעקב ואצטריך^י לברכא^י ולאיתפרשא דרגין קדישין דחולקיה^י מאינון דרגין דשאר עמין ובכלא אצטריך יעקב קדישא | נ"א בוכרא דקודשא בריך הוא לאתקרבא | ועל דא קודשא בריך הוא כתיב באורייתא מהימנותא דיליה בגו סטרי | נ"א סתרי | מלין אלין זכאה חולקיה

מאיר הזהר

עילאין" הם ו"ק דז"א. א"י לעלמא עלאה" מלכות, "ולכל סטריין עילאין" ז"ע (מ"מ). **טו.** פי' אבא נקרא לבנון (מ"מ). **יז.** ע"י שער הקלי' ז' ומאמרי רש"י פ' ויחי [טו ע"ד] (דע"ה ח"ג סג ע"ג), והוא מכיוון שיש כנגדו בקלי' צמקוס לבן, שמי צנות (ע"מ שער הקלי' פרק ז'). ז"ל השער מאמרי רש"י: ושני מוחין דקליפה דנוקבא דז"א דאלילות הם נקראים שמי נפריים וכו' ודע כי כל המוחין שיש בעול' הצריאה והיעירה והעשיה בין צאצא בין צאימא בין צו"א בין צנוקציה נקרא'י שמים נשים וזנות הנו' צפ' אחרי מות ד"ס ע"ג ולפי שג' עולמות אלו הם עולמות של הנקבה אבל תרין מוחין דקליפה דנוקבא דאלילות נקראים שמים

נפריים כנו'. **יט.** פי' הם לאה ורחל ו"ש לקמן אבל אלין עילאין ונפקין מן לבנון דאיהו לעילא ורחל דמלה ולבן שמי צנות (מ"מ). **יט.** פי' הם הספירות דז"א, שיעקב מרכבה לז"א (מ"מ). **כ.** פי' בשעה שמתגלית צהיקות וצהירות השכינה הנקרא ויהרא דנורא (מ"מ). **כא.** פי' ספירות הקלי' אין להם שום יניקה מהארץ המלכות, ואינם יכולים לקרב אליה (מ"מ). **כב.** פי' הדרגין של הקלי' שהם עטופים מאותה הארץ הם לבן שהוא ג"כ קלי' (מ"מ). **כג.** ז' צמי' אלו של לאה ורחל המה מולדות של לבן שהוא צמינת הלבן העליון, שהוא אבא עלאה (ע"מ שער למ פרק ג'). **כד.** לצררא (דפ"ו). **כה.** לחולקיה (דפ"ו).

תרגום

ספר הזהר

ומאלו נפרדות כמה ציפורים אחרות. אבל אלו עליונות, ויוצאות מן לבנון שהוא (סתום) למעלה, וסוד הדבר "וללבן שתי בנות" וגו'. "חסידה ברושים ביתה" (זו לאה), באותם ששה בני עליונים, ששת צדי העולם, כמו שנתבאר. למה נקרא חסידה, אלא העולם העליון הזה, אף על גב שהוא נקבה, קוראים לו זכר, שכאשר מתפשט, כל טוב וכל האור יוצא ממנו. ומשום שהיא חסידה, יוצא (משם) ממנה חסד, שהוא האור הראשון, שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור".

ומאלו אתפרשן כמה צפרין אחרנין^א אבל אלין עלאין ונפקין מלבנון דאיהו | נ"א סתימאה | לעילא ורזא דמלה וללבן שתי בנות | וגו' |^ב חסידה^ג ברושים ביתה | נ"א דא לאה | באינון שית בנין עלאין שית סטרין דעלמא כמה דאתמר אמאי אקרי חסידה אלא האי עלמא עלאה אף על גב דנוקבא [איהי] קרינן לה | דכר | דכר אתפשט כלי טיבו^ד וכל נהירו^ה מניה נפיק^ו ובגיין כך (נפיק מתמן) [דאיהי חסידה^ז נפיק מינה] חס"ד דאיהו נהורא קדמאה דכתיב (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור

ועל זה "ברושים ביתה", "ברושים" אל תקרי ברושים אלא בראשים, שהרי העולם האחר בתחתונים ביתה, והיא בית הדין של העולם, ולפעמים נקרא דוגמת למעלה בכל אותם השמות. ועל המקום הזה כתוב, "וינחם ה' ויתעצב אל לבו", "חרון אף ה'", שהרי במקום הזה תלוי, שהרי כל מה שלמעלה, הכל הוא באור חיים לכל הצדדים, ועל זה שנינו, אין עצבות לפני המקום, בדיוק לפני, ועל זה כתוב "עבדו את ה' בשמחה באו לפני ברננה". "עבדו את ה' בשמחה" כנגד העולם העליון. "באו לפני ברננה" כנגד העולם התחתון. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא, לכן כתוב "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בה" מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויכחשו" וגו'.

ועל דא ברושים ביתה^ח ברושים אל תקרי ברושים אלא בראשים^ט דהא עלמא אחרא בתתאין ביתה ואיהי בי דינא דעלמא ולזמנין אקרי כגוונא דלעילא בכל אינון שמהן^י ועל אתר דא כתיב (שם ו ו) וינחם יהו"ה ויתעצב אל לבו^{יא} חרון אף יהו"ה דהא באתר דא תליא דהא כל מה דלעילא כלא איהו בנהירו חייין לכל סטריין^{יב} ועל דא תנינן אין עצבות לפני המקום לפני דייקא^{יג} ועל דא כתיב (תהלים ק ב) עבדו את יהו"ה בשמחה באו לפני ברננה עבדו את יהו"ה בשמחה לקביל עלמא עלאה^{יד} באו לפני ברננה לקביל עלמא תתאה^{יז} זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי בגין כך כתיב (דברים לג כט) אשריך ישראל מי כמוך עם נושע ביהו"ה מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויכחשו וגו'

"ויצג" את המקלות אשר פצל ברהטים" וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, "אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא". "אם חכמת חכמת לך", בא וראה, אוי לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה, וכשהם משגיחים בה, משום שאין להם שכל, דברי התורה דומים בעיניהם כאלו כולם דברי ריקנות ואין בהם תועלת, והכל משום שהם ריקנים

ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו' (בראשית ל לח) פתח רבי אלעזר ואמר (משלי ט יב) אם חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא אם חכמת חכמת לך תא חזי ווי לאינון חייבי עלמא דלא ידעין ולא משגיחין במלי דאורייתא וכד אינון משגיחין בה בגין דלית לון סכלתנו מלין דאורייתא דמיין בעינייהו כאילו כלהו

מאיר הזהר

יזהר חסידות בעשרת ימי משונה, ואף אם לא ינהוג כך בחסידות ההוא אח"כ, והטעם לזה לפי כי צינים האלה אל מלך יושב על כסא רחמים ומתנהג בחסידות, וכן עשרת ימי משונה מלויים צבינה הנק' חסידה וכו' ע"ש בספר חמדת ימים דף קנו (מ"מ). **ט.** וא"ת מי הכניסנו בדומק זה, אשיבך לשון ברושים, וז"ש וע"ד ברושים ביתה אל תקרי ברושים אלא בראשים ואין זה זודק במלכות (אור יקר). **י.** פי' ו"ק דז"א כמ"ש לעיל באינון שית בנין עילאין שית סטרין דעלמא (מ"מ). **יא.** אמנם שם חסידה צלי ספק לא נאמר אלא על הצינה דפי', כי עיקר פעולות מדה זו דין (אור יקר). **יב.** וקשיא ליה, כי למה לא נאמר שיהיו שמות אלו צבינה ג"כ, כי כמו שהיא נקראת חסידה ע"ש חסד היוצאה ממנה, תקרא חרון אף ע"ש הגבורה היוצאת ממנה, וא"כ אין הכרח מענין אומרו שהמלכות צית דינא, שגם הצינה כיוצא בה, לזה אמר שאין הדבר כן (אור יקר). **יג.** שאפילו מה שהצינה משפעת בגבורה הוא חיים ואור (אור יקר). **יד.** פי' צבינה שהיא קודם הת"ת (אור יקר). פי' שמקום היא מלכות כמ"ש לעיל ויפגע במקום, ולפני הוא ז"א ושם אין עצבות ח"ו (מ"מ). **טו.** שהיא עד היסוד שהכל רחמים ושמהם (נ"א). **טז.** שהוא לפניו של שם ההוי' שצריך נגות ושייך למתקא על דרך שהלויים ממתקי' הדינין בשיר. ובשל"ה פרשה ויש פסוק ויהי ה' את יוסף מהפך הגירסא מחמת קושי וגריס בשמחה

א. הם צ' צפרין הנו' צפ' יומי, שהם חו"צ דנוק' דנוגה, וז"ל הרב: דע כי לאה היא מן החמה ולמעלה, ורחל היא מהחמה ולמטה. חלפה היא אחורי לאה, וצלה היא אחורי רחל, ואלו הם נקדושה. ויש פסוק א' אחורי זלפה, ויפור הצ' אחורי צלה. ויש לילית צסוף נהי"ם דרחל. וצ' ציפורין הם חו"צ דנוק' דנוגה, וצ' אנשים מרגלים הם חו"צ דדכורא דנוגה, ויש אדם קדמאה נגד לילית, וצ' צפרין הם צפ' יומי וצפ' יואל, כסוד אשר שם צפריים יקנונו, וכסוד וללצן צ' צנות, כי כנגדו יש ג"כ בקל' במקום וללצן צ' צנות, והם צ' צפרין הנו' (מ"מ). **ב.** לאה ורחל מכונות "צפריים". עי' הק' תיקון צ' ע"א, אבל צ' מוסין חו"צ דנוק' דקל' דעולמות צ"ע נקראים צ' נשים זונות, ונכללים בהם "צני האלהים" הרי הם חו"צ דז"א דקל'. עי' שער הקל' פרק צ' ומאמר רש"י יומי (דע"ה ח"ב סג ע"א). **ג.** הוה ס"ד לפרשו במלכות (אור יקר). **ד.** נמחק באור יקר. **ה.** חסידים (מ"מ). **ו.** היינו חסד הנקרא טוב, עם כללות כל המדות זה מינייה נפקי, וע"ש כך תקרא צלשון נקבה, ומאי דהוה נמי ינחא לך לשון חסידה במלכות מפני שמקבלת מחסד (אור יקר). הגבורות (מ"מ). **ז.** פי' שנתגלו מיסוד דאימא (מ"מ). **ח.** פי' עניינה חסד מנד עזמה נפקא מתמן חסד דאיהו נהורא קדמאה דכתיב ויאמר וגו', ועל שם שפתיחת רחמה הוא חסד אור ראשון, לכך תקרא היא חסידה שמדתה חסד (אור יקר). צינה, עי' רמ"ק בספ' עבודת

פרשת ויצא יעקב

קסג ע"א²

ספר הזהר

תרגום

מדעת ושכל. שהרי כל דברי התורה, כולם דברים עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר שכתוב בה, "יקרה היא מפנינים" "וכל חפצים לא ישוו בה" (בתורה), וכל אותם הטפשים אטומי הלב, כשוראים דברי תורה, לא די להם שלא יודעים, אלא שהם אומרים שהם דברים פגומים, דברים שאין בהם תועלת. אוי להם כשהקב"ה יתבע מהם את עלבון התורה, ויעשו עונש שמורדים ברבונם.

מלי ריקניא ולית בהו תועלתא וכלא בגין דאינון ריקנין מדעתא וסכלתנו דהא כל מילי דאורייתא כלהו מלין עלאין ויקירין וכל מלה ומלה כתיב בה (שם ג טו) יקרה היא מפנינים (שם ח יא) וכל חפצים לא ישוו בה (באורייתא) וכל אינון טפשין אטימין דלכא כד חמאן מלי דאורייתא לא די לון דלא ידעי אלא דאינון אמרי דאינהו מלין פגימין מלי דלית בהו תועלתא ווי לון כד יתבע לון קב"ה עלבונא דאורייתא ויתענשו עונשא דמרדי במאריהון

מה כתוב בתורה, "כי לא דבר רק הוא מכם", ואם הוא רק, הוא מכם, שהרי כל התורה מלאה מכל אבנים טובות ומרגליות יקרות מכל הטובות של העולם, כמו שנאמר "וכל חפצים לא ישוו בה", ואיך יאמרו שהיא ריקה. ושלמה המלך אמר, "אם חכמת חכמת לך", שכאשר יתחכם אדם בתורה, זוהי תועלת לו, שהרי בתורה לא יכול להוסיף אפילו אות אחת. "ולצת לבדך תשא", שהרי התורה לא יגרע כלום מהשבח שלה, והליצנות היא שלו, ונשאת בו להאביד אותו מן העולם הזה ומן העולם הבא.

מה כתיב באורייתא (דברים לב מז) כי לא דבר רק הוא מכם ואי איהו רק מכם איהו דהא אורייתא כלא מלייא מכל אבנין טביין ומרגלאן יקירין מכל טביין דעלמא כמה דאת אמר וכל חפצים לא ישוו בה והיך יימרון דאיהי ריקניא ושלמה מלכא אמר אם חכמת חכמת לך דכד יתחכם בר נש באורייתא תועלתא דיליה" איהו דהא באורייתא לא יכיל לאוספא אפילו את אחת ולצת לבדך תשא" דהא אורייתא לא יגרע [משבחהא] (משבחה) כלום וליצנותא דיליה איהו ואשתאר ביה לאובדא ליה מהאי עלמא ומעלמא דאתי

בא וראה, כאשר האותיות העליונות כולן מתחברות בדרגה הזו, הסוף של כל הדרגות הקדושות העליונות, ומתמלאת מהם ומתברכת מן העולם העליון, אז הדרגה הזו עומדת להשקות את כל העדרים, כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד ואחד נשקה מדין ורחמים. בא וראה מה כתוב, "ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים" וגו', שיעקב רצה לתקן תפלת ערבית, ולהאיר ללבנה ולהשקות ולברך אותה מכל הצדדים, שכתוב "ויצג את המקלות", אלו דינים וגבורות שיוצאים מן הגבורה שלמעלה. וכאשר יעקב רצה לתקן את הדרגה הזו, סילק את כל אותם הדינים והגבורות ממנה, והקים אותם ברהטים, באותם ארבעת הרהטים שעומדים תחת זו באר חפרוה שרים, שמתמלאת מאותם הנחלים והמעיינות העליונים. משום שכאשר המים יוצאים מהבאר הקדושה הזו, אלו הארבעה נוטלים הכל, ועל כן נקראים הרהטים, ומשם

תא חזי כד אתון עלאין מתחברן כלהו בהאי דרגא סופא דכל דרגין קדישין עלאין ואתמליא מנייהו ואתברכא מעלמא עלאה כדין האי דרגא קיימא לאשקאה לכולהו עדרין כל חד וחד כדקא חזי ליה וכל חד וחד אתשקי מן דינא ורחמי תא חזי מה כתיב (בראשית ל לח) ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים וגו' דיעקב בעא לאתקנא תפלה של ערבית ולאנהרא לסיהרא ולאשקאה ולברכא לה מכל סטרין דכתיב ויצג את המקלות אלין דינין וגבורין דנפקי מגבורה דלעילא² ויעקב כד בעא לאתקנא להאי דרגא סליק לכל אינון דינין וגבורין מינה ואוקים לון ברהטים³ באינון רהטים ארבע דקיימי תחות האי באר חפרוה שרים (במדבר כא יח) דאתמליא מאינון נחלין ומבועין עלאין⁴ בגין דכד נפקין מיין מהאי באר קדישא אלין ארבע נטלי כלא ועל דא אקרין רהטים ומתמן

מאיר הזהר

תוס' כלל והכל זה (נ"א). יט. פירוש אלו המתלוצצים ומלעיגים על דברי חכמים זה אינו (תוספת) [מגדלת] ח"ו זה דהא וכו'. ז"ח (נ"א). כ. ה"ג שבמלכות (מ"מ). כ"א. פי' מהבינה (מ"מ). כ"ב. פי' ארגמן, ור"ל כל הגבורות ירדו לארגמן מהמלכות (מ"מ). כ"ג. פי' ו"ק ונקראים נחלין מנד הארות אימא שבחוס, ומבועין מנד הארות אצא שבחוס, א"י נחלין הם החקדים ומבועין הם הגבורות תשהם מים ונבעים בסוד מ"ן (מ"מ).

דא עלמא תתאה ברעדה דא עלמא עילאה (נ"א). יז. שלפי שלא למדו לא עשו מנזות ומע"ט ועברו עבירות ומנדו במאריהון אפילו שוגג נחשז כמזיד אחר שבמזיד לא עסקו בתורה לכן מה שיעברו נחשז כמזיד (נ"א). יח. כלומר איך אמרת שהתורה מלייא מכל טביין אבנין וכו' והרי כשמעמיק מוסיף תוספת ועייניים שהחכמים מוסיפים ל"א כל אלו התוספת וההידושים הכל הוא בתורה אלא שהוא מתחכם זה להצין דבר ממוך דבר זה תועלתא דיליה כי אין בתורה

תרגום

ספר הזהר

כולם באים לשתות. ואותם דינים וגבורות, כולם עומדים שם לקחת את כל אחד ואחד כראוי לו.

אשר תבאנה הצאן לשתות לנוכח הצאן, אלו כנגד אלו. "ויחמנה", מה זה ויחמנה, שכאשר מתעטרים בדין, מתחממים באותו הדין, והולכים ומשוטטים בעולם, ומְעִיִּינִים בדרכי בני האדם, הן לטוב הן לרע. בא וראה מה כתוב אחריו, "ויחמו הצאן אל המקלות", משום שאותם המקלות היו מתחממים ומשיחים בדיני העולם, ונפקדים עליו, ונדונים אנשים עליהם, כמו שנאמר "בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא" וגו'. (בגזירת מלאכים הדבר ובפקודת קדושים הגזרה וגו').

רבי חייא פתח ואמר, "דבקה נפשי אחרין בי תמכה ימינך", בפסוק הזה יש להסתכל, "דבקה נפשי אחרין", משום שדוד המלך היה מדביק תמיד את נפשו אחרי הקדוש ברוך הוא, ולא חשש לדברים אחרים של העולם, אלא להדביק נפשו ורצונו בו. וכיון שהוא היה נדבק בקדוש ברוך הוא, היה תומך בו ולא עוזב אותו. מכאן שכאשר אדם בא להידבק בקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא אווזו בו ולא עוזב אותו.

דבר אחר, "דבקה נפשי אחרין", להתעטר דרגתו למעלה, שהרי כאשר נדבקה הדרגה היא (שלו ונתברכה, וכשהתגלתה) בדרגות העליונות לעלות אחריה, אז הימין אווזו בה להעלותה ולחברה בחיבור אחד כראוי, כמו שנאמר "ותאחזני ימינך", וכתוב "וימינו תחבקני", ועל זה "בי תמכה ימינך". וכשאוחז בו בקדוש ברוך הוא, אז כתוב "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", והוא יחוד אחד וחיבור אחד. וכשהוא חיבור אחד, אז מתמלאת אותה דרגה שלו ומתברכת. וכשמתמלאים כל אותם הרהטים, מתמלאים לארבעת צדדי העולם, וכל העדרים משקים כל אחד ואחד לצדו.

אתיין כלא למשתיה ואינון דינין וגבורין כלהו קיימי תמן² לנטלא לכל חד וחד כדקא חזי ליה³

אשר תבאנה הצאן לשתות לנוכח הצאן (בראשית ל לח) אלין לקביל אלין⁴ ויחמנה מאי ויחמנה⁵ דכד מתעטרין בדינא מתחממין בההוא דינא ואזלין ושאיין בעלמא ומעייני בארחהון דבני נשא הן לטב הן לביש תא חזי מה כתיב בתריה (שם לט) ויחמו הצאן אל המקלות בגין דאינון מקלות הוו מתחממין ומשיחין בדיני עלמא⁶ ואתפקדן עליה ואתדנו בני נשא עליהו כמה דאת אמר (דניאל ד יד) בגזרת עירין פתגמא ומאמר קדישין שאלתא וגו'

רבי חייא פתח ואמר (תהלים סג ט) דבקה נפשי אחרין בי תמכה ימינך האי קרא אית לאסתכלא ביה⁷ דבקה נפשי אחרין בגין דדוד מלכא הוה מתדבק נפשיה תדיר אבתריה דקב"ה ולא חייש למלין [אחרנין] דעלמא אלא לאתדבקה נפשיה ורעותיה ביה וכיון דאיהו הוה מתדבק בקב"ה⁸ הוה תמין ביה ולא שבקיה מכאן לבר נשי⁹ כד אתא לאתדבקה בקב"ה קב"ה אחיד ביה¹⁰ ולא שביק ליה¹¹

דבר אחר דבקה נפשי אחרין לאתעטרא דרגיה לעילא¹² דהא כד אתדבק ההוא דרגא נ"א דיליה ואתברכא וכד אתמליא בדרגין עלאין לסלקא בתרייהו כדין ימינא אחיד ביה לסלקא ליה ולחברא ליה בחבורא חד כדקא יאות כמה דאת אמר (שם קלט י) ותאחזני ימינך וכתוב (שיר ב ו) וימינו תחבקני ועל דא בי תמכה ימינך וכד אחיד ביה בקב"ה כדין כתיב (שם) שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני ואיהו יחודא חד וחבורא חד וכד איהו חבורא חד כדין אתמליא ההוא דרגא דיליה ואתברכא וכד אתמליין כל אינון רהטין אתמליין לארבע סטרין דעלמא וכלהו עדרייא אשתקין כל חד וחד לסטריה

מאיר הזהר

דקרא עקודים נקודים וטלואים שיש מי שנשפע עליו דין שהוא עקוד וכלוא בצית ויש נקוד בנקידו יסורין שבאים עליו ויש טלואים מלשון טלה שיש להם עושר וטלואים כמ"ש ועשתרות לאנך (נ"א). י. שגורת ההיכלות היא חתימת הפעולות העליונות וגמר בשלום למטה, שמעשיהם קרובים למעשה בני אדם (אור יקר). יא. "דבקה נפשי" משמע שדוד הולך אחריו. "בי תמכה" משמע שאינו יכול ללכת אחריו, אלא שרין ליתמך צימין. לזה חיקן שהם צ' מעלות: הא, שדוד פעל להכליל ענייני העולם אחר העבודה, היינו דבקה נפשי וכו'. והנה ענין זה היה מזד דוד, אמנם אפשר שלא ישיג המעלה מפני סבות, לזה אמר "בי תמכה" (אור יקר). יב. מזד הסק האנושי (אור יקר). יג. פי לאו דוקא דוד אלא כל צ"נ שיהיה דבק צו צודאי דקצ"ה יהיה מומך צו (נ"א). יד. צחק האלהות (אור יקר). טו. עם היומו צן אדם גרוע המעלה העליונה מזד החומר (אור יקר). טז. היינו המלכות שיעטר על היסוד על נח וכו' דהיינו "דבקה נפשי", המלכות הנקראת נפש דוד. אמנם אחריו. ולזה אמר כך מורה, שהם מדרגות זו אחר זו, עוד לא אמר אחריו דבקה נפשי, אלא דבקה נפשי אחריו, משמע שיש דבקות ואח"כ עוד מעלות להמעלות זו אחר זו, ולזה

א. שפע הצינה, שאין כח בתחמונים לשתות ממנה אלא ע"י ד' מדות אלו, שהם דולים השפע העליון, ושם הציג את המקלות שהם הדינים, כדי שיתמחקו שם, ויושפעו לתחמונים כפי צורכס (אור יקר). ב. צד' רהטין אלו (אור יקר). ג. יש שנוטל כולו דין, ויש שנוטל מן הגבורה, ויש שנוטל קצתו דין קצתו רחמים ונוטל מן ה"ת", ויש שנוטל כולו חסד ונוטל מן הימין, ואלו היו במלכות היו מכעירין אותה צדיניה, עתה שהם למעלה שאצבים התחמונים הדינים צמתיקות והמוצה (אור יקר). ד. שיש למטה ג"כ הנהגה נגדיית עליונה, והיינו סוד ההיכלות שהם נגדיים לפסירות כנודע (אור יקר). ה. שהרי המים מנקרים הדינים (אור יקר). ו. שזורך הנהגת העולם צדין, והם צאות לקבל דין, מולאות שם הדין שהם המקלות האלו הנזכרות ומתפשטות בעולם ומנהיגות צדין, ואלו לא היה אלא לדין, היו נוטלות הדין, אמנם נוטלות ג"כ לטב מכל ד' הנהגות העליונות (אור יקר). ז. הם עולם הנפרדים סוד ההיכלות אל המקלות סוד הדינים שצד' הנהגות הנזכרים ואותם ההנהגות העליונות הם עיקר, וכפי השפעתם כך הנהגת התחמונים (אור יקר). ח. צדין להשגחה מתחמונות התחמונות צדין להשיג צעולם (אור יקר). ט. הוא פירוש לסופיה

פרשת ויצא יעקב

קסג ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

וכשבא יעקב לתקן את הדרגה הזו, בירר לו צד הימין שראוי לו, והצד האחר שלא ראוי לו נפרד ממנו, כמו שכתוב "וישת לו עדרים לבדו ולא שתם על צאן לבן", "לבדו", היה לבדו שלא ישתמש בטעויות האחרות [בעבודה זרה] שבצדדים האחרים. אשרי חלקם של ישראל, שעליהם כתוב "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך ובך בחר ה' וגו'".

ובא וראה, יעקב הוא המשובח של האבות והוא כלל כולם. ומשום שהוא הכלל של הכל, לכן הוא עומד להאיר ללבנה, שיעקב הוא עומד לתקן את תפילת ערבית. וכל התקון ההוא הוא כראוי לו. כל אותם הצדדים הקדושים, כולם בתקון, התקין בצדו, והפריד חלקו מחלקם של שאר העמים. אלו הצדדים העליונים הקדושים בקדושה עליונה, ואלו צדדים טמאים בטומאת הטומאה.

והרי בארנו, שכתוב "וישת לו עדרים לבדו", "וישת לו" שתיקן תקונים לאמונה לבדו, כמו שנאמר "ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים". "ולא שתם על צאן לבן", שלא שם חלקו וגורלו עמהם. ועל כן יעקב, שלמות האבות, תיקן סוד האמונה, והפריד חלקו וגורלו מהחלק והגורל של שאר העמים. ועל זה כתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום".

רבי אבא אמר, אשרי חלקם של ישראל, שהם עליונים על העמים עובדי כוכבים ומזלות, משום שדרגתם למעלה, והדרגות של העמים עובדי כוכבים ומזלות למטה. אלו בצד הקדושה, ואלו בצד הטומאה. אלו לימין, ואלו לשמאל. כיון שנחרב בית המקדש מה כתוב, "השיב אחר ימינו מפני אויב", ולכן כתוב "הושיעה ימינך וענני". והשמאל מתגבר והטומאה מתחזקת, עד שיבנה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש ויתקן את העולם על תיקונו, ויחזרו דבריו כראוי, ויעבור צד הטומאה מן העולם. והנה נאמר שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" וגו',

וכר אתה יעקב לאתקנא האי דרגא בריר ליה סטרא דימינא דאתחזי ליה וסטרא אחרא דלא אתחזי ליה אתפרשת מיניה צאן לבן לבדו הוה בלחודוי דלא ישתמש בטעוון אחרנין דבסטרין אחרנין זכאה חולקהון דישאל דעליהו כתיב (דברים יד ב) כי עם קדוש אתה ליהוה אלהיך ובך בחר יהוה [וגו'] (להיות לו לעם סגולה)

ותא חזי יעקב איהו תושבחה דאבהן ואיהו כללא דכלהו ובגין דאיהו כללא דכלא בגין כך איהו קאים לאנהרא לסיהרא דיעקב איהו קאים לאתקנא לתפלת ערבית וכל ההוא תקונא איהו כדקא חזי ליה כל אינון סטרין קדישין^כ כלהו בתקונא אתקין בסטרוי ואפריש חולקיה מחולקא דשאר עמין אלין סטרין |עלאין| קדישין בקדושה עלאה ואלין סטרין מסאבין במסאבו דמסאבותא

והא אוקימנא דכתיב וישת לו עדרים לבדו וישת לו דאתקין תקונין למהימנותא לבדו כמה דאת אמר (דברים יד ב) ובך בחר יהוה להיות לו לעם סגולה מכל העמים וגו' ולא שתם על צאן לבן דלא שוי חולקיה ועדביה עמהון ועל דא יעקב שלימו דאבהן אתקין רזא דמהימנותא ואפריש חולקיה ועדביה מחולקא ועדבא דשאר עמין ועל דא כתיב (שם ד ד) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם חיים כלכם היום

רבי אבא אמר זכאה חולקהון דישאל דאינון עלאין על עמין עכו"ם בגין דדרגא דלהון לעילא ודרגין דעמין עכו"ם לתתא אלין בסטרא דקדושה ואלין בסטרא דמסאבא אלין לימינא ואלין לשמאלא כיון דאתחבר בי מקדשא מה כתיב (איכה ב ג) השיב אחר ימינו מפני אויב ובגין כך כתיב (תהלים ס ז) הושיעה ימינך וענני ושמאלא אתגבר ומסאבא אתתקף עד דיבני קב"ה בי מקדשא ויתקין עלמא על תקונוי ויהדרון מלי^כ כדקא יאות ויתעבר סטרא מסאבא מן עלמא והא אתמר דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו'

מאיר הוזהר

שהיא מאירה מן החמה בצנינות כוודע (אור יקר). כ. לאתקנא תפלת ערבית לטהרה ליינה ולמקשטה כדפי' לעיל (ש"ט). כא. כל אינון סטרין קדישין היינו כללות ההיכלות זה צוה מתקשרים עם המלכות היא מתקנת ומתקשטת צהם צקוד מעשה הטוב העולה מהתחמונים ח"ש כלהו צתיקונא וכללות אחד ואז הת"ת אתקין צסטרוי שהו' נכלל צשיט סטרין דליה ו' קצותיו ונכללים ההיכלות צמלכות ונצדלו מהקליפות חולקא דשאר עמין (ח"ה) (ש"ט). כב. מלין (אור יקר דפ"ו).

אמר שהמעלה הא' שהיא נכרכת ומתדצקת והיינו דצקה, ח"ש כד אמצק ההוא דרגא דליה וכו' (אור יקר). והוה דצקה נפשי שהיא המלי' הנק' נפש דוד ללכת אחרי הת"ת להתייחד עמו. ז"ח (כ"א). יז. יעקב איהו תושבחה דאצנה צמיר שבצבות שכל מטתו שלימה (ש"ט). יח. ואיהו כללא דכלהו. שכן נקרא שמים שכולל אש ומים שכן ח"ג וצגין דאיהו כללא דכלא וכו' כלומר להיות הת"ת קו האמנעי מצריח מן הקצה אל הקצה לו נארה תהלת הייחוד כי הוא הכולל את כולם ולכן איהו קאים לאנהרא לסיהרא (ש"ט). יט. היינו המלכות צעמנה,

תרגום

וּכְתוּב "בלע המות לנצח" וגו'. וישאר הקדוש ברוך הוא לבדו, כמו שכתוב "והאלילים כליל יחלוף", וכתוב "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". הוא לבדו, כמו שכתוב "ואין עמו אל נכר", משום שיכלה כח הטומאה מן העולם, ולא ישאר למעלה ולמטה אלא הקדוש ברוך הוא לבדו, וישראל לעבודתו, עם קדוש. ויקרא קדוש, שכתוב "והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלים", ואז יהיה מלך יחידי למעלה ולמטה, ועם יחידי לעבודתו, כמו שכתוב "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

רבי יצחק ורבי ייסא היו הולכים בדרך. אמר רבי ייסא, הנה שכינה אצלנו, נתעסק בדברי תורה, שכל מי שעוסק בדברי תורה ומשתדל בה, זוכה להמשיך אותה עמו. פתח רבי יצחק ואמר, "חי ה' וברוך צורי וירום אלוהי ישעי", הפסוק הזה הוא סוד. "חי ה'", וכי לא ידענו שהקדוש ברוך הוא נקרא חי, אלא אפילו צדיק גמור, הוא נקרא חי, שהרי חי, צדיק הוא למעלה וצדיק הוא למטה, למעלה הקדוש ברוך הוא נקרא חי, למטה הצדיק נקרא חי, שכתוב "ובניהו בן יהוידע בן איש חי". למה נקרא חי, משום שהוא צדיק, שהרי צדיק נקרא חי, חי העולמים.

"וברוך צורי", הכל אחד, חי וברוך, שלא נפרדים זה מזה, שכאשר מתחברים יחד נקרא באר מים חיים, זה נובע בתוכו וזה מתמלא ממנו. "וירום אלוהי ישעי", זה העולם העליון שהוא רם ונשא, רם על הכל, שהרי ממנו יוצא הכל, (מקור שלא פוסק) וכל הנביעה שנובע למלא הבאר כראוי, ומשם מתברכת להאיר לכל אותם שלמטה, וכשמתמלאת הכל כראוי, אז "וירום אלוהי ישעי".

פתח רבי ייסא ואמר, "לא יגרע מצדיק עינו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו. בא וראה, כשרשעים לא שולטים בעולם ונאבדים ממנו

ספר הזהר

וּכְתִיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וגו' וישתאר קב"ה בלחודוי כמה דכתיב (שם ב יח) והאלילים כליל יחלוף וכתוב (שם יז) ונשגב יהו"ה לבדו ביום ההוא הוא בלחודוי כמה דכתיב (דברים לב יב) ואין עמו אל נכר בגין דישתצי חילא מסאבא מעלמא ולא ישתאר לעילא ותתא אלא קב"ה בלחודוי וישראל לפולחניה⁶ עם קדיש ויתקרי קדיש דכתיב (ישעיה ד ג) והיה הנשאר בציון והנותר בירושלם קדוש יאמר לו כל הכתוב לחיים בירושלם וכדין יהא מלכא (עלמא) יחידאי לעילא ותתא ועמא יחידאי לפולחניה כמה דכתיב (דה"א יז כא) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ

רבי יצחק ורבי ייסא הוו אזלי בארחא אמר רבי ייסא הא שכינתא לגבן נתעסק במלי דאורייתא דכל מאן דעסיק במלי דאורייתא וישתדל בה זכי לאמשכא ליה בהדיה פתח רבי יצחק ואמר (תהלים יח מז) חי יהו"ה וברוך צורי וירום אלהי ישעי האי קרא איהו רזא חי יהו"ה וכי לא ידענא דקב"ה אקרי חי⁷ אלא אפילו צדיק גמור⁸ איהו אקרי חי דהא חי צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא לעילא קב"ה אקרי חי לתתא צדיק אקרי חי דכתיב (ש"ב כג כ) ובניהו בן יהוידע בן איש חי אמאי אקרי חי בגין דאיהו צדיק דהא צדיק חי אקרי חי העולמים⁹

וברוך צורי¹⁰ כלא חד¹¹ חי וברוך¹² דלא מתפרשי¹³ מהדדי דכד מתחברין כחדא אקרי באר מים חיים דא נביע לגו ודא אתמלייא מניה וירום אלהי ישעי דא עלמא עלאה דאיהו רם ונשא רם על כלא [דהא מיניה נפיק כלא]¹⁴ (מקורא דלא פסיק) וכל נביעו דנביע לאתמלייא בירא כדקא יאות ומתמן אתברכא לאנהרא לכל אינון דלתתא וכד אתמלייא כלא כדקא יאות כדין וירום אלהי ישעי

פתח רבי ייסא ואמר (איוב לו ז) לא יגרע מצדיק עינו ואת מלכים לכסא ויושיבם לנצח ויגבהו תא חזי כד חייביא לא שלטין בעלמא¹⁵ ואתאבידו מיניה (בעלמא) כדין צדיק איהו

מאיר הזהר

אבל צא להודיענו מי שהוא צדיק הוא הויה שם שלם, שעד עתה לא שמענו שם זה אלא בת"ת מפני שלמות המדה אמנם עתה נתחדש לנו היסוד נקרא יהו"ה מפני שלמותו ותקונו ומעין זה הוא מלת וברוך צורי (אור יקר). ט. לורי שהוא המלכות מפני חוקפה צדיקה, ברוך מושפעת מהיסוד והנה כמה שאמר ברוך צורי לחוד הורה כולל חד (אור יקר). פ. שהרי נטלה המלכות שם היסוד כמעט אמנם הוסיף היסוד כאומרו חי וברוך צורי להורות יסוד על יסוד (אור יקר). י. צ' מלות בסמיכות הו' (אור יקר). חי יסוד, וברוך מ', חי וברוך צדיק אמנם הוסיף היסוד כאומרו חי וברוך צורי להורות יסוד על יסוד (אור יקר). יא. והנה כשנדקדק הורה על ג' חזורים יחד: הא', במלת ברוך. הב', במלת ו' וברוך. הג', אפילו יאמר חי וצורי יש יסוד, לזה אמר שאין קשר צ' ספירות אלו כקשר יסוד שאר הספירות, שאר הספירות יתקשרו וישפיעו זו בתוך זו, אמנם לא יכנס זו צו יסוד שענינו שיכנס היסוד תוך המלכות (אור יקר). יב. מין מין (נוסף צאור יקר). יג. ששליטתם גורם מניעת הצדיק העליון (אור יקר).

א. ומה שנאמר אהפוך אל עמי וכי' היינו שיוכלנו בכלל עם ה' ועבדיו (אור יקר). ב. יתקשרו העולמות תכלית הייחוד והקשר והיינו "עלמא יחידאי" (אור יקר). ג. ויתקשרו בני אדם כאיש א' חברים (אור יקר). ד. ירצה אם הכוונה כפשט הענין חי ה' להורות על חיות ה' וקיומו על כל הנמצאים אמנם התיקון שהחי היא מלה פשוטה והקדוש הוא ה' (אור יקר). ה. "אפילו צדיק גמור" נמחק צאור יקר, ובמקומו איתא "ודאי צדיק". ו. ועתה ההודעה חי שהוא היסוד כמו שידעתם ישתלם עד שיקרא יהו"ה והטעם דפשיטא לן דאיקרי חי דמלי שמה קדישא במלת חי כדפי' דהא חי צדיק איהו לעילא וצדיק איהו לתתא ומלה זו מפורסמת בלשון הרבה והענין פשוט לכל הצא לחקור, ויאמר לעילא קב"ה איקרי חי, לתתא צדיק איקרי חי, א"כ כשיחקור החוקר אמאי אקרי חי, מיד שכלו יכוון אל ההקדמה המסוכמת שהוא מפני שהוא מרכבה אל המדה הזאת מדת היסוד, והטעם שיוון אל היסוד מפני שכשמו כן הוא, צדיק יסוד עולם חי העולמים (אור יקר). ז. כשצא הכתוב לומר חי ה' לא הודיענו שהשם הוא חי

פרשת ויצא יעקב

קסד ע"א²

ספר הזהר

תרגום

(בעולם), אז הצדיק שולט בעולם, זהו שכתוב "לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן". מה כתוב אחריו, "לא יגרע מצדיק עיניו", מה זה עיניו, כמו שנאמר "עיני ה' אל צדיקים". "ואת מלכים לכסא", אלו הם המלכים השולטים שנאחזים בכסא. "ויושיבם לנצח", שהתקיימו בכסא בקיום שלם. "ויגבהו", למה ויגבהו, לשלוט בעולם, ויתקיים הכסא על עמודיו. דבר אחר, "ויגבהו", שנוטלים את הכסא ומעמידים אותו למעלה להאחז במקומו כראוי, ואז הכל יחוד אחד.

בעודם הולכים ראו איש אחד שהיה בא, וילד אחד עמו רוכב על כתפו. אמר רבי יצחק, ודאי שהאיש הזה הוא יהודי, וכדי לזכות אנשים הוא בא. אמר רבי ייסא, נזכה אנו בו בראשונה, כשהגיע אליהם, אמר רבי ייסא, איפה כלי של בישול (המדה של העמיר) בקיצור הדרך. אמר, כדי שיזכו (בו) אנשים, שהרי יש לי שני בנים, והגיע שר לעיר ונשב, והיום אני הולך כדי שיזכו בהם בני אדם, זכו עמו ונתנו לו לאכול.

בינתיים פתח אותו יהודי ואמר, "את קרבני לחמי לאשי" וגו', הקרבן של הקדוש ברוך הוא בכל יום כדי לזון את העולם ולתת לכללה למעלה ולמטה, שהרי בהתעוררות שלמטה מתעורר למעלה, וזוה מתכללים כל אחד ואחד כראוי. "את קרבני לחמי", זהו שכתוב "אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי". "לאשי", זהו שכתוב "אכלו רעים" וגו', ומה הקדוש ברוך הוא צוה לעורר מזון למעלה (למטה), כדי לעורר מזון (למעלה) למטה, מהמזון ההוא. מי שנותן לקיים נפש על אחת כמה וכמה שהקדוש ברוך הוא מברך אותו, ויעורר לו מזון שלמעלה, ויתברך העולם בשבילו.

אמר רבי יצחק, ודאי זה הסוד כראוי, ויפה אמר. אמר רבי ייסא, ודאי על זה אמר שלא יזלזל אדם בשום אדם אחר בעולם, בשתי צורות זכינו לאיש הזה. פתח ואמר, הפסוק הזה אמר

שליט בעלמא הה"ד (שם ו) לא יחיה רשע ומשפט עניים יתן מה כתיב בתריה לא יגרע מצדיק עינו מהו עינו כמה דאת אמר (תהלים לד טז) עיני יהו"ה אל צדיקים ואת מלכים לכסא אלין אינון מלכין שליטין דאתאחדן לכסא ויושיבם לנצח דאתקיימו בכורסייא בקיומא שלים ויגבהו אמאי ויגבהו לשלטאה בעלמא ויתקיים כורסייא על סמכוהי דבר אחר ויגבהו דנטלי כרסייא וזקפין לה לעילא לאתאחדא באתריה כדקא יאות וכדין כלא יחודא חדא

עד דהוו אזלי חמו חד בר נש דהוה אתי וחד ינוקא עמיה רכיב על כתפיה אמר רבי יצחק ודאי האי בר נש יודאי איהו ובגין לזכאה לבני נשא קא אתא¹ אמר רבי ייסא נזכה אנן בקדמיתא ביה כד מטא לגבייהו אמר רבי ייסא אן קיסתא (דטירמא) | דטירמא² נ"א קיסטא דעמירא | בקירטוי דאורחא³ אמר⁴ בגין דיזכון (בי) בני נשא⁵ דהא תרין בנין אית לי ואתא טורנאי למתא ואשתבו והאינדא אזילנא בגין דיזכון | בהו | בני נשא זכו בהדיה ויהבו ליה למיכלא⁶

אדהכי פתח ההוא יודאי ואמר (במדבר כח ב) את קרבני לחמי לאשי וגו' קרבנא דקב"ה בכל יומא בגין למיזון עלמא⁷ ולמיהב ספוקא לעילא⁸ ותתא דהא באתערותא דלתתא אתער לעילא ובדא מסתפקין כל חד וחד כדקא יאות את קרבני לחמי הדא הוא דכתיב (שיר ה א) אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי לאשי הדא הוא דכתיב (שם) אכלו רעים וגו' ומה קב"ה פקיד לאתערא מזונא [לעילא] (לתתא) בגין לאתערא מזונא (לעילא) [לתתא מההוא מזונא] מאן דיהיב מזונא לקיימא נפשא על אחת כמה וכמה דקב"ה | בריך ליה | ויתער ליה מזונא דלעילא ויתברך עלמא בגיניה

אמר רבי יצחק ודאי רזא דא כדקא חזי ושפיר קאמר אמר רבי ייסא ודאי על דא אמרו דלא יזלזל בר נש לשום בר נש אחרא בעלמא בתרי גווני זכינא (להאי) [בהאי] בר נש פתח ואמר האי קרא אמר

מאיר הזהר

רמוס. בקירטוי דאורחא הוא דרך קצר והכונה לומר אנה הולך הכלי הרמוס והשפל בדרך זה הקצר (ש"ג). ית. והשיב העמדותי כלי זה זרעאש הדרך שז"א עוברים ושנים כדי שהם יזכו צי לתת לי ככלי זה מה לאכול כי נחק לו השעה ולא היה לו מה לאכול הוא ושני בניו מכח המעשה שאירע לו כמבואר בסמוך (ד"א). ית. טורנא גייס בגין דיזכון צי בני נשא ה"ג ואחי שפיר זכו צהדיה (ש"ג). כ. גייס שר זבא (אור יקר). שר אחד עם חיילותיו וכן תרגום סרני פלשתים טורני פלשתאי (ד"א). כא. זכו צהדיה דיהבו לי למיכל א"ג זכו צו שנתנו לו פדיון ועוד יהבו ליה למיכל (ו"ה) (ש"ג). כב. עולם העשיה הגשמית (אור יקר). כג. אפילו אל הנאללים (אור יקר).

די. פי' הם ארגמין, וא"ש מ"ש בסמוך כל אינון רהטין אתמליין וכו', והסכס השלם כמוהר"ר אברהם וכו' אמר לי שמקובל אצלו פי' מאמר זה בהקדמת ק"ך צירופי אלהים אשר מתמעטים והולכים בזרידתם עד וכו' (מ"מ). טו. לזכאה לבני נשא קא אתא¹ כלומר שזכו עמי לתת לו דקה והוא ע"ד משז"ל יותר ממה שזעל הבית עושה עם העני העני עושה עם הנעל הבית (ש"ג). טז. היכן כלי של טירמא שמזשלים צו כענין טירמא דקורטמא שפי' מזשלים הכרכוס אף כן כאן שאל ר' ייסא כלי זה שמזשלים צו מה עושה על אס הדרך אשר צני אדם עוברים ושנים שם (ד"א). פירוש לאן מדת ציאתך צוה הדרך והשיב לפדיון שזיים היה הולך וצנו על כתפיה. הרש"ב (נ"א). אן קיסטא לגין (ש"ג). יז. טורמא

תרגום

רבי אלעזר, "את קרבני לחמי לאשי", "את קרבני" הסוד של כנסת ישראל, שכתוב "את", את דוקא. "קרבני", זהו קרבן וקשר להתקשר. "לחמי", זה המזון שבא מלמעלה בהתעוררות שלמטה. "לאשי", להכליל שאר החיילות האחרים שהצטרפו לזון כל אחד ואחד כראוי לו. "ריח ניחוחי", זה הרצון והקשר שאוחז את הכל בסוד העולם העליון. "תשמרו להקריב לי במועדו", מי הוא מועדו, בזמן שמתעורר אברהם לעשות רצונו, שכתוב "וישכם אברהם בבוקר".

ובזמן שנתקד יצחק על גבי המזבח, שאותה השעה היתה בין הערבים. ואמר רבי (חייא) ייסא, אם כך, זה שכתוב במועדו, היה צריך לכתוב במועדו. אמר לו, אותה השעה נכלל אש במים ומים באש, ולכן כתוב "במועדו".

בא וראה, בכל הקרבנות לא כתוב כמו שכתוב כאן "תשמרו להקריב לי". "תשמרו" הסוד של שמור, שהיא צריכה להתקרב למעלה, שכתוב "תשמרו להקריב לי במועדו", בימין ובשמאל, כמו שנאמר באברהם ויצחק, והכל בסוד עליון. אמר רבי ייסא, אלמלא לא באתי לכאן אלא לשמוע הדברים הללו, די. אשריהם ישראל בעולם הזה ובעולם הבא. על זה כתוב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".

ולבן הלך לגזוז את צאנו וגו'. אמר רבי יוסי, מה זה תרפים, אלא עבודה זרה היה. ולמה

ספר הזהר

רבי אלעזר (במדבר כח ב) את קרבני לחמי לאשי את קרבני רזא דכנסת ישראל דכתיב את את דייקא קרבני [דא] (דהא) איהו קרבנא וקשורא לאתקשרא^א לחמי דא מזונא דאתי מלעילא^א באתערותא דלתתא לאשי לאתכללא שאר חיליני אחרנין דאצטריכו לאתזנא כל חד וחד כדקא חזי ליה ריח ניחחי דא רעותא וקשורא^א דאתאחדא כלא ברזא דעלמא עלאה^א תשמרו להקריב לי במועדו מאן מועדו בזמן דאתער אברהם למעבד רעותיה^א דכתיב (בראשית כב ג) וישכם אברהם בבקר

ובזמן דאתקד יצחק על גבי מדבחה דההיא שעתא^א בין הערבים הוה ואמר רבי (חייא) [ייסא] אי הכי האי דכתיב במועדו במועדי^א מבעי ליה א"ל ההיא שעתא^א אתכליל אשא במיא ומיא באשא ובגין כך כתיב במועדו

תא בכל קרבני לא כתיב כמה דכתיב הכא תשמרו להקריב לי תשמרו רזא דשמור^א דאיהו צריכא לקרבא לגבי עילא דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו בימינא ושמאלא כמה דאתמר באברהם ויצחק וכלא ברזא עלאה אמר רבי ייסא אלמלא לא אתינא הכא אלא למשמע מלין אלין דיי זכאין אינון ישראל בעלמא דין ובעלמא דאתי על דא כתיב (ישעיה ס כא) ועמך כולם צדיקים לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר

ולבן הלך לגזוז את צאנו וגו' (בראשית לא יט) אמר רבי יוסי מאן תרפים^א אלא ע"ז הוה^א ואמאי אקרי תרפים לגנאי

מאיר הזהר

ולכתיב במועדו חד קרינא ציה הוה דשמור שהיא המלכות לקרבא לגבי עילא שהם ימין ושמאל סוד וגבורה מ' בין תרין דרועין וזהו במועדו דקאמרין (ו"ה) (ש"ג). ע. סוד וגבורה, שחריית ומנחה (אור יקר). י. כל ושעה ושעה משני שעות אלו, צדוקר אחליל אשא גבורה צמיא בחדס ונממקת, ובמנחה צדוקר דאשא חסד באשא גבורה, ולעולם צ' מועדים מועד א', חסד וגבורה יחד, או אפשר לפרש שניהם כא' צדוקר אשא צמיא וימא באשא, וכן במנחה אש כן לערך הספירות הכל מועד א' (אור יקר). יא. ושמור אינה מתקדמת אלא בין צ' זרועות, אש כן במועדו היינו צ' זרועות (אור יקר). יב. הוה כלי לדעת את השעות נקראים תרפים ויחא כענין מיכל שהיה לה תרפים (אור יקר). יג. עס היות שיש תרפים שאינם ע"ז כאן ע"ז הוה. והנה לפי פי' כלי לדעת את השעות נקראים תרפים שהם מכים ומשמיעים קול ומרפים משעה לשעה. אלא אש הוה ע"ז למה נקרא תרפים וכו' (אור יקר). והנה ענין תרפים אלו הוה לשון תורף, שהוא מקום ערוה, כמו צית התורפה, הנוכר בגמ' (גדה נו ע"ב), והם צחי' צ' רגלים של לאה הנכנסין ומתלבשין מוך כתר רחל כנ"ל, לכן אמר תרפים לשון רצים, שהם צ' הרגלים. וציאור הענין, כי הנה מקום פתיחת יסוד אמא מוך ז"א, הוה בחוה שלו, נמצא שגילוי ופתיחתו הוה בשליש האמנע, וזהו פתיחת וגיילוי צית המורף אשר שם של התצונה. וכו' הנה המקום הזה הוה צחי' עך הדעת טו"ר, אשר צו מטא אדה"ר וחוה, כי שם הוה מקום גלוי התקדים של הדעת דו"א בחוה שלו, ולכן יש שם יניקה ואחיה אל התצונים הנקרא רע בעמם וכו' (ע"ח לו"ר ג). השבעת השמות והמלאכים ושדים לידע כל אשר בצדק טוב ורע וכו' וההשבעות עמנן הן צען הדעת טוב ורע וכו' וכו' שרצה להיות כאלקים המלאכים והשדים לידע עמדות טו"ר וכו' וזו היתה

א. עס היות שאר הספירות מתקשרות וממייחדות ג"כ, עיקר המתקשר להתקשר ע"י שאר הספרות היא המלכות (אור יקר). ב. שפע חווג (אור יקר). ג. היינו קשר היצירה, והמייצירה לעשיה כל חד כדקא חזי ליה, מהם מהדין הממוק, מהם מן הימין, מהם מן האמנע (אור יקר). מחנות המלאכים וכחות עליונים (ש"ג). ד. הוה סוד הכונה שהיו מכוונים הכהנים צבדחתם ולוים לשירים ולזמרים וישראל צממעדם והכנעת האדם המקריב והיודי שהיה מתודה על קרבנו וכל אותה הכונה הימה עולה למעלה עד הבינה דהוה עלמא עלאה וזהו שחרגס אנקלוס ריח נחוח קרבן דמתקבל צרעוה וכו' כלומר שהיה מתקבל צביל רעותא דלצא והכונה שהיו מכוונים זה במועדס חיצעי ליה ה"ג שכן עולת הבקר צבקר ועולת הערב צערב (ש"ג). ה. הספירות התחמונות עולות אל הבינה, והעליונות יורדות אל הבינה, ושם נקשרות צאור הכתר וא"ס (אור יקר). ו. להשפיע חסד עליון, דהיינו הרצון העליון, שהתעוררות החסד לפעול חסד לא עקידת הדין כשעת המנחה (אור יקר). ז. דהיינו שאברהם מתעורר לעוקדו למתק דיניו, ועקידתו על גבי מדבחה, הגבורה על המלכות, דהיינו תפלת המנחה יצחק צהיכל וכות (אור יקר). ח. בין הערבים הזה דהיינו ערב דיצחק וערב דדוד, ובין שתיים נעקד יצחק ע"י אברהם, אש כן אברהם ג"כ מתעורר אז לעקוד דהיינו (אור יקר). הוה שעתא שנעקד יצחק על גבי המזבח נכלל אברהם ציחק ויצחק באברהם דהיינו כללות החסד בגבורה וגבורה בחסד א"כ במועדו חד קרינא ציה דכלא חד א"כ הוה שעתא כלומר הוה שעתא שמתקרב קרבן הבקר שם כלול יצחק באברהם ואברהם ציחק הנוכר א"כ מאחר שאשא וימא כלולים זה צוה א"כ עולת הצוקר ועולת הערב הכל א' שבעולות הבקר אברהם וכלול צו יצחק ועולת הערב יצחק וכלול צו אברהם

פרשת ויצא יעקב

קסד ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

נקראים תרפים, לגנאי היה, כמו ששינוי במקום התורף. ומנין לנו שהיו עבודה זרה, שכתוב "למה גנבת את אלהי", וכתוב "עם אשר תמצא את אלהיך" וגו'. ולבן היה המכשף של כל המכשפים של העולם, ובזה היה יודע את כל מה שרוצה לדעת.

אמר רבי חייא, בקסם נעשה. רבי יוסי אומר, בנחש. אמר רבי יהודה, לא נעשו אלא בשעות ידועות, ולמה נקראים תרפים, משום שמכים את השעה הזו, והשעה הזו מרפה היד, כמו שנאמר "רב עתה הרף ידך". כשהאומן עושה אותו, שיודע רגעים ושעות עומד עליו ואומר, כעת הרפה וכעת עשה, ולא תמצא מעשה שצריך שירפו ממנו אלא זה, והוא מדבר תמיד ונותן עצות רעות להרע לנפש האדם.

ורחל פחדה, משום שנתן עצה להרע ליעקב, ובשביל בזיון עבודה זרה שמה אותם תחתיה עד שאין יכולים לדבר. שהרי כשהוא מתקן לדבר, מכבדים ומרביצים לפניו, וכעת מה כתוב, "ותשב עליהם". זכר ונקבה היו, ועבודות רבות עושים טרם מדברים. ולכן התעכב לבן שלשה ימים, שלא ידע שברח יעקב, שכתוב "ויוגד לבן ביום השלישי כי ברח יעקב". ואמר רבי יהודה, הזמין עצמו בשלשה דברים, הזדרז בכל הכשפים שהיו לו, והזדרז בכלי זין כדי לאבדו מן העולם, שכתוב "ארמי אובד אבי", כיון שראה הקדוש ברוך הוא שרצה לאבד את יעקב, מה כתוב, "השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע". והיינו שכתוב "יש לאל ידי לעשות עמכם רע". במה בטח, בכשפים שהיו בידו.

בא וראה, לבן הלך ביום אחד אותו הדרך שהלך יעקב שבעה ימים כדי לעקור אותו מן העולם. אחד על שהלך, ואחד על אותם התרפים. ואף על גב שרחל היא שעשתה כדי לעקור את אביה מאחרי עבודה זרה, נענשה, שלא גידלה את בנימין, ולא עמדה עמו שעה אחת, בשביל הצער של אביה, אף על גב שהתכוונה לטוב. רבי יצחק אומר, כל אותה התוכחה שהיתה ליעקב עם לבן, החזיר לו ללבן להודות לקדוש ברוך הוא, שכתוב "ראה אלהים עד ביני וביניך". בא וראה, כתוב "אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו". חזר אותו הרשע לתקלתו. כיון שאמר "אלהי אברהם", חזר ואמר "ואלהי נחור".

הוה"י כמה דתנינן במקום התורף ומנלן דע"ז הוה דכתיב (שם ל) למה גנבת את אלהי וכתיב (שם לב) עם אשר תמצא את אלהיך וגו' ולבן חרשא דכל חרשין דעלמא הוה ובהאי הוה ידע בכל מאן דבעי למנדע

אמר רבי חייא בקסם אתעביד רבי יוסי אמר בנחש¹⁰ אמר רבי יהודה לא אתעבידו אלא בשעתי ידיען¹¹ ואמאי אקרי תרפים בגין דבטשי | האי שעתא והאי שעתא | (ו)ארפי ידא כמה דאת אמר (ש"ב כד טז) רב עתה הרף ידך אומנא כד עביד ליה ההוא דידע רגעי ושעתי קאים עליה ואמר השתא ארפי והשתא עביד ולא תשכח עבידתא | דאצטריך | דירפון מינה אלא האי ואיהו מליל תדיר ויהיב עיטין בישין | לאבאשא | לנפשיה דבר נש

ורחל דחילת בגין דיהב עיטא לאבאשא ליה ליעקב ובגין בזיונא דע"ז שוי לון תחותה | עד דלא | (ו)יכיל למללא דהא כד איהו מתתקן למללא מכבדין ומרביצין קמיה והשתא מה כתיב (בראשית לא לד) ותשב עליהם דכר ונוקבא הוה [ופולחנין] (דפולחנין) סגיאין קא עבדין לון עד לא ממללן ובגיני כך אתעכב לבן תלת יומין דלא ידע דערק יעקב דכתיב (שם כב) ויוגד ללבן ביום השלישי כי ברח יעקב ואמר רבי יהודה זמין גרמיה בתרין מלין אזדרז בכל חרשין דהוה ליה ואזדרז בזיינין בגין לאובדא ליה מן עלמא דכתיב (דברים כו ה) ארמי אובד אבי כיון דחמא קב"ה דבעא לאובדא ליעקב מה כתיב (בראשית לא כד) השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע והיינו דכתיב (שם כט) יש לאל ידי לעשות עמכם רע במה אתרחיץ בחרשין דהוה בידיה

תא חזי לבן אזל ביומא חד ארח שבעה ימים דאזל יעקב בגין לאעקרא ליה מן עלמא חד על דאזל וחד על אינון תרפים ואף על גב דרחל איהי עבדת לאעקרא ליה לאבוה מבתר ע"ז אתענשת דלא רביאת ליה לבנימין ולא קיימא בהדיה שעתא חדא בגין צערא דאבוה אף על גב דאתכוונת לטב רבי יצחק אומר כל ההיא תוכחתא דהוה ליה ליעקב בלבן אהדר ליה ללבן לאודאה ליה לקב"ה דכתיב (שם נ) ראה אלהים עד ביני וביניך תא חזי כתיב (שם נג) אלהי אברהם ואלהי נחור ישפטו בינינו אהדר ההוא רשע לתקליה כיון דאמר אלהי אברהם אהדר ואמר ואלהי נחור

מאיר הוזהר

המורפה, ומד אמר נחש לשון זכר תרפים ולא תרפות (אור יקר). **טז**. אינו מלך נחש ולא מזד קסם אלא מזד עוין, דהיינו שמכווין העונות להוריד כח הכוכבים זו כעין הטלסמאות, ולפי זה נראה שאינו ע"ז, אס כן הדלא קושא לזוכמן למה גנבה רחל לזה אמר ויהיב עיטין וכו' (אור יקר).

ע"ג של הראשונים הכל לדעת טו"ר כמו התרפים (בהגר"א במיקו"ז קיב ע"ד). **יד**. כדאמרינן במס' מגילה לילנות דע"ז שריא (אור יקר). **טו**. נחש וקסם הם צ' כמות, וז"ל טמאים וכו' והשמא פליגי איזה כח מהם נעשה ממלכש צו שמגיד העמידות, מד אמר בקסם נקבה, דהיינו ליטנא דתרפים לשון צית

זהר

וישב יעקב בפחד אביו יצחק (בראשית לא נג) מאי טעמא בפחד יצחק ולא באלהי אברהם אלא דלא בעא לאטרחא לימינא⁶ בגיניה דלבן ולא עוד אלא דלא לבעי ליה לאיניש אף על גב דאומי בקושטא לאומאה באתר עלאה דכלא א"ר יוסי ודאי לקיומא | נ"א לאומאה | כדקא יאות² אומי יעקב כך והכי אתחזי ויעקב אשגח במלה³ אמר הא איהו אמר אלהי אברהם ושבק (לאבא) [ליה אבא] אנא אשלים כלא מיד וישבע יעקב בפחד אביו יצחק דבר אחר לאתכללא בדינא למיקם עליה דלבן

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים (בראשית לב א) רבי אבא פתח ואמר (שם ה ב) זכר ונקבה בראם וגו' כמה אית לן לאסתכלא במלי דאורייתא ווי לון לאינון אטימי לבא וסתימין עיינין הא אורייתא קארי קמייהו (משלי ט ה) לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי (שם ד) מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו ולית מאן דישגח תא חזי האי קרא אית ביה רזין עלאין איהו לגו ואיהו לבר זכר ונקבה בראם אשתמע [להאי גוונא ואשתמע] להאי גוונא ואשתמע דשמשא⁷ וסיהרא⁸ בחבורא חדא אינון דכתיב בראם כמה דאת אמר (חבקוק ג יא) שמש ירח עמד זבולה ואשתמע דאדם ותוה כחדא אתבריאזו בזווגא חד וכיון דאשתכחו בזווגא חד מיד ויברך אותם (בראשית ה ב) דלית ברכתא שריא אלא באתר דאשתכחו דכר ונקבא

תא חזי כד נפק יעקב למיהך לחרן בלחודוי הוה דלא אינסיב מה כתיב (שם כח יא) ויפגע במקום [וגו'] ולא אתיבו ליה אלא בחלמא השתא דאנסיב והוה אתי בכלהו שבטין כביכול משיריין עלאין פגעין ביה ואתחננו ליה דכתיב (שם לב א) ויפגעו בו אינון אהדרו למפגע ביה בקדמיתא איהו ויפגע במקום השתא אינון ויפגעו בו בגין דבגיניה דיעקב ובאינון שבטין אתשקיין אינון ממיא דימא רבא ולא עוד אלא בקדמיתא [בלילה] בחלמא השתא בחיזו דעינא וביממא הה"ד (בראשית לב ב) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה וגו' במה

"וישב יעקב בפחד אביו יצחק". למה בפחד יצחק ולא באלהי אברהם. אלא שלא רצה להטריח את הימין בשביל לבן, ולא עוד, אלא שאדם לא צריך, אף על גב שישבע באמת, להישבע במקום העליון של הכל. אמר רבי יוסי, ודאי לקיום (לשבועה) כראוי יעקב נשבע כך, וכך ראוי. ויעקב השגיח בדבר, אמר, הרי הוא אמר אלהי אברהם, ועזב את אבא, אני אשלים את הכל. מיד, "וישב יעקב בפחד אביו יצחק". דבר אחר, להיכלל בדין, לעמוד נגד לבן.

"ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים". רבי אבא פתח ואמר, "זכר ונקבה בראם" וגו', כמה יש לנו להסתכל בדברי התורה, אוי להם לאותם אטומי הלב וסתומי העינים. הנה התורה קוראת לפנייהם "לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי", "מי פתי יסור הנה חסר לב אמרה לו", ואין מי שישגיח. בא וראה, בפסוק הזה יש סודות עליונים, הוא בפנים והוא בחוץ, זכר ונקבה בראם, נשמע לצורה הזו ונשמע לצורה הזו, ונשמע שהשמש והלבנה הם בחיבור אחד, שכתוב "בראם", כמו שנאמר "שמש ירח עמד זבולה", ונשמע שאדם וחווה נבראו יחד בזווג אחד. וכיון שנמצאו בזווג אחד, מיד "ויברך אותם", שאין הברכה שורה אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה.

בא וראה, כשיצא יעקב ללכת לחרן, היה לבדו, שלא נשא, מה כתוב, "ויפגע במקום" וגו', ולא השיבו לו אלא בחלום. כעת שנשא, והיה בא עם כל השבטים, כביכול המחנות העליונים פגשו בו והתחננו לו, שכתוב "ויפגעו בו". הם חזרו להפגש בו, בראשונה ויפגע הוא במקום, וכעת הם ויפגעו בו. משום שבשביל יעקב ובאותם השבטים הם משקים מן המים של הים הגדול. ולא עוד, אלא בראשונה בלילה בחלום, וכעת במראה העין וביום. זהו שכתוב "ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה" וגו'. במה

סורי תורה

ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים (בראשית לב ב) מתניתין תוקפי דהורמני⁹ זקיפין | מלעילא¹⁰ | (לעילא

"ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים". משנה: תוקף השרים זקופים מלמעלה,

מאיר הזהר

1. שנייה פועלים פעולה אחת, ולא יתייחס אליהם שם הריבוי כדמציב בראם, והוה ליה למימר בראם (אור יקר). 2. זוקי החיילים (אור יקר). תוקף וכה של בעלי הדינים שהורשו מלעלה הוא שיעון חרב הלוהטת והוא להט חרב המתהפכת (ד"א). 3. כלומר עם היותם משתלשלים למטה, עכ"ז הם זוקפים מנד עילתם למעלה, והכוונה שהארצות וחיותם לעולם מעילתם, זה דרך כלל לכל החיילים בין טמאים בין טהורים. ונודע כי המלכות נקראת חרב והוא מנד הדין. אמנם להט

4. להמשיך ההשגחה העליונה צפרט המעשה ההוא (אור יקר). 5. וכיון שכן, שכל מה שישבע יחד הספירות העליונות, ולכן כראוי הוא קשר השמאל והימין, שהנשבע באמת מייחד הוא ואמר אלהי יצחק, מפני שכבר נאמר אלהי אברהם (אור יקר). 6. וראה שלבן הזכיר מדת החסד, תקן ויחד השמאל דימין, ומיד וישבע בקשר, ויחד מה שהזכיר לבן הימין. ד"א שלא הזכיר אלא הגבורה שזרך השעה בגבורה ודין (אור יקר). 7. מ"ת (אור יקר). 8. מלכות (אור יקר).

פרשת ויצא יעקב

קסה ע"א²

ספר הזהר

תרגום

ולחט החרב השנונה ממנה על כל (כמה) הצבאות והמחנות. אותה החרב הלוהטת היא חרב אדומה, שכתוב "חרב לה' מלאה דם", החרב הזאת שתלויה בה ההיפוך, הם שמתהפכים לכמה צורות, הוא נשים הוא גברים, בצדדים רבים נפרדות הצורות האחרות לכמה דרגות. מהצד של עץ החיים הם יוצאים, שמתייחדים ביחוד בקשר. אלו הקדושים נשאבים תמיד מטל השמים. השם של אלהים נתקן בהם (ועל זה אמר משמני הארץ ונתקן).

לעילא) שננא דחרבא¹ דמלהטא ממנא על כל |נ"א כמה| חילין ומשיריין ההוא חרבא מלהטא הוא חרבא סומקא דכתיב (ישעיה ל"ד ו) חרב ליהו"ה מלאה דם ההוא חרבא דתליא |ביה| (ביר) הפוכא אינון דמהפכי לכמה גוויין הוא נשיין הוא גוברין בסטריין סגיאין מתפרשין גוויין אחרנין לכמה דרגין מסטרא דאילנא דחיי"א נפקי אינון דמתיהדי ביחודא בקשורא קדישין אלין |אשתאבן| (אשתאבן) תדירי² מטל השמים שמיה |ד|אלהי"ם אתקין בהו |נ"א ועל דא אמר (בראשית כז כח) משמני הארץ ואתתקן|

בארבעה הצדדים של העולם נעשו לעמודי הכסא, כולם מרגליות ואיברים ועמודים, לא נפרדים לעולם מתוך השם הזה, הם הקשרים של יעקב שבירר לחלקו, ונקשרים בשם הזה. כולם יצאו (בערב), ויעקב, כשיצא ללכת לדרכו, הקיפו אותו לארבעה צדדים, לארבע הזויות של העולם שמרו אותו. בשעה קלה התרגש מהעץ (מהמקום) שלמעלה לשמור את העץ שלמטה, ואז "ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה", אז "ויקרא שם המקום ההוא מחנים".

בארבע סטריין דעלמא אתעבידו סמכין דכרסייא כלהו מרגליטין שייפין וסמכין³ לא מתפרשין לעלמא מגו דא שמא אינון קשורין דיעקב דבריר לחולקיה ומתקשרן בשמא |דא| כולהו נפקו (בערב) |ויעקב| כד נפק למיזל לארחיה לארבע סטריין אקיפו ליה לארבע זוויין דעלמא נטרו ליה בשעתא קלה אתרגיש מאילנא⁴ (ו)לעילא למיטר אילנא דלתתא וכדין (שם לב ב) ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהי"ם זה כדין ויקרא שם המקום ההוא מחנים

אמר רבי יהודה, בא וראה את שלמותו של יעקב שלא רצה ללכת אלא ברשותו של לבן. ואם תאמר, בפעם אחרת למה לא, אלא משום שיעקב פחד שלא יעזוב אותו, וישלמו שנים עשר השבטים בארץ אחרת, ועל כן, כיון שראה שהגיעה השעה של בנימין, ברח, כמו שנאמר "ויברח הוא וכל אשר לו". כיון שנולד בנימין, נקשרה השכינה עם כל השבטים, ונטלה את הבית עמם. ויעקב היה יודע ברוח החכמה, שכאשר ישלמו שנים עשר השבטים, שהשכינה תתקשר עמהם ורחל תמות, והיא נוטלת את הבית. **ובא** וראה, כך למדנו, העולם התחתון ראוי לו ליעקב כמו שראוי למשה, אלא שלא

אמר רבי יהודה⁵ תא חזי שלמותיה דיעקב דלא בעי למיזל אלא ברשותיה דלבן ואי תימא זמנא אחרא אמאי לא אלא בנין דדחיל יעקב דלא ישבוק ליה וישתלימו תריסר שבטין בארעא אחרא ועל דא כיון דחמא דמטא שעתא דבנימין ברח כמה דאת אמר (שם לא כא) ויברח הוא וכל אשר לו דכיון דאתיליד בנימין אתקשר שכינתא בכלהו שבטין ונטל ביתא בהו ויעקב הוה ידע ברוחא דחכמתא דכד ישתלימו תריסר שבטין דשכינתא אתקשר בהו ורחל תמות ואיהי נטלא ביתא **ותא** חזי הכי אוליפנא עלמא תתאה אתחזי ליה ליעקב כמה דאתחזי ליה למשה אלא דלא

מאיר הזהר

ח"ו, וצ"ד זה שהם החלונים, כמה מיינים הם שאין להם מספר, וכולם חלונים, והם צקוד י' ספירות עמאות ו' היכלות וכו', ו"ש צטסרל דא סגיאין (אור יקר). יא. היינו צקוד ראה נתמי לפניך את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע. הרי שיש חיים ויש מות, יש טוב ויש רע. גם את זה לעומת זה עשה האלהים, ויש עץ החיים ועץ מות, ועץ הדעת טוב ועץ הרע, והמלכות היא עץ הדעת טוב עם כל חיילי הקדושה, שהם משתלשלים מעץ החיים, כי החיים והטוב ענין א' כדפי'. והיינו שפי' הרשב"י ע"ה צמיקו"ו עץ הדעת טוב דא מטטרו"ן, ורע דא סמאל. ולזה כל חיילי הקדושה שהם חיים נחיים, עם היות שיש בהם מלאכין דשכינה ומלאכין דקצ"ה, עכ"ו כולם קדושים כא', ינדק אמרויה בהם "מסטרל דאילנא דחיי" שהוא ת"מ, שבו אחוה עץ הדעת טוב, והיינו סוד ז' היכלות הקדושים וכו', ושאר המלאכים הקדושים הנקשרים בהם, שכולם מתאחדים ונקשרים ביחוד הקפירות ת"מ ומלכות (אור יקר). יב. וזכה אל תוספת מעלת הקדושים דצדדים הרצים (אור יקר). יג. כלם הם מרגליות ואיברים עליונים ועמודים לכסא העליון והם ביחוד אחד צלי פירוד לעולם (ד"ה). יד. (ס"א מאתרו") נוסף צדפ"ו. טו. מדפס דף קנת ע"ב ושם מפורש (הערת הוזהר ודךך אמת).

החרב אינה החרב צעמנו, אלא דבר אחר המשתלשל מן החרב. ואחר שידענו היות חרב שם אליה מנד תוקף הדין הנפעל, כדמסיק לקמיה חרב לה' מלאה דם, דהיינו אדמימות הדין הנפעל לנקום נקם ולהעלות חימה, א"כ להט החרב הוא כח משתלשל מנד תוקף הדין, ויש חרב צ' דצרים, הא' להט, והצ' שנון, והשנון הוא הכלי שבו נפעל שפיכת הדם והמיטה שהוא קשה מהלהט (אור יקר). ט. נודע שהוא כח משתלשל מן החרב צו כח ההריגה אכורי מכה הלהט המפחיד, ועל כמות אלו אמר שננא דחרבא דמלהטא וכו' (אור יקר). י. חרב תלוי אותו הכח שנשתלשל ממנה הכח החלוני, שבו תלוי כל הפוכים רעים. ומפני שיש הפוך, הוא חרב עצמו לא תלוי צו. דהיינו שהדין מתהפכת מן הדין אל הרחמים, ומן הרחמים אל החסד, לפי יניקתה. לזה פי' שזה מין הפוך אחר שאינו צענכס החרב ח"ו, אלא תלוי צו, והיינו דכמיז להט החרב, שהלהט מתהפכת, והיינו הכחות חלונים שהפוכים מנשים לאנשים ומאנשים לנשים, דהיינו סוד נגעי בני אדם המתחייאים בתוקף חמימותם לצני אדם ונראים כנשים, ועוד מתחייאים האדם, מראים להם פנים רהצות כאשה יפה, כמשל שלמה "והנה אשה לקראתו וכו'", והם אח"כ עולים ומקטרגים ויורדים כגבור ערוך מלחמה, ליטול נשמה. ואין זה דרך הקדושים

זהר

אשתמודע לון אלא חמא דאינון הוו אינון דחמא בחלמא בניני כן קרא לון מחנים משריין דאתחזו לעילא ומשריין דאתחזו לתתא אמאי אתגליאו למפגע ליה אלא שכינתא אזלא לגביה לנטלא לביתיה ומחכא ליה לבנימן לנטלא ביתא עמיה דיעקב כדקא יאות וכדין כתיב (ירמיה ל י) ושב יעקב ושקט ושאנון ואין מחריד⁶

ברוך ה' לעולם אמן ואמן

סתי תורה

יבילת עד דהוו י"ב שבטין בביתא לאתקשרא בהו וכדין אתדחיית רחל ונטלת איהי ביתא בכלהו שבטין והות עקרא דביתא וכדין (תהלים קיג ט) מושיבי עקרת הבית אמר יעקב הא מטא זמנא דישתלימו י"ב שבטין וודאי עלמא דלעילא ייחוד ליה ביתא ואתקשרא³ בהו ומסכנתא דא אתדחייא קמיה אי תימות הכא לא אפוק מכאן לעלמין ולא עוד אלא בארעא דא לא אתהוי לאשלמא ביתא בגין כך (בראשית ל כה) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף עד לא ישלימו שבטין

שמע רבי שמעון אמר ודאי כל מלוי דרבי יהודה שפיר ודא סליק על כלא ואי תימא אמאי לא אול ליה לארחיה מיד אלא כל זמנא דרחל לא מתעברא מבנימן אתעכב תמן כיון דמטא זמנא דבנימן ערק ולא בעא רשותא בגין דלא יתעכב תמן ואתחבר יעקב בכלהו שבטין באתר דאצטריך

פרשת וישלח יעקב

וישלח יעקב מלאכים וגו' (בראשית לב ג) רבי יהודה פתח (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך האי קרא אוקמוה חברייא² דהא בשעתא דבר נש אתי לעלמא⁷ מיד אזדמן בהדיה יצר הרע⁵ דאיהו מקטרג ליה לבר נש תדיר¹ כמה

מאיר הזהר

נפש שאמרנו, שנקרא בר נש, הוא היותר עליון שמשם נמשכת הנפש והוא צחי זכר, ו"ש"ש "בר נש" ר"ל הנפש שכתה מדכורא הנקרא אדם (והר הרקיע). קודם חטא אדה"ר היו קודמים החסדים לירד צועיר ואחר כך הגבורות, אבל אחר חטאו ה"ס (איכה ג א) השיב אחר ימינו, וקדמו הגבורות לחסדים, והו טעם קדימת יה"ר שהוא נמשך מן הגבורות ודבק בנפש וכו' ולכן "בשעתא דבר נש אתי לעלמא", שהוא יציאתו מנצח אמו שאז גם כן יוצאת נפשו מיסוד רחל דעשיה, וכו' "מיד אזדמן וכו'", הוא מצחינת נוק' של גוגה כנגד צחינת נוק' הקדושה שממנה קוד הנפש (רמ"ז). **ס.** ר"ל תכיף כשהנפש מתחלת לירד, יורד עמה היצר הרע והו שאמר אזדמן, ר"ל שבא כנגדו ממש, ויורד עמו ונקרא יצר הרע לזאת הצחי, כי הרע עצמו שהוא הקלי' הגדולה אינו יורד עמו אלא אי' מלדו, ו"ס יצר של אותו הרע העליון, זהו שיוורד עמו (והר הרקיע). **ו.** ר"ל על צחי היצר הרע לצוא שהוא מסיתו לאכול ולשמומו ולעשות דברים אחרים, ופיליו דבצר המנוה אס היצר הזה אינו מסיתו לא יעשה אותה האדם, כמו הוורג ודברים אחרים כיוצא בו (והר הרקיע). הוא מפני שיש בו טוב ורע וצדקה שיש קטרוג ציניהם, ומפני שזה הטוב והרע הוא מצירור אותה הנפש

הכיר אותם, אלא ראה שהם היו אותם שראה בחלום, לכן קרא להם מחניים, מחנות שנראו למעלה ומחנות שנראו למטה. למה נתגלו לפגוש אותו, אלא השכינה הלכה אליו לקחת את ביתו, ומצפה לבנימין לקחת את הבית עם יעקב כראוי, ואז כתוב "ושב יעקב ושקט ושאנון ואין מחריד".

יכלה עד שהיו שנים עשר שבטים בבית להתקשר עמהם, ואז נדחתה רחל, והיא נטלה את הבית עם כל השבטים והיתה עיקר הבית, ואז "מושיבי עקרת הבית". אמר יעקב, הנה הגיע הזמן שיושלמו שנים עשר השבטים, וודאי שהעולם שלמעלה יתייחד לו לבית ויתקשר (העולם שלמעלה ירד לו לביתו והתקשר) בהם, והענינה הזאת נדחית לפניו. אם תמות כאן, לא אצא מכאן לעולמים. ולא עוד, אלא בארץ הזו לא ראוי להשלים את הבית. לכן "ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף", טרם שישלמו השבטים. **שמע** רבי שמעון, אמר, ודאי שכל דברי רבי יהודה פים, וזה עולה על הכל. ואם תאמר, למה לא הלך לו לדרכו מיד. אלא כל זמן שרחל לא התעברה מבנימין, התעכב שם. כיון שהגיע הזמן של בנימין, ברח, ולא בקש רשות, כדי שלא יתעכב שם, והתחבר יעקב עם כל השבטים במקום שצריך.

"וישלח יעקב מלאכים" וגו'. רבי יהודה פתח, "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך". פסוק זה באורו החברים, שהרי בשעה שאדם בא לעולם, מיד מזדמן עמו יצר הרע שהוא מקטרג לאדם תמיד,

א. עד עתה שהיה יעקב למטה היה מחריד מפני שהמקום גורם, שהוא מקום החרדה והקטטה. כעין בית שני מלכות, תמיד בו קטטה. אמנם ושב יעקב יתעלה אל הת"ת. דהיינו אחר פטירת רחל ויתעלה צח"ס ושקט ושאנון, שאין שם קטרוג החלונים. ואם תאמר והרי לא שקט אלא קפץ עליו רוגזו של יוסף, וי"ל שאינו אמת שיוסף חי היה, או אפשר שלא נתקיים זה עדיין, מפני שקפץ עליו רוגזו של יוסף, ואח"כ היה צממרים צח"ל, ולעתיד לצא ושב יעקב א"י וכו' והשלים צחי טוב (אור יקר). **ב.** "ני"א עלמא דלעילא ייחוס ליה לציחיה ואתקשרא" נוסף דפ"ו. **ג.** אמר ג' דברים אי' מיד אזדמן צ' ומקטרג ליה ג' תדיר ו"ש לפתח משמע מיד כשיצא ומקטרג ליה ומקטרג ליה ומקטרג ליה ומקטרג ליה משמע תדיר לשון הויה. ו"ח (ני"א). **ד.** כשנולד אדם אינם באים עמו גרין אלא צחי נפש לצד, וזה אחר שנולד כי בהיותו צמעי אימא אין לו רק חיות אי' מצחי נפש שהוא מחיה אותו בהיותו חן בן אמו, וזאת נשאר ג"כ בקבר ונקרא הכל דגרמי, וזה שאמרנו ר"ל צוין לו נפש על קברו, שהיא זאת הצחי. ואח"כ כשנולד אדם, צאה לו נפש לצד. והנה נודע כי כל צחי נפש היא משם צ"ג, שהיא נפש דנוק', ולכן אמר בשעתא דבר נש אתא לעלמא, כד נק' צחי

פרשת וישלח יעקב

קסה ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

כמו שנאמר "לפתח חטאת רובץ". מי זה "חטאת רובץ", זה יצר הרע. וכך גם דוד קרא לו חטאת, "וחטאתי נגדי תמיד", משום שהוא עושה כל יום לאדם לחטוא לפני רבונו.

דאת אמר (בראשית ד ז) לפתח חטאת רובץ' מאי חטאת רובץ דא יצר הרע ודוד הכי נמי קרייה חטאת' [דכתיב (תהלים נא ו) וחטאתי נגדי תמיד] בגין דאיהו עביד ליה לבר נש כל יומא למחטי קמי מריה (דכתיב וחטאתי נגדי תמיד)

ויצר הרע הזה לא זו מאדם מיום שנולד האדם לעולמים. ויצר הטוב בא לאדם מיום שבא להטרה. ומתי בא אדם להטרה, כשהוא בן שלש עשרה שנים, אז מזדווג האדם בשניהם, אחד מימין ואחד משמאל. יצר טוב לימין, ויצר הרע לשמאל. ואלה הם שני מלאכים ממש ממונים, והם נמצאים תמיד עם האדם. בא בן אדם להטרה, אותו יצר הרע נכפה לפניו, ושולט הימין על השמאל. ושניהם מזדווגים לשמור את האדם בכל דרכיו שהוא עושה, זהו שכתוב "כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך".

ויצר הרע דא לא אתעדדי מבר נש מימא דאתיליד בר נש [לעלמין ויצר הטוב אתי לבר נש ביומא] (עד) דאתי לאתדכאה ואימתי אתי בר נש לאתדכאה¹ כד איהו בר תליסר' שנין כדין אדווג בר נש בתרווייהו² חד מימינא וחד משמאל יצר טוב לימינא ויצר רע לשמאל | אַלִין אינון תרין מלאכין ממש ממנן³ ואינון משתכחין תדיר בהדיה דבר נש⁴ אתי בר נש לאתדכאה⁵ ההוא יצר הרע | אתכפיא (אתרפיא) קמיה ושליט ימינא על שמאל ותרווייהו מזדווגין לנטרא ליה לבר נש בכל ארחוי⁶ דהוא עביד הה"ד⁷ (תהלים צא יא) כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך⁸

רבי אלעזר מבאר את הפסוק הזה ביעקב, שהקדוש ברוך הוא הזמין עמו מלאכים מחנות ממונים, משום שהרי הוא בא שלם בשבטים עליונים כולם שלמים כראוי, כמו שנאמר "ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים", ונתבאר. וכאן, כיון שנצול מלבן, והרי נפרד ממנו, אז הזדווגה עמו שכינה, ובאו מחנות קדושים להקיף אותו, ואז

רבי אלעזר מוקים ליה להאי קרא ביעקב דקב"ה אזמין בהדיה מלאכין משריין ממנן בגין דהא איהו אתי שלים בשבטין עלאין כלהו שלמין כדקא יאות כמה דאתמר (דכתיב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים" (בראשית לב א) ואתמר והכא כיון דאשתזיב מניה דלבן והא אתפרש מניה כדין אדווגת עמיה שכינתא⁹ ואתו משריין קדישין לסחרא ליה¹⁰ וכדין

מאיר הוזהר

מסוד חו"ג (רמ"ז). יג. כאן משמע שהיצר הרע והיצר הטוב שומרים על האדם ומייעצים לו. ועי' במקום אחר, שם אמר שהיצר הטוב מלאך, והיצר הרע הוא שד (ע"ח שער נ פרק ג'). עי' מצד"ש (ש"ו ח"ב פ"ו): נפש לדין פנימיות ישראל נותנים לה יצה"ט שהוא מלאך א' מפנימיות החיצוניות דקדושה ויצה"ר שהוא שד א' מפנימיות החיצוניות דקליפה. ולעם הארץ יצה"ט מלאך מחיצוניות דחיצוניות דקדושה ויצה"ר שד החיצוניות דקליפה. יד. הגם שיצה"ר יש לו קדימת הזמן מכל מקום יצר הטוב יש לו קדימת המעלה להיותו מושפע מהחסדים, ולכן אתכפיא קמיה כדרך הגבורות הכפופות לחסדים, וכמד"א (ג טו) ואל אישך תשוקתך. "ושליט ימינא", כמש"ה (שם) והוא ימשול כך (רמ"ז). כז. פי' זווג כמשמעו דאתכליל מיא באשא ואשא במיא, וידוע שיש הוי"ה בחסד ואדנות בגבורות ומכא התכללותם זה בזה נמצא צנייהם שם הוי"ה אדני, ולכן כל אחד ואחד נקרא מלאך [גימי' הוי"ה ודני] ממש (רמ"ז). כח. קיו ע"ב (ד"א). יז. פי' צא לילך בדרך מצוה או נכלל הרע לטוב, צא להטפל בדרך ארץ לבקש מזונו ולהזדווג וכיוצא, הטוב מסכים עם השני שהוא המעורר לדברים האלה והיינו (משלי ג ו) בכל דרכיך, ומלת יצה"ט מלאך מלשון צוה שר"ל חיבור, וכדאמרינן העולם לא נברא אלא לצוות לזה (רמ"ז). יח. ר"ל כביכול דביקות לאפוקי צנית לבן היה אמירה בעלמא. א"מ (כ"א). יט. וצאו מחנות קדושים לסבב אותו (ד"א).

היוצאת לכן נקרא קטרוגם קטרוג לאדם עצמו (רמ"ז). ז. ר"ל לפתח הוא שער הראשון שממנו יצאה הנפש, כמ"ש זה השער לה, אלא אותו הפתח כנגדו רובץ אותו החטאת שהוא הנוק' של ס"ס רוצת תחתיו, כמ"ש רובץ תחת משאו, וזה ענין יעקב אבינו ע"ה שמנינו צהימו צה"ל לא היה לו כ"א צחי נפש כמד"א ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה וגו' שהוא צחי רוח כמד"א ורוח אלהים. ח"ש "זה" לשון זה, ואלו היו מלאכי א", לכן קרא שם המקום ההוא מחנייס, כי כבר נשלמו צו צחי נפש ורוח (זהר הרקיע). ט. דייק להוסיף ראה להורות שמדרגת יצה"ר הוא דוקא מנוק' דקליפה ושעליו נאמר חטאת רובץ. ודקדק זה מדברי דוד שמדרגתו נפש דוד. ואמר וחטאתי נגדי תמיד שכן כתוב רובץ שר"ל תמיד צהויה, וכוננתו של דוד על נוק' דקליפה הנקראת חטאת, שאילו יכין על חטאיו הי"ל לומר וחטאתי בלשון רבים כמו שהתחיל כי פשעי אני אדע (רמ"ז). ט. שמות לח ע"א פו ע"ב קיג ע"א (ד"א). י. מדרש תהלים ט' אות ה' ועי' פ' פקודי רסו ע"ב (לש"ו). יא. שאו מזדווגים רוח ונפש שה"ס חו"ג ולכן הם מתחלקים חד לימינא וחד לשמאל, פי' חסדים לימין הלז שהוא הרוח וגבורות בחלל שמאל שהוא של דם, ומזה נמשך אופן עומדם יצר טוב לימינא וכו' (רמ"ז). יב. יצה"ט ויצה"ר שניהם הם מלאכים צחי חו"ג של חלקי אותה הנפש, והם ממונים לשמירת האדם, ולכן אינון משתכחין תדיר וכו', מפני שהם מתהוים מן לבוש הנפש שהם

תרגום

ספר הזהר

"ויאמר יעקב כאשר ראם" וגו', ומאותם מלאכים שלח לעשו, זהו שכתוב "וישלח יעקב מלאכים", מלאכים ממש היו ודאי.

פתח רבי יצחק ואמר, כתוב "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". הרי פרשוה. אבל במקום אחד כתוב "כי מלאכיו יצוה לך", "מלאכיו" רבים, וכאן אחד, שכתוב "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם". אלא "כי מלאכיו יצוה לך", אלו שאר מלאכים, "מלאך ה' סביב", זו שכינה, כמו שנאמר "וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה". ולכן "חונה מלאך ה' סביב ליראיו", להקיפו בכל הצדדים כדי להציל אותו, וכשהשכינה שורה בתוך האדם, כמה מחנות קדושים כולם מזדמנים לשם.

בא וראה, כשדוד המלך ניצל מאכיש מלך גת, אז אמר את זה, משום שהשכינה הקיפה אותו וניצל מהם מאכיש ומעמו, כל אותם שהתקיפו (שהקיפו) אותו. מה כתוב, "ויתהולל בידם", למה "ויתהולל", היה צריך לכתוב וישתגע, כמו שנאמר "כי הבאתם את זה להשתגע עלי". אלא חזר על אותו דבר שאמר דוד בתחילה, שכתוב "כי קנאתי בהוללים" וגו'. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך עדיין אתה צריך את זה, כיון שנכנס לבית אכיש והחזיקו בו, מה כתוב, "ויתהולל בידם", באותם הוללים שקנא בהם בהתחלה. ואז באה שכינה ושרתה סביב דוד. ואם תאמר שהשכינה לא שורה כי אם בנחלתה, שהיא הארץ הקדושה, ודאי לא שורה בעבור (שיונקים) לינוק ממנה, אבל שורה כדי להגן. וכאן כשבא יעקב מבית לבן, כל המחנות הקדושים הקיפו אותו, ולא נשאר לבדו.

אמר רבי חזקיה, אם כך (ס"א שכל המחנות הקדושים באו יחד עמו והשכינה עמו), למה כתוב "ויותר יעקב לבדו" וגו'. אמר רבי יהודה,

ויאמר יעקב^ב כאשר ראם וגו' (בראשית לב ב) ומאינון מלאכין שדר ליה לעשו^ד (שם ג) וישלח יעקב מלאכים מלאכים ממש הו ודאי

פתח רבי יצחק ויאמר כתיב (תהלים לד ח) חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם^י (ו)הא אוקמוה אבל באתר חד כתיב^ז (שם צא יא) כי מלאכיו יצוה לך מלאכיו סגיאיין והכא חד דכתיב חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם אלא כי מלאכיו יצוה לך אלין שאר מלאכין^י מלאך יהו"ה סביב דא שכינתא כמה דאת אמר (שמות ג ב) וירא מלאך יהו"ה אליו בלבת אש מתוך הסנה ובגיין כך חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו לאקפא ליה בכל סטריין בגיין לשזבא ליה^י וכד שכינתא שריא בגויה דבר נש כמה משריין קדישיין כלהו אודמנו לתמן^י

תא חזי כד דוד מלכא אשתזיב מאכיש מלך גת כדין אמר האי בגיין דשכינתא סחרא ליה ואשתזיב מנייהו מאכיש ומעמיה כל אינון דאתקיפו (נ"א דאקיפו) ביה מה כתיב (ש"א כא יד) ויתהולל בידם אמאי ויתהולל וישתגע מבעי ליה כמה דאת אמר (שם טז) כי הבאתם את זה להשתגע עלי אלא אהדר על ההוא מלה דאמר דוד בקדמיתא דכתיב (תהלים עג ג) כי קנאתי בהוללים וגו' א"ל קב"ה חייך עדיין אנת תצטריך להאי כיון דעאל לבי אכיש ואתקיפו ביה מה כתיב ויתהולל בידם באינון^י הוללים דקני בקדמיתא וכדין אתיא שכינתא ושריא סחרינה דדוד ואי תימא שכינתא לא שריא אלא באחסנתיה דאיהי ארעא קדישא^י ודאי לא שריא בגיין (דינקין) [לינקא] מנה אבל לאגנא שריא (שאני) והכא כד אתא יעקב^ב מבי לבן כלהו משריין קדישיין סחרן ליה ולא אשתאר בלחודוי^י

א"ר חזקיה אי הכי נ"א דכלהו משריין קדישיין אתו בהדיה ושכינתא בהדיה אמאי כתיב (בראשית לב כד) ויותר יעקב לבדו [וגו'^י] אמר רבי יהודה בגיין דאעיל גרמיה לסכנה והוה חמי

מאיר הזהר

אבל בשאר במקומות אחרים שמדבר על כללות עם ישראל וגם זכאן דמיירי צפרטות נדיקים אמר מלאך ה' שהיא השכינה שהיא שלוחה להגין עליהם (רמ"ו).¹ דייקא מלת חונה שמשמע צלי פחד מהאחרים, כי סתם שאר המלאכים לפעמים צריכים להבדל מן האדם, וכגון דארץ ישראל זככתו לחון לארץ, אבל השכינה בכל משלה (רמ"ו).² פ"י החניה עמיה היא המצלת אותו מה שאין קן בשאר המלאכים, כי לפעמים צריכים הם להלחם עם איזה מלאך רע הרואה להזיק את האדם (רמ"ו).³ ג. נראה שזו מדרגה יתירה שכשוכה להיות מדור ומשכן לשכינה אז כל מלאכי המרכבה מודמנים שם (רמ"ו).⁴ פ. כאינון (דפ"ו ומ"מ). י. וארץ פלשתיים אינה עיקר ארץ ישראל ארץ ז' עממין ששם השכינה שורה הגם שארץ פלשתיים אינה צהר"ל (מ"מ). יא. פ"י זכאן מדה המעולה היתה שהוא היה מרכבה לשכינה (רמ"ו). יב. יראה שצין צחון לארץ וצין צאריך ישראל תמיד היה כסא לשכינה (רמ"ו). יג. שתי קושיות הקשה, אחת על אומרנו ולא אשתאר בלחודוי, הרי ויותר יעקב לבדו. ומ"ש דמשריין סחרן ליה, הרי כמוז ויאצק איש עמו. ולכן הוסיף האר"י

א. עמה שהשכינה יעקב הפרש מראה זה לשל הסולם שהיתה צחלום וצלינה וזו ציום וזהקיין. ו"ש כאשר ראם, אז אמר מחנה אלוקים זה, כלומר אין זה כפעם הראשונה שהיה צחלום יעוף ודך עראל, כי זה מחנה ושריית השכינה צחניית קצע (רמ"ו).³ דע כי שרש עשו הוא בצלילות הטומאה, וזה האצילות הטומאה הוא אחורי קדש הקדשים [היינו היכל ק"ק דצריאה], ולכן צהתכלל אלו המלאכים דהיכל הרצון ושבעל שלו הוא יעקב צהיכל קדש הקדשים, שלח משלו וממלאכיו ממש (רמ"ו).⁴ ג. נראה לי שתמנית כוונתו צחילוקו צין מלאך למלאך הוא לומר שיש מלאכים סתם ששרשם משם אלוקים, כי סתם מלאך הוא מחילוניות העולמות, אך מלאך ה' הוא צכוד השכינה, ומינה שהמלאכים ששלח יעקב הם מהגז"ל מחנה אלוקים, וצצריכים להיות לפחות שנים כמ"ש כי מלאכיו יצוה לך, וזהו וישלח יעקב מלאכים (רמ"ו).⁷ יראה שרק במקום אחד כתוב צחורה שמלאכים רבים שומרים את האדם כי צכל מקום לא נוכר אלא מלאך אחד (שמות כג, כג) כי ילך מלאך, (שם כג, כ) הנה אנכי שולח מלאך (רמ"ו).⁸ לכן לא נוכרו כי אם דוקא צמקום מיוחד שמדבר ציחוד עם סתם צני אדם,

פרשת וישלח יעקב

קסו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

משום שהכניס עצמו לסכנה, והיה רואה אותה סכנה בעיניו, הם פרוש ממנו, ואז אמר "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת", אלו הם המחנות הקדושים שנפרדו ממנו. רבי יצחק אמר, כדי להשאירו עם אותו ממונה של עשו שהיה בא ברשות עליונה, ואלה הלכו לומר שירה, שהגיע זמנם לשבח את הקדוש ברוך הוא באותה שעה, ואחר כך חזרו. זהו שכתוב "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך וגו'", ועתה הייתי לשני מחנות² (שם) מחנה שכינתא וכל ביתו. (ס"א מחנה אחד היה, שכתוב "מחנה אלהים זה") "לשני מחנות", שהיה שלם מכל הצדדים משני חלקים, לבן ואדום.

רבי אלעזר אמר, הרי נתבאר, אותו לילה שלטון של צד של עשו היה באותה שעה, שהרי כתוב "יהי מארת" חסר, ולכן "ויותר יעקב לבדו", שנשאר יעקב, שהוא שמש לבדו, שהתכסתה הלבנה מן השמש. ואף על גב ששמירת (ועם כל זה השמירה של) הקדוש ברוך הוא לא זה ממנו מכל וכל, ועל זה לא יכול לו, שכתוב "וירא כי לא יכל לו". הסתכל ימינה וראה את אברהם, הסתכל שמאלה וראה את יצחק, הסתכל בגוף וראה שנכלל מצד זה ונכלל מצד זה, ואז "ויגע בכף ירכו", בעמוד אחד הסמוך לגוף, שהוא מחוץ לגוף. ולכן "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם", הקיפו בכל צדדיו כדי להצילו. וכששרתה שכינה בתוכו (ס"א אליו), כמה חיילות ומחנות באו עמה, ומאותם מלאכים שלח לעשו.

"וישלח יעקב מלאכים". אמר רבי אבא, וכי מה הוא התעורר אל עשו, וטוב היה לו לשתוק ממנו. אלא אמר יעקב, יודע אני שעשו חושש לכבוד אבא, ולעולם לא הרגזי אותו, והריני יודע, שהואיל ואבא קיים, איני פוחד ממנו. אבל עכשיו שאבא קיים, אני רוצה להתפייס עמו. מיד, "וישלח יעקב מלאכים לפניו". "וישלח יעקב מלאכים", רבי שמעון פתח ואמר, "טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם". פסוק זה נאמר על יצר

לההיא סכנה בעיניו (ו)אינון אתפרשו מניה² וכדין אמר (שם י) קטנתי מכל החסדים ומכל האמת² אלין אינון משריין קדישיין דאתפרשו מניה² רבי יצחק אמר² בגין לשבקא ליה עם ההוא ממנא דעשו דברשותא עלאה הוה אתי ואלין אזלי² למימר שירתא דמטא זמנייהו לשבחא ליה לקב² בההיא שעתא ולבתר אהדרו הה"ד קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך וגו'² ועתה הייתי לשני מחנות² (שם) מחנה שכינתא וכל ביתיה [נ"א |מחנה| חד הוה דכתיב (שם ב) מחנה אלהים זה] לשני מחנות דהוה שלים מכל סטרינ² מתרין חולקין חוור וסומק

רבי אלעזר אמר הא אתמר ההוא ליליא שולטנותא דסטרא דעשו הוה בההיא שעתא דהא כתיב (שם א יד) יהי מארת חסר ובגין כך ויותר יעקב לבדו דאשתאר [יעקב דאיהו שמשא] בלחודו דאתכסיא סיהרא מן שמשא ואף על גב דנטירו [נ"א ועכ"ד נטירו² דקב"ה לא אתעדי מניה מכל וכל ועל דא לא יכול לו דכתיב (בראשית לב כה)² וירא כי לא יכול לו אסתכל לימינא וחמא לאברהם אסתכל לשמאלא וחמא ליצחק אסתכל בגופא וחמא דאתכליל מסטרא דא ואתכליל מסטרא דא כדין (שם) ויגע בכף ירכו בחד עמודא דסמיך לגופא דאיהו לבר מן גופא ובגין כך (תהלים לד ח) חונה מלאך יהו"ה סביב ליראיו ויחלצם אקיף ליה בכל סטרוי בגין לשזבא ליה וכד שרא שכינתא בגויה [נ"א לגביה] כמה חילין ומשריין אתו בהדיה ומאינון מלאכין שדר לגביה דעשו

וישלח יעקב מלאכים (בראשית לב ג) אמר רבי אבא וכי אמאי אתער איהו לגביה דעשו וטב הוה ליה לאשתוקי מניה אלא אמר יעקב ידענא דעשו חייש ליה ליקרא דאבא ולעלם לא ארגזי קמיה והא ידענא הואיל ואבא קיים לא מסתפינא מניה אבל השתא דאבא קאים |בעינא |אתפייס עמיה מיד וישלח יעקב מלאכים לפניו וישלח יעקב מלאכים רבי שמעון פתח ואמר (משלי יב ט) טוב נקלה ועבד לו ממתכבד וחסר לחם האי קרא על יצר

מאיר הזהר

שהוכרחו לעלות לומר שירה, אצל אחר כך חזרו וראוהו מתאבק עם המלאך (רמ"א). **יט.** כלומר שהודה לה' על חסדיו שעשה עמו לשלוח לו מלאכי מרכבתו הרמוזים בחסדים ואמת כאמור, שהם י"ג כמנין ז"ה. ועוד הוסיף ושנח על שכבר זכה להיות לו שצטי יה המכוונים כנגד הדגלים העליונים, כי יודע היה שיוכל לו צנימן (רמ"א). **כ.** מחנה שכינה ושל צימיה, פי' מציא ראייה מפסוק קטונתי וכו' שהלכו מלאכי השרת מאללו ולצסוף חזרו לכך תחלה כשהלכו אמר קטונתי, וכשחזרו אמר ועתה הייתי לצ' מחנות מחנה שכינה ושל צימיה (מ"מ). **כא.** צסוד החסדים והגבורות שהם ו"ק לכל אחד ו' חסדים ו' גבורות, וז"ש שלים מכל סטריין, שהם הו"ק כנודע שהם כל סטריין ודא, והיה שלם צהם מתרין חולקין חוור וסומק. היינו חו"ג (רמ"א). **כב.** זוהי הגרסא הנכונה (מ"מ). **כג.** לעיל כא ע"צ ופרדס צשער ירך יעקב (ד"א).

זוה"ה צהגהומיו מלת וגו', דקאי אשארס (דקשה) [דקרא] דאיך הניחו לצוא ליה האצקה (רמ"א). **יד.** כלומר שפרשו ממנו כל מלאכי האלהים שצאו לשמרו (דע"ה ח"צ קלו ע"צ). **טו.** מפרש רבי יהודה לפי האמור שאז פירשו ממנו ואז התחיל להתחנן קטנתי ונתמעטתי מכל החסדים, הם המשריין קדישין שהלכו ועזבוהו (רמ"א). ולפי זה פי' זה אמרו יעקב אחר שזויתר יעקב לצדו, ואין מוקדם ומאוחר צמורה (מ"מ). **טז.** הם מלאכי המרכבה. ולפי זה יוצן ועמה היימי, ולא אמר אני, מפני שהלכו להם השני מחנות הם של החסדים והאמת (רמ"א). **יז.** כוונתו לקיים סברתו צמה שאמר ולא אשתאר צלחודו, ולכן לא ניחא ליה מ"ש רבי יהודה שקודם לכן הניחוהו אלא צצגורת ה' היה הדבר להראות כמו למלאכו של עשו ושהוא היה שלם כמו שיצא (רמ"א). **יח.** צא לתוך דסוף סוף למה הלכו להם ישארו שם ויניחוהו שינח המלאך, לכן אמר

תרגום

ספר הזהר

הרע, משום שהוא תמיד מקטרג לבני אדם, ויצר הרע מרים לבו ורצונו של האדם בגאווה, והולך אחריו, מסלסל בשעריו ובראשו, עד שמתגאה עליו ומושך אותו לגיהנם. אבל "טוב נקלה", אותו שלא הולך אחר יצר הרע, ולא מתגאה כלל, ומנמיך רוחו ולבו ורצונו אל הקדוש ברוך הוא. ואז אותו יצר הרע מתהפך לו לעבד, שלא יכול לשלוט עליו, ואותו איש שולט עליו, כמו שנאמר "ואתה תמשל בו". "ממתכבד" כמו שאמרנו, שהוא מכבד עצמו, מסלסל בשעריו, מתגאה ברוחו. והוא "חסר לחם", חסר אמונה, כמו שנאמר "לחם אלהיו" וגו', "לחם אלהיהם הם מקריבם" וגו'.

הרע אתמר בגין דאיהו מקטרגא תדיר לגבי בני נשא ויצר הרע איהו ארים לביה ורעותיה דבר נש בגאותא ואזיל אבתריה מסלסל שעריה וברישיה עד דאיהו אתגאי עליה ומשיך ליה לגיהנם אבל טוב נקלה ההוא דלא אזיל אבתריה דיצר הרע ולא אתגאי כלל ומאיך רוחיה ולביה ורעותיה לגבי קב"ה וכדין ההוא יצר הרע מתהפך לעבד לו דלא יכיל לשלטאה עלוי וההוא בר נש שליט עלוי כמה דאת אמר (בראשית ד ז) ואתה תמשל בו^א ממתכבד כמה דאמרן דאיהו אוקיר גרמיה מסלסל בשעריה אתגאי ברוחיה ואיהו חסר לחם חסר מהימנותא כמה דאת אמר (ויקרא כא כב) לחם אלהיו וגו' (שם ו) לחם אלהיהם הם מקריבים וגו'

דבר אחר, "טוב נקלה" (ועבד לו), זה יעקב שהנמיך רוחו לעשו כדי שאחר כך יהיה לו עבד וישלוט עליו ויתקיים בו "יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים" וגו', ועדיין לא היה זמנו כלל, אלא משום שהעבירו יעקב לסוף הימים, ועל זה היה מיד נקלה, ואחר כך אותו שמתכבד יהיה עבד לו, אותו שהוא חסר לחם יהיה עבד לאותו שנתנו לו רוב דגן ותירוש. בא וראה, על זה, משום שידע יעקב שהצטרך לו, עכשיו התהפך לו לנקלה, ויותר חכמה ועקמומיות עשה בזה מכל מה שעשה לעשו, שאילו היה יודע עשו חכמה זו, היה הורג את עצמו ולא יבא לידי זה, אבל הכל עשה בחכמה, ועליו אמרה חנה "ה' יחתו מריביו וגו' ויתן עז למלכו" וגו'.

דבר אחר טוב נקלה [נ"א ועבד לו] דא יעקב דמאיך רוחיה לגביה דעשו בגין דלבתר ליהוי עבד לו וישלוט עלוי ויתקיים ביה (בראשית כז כט) יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים וגו'^ב ועדיין לא הוה זמניה כלל אלא בגין דסליק ליה יעקב לבתר יומיא ועל דא הוה מיד נקלה ולבתר ההוא דאיהו מתכבד יהא עבד לוי ההוא דאיהו חסר לחם יהא עבדא לההוא דיהבו ליה רוב דגן ותירוש תא חזי על דא בגין דידע יעקב דאצטרך ליה השתא אתהפך ליה נקלה ויותר חכמה ועקימו עבד בדא מכל מה דעבד לגביה דעשו דאילו הוה ידע עשו חכמה דא יקטיל ליה לגרמיה ולא ייתי לדא^א אבל כלא עבד בחכמתא ועליה אמרה חנה (ש"א ב י) יהו"ה יחתו מריביו וגו' ויתן עז למלכו וגו'

"ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה". מיד פתח יעקב להתהפך לו לעבד כדי שלא יסתכל עשו באותן ברכות שברכו אביו, שהרי יעקב העביר אותן לסוף, כפי שאמרנו. אמר רבי יהודה, מה ראה יעקב

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו^א כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה (בראשית לב ד) מיד פתח יעקב לאתהפכא ליה לעבדא בגין דלא יסתכל עשו באינון ברכאן דברכיה אבוי דהא יעקב סליק לון | לבתר כדקא אמרון | (כדקא אמרון

מאיר הזהר

הטוב שבאותו הגוי, והגוי לוקח קצת הרע שלקחה נשמת ישראל, נמצא שחור ישראל כולו טוב והגוי כולו רע, ו"ם (תהלים ז י) יגמר נא רע רשעים ותכוון נדיק, ע"כ לשון הרב. זמ"ש הזהר דאלו הוה ידע עשו חכמה דא יקטין ליה לגרמיה, שהכוונה כשהשפיל יעקב עמו לפני עשו ככה אות ההכנעה צירי יעקב הטוב שבעשו ולקחו לעצמו וקצת רע שהיה ציעקב לקחו עשו לעצמו, זוהי החכמה שעשה היעקב לעשו ואלו ידע עשו זה המעשה שנעשה לו יקטיל ליה לגרמיה וכו' (מ"מ). ה. למה אמר יעקב לאדני, בשלמא כה אמר עבדך יתחא שהוא מה שזוס לומר לעשו, אבל למלאכים שהיו אהציו ונאמניו למה לו לקרוא את עשו אדוניו שלא בפניו, וכו' יעקב לא רצה להשתמש בצאותן הברכות עד לעמיד לצוא, וממילא שיהיה עשו בגדולתו, ולכן אמר למלאכים כה תאמרון לאדוני, כי בכל לבו לא רצה להיות גביר או שזה היה לרעה לעשו, כי אילו היה רוצה להשתמש בגבירותו היה צריך שעשו יקיים מה שאמר אציו ואת אחיך תעבד, והיה עבד מלך מלך, והשפע שיושפע עליו יהיה מממנית קדושה ממש, אבל עכשיו שפטרו מהשתעבד לו נפרד מן הקדש והלך לדרכו שעירה. ועל זה אמר לעיל דאילו הוה ידע עשו חכמה דא וכו', והענין כי זה אצד שרשו מן הקדושה

א. היתה נק' אויב כידוע והוא כלילות חו"ג זה צוה שהימין גובר ואז הגבורות כבר מתבסמין ויזה"ר ידוע כי הוא מסיגי הגבורות משא"כ כשהגבורות הם מתבסמין אז אין לו מקום אחיזה ונכנע ליצ"ט מסט" דחסקים כמ"ש דוד המע"ה ולבו חלל בקרבי נדיקים יצ"ט שופטם וכמ"ש ואתה תמשול צו שלעולם החקקים דדיינים שולטים על הגבורות דנוק' כמ"ש והוא ימשול צך (צ"ע רמא ע"ב), ועי' שערות הם מותרים מוחא (עי' אד"ר קלד ע"א ועי' בהגר"א על ספד"ג ג ע"ג ד"ה לצושין). ועי' מים אדירים מג, שהם צאים מעכירת ופסולת המות. 3. חימה דהא כתיב ולא יהיה שריד לבית עשו. ואפשר לומר שאחר שיתקיים צו יעבדוך עמים אח"כ יתקיים ולא יהיה שריד לבית עשו וצ"ע. ז"ת. ואפשר דה"פ וישליט עליו דעשו להאצידו ויתקיים ציעקב יעבדוך עמים על שאר האומות דישתארו צעלמא שוב ראיתי שכ"כ הרב א"מ אף שיש אחיה הרגש בדבריו. מאיין (כ"א). ג. פי' עשו שהוא מתכבד וחסר לחם יהא עבד ליעקב שעשה עצמו נקלה (מ"מ). ד. כחטא אד"ר נפלו הנשמות בקלי' ולפעמים נשמת ישראל נפלה בקלי' של גוי אחד, ולקחה נשמת ישראל קצת רע מהגוי, והגוי ג"כ לקח קצת טוב מנשמת ישראל. וזעשה שאותו הגוי מכה לישראל, לוקח ישראל קצת

פרשת וישלח יעקב

קסו ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

ששלח לעשו ואמר "עם לבן גרתי", וכי מה עשה בשליחותו של עשו (שאמר) דבר זה. אלא לבן הארמי, קולו הלך בעולם, שלא היה אדם שינצל ממנו, והוא היה מכשף בכשפים וגדול בקוסמים, והיה אביו של בעור, ובעור אביו של בלעם, שכתוב "בלעם בן בעור הקוסם", ולבן חכם במכשפים ובקוסמים יותר מכולם, ועם כל זה לא יכל ליעקב, ורצה לאבד את יעקב בכמה כלי זיין. זהו שכתוב "ארמי אובד אבי".

אמר רבי אבא, כל העולם היו יודעים שלבן היה גדול החכמים והמכשפים והקוסמים, ומי שרצה לאבד אותו בכשפיו, לא נצל ממנו, וכל מה שידע בלעם, היה ממנו, וכתוב בבלעם "כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר", וכל העולם היו פוחדים מלבן ומכשפיו. ודבר ראשון ששלח יעקב לעשו, אמר "עם לבן גרתי". ואם תאמר שמעט היה, חודש או שנה, לא כך, אלא "ואחר עד עתה", עשרים שנה התאחרתי עמו. ואם תאמר שלא עלה בידי כלום, "ויהי לי שור וחמור", אותם שני גזרי דין, שכששניהם מתחברים יחד, לא מתחברים אלא להרע לעולם, ולכן כתוב "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו".

צאן ועבד ושפחה, אלו הם כתרים תחתונים שהרג הקדוש ברוך הוא במצרים, "בכור בהמה", "בכור השב", "בכור השפחה", זהו שכתוב "צאן ועבד ושפחה", מיד היה עשו פוחד ויצא כנגדו. ופחד היה לו מיעקב כמו שהיה ליעקב מעשו. [משל] לאיש שהיה הולך בדרך, עד שהיה הולך שמע על לסטים אחד שהיה אורב בדרך. פגש אותו איש אחר, אמר לו, ממי אתה. אמר לו, אני מלגיון פלוני. אמר לו, סטה לך מלפני, שכל מי שקרב אלי, אני מביא נחש אחד שהורג אותו. הלך אותו האיש לאותו הלגיון, אמר לו, איש אחד בא, וכל מי שקרב אליו נושך אותו נחש אחד שהוא מביא,

לבתר) אמר רבי יהודה מאי חמא יעקבו דשדר ליה לעשו ואמר עם לבן גרתי וכי מה עביד בשליחותיה דעשו (דאמר) מלה דא אלא לבן הארמי קליה אזיל בעלמא דלא הוה בר נש דישתזיב מניה דהוה חרש בחרשין! ורב בקוסמין ואבוי דבעור הוה ובעור אבוי דבלעם דכתיב (יהושע יג כב) בלעם בן בעור הקוסם ולבן חכם בחרשין וקוסמין יתיר מכלהו ועם כל דא לא יכיל ביעקב ובעא לאובדא ליעקב בכמה זיינין הה"ד (דברים כו ה) ארמי אובד אבי

אמר רבי אבא כולי עלמא הוו ידעי דלבן הוה רב חכימין וחרשין וקוסמין ומאן דבעי לאובדא בחרשוי לא אשתזיב מניה וכל מה דידע בלעם מניה הוה וכתיב ביה בבלעם (במדבר כב ו) כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאר יואר וכולי עלמא הוו מסתפי מלבן ומחרשוי ומלה קדמאה דשדר יעקב לעשו אמר עם לבן גרתי ואי תימא דזעיר הוה ירח או שתא לאו הכי אלא ואחר עד עתה עשרין שנין אתאחרית עמיה ואי תימא דלא סליק בידי כלום (בראשית לב ה) ויהי לי שור וחמור אינן תרי גזרי דינין דכד מתחברן תרווייהו כחדא לא מתחברן אלא לאבאשא עלמא ובגין כך כתיב (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו

צאן ועבד ושפחה (בראשית לב ה) אלין אינן כתרי תתאי דקטל קב"ה במצרים בכור בהמה (שמות יב כט) בכור השבי (שם יא ה) בכור השפחה הה"ד צאן ועבד ושפחה מיד מסתפי הוה עשו ונפק לקדמותיה ודחילו הוה ליה מיעקב כמה דהוה ליה ליעקב מעשו לבר נש דהוה אזיל בארחא עד דהוה אזיל שמע על חד לסטים דהוה כמן בארחא פגע ביה בר נש אחרא א"ל ממאן אנת א"ל מפלוני לגיון אנא" א"ל סטי לך מגבאי דכל מאן דקריב בהדאי חד חויה אנא מייתי וקטיל ליה אזל ההוא בר נש לההוא לגיון א"ל חד בר נש אתי וכל מאן די קריב בהדיה נשכיה חד חויה דהוה מייתי

מאיר הוזהר

יחושיו שהיה עזום מאד בהם, וראיה גדולה שהשי"ת צא והזכירו בתלום (לא כד) פן מדבר עם יעקב וגו' (רמ"ז). יצ. דקשה איך קראו אוזד אזי אס לא נעשה רזונו, וי"ל שלכן לא אמר אזד אלא אוזד שהוא תואר, שנקרא צו כל מי שי"ש כח ויכולת צידו לעשות אוזת הדבר, כגון רופא יקרא הצקי בתכמת הרפואה אעפ"י שלא הוליאו לפועל, וגם כאן נקרא אוזד שר"ל שהיה צו כח לאצדו לולי ה' שהיה צעורו (רמ"ז). יג. תשך ג' קלי' שור חמור כלב, ומנהן צאה שכת"ה צבא כ' צאמנע וכו' ושור חמור הן צ' מדות הכוללות הכל תאוני וכעסני, שהן עשו ושמעאל וכו' וכלב צו שניהם כח הכעסני צרות שצא מהגאזה רוח גבוה ותאוה צנפס נפש רחבה כי תאוה נפשך (יהל אור ח"ג ח ע"ג). עי' בהגר"א בספד"ש לב ע"א. פרשת בשלה קד ע"ב סה ע"א ופרשת תשא קנא ע"א קנצ ע"ב (לש"ו בספד"ש סס). יד. היינו ליסטים דקאמר (אור יקר).

שהיה צד יעקב (רמ"ז). ו. עשו מתאוה להאחו צנומאה, ולזה נתחכם יעקב לשלוח לו שאעפ"י שיעלה על לבו להתקומם נגדו צבת הס"מ שמכחישין פמליא של מעלה, לא ילניח נגדו שהרי לבן קליה אזיל בעלמא, פי' שהיה אחו צאחורי הדעת (רמ"ז). ז. חרש בחרשין דהיינו צדיצור, ורב בקוסמין, צמעשה (רמ"ז). ח. חכם דייקא, כי עיקרו מן המוצר של אחורי הדעת מצחינת הימין, ולכן היו צמוכו שמי פרידות הקדושות לאה ורחל וכו' ולפי זה היה ממש נגדי אל יעקב, שידוע שעיקרו הוא מאצא, ולכן היו שייכות אליו שמי צנומיו (רמ"ז). ט. יוחר מצעור וצלעם (רמ"ז). י. כי יעקב נתאמן בקדושתו ותורמו הנגדיית ממש נגד לבן, ולכן אמר עם לבן גרתי (רמ"ז). יא. יהודה לא הזכיר רק שאע"פ שלבן חכם גדול בקסמים לא יכל ציעקב ולא אמר שיעקב למד הכשפים של לבן, ורי אצא הוסף על דבריו שלמד יעקב המכשפות כמ"ש לקמן (מ"מ). יב. צגודל

תרגום

ומת. שמע אותו לגיון ופחד. אמר, יפה שאלך אצלו ואתפייס עמו.

עד שראה אותו אותו האיש, אמר, אוי שעכשיו יהרג אותו, אותו הלגיון. התחיל להשתחוות ולכרוע כנגדו. אמר אותו לגיון, אלמלא היה לו בידו נחש להרוג, לא היה משתחוה כל זה כנגדי. התחיל הלגיון להתגאות, אמר, הואיל וכל כך כרע לנגדי, לא אהרוג אותו.

כך אמר יעקב, "עם לבן גרתי ואחר עד עתה", עשרים שנה התאחרתי עמו, ואני מביא נחש להרוג בני אדם. שמע עשו, אמר, אוי מי יקום לפניו, שעכשיו יהרוג אותו יעקב בפיו. התחיל לצאת כנגדו להתפייס עמו. כיון שראה אותו מה כתוב, "ויירא יעקב מאד ויצר לו". כיון שקרב אליו, התחיל לכרוע ולסגוד לפניו, זהו שכתוב "וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו". אמר עשו, אלמלא כל כך היה עמו, לא השתחוה כנגדי. התחיל להתגאות.

בא וראה מה כתוב בבלעם, "ויבא אלהים אל בלעם לילה", בלבן כתוב "ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב" וגו'. "פן תדבר", היה צריך לכתוב פן תעשה ליעקב רעה. אלא לבן לא רדף אחרי יעקב בכח גבורים ללחום בו קרב, שהרי חיל יעקב ובניו גדול ממנו, אלא להרגו בפיו ולהשמידו את הכל. זהו שכתוב "ארמי אבד אבי". ולכן כתוב "פן תדבר", ולא פן תעשה. וכתוב "יש לאל ידי לעשות", מנין היה יודע שיכולת היתה בידו. אלא כמו שנאמר "אלהי אביכם אמש אמר אלי" וכו'. וזוהי העדות שצוה הקדוש ברוך הוא להעיד, שכתוב "וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אובד אבי" וגו'. "וענית", כמו שנאמר "לא תענה ברעך", "ענה באחיו".

כתוב בבלעם "ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים", שכך הוא דרכו, שהוא היה מנחש. בלבן כתוב "נחשת", שהשיג בכשפיו ובקסמיו בעסק של יעקב, וכשרצה להאביד את יעקב, בנחשים ובכשופים שלו רצה לאבדו, ולא עזבו הקדוש ברוך הוא. והיינו שאמר בלעם בן בנו, "כי

ספר הזהר

ומיית שמע ההוא לגיון⁶ ודחיל אמר יאות דאזיל לקבליה ואתפייס בהדיה³

עד דחמא ליה ההוא בר נש אמר ווי דהשתא יקטליניה ההוא לגיון שארי סגיד וכרע לקבליה אמר (ליה) ההוא לגיון אלמלא הוה ליה בידיה חויא לקטלא לא סגיד כולי האי לקבלי שארי לגיונאה לאתגאה אמר הואיל וכל כך כרע לקבלי לא אקטליניה

כך אמר יעקב (בראשית לב ד) עם לבן גרתי ואחר עד עתה עשרין שנין אתאחרתי עמיה ואנא מייתי חויא לקטלא בני נשא שמע עשו אמר ווי מאן יקום קמיה דהשתא יקטליניה יעקב בפומיה שארי נפיק לקדמותיה לאתפייסא עמיה כיון דחמא ליה מה כתיב (שם ח) ויירא יעקב מאד ויצר לו כיון דקריב בהדיה שארי כרע וסגיד לקבליה הדא הוא דכתיב (שם לג ג) וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו אמר עשו אלמלא כל כך הוה עמיה לא סגיד לקבלי שארי לאתגאה

תא חזי מה כתיב בבלעם (במדבר כב כ) ויבא אלהי"ם אל בלעם לילה בלבן כתיב (בראשית לא כד) ויבא אלהי"ם אל לבן הארמי בחלום הלילה ויאמר לו השמר לך פן תדבר עם יעקב מטובי פן תדבר פן תעשה ליעקב רעה מבעי ליה אלא לבן לא רדף אבתריה דיעקב בחילא דגוברין לאגחא ביה קרבא דהא חילא דיעקב ובניו רב מניה אלא למקטליה בפומיא ולשיצאה כלא הדא הוא דכתיב (דברים כו ה) ארמי אובד אבי ובגין כך פן תדבר ולא כתיב פן תעשה וכתיב (בראשית לא כט) יש לאל ידי לעשות מנין הוה ידע דיכלתא הוה בידיה אלא כמה דאתמר אלהי"ם אביכם אמש אמר אלי וגו' ודא הוא סהדותא דפקיד קודשא בריך הוא לאסהדא דכתיב (דברים כו ה) וענית ואמרת לפני יהו"ה אלהיך ארמי אובד אבי וגו' וענית כמה דאת אמר (שמות כ יג) לא תענה ברעך (דברים יט יח) ענה באחיו

כתיב ביה בבלעם (במדבר כד א) ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים דהכי הוא ארחיה דאיהו הוה מנחש בלבן כתיב (בראשית ל כז) נחשתי דאשגה בחרשוי ובקסמוי בעסקא דיעקב וכד בעא לאובדא ליעקב בנחשא ובחרשא דיליה בעא לאובדיה ולא שבקיה קודשא בריך הוא והיינו דאמר

מאיר הזהר

קשה לפי זה למה אמר יעקב ויהי לי כיון שהיה כרע וכו', ואפשר שהיה כוונתו שלא יבא, וכיון שראה שגא חשז שגא להלחם, והוא לא בא אלא להתפייס כדפי' במשל (אור יקר). ג. "וגו" נוסף נדפסו.

א. שר הנבא (ד"ה). ב. המשל שאכן המלאכים הגידו לעשו והם קדושים היו, ולא מחלק עשו, אם לא שנאמר שהמלאכים נחלצו נלצו נכרי לנא אל עשו, והשתא ניחא שהיו מחזרת הלסטים הלגיון, השתא

פרשת וישלח יעקב

קסז ע"א²

ספר הזהר

תרגום

לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". מי יכול להם, שהרי סבי רצה לאבד את אביהם בנחשים ובקסמים שלו ולא עלה בידו, שלא השאירו לקלל. זהו שכתוב "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". ובכל עשרת מיני כשפים וקסמים מזהרי הכתרים התחתונים עשה לבן כנגד יעקב, ולא יכול. זהו שכתוב "ותחלף את משכורתי עשרת מונים", שכולם עשה לבן כנגדו ולא עלה בידו להרע לו, שכתוב "והחליף את משכורתי עשרת מונים ולא נתנו אלהים להרע עמדי". מה זה "מונים", כתרגום מינים. וכתוב "לשעירים אשר הם זונים אחריהם". "מונים", מינים כמשמעו, ועשרה מינים הם של כשפים וקסמים בכתרים התחתונים, וכולם עשה כנגדו.

בלעם בר בריה (במדבר כג כג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל מאן יכול להון דהא סבאי בעא לאובדא לאבוהון בנחשים ובקסמים דיליה ולא סליקו בידוי דלא שבקיה ללטיא הה"ד כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל ובכלהו עשרה זיני חרשין וקוסמין⁵ דקוזטפיו¹ דכתרין תתאיין² עבד לבן לקבליה דיעקב ולא יכול הה"ד (בראשית לא מא) ותחלף את משכרתי עשרת מונים דכלהו עבד לבן לקבליה ולא סליקו בידוי לאבאשא ליה דכתיב (שם ז) והחליף את משכרתי עשרת מונים ולא נתנו אלהים להרע עמדי מאי מונים כתרגום זיניין³ וכתיב (ויקרא יז ז) לשעירים אשר הם זונים אחריהם מונים מינים כמשמעו ועשרה זיניין אינון דחרשין וקוסמין בכתרין תתאין וכלהו עבד לקבליה

עשרה מינים הם, שכתוב "קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני דורש אל המתים", הרי הם עשרה. אמר רבי יוסי, נחש וקסם הם שני מינים, ובדרגה אחת עולים, וכשבא בלעם, בקסם עשה כנגד ישראל, והיינו שכתוב "וקסמים בידם". וכנגד יעקב בא לבן בנחש, זה וזה לא עלה בידם. זהו שכתוב "כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל". "כי לא נחש ביעקב", בתחילה בימי לבן, "ולא קסם בישראל", אחר כך בימי בלעם. אמר בלעם לבלק, בא וראה מי יכול להם, שכל הקסמים והכשפים שבכתרים שלנו מזהרי המלכות שלמעלה (ומטה) מתעטרים, (שהרי) והוא התקשר בהם, שכתוב "ה' אלהי עמו ותרועת מלך בו".

עשרה זיניין אינון דכתיב (דברים יח י יא) קוסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחובר חבר ושואל אוב וידעוני דורש אל המתים הא עשרה אינון אמר רבי יוסי נחש וקסם תרי זיני אינון ובדרגה חד סלקין וכד אתא בלעם בקסם עבד לקבליהון דישראל והיינו דכתיב (במדבר כב ז) וקסמים בידם ולקבליה דיעקב אתא לבן בנחש האי והאי לא סליקו בידיהו הדא הוא דכתיב (שם כג כג) כי לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כי לא נחש ביעקב בקדמיתא ביומוי דלבן⁶ ולא קסם בישראל לבתר ביומוי דבלעם אמר בלעם לבלק תא חזי מאן יכול להון דכל קסמין וחרשין דבכתרין דילן מקיזפא דמלכותא דלעילא⁷ (ותתא [מתעטרן דהא] [מתעטרן והוא] אתקשר בהו⁸ דכתיב (שם כג כא) יהו"ה אלה"יו עמו⁹ ותרועת מלך בו

אמר רבי יהודה, חס וחלילה שהיה יודע בלעם בקדושה שלמעלה

א"ר יהודה ח"ו דהוה ידע בלעם בקדושה דלעילא

מאיר הזהר

ג', מנחש ד', מכשף ה', חובר ו', אוב ז', ידעוני ח', מתים ז', הם עשרה וכו' (אור יקר). י. ולא היינו מנחש משום דהכא מני צרישא קוסם ואלו החס נחש קדמאה דכורא (אור יקר). יא. אפשר לרמוז ר"ת לא נחש ביעקב לבן. מאיין (ג"א). יב. מזהירת ינון מלכות של מעלה מתעטרים ישראל ולכן אין שום כישוף ודבר חיוני יכול לשלוט בהם (ד"א). משמע שהשיג דרך השתלשלותם מהמלכות הקדו' ולהבי פליג ר' יהודה (אור יקר). יג. דכתיב רגליה יורדות מות שמשמשת זהם לנורן קיום הדינים למטה והם רצועה להלקות (אור יקר). כל הקלי' יניקתם וחיותם היא מהמלכות והמלכות מתקשרת בתוך ישראל, ומציא ראייה מהפסוק ה' אלקיו עמו שהוא ז"א ותרועת מלך בו היא המלכות (מ"מ). יד. מורה שידע השורש העליון ור' יהודה פליג דלא ידע אלא קאמר סתם שאמונתם עזרתם (אור יקר).

ד. פי' ר' אבא ס"ל שהפסוק כולו מפורש על יעקב אצטו שנקרא יעקב וישראל, ור' יוסי פליג עליה וס"ל כי לא נחש ביעקב היינו יעקב אע"ה ולא קסם בישראל היינו קסמים שעשה בלעם בישראל (מ"מ). ה. יש נחש וקסם והם זו"ג וכו' צענין שיש ס"מ וכחותיו לילית והיכליה וכו' ועכ"ז הכחות הזכרים הם עשרת מונים ועם היות שצכללם קסמים אין חשש וטובא גווי קסם נינהו מהם מכלל דכורא ומהם מכלל נוק' (אור יקר). ו. דקטופי (אור יקר). ז. לשון קומן וקיצוץ בקמניא אחת והקמניא נקראת קטופא בנקום אחר (אור יקר). ח. זהירות המדריגות תחתונות שיש בקליפות חיונות והוא מלשון קטופא דמשמש שפי' זיהרת ינון השמש (ד"א). ט. תיקון¹⁰ כו"ע"א. ט. הם לשון מינים ולשון זנות, חסר ו' מניס והיינו זיניין, ומלא מונים לשון זונים, אשר הם זונים אחריהם. ואמאי כתרתי פירושי, קוסם קסמים ז', מעונן

תרגום

ספר הזהר

כלל, שהרי הקדוש ברוך הוא לא רצה בעם ולשון אחר שישתמש בכבודו אלא בניו הקדושים, ואמר "והתקדשתם והייתם קדושים", מי שהם קדושים ישתמשו בקדושה. ישראל הם קדושים, שכתוב "כי עם קדוש אתה", אתה קדוש ולא עם אחר. מי שהם טמאים, טומאה מזדמנת להם להטמא, עליו כתוב "טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו", וטמא קורא לטמא, שכתוב "וטמא טמא יקרא". מי שהוא טמא יקרא לטמא, הכל הולך אחר מינו. אמר רבי יצחק, נאה הוא ליעקב, שהיה קדוש, לומר שנטמא בלבן ובכשפיו, או שבח הוא שלו. אמר לו רבי יוסי, אף על גב שאמר רבי יהודה, אני מסייע לך, שהרי כתוב "אנכי עשו בכורך", וכי יפה הוא לצדיק כיעקב להחליף שמו בשם טומאה, אלא אנכי פוסק טעם, ואומר אנכי מי שאני, אבל עשו, בכורך, והרי פרשוה.

אף כאן, "ויהי לי שור וחמור", לומר, אל תשים לבך ורצונך לאותה ברכה שברכני אבא שהתקיימה בי, הוא בריך אותי הוה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמך", לכן "עבדך יעקב" "לאדני לעשו". הוא בריך אותי ב"רוב דגן ותירוש", הרי לא התקיים בי, שלא אצרתי אותם, אלא "ויהי לי שור וחמור צאן ועבד", רועה צאן בשדה. הוא בריך אותי "מטל השמים ומשמני הארץ", הרי לא התקיים בי, משום שהרי "עם לבן גרתי" כגר שלא היה לי בית אחד, כל שכן משמני הארץ. וכל זה כדי שלא יסתכל ביעקב על אותן ברכות ויקטר עמו.

רבי אבא אמר, כתוב ביעקב "איש תם יושב אוהלים", גבר שלם, משום שהוא יושב בשני משכנים עליונים, והשלים לצד זה ולצד זה, והוא לא אמר שנטמא בכשפיו. אבל על מה שאמר רבי יהודה, משום שלבו שלם על טוב ואמת שעשה לו הקדוש ברוך הוא, שכל העולם יודעים מעשי לבן מה הם ומי יכול להינצל (ס"א ממנו, כל עשרים השנים שהייתי

כלל דהא קב"ה לא אתרעי בעם ולישן אחרא דישתמש ביקריה אלא בנוי קדישין ואמר (ויקרא יא מד) והתקדשתם והייתם קדושים מאן דאינון קדישין ישתמשון⁶ בקדושה ישראל אינון קדישין דכתיב (דברים יד ב) כי עם קדוש אתה אתה קדוש ולא עם אחרא מאן דאינון מסאבין מסאבו אזדמן לון⁷ לאסתאבא עליה כתיב (ויקרא יג מו) טמא הוא בדד ישב מחוץ למחנה מושבו ומסאבא למסאבא קרי דכתיב (שם מה) וטמא טמא יקרא מאן דאיהו טמא לטמא יקרא כלא אזיל בתר זיניה אמר רבי יצחק יאות הוא ליעקב דהוה קדישא לומר דאסתאב בלבן ובחרשו או שבחא הוא דיליה אמר ליה רבי יוסי אף על גב דקאמר רבי יהודה⁸ אנא מסייע לך דהא כתיב (בראשית כז יט) אנכי עשו בכורך⁹ וכי יאות הוא לצדיקא כיעקב למחלף שמיה בשמא דמסאבא אלא אנכי פסקא טעמא ואמר אנכי מאן דאנא אבל עשו בכורך והא אוקמוה

אוף הכא ויהי לי שור וחמור (שם לב ה) לומר לא תשוי לבך ורעותך לההיא ברכתא דברוך לי אבא דאתקיים בי הוא בריך לי (שם כז כט) הוה גביר לאחיק וישתחוו לך בני אמך בגין כך עבדך יעקב לאדני לעשו הוא בריך לי ברוב דגן ותירוש הא לא אתקיים בי דלא אוצרנא לון אלא ויהי לי שור וחמור צאן ועבד רעי ענא בחקלא הוא בריך לי מטל השמים ומשמני הארץ (שם כז כח) הא לא אתקיים בי בגין דהא (שם לב ד) עם לבן גרתי כגירורא דלא הוה ליה ביתא חדא כל שכן משמני הארץ וכל דא בגין דלא יסתכל ביה ביעקב על אינון ברכאן ויקטר עמיה

רבי אבא אמר¹ כתיב ביה ביעקב (שם כה כז) איש תם יושב אוהלים גבר שלים בגין דאיהו יתיב בתרין משכנין עלאינ² ואשלים להאי גיסא ולהאי גיסא³ ואיהו לא אמר דאסתאב בחרשו⁴ אבל על מה דקאמר רבי יהודה⁵ בגין דלבו שלים על טיבו וקשוט דעביד ליה קב"ה דכל עלמא ידעי עובדוי דלבן מאן אינון ומאן יכיל לאשתזבא⁶ | נ"א מניה כל עשרין שנין דהויתי

מאיר הזהר

(אור יקר). 1. והיינו יושב אוהלים לתרין משכנין, לאה אהל עלילה ורחל אהל תמאה. והא' ימיינת על חסד, והצ' שמאלית עם גבורה. והוא משלים תם לתרין סטרין, ימין ושמאל, דהיינו תרין משכנין. ולכן מעולם לא עלה על דעת שום אדם שיצא יעקב צטומאה, אמנס כוונת ר' יהודה להודיע יעקב חסדיו של הקצ"ה, אמר עם לבן גרתי (אור יקר). 2. ו"א שהוא יעקב, הוא צין צ' ההי"ן, מקבל מן ה' ראשונה ונתן לה' אחרונה (מ"מ). היינו צינה ומ' (נ"א). ע"י זהר ח"צ קעה ע"3: דחינן מאי איש תם כתרומתו שלים מכלא שלים לתרין סטרין לעתיקא קדישא ולועיר אנפין שלים לחסד עלאה ולגבורה עלאה ואשלים להאי ולהאי. 3. צין חסד וגבורה (מ"מ). היינו לחסד ולגבורה. א"מ (נ"א). 4. פי' שאין כוונת יעקב שנטמא ח"ו בצאחס הכשפים, אלא למד אותם כדי להכניע זדים, כמו שמצוה על הסנהדרין ללמוד הכשפים להצין ולהורות ולהכניע זדים (מ"מ). 5. פי' ר' אבא קאמר לר' יצחק ולר' יוסי הקושיא שהקשימים יאות הוא ליעקב וכו' כבר הוא מתורגמת דאיהו לא אמר דאסתאב בחרשו, אכל תימה עליכם למה הזכרתם ר' יהודה צקושיאכם, שר' יהודה לא הזכיר

א. להשיג צהם ולהשיג הם צו ולתקוע אמנותם בצאחס והאלהות המושג להם (אור יקר). 3. ושם חוקעים אמנותם ואינם משיגים כלל למעלה (אור יקר). 4. מקשה על מ"ש לעיל שיעקב משתבח ואומר לעשו, ויהי לי שור וחמור, דהיינו שלמד הכשפים, ואין זה יאות לנדיק (מ"מ). פירוש צממיה, וכי שפיר היה לו לומר קן שנטמא צו או שצח הוא ליעקב לומר קן צממיה (נ"א). 5. ירצה שדרש הכתובים לדרך ההוא, אלא מסייע לך, שאין ראוי לדרוש כדדרש ר' יהודה, דהא צאנני עשו שהוא גנאי, ולא כ"כ, מנעו מיעקב כאומר⁷ אנכי מאן דאנא, כ"ש שדרוש בגוף התלויים ממש, אלא אין ראה מן הכתובים לאותה דרשה, ואחו קראי כפשטן כדריש ואולי, וכבר תקנו לעיל הענין לר' יהודה (אור יקר). אע"ג דקאמר ר' יהודה שלמד יעקב הכשפים וקאי צשיטת ר' אבא, ולעיל אר"ש כל מילוי דר' יהודה שפיר, שכל דבריו אמתיים. והנה ר"ש מסכים עליהם, עכ"ל אלא מסייע לך לר' יצחק, דלא יאות לנדיק לומר דאסתאב בחרשין לבן (מ"מ). 6. פי' מציא ראה מדפסקא טעמא צאנני, ש"מ שאין מכנין על הנדיק שום דבר של טומאה ח"ו (מ"מ). 7. כסיוע לר' יהודה

פרשת וישלח יעקב

קסז ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

עמיה | מקטרוגא דיליה | דבעי | (ובעז) לאובדא לי"א | נ"א ואנא
יתבנא³ ועבדנא עמיה עשרין שנין | וקב"ה שזבני מניה וכלא הוה⁴
בגין דלא יסתכל ביה עשו⁵ דאתקיימו ביה אינון ברכאן ולא ינטר
ליה⁶ דבבו ועל דא כתיב (הושע יד י) כי ישרים דרכי יהו"ה וגו'
וכתיב (דברים יח יג) תמים תהיה עם יהו"ה אלהיך

עמו) מקטרוגו, ורצה לאבד אותי (ס"א ואני ישבתי
ועשיתי עמו עשרים שנה), והקדוש ברוך הוא הצילני
ממנו, והכל היה כדי שלא יסתכל בו עשו שהתקיימו
בו אותן ברכות, ולא ישמר לו טינה. ועל זה כתוב "כי
ישרים דרכי ה'" וגו', וכתוב "תמים תהיה עם ה'
אלהיך".

וישובו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם
הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו (בראשית לב ו)
כיון דאמר באנו אל אחיך לא ידענא דאיהו עשו וכי אחין אחרנין
הוו (ליה) ליעקב אלא באנו אל אחיך ואי תימא דהדר בתשובה
ואזיל בארע מתקנא לאו הכי אלא עשו הרשע כדמעיקרא וגם
הולך לקראתך ואי תימא דאיהו בלחודוי אזיל לאו אלא ארבע
מאות איש עמו וכל כך למה (נ"א) אלא אינון) אמרו ליה בגין
דקב"ה אתרעי תדיר בצלותהון דצדיקא ומתעטר בצלותהון
כדאמרינן דההוא מלאכא דממנא על צלותהון דישראל (ד"א)
סנד"לפון שמיה) נטיל כל אינון צלותין ועביד מנייהו⁷ עטרה לחי
העולמים | ואוקמוה וכל שכן צלותהון דצדיקא דקב"ה אתרעי בהו
ואתעבדן עטרה לאתעטרא באינון צלותין לקב"ה ואי תימא
משריין קדישין הוו אתיין עמיה אמאי (הוה) דחיל אלא צדיקאי
לא סמכין על [דא] | זכותיהון | אלא [בצלותיהון] | על צלותהון
ובעותהון לגבי מאריהון]

"וישובו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך
אל עשו וגם הלך לקראתך וארבע מאות
איש עמו". כיון שאמר "באנו אל אחיך", לא ידענו
שהוא עשו, וכי אחים אחרים היו ליעקב. אלא "באנו
אל אחיך", ואם תאמר שחזר בתשובה והולך בדרך
תקינה, לא כך, אלא עשו הרשע כמו מעיקרו. "וגם
הולך לקראתך", ואם תאמר שהוא הולך לבדו, לא,
אלא ארבע מאות איש עמו. וכל כך למה, (אלא הם)
אמרו לו, משום שהקדוש ברוך הוא תמיד מרוצה
בתפלות הצדיקים ומתעטר בתפלותיהם, כמו
שאמרנו שאותו המלאך הממונה על תפלות ישראל
סנדלפון שמו, נוטל כל אותן תפילות ועושה מהם
עטרה לחי העולמים, ובארוה. וכל שכן תפלות
הצדיקים שהקדוש ברוך הוא רוצה בהן, ונעשות
עטרה להתעטר באותן תפלות לקדוש ברוך הוא. ואם
תאמר, מחנות קדושים היו באים עמו, אז למה פחד.
אלא צדיקים לא סומכים על זכויותיהם, אלא על
תפלותיהם ובקשותיהם לרבונם.

ותא חזי דאמר רבי שמעון צלותא דסגיאין סליק קמי קב"ה
ומתעטר בההוא צלותא בגין דסלקא בגוונין סגיאין
ואתכלילת מכמה סטריין ובגין דאתכלילת מכמה גוונין אתעבידת
עטרה ומנחא על רישא דצדיק חי העולמים וצלותא דיחיד לאו
איהי כלילא ולא איהי אלא בגוון חד ועל דא צלותא דיחיד לאו
איהו מתתקנא לאתקבלא (אלא בצלותא) [כצלותא] דסגיאין ותא
חזי יעקב" כליל הוה ועל דא צלותיה תאיב לה קב"ה מה כתיב
(בראשית לב ח) ויירא יעקב מאד ויצר לו

ובא וראה שאמר רבי שמעון, תפלת רבים עולה לפני
הקדוש ברוך הוא ומתעטר באותה תפלה, משום
שעולה בצבעים רבים ונכללת מכמה צדדים. ומשום
שנכללת מכמה צבעים, נעשית עטרה, ומונחת על
ראש צדיק חי העולמים. ותפלת היחיד אינה כלולה
ואינה אלא בצבע אחד, ועל כן תפלת יחיד אינה
מתוקנת להתקבל (אלא בתפלה) כתפלת רבים. ובא
וראה, יעקב היה כלול, ועל כך הקב"ה השתוקק
לתפלתו, מה כתוב, "ויירא יעקב מאד ויצר לו".

רבי יהודה פתח ואמר (משלי כח יד) אשרי אדם מפחד תמיד
ומקשה לבו יפול ברעה

רבי יהודה פתח ואמר, "אשרי אדם מפחד תמיד
ומקשה לבו יפול ברעה",

מאיר הזהר

וכו' ופושעים יכשלו צם, וכן עשו פושע יכשל דעתו צאותו הענין שפי' ר'
יהודה צעודי דלגיון צמשל ההוא כדפי' שם (אור יקר). **טו.** ולא יהיה לו
נוטר שגאה מחמת הבכורה והצרכה (ד"א). **טז.** פי' שהתפילה עולה צקוד
מ"ן למלות, ואז מודווגים וז"ן ומושכים המוחין מאז"ל, ונמשכת הטפיפה עד
יקוד דז"ל, וז"ש עטרה לחי העולמים, שהוא היסוד. ח"ש לקמן אתעבידת
עטרה מוחא על רישא דצדיק חי העולמים, שהטפיפה של המוחין היא צעטרת
יקוד דז"ל, צקוד צרכות לראש צדיק כמ"ש צוהר וילא (מ"מ). **יז.** פירוש
שגם הוא התפלל עם צניו וגם כללה צעטרת צכות. א"מ (ג"א).

לימוד הכשפים כלל, רק שהצילו הקצ"ה מלגן המפורסם צרעות, ולא שייכא
קושיתכס כי אס עליו, שאמרתי שיעקב למד כשפים (מ"מ). **יח.** היינו "ויחי
לי", צערי צשור ותמור אלא ועבד ושפחה, כמות חרשיו. והצילני הקצ"ה מהכל,
ולא היה אומר הוא דרך שגח אלא דרך צער (אור יקר). **יט.** היינו "ואחר
עד אמת" (אור יקר). **יג.** פי' אלו ואלו דברי אמת, צין מה שפירשתי אני
צפי' ויהי לי שור ותמור, צין מ"ש ר' יוסי דה"ק, א"ל לא תשוי לצן להיהא
צרכתא דאגא וכו', שלא נתקיים צי רוצ דגן ותירוש, אלא שור ותמור רעי עאגא
(מ"מ). **יד.** ועשו ידמה שהיה אומר לשגח עצמו, והיינו כי ישרים דרכי ה'

תרגום

אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם, ונתן להם תורת אמת כדי לזכות בה לחיי עולם. שכל מי שעוסק בתורה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חיים עליונים ומכניסו לחיי העולם הבא, שכתוב "כי היא חיך ואורך ימך", וכתוב "ובדבר הזה תאריכו ימים", חיים בעולם הזה וחיים בעולם הבא.

ספר הזהר

זכאין אינון ישראל דקב"ה אתרעי בהו ויהב לון אורייתא דקשוט בגין למזכי בה לחיי [עלמא דכל] (עלמין וכל) מאן דאשתדל באורייתא קב"ה משיך עליה חייך עלאין ואעיל ליה לחיי עלמא דאתי דכתיב (דברים ל כ) כי היא חיך ואורך ימך⁶ וכתוב (שם לב מז) ובדבר הזה תאריכו ימים חייך בהאי עלמא וחייך בעלמא דאתי

רבי אלעזר אמר, כל מי שעוסק בתורה לשמה, אין מיתתו על ידי יצר הרע, משום (שהוא נחש, והוא מלאך המות, אלא מיתתם בנשיקה, שכתוב "ישקני מנשיקות פיהו", כלומר על פי ה', והיא הנשיקה שהיא דבקות של הנפש בעיקר, ואותו שעוסק בתורה) שהתחזק בעץ החיים ולא הרפה ממנו, ולכן צדיקים שעוסקים בתורה לא נטמא גופם, (אלא הוא טהור, כמו אליהו בבית הקברות שמצאו אותו רבנן ושאלו אותו, וכי מר איננו כהן. אמר להם, צדיקים לא טמאים במיתתם, כמו ששינונו, ביום שמת רבי בטלה כהונה, כלומר שהתעסקו בו), שלא שרתה עליהם רוח טומאה.

יעקב היה עץ החיים, למה פחד, שהרי לא יכול לשלוט עליו. ועוד שהרי כתוב "והנה אנכי עמך" וגו', למה היה פוחד. ועוד, שהרי כתוב "ויפגעו בו מלאכי אלהים", אם מחנות קדושים היו עמו, למה היה פוחד. אלא הכל היה נאה, ויעקב לא היה רוצה לסמוך על נס של הקדוש ברוך הוא, משום שחשב שאינו כדאי שהקדוש ברוך הוא יעשה לו נס, למה, משום שלא שימש את אביו ואמו כראוי, ולא עסק בתורה, ונשא שתי אחיות, ואף על גב שהכל נתבאר, ועם כל זה צריך לאדם לפחד תמיד ולהתפלל לפני הקדוש ברוך הוא בתפלה, שכתוב "אשרי אדם מפחד תמיד", (ולפחד תמיד מלפני הקדוש ברוך הוא), והרי פרשוה.

תא חזי צלותא דאבהן⁷ קיימו (ד)עלמא וכל בני עלמא עלייהו קיימי וסמכיין לעלם ולעלמי עלמין⁸ לא אתנשי זכותא

בא וראה, תפלת האבות העמידו את העולם, וכל בני העולם עומדים וסמוכים עליהם, ולעולם

מאיר הזהר

ה' דצר וגו', וה"ס חג"ס שצדעת והיינו דצר, ולכן גם קיום העולם הוא ע"י הייחודים והווגים שעשו האצות בחפילותם, ומפני זה נקראו אצות העולם, כי גם המקיים נקרא אצ (רמ"ו). 1. שכן אמר לו ה' (יב, ג) ונצרכו צן כל משפחות האדמה, ומנינו שהאצות היו מתפללים צפרהסיא, וכמו שחרגס אונקלוס על (יב, ח) ויקרא בשם ה', ולי בשמא דה', ומפילתם הימה על כל כוללות העולם דהיינו על קיום החיוביות, אצל זכות תורתם ודקתם שהיא בסקוד הפנימיות זה היה לישראל. ולשתי צחינות אלו כיון במתק לשונו, שהרי ידוע מה שאנו מכוונים בעניית קדיש לעלם ולעלמי עלמיא, שלש צחינות עיבור יניקה וגדלות, דהיינו פנימי אמנעי ומינון, ולכן אמר שכל בני העולם קיימים על תפילתם לעולם, ולפי שצחינה זו היא דנה"י כנודע אללנו, לזה אמר וסמכיין לעלם, אצל ולעלמי עלמין, שהם שניים של הפנימיות שהם הנשאים צו"א אחר הספירה, אלו לא נשתכחו לעולם כי השכחה היא מהאחוריים. דעילא ומתא, שני

א. כ"ל דמיימי בני קראי דהס כפוליס חיך ואורך ימך וכן כי הוא חייבם וגו' תאריכו ימים דחד מרמו על חיי העוה"ז וחד על חיי עוה"ב. א"מ (כ"ה).
ב. אע"ג דר' אלעזר נפטר קודם רבי אלה הם דברי הממצר הספר שחברו כל המימרות יחד שכתב ר' אצא שהיה סופר של רש"י והס חלקוס לפרשיות כל פסוק ופסוק צפרשה שלו והס אמרו מדעתם כמה דמינון וכו' וכיוצא בזה יש רבים צוהר וכלה מתרלי צבכי. ז"ח. וכן צירר הר"מ חגיז בספר משנת חכמים ע"ש"ב. מאיין (כ"א). ג. ממשנה זו איננה חשובה מעלה אצל נדיקים, שכן הוא סותר את מידת הצטחון (דע"ה ח"ב קלו ע"ג). ד. ר"ל שחילצו רז"ל כל ג' עונות כנגד המורה היה עוסק בגידול צניס. וכנגד כבוד אורי"א היה עוסק בשל אחרים לקיים מאמרם וכנגד צ' אחיות גיורות היו. ז"ח ע"ש"ב (כ"א). ה. ה' צרא העולם כדי שהנדיקים יקיימוהו בצדקתם, וידוע שהעולם נברא בשלש מדות שהאצות מושפעים בהם, וכמ"ה (תהלים ג, א) אל אלהים

פרשת וישלח יעקב

קסח ע"א²

ספר הזהר

תרגום

ולעולמי עולמים לא נשכחת זכות האבות, משום שזכות האבות היא קיום של מעלה ומטה, וקיום של יעקב הוא קיום שלם יותר מכולם, ולכן בשעה שצרה לבני יעקב, הקדוש ברוך הוא רואה את דמות יעקב לפניו וחס על העולם, כמו שנאמר "וזכרתי את בריתי יעקוב". "יעקוב" בוא"ו, למה בוא"ו. משום שהוא דמות של יעקב ממש.

בא וראה, כל מי שרואה את יעקב, כמי שמסתכל באספקלריה המאירה. והרי נאמר שיופיו של יעקב כיופיו של אדם הראשון. אמר רבי ייסא, אני שמעתי, שכל מי שמסתכל בחלומו ורואה את יעקב מקושט במלבושיו, מתווספים לו חיים.

רבי שמעון אמר, הרי נאמר שדוד המלך עד שלא היה לא היו לו חיים כלל, פרט לזה שאדם הראשון נתן לו שבעים שנה משלו, וכך היה קיומו של דוד המלך שבעים שנה היו, וקיום של אדם הראשון אלף שנה חסר שבעים. נמצאו באלה אלף שנים ראשונות אדם הראשון ודוד המלך. פתח ואמר, "חיים שאל ממך נתתה לו אורך ימים עולם ועד". "חיים שאל ממך", זה דוד המלך, שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא גן עדן, הטיל בו נשמת דוד המלך, והסתכל בו וראה שאין לו חיים משלו כלום, ועומד לפניו כל היום. כיון שנברא אדם הראשון, אמר, הרי ודאי קיומו. ומאדם הראשון הוא, שבעים שנים שהתקיים דוד המלך בעולם.

עוד, האבות השאירו לו מחייהם כל אחד ואחד. אברהם השאיר לו, וכך יעקב ויוסף. יצחק לא השאיר לו כלום, משום שדוד המלך בא מצדו. ודאי אברהם השאיר לו חמש שנים, שהיה לו להתקיים מאה ושמונים שנים, והתקיים מאה ושבעים וחמש שנים, חסרים חמש. יעקב היה לו להתקיים בעולם כימי אברהם, ולא התקיים

דאבהן' בגין דזכותא דאבהן איהו קיומא דעילא ותתא וקיומא דיעקב^ב איהו קיומא שלים יתיר מכלהו ובגין כך בשעתא דעאקו לבנוי דיעקב קב"ה אחמי קמיה^ט דיוקנא דיעקב וחייס על עלמא כמה דאת אמר (ויקרא כו מב) וזכרתי את בריתי יעקוב יעקוב"ב בוא"ו אמאי בוא"ו בגין דאיהו דיוקנא דיעקב ממש^י

תא חזי כל מאן דחמי ליה ליעקב כמאן דאסתכל באספקלריאה דנהרא^א והא אתמר דשופריה דיעקב כשופריה דאדם קדמאה אמר רבי ייסא אנא שמענא דכל מאן דאסתכל בחלמיה וחמא ליה ליעקב מקסטר בקוספוי^י חיינ אתוספן ליה

רבי שמעון אמר הא אתמר דדוד^י מלכא^י עד לא הוה לא הוה ליה חיים כלל בר דאדם קדמאה יהב ליה שבעין שנין מדיליה וכך הוה קיומיה דדוד מלכא שבעין שנין וקיומא דאדם קדמאה אלף שנין חסר שבעין אשתכחו בהני אלף שנין קדמאי אדם הראשון ודוד מלכא פתח ואמר (תהלים כא ד) חיים שאל ממך נתת לו אורך ימים עולם ועד חיים שאל ממך דא דוד מלכא דהא כד ברא קב"ה גנתא דעדן אטיל ביה נשמתא דדוד מלכא ואסתכל ביה וחמי דלית ליה חיים מדיליה כלום^ט וקיימא קמיה כל יומא כיון דברא אדם הראשון אמר הא ודאי קיומיה ומאדם קדמאה הוא^ט שבעין שנין דאתקיים דוד מלכא בעלמא

תו אבהן שבקו ליה מחייהון כל חד וחד אברהם שבק ליה וכן יעקב ויוסף יצחק לא שבק ליה כלום בגין דדוד מלכא מסטריה^{קא} קא אתא ודאי אברהם שבק ליה חמש שנין דהוה ליה לאתקיימא מאה ותמנין שנין ואתקיים מאה ושבעין וחמש שנין חסרין חמש^י יעקב הוה ליה לאתקיימא בעלמא כיומי דאברהם ולא אתקיים

מאיר הזהר

בגלגול לאה ורחל, וכדי לתקנם עבד בנשיו כ"ח שנים, לכן אחר התיקון נתן לדוד ה' שנים ע"י אברהם, כי יצחק חי ק"פ שנים ק' וכו', מאחר שאדה"ר נתן לדוד ע' שנה והאבות נתנו לו ג"כ ע', א"כ היה ראוי לו שיחיה צ' פעמים ע' שהם ק"מ וכו' כי השנים שנתן אדם לדוד לא הועילו לו מפני חטא אדה"ר (זהר הרקיע). **טו.** כל החיים הם מבחינת החסדים שהמיתה היא מן הגבורות, ודוד היה מן המלכות שנקראת נפש, והיא אספקלריא דלא נהרא וליית לה מגרמה כלום, דהיינו אין לה אור שה"ס החסד ולכן היא נקראת עניה חסרת השפע וה"ס העושר (רמ"ו). **טז.** הוה (דפ"ו). **יז.** הגבורות הם דינין ואין בהם חיים כלל (שער מאמרי רשב"י), וצמה ימתקו (זהר הרקיע). פ"י דוד למד אין לו חיים, לפי שהוא מחושך, וא"כ יצחק שהוא חושך אין לו מה ליתן (מ"מ). **יח.** הנה אברהם היה לו לחיות מאה ושמונים שנה, מאה צמוד כמה כללות כל האצילות. ושמונים צמוד שמונה ספירות עד יסוד, כי שם קיומא דדבורא, כל אחת כלולה מעשר, הרי שמונים. והניח לדוד חמשה שנים צמוד ה' חסדים הבאים אליה על ידי יסוד בנקודת זיון שבה (שער מאמרי רשב"י).

הווגים דנשיקין ודגופא שהוא ממש חצ"ד וחג"מ (רמ"ו). **ז.** היינו דלא כמלמודא דילן דאמריין תמה זכות אבות שבת דף נה. ועיין פרשה עקב ותמנא נחת. א"מ (נ"א). ע"י שם בתוס' ולר"י נראה (לש"י). **ח.** שאין צו ימין ושמאל שיש משם קנת הארה לישמעאל ועשו, אבל יעקב מטמו שלימה (רמ"ו). **ט.** הוא סוד הזכירה שהיא מנד הפנים (רמ"ו). **י.** ירצה שזורתו הוא קו ישר שרומן לקו האמנעי (רמ"ו). **יא.** הוא אור הפנים המאירים מפנימיות הדעת (רמ"ו). **יב.** מקושט במלבושיו וקוספא הוא מלבוש (ד"א). **יג.** נראה שענין זה סמוך למ"ש דשופריה דיעקב כשופריה דאדם קדמאה שנתן לדוד שבעים שנה שה"ס ז' קצוות שיעקב כוללם (רמ"ו). **יד.** א"כ הוא סוד החכמה ש' ה' בחכמה יסד ארץ ואדם נתן לו ע' שנין כי הנוק' אין לה אלא מ"ס מחסד דז"א ולמטה שהוא סוד הה"מ. ולהיות שאדה"ר נתקלקל בע"ז וג"ע וש"ד, לכן לא נתן לדוד ע' שנים שהיו מלאים גבורות ודינים, ע"י חטא אדה"ר, עד שנתקן חטא ע"ז ע"י אברהם בצור כשדים, וש"ד ע"י יצחק צעקיה וג"ע ע"י יעקב. ופי' כי אדה"ר בחטא השליך צ' טפות צהור ראשונה וצ' טפות אלו צאו

תרגום

ספר הזהר

אלא מאה וארבעים ושבע שנים, חסרים עשרים ושמונה. נמצא שאברהם ויעקב השאירו לו מחייהם שלשים ושלש שנים. יוסף שחי מאה ועשר שנים, היה לו להתקיים מאה וארבעים ושבע שנים כימי יעקב, וחסר מהם שלשים ושבע שנים, הרי שבעים שנים שהשאירו לדוד המלך להתקיים בהם, ובהם התקיים דוד בכל אותם השנים שהשאירו לו האבות.

ואם תאמר, למה יצחק לא השאיר לו כלום כמו אלה. משום שהוא חושך, ודוד בא מצד החושך, ומי שהוא בחושך, אין לו אור כלל ואין לו חיים, ולכן לא היו לדוד חיים כלל. אבל אלה שהיה להם אור, האירו לדוד המלך, ומהם הצטרך להאיר ולהיות לו חיים, שהרי מצד החושך אין לו חיים כלל, ועל זה לא בא יצחק בחשבון. ואם תאמר, למה יוסף יותר מכולם. אלא ודאי יוסף לבד כמו כולם, משום שנקרא צדיק, וזהו שמאיר ללבנה יותר מכולם, ולכן השאיר לדוד המלך חיים יותר מכולם, שכתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ".

בא וראה, תפלתו של יעקב הגינה עליו מעשו, משום שרצה להעביר זכותו לבניו אחריו ולא להוציא אותה עכשיו אצל עשו, ועל זה התפלל תפלתו לקדוש ברוך הוא ולא סמך על זכותו להצילו בגללה. "ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה".

בא וראה מה כתוב, "ויחץ את העם אשר איתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות". למה "לשני מחנות", משום שאמר "אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה". בא וראה, שכינה לא זה מאהל לאה ומאהל רחל. אמר יעקב, ידעתי שהרי שמירה לאלה מהקדוש ברוך הוא, מה עשה, "וישם את השפחות ואת ילדיהן

אלא מאה וארבעין ושבע שנים חסרים תמניא ועשרין^א אשתכחו דאברהם ויעקב שבקו ליה מחייהון תלתין ותלת שנים יוסף דאתקיים מאה ועשר שנים הוה ליה לאתקיימא מאה וארבעין ושבע שנים כיומי דיעקב וחסר מנהון תלתין ושבע שנים הא שבועין שנים דשבקו ליה לדוד מלכא לאתקיימא בהון ובהו אתקיים דוד בכל אינון שנים דשבקו ליה אבהן

ואי תימא יצחק אמאי לא שבק ליה כלום כהני בגין דאיהו חשך ודוד מסטרא דחשך קא אתא ומאן דאיהו בחשך לית ליה נהורא כלל ולית ליה חיים^ב ובגין כך לא הוו לדוד חיים כלל אבל אלין דהוו להון נהורא נהירו ליה לדוד מלכא ומנייהו אצטריך לאנהרא ולמהוי ליה חיים דהא מסטרא דחשך לית ליה חיים כלל ועל דא לא אתא יצחק בחושבנא ואי תימא יוסף אמאי יתיר מכלהו^ג אלא ודאי יוסף בלחודוי ככלהו בגין דאקרי צדיק ודא הוא דאנהיר לסיהרא יתיר מכלהו ובגין כך האי שבק ליה לדוד מלכא יתיר מכלהו חייך דכתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ

תא חזי יעקב צלותיה אגין ליה מעשו בגין דבעא לסלקא זכותיה לבנוי אבתריה ולא לאפקא ליה השתא לגביה דעשו ועל דא צלי צלותיה לקב"ה ולא אסתמיך על זכותיה לשיזבא ליה בגיניה ויאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה (שם לב ח)

תא חזי מה כתיב (שם ז) ויחץ את העם אשר איתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות אמאי לשני מחנות בגין דאמר אם יבא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה^ה תא חזי שכינתא לא עדאת מאהל לאה ומאהל רחל^ו אמר יעקב ידענא דהא נטירו לון לאלין מן קב"ה מה עבד (שם לג ב) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה אמר אם יקטיל עשו

מאיר הזהר

לו ככלהו א"י בשלמא אברהם ויעקב נחא שאדה"ר נתגלגל בהם לקיים מתנתו ויחזק לא נתן שצא מסטרא דחשך אצל יוסף מי הכניסו. א"י הוקשה לו מה שייכות יש ליוסף להשלים מקומו של יצחק. ומיך בגין דאקרי צדיק כי יסוד נקרא ק"ץ חי אומיות יחזק אך יחזק בצחינה עליונה סטרא דחשך כו' נתן לו יחזק בעצמו בצחינתו למטה שהוא יסוד קץ חי ח"ש בגין דאקרי צדיק כי צדיק עם האומיות בגימט' יחזק. ואחי נר"ו תיך לפי שמשיח בן דוד יחיה את משים בן יוסף לכך יוסף נתן לדוד כ"ב שנים. ז"ת. ויחזק לו מ"ש גורי האר"י ז"ל שיחזק נעצר ציוסף ולכן יוסף נתן במקום יחזק וזהו העיבור להיומו צדיק כמ"ש מו"ה ודו"ק כי קצתו. מא"ץ (כ"ה). 7. שגראה שהיה ודאי אצלו שהמחנה השני ימלט (רמ"ז). 8. ולכן היה צטוט צגשאר, והטעם כי זלפה וצלה הן מאחורי גבירתן, ועל כן נמיירא שמה נתנו לו רשות לשלוט בהן ואפילו בצנייהם, ח"ש המחנה האחת מלך הנקצות והכהו מלך הוכרים, ולכן נאמר את השפחות ואת ילדיהן לא מעורבים יחד הצניס עם אמוחם, כי הם

א. ויעקב חיה קמ"ז שנים, ק' צקוד כח"ר, ומ' צקוד ד' מוחי, ד' רהטי דמוחא, ד' צחי דחפילי צרישא דז"א, ח' צקוד ז' ספירות הצנין שלו. וחסרו משל אברהם כ"ח, כי החמשה חסדים גם כן יעקב הוא נותן לה, ועל ידו צאים צקוד היסוד שצח"ת, ויוסף עוד שמנה ועשרים צקוד מרי מוחי דילה, שהם עשרים ושמנה צקוד שמנה ספירות הנשארות לה, שנמשכו לה מיעקב צקוד נוקצא דז"א, דנפקא מתדבקא מאחוריו. ונמצא שנעשו לה על ידי יעקב תרין מוחין, שהם עשרים, ושאר שמנה ספירות הרי הם כ"ח משלו, חוץ מן הה' חסדים שגם הוא נותן לה, כמ' הם ל"ג שנים פחותין מן ק"פ שנים, כנגד חיי יחזק, שכך היו ראויים לחיות כולם (שער מאמרי רש"י). 3. אין להקשות, דא"כ גם יחזק שהוא חושך, מהיכן היו לו חיים. ד"ל שאני המלכות דלית לה מגרמה כלום אלא מה שיהצו לה מלעילא, ולכך כיון שהיא חושך, לית לה חיים אלא מה שיהצו לה. אצל יחזק כלול צחוק, שכן חסד כלול בצגורה וגבורה כלולה צחוק, ומלך כללות החסד שיש בו יש לו חיים (מ"מ). 4. פירוש אמאי נתן

פרשת וישלח יעקב

קסה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

ראשונה". אמר, אם יהרוג עשו, יהרוג את אלה, אבל אלה איני פוחד מהם, משום ששכינה עמהם. ועל זה, "והיה המחנה הנשאר לפליטה", כיון שעשה את זה, תיקן תפילתו עליהם, מה כתוב, "ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך".

לאלין יקטיל אבל אלין לא מסתפינא מנייהו בגין דשכינתא עמהון ועל דא והיה המחנה הנשאר לפליטה כיון דעביד האי אתקין צלותיה עלייהו¹ מה כתיב (שם ט) ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יהוה האומר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואטיבה עמך²

רבי יוסי פתח ואמר, "תפלה לעני כי יעטוף ולפני ה' ישפוך שיחו". פסוק זה בארוהו בכמה מקומות, אלא דוד המלך אמר את זה כשהסתכל וראה בדברי העני, והסתכל בו כשהיה הולך ובורח מלפני חמו אמר זה תפלה לעני, זוהי תפלה שמבקש העני לפני הקדוש ברוך הוא, וזו התפלה שמקדימה את כל תפלות העולם. כתוב כאן "תפלה לעני", וכתוב שם "תפלה למשה איש האלהים", מה בין זה לזה. אלא זו תפלה של יד, וזו תפלה של ראש, ואין להפריד בין התפלה לעני הזו ובין תפלה למשה איש האלהים, ושתייהן שקולות כאחת. ועל זה תפלת העני מקדימה לפני הקדוש ברוך הוא מכל תפלות העולם, משום שכתוב "כי לא בזה ולא שקץ ענות עני" וגו'. בא וראה, תפלה לעני זו תפלה של יד, שהעני דבוק בעניו כמי שאין לו מעצמו כלום.

רבי יוסי פתח ואמר (תהלים קב א) תפלה לעני כי יעטוף ולפני יהוה ישפוך שיחו האי קרא אוקמוה בכמה אתר אלא דוד מלכא אמר דא כד אסתכל וחמא במלי דמסכנא ואסתכל ביה¹ כי הוה אזיל וערק מקמי חמוי אמר דא תפלה לעני דא היא צלותא דבעי דעני מסכנא קמי קב"ה ודא צלותא דאקדימת לכל צלותהון דעלמא² כתיב הכא תפלה לעניו וכתיב התם (שם צ א) תפלה למשה איש האלהים מה בין האי להאי אלא דא תפלה של יד ודא תפלה של ראשו ולית לאפרשא בין האי תפלה לעני ובין תפלה למשה איש האלהים ותררוייהו שקילין כחד ועל דא צלותא דעני אקדימת (אקדימו) קמי קב"ה מכל צלותין דעלמא בגין (כך) דכתיב (שם כב כה) כי לא בזה ולא שקץ ענות עני וגו' (ו)תא חזי תפלה לעני דא תפלה של יד דעני אדבוק במסכנותיה כמאן דלית ליה מגרמיה כלום

דבר אחר, "תפלה" זה משה. "לעני" זה דוד. "כי יעטוף" כשמתכסה הלבנה ומתכסה השמש ממנה. "ולפני ה' ישפוך שיחו", כדי להתחבר עם השמש. בא וראה, התפלה של כל בני אדם תפלה, ותפלת העני היא תפלה שעומדת לפני הקדוש ברוך הוא ושוברת שערים ופתחים ונכנסת להתקבל לפניו. זהו שכתוב "והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני", וכתוב "שמוע אשמע צעקתו". "ולפני ה' ישפוך שיחו", כמי שמתרעם על דין הקדוש ברוך הוא.

דבר אחר תפלה דא משה לעני דא דוד כי יעטוף כד אתכסיא סיהרא ואתכסי שמשא מינה ולפני יהוה ישפוך שיחו בגין לאתחברא בהדי שמשא תא חזי צלותא דכל בני נשא [צלותא] וצלותא דמסכנא איהי צלותא דקיימא קמיה דקב"ה ותבר תרעין ופתחין ועאלת לאתקבלא קמיה הה"ד (שמות כב כו) והיה כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני וכתיב (שם כב) שמוע אשמע צעקתו ולפני יהוה ישפוך שיחו כמאן דמתרעם על דינו דקב"ה

אמר רבי אלעזר, תפלות הצדיקים שמחה לכנסת ישראל

אמר רבי אלעזר צלותהון דצדיקיא חדותא לכנסת ישראל

מאיר הזהר

לנגד שני עטרין אמר אברהם ויצחק שהם חו"ג (רמ"ז). י. חסרון כל (אור יקר). יא. לער גופו ושצרו (אור יקר). יב. כד (דפ"ו). יג. דהיינו ולפני ה' ישפוך שיחו, ולא שהוא עני ממש, אלא ספר לנו כמה שפלות העני וזערו ואמר אספר לכם תפילה לעני מה מהותה (אור יקר). הוא עני לנוע שרק ה' יודע צעניו (רמ"ז). פירוש שדור שהיה צ"כ עוני תקנו כדי שהעני יתפלל צו להקצה ע"ד וידר יעקב נדר לאמר לדורות. ז"מ (נ"א). יד. מפני שהוא מושרש צעם המלכות דלית לה מגרמיה כלום, ולכן לו נזקקין החסידים תפילה (רמ"ז). טו. פ"י כמו דבר אחר על דרך הסוד, שפ"י תפילה לעני תפילה נדבקה עם העני לפי שאין לו כלום, וז"ש לקמן וס"מ תפילה לעני דא תפילה של יד דעני אדבוק במסכנותיה (מ"מ). טז. ופ"י תפילה למשה תפילה שהוא ז"א דבוק עם משה (מ"מ).

היו יותר משנים מפני שהיה צהם כח הזכרות של הציהם (רמ"ז). ו. ולא אמר עליהן אלא עמהון, ור"ל מתווכת בתוכן וצמחן פנימיותן (רמ"ז). ז. על השמירה הקצועה עמהם (אור יקר). שקיבל עליו גורת שמים, אס נגורה הגורה, "אתקין עליותיה עלייהו", פ"י על השפחות ועל הילדים (רמ"ז). ח. להוסיף שמירה לאלו ולאלו (אור יקר). ט. קיון בתפילתו לחצ"ה, וזה להמשיך כח הגדלות על חג"ת נה"י, וז"ש אלקי אצי אברהם וגו', כיון על דרך מה שאמרו רז"ל על (ישעיה נב כב) לא ימוש מפיק, התורה חוזרת על אכסניא שלה, כי כבר נשתרש בשלשה הקוים ימין ושמאל ואומנעי שהם שלשה דורות אברהם יצחק ויעקב. אבל עוד צעומק הסוד שיש לעיר מאו"א שני מוחין ושני עטרין. והנה שני המוחין נקראים אבות דאיון אחסנתא מנהון ואין צל לעיר אלא ההארה שלהם אבל שורש האור נשאר צהם. וכנגדם אמר שני פעמים אצי, אך

תרגום

ספר הזהר

להתעטר לפני הקדוש ברוך הוא, לכן היא יותר חביבה לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן הקדוש ברוך הוא תאב לתפלות הצדיקים בשעה שצריך להם, משום שיודעים לרצות את רבונם. מה כתוב ביעקב, "אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק ה' האומר אלי שוב" וגו'. התעטר ונקשר קשר בקשר אחד כראוי. "אלהי אבי אברהם" לימין, "ואלהי אבי יצחק" לשמאל, "האומר אלי" כאן תלה הדבר להתעטר למקומו ביניהם, "שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך".

לאתעטרא קמיה קב"ה^ה בגין כך חביבא (יתיר קמי) | היא יתיר קמיה | קב"ה ובגין כך קב"ה תאיב לצלותהון דצדיקייא^י בשעתא דאצטריך לון^י בגין דידיעי לרצויי למריהון^י מה כתיב ביה ביעקב אלה"י אבי אברהם ואלה"י אבי יצחק יהו"ה האומר אלי שוב | וגו' | אעטר ואקשר^ה קשורא בקשירו^י חד כדקא חזי' אלה"י אבי אברהם לימינא ואלה"י אבי יצחק לשמאלא האומר אלי^י הכא תלי מלה לאתעטרא לאתריה בינייהו שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך

"קטנתי מכל החסדים". למה היה צריך זה עם זה, אלא, אמר יעקב, אתה הבטחת לי להיטיב עמי, ואני ידעתי שכל מעשיך כולם הם על תנאי, הרי אני אין בי זכות, שהרי "קטונתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך", וכל מה שעשית לי עד היום, לא בשביל זכותי היה, אלא בגללך הוא שעשית לי. ואותו טוב ואמת בגללך היו, שהרי כשעברתי בתחלה, שהייתי הולך מלפני עשו, יחידי עברתי את אותו נהר, ואתה עשית עמי טוב ואמת, והרי אני עכשיו עובר אותו בשני מחנות, הם שני המחנות שחלק.

קטנתי מכל החסדים (בראשית לב י) אמאי הוה אצטריך האי עם האיט אלא אמר יעקב את אבטחת לי לאוטבא עמי ואנא ידענא דכל עובדך כלהו על תנאי הא אנא לית בי זכותא דהא קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך וכל מה דעבדת לי עד יומא לאו בגין זכותאי הוה אלא בגינך הוה דעבדת לי והוה טיבו וקשוט בגינך הוה דהא כד עברנא בקדמיתא דהוינא אזיל מקמי דעשו יחידאי עברנא ליה להוה נהרא ואנת עבדת עמי טיבו וקשוט והא אנא השתא מעבר ליה בתרי משיריין אינון תריין משיריין דפליג

עד כאן סדור השבח של רבוננו. מכאן ולהבא בקש מה שצריך לו, להראות לכל בני העולם שצריך לו לאדם לסדר שבח של אדונו בתחלה, ואחר כך יבקש בקשותיו, שכך עשה יעקב, בתחלה סדר שבחיו של אדונו, ואחר סדר השבח, אמר בקשתו שהצטרך לה. זהו שכתוב "הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנוכי אותו פן יבוא והכני אם על בנים". מכאן, מי שמתפלל תפלתו שצריך לפרש דבריו כראוי. "הצילני נא". ואם תאמר שהרי הצלתני מלבן, "מיד אחי". ואם

עד הכא סדורא דשבחא דמריה מכאן ולהלאה בעא מה דאצטריך ליה לאחזאה לכל בני עלמא דאצטריך ליה לבר נש לסדרא שבחא דמאריה בקדמיתא ולבתר יבעי בעותיה דהכי עבד יעקב בקדמיתא סדר שבחא דמריה ולבתר דסדר שבחא אמר בעותיה דאצטריך ליה הה"ד (שם יא) הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני אם על בנים מכאן מאן דצלי צלותיה [דבעי] (דבעא) לפרשא מלוי כדקא יאות הצילני נא ואי תימא דהא שזבת לי מלבן מיד אחי ואי תימא קריבין אוחרנין סתם אחין

מאיר הזהר

חד דהיינו אזי אזי (אור יקר). **ב**. הכא תלי מלה לאתעטרה באתריה, הוא צמדתו, צמ"ת צינייהו יעקב מרכבה צמ"ת, צין אברהם ויצחק. ועם היות שקשר המדות לא קשר עצמו ולא נתעטר צמדתו אלא בזה (אור יקר). **ג**. יראה לגבי אומרה "ואתה אמרת" שמורה ששואל על מה שהצטיחו, לא היה ראוי שיאמר קטנתי, שהוא בהפך, שאין זכות לקבל ההצטחה. ומירך, שהוא ממש טעם לקבל חסד הקב"ה באומרה צענין ההצטחה, אני מפחד דכל עובדך כולהו תנאי וכו' קטנתי הא אנא לית בי זכותא, ועכ"ז עשה עמי, וכל מה דעבדת וכו', בגינך הוה ולא בגיני, מפני כי צמקלי עברתי, והטוב הזה הגדול אינו אלא בחסד (אור יקר). **ד**. היינו נגד ג"ר, שכל השבח תלוי בהם. ואחר שהם נפתחות בשבח ישראל. שאלותיו שהם צמלכות עם ו"ק. והנה התפלה היא אל מדת המלכות, שהיא תפלה, שצריכה לעלות ולרדת ולהפתח אל השאלה למעלה, ואל השואל למטה. לכך צריך שיהיה השאלה פתוחה ומפורשת, לא שיש למעלה קולר הצנה, אלא שכל מדה ומדה יש לה סגולתא, וסגולת המלכות צדצרים הנגלים ופתוחים, ולכך כנגדה צריך לפרט הדצרים, שהיא פרט הנמנאות ומרכבתה צפרעות הדצרים. וזהו אמר בגין לאשתמודעא מלה לעילא וכו'. והנה באומר הצילני נא מיד אחי, היה ענין תפלתו צמדת המלכות, שבה היא ההלכה, שהיא שמירתן של

א. צללותהון לדקייא חדותא - תקונים נשפעים ונמשכין מן הבינה להכלל מכשיטין להתעטר ציפיה אל המ"ת להתייחד עמה (אור יקר). **ב**. ו"ס שהקב"ה מתאווה לתפלתן של צדיקים שהם סוד מ"י העולים מתחת לעילא בסוד אור חזר (ליקוטי תורה תהלים). **ג**. מרוחקת או שאין לה זיווג כלל, מיד היא מושכת צרה אל הצדיקים מפני שהם יודעים לקשטרה ולקשרה למעלה (אור יקר). הוקשה לו דאם חביב עליו תפלת הצדיקים א"כ ח"ו שולח להם לעולם פחד ויסורין כדי שיפלטו. לז"ל דצשעה שצריכים לתפלה לעמים רחוקות או הקב"ה חביב תפלתם אצלו ומ"ש שנעקרו האמהות כדי שיפלטו י"ל כי לקרב מועלתם ולהוסיף על שכרם מעקרבן שיפלטו אצל להטיל עליהם פחד כדי שיפלטו לא (נ"א). **ד**. להתרצות מן הרצון העליון רחמים פשוטים למתק הדינים בסוד הזיווג (אור יקר). **ה**. הענין שאין מידי כראוי אלא יעקב, ולזה אמר כדקא חזי ליה, והיה היחוד הזה בצמח עניינים. ראשונה, אמר אלהי אברהם ואלהי יצחק להעטיר האבות צמדתם, ו"ש "אעטיר", ועוד הוסיף אזי אזי לקשרם עמו צקן האמנעי, ועוד הוסיף ו', ואלהי אבי יצחק, להורות על קו האמנעי הקושר שמי הקצוות יחד, ועוד אמר ה' האומר אלי וכו', דהיינו להוסיף עוד יחוד על יחוד (אור יקר). **ו**. בקשורא (דפ"ו) **ז**. והוסיף על קשירו

פרשת וישלח יעקב

קסט ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

תאמר קרובים אחרים סתם נקראים אחים, "מיד עשו". למה, כדי לפרש הדבר כראוי. ואם תאמר, אני למה אצטרך, "כי ירא אנכי אותו פן יבוא והכני", כדי להודיע דבר למעלה ולפרשו כראוי, ולא יסתם הדבר.

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך" וגו'. "ואתה אמרת היטב איטיב", מה זה "ואתה", כמו שנאמר "ואתה מחיה את כולם", אף כאן "ואתה אמרת". בא וראה, דוד המלך אמר, "יהיו לרצון אמרי פי", אלו דברים שהתפרשו. "והגיון לבי", אלו דברים סתומים שלא יכול בן אדם לפרשם בפיו, זהו הגיון שהוא בלב, שלא יכול להתפרש. ועל זה צריך הדבר להתפרש בפה, ודבר שתלוי בלב, והכל סוד הוא, אחד כנגד דרגה תחתונה, ואחד כנגד דרגה עליונה. דבר שהתפרש, כנגד דרגה תחתונה שהצטרך להתפרש. אותו שתלוי בלב הוא כנגד דרגה פנימית יותר, והכל הוא כאחד. ועל זה אמר "יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך" וגו'.

כדוגמא זו אמר יעקב, בתחלה פרש הדבר כראוי, ואחר כך הסתיר הדבר שתלוי בהגיון הלב שלא צריך לפרש, שכתוב "ושמתי את זרעך כחול הים אשר לא יספר מרוב". כאן הוא דבר התלוי בלב שלא צריך לפרש, וכן צריך כמו שאמרנו, כדי ליחד יחוד שלם כראוי. אשרי אותם צדיקים שיודעים לסדר שבח רבונם כראוי ולבקש בקשתם, ולכן כתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר". (ס"א) כתוב "גם את השני גם את השלישי" וגו', שלש פעמים גם, רמז לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים, משה מרדכי משיח, שעתיד לגאלנו בקרוב.

"ויוותר יעקב לבדו" וגו'. רבי חייא פתח ואמר, "לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך".

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה בכל יום ויום

אקרון מיד עשו מאי טעמא בגין לפרשא מלה כדקא יאות ואי תימא אנא אמאי אצטריך כי ירא אנכי אותו פן יבא והכני בגין לאשתמודעא מלה לעילא ולפרשא לה כדקא יאות ולא יסתים מלה

ואתה אמרת¹ היטב איטיב עמך וגו' (שם יב) ואתה אמרת היטב איטיב מאי ואתה² כמה דאת אמר (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כלם אוף הכא ואתה אמרת תא חזי דוד מלכא אמר (תהלים יט טו) יהיו לרצון אמרי פי אלין מלין דאתפרשן והגיון לבי אלין מלין דסתימן דלא יכיל בר נש לפרשא לון בפומיה דא הוא הגיון דאיהו בלבא דלא יכיל לאתפרשא ועל דא אצטריך מלה לאתפרשא בפומא ומלה דתליא בלבא³ וכלא רזא איהו חד לקבל דרגא תתאה וחד לקבל דרגא עלאה מלה דאתפרשא לקבל דרגא |תתאה| דאצטריך לאתפרשא ההוא דתליא בלבא איהו לקבל דרגא פנימאה יתיר וכלא כחדא איהו ועל דא אמר יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך וגו'

כגוונא דא אמר יעקב בקדמיתא פריש מלה כדקא יאות ולבתר סתים מלה דאיהי תליא בהגיונא דלבא דלא אצטריך לפרשא דכתיב (בראשית לב יז) ושמתי את זרעך כחול הים⁴ אשר לא יספר מרוב הכא איהו מלה דתליא בלבא דלא אצטריך לפרשא וכן אצטריך כדקאמרן בגין ליחדא יחודא שלים כדקא יאות זכאין אינון צדיקיא דידיע לוסדרא שבחא דמאריהון כדקא יאות ולמבעי בעותהון ובגין כך כתיב (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר |נ"א כתיב (בראשית לב יט) גם את השני גם את השלישי וגו' שלש פעמים גם⁵ רמז לשלש גאולות על ידי שלשה צדיקים משה מרדכי משיח שעתיד לגאלנו בקרוב|

ויוותר יעקב לבדו וגו' (בראשית לב כד) רבי חייא פתח ואמר (תהלים צא י) לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך

תא חזי כד ברא קב"ה עלמא⁶ עבד בכל יומא ויומא

מיאיר הוזהר

ישראל ודאי, ומכאן ואילך פתח בתפלה נגד ה"מ (אור יקר). יא. דהיינו ה"מ, ואתה מחיה, ועם היות שמלה זאת היא תופסת מן החכמה כדאמר⁷ אתה אצינו, והיינו ואתה מחיה כדאמר⁸ והחכמה תחיה בעליה, היינו מנד תחלת שם הו"ה מן החכמה, והוא צ"מ. ולענין צ"מ מדרגות אלו בתפלה כדפי', פי מלכות, לצי ת"מ. כאומר מלכא לפומא לא גלי. והיינו שהמלכות ענייניה בגלוי, כפה שהיא פתח לכל סמרי הלכ. ולצ"מ סמוס ונעלם, ודצריו במחשבה נעלמים. ולכך צריך לתקן התפלה כענין המדרגות ממש, דצר נגלה ומפורש נגד המדה הנגלה ומפורשת, ודצר נעלם ונסתר נגד המדה הנעלמת. ולזה אלו הנגלים אמר פדטיס, ואלו הנעלמים הגיון סמוס מחשבו. ועוד יש יחס אחר, שהנגלה ענין תלוי בנגלה, כעין ההלכה בשכינה כדפי', וענין זרע ישראל תלויים שששים רבוא

צמינות שצ"מ, והיינו ושמתי את זרעך כחול הים, וחול הים ענין נסתר (אור יקר). יב. לעיל דף טו פירש שהמ' שהיא ה' כשהיא כוללת מאל"ף ועד מ"ו אקרי אתה ו"ש כאן ואתה אמרת היטב איטיב לרמוז אל המדה הזאת כשכוללת כל האופיות מציאות ה"מ הוא ה"מ והיינו ע"י יחוד ה"מ והמ' ואל"מ שהוא ת"מ והה"א היא המ' וזכות משיחיה זוכה לכל מיני הטובות. ז"ח (נ"א). יג. פי' מדקאמר אשר לא יספר מרוב ש"מ שאין לו מספר צפה אלכ בלב ורומז לו"א (מ"מ). יד. ונדע כי חול הים היא המלכות, ש"מ ש"א אומר, ושמתי את זרעך, והיינו מלה דתליא בלבא, א"נ דייק ושמתי את זרעך, והזרע הוא ציטוד, שמע מינה שהוא דצרגא פנימאה (מ"מ). טו. ג"ס ר"מ גואל משה גואל מרדכי גואל משיח (הערת הוזהר). טז. עולם הגשמי (אור יקר).

תרגום

מעשהו הראוי לו, והרי פרשוה, ונתבאר, (ואם תאמר) ביום הרביעי עשה מאורות, ואז נבראה הלבנה חסרה אור, שהקטינה עצמה, ומשום שהיא מארת חסר וא"ו, נתן מקום לשלוט כל הרוחות והשדים ורוחות סערה ומזיקים וכל רוחות הטומאה. כולם עולים ומשוטטים בעולם להסיט, ונתמנו במקומות חרבים ובשדות חזקים ובמדברות חרבים, וכולם מצד רוח הטומאה. והרי נתבאר שהרי רוח הטומאה שבאה מנחש העקלתון, הוא רוח טומאה ממש, והוא התמנה בעולם להסיט בן אדם אליו, ועל זה יצר הרע שולט בעולם.

והוא התמנה אצל בני אדם ונמצא עמם, ובעקמומיות ובעלילות בא אליהם להסיטם מדרכי הקדוש ברוך הוא, כמו שהסטה את אדם הראשון וגרם מות לכל העולם, כך גם מסטה בני אדם וגורם להם להטמא. ומי שבא להטמא, מושך עליו אותו רוח טומאה ונדבק עמו. וכמה הם שמזומנים לטמא אותו, ומטמא אותו והוא טמא, ומטמאים אותו בעולם הזה ובאותו עולם, והרי נתבאר. ובשעה שבא בן אדם להטהר, אותו רוח טומאה נכפה לפניו ולא יכול לשלוט עליו, ואז כתוב "לא תאנה אליך רעה ונגע לא יקרב באהלך". אמר (כשאמר) רבי יוסי, "לא תאנה אליך רעה", זו לילית. "ונגע לא יקרב באהלך", אלו שאר מזיקים, והרי פרשוה ונתבאר.

רבי אלעזר אמר, הרי אמרנו שלא יצא אדם יחידי בלילה, וכל שכן כשהלבנה נבראה והיתה חסרה, ובארוה שהרי אז רוח טומאה שולטת, וזוהי רוח רעה. מי רעה, זה נחש הרע, ונגע זהו מי שרוכב על הנחש, רעה ונגע הם כאחד. ואף על גב ששנינו שנגע אלו נגעי בני אדם שיצאו מאדם, שהרי כל

ספר הזהר

עבדיתה דאתחזי ליה^ה והא אוקמוה ואתמר (ואי תימא) ביומא רביעאה עבד נהורין וכדין אתברי סיהרא חסר^ה נהורא דאזעירת גרמה ובגין דאיהי מארת חסר וא"ו^י אתיהיב דוכתא לשלטאה כל רוחין ושדין ועלעולינ^י ומזיקין וכל רוחי מסאבי כלהו סלקין ושאטין בעלמא לאסטאה ואתמנון בדוכתי דאתחריבו^י ובחקלין תקיפין^י ובמדברין חריבין^י וכלהו מסטרי רוח מסאבא והא אתמר דהא רוח מסאבא דאתיא מנחש עקימאה^ט איהו רוח מסאבא ממש ואיהו אתמנא בעלמא לאסטאה בר נש לגביה ועל דא יצר הרע שליט בעלמא

ואיהו אתמני לגבייהו דבני נשא ואשתכח עמהון ובעקימו^י ובתסקופין אתי לגבייהו לאסטאה לון מארחוי דקב"ה כמה דאסטי לאדם קדמאה^י וגרים מותא לכל עלמא הכי נמי אסטי להו לבני נשא וגרים לון לאסתאבא ומאן דאתי לאסתאבא איהו משיך עליה ההוא רוח מסאבא ואתדביק בהדיה וכמה אינון דזמינין לסאבא ליה ומסאבין ליה ואיהו מסאב וסאבין ליה בהאי עלמא ובההוא עלמא והא אתמר ובשעתא דאתי בר נש לאתדכאה ההוא רוח מסאבא אתכפיא קמיה ולא יכיל לשלטאה עלוי וכדין כתיב (תהלים צא י) לא תאנה אליך רעה ונגע^י לא יקרב באהלך אמר^י רבי יוסי לא תאנה אליך רעה דא לילית^י ונגע לא יקרב באהלך אלין שאר מזיקין והא אוקמוה ואתמר

רבי אלעזר אמר הא אמרן דלא יפוק בר נש יחידאה בליליא וכל שכן בזמנא דסיהרא אתבריאת והוה חסרה ואוקמוה דהא כדין רוחא מסאבא שלטא ודא הוא רוח רעה מאן רעה דא חויא בישא^ט ונגע דא^ט הוא מאן דרכיב על חויא רעה^י ונגע כחדא אינון^י ואף על גב דתנינן דנגע^י אלין נגעי בני אדם דנפקו מאדם

מאיר הזהר

יקר). ובעלילות רבות (ד"ה). יא. אדם הראשון היה רוחני, ויצר הרע נראה לו ממש, ודבר עמו, והטעהו בדבור וחלק שפתיו, ושלט בו. אמנם האדם גשמי, ויש לו מבא בטבעו ומחשבותיו הגשמיות ושלט ברוחניותו (אור יקר). יב. מרי פגעי בישי זכר ונקבה אלין רעה נקבה, לך זכור, ונגע זכר, אהלך נקבה. ור' יוסי מחמת החלוק הזה דחיקא ליה ומפרש אהלך המשכן לאדם. ונגע הם כמו נגעי בני אדם, שהם שאר מזיקים. ור' אלעזר פליג דקרא דלא תאונה, לאו בענין יצר הרע קא עסיק, אלא בשמירה. והענין, שהם ג' מדרגות: הא, רוח רעה, והוא המתפשט למטה אל התחומים מלילית הרעה. ורעה עצמה היא לילית נקבה והיא הב'. הג', הוא נגע, דהיינו הזכר הרוכב על הנקבה (אור יקר). יג. "ס"א כדאמר" נוסף בדפ"ו. יד. שהכל פירוש אחד ומציא ראיה מר' יוסי (מ"מ). טו. פי' לילית נוק' דסט"א, ור"ל לא תאונה אליך, אמה שהוא זכר, רעה שהיא נוק' דסט"א, כדי להתעבר ממך ע"י קרי (מ"מ). טז. פי' הוא ס"מ, לא יקרב צאהלך, שהיא אשתך לטמא אותה ח"ו, כמ"ש ארז"ל (פע"ח ק"ש על המטה ה) על הפסוק הזה (מ"מ). יז. הוא סמאל"ל לעיל לה ע"ב (ד"ה). יח. לד ע"ב ונד ע"ב (ד"ה). יט. והיינו סיעתא

א. כפי שליטת הספירות העליונות, והרמו הנמנלות התחמונות, צימא רביעאה, שהרמו בו למלכות, עבד נהורין, שהת"ת והמלכות יחד (אור יקר). ב. דהיינו המלכות בחסרונה ומעוטה (אור יקר). ועפ"ז מוציאים דברי חז"ל (זהר ח"ג עט ע"ב ודף רמח ע"ב) "אמר הקב"ה הציאו עלי כפרה" (דע"ה ח"ב קנו ע"ב). ג. דהיינו המאור הנקבה, חסרת ו' דהיינו הזכר, וכל מקום שיש חסרון ודין, החלונים גובר, ששם יניקתו לפעול, והוא הדין לכל החסרים, והם ה' משפחות: רוחין, שדין, עלעוליין, והם מלשון סופה וסערה, מזיקין, רוחי מסאבין, ולא ידעתי פרטין (אור יקר). ד. רוח סערה (ד"ה). כלולים בזה כל קלקולי בני אדם (דע"ה ח"ב קנו ע"ד). ה. צמורות (אור יקר). ו. מקום סלעים שאינו ראוי לזריעה (אור יקר). ז. חרובין (אור יקר). ח. המדבר החרב שאין בו ישוב, מפני שהחלונים ממיצ השממה והחרבן, ושלט בכל מקום שהוא, וכל הצאים מנדו מוהאים שם נחת רוח (אור יקר). ט. היינו נקבת סמאל, דהיינו לילית, היא הנחש. הלך סמאל רוכב על נחש, והם ז' היכלות טמאים אשר לתמורות. ומאלו היכלות מתפשט יצר הרע ערל טמא לבני אדם. ולזה אמר רוח מסאבא דאמי מנחש וכו' (אור יקר). י. עוקם להם הדרך לצא הענין לרזונו (אור

פרשת וישלח יעקב

קסט ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

אותן שנים שלא קרב אדם לאשתו, רוחות טמאות היו באות ומתחממות ממנו ומולידות ממנו, ואלה נקראים נגעי בני אדם.

והרי נאמר, שכאשר אדם בחלמו ולא שולט בגופו והגוף שוכך, רוח טומאה באה ושורה עליו, ולפעמים רוחות נקבות טמאות באות וקרבות אליו ומושכות אותו אליהן ומתחממות ממנו, ומולידות אחר כך רוחות ומזיקים, (נגעי בני אדם, כדוגמת בני אדם), ולפעמים נראים כמראה בני אדם, פרט לזה שאין להם שערות בראש. ובכולם אדם צריך להשמר מלפניהם כדי שילך בדרכי התורה ולא יטמא עמו. שהרי אין לך מי שישן בלילה במטתו ולא טועם טעם מות ויוצאת נשמתו ממנו, וכיון שנשאר הגוף בלי נשמה קדושה, רוח טומאה זמינה ושורה עליו ונטמא. והרי בארנו דבר, שאין לאדם להעביר ידיו על עינו בבוקר, משום שהרי רוח טומאה שורה עליהם וכו', והרי נתבאר.

בא וראה, שהרי יעקב אף על גב שאהוב לפני הקדוש ברוך הוא, משום שנשאר לבדו, רוח אחרת נועדה להזדווג עמו. רבי שמעון אמר, בא וראה מה כתוב בו בבלעם הרשע, "וילך שפי". מהו "שפי", יחידי, כמו שנאמר "שפיפון עלי ארח", כנחש הזה שהולך יחידי ואורב על דרכים ושבילים, כך גם בלעם היה הולך יחידי. למה, כדי להמשיך עליו רוח טומאה, שכל מי שהולך יחידי בזמנים ידועים, אפילו בעיר במקומות ידועים, מושך עליו רוח טומאה. לכן, בכל זמן, לא ילך אדם יחידי בדרך ובעיר, אלא במקום שבני אדם הולכים ושבבים ונמצאים שם. ועל כן לא ילך אדם יחידי בלילה, הואיל ובני אדם לא נמצאים, והיינו הטעם שלא תלין נבלתו,

דהא כל אינון שנין דלא קריב אדם עם אתתיה רוחי מסאבי¹ הוו קא אתיין ומתחממן מניה ואולידן מניה² והני אקרונן נגעי בני אדם

והא אתמר דכד בר נש בחלמיה³ ולא שליט בגופיה וגופא אשתכך רוח מסאבא אתייה ושריא עליה ואית זמנין דרוחיה נוקבין מסאבין אתיין וקרבן בהדיה ומשכין ליה בהדייהו ומתחממן מניה ואולידו לבתר רוחין ומזיקין נגעי בני אדם [נ"א כגוונא בני נשא] ולזמנין אתחזיין⁴ כחיזו בני נשא בר דלית לון שערי ברישא⁵ ובכלא אית ליה לבר נש לאסתמרא⁶ מקמייהו בגין דיהך בארחי דאורייתא ולא יסתאב בהדייהו דהא לית לך מאן דנאים בליליא בערסיה⁷ דלא טעים טעמא דמותא ונפקת נשמתיה מניה וכיון דאשתאר גופא בלא נשמתא קדישא רוח מסאבא זמין ושריא עליה ואסתאב והא אוקימנא מלה דלית ליה לבר נש לאעברא ידוי על עינוי בצפרא⁸ בגין דהא רוחא מסאבא שריא עלייהו וכו' והא אתמר

תא חזי דהא יעקב אף על גב דאתרחים קמי קב"ה בגין דאשתאר בלחודוי רוחא אחרא הוה זמין לאזדווגא בהדיה רבי שמעון אמר תא חזי מה כתיב ביה בההוא רשע דבלעם וילך שפי מהו שפי יחידי כמה דאת אמר (בראשית מט יז) שפיפון עלי ארח כהאי חויה דאזיל יחידי⁹ וכמין עלי ארחין ושבילין הכי נמי בלעם הוה אזיל יחידי מאי טעמא בגין לאמשכא עליה רוחא מסאבא דכל מאן דאזיל יחידי בזמנין ידעין¹⁰ אפילו במתא באתרין ידעין¹¹ משיך עליה רוחא מסאבא בגין כך בכל זמנא לא יהך בר נש יחידי בארחה במתא אלא באתר דבני נשא אזלין ותבין ומשתכחין תמן ועל דא לא יהך בר נש יחידי בליליא הואיל ובני נשא לא משתכחי והיינו טעמא (דברים כא כג) דלא תלין נבלתו

מאיר הזהר

יקר), ע"י לעיל נד ע"ב. כה. צין מהרהור שלא יחטא, צין מחטא מאי זה שיהיה, צין ממקרה רע, שלא יבא במקום סכנת מזיקין שלא יהיה נזק, או ידבקו אליו ויחטאוהו א"כ (אור יקר). כו. מלשון זה מדוקדק שאין רוח הטומאה שורה על האדם עד שתהיה שינה ולילה, כמ"ש צלילה בערסיה, ולפי זה אם היה ניעור צלילה או ישן ציוס, אין צריך נטילה היפך הש"ע שכתב דבעי נטילה צלא צרכה מספק (מ"מ). כז. שלא יתדבק אוחו רוח הטומאה צראות עינו, ויהיה כח רע צעינו וזיק צני אדם צעין הרע הצנוני השולט צו והוא נעשה כלי אליו (אור יקר). כח. והוא אורב על דרכים ונחיצות לנשון צעקצי סוס (ד"א). כט. היינו צלילה שאין יוגא ואין צא אפילו צשווקים וצרחות (מ"מ). ל. היינו אפילו ילך ציוס צמדצרות וצרחות שמתה משיך עליה רוח מסאבא בכל זמנא אפילו ציוס. א"י לגבי משיך עליה רוח מסאבא, הוא דווקא צזמנין ידעין וצאחרין ידעין, צלילה וצמקוס שהם. אצל צאחד מהם, הגם שיש לו הזיק, עכ"ל לא משיך רוח מסאבא, וכדי שלא יזוק ישמר מצורבה אפילו ציוס ומרחוב העיר צלילה יחידי (מ"מ).

דר' יוסי דפריש הכי (אור יקר). כ. אשר צרא אלהים לעשות צערב צצת צין השמשות (אור יקר). כא. משפחה שנית מורכבת מכה אדם גשמי, והם אלו נקראים נגעי בני אדם (אור יקר). כב. שהרהר ציוס, והנשמה נמשכת ציוס אחר הטומאה, כמו שנמשכה אחר מתשבה. צגוף אוחו הכח הצנוני מכיר, וצעת שאין אדם שליט צעצמו להשמר מהם ד"גופא אשתכך", ויש לו מצא ע"י רוח הטומאה השורה על האדם, ולכך "אית זמנא דחמי" וכו', שם נקבות טמאות שלוחות מהצנוני, הרואה אוחו הרהור צנשמה ופוגמה צהתחמם הגוף, ואינם נהנים מהטפה הגשמית, שהרי נשאר שם, אלא הם נהנים מתחמוס העצירה ופתיחת המקור לצבלה, ומולידים רוח חזוני טמא, והם רוחין ומזיקין שהם להוכיח האדם ולהכותו צנגעם, כדכ' והוכחתי צצצט אששים וצנגעי צני אדם, וכדומה לי שמתעכלים ומצצטלין ציוסוים (אור יקר). כג. שהם מתגלמין, השדים ממש כגוף גשמי, מצד חלק גשם אשר להם מהאדם, והיינו משפחה שלשית שהם מהשנית, וצני אדם כדפי' (אור יקר). כד. להראות שאין להם צרשים עליונים, ומה גם ששער הראש מורה על נור אלהים צהתקדשו (אור

פרשת וישלח יעקב

תרגום

ספר הזהר

שלא להשהות גוף מת בלי רוח על הארץ בלילה. לכן אותו בלעם הרשע היה הולך יחידי כנחש הזה, כמו שבארוהו.

דלא לקיימא גופא מיתא בלא רוחא על ארעא בליליא^א בגין כך ההוא רשע דבלעם הוה אזיל יחידי כהאי נחש כמה דאוקמוה

"ויאבק איש עמו". מה זה "ויאבק". (שאמר רבי יהושע בן לוי, מלמד שהעלו אבק ברגליהם עד כסא הכבוד. כתוב כאן "בהאבקו עמו", וכתוב "אבק רגליו". ואותו מלאך שרו של עשו היה, והוא סמא"ל, לכן דינו הוא שיעלה אבק רגליו עד כסא הכבוד, שהוא מקום המשפט). רבי שמעון אמר, מיהו אבק, אבק טפל לעפר. מה בין עפר לאבק, זה אבק שנשאר מהאש ולא עושה פירות (בעולם) לעולמים, עפר שכל הפרות יוצאים ממנו, והוא כלל שלמעלה ומטה. אמר רבי יהודה, אם כך, מה זה "מקים מעפר דל". אמר לו, כמשמעו, אבל בגוון זה מקים מעפר דל משום שאין לו מעצמו כלום, ומאותו עפר יצא דל שאין בו כלום, ומאותו עפר כל הפירות וכל טוב העולם יוצאים ממנו ובו נעשים כל מעשי העולם, כמו שכתוב "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". ושנינו "הכל היה מן העפר", אפילו גלגל חמה, אבל אבק לא עושה פירות (לעולם) לעולמים, ולכן "ויאבק איש", שבא באותו אבק ורכב עליו כדי לקטרג ליעקב.

ויאבק איש עמו (בראשית לב כד) מאי ויאבק | דאמר רבי יהושע בן לוי מלמד דסליקו אבק ברגליהון עד כורסי יקרא כתיב הכא (שם כה) בהאבקו עמו וכתוב (נחום א ג) אבק רגליו וההוא מלאך שרו של עשו היה ואיהו סמאל בגין כך דינו הוא שיעלה אבק דרגליו עד כסא הכבוד שהוא מקום המשפט | רבי שמעון אמר מן אבק אבק תפלי לעפרי מה בין עפר לאבק | דא אבק דאשתאר מן נורא ולא עבד איבין (בעלמא) [בעלמין] | לעלמין | עפר דכל איבין נפקי מניה ואיהו כללא בעילא ותתאי אמר רבי יהודה אי הכי מאי מקים מעפר דלי (ש"א ב ח) א"ל כמשמעו אבל בהאי גוונא מקים מעפר דל בגין דלית ליה מגרמיה כלום | ומההוא עפרא נפק דלי דלית ליה כלום ומההוא עפרי כל איבין וכל טיבו דעלמא נפקי מניה | וביה אתעבידו כל עובדין דעלמא כמה דכתיב (קהלת ג כ) הכל היה מן העפר | והכל שב אל העפר ותנינן הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה אבל אבק לא עביד פירין ואיבין (לעלמא) [לעלמין] ובגין כך ויאבק | איש דאתיא בההוא אבק ורכיב עליה בגין לקטרגא ליה ליעקב

"עד עלות השחר", שעבר שלטונו והתחלף. וכך הוא לעתיד לבא, משום שהגלות עכשיו דומה ללילה, והיא לילה, ושולט אותו אבק על ישראל, והם שוכבים לעפר (אחר) עד שיעלה האור ויאיר היום, ואז ישלטו ישראל, ולהם תנתן המלכות, שהם קדושי עליונים, כמו שנאמר "ומלכותא ושלטנא ורבותא די מלכות תחות כל שמיא יהיבת לעם קדישי עליונין מלכותיה מלכות עלם וכל שלטניא ליה יפלחון וישתמעון". [ומלכות ושלטון וגדולה של מלכות תחת כל השמים תנתן לעם קדושים עליונים. מלכותו מלכות עולם, וכל השליטים לו יעבדו וישמעון].

עד עלות השחר (בראשית לב כד) דאתעבר שולטנותיה | ואתחלף | (ואתחלש) וכך הוא לזמנא דאתי בגין דגלותא השתא כליילא | דמיא | ואיהו ליליא ושלטא ההוא אבק על ישראל ואינון שכיבי לעפרא (אחורא) עד דיסתלק נהורא ויתנהר יממא וכדין ישלטון ישראל ולהון יתיהיב מלכותא דאינון קדישי עליונין כמה דאת אמר (דניאל ז כז) ומלכותא ושלטנא ורבותא די מלכות תחות כל שמיא יהיבת לעם קדישי עליונין מלכותיה מלכות עלם וכל שלטניא ליה יפלחון וישתמעון

מאיר הזהר

הכי שערפ הוה למעלה באילנות מאי מקימי מעפר. אמנס אס העפר למעלה מאי מקימי מעפר, ומירן כמשמעו עפר השפלות ואל קשה מידי. ולהאי גוונא צקוד המדות יתיישב מקיס מעפר, אותה ספירה נקראת עפר נותנת קימה לדל שהוה המלכות, ולפי זה אין המלכות העפר. אמנס היסוד ג"כ אינו, שהרי הוא אומר אס"כ ומההוא עפר וכו' (אור יקר). **ט**. דלעילא (מ"מ). **י**. המלכות מקבלת שפע מו"א ומשפעת אותו לתחתונים (מ"מ). **יא**. פי' כיון שעפר היא מלכות, מאי מקיס מעפר דל, הלא כל הנצרכים היא מהמלכות (מ"מ). **יב**. פירוש סט"א שהיא עפר אחר לא עפר הקדוש. א"ס (ג"א). **יג**. אס כן אין המלכות יוצא מהסוד וגם ה"ת אינו מן הטעם הזה, אמנס הוא הצינה שממנה מוצא המלכות, וגם היא יוצאת מן החכמה, אמנס צעם היותה יוצאת מן החכמה אינה דלה, אמנס צעם יוצאה מהצינה מכח דיניה יוצאת דלה ועניה (אור יקר). **יד**. כלומר מעפר שחתת כסא הכבוד (דע"ה ח"ב פט ע"ב). **טו**. היינו שהצינה נותנת כח אל היסוד להוליד, וכל הספירות נוצעות כח שפעם ממה שמקבלת ממנה, ובה אשתעבדו כל עבדין, דהיינו ל"ב אלהים דעובדא דבראשית (אור יקר). **טז**. פרי' לו לד ע"ב פרי' מוקם קפא ע"א (לש"י).

א. שימשך רוח הטומאה וישלטו צו (אור יקר). **ב**. (צס"א אינו עד רש"א מן אבק וכ"כ כי ריב"ל לית שייכות לתלמידי רשב"י. א"מ). ולפי מ"ש צו"ח לעיל דף קסח ע"א אין נריך למוחקו. מאיין (ג"א). **ג**. מאן (אור יקר). **ד**. מלשון אבק (מ"מ). **ה**. טפל (דפ"ו ומ"מ). **ו**. פי' אבק היא נוק' דס"מ, עפר מלכות דאילנות (מ"מ). נ"ל דר"ל לילית נקראת אבק טפל לאפר שס"מ נקרא אפר ושניהם קיטמא דלא עבדו פירי דממסיק והשכינה נק' עפר (ג"א). **ז**. הוא התנוני מותר האש הדין הקשה, והוא מסורס שאינו עושה פירות (אור יקר). עי' לעיל דף פ ע"א צס"ח וצח"צ רכו ע"ב (לש"י). "אבק" הוא הסט"א, ושורשה הוא חוקף הדין, ולכן מתפרדים ומתפורים ואין דבר טוב יוצא מהם. אמנס "עפר" הוא כינוי למלכות אשר כל אורות דאילנות מתייחדים בה והיא כוללת את כולם, ולכן יוצא ממנה כל טוב עולם (ציאורים ח"א סד ע"א). כלומר ש"אפר" הוא פסולת של יסוד הע"פרי" (דע"ה ח"ב פט ע"א). **ח**. והוא הקדושה שבה הויית כל ההויית. ולכאורה נראה שהוא סוד עץ פרי עושה פרי למיני, דהיינו דעבדין איבין. ואין מכאן ראייה אס כוונתו על יסוד או על מלכות או על ח"ת או על צינה, אמנס על מלכות אינה, שהרי הקשה ר' יהודה, אי

פרשת וישלח יעקב

קע ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני (בראשית לב כז) רבי יהודה פתח ואמר (שה"ש ו י) מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות האי קרא אוקמוה ואתמר אבל מי זאת הנשקפה אלין אינון ישראל בזמנא דקב"ה יוקים לון ויפיק לון מן גלותא כדין יפתח לון פתחא¹ דנהורא (דהיא) דקיק זעיר ולבתר פתחא אחרינא דאיהי רב מניה עד דקב"ה יפתח לון תרעין עלאין פתיחן לארבע רוחי עלמא וכן כל מה דעביד קב"ה לישראל ולצדיקיא די בהו הכי כלהו ולא בזמנא חדא

ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני². רבי יהודה פתח ואמר, "מי זאת הנשקפה כמו שחר יפה כלבנה ברה כחמה איומה כנדגלות". פסוק זה פרשוהו ונתבאר, אבל "מי זאת הנשקפה", אלו הם ישראל, בזמן שהקדוש ברוך הוא יקים אותם ויוציאם מן הגלות, אז יפתח להם פתח של אור (שהוא) דקיק קטן, ואחר כך פתח אחר שהוא גדול ממנו, עד שהקדוש ברוך הוא יפתח להם שערים עליונים פתוחים לארבע רוחות העולם. וכן כל מה שעשה הקדוש ברוך הוא לישראל ולצדיקים שבהם, כך כולם ולא בזמן אחד.

לבר נש דאתיהיב בחשוכא ודיוריה הוה בחשוכא תדיר כד יבעון לאנהרא ליה בעיין לאפתחא ליה נהורא זעירתא כעינא דמחטא ולבתר רב מניה וכדין בכל זמנא עד דינהרון ליה כל נהורא כדקא יאות כך אינון ישראל כמה דאת אמר (שמות כג ל) מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה וגו' וכן למאן דאתי אסוותא לאו איהו בשעתא חדא אלא זעיר זעיר עד דיתתקף אבל לעשו לאו הכי אלא בזמנא חדא נהיר ליה ואתאביד מניה זעיר זעיר (ולזמנא דאתי לאומות עעכו"ם) (ישעיה מב יג) יהו"ה כגבור יצא וגו' עד דיתתקפון ישראל וישיצון (וישבון) ליה מכלא מעלמא דין ומעלמא דאתי ובגין דנהיר בשעתא חדא הוה להו שציאו מכלא אבל ישראל נהורא דלהון זעיר זעיר עד |דיתתקפון |די תתקפון] (דאתתקפון) וינהיר לון קב"ה לעלמין וכלא שאלי לון ואמרי (שיה"ש ו י) מי זאת הנשקפה כמו שחר איהו³ קדרותא דצפרא⁴ ודא איהו נהורא דקיק ולבתר יפה כלבנה⁵ בגין דסיהרא נהורא דילה נהיר יתיר משחר ולבתר ברה כחמה⁶ בגין דנהוריה תקיף ונהיר יתיר מסיהרא ולבתר איומה כנדגלות⁷ תקיפא בנהורא תקיף כדקא יאות

[משל] לאדם שנתון בחושך ודירו היה תמיד בחושך, כשירצו להאיר לו, צריכים לפתוח לו אור קטן כעין המחט, ואחר כך גדול ממנו, וכך בכל פעם עד שיאירו לו כל האור כראוי. כך הם ישראל, כמו שנאמר "מעט מעט אגרשנו מפניך עד אשר תפרה" וגו'. וכן [משל] למי שהוא בא להרפא, אינו בשעה אחת, אלא מעט מעט עד שיתחזק. אבל לעשו לא כך, אלא בפעם אחת מאיר לו, ונאבד ממנו מעט מעט, (ולעתיד לבא לאומות עובדי עבודה זרה "ה' כגבור יצא"), עד שיתחזקו ישראל וישימדו (וישבו) אותו ומהכל, מהעולם הזה ומהעולם הבא. ומשום שמאיר בשעה אחת, יהיה לו השמדה מהכל. אבל ישראל, אור שלהם מעט מעט, עד שיתחזקו, ויאיר להם הקדוש ברוך הוא לעולמים. וכולם שואלים אותם ואומרים, "מי זאת הנשקפה כמו שחר" זוהי שחרורית הבוקר, וזהו אור דקיק. ואחר כך "יפה כלבנה", משום שהלבנה האור שלה מאיר יותר משחר. ואחר כך "ברה כחמה", משום שאורה חזק ומאיר יותר מהלבנה. ואחר כך "איומה כנדגלות", חזקה באור חזק כראוי.

תא חזי בעוד דאתחשך יממא ואתכסיא נהורא ואתי צפרא יתנהר בקדמיתא זעיר זעיר עד דיתרבי נהורא כדקא יאות דהא כיון דקב"ה יתער לאנהרא לה לכנסת ישראל יתנהיר בקדמיתא כמו שחר דאיהי אוקמא ולבתר יפה כלבנה ולבתר ברה כחמה ולבתר איומה כנדגלות כמה דאתמר

בא וראה, בעוד שנחשך היום ומתכסה האור ובא הבוקר, יואר בתחלה מעט מעט עד שיתרבה האור כראוי. שהרי כיון שהקדוש ברוך הוא יתעורר להאיר לה לכנסת ישראל, יאיר בתחלה כמו "שחר", שהוא שחר, ואחר כך "יפה כלבנה", ואחר כך "ברה כחמה", ואחר כך איומה כנדגלות כמו שנתבאר.

מאיר הוזהר

של קדרותא דצפרא, שהוא זווג יעקב ולאה שהוא גרוע מזווג יעקב ורחל שהוא צמחית כדודע, וגרוע ג"כ מזווג ישראל ולאה שהוא צמחית צמחית (מ"מ). **יט.** שחריית הנקר שהוא זמן שחריית שמתחיל להאיר היום (ד"א). **כ.** פי' אח"כ יש לה הארה כמו זווג יעקב ורחל שאז רחל מקבלת הארה גדולה, ח"ש "בגין דסיהרא נהורא דילה נהיר יתיר משחר" (מ"מ). **כא.** פי' אח"כ תהיה לה הארה כהארית ז"א שהוא דכורא (מ"מ). **כב.** פי' אח"כ תהיה לה הארה כהארית אימא (מ"מ).

י. יפתח לון פתחא דנהורא וכו' רמז לנו לארבע מיני גאלות שיתגלו לנו צמחית הימים כמו שהיו צמחית כמו"ל וגאלתי והולאתי וגו' כך לעמיד לבא כמו שנאמר כימי לאתך מארץ מצרים ארצנו נפלאת והס מד' מדות העליונות. אחד. כמו שחר דהיינו אור ההיכלות דליציה וצריאה שיתגלה כי הם נקרא שחר בערך האלילות וזהו שכיון התגל צאומר יוקים לון ויפיק לון רמז לגאלות הזאת (ש"ט). עי' המשך לשונו הוצא צסוף הספר. ית. פי' המלכות תהיה תחלה הארמה כמו זווג

תרגום

ספר הזהר

ובא וראה, כיון שעולה הבוקר, שהרי לא כתוב כי בא השחר אלא כי עלה, שהרי בזמן כי בא השחר, אז התחזק אותו ממונה והכיש את יעקב, משום שאותו ממונה הכיש את יעקב לתת כח להתחזק לעשו. וכשעלה אותו שחר של שחור ונראה, בא האור והתחזק יעקב, שהרי אז הגיע זמנו להיות מואר, מה כתוב, "ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו", "ויזרח לו השמש", שהרי אז הזמן להיות מואר.

"והוא צולע על ירכו". אז הוא רמז, שהרי בעוד שישראל בגלות וסובלים כאבים וצער וכמה רעות, כשמאיר להם היום ויביא להם מנוחה, אז יסתכלו ויכאבו בעצמותיהם מכמה רעות וצער שסבלו ויתמהו עליהם, לכן "ויזרח לו השמש", שאותו זמן המנוחה, ואז הוא צולע על ירכו, כואב ומצער עצמו על מה שעבר. והוא, כשעולה קדרות השחר, אז מתחזק ונאחז בו, שהרי נחלש כחו, שאין לו שלטון אלא בליה, ויעקב שלטונו ביום. ועל זה אמר "ויאמר שלחני כי עלה השחר", שהרי אני עומד ברשותך, והרי נתבאר ופרשוהו.

ותא חזי כיון דאסתליק צפרא דהא לא כתיב כי בא השחר אלא כי עלה דהא בזמנא כי בא השחר כדין אתתקף ההוא ממנא ואכיש ליה ליעקב בגין דההוא ממנא אכיש ליעקב למיהב תקיפו לאתתקפא לעשו וכד סליק ההוא אוכמא דשחר ואתחזי אתא נהורא ואתתקף יעקב דהא כדין מטא זמניה לאתנהרא מה כתיב (בראשית לב לא) ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צולע על ירכו ויזרח לו השמש דהא כדין זמנא לאתנהרא

והוא צולע על ירכו כדין איהו רמז דהא בעוד דישראל בגלותא וסבלין כאבין וצערין וכמה בישין כד אתנהיר לון יממא וייתי לון נייחא כדין יסתכלון ויכאבון בגרמייהו מכמה בישין וצערין דסבלו ויתמהו עלייהו בגין כך ויזרח לו השמש דההוא זמנא דנייחא וכדין והוא צולע על ירכו אתכאב וצער גרמיה על מה דעבר ואיהו כד אסתלק קדרותא דשחרא כדין אתתקף ואתאחיד ביה דכד אתחלש חיליה דלית ליה |שולטנותא| (שולטנותיה) אלא בליליא ויעקב שלטנותיה ביממא ועל דא אמר (שם כז) ויאמר שלחני כי עלה השחר דהא אנא ברשותך קאימנא והא אתמר ואוקמוה

[[נ"א]] ⁶ על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו' כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה (שם לב) דאפילו בהנאה אסיר ואפילו |ליהביה| לכלבא ואמאי אקרי גיד הנשה כלומר גיד דאיהו מנשה³ לבני נשאי לפולחנא דמאריהון ותמן הוא יצר הרע רביעי⁴ וכיון דאתדבקה עם יעקב לא אשכח אתר דיכיל לאתגברא עליה דיעקב בגין דכל שייפי גופא סייעי ליעקב וכלהו הוו תקיפין ולא הוה בהון חולשא מה עבד (שם כה) ויגע בכף ירכו בגיד הנשה בזיניה ביצר הרע דאיהו זיניה ואתריה⁵ ומתמן אתי יצר הרע על בני נשאי

(על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה וגו' כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה". שאפילו בהנאה אסור, ואפילו לתת אותו לכלב. ולמה נקרא גיד הנשה, כלומר גיד שהוא משכיח את בני האדם לעבודת ריבונם, ושם רובץ היצר הרע. וכיון שנדבק עם יעקב, לא מצא מקום שיכול להתגבר על יעקב, משום שכל איברי הגוף סייעו ליעקב, וכולם היו חזקים ולא היתה בהם חלשה. מה עשה, ויגע בכף ירכו בגיד הנשה, במינו של יצר הרע שהוא מינו למקומו, ומשם בא יצר הרע על בני האדם.

מאיר הזהר

וכו' ומשכיח את המלאות, ולכן אמר שהוא מינו, כי הוא הוא כח היצר הרע להשכיח את האדם מעשות טוב. וגם אין צו לחלוחית כי דומה ממש לקליפה וצו יש אחיזה לחייונים, והיינו זיניה ואחריה, שהוא קרוי לזיניה, כד"א (ד ז) לפתח חטאת רובץ, וכו' שלכן חשק החייונים צריך וכמ"ש הני צרכי דרצנן דשליה וכו' (רמ"ו). עי' בצדקה"א על תיקון"א מא ע"א ז"ל טעם לכל הטומאות ואיסורין שצמורה והכל צמורה האדם כיון דהגיע לכף כו' דרגא דאדם ותקע כו' צנגיעת ע"ה דהוא הוא צמורה והוא חטא הסלע שצביל ע"ר, ע"כ. איסור אכילת כל הטמאים והאיסורין שצמורה, משום שיש לרע שייכות ואחיה צהם, ואסור לאוכלם, כדי שלא יטמא את גופו צהם, שכן צכל דבר שיש לרע נגיעה צו אסור לישראל לאוכלו (דע"ה ח"צ לו ע"א). י. ומתמן אתי יצר הרע, כי הוא מקור השכחה שממנה יתהוו העוונות (רמ"ו). הקלי' שכנגד צינה ותצונה נקרא מ"ס, וזהו הטעם ששר של שכחה נקרא מ"ס, כי אלו השמות (אחוריים דאז"א) שהם גימטריא משכ"ה הם ציניה ותצונה הנקרא מ"ס, ומשם יש שכחה לפי שהם אחוריים והקליפות הנקרא מ"ס אחוזין צהם (ע"ס שער טו פרק ו). יא. ירצה מאי דשינוי (פולין ק ע"ב) ציניי נאמר אלא שכחה צמקומו, שהתורה היא

א. המצויין הוא ממדרש הנעלם (ד"א). כי בכח הזה נרמזו ארבעה זמנות השנה אשר נמשכו אלינו מלך קעקוע הכף הזה ומלת הנשה כמו הפוך השנה כלומר על כן לא יאכלו בני ישראל את ג' ד' ג' חשרי י' עשרה בטבת ג' ד' כולו שבעה עשר צממו. א' ח' לרבות תשעה צבצ (עקידת יחזק שער כ"ו) (נ"א). ב. מנשא (מ"מ). ג. גיד זה משקף הנפש, וכמו שאמרו על כמה דברים אחרים שבגוף האדם כמו השער והפרינס, וכן נראה שאין צו לחלוחית (רמ"ו). ד. אולי הוא מפני שהוא סמוך לזיניה וכן כתב הליוני, והוסף שעונש האוכל גיד הנשה להתגלגל בקדשה הנקראת זונה נשכחה (רמ"ו). ה. שחשצ שאחר שנמנה לו רשות להתקרב ולהתדבק צו, יוכל להתגבר עליו, שהרי מלאכי שמירתו נראה שאותה שעה נמרחקו ממנו, והכל צמפץ ה', להודיע צבורת דקרתו כל הלילה, וצפרט שיהיה ליל יום ד' שבו חסרה הלצנה (רמ"ו). ו. "ואפילו הכי" נוסף צרמ"ו. ז. איצרי הגוף העליון כולם היו לעזר ליעקב אפילו השמאליים (רמ"ו). ח. שכבר היה קרוי לגלות והראיה שקראו ישראל (רמ"ו). ט. לפי הנזכר לקמן צו יש אחיזה לט"מ. וידוע שדוקא הוד של רחל נפגם וכו'. וכל צינית השוקים היא לצר מגופא, וצפרט השמאלית ושל הנקבה.

פרשת וישלח יעקב

קע ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

ובגין כך אמרה אורייתא¹ לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה כמה דאמרו חברייא בשייפין דבר נש דרמיז לעילא אי טב טב ואי ביש ביש ובגין כך כל שייפא מתקיף שייפא ודאי גיד הנשה מתקיף ליצר הרע דהוא זיניה ובני ישראל לא יאכלו ליה דלאו אינון מסטריה ומזיניה אבל עמין עע"ז יאכלו ליה דאיהו מסטרא ומזינא דמלאכא דלהון דאיהו סמא"ל בגין לתקפא לבהון בגין דאית בבר נש רמ"ח שייפין לקבל רמ"ח פקודין דאורייתא דאינון למעבד אתיהבו ולקבל רמ"ח מלאכין דאתלבשת בהון שכינתא ושמא דלהון כשמא דמאריהון

ולכן אמרה תורה "לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה", כמו שאמרו החברים באיברי האדם שרמוז למעלה, אם טוב טוב, ואם רע רע. ולכן כל איבר מחזק איבר. ודאי גיד הנשה מחזק את יצר הרע שהוא מינו. ובני ישראל לא יאכלו אותו, שאינם מצדו וממינו. אבל עמים עובדי עבודה זרה יאכלו אותו, שהוא מצד וממין המלאך שלהם שהוא סמא"ל, כדי לחזק לבם. משום שיש באדם מאתים ארבעים ושמונה איברים כנגד מאתים ארבעים ושמונה מצוות התורה שהם נתנו להעשות, וכנגד מאתים ארבעים ושמונה מלאכים שהתלבשה בהם שכינה והשם שלהם כשם רבונם.

ואית בבר נש שס"ה גידין ולקבלהון שס"ה פקודין דלאו אינון אתיהיבו למעבד ולקבל שס"ה יומי שתא² והא תשעה באב | חד מנהון דאיהו | (ואיהו) לקבל סמא"ל דאיהו חד מאינון רמ"ח מלאכין | נ"א יומין | ובגין כך אמרה אורייתא³ לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה א"ת לאסגאה תשעה באב דלא אכלין ביה ולא שתין ובגין כך חזא קב"ה כלא ונרמז בהון רמז ליעקב (שם כד) ויאבק איש עמו בכל יומי שתא ובכל שייפין דיעקב ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה מיד תשש חיליה דיעקב וביומי שתא אשכח יום תשעה באב דביה אתתקף ואתגזר דינא עלנא ואתחרב בי מקדשא וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאילו אכיל גיד הנשה) רבי חייא אמר אלמלא לא אתחלש חילא [נ"א אתרטי | דא דיעקב אתקיים יעקב לגביה | ואתבר | (ויתבר) חילא דעשו לעילא ותתא

ויש באדם שלש מאות ששים וחמשה גידים, וכנגדם שלש מאות ששים וחמש מצוות שלא נתנו להעשות, וכנגד שלש מאות ששים וחמשה ימות השנה, והרי תשעה באב אחד מהם, שהוא כנגד סמא"ל, שהוא אחד מאותם שלש מאות ששים וחמשה מלאכים [ימים], ולכן אמרה תורה לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת לרבות תשעה באב, שלא אוכלים בו ולא שותים, ולכן ראה הקדוש ברוך הוא הכל, ונרמז בהם רמז ליעקב, ויאבק איש עמו, בכל ימות השנה ובכל איברי יעקב, ולא נמצא פרט לאותו גיד הנשה, מיד תשש כח יעקב, ובימות השנה מצא יום תשעה באב שבו התחזק ונגזר דין עליו ונחרב בית המקדש. וכל מי שאוכל בתשעה באב כאלו אכל את גיד הנשה. רבי חייא אמר, אלמלא לא נחלש כח (של מקום) זה של יעקב, יעקב היה מתקיים אליו [מתגבר עליו], ונשבר כח של עשו למעלה ולמטה.

רבי שמעון פתח ואמר (יחזקאל א כח) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד יהו"ה ואראה ואפול על פני וגו' האי קרא אתמר אבל תא חזי דהא כתיב (דברים לד י) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה מה בין משה לשאר נביאי עלמא משה אסתכל באספקלריאה דנהרא שאר נביאי לא הוו מסתכלי אלא באספקלריאה

רבי שמעון פתח ואמר, "כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה' ואראה ואפול על פני" וגו'. פסוק זה נתבאר. אבל בא וראה, שהרי כתוב "ולא קם נביא עוד בישראל כמשה", מה בין משה לשאר נביאי העולם. משה הסתכל באספקלריה המאירה, שאר הנביאים לא היו מסתכלים אלא באספקלריה

מאיר הזהר

מקום לשלוט ציעקב אפס צגיד הנשה כי הוא שורשו. והנה נודע כי כל אכילה סודה להכניס רוחניות הנילוות אשר בתוכו ע"י מי מדבר לשורשם, ולזה אמר על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, מנז שורש הנפש ס"מ. ומדע איך הוא משורש הנפש, שהרי לא מנז ס"מ להמאחז אלף צגיד הנשה כי הוא שורשו (רמ"ז). יג. שס"ה (דפ"ו). יד. טעם חשקו לגיד הנשה הוא משום דאל אחר אסתמם, ואין צו דעת, וכן פוטיפ"ר שהוא שר הטבחים הוא מלאך המות וכו', חשק כל כך ציוסף שהוא נגדו צקדושה, ולכן יוסף הוא שטנו של עשו, ופוטיפ"ר נסתמם. והנה הזכירה צאה מן הזכר כנודע צקוד מרין עטרין שהם צדעת והוא החסר צקלי' (משלי יט ג) גם צלא דעת נפש (רמ"ז). טו. דאמר (דפ"ו).

מסוד הזכירה כנודע, וגיד הנשה מצחינת אחוריים שבהם השכחה ואמר (חולין כ"א ע"א), רבנן אמרי מאחוריה אתא ונשייה צתרווייהו, ופי' רש"י הכהו צשתיהן ונשו ממקומן, ולכן אסור צירך ימין ושמאל, וסודו צננח הוד (רמ"ז). סוד הירך יעקב הנאמר צזוהר (לעיל כ"א ע"ב) שצננח היה הפגס, ופעם א' אומר צשהוד היה הפגס, והענין, כי צהיות המלכות אצ"ח עם ז"א, השוק הימין של הז"א שהוא סוד הנגה, היה שם שוק השמאל שלה שהוא ההוד, וכן להיפך (טעמי המנות ושלח). יב. כל גיד ויומו יש לו מלאך, כי קשה לשמוע טעמא דכי נגע צקף ירך יעקב, אטו אילו לא נגע לא הייתה המנוה הזאת, והלא מנאות המורה שורשיהם למעלה צאיצרים דלעילא. אלא הטעם כי ס"מ שורשו צגיד הנשה וציום משעה צצב, ולכן צו ציום צגרה ידו על יעקב וכו', ועל כן לא מנז

תרגום

ספר הזהר

שאינה מאירה. משה היה שומע ועומד על רגליו וכחו מתחזק והיה יודע דבר על בוריו, כמו שכתוב "ומראה ולא בחידות", שאר הנביאים היו נופלים על פניהם ונחלש כוחם ולא היו יכולים לעמוד על בוריו של דבר. מי גרם להם את זה, משום שכתוב "כי נגע בכף ירך יעקב", "והוא צולע על ירכו". וכל אותם נביאים לא יכלו לעמוד על מה שהקב"ה עתיד לעשות לעשו, פרט לעובדיה הנביא שהיה גר, שבא מצדו של עשו, זה עמד בקיומו על עשו ולא נחלש כחו. ועל זה כל שאר הנביאים נחלש כוחם ולא היו יכולים לעמוד לקבל דבר על בוריו כראוי. למה, משום "כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה", שלקח ושאב כל כח הירך, ועל זה נשבר כח הירך ונשאר צולע על ירכו, שהרי כל נביאי העולם לא יכלו להדבק ולעמוד בו.

דלא נהרא⁶ משה הוה שמע וקאים על רגליו וחיליה אתתקף⁷ והוה ידע מלה על בורייה כמה דכתיב (במדבר יב ח) ומראה ולא בחידות שאר נביאי הוה נפלי על אנפיהו ואתחלש חילא דלהון ולא הוה יכלי לקיימא על בורייה דמלה מאן גרם לון דא בגין דכתיב (בראשית לב לא-לב) כי נגע בכף ירך יעקב והוא צולע על ירכו וכל אינון נביאין לא יכילו לקיימא על מה דזמין קב"ה למעבד ליה לעשו בר עובדיה נביאה דהוה גיורא דאתי מסטרא דעשו דא קאים בקיומיה עליה דעשו ולא אתחלש חיליה ועל דא כל שאר נביאי אתחלש תוקפיהו ולא הוה יכלין לאתקיימא לקבלא מלה על בורייה כדקא יאות מאי טעמא בגין כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה דנסיב | ושאיב | כל חילא דירכא ועל דא אתבר חילא דירכא ואשתאר צולע על ירכו דהא כל נביאין דעלמא לא יכילו לאדבקא ולקיימא ביה

תא חזי נביאין כלהו בר משה לא קיימו בתוקפיהו כדקא חזי ומאן דלעי באורייתא ולית מאן דסמיך ליה ולא אשתכח מאן דאטיל מלאי [לכיסיה] [לכיסתיה] לאתתקפא על דא אורייתא קא משתכחא בכל דרא ודרא ואתחלש תוקפא דאורייתא כל יומא ויומא בגין דלית לון לאינון דלעאן [בה] [ביה] על מה דסמכין ומלכו חייבא אתתקף בכל יומא ויומא תא חזי כמה גרים חובא דא [ובגין דלית לון] [דבגין דלית] מאן דאסמיך לאורייתא כדקא יאות אינון סמכין חלשין וגרמין | לאתתקפא | לאתקפא | לההוא דלית ליה שוקין ורגלין לקיימא עלייהו פתח ואמר (בראשית ג יד) ויאמר יהו"ה אלהי"ם אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה וגו' על גחונך תלך מאי על גחונך תלך דאתברו סמכין דיליה וקציצו רגליו ולית ליה על מה דקאים כד ישראל' לא בעאן לסמכא ליה לאורייתא אינון יהבין ליה סמכין ושוקין לקיימא ולאתתקפא בהו

בא וראה, כל הנביאים פרט למשה לא עמדו בכוחם כראוי, ומי שעוסק בתורה ואין מי שתומך בו, לא נמצא מי שממלא כיסו להתחזק. על זה התורה משתכח בכל דור ודור ונחלש כח התורה כל יום ויום, משום שאין להם לאלו שעוסקים בה על מה שסומכים, ומלכות הרשעה מתחזקת בכל יום ויום. בא וראה כמה גרם חטא זה, ומשום שאין (לו) מי שיתמוך בתורה כראוי, אותם עמודים חלשים, וגורמים להתחזק את אותו שאין לו שוקים ורגלים לעמוד עליהם. פתח ואמר, "ויאמר ה' אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל הבהמה וגו' על גחונך תלך". מה זה "על גחונך תלך", שנשברו התומכים שלו וקצצו את רגליו ואין לו על מה שיעמוד. כשישראל לא רוצים לתמוך בתורה, הם נותנים לו תומכים ושוקים לעמוד ולהתחזק בהם.

מאיר הזהר

דברים והם צחידות ומשל, ואינם עומדין על צריין של דברים (אור יקר).
ג. דסאיז (אור יקר). 7. פי' העוסק בתורה הוא אחו צמ"ט דז"א והמחזיק ידי לומדי תורה הוא אחו צנה"י דז"א, ולכן כשהיו בני אדם מחזיקים צדי לומדי התורה, היו מוסיפים הארה וכו' מהארת המוחין דאימא צנו"ה דז"א צקוד ומצינה נביאים, ונה"י דסט"א נקצ"ים ונפלים. אכל על עוזבם את מורתי, שלא החזיקו ציד לומדיה, גרמו ח"ו שנה"י דקדושה נחלשים, וגורמים לעשות סמכין לס"מ ומסריכים העולם, ח"ש על מה אצדה הארך וכו' (מ"מ).
ה. נראה שכל הקליפות מוגות מקצ חרובין שה"ם אחריים דנה"י דז"א, והנחש הורד עד תחמית חנוניות שהוא העפר שחת הרגלים, ולכן נקצ"ו רגליו, שהרי אין לו אחיזה צרגלים העליונים (רמ"ו). 1. שהוא התחמון מכולם ואין אחר למטה ממנו, ואפילו הכי שהוא כל כך נבזה ושפל (רמ"ו). 2. מפני שחומי התורה הם צנה"י של הקדושה, ומפני שנה"ה הם תרי פלגי גופא, לכן נאמר (משלי ג, יח) ותומניה מאושר, בלשון יחיד, וכמ"ש (יחזקאל א, 1) ורגליהם רגל ישרה, וכששראל לא רוצים לסמוך התורה יצין ליה סמכין וכו' (רמ"ו).

א. משה היה מתנבא מהת"מ ולמעלה, ולא היה צריך לנביאים שהם נר"ה, אמנם שאר נביאים היו מתנבאים למטה צמלכות, ונבואתם נשפעת מנו"ה. וא"ת א"כ נבואת משה לא יקרא בשם נבואה, שהרי נבואה מן הנביאים שהם נר"ה, י"ל שהוא מסוד הדעת, שנו"ה הם תיכוניס פנימה, ואינם יריכים כדי שיהיה זולע, כדפי' במיקו"ז משה מנשמתא יעקב מגופא, וגופא זולע, ונשמתא אין צה לליעה, ח"ש משה היה שמע וקאים על רגליו, ולא היה שם עכירות וחשך לעכר ולהחשיך נבואתו, וגם לא היה נחלש מחמת הפגם (אור יקר). 3. והוה ידעה מלה על צורייה שלא היה דבר מונע האור ולא מחלישו. אמנם שאר נביאים הוה נפלי מפני שהירכים דרך נבואתם נר"ה היה צהם פגם וחשך, והם זולעים על ירכיהם, ולכן אתחלש חילא דלהון, שהם מרכזה לנביאים עליונים, כמה דלית חולשא לנביאים דלעילא, הכי אתחלשו אינהו, ולזה היה אותה נבואה צהה מלוצשת ועכורה מושחרת מהפגם ומונעת מהם אורה, וכשתמנה המדרגות הם ארבעה: האחת, אספקלריאה המאירה למטה ולהם אספקלריאה חשוכה. ה', משה עומד והם נופלים. ה', משה מתחזק והם מתחלשים. הד' משה עומד על צוריין של

פרשת וישלח יעקב

קעא ע"א²

ספר הזהר

תרגום

בא וראה כמה עקמימות והתחכמות התחכם באותו לילה אותו הרוכב על הנחש כנגד יעקב, שהרי הוא היה יודע שכתוב "הקול קול יעקב והידים ידי עשו", ואם פוסק "קול יעקב", אז "והידים ידי עשו". לכן הסתכל לכל הצדדים להרע ליעקב ולהפסיק קולו. וראה אותו חזק בכל, זרועות מצד זה ומצד זה שהם חזקי הגוף שמתחזק ביניהם, וראה כח התורה שהתחזק בכל, אז "וירא כי לא יכול לו". מה עשה, מיד "ויגע בכף ירכו", שהתחכם כנגדו, אמר, כיון שנשברו עמודי התורה, מיד התורה לא מתחזקת, אז יתקיים מה שאמר אביהם "הקול קול יעקב והידים ידי עשו", "והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך". ובה התחכם כנגד יעקב, שהרי משום שנשבר כח התורה, הלך והתחזק עשו, וכשראה שלא יכול לתורה, אז החליש כח אותם התומכים אותה. וכשלא נמצא מי שתומך את התורה, אז לא יהיה קול קול יעקב, ויהיו הידים ידי עשו. וכשראה יעקב כך, כשעלה הבוקר החזיק (יעקב) בו והתגבר עליו, עד שהוא בירך אותו והודה לו על אותן ברכות, ואמר לו "לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל". לא יעקב בעקמימות, אלא בגאווה וכן, שאין מי שיוכל לך.

תא חזי כמה עקימו וחכימו אתחכם בההוא ליליא^א ההוא דרכיב נחש^ט לקבליה דיעקב דהא איהו הוה ידע^י דכתיב (שם כז כב) הקול קול יעקב והידים ידי עשו ואי פסיק קלא דיעקב כדין והידים ידי עשו בגין כך^כ אסתכל לכל סטרינ^י לאבאשא ליה^י ליעקב ולאפסקא קליה^י וחמא ליה תקיף בכלא^ט דרועין^ט מסטרא דא ומסטרא דא^א דאינון^י תקפין גופא דאתתקף בינייהו וחמא תוקפא דאורייתא ואתתקף בכלא כדין (שם לב כה) וירא כי לא יכול לו מה עבד מיד ויגע בכף ירכו דאתחכם לקבליה אמר כיון דאתברו סמכין דאורייתא מיד אורייתא לא אתתקף וכדין יתקיים מה דאמר אבוהון (שם כז כב) הקול קול יעקב והידים ידי עשו (שם מ) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך ובדא אתחכם לקבליה דיעקב דהא בגין דיתבר חילא דאורייתא^י אזיל ואתתקף עשו וכד חמא דלא יכיל לה לאורייתא כדין חליש תוקפא דאינון דסמכין לה וכד לא ישתכח מאן דסמיך לאורייתא כדין לא יהא קול קול יעקב ויהון ידים ידי עשו וכד חמא יעקב הכי [כד] (ד)סליק צפרא אתקיף (יעקב) ביה ואתגבר עליה עד דאיהו בריך ליה ואודי ליה על אינון ברכאן ואמר ליה (שם לב כח) לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל לאו יעקב בעקימו אלא בגאותא ותוקפא דלית מאן דיכיל לך

ובא וראה, מהנחש הזה כמה כוחות נפרדים לכל עבר ונמצאים בעולם אצל בני אדם, ורוצים לקיים אותו גיד הנשה. שאף על גב שקרב אליו אותו רוכב על נחש, עומד הוא והתקיים בתוכו ולא נשבר. וצריכים כח להתחזק בעולם ולהראות, "כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל". וכשראה שהרי לא נשבר ולא נאכל אותו מקום, אז נשבר כוחו וחזקו

ותא חזי מהאי נחש כמה חילין מתפרשין לכל סטר ואשתכחו בעלמא לגבי בני נשא ובעינן לקיימא לההוא גיד הנשה דאף על גב דקריב ביה ההוא דרכיב על חויה קיים איהו ואתקיים בגוון ולא אתבר וחילא (דיעקב) בעינן לאתתקפא בעלמא ולאחזאה (שם) כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל וכד חמי דהא לא אתבר ולא אתאכיל ההוא אתר כדין אתבר חיליה ותוקפיה

מאיר הזהר

לודאי שיעקב לא היה פסיק גרסא מפומיה והוא היה מכוין להפסיקו כדי שיוכל לשלוט עליו, וכמו שעשה לכמה לדיקים שערצב דעתם והפסיקם מכוונתם, אבל הוא נתאמץ ציחודיו (רמ"ו). **טו**. שכל גופו היה מרכזה לקדושה (רמ"ו). **טז**. פירוש העוסק בתורה אחוז בת"ת והוא מרכזה אליה ואינו יכול לו לפי שי"ש לו דרועין די"ש לו סיוע מח"ג ח"ש לו לעזמו אינו יכול ויגע בכף ירכו סומכי התורה (נ"ח). **יז**. לפי הפשט ירמזו לזכיות שני אבותיו המושרשים בשני הזרועות, וגם שרשי הזרועות שהם מושרשים בגופו, וזוה לא הועיל ל"מ"מ מה שחצקו בשתי זרועותיו ודבק בגוף של יעקב (רמ"ו). **יח**. פירוש כי הזרועות מחזיקים הגוף ככנפים הנושאים אותו שילך צמהירות. ח"ש דאינון תקיפו דגופא וכמו כן למעלה כי מחזיקים הת"ת כי זה נוטל מחכמה וזה נוטל מצינה ומשפיעים זו וצפרט צדוק צ' עטרין כוונר צאדרא (נ"ח). **יט**. פירוש שלפי שנגע בכף ירכו שזוה נשבר חילא דאורייתא עשו הולך וחזק וגוהר גוהרות. **י** ח"ס (נ"ח).

ח. שלפי דברי חז"ל היה ליל יום רביעי דחסרה הלצנה זו, וגם ראש נה"י שהוא נחש שולט בו, והיה יום הללה למחשבתו הרעה (רמ"ו). **ט**. הוא שט"ן שעולה על נח"ש והוא ס"מ צעלה דנחש. ולפי דאין עושה פרי בהתחברו לנחש אמר רבי, כי אין שם פרי אלף הרביעה בלצד (רמ"ו). **י**. שהוא דיצר לו אימתי ישפל ואימתי ישלוט. ולפי שהם שני דברים הפכיים תמה יחזק איך שם נמצאו שם היו שניהם יחדיו. וסוד ענין זה הוא שידוע שהקול הוא הפנימיות שמתפשט בתוכיות ועיר ז' קולות שהם כחצ"ד חג"ת ידיה שה"ס עזמו של זעיר, וכשהם מאירים אז מתעלים ומתיחדים הידיים עם הראש, וכמד"א (תהלים קלד ז) שאו ידיכם קדש, ואומר (שמות יז יא) כאשר ירים משה את ידו וגבר ישראל, כי אז הקול והידיים הם של יעקב ואין משם שום אור לחיזונים אפילו מצחינת האפרינים, אבל אם יפסקו קול יעקב מתרשלות הידיים ויהנו החיזונים (רמ"ו). **יא**. פי' צעזור זה כדי שיוכל להפסיק קול (רמ"ו). **יב**. דהיינו צו"ק שהם עזמו של זעיר דחצ"ד חג"ת (רמ"ו). **יג**. בחג"ת שלו (רמ"ו). **יד**. בחצ"ד שלו. וקרוב

תרגום

ספר הזהר

ולא יכול להרע לבני יעקב, ועל זה לא צריכים לתת מקום לבריות העולם לאכול אותו ולא שיהיה נאכלת ממנו כלל.

רבי ייסא הזקן דרש, "כי נגע בכף ירך יעקב", כתוב כאן "כי נגע בכף", וכתוב שם "כל הנוגע במת בנפש האדם" (יטמא) וכו', מה להלן טומאה, אף כאן גם טומאה, שטמא אותו מקום, וממקום טמא אין לנו (להתקן) הנהנות ממנו כלל. כל שכן במקום שקרב אותו צד הטומאה, והתורה לא אמרה אלא "כי נגע", וכתוב "ויגע בכף ירכו", כמו שנאמר "וכל אשר יגע בו הטמא יטמא". ברוך הרחמן שנתן תורה לישראל לזכות בה בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שכתוב "אורך חיים בימינה בשמאלה עושר וכבוד".

"והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו". רבי אלעזר פתח ואמר, "כי לא תשתחוה לאל אחר כי ה' קנא שמו". וכי יעקב שהוא שלימות האבות, שנברר חלק שלם לקדוש ברוך הוא, והוא התקרב אליו יותר, (ס"א ונשלם למעלה ולמטה), איך השתחוה לאותו עשו הרשע שהוא בצד של אל אחר, ומי שמתחוה לו, משתחוה לאל אחר. אם תאמר משום שאמרו (מגילה טז ע"ב), שועל בשעתו השתחוה לו, לא כך, שהרי עשו כמו אל אחר היה, ויעקב לא ישתחוה לאותו צד ולאותו חלק כלל.

(פתח רבי אבא ואמר) אלא כתוב, "ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום", והרי נתבאר שאסור (לו) להקדים שלום לרשעים, וכיון שאסור, איך מצאנו שדוד אמר פסוק זה לנבל. אלא הרי פרשוה שאמר את זה לקדוש ברוך הוא כדי לקשר אותו לחי, וחשב נבל שעליו אמר. כדוגמא זו "וישתחו ישראל על ראש המטה", וכי אל בנו הוא השתחוה, אלא למקום השכינה כרע והשתחוה, כמו

ולא יכיל לאבאשא לבנוי דיעקב ועל דא לא בעינן למיהב דוכתא לבריייתא דעלמא למיכל ליה ולא לאתאכלא כלל

רבי ייסא סבא דרש כי נגע בכף ירך יעקב כתיב הכא כי נגע בכף וכתיב התם (במדבר יט יג) כל הנוגע במת בנפש האדם וגו' מה להלן מסאבא און הכא נמי מסאבא דסאיב ההוא אתר⁶ ומאתר מסאבא לית (לן לאתתקנא) [לון לאתהנאה] מניה כלל כל שכן באתר דקריב ההוא סטר מסאבא ואורייתא לא קאמר אלא כי נגע וכתיב (בראשית לב כה) ויגע בכף ירכו כמה דאת אמר (במדבר יט כב) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא בריך רחמנא דיהיב אורייתא לישראל למזכי בה בעלמא דין ובעלמא דאתי כמה דכתיב (משלי ג טז) ארך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד

והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו (בראשית לג ג) רבי אלעזר פתח ואמר (שמות לד יד) כי לא תשתחוה לאל אחר כי יהוה קנא שמו וכי יעקב דאיהו שלימא דאבהן⁷ דאתבריר חולקא שלימתא לקב"ה⁸ ואיהו אתקריב לגביה יתיר נ"א ואשתלים לעילא ולתתא⁹ היך סגיד ליה לההוא רשע דעשו דאיהו בסטרא דאל אחר ומאן דסגיד ליה סגיד לאל אחר אי תימא בגין דאמרו תעלא בעדניה סגיד ליה¹⁰ לאו הכי דהא עשו כאל אחר הוה ויעקב לא יסגוד לההוא סטרא ולההוא חולקא כללי

(פתח ר' אבא ואמר) [אלא כתיב] (ש"א כה ו) ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וכל אשר לך שלום והא אתמר דאסיר (ליה) לאקדומי להו שלם לרשיעיא¹¹ וכיון דאסיר היכי אשכחנא דדוד אמר האי קרא לנבל אלא הא אוקמוה¹² דלקב"ה קאמר בגין לקשרא ליה¹³ לחי וחשיב נבל דעליה קאמר כגוונא דא (בראשית מז לא) וישתחו ישראל על ראש המטה וכי לגבי דבריה סגיד אלא לאתריה דשכינתא קא כרע וסגיד¹⁴ און הכא והוא עבר

מאיר הזהר

ועי' גיטין סב ע"א שמוחר ליתן שלום לעכו"ם מפני דרכי שלום, ועי' שם בתוס' שלפי הירושלמי אסור. ועי' אור יקר סוף פרשת מקץ. פ. שמות כג ע"ב (הערות הזוהר). פ. כ"ה (אור יקר). י. ירצה דכתיב ואמר כה לחי, ירצה יתקשר כ"ה מלכות, לחי ליסוד, ואחר שתאמרו מלה זו, תאמר כנגד המדות האלו ג' בחי': ואחת ת"ת שלום, וציתך מלכות שלום, דהיינו בחי' היסוד מלך הת"ת ומלך המלכות, ומלך היסוד צעמנו, שהוא מושך מן הבינה עד המלכות דרך חוט השדרה בתוכיות הספי', וכ"ל היסוד, אש"ר מהבינה, לן צמלכות שלום (אור יקר). יא. לפי פשט הענין נראה דקאמר מקום השכינה מראשייתו של חולה, ולעומקו דריש המטה מלכות, ראש המטה יסוד, על ראש המטה בת"ת, שהוא מקום דבקות השכינה בת"ת, והיינו אתריה דשכינתא, וי"ל שראיתי גרס' ספרים דלא גרסי שכינתא, אלא לאתריה קא כרע, דהיינו אל הת"ת, וניחא שפיר (אור יקר). פי' כמ"ש צוהר וחי, המטה היא מלכות, ראש המטה הוא היסוד, על הוא ת"ת, וי"ש לאתריה דשכינתא וכו' שמקום השכינה הוא ז"א, ששם היא עומדת מהחיה ולמטה (מ"מ).

א. עי' לעיל קע ע"ב ודברינו שם בשם הדעה ובהגר"א בחיקוי¹. ב. "ויגע בכף ירכו" מוסגר בדרך אמת וקשה להולמו, ואולי כוונתו למחוק את ההמשך ג"כ "כמה דאת אמר". ג. שמתמו שלמה. א"כ הוא ת"ת המחוץ שלום בין חו"ג וצחרו הקב"ה לך ואיהו קריב לגביה יתיר מלך מעשיו למטה ולמעלה א"כ היך סגיד וכו' (נ"א). ד. מקרא הוא כי יעקב צחר לו קה וגו' ומכא הכי קא מקשה (נ"א). פירוש כי האדם צוחר בחלק אחד שנראה טוב והוא להפך לו"א קב"ה צחרו ליעקב וצודאי שהוא טוב ושלם שהכל צפוי לפניו ח"ש לקב"ה (נ"א). ה. הגמ' מציאה את זאת לענין השתחוות יעקב על ראש המטה דפרשת וחי. ו. פירוש אפילו בשעתא דאנטריך ליה. ז"ת. ומלשון הזוהר הזה יש להכריע כרש"י ס"פ הניקין ותכל תלויות התוס' וכבר הביא הצ"ח בשמחה ראה לרש"י מגמריין (נ"א). ז. עי' אבות דרבי נתן פיי"ב מ"ג: כשהיה אהרן מהלך בדרך פגע בו באדם רשע ונתן לו שלום למחר בקש אותו האיש לעצור עבירה אמר אוי לי היאך אשא עיני אחר כך ואלהה את אהרן בושתי הימנו שנתן לי שלום נמנא אותו האיש מונע עצמו מן העבירה.

פרשת וישלח יעקב

קעא ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

כן כאן "והוא עבר לפניהם". מה זה "והוא", זו שכינה עליונה שהיתה הולכת לפניו (כרע), זוהי שמירה עליונה. כיון שראה יעקב, אמר, הנה זמן להשתחוות לקדוש ברוך הוא שהיה הולך עמו. כרע והשתחוה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו, ולא כתוב וישתחו לעשו, אלא כיון שראה שהרי הקדוש ברוך הוא הולך עמו, אז השתחוה כנגדו, כדי שלא לתת כבוד להשתחוות לאחר פרט לו, והכל הוא כראוי. אשרי הצדיקים שכל מעשיהם שעושים בשביל כבוד רבונם הוא, וכדי שלא יסוו ימינה ושמאלה.

לפניהם מאי והוא דא שכינתא³ |עלאה| דהוה אזלא קמיה (כרע) ודא הוא נטירו עלאה⁴ כיון דחמא יעקב⁵ אמר הא עידן לסגדא⁶ לגביה דקב"ה דהוה אזיל קמיה כרע וסגיד שבע זמנין עד גשתו עד אחיו ולא כתיב וישתחו לעשו אלא כיון דחמא דהא קב"ה אזל קמיה כדין סגיד לקבליה בגיין⁷ דלא למיהב יקר (ו)למסגד לאחרא בר מניה וכלא איהו כדקא יאות זכאין אינון צדיקייא דכל עובדיהון דקא עבדי בגין יקרא דמאריהון איהו ובגין דלא יסטון לימינא ולשמאלא

"וירץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפל על צוארו". "צוארו" כתוב חסר. "וישקהו ויבכרו". רבי יצחק אמר, "והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט", פסוק זה נבאר, ובדברי תורה יש כמה סודות עליונים משונים זה מזה, והכל אחד. "והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל", זה עשו שכל מעשיו ברשע ובחטא, שהרי כשבא יעקב אליו, מעשיו לא היו בשלום, "ויפול על צוארו" אחד, "צוארו" זו ירושלים, שהיא צוארו של כל העולם, "ויפול על צוארו" ולא על צואריו, משום שפעמיים נחרב בית המקדש, אחד מבבל, ואחד מזרעו של עשו, שהפיל עצמו עליו פעם אחד והחריבו, ועל זה "ויפל על צוארו" אחד. "וישקהו" נקוד למעלה, כי לא נשקו ברצונו. ושנינו, מה זה שכתוב "ונעתרות נשיות שונא", זה בלעם כשברך את ישראל, שהרי לא ברכם ברצון הלב. כמו כן כאן "ונעתרות נשיות שונא", זה עשו.

וירץ עשו לקראתו ויחבקהו ויפול על צוארו (שם לג ד) צוארו כתיב חסר" וישקהו ויבכו רבי יצחק אמר (ישעיה נז כ) והרשעים כים נגרש" כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט האי קרא אתמר ומלי דאורייתא כמה רזין עלאין אית בהו משניין דא מן דא וכלא חד והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל דא עשו דכל עובדוי ברשעו ובחיובא דהא כד אתא לגביה דיעקב עובדוי לא הוו בשלם ויפול על צוארו חד צוארו דא ירושלם דאיהו צוארו דכל עלמא ויפול על צוארו ולא על צואריו בגין דתרין זמנין אתחריב בי מקדשא חד מבבל וחד מזרעיה דעשו דאפיל גרמיה עליה זמנא חדא וחריב ליה ועל דא ויפול על צוארו חד וישק"הו נקוד לעיל דלא נשקיה ברעותיה ותנן [מאי] דכתיב (משלי כז ו) ונעתרות נשיות שונא דא בלעם כד בריך לון לישראל דהא לא בריך לון ברעותא דלבא אוף הכא נעתרות נשיות שונא דא עשו

אמר רבי יוסי, כתוב "קומה ה' הושיעני אלהי כי הכית את כל אויבי לחי שני רשעים שברת", ושנינו, אל תקרי שברת אלא שרבת, שהרי גדלו שניו וחשב לנשוק אותו וכו'. ועל זה "ויבכו", זה בכה וזה בכה, ובארוה החברים. בא וראה כמה היה

אמר רבי יוסי כתיב (תהלים ג ח) קומה יהוה הושיעני אלהי כי הכית את כל אויבי לחי שני רשעים שברת ותנן אל תקרי שברת אלא שרבת דהא אסגיאוו שינויי וחשיב לנשכא ליה וכו' ועל דא ויבכו דא בכי ודא בכי ואוקמוה חברייא תא חזי כמה הוה

מאיר הזהר

וכולא איהו כדקא יאות, ומיין "והוא" דהיינו בגין יקרא כעטס הראשון ואל יסטון כנח"ה ה' (אור יקר). י. נוארו כמיז חסר י, שלא נפל על בית ראשון אלא על בית ב', וגם צבית ראשון היה לו מגע יד, כאומר ואל תעמוד על הפרק וכו', לכן כמיז נוארו שמים, ונארו אחד, שהסכיר ממנו השכינה שהיא י' ירושלים נואר, וצבית המקדש ראש, וחומתין הראש מן הנואר שמתריצין ירושלים וצבית המקדש (אור יקר). י. כמדת המלכות, שהיא מתגוללת דביניה, כך אחיזתם בה, שמהפכין אותה לדין. וכשנותנין נותנים לתנוינים, דהיינו כעין השפעת המדות לתנוינים. ולתנוי, דהיינו רפש וטיט. וכן עשו גרש ממנו חרבן המקדש, אלו הם מתנוטיו, דהיינו "ויפול וכו'" רמז לרפש וטיט שבו ליעקב, להחריב נוארו (אור יקר). י. שנתרבו שיניו כדי שלא יוכל לנשך נשיכה (ד"א). כ. וישקהו נקוד כמו וישכחו (אור יקר).

י. עם היות שמלת "והוא" מורה על ההעלם, כנר פי' ג"כ במלכות צ' וירא אליו והוא יושב, ואפשר שהמלה מורה על השכינה היותה נקשרת למעלה עם הספירות הנעלמות (אור יקר). י. דלא דווקא שכינה אלא כל ענין השמירה העליונה, ויהיה נעירו עילאה סוד מלת "והוא" הוא מדת המלכות והוא ה"מ עמה, כענין ו' הוא וצ' דינו. ואפשר שמלת הוא מיקון השכינה, ה' מלכות ו' מ"מ, א' צינה, והיא מתקשטת למ"מ ו' בג' צמיות אלו, והיינו נעירו עילאה (אור יקר). י. ירלה ולא השמחה אל השכינה, להראות לעשו שהיה משמחה לו מ"ו, אלא כיון דחמא יעקב חסד השמירה העליונה, ועניית תפלתו, ראה להשמחות להקב"ה על הדבר (אור יקר). טו. וצנחי אחרת היה מוכרח להשמחות לעשו תלה הענין בהקב"ה (אור יקר). טז. ומפני שהם צ' טענות כמעט סותרות אמר

פרשת וישלח יעקב

קעב ע"א¹

ספר הזהר

תרגום

לביה ורעותיה דעשו לגביה דיעקב דהא אפילו בההוא שעתא חשיב לארץ² זמנין |נ"א לאורכא דיומין| למעבד ליה בישין ולקטרגא ליה ועל דא ויבכו דא הוה בכי דלא הוה חשיב לאשתזבא מן ידוי ודא הוה בכי בגין דאבוי הוה קיים ולא יכיל ליה אמר רבי אבא ודאי אתחלש רוגזיה דעשו בשעתא דחמא ליה ליעקב מאי טעמא בגין דהא אסתכם בהדיה ההוא ממנא דעשו ועל דא לא יכיל עשו לשלטאה ברוגזיה דהכי כל מלין דהאי עלמא תליין לעילא וכד אסתכמו לעילא בקדמיתא אסתכמו לתתא שלטנותא לאו איהו לתתא עד דאתיהיב שלטנותא לעילא וכלא

דא בדא תליא

יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי וגו' (בראשית לג יד) אמר רבי אלעזר היינו דקאמרין בקדמיתא דיעקב לא בעא השתא אינון ברכאן קדמאי דברכיה אבוי |נ"א בגין דכתיב (איכה ג כז) טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו וכתוב (משלי לא כה) ותשחק ליום אחרון| ועדיין לא אתקיימו ביה אפילו חד מנייהו בגין דסליק לון לסוף יומיא בשעתא דאצטריכו לבנוי לגבי כל עמין דעלמא

ובגין כך בשעתא דאמר עשו (בראשית לג יב) נסעה ונלכה ונפלוג האי עלמא כחדא ונשלוט כחדא מה אמר יעבר נא אדני לפני עבדו (בראשית לג יד) יקדים עשו שלטניה השתא בהאי עלמא יעבר נא כמה דאת אמר (מיכה ב יג) ויעבורי מלכם לפניכם ויהו"ה בראשם אקדים אנת שולטנותך בקדמיתא בהאי עלמא ואני אתנהלה לאטי אנא אסלק גרמי לההוא עלמא דאתי ולסוף יומיא לאינון יומיא דאזלין לאטי לרגל המלאכה מאן מלאכה דא אספקלריא דלא נהרא דבה אתעביד עבידתא דעלמא אשר לפני דא היא מן קדם יהו"ה בכל אתר ולרגל הילדים דא הוא רזא דכרובים³ לאחזאה רזא דמהימנותא דאיהו אתדבק בהו עד אשר אבא אל אדני שעירה אנא אסכול גלותא דילך עד דייתי וימטי זמנא דילי לשלטאה על הר עשו כמה דאת אמר (עובדיה א כא) ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו וכדין והיתה ליהו"ה המלוכה

ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות על כן קרא שם המקום סכות (בראשית לג יז) רבי חייא פתח ואמר (תהלים קכז א) שיר המעלות לשלמה אם יהו"ה לא יבנה בית וגו' אם יהו"ה לא ישמר עיר וגו' תא חזי בשעתא דסליק ברעותא

לבו ורצונו של עשו ליעקב, שהרי אפילו באותה שעה חשב לאורך זמן (לאריכות הימים) לעשות לו רעות ולקטרג לו, ועל זה "ויבכו". זה היה בוכה שלא היה חושב להנצל מידו, וזה היה בוכה משום שאביו היה קיים ולא יכול לו. אמר רבי אבא, ודאי נחלש רוגזו של עשו בשעה שראה את יעקב, ולמה, משום שהרי הסכים עמו אותו ממונה של עשו, ועל זה לא יכול עשו לשלוט ברגזו, שהרי כל הדברים של העולם הזה תלויים למעלה, וכשהסכימו למעלה בתחלה, הסכימו למטה. השלטון אינו למטה עד שנתן השלטון למעלה, והכל תלוי זה בזה.

"יעבר נא אדני לפני עבדו ואני אתנהלה לאטי" וגו'. אמר רבי אלעזר, היינו מה שאמרנו בתחלה, שיעקב לא רצה עכשיו אותן ברכות ראשונות שברכו אביו, (משום שכתוב "טוב לגבר כי ישא עול בנעוריו", וכתוב "ותשחק ליום אחרון"), ועדיין לא התקיימו בו אפילו אחד מהם, משום שהעביר אותם לסוף הימים בשעה שיצטרכו לבנוי כנגד כל עמי העולם.

ולכן בשעה שאמר עשו נסעה ונלכה, ונחלק העולם הזה כאחד ונשלוט כאחד, מה אמר יעקב, "יעבר נא אדני לפני עבדו", יקדים עשו שלטונו עכשיו בעולם הזה, "יעבר נא", כמו שנאמר "ויעבור מלכם לפניכם וה' בראשם", הקדם אתה שלטונך בתחלה בעולם הזה, "ואני אתנהלה לאטי", אני אעלה עצמי לאותו עולם הבא ולסוף הימים, לאותם ימים שהולכים לאט. "לרגל המלאכה", איזו מלאכה, זו אספקלריה שלא מאירה שבה נעשה מעשה העולם. "אשר לפני", זוהי מלפני ה', בכל מקום. "ולרגל הילדים", זהו סוד של הכרובים להראות סוד האמונה שהוא נדבק בהם. "עד אשר אבוא אל אדני שעירה", אני אסכול גלות שלך עד שיבא ויגיע זמני לשלוט על הר עשו, כמו שנאמר "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו", ואז "והיתה לה' המלוכה".

"ויעקב נסע סכותה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכות על כן קרא שם המקום סכות". רבי חייא פתח ואמר, "שיר המעלות לשלמה אם ה' לא יבנה בית וגו' אם ה' לא ישמר עיר" וגו'. בא וראה, בשעה שעלה ברצון הקדוש ברוך הוא לברוא עולם, הוציא

מאיר הזהר

א. להמתין (ד"א). ב. דהיינו לשון קדימה, לא לשון העברה והרמקה, שדבקה שולטנות יעקב עם שולטנות עשו, אלא שמקדמת וסמוך לזה תהיה זו, זה קס חיה נופל, והיינו שראה יעקב שזמן ראשון שליטת החזונים כאומרי (מיקו"ו ו סע"א) אולין כל ד' ותולין כל חמש ושורפין צחלמא שש וכו' (אור יקר). ג. פירוש כמ"ס צמון שגדולת ישראל יהיה מעט מעט ח"ס דאולי לאט ולאפוקי עשו שקבל שליטתו צעוה"ז פעם אחת צגדולה גדולה ודלא כו"מ. ח"מ (כ"א). ד. הוא הצירוף ונעשה צעשה (רמ"ז). ה. פי מט"ט וסנד"ל (מ"מ). ו. עי לעיל כט ע"א.

תרגום

עולה ונקשר באויר וקורא, אותו אויר יוצא מתוך עמוד ענן של המזבח הפנימי, וכשיוצא מתפשט לארבעת צדדי העולם. אלף אלפים עומדים מצד שמאל, ורבו רבבות עומדים מצד ימין, והכרוז עומד בקיומו, קורא בחיל ומכריז.

ספר הזהר

כרוזא^א סליק ואתקטיר באוירא^ב וקרי ההוא אוירא^ג נפקא מגו עמודא דעננא^ד דבמדבחה פנימאה^ה וכד נפקא אתפשט בארבע סטרי עלמא^ו אלף אלפין קיימינ^ז מסטרא דאיהו שמאלא ורבו רבוון קיימינ מסטרא דאיהו ימינא^ח וכרוזא קאים בקיומיה קרא בחיל ואכריז^ט

אז כמה אותם שמתקנים שירה ועובדים עבודה, ושני פתחים נפתחים, אחד לצד דרום ואחד לצד צפון. עולה הבית הזה וניתן ומתקשר בין שני צדדים, ושירים מזמרים ותשבחות עולות. אז נכנס מי שנכנס בלחש, והבית מתלהט בששה אורות מאירים זיו לכל עבר, ונהרות בְּשִׁמִים יוצאים ומשקים כל חיות השדה, כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם" וגו', ומזמרים עד עלות הבוקר. וכשעולה הבוקר, אז כוכבים ומזלות השמים וחילותיהם, כולם משבחים ואומרים שירה, כמו שנאמר "ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים".

כדין כמה אינון דמתקני שירתא^א ופלחין פולחנא ותרין פתחין פתיחו^ב חד לסטר דרומא^ג וחד לסטר צפון^ד סלקא האי ביתא^ה [ואתיהבת] ואתקטרת בין תרין^ו סטרין ושירין מזמרין ותושבחין סלקין כדין עאל מאן דעאל בלחישו^ז וביתא מתלהטא בשית נהורי^ח נהרין זיוא לכל סטר ונהרין דבוסמא נפקין^ט ואתשקיין כל חיות ברא כמה דאת אמר (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי ישברו פראים צמאם וגו' וזמרין עד דסלקא צפרא וכד סלקא צפרא כדין ככביא ומזלי שמיא וחיליהון כלהון משבחין ואמרי שירתא כמה דאת אמר (איוב לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים

בא וראה, "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם ה' לא ישמר עיר שוא שקד שומר". "אם ה' וגו', זה המלך העליון שהוא בונה את הבית הזה תמיד ומתקן אותו. אימתי, כשעולים הרצונות והעבודות מלמטה כראוי. "אם ה' לא ישמר עיר", אימתי, בשעה שנחשך הלילה והצדדים המזוינים שורים ומשוטטים בעולם, והפתחים סתומים, ונשמר מכל הצדדים שלא יתקרב בו ערלה וטמא, כמו שנאמר "לא יוסיף יבא בך עוד ערל וטמא", שעתידי הקדוש ברוך הוא להעבירם מן העולם. מי ערל ומי טמא, אלא הכל אחד, ערל וטמא, זהו שהתפתה בו והלך אחריו אדם ואשתו וגרמו מות לכל העולם, והוא המטמא את

תא חזי (תהלים קכז א) אם יהו"ה לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא שקד שומר אם יהו"ה וגו' | דא מלכא עלאה^א דאיהו בונה להאי ביתא תדיר^ב ואתקין ליה אימתי כד סלקין רעותין פולחנין מתתא כדקא יאות אם ה' לא ישמר עיר אימתי בשעתא דאתחשכא ליליא וסטרין מזיינין שראן ושטאן בעלמא ופתחין סתימין ואתנטיר מכל סטרין דלא יקרב ביה ערלה ומסאבא^ג כמה דאת אמר (ישעיה נב א) לא יוסיף יבא בך עוד ערל וטמא דזמין קב"ה לאעברא לון מעלמא מאן ערל ומאן טמא אלא כלא חד ערל וטמא דא הוא דאתפתא ביה ואזיל אבתריה אדם ואנתתיה וגרימו מותא לכל עלמא ואיהו דמסאיב

מאיר הזהר

ח"ג שהמלכות היא בין תרין דרועין (מ"מ). **טז.** צקוד הזווג ת"מ ע"י היסוד מתייחד עם המלכות, ויסוד בלחישו נכנס בתוכה (אור יקר). הוא סוד הזווג, ונלע"ד שזווג זה הוא זווג יעקב ולאה שהוא בחצות (מ"מ). **יז.** ו' ספירות הת"מ מאירים במלכות זו שבה, ח"ש "נהרין זיווא לכל סטר" דהיינו ו' כלולים מו' (אור יקר). פי' המלכות מקבלת הארה מו' דז"א (מ"מ). **יח.** היינו סוד ומקס צעוד לילה ומתן טרף לציטה וכו', והן אמנת מאמר זה מורה היות הזווג בחצות לילה ויש מקומות בזה מורים הפך ואפשר ליבסם וכו' נראה שענין ומקס הוא ממה שקבלה היום משפעת בלילה ונראה שמלת צעוד לילה מפרש בחלמת הלילה לכך נראה שב' פעמים בלילה מחלקת שלל לאגפיה הא' בחלמת הלילה ממה שקבלה ציוס ואז נותנת ואינה מקבלת, ואז היא רואה בת"מ שעתמוד עמה לחלק על פיו וזהו סוד תפלת ערצית אמנס בחצות לילה ממש היא מקבלת ונותנת יחד והיינו המאמר הזה (אור יקר). פי' הם הארות אימא (מ"מ). **יט.** פי' צינה, ועי' בפרשת תרומה (מ"מ). **כ.** פי' שפרקים תחמונים דנה"י דאימא שבנה"י דז"א הם צוים המלכות (מ"מ). **כא.** ערלה הוא דכורא דקטורא אחרא, ומסאבא היא נוק' דקטורא, כי הדכורא אית ציה חד דקיקו דקדושה יתיר מנוק' כמ"ש בפרשת פנחס, א"י י"ל ערלה היא קלי' נוגה שערלה שעל גבי היסוד היא קליפת נוגה, ומסאבא הם ג' קליפות אחרות שהם טמאים יותר מקלי' נוגה

א. גבריאל (אור יקר). **ב.** אוריאל שר הת"מ (אור יקר). הוא יסוד דז"א, שגם הוא נקרא אוריאל (מ"מ). **ג.** אוריאל (אור יקר). **ד.** ת"מ (אור יקר). פי' כי עמוד ענן הוא החסדים ועמוד האש הם הגבורות, והחסדים הולכים ליסוד צקוד טיפת חסד בגו אמנת היסוד, והחסדים הם מהצינה שהיא מוצת הפנימי (מ"מ). **ה.** צינה, שמשם אלילות הת"מ, ומלדה קשר הגבורה עם הת"מ דהיינו גבריאל עם אוריאל, וזה להחיש כח דינו (אור יקר). **ו.** היינו ד' מלאכים מיכאל לצד דרום, גבריאל לצד צפון, אוריאל רפאל מזרח ומערב, כעין הת"מ מן הצינה שהוא קול דנפיק, מגו דופר ואתפשט לחסד ולגבורה ולת"מ ולמלכות (אור יקר). פי' כאשר יוצאים החסדים המוכרים שהם עמודא דעננא מתפשטים צד' רוחות דז"א ימין ושמאל פנים ואחור, שגם באחור יש שם הארת החסדים לצורך המלכות (מ"מ). **ז.** היינו חיליין שחתת מיכאל וכן חתת גבריאל וכו', והם ד' מחנות שכינה, והם אלף אלפים מנד השמאל דהיינו אלף צינה השמאלית (אור יקר). **ח.** מנד החכמה שהיא רב ודאי, והיינו יפול מנדך אלף ורצבה מימין (אור יקר). **ט.** המלאך גבריאל כנ"ל, וקורא לעורר לשירת תזות כל אותם הראויים לשירה (אור יקר). **י.** כל מחנה אסף (אור יקר). **יא.** היינו סוד השפע הנשפע למלכות מתקד וגבורה (אור יקר). **יב.** חסד דז"א (מ"מ). **יג.** גבורה דז"א (מ"מ). **יד.** צקוד שמאלו חתת לראשי ויינו וכו' (אור יקר). **טו.** הם

פרשת וישלח יעקב

קעב ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

האי ביתא עד ההוא זמנא דיעבר ליה קב"ה מעלמא בגין כך אם יהו"ה לא ישמר עיר שוא ודאי

הבית הזה עד אותו זמן שיעבירו הקדוש ברוך הוא מן העולם. לכן "אם ה' לא ישמר עיר", "שוא" ודאי.

תא חזי (בראשית לג יז) ויעקב נסע סתה אתנטיל לקבלא² חולקא² דמהימנותא מה כתיב לעילא (שם טז) וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה² וכתיב ויעקב נסע סתה אלא כל חד אתפרש לסטרא דיליה עשו לסטרא דשעיר מאן שעיר דא היא אשה זרה אל נכר ויעקב נסע סתה דא מהימנותא עלאה (שם יז) ויבן לו בית כמה דאת אמר (ישעיה ב ה) בית יעקב א"ר אלעזר דאתקין תפלת ערבית כדקא יאות ולמקנהו עשה סכת שאר סכת לנטרא לון² ודא הוא חולקיה וכדין (בראשית לג יח) ויבא יעקב שלם שלם מכלא ואוקמוה

בא וראה, "ויעקב נסע סוכתה", נסע כנגד חלק של האמונה. מה כתוב למעלה, "וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה", וכתוב "ויעקב נסע סוכתה". אלא כל אחד נפרד לצד שלו, עשו לצד של שעיר. מה זה שעיר, זוהי אשה זרה, אל נכר. "ויעקב נסע סוכתה", זו האמונה העליונה. "ויבן לו בית", כמו שנאמר "בית יעקב". אמר רבי אלעזר, שתקן תפלת ערבית כראוי. "ולמקנהו עשה סוכות", שאר סוכות לשמור אותם, וזהו חלקו. ואז "ויבא יעקב שלם", שלם מהכל, ובארוהו.

וכתיב (תהלים עו ג) ויהי בשלם סוכו² וגו' ואוקמוה וכלא רזא חדא כדין אתחבר עמיה מהימנותא כד הוה שלים כד אתעטר בדוכתיה דאתחזי ליה וכדין האי סכה אתעטר בהדיה דהוה שלים מאבהן דהוה שלים מבנוי ודא הוא שלם שלם לעילא שלם לתתא שלם בשמיא שלם בארעא שלם לעילא דאיהו כללא דאבהן² | תפארת ישראל | שלם לתתא בבנוי קדישין² שלים בשמיא² שלים בארעא² וכדין ויהי בשלם סוכו ואוקמוה מיד מה כתיב (בראשית לד א) ותצא דינה בת לאה² ואוקמוה חברייא

וכתוב "ויהי בשלם סוכו" וגו', ובארוהו, והכל סוד אחד. אז התחברה עמו האמונה כשהיה שלם, כשהתעטר במקום שראוי לו, ואז סוכה זו התעטרה עמו, שהיה שלם מהאבות, שהיה שלם מבנוי, וזהו שלם, שלם למעלה שלם למטה, שלם בשמים שלם בארץ. שלם למעלה, שהוא כלל האבות, תפארת ישראל. שלם למטה, בבנוי הקדושים. שלם בשמים שלם בארץ. ואז "ויהי בשלם סוכו", ובארוהו, מיד מה כתוב, "ותצא דינה בת לאה", ובארוהו החברים.

תא חזי כמה דרגין וסטריין מתפרשן לעילא וכלהו משניין דא מן דא חויין משניין אלין מאלין אלין מקטרגין לשלטאה על(י) אלין ולמטרף טרפין כל חד וחד לזניה מסטרא דרוחא מסאבא כמה דרגין מתפרשין וכלהו כמן לקטרגא אלין לקביל אלין² והא כתיב (דברים כב י) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו² (דכד) | כד קא | מתחברן מקטרגי עלמא ותא חזי תיאובתא דדרגין מסאבין לאו איהו אלא לקטרגא בסטריין קדישין יעקב דאיהו קדישא כלהו כמן ליה וקטרגו בהדיה בקדמיתא נשכיה חויא² כמה דאת אמר (בראשית לב כה) ויגע בכף יריכו השתא נשכיה חמור תמן איהו קאים לגבי חויא השתא שמעון ולוי דאתו מסטרא

בא וראה כמה דרגות וצדדים נפרדים למעלה, וכולם משונים זה מזה, חיות משונות אלו מאלו. אלה מקטרגים לשלוט על אלה ולטרופ טרף כל אחד ואחד למינו. מצד של רוח הטומאה כמה דרגות נפרדות, וכולם אורבים לקטרג אלה כנגד אלה, שהרי כתוב "לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו". שכאשר מתחברים, מקטרגים על העולם. ובא וראה, תשוקת הדרגות הטמאות אינה אלא לקטרג בצדדים הקדושים. יעקב, שהוא קדוש, כולם ארבו לו וקטרגו עליו. בתחלה נשכו נחש, כמו שנאמר "ויגע בכף ירכו", עכשיו נשכו חמור, שם הוא עמד נגד הנחש, עכשיו שמעון ולוי שבאו מצד

מאיר הזהר

המלכות הנק' סוכו (מ"מ). **כו.** פי' שיעקב שהוא רומן לת"מ נכלל מחו"ג שהם אברהם ויחזק (מ"מ). **כז.** פי' י"צ שצטניס הם י"צ צקר שמתח המלכות (מ"מ). **כח.** פי' שיעקב הוא רומן לו"א ומקבל הארה מצדו ומשפיע למלכות (מ"מ). **כט.** שהמשין השפע למלכות (מ"מ). **ל.** פי' כיון שהקלי' ראתה שיעקב שלם מכל מיני הארות אלו, נתקננה ממנו ורצתה ליינק ממנו, ולכן ותלא דינה בת לאה ולקחה שם בן חמור (מ"מ). **לא.** אורבים לקטרג אלו כנגד אלו (ד"א). **לב.** כלומר לא תגרסו לעשות צניעה שזו לפי שבזמן שמתחברים שור וחמור מקטרגים ומחריצים העולם (נ"א). **לד.** פי' לילית, ואע"פ שלעיל דף קעא אמר ת"מ כמה עקימו וכו' הוא דרכי נחש לקבלה דיעקב משמע ש"מ הוא. י"ל הא והא איתנהו ונקט הכא חוייא לפי שהיא קלי' יותר מדכורא (מ"מ).

(מ"מ). **כב.** פי' יעקב ה"ס ז"א, נסע סכותה, להזדווג עם המלכות שנקרא סכותה (מ"מ). **כג.** חולקיה (דפ"ו). **כד.** ק"ל שהיל"ל וילך יעקב סכתה ע"ד וישב שחור למקומו. או יאמר ועשו נסע שעירה ותו מאי לדרכו לו"א אלא כל חד אתפרש לסטרייה כי עשו אחו צקלי' ח"ש וישב ביום ההוא עשו לדרכו חזר לסורו צקלי' הנקראת שעירה אצל יעקב שהיה הלון ונסע ממדרגה למדרגה לא אמר וישב או וילך לדרכו עדיין לא השיג מזקשו אלא כתיב ציה ויעקב נסע סכתה נסע ממדרגה א' ויחן בסוכות השגה והתקשרות שצניעה הנקראת סוכתה ואח"כ נסע מצחינת סוכה ויבן לו בית שעלה למעלה צת"מ ח"ש כל חד לסטרא דיליה. ז"ח (נ"א). **כה.** פי' עשה סוד החשמ"ל להקיף על חיילותיו שלא יינקו מהם הקלי' ח"ו (מ"מ). **כו.** פי' אימתי נקרא יעקב שלם, כשנתחבר עם

תרגום

ספר הזהר

הדין הקשה, עמדו נגד החמור ושלטו עליו בכל הצדדים ונכפה לפניהם, כמו שנאמר "ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב". ושמעון שהיה (שור) מזלו (הוא) שור, בא על חמור וקטרט בו כדי שלא יתחברו כאחד, ונמצא שהוא מקטרט שלו. וכולם באים לקטרט ליעקב, והוא נצל, ואחר כך הוא שולט עליהם. אחר כך בא שור ונשלם בחמורים שכולם מצד החמור. יוסף שהוא שור, ומצרים שהם חמורים, שכתוב בהם "אשר בשר חמורים בשרם", ועל זה אחר כך בני יעקב נפלו בין אותם חמורים, משום שהזדווג שור עמם, ונשכו אותם עצמות ובשר, עד שהתעורר לוי כמו מקודם ופזר אותם החמורים (שהזדווג) לכפות אותם, ושבר כוחם מהעולם, והוציא את השור משם. זהו שכתוב "ויקח משה את עצמות יוסף עמו".

דדינא קשיא^א קיימו לגביה דחמור ושליט עלוי בכל סטרין ואתכפיא קמיייהו כמה דאת אמר (בראשית לד כו) ואת חמור ואת שכם בנו הרגו לפי חרב ושמעון דהוה (שור מזליה איהו) [מזליה] שור אתא על חמור וקטרט ביה בגין דלא יתחברון כחדא ואשתכח איהו מקטרטגא דיליה וכלהו אתי לקטרטגא ליה ליעקב ואשתזיב ולבתר איהו שליט עלייהו לבתר אתא שור^י ואשתלים בחמורים דכלהו מסטרא דחמור יוסף דאיהו שור ומצרים דאינון חמורים דכתיב בהו (יחזקאל כג כ) אשר בשר חמורים בשרם ועל דא לבתר בני יעקב נפלו בין אינון חמורים בגין דאזדווג שור בהדייהו ונשכו לון גרמייא ובשרא עד דאתער לוי כמלקדמין ובדר לאינון חמורים נ"א דאזדווגון לכפיא לון ותבר תוקפהון מעלמא ואפיק לשור מתמן הדא הוא דכתיב (שמות יג יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו

תא חזי כד אתא שמעון בקדמיתא על ההוא חמור אתער עליהון דם דאתגזרו ולבתר (בראשית לד כה) ויהרגו כל זכר כגוונא דא עבד קב"ה על ידא דלוי | דא משה | באינון חמורים במצרים בקדמיתא דם ולבתר (שמות יג טו) ויהרוג יהו"ה כל בכור בארץ מצרים וגו' | הכא בהאי חמור כתיב (בראשית לד כט) ואת כל חילם ואת כל טפם ואת כל בהמתם וגו' | שם באותם חמורים כתוב "כלי כסף וכלי זהב ושמלות". וכתוב "וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר" וגו'. ושמעון ולוי, זה עומד אצל החמור הזה, וזה עומד אצל כל אותם חמורים, כולם רצו להשתתף עם יעקב הקדוש ונתקנו לנשוק אותו, והוא עומד נגדם עם בניו וכופה אותם תחתיו. עכשיו שעשו נשך אותו ואת בניו, מי יקום מולו, יעקב ויוסף, זה מצד זה וזה מצד זה, שכתוב "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" וגו'.

בא וראה, בתחילה כשבא שמעון על אותו חמור, התעורר עליהם דם שנמולו, ואחר כך ויהרגו כל זכר. כדוגמא זו עשה הקדוש ברוך הוא על ידי לוי, זה משה, באותם חמורים במצרים. בתחלה דם, אחר כך "ויהרג ה' כל בכור בארץ מצרים" וגו'. כאן בחמור הזה כתוב "ואת כל חילם ואת כל טפם ואת כל בהמתם" וגו'. שם באותם חמורים כתוב "כלי כסף וכלי זהב ושמלות". וכתוב "וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר" וגו'. ושמעון ולוי, זה עומד אצל החמור הזה, וזה עומד אצל כל אותם חמורים, כולם רצו להשתתף עם יעקב הקדוש ונתקנו לנשוק אותו, והוא עומד נגדם עם בניו וכופה אותם תחתיו. עכשיו שעשו נשך אותו ואת בניו, מי יקום מולו, יעקב ויוסף, זה מצד זה וזה מצד זה, שכתוב "והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש" וגו'.

ויסעו ויהי חתת אלהי"ם על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב (בראשית לה ה) אמר רבי יוסי (ו) כלהו הוו מתכנשי וכד הוו חגרי זייני קרבא הוו מרתתי ושבקין לון ובגין כך ולא רדפו^י אחרי בני יעקב

"ויסעו ויהי חתת אלהים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב". אמר רבי יוסי, כולם היו נכנסים, וכשהיו חוגרים כלי זיין לקרב, היו מרתתים ועוזבים אותם, ולכן לא רדפו אחרי בני יעקב.

מאיר הזהר

אמנם אלו נשכו גרמא, שצטלו מהם רמ"ח מלות, שהם רמ"ח אצרים, גרמין וצפרא. שהעצירות על סק"ה לא תעשה, כאומר איש שקולי עיניו השליכו, ובגלולי מצרים אל תטמאו וכו', וכדי שלא ישלים השור עם החמור, עמד לוי בחצרת שמעון, לכך עמד לוי גם צפעת הואת דהיינו משה, והפריד בין השור הקדוש והחמור הטמא, וגאל את ישראל, והוציא עצמות יוסף, שהוא השור, לוי שמעון משה ויוסף ודאי. ולעמיד יעקב ויוסף דרגא דיעקב, היינו דרגא דמשה, ובמלחמתם כאן יעקב וצניו, שהם כעין, והכל עולה למנין א' (אור יקר). ג. והיה מכניע אותם תחתיו (ד"א). ד. מכלל שחרגו כלי מלחמתם, אלא שלא רדפו בהם (אור יקר).

א. והם נגדיים לו וכל י"ב צבטים הם מעולם הנקבה אלא צלמא לוי שהוא מנד הגזורה צדאי אצל שמעון הוא מנד שמוליה שור, ולכן אלו ראויים לדבר זה יותר (אור יקר). שהם בגזורה כמזכר צפירות שמעון שם עון כלומר שם מתפקדים העונות לוי צנחית הלויים שהם בגזורה. ז"ח (כ"א). ב. שור שהוא דין הגזורה, יוסף הוא יסוד מנד השמאל, דהיינו יתכן ק"ץ ח"י, ונקרא נהר דינור מנד השמאל, ולכן השלים עם החמורים, שהוכנעו החמורים אל גזורת דינו. וע"ד שדצק גזורת הדין עם החמורים, נפלו ישראל מנד הדין בגלות, ונשכו לון גרמא וצפרא. שזהו נשיכת החמור קשה מנשיכת הכלב והנחש, שאינו נושך אלא הנחש,

פרשת וישלח יעקב

קעג ע"א²

ספר הזהר

תרגום

הסירן את אלהי הנכר וגו' (שם ב) הסירו את אלהי הנכר אלין אנון דנטלו משכם מאני כספא⁵ ודהבא דהוה חקיק עליהו טעוא דלהון רבי יהודה אמר טעוון הוו מכספא ודהבא ויעקב אטמין לון תמן בגין דלא יתהנון מסטרא דע"ז דאסיר ליה לבר נש לאתהני מניה לעלמין

"הסירו את אלהי הנכר" וגו'. "הסירו את אלהי הנכר", אלה הם שנטלו משכם כלי כסף וזהב שהיה חקוק עליהם עבודה זרה שלהם. רבי יהודה אמר, עבודה זרה היו מכסף וזהב, ויעקב הטמין אותם שם כדי שלא יהנו מצדו של עבודה זרה, שאסור לאדם להנות ממנה לעולמים.

רבי יהודה ורבי חזקיה הוו אזלי בארחא אמר רבי חזקיה לרבי יהודה מאי דכתיב (שמואל ב' יב ל) ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד ותנינן שקוץ בני עמון מלכום שמיה ודא הוא עטרת מלכם' מ"ט ותהי על ראש דוד ומאי טעמא כתיב שקוץ דהא בשאר טעוון עממיא עע"ז כתיב אלהי העמים אחרים אל נכר אל אחר ובהאי אמר שקוץ | חד | א"ל ובכל טעוון עממיא עע"ז הכי קרא לון קב"ה דכתיב (דברים כט טז) ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם ומה דאמר (שמואל ב' יב ל) ויקח את עטרת מלכם דאיהו מלכום' הכי הוא ודאי אלא איתי הגתי עד דלא אתגייר כדין איהו תבר לה לההוא עטרת דאיהו מלכום ההוא דיוקנא דחקיק עלה ופגים לה כדין איהו עבד להי' היתר לאתהנה מנה והוה על רישיה

רבי יהודה ורבי חזקיה היו הולכים בדרך. אמר רבי חזקיה לרבי יהודה, מה זה שכתוב "ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד", ושנינו שקוץ בני עמון מלכם שמו, וזהו עטרת מלכם. למה "ותהי על ראש דוד", ולמה כתוב "שקוץ", שהרי בשאר אלהי העמים עובדי עבודה זרה כתוב אלהי העמים, אלהים אחרים, אל נכר, אל אחר, ובזה אמר שקוץ אחד. אמר לו, ובכל אלהי העמים עובדי עבודה זרה כך קרא להם הקדוש ברוך הוא, שכתוב "ותראו את שקוציהם ואת גלוליהם". ומה שאמר "ויקח את עטרת מלכם", שהוא מלפום, כך הוא ודאי. אלא איתי הגתי, עד שלא התגייר, אז הוא שבר את אותה עטרת של אותו מלכום, אותה דמות שחקוקה עליה ופגם אותה, אז הוא עשה אותה היתר להנות ממנה, והיתה על ראשו.

ותא חזי שקוץ בני עמון חד חויא בסורטא הוה חקיק⁶ על ההוא כתרא ובגין כך אקרי שקוץ זוהמא' רבי יצחק אמר הסירו את אלהי הנכר אלין שאר נשין דהוו מייתי בגוייהו וכל נבזבזן דלהון⁷ ועל דא כתיב (בראשית לה ד) ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אלין נשין וכל נבזבזן וכל טעוון דדהבא וכספא ויטמון אותם יעקב בגין דלא

ובא וראה, שקוץ בני עמון, נחש אחד בחקיקה עמוקה היה חקוק על אותו כתר, ולכן נקרא שקוץ, זוהמא. רבי יצחק אמר, "הסירו את אלהי הנכר", אלו שאר נשים שהיו מביאות בתוכן כל עדייהן, ועל זה כתוב "ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר", אלו נשים וכל עדיים וכל עבודה זרה של זהב וכסף. "ויטמון אותם יעקב", כדי שלא

מאיר הזהר

ועמון נחש לקחה ונתעטר בה, ומאין באה לו, מוזמן שהיא נעשה נטועה, ואמרה בן עמי, אותו נגיעות גרמה לה להיותה יונקת משם. ודוד רודף אחריה לתקנה. ולכך נטלה מעל ראשו, והיא הימה ככר זהב כמשקל המנורה, והרימה מעל הצלף, מפני שסוד ככר היינו סוד ה', מנורה ודאי. ואבן יקרה, היינו סוד י' שבה, ולכך נטלה משם דוד מעל הצלפים ונתעטר בה, והעלה אותה למעלה בסוד אבן מאסו הצונים הימה לראש פנה. ותהי על ראש דוד. והנה בהיותה על הצלפים, ישתרשו בה הצלפים, ולכך היה זה סוד הזוהמא שהטיל בה נחש, והיינו שקוץ, בסוד פרישות נדה, בסוד ואחות תובל, פרישות נדה, בסוד ואחות תובל קין. ואחי הגמי בטל השורש הוא משם, שהכניע הקל"י בנה שנתגייר בצומו, וצמעשה הגשמי שפחס הצורה היא (אור יקר). פ. פירוש צעומק חקוק. הרש"ב (נ"א). י. פי' טעם למה נק' שקוץ, לפי שיש בו הרבה זוהמא, שהוא חד חויא לילית שנקרא חויא (מ"מ). יא. אולרות שלהם (ד"א).

ה. וכיון שהיו על המכודים אסור להשתמש בהם, ור' יהודה קאמר טעוון ממש הוו, ולכך נאסרו בהנאה ממש, ואי משום שעל המכודים לא היה הכסף אסור בהנאה (אור יקר). ו. פי' עטרה שהיה מצייר בה מלכס, שהיא ע"ז של בני עמון. והיתה אותה עטרה בראש מלך בני עמון, ולקחה דוד מעל ראשו, ולכך מקשה מ"ט ותהי על ראש דוד (מ"מ). ז. כיון שחקוק עליה ע"ז שהיא מלכס, כאלו העטרה היא מלכס, ולכך אמר דאיהי מלכס (מ"מ). ח. וכי החסרו האומנים שיעשו עטרה לדוד שנטל עטרה זו, ונתעטר בה אחר שהיתה משקלת בתרי גוויי: הא', כלי לויפי הע"ז. הב', שהיה השקוץ עצמו מצייר בה. אמנם נ"ל שעטרת מלכס היינו סוד המלכות, שהיו מושכין אותה על ראש הנחש להתנאות בו ודאי, שהצלפים מתעטרים בה. ודוד כל טרדו וכל מעשהו צו היה. ונדע סוד נעמה אשת שלמה, כי שלמה יסוד, ונעמה היינו סוד נועם ה', שהיא היתה אשת נח, כדפי' בפסוק ואחות תובל קין נעמה. וכאן נעשת עמונית.

תרגום

יהנו מצדו של עבודה זרה כלל.

ספר הזהר

יתהונן מסטרא דע"ז כלל

תא חזי דיעקב גבר שלים^ב בכלא הוה והוה מתדבק ביה בקב"ה מה כתיב (בראשית לה ג) ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי מיד (שם ד) ויתנו אל יעקב מכאן דבעי בר נש לשבחא לקב"ה ולאודאה ליה על נסין ועל טבאן דעבד עמיה הדא הוא דכתיב (שם ג) ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי תא חזי בקדמיתא כתיב ונקומה ונעלה בית אל וגו' אכליל בנוי בהדיה ולבתר כתיב ואעשה שם מזבח ולא כתיב ונעשה דאפיק לון מכללא דא מאי טעמא בגין דעליה הוה מלה^ה יעקב אתקין תפלת ערבית ודאי ואיהו עבד מדבחא ועליה הוה מלה ובגין דאיהו [עברי] [עבד] כל אינון עקתי מן יומא דערק קמיה דאחיה דכתיב ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי ואינון אתו לבתר לעלמא ועל דא לא אעיל לון בהדיה רבי אלעזר אמר מכאן מאן דיתעביד ליה נסא איהו בעי לאודאה^ה מאן דאכיל נהמא בפתורא איהו בעי לברכא ולא אחרא דלא אכיל מידי

בא וראה יעקב היה איש שלם בכל, והיה נדבק בקדוש ברוך הוא. מה כתוב, "ונקומה ונעלה בית אל ואעשה שם מזבח לאל העונה אותי ביום צרתי ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי", מיד "ויתנו אל יעקב". מכאן שצריך האדם לשבח את הקדוש ברוך הוא ולהודות לו על נסים ועל טובות שעשה עמו, זהו שכתוב "ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי". בא וראה, בהתחלה כתוב "ונקומה ונעלה בית אל" וגו', הכליל בנוי עמו, ואחר כך כתוב "ואעשה שם מזבח", ולא כתוב ונעשה, שהוציא אותם מכלל זה. ולמה, משום שעליו היה הדבר [תלוי]. יעקב תקן תפלת ערבית ודאי, והוא עשה מזבח ועליו היה הדבר [תלוי]. ומשום שהוא עבר כל אותן צרות מיום שברח מלפני אחיו, שכתוב "ויהי עמדי בדרך אשר הלכתי", והם באו אחר כך לעולם, ועל זה לא הכניס אותם עמו. רבי אלעזר אמר, מכאן מי שנעשה לו נס, צריך להודות. מי שאוכל לחם בשלחו, הוא צריך לברך, ולא אחר שלא אכל דבר.

ויבן שם מזבח וגו' (שם ז) תא חזי כתיב ויבן שם מזבח ולא כתיב (בהני מדבחן דאסיק עליהון) [דאסיקו] [נסכין ועלוון] אלא בגין דאתקין ההוא דרגא דאתחזי לאתקנא מזבח ליהו"ה^ה לאתקנא דרגא תתאה^ה לחברא ליה בדרגא עלאה ועל דא ויבן שם מזבח דא דרגא תתאה ליהו"ה דא דרגא עלאה (שם) ויקרא למקום אל בית אל שמא דא כשמא^ט עלאה בגין דכד אתנהרא כדין כאמה בתהי^י וכלא חד כי שם נגלו^י אליו האלהים בגין דאינון לא אשתכחו אלא בשכינתא | דהא שבעין [הוון] דאינון משתכחי תדיר בהדי שכינתא^י ושבעין^י | דהוון שבעין^י דאינון משתכחי^י תדיר

"ויבן שם מזבח" וגו'. בא וראה, כתוב "ויבן שם מזבח", ולא כתוב (באלו המזבחות) שהעלה עליו נסכים ועולות, אלא משום שתקן אותה דרגה הראויה ליתקן. "מזבח לה", לתקן דרגה תחתונה לחברה בדרגה עליונה, ועל זה "ויבן שם מזבח", זו דרגה תחתונה. "לה", זו דרגה עליונה. ויקרא למקום אל בית אל, שם זה כשם העליון, משום שכאשר האירה אז כאמא כך בתה והכל אחד. "כי שם נגלו אליו האלהים", משום שהם לא נמצאים אלא בשכינה, שהרי שבעים היו שהם נמצאים תמיד עם

מאיר הזהר

פ"י מלכות נקראת אל, והצינה עיקריות שם ס"ג שהוא יא"י גימ' אל, ולכן המלכות נקראת אל, לפי שמקצלת זה השם כמ"ש צוונת אחד, ח"ש "שמא דא כשמא עלאה", פ"י המלכות שנקראת אל הוא כשמא עלאה שהוא אל היוצא מס"ג שהיא אימא כדין כאימא צמה (מ"מ). יא. כמו שהצינה מאירה צחסד, כך המלכות מאירה צחסד, והיינו שאחר שנתייחדה עם הת"ת, האירה צבינה מן הצחסד, והיינו אומר וכולא חד עם אומרנו לה. ולפי זה אמר אל בית אל, מה שהיתה אל בית אל, נעשת אל ממא, כאמה אל צמה צת אל (אור יקר). יב. יראה האלהים הם כחות אשר למטה מהשכינה, ויקראו אלהים להיותם נקשרים צהדי שכינתא (אור יקר). יג. פ"י שבעים שרים נקראים אלהים (מ"מ). יד. שבעין (אור יקר). טו. הם י"ב אצנים, ואלו האצנים י"ב להם ששה ששה, והם שבעים. ואית דגרסי שבעים וכו', ולזה אמר נגלו לשון רבים, והאלהים הם כחות השכינה ונקראים על שמה (אור יקר). טז. כי לענין הנצואה הא כמיז והנה ה' נצב עליו, ומשם צאה לו הנצואה, ואי אהדר לנצואתו, היה לו לומר, כי שם נגלה אליו ה'. אלא ודאי אהדר למלאכי שכינה. ור"ש פליג ממאי דכתיב ויעל מעליו אלהים, הרי שהיה מרכבה, אמנם נגלו היינו שראה עצמו נקשר בצפירות העליונות חסד גבורה (אור יקר).

א. יראה מנד שלימותו וחסידותו עשה זה, כי לפי הדין מותר היה, וצוה ילאנו מידי קושיא ליעקב למה לא תקן קודם, ולצניו היאך שלחו יד צע"ז (אור יקר). ב. שהוא נדר הנדר אם יהיה וכו' והיה ה' לי לאלהים אהבר קצ"ה צשינתייה, דהיינו תיקון תפלת ערבית והוא מדתו שאם הוא לא יתקן, אין צידם לתקן, והחיוז מוטל עליו כדמסיק, והנה הכחוז אמר צ' עניינים: הא, ואעשה שם. הב, ויהי עמדי. צעשיית המוצח הורה שהוא המתקן (אור יקר). ג. אמנם הם גם כן חייבים היו להודות, שכלל הנס היו. ור"א פליג צחדא ואמר, שהתיקון אין תקון מצלעדס, אלא להורות שהחיוז מוטל עליו, צא הכחוז ואמר ואעשה שם וכו' (אור יקר). ד. לכאורה משמע קצת דלא כמו שפסק צש"ע סימן רי"ח דין ד' ויש לחלק. ועיין צמ"א וצ"ר. ואכמ"ל (מא"י) (ני"א). ה. ואכן קיימא לן בגמ' הוא וצנו וצנו מצרכים, והיינו תנא קמא, ושמה פליג ר"א ומשיב ליה דומיא דאכילה (אור יקר). ו. דאסיק עליה (מ"מ). ז. צפסוק זה לא כתוב לה' אלא נקטיה הוהר צהשאלה (מ"מ). ח. היינו תיקון המלכות מינה וזה, צאצנים שהם י"ב אצנים י"ב שבעים, ואחר תיקונה לחברא לה צמ"ת, מדרגת יעקב, וכולם תקנו (מ"מ). ט. צשמא (מ"מ). י. אל חסד. והענין כי המקום הוא צמי' המאירה מן המוצח שצו (אור יקר).

פרשת וישלח יעקב

קעג ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

השכינה, ושבעים כסאות סביב השכינה, ועל זה "כי שם נגלו אליו האלהים", במקום זה שהתגלה, שהרי כתוב "והנה ה' נצב עליו".

בהדיה ושכינתא) קתדראי סחרניה דשכינתא" ועל דא כי שם נגלו אליו האלהים | באתרא דא | [דאתגליא] דהא כתיב (שם כח יג) והנה יהו"ה נצב עליו"י

"ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו". רבי שמעון אמר, מכאן שנעשה מרכבה קדושה עם האבות. ובא וראה, יעקב הוא מרכבה קדושה עליונה שעומדת להאיר ללבנה, והוא מרכבה לבדו. זהו שכתוב "ויעל מעליו אלהים". פתח ואמר, "כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו". בא וראה כמה הם חביבים ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שאין לך עם ולשון בכל העמים עובדי עבודה זרה שבעולם שיש לו אלוה שישמע אותם כמו שהקדוש ברוך הוא מזומן לקבל תפלות ובקשות של ישראל בכל שעה שהם צריכים להשמיע תפלה שהם רוצים בשביל אותה דרגה שלהם.

ויעל מעליו אלהים במקום אשר דבר אתו (בראשית לה יג) רבי שמעון אמר מכאן דאתעביד רתיכא קדישא" בהדי אבהן? ותא חזי יעקב איהו רתיכא קדישא עלאה"י דקיימא לאנהרא לסיהרא ואיהו רתיכא בלחודוי הדא הוא דכתיב ויעל מעליו אלהים" פתח ואמר (דברים ד ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כיהו"ה אלהינו בכל קראנו אליו תא חזי כמה אינון חביבין ישראל קמי קב"ה דלית לך עם ולישן בכל עמין עע"ז דעלמא דאית ליה אלהא דישמע לון כמה דקב"ה זמין לקבלא צלותהון ובעותהון דישראל בכל שעתא דאצטרין לון למשמע צלותא דאינון בעאן בגין ההוא דרגא דלהון

בא וראה, הקדוש ברוך הוא קרא ליעקב ישראל, שכתוב "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל, יהיה שמך". "ויקרא את שמו", מי ויקרא, זו שכינה, כמו שנאמר "ויקרא אל משה". "ויאמר לו אלהים", למעלה בארנו שהרי ישראל נשלם בכל כראוי, ואז התעלה בדרגתו ונשלם בשם זה, ועל זה "ויקרא את שמו ישראל", והרי נתבאר.

תא חזי יעקב קרי ליה קב"ה ישראל דכתיב (בראשית לה י) לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך ויקרא את שמו מאן ויקרא דא שכינתא כמה דאת אמר ויקרא אל משה ויאמר לו אלהים לעיל [אוקימנא] (אוקמוה) ישראל"י דהא אשתלים בכלא כדקא יאות וכדין אסתלק בדרגיה ואשתלים בשמא דא ועל דא ויקרא את שמו ישראל"י והא אתמר

רבי אלעזר ורבי יוסי היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, ודאי מה שאמרת שיעקב שלימות האבות הוא, והוא אחוז לכל הצדדים, וקרא שמו ישראל, וכתוב "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך", וכתוב "ויקרא את שמו ישראל", למה חזר הקדוש ברוך הוא וקרא לו יעקב בכמה פעמים, והכל קראו לו יעקב כמו מקודם, אם כך מה זה "ולא יקרא שמך עוד יעקב". אמר לו, יפה אמרת. פתח ואמר, "ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה", פסוק זה פרשוהו, אבל בא וראה, "כגבור יצא", היה צריך לכתוב גבור, "כאיש מלחמות", היה צריך לכתוב איש מלחמות. אלא הרי נתבאר, ה' בכל מקום זה רחמים ודאי,

רבי אלעזר ורבי יוסי הוו אזלי בארחא אמר רבי יוסי לרבי אלעזר ודאי הא דאמרת דיעקב שלימא דאבהן איהו ואיהו אחיד לכל סטרין וקרא שמיא ישראל וכתיב לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל יהיה שמך וכתוב ויקרא את שמו ישראל אמאי אהדר קב"ה וקרא ליה יעקב בכמה זמנין וכלא קרון ליה יעקב כמלקדמין אי הכי מהו ולא יקרא שמך עוד יעקב א"ל שפיר קא אמרת פתח ואמר (ישעיה מב יג) יהו"ה כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה האי קרא אוקמוה אבל תא חזי כגבור יצא גבור מבעי ליה כאיש מלחמות איש מלחמות מבעי ליה אלא הא אתמר יהו"ה בכל אתר רחמי איהו ודאי

מאיר הזהר

קרא ומי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים לשון רבים דהיינו צמחי המרכבה ואמר שלא יעלה צדעת דאמר הכי מפני שהם אלהות הרבה (אור יקר). כג. ויאמר לו אלהים שהיא המלכות אמרה ליעקב מה שקראו לך ישראל אינו בעולם הזה לצד אלא אף לעילא בשמים הסכימו ואוקמוה ישראל שקראו לך ישראל ולפי זה ויאמר לו אלהים וכן ויקרא שמו ישראל דסיפא דקרא הכל על המלכות, א"י לעילא אוקמוה ישראל פי גס הו"א קרא לו ישראל לפי שיעקב צמדיגת ז"א, ולפי זה ויאמר לו אלהים הוא ז"א וסיפיה דקרא ויקרא שמו היא המלכות (מ"מ). ר"ל ישראל היינו שיר אל שיר והוא גבור וז"ל הוא חסד וז"ש אשתלים בכלא. א"מ (נ"א). כג. לא נעקר שם יעקב ממקומו שכן הוא נתקן בשלימות (הקדו"ש מז ע"ד).

י. כסאות שקציב השכינה והוא פמליא שלה (ד"ה). ית. פי מצא ראה למ"ש בגין דאינון לא אשתכחו אלא בשכינתא, והיכן נוכרה השכינה שם, דלא כתיב רק והנה מלאכי אלהים וכו', לכן אמר דהא כתיב והנה ה' נצב עליו, שהיא המלכות הנצבת על יעקב (מ"מ). יט. ואלהים דקרא היא הדינה שהיתה רוכבת על יעקב (מ"מ). כ. ויחא לישנא דנגלו מפני שהיו שם ג' ספירות חג"ת נקשרים עמו, ושכינה עליו שאינה שורה אלא בצד המרכבה (אור יקר). כא. באצילות למעלה א"ל אלהים א' יהו"ה ונקראת בשם אלהים משום דקיימא לאנהרא לסיהרא דהיינו שם אלהים ועם היות יעקב לצדו קו האמצעי איהו רתיכא בלחודוי ככל האצות ושכינה מתדבקת אליו צכולם יחד, והיינו ויעל מעליו אלהים, ועיקר הכרח ח"ק ממלת נגלו לשון רבים מיימי

פרשת וישלח יעקב

קעד ע"א¹

ספר הזהר

תרגום

קב"ה יהו"ה שמייה איהו דכתיב (ישעיה מב ח) אני יהו"ה הוא שמי^א וחמינן דלזמנין אתקרי שמייה אלהי"ם^ב והוא דינא בכל אתרי אלא בזמנא דאסגיאו זכאין בעלמא^ג יהו"ה שמייה ואתקרי בשמא דרחמי ובזמנא דאסגיאו חייבין בעלמא אלהי"ם שמייה ואתקרי בשמא דאלהי"ם

שהקדוש ברוך הוא שמו הוא הו"ה, שכתוב "אני ה' הוא שמי". וראינו שלפעמים נקרא שמו אלהים, והוא דין בכל מקום. אלא בזמן שמתרבים הצדיקים בעולם, ה' שמו, ונקרא בשם הרחמים. ובזמן שמתרבים הרשעים בעולם, אלהים שמו, ונקרא בשם אלהים.

כך בזמנא דיעקב לא היה בין שנאין ולא הוה בארעא אחרא קרי ליה ישראל וכד הוה בין שנאין או בארעא אחרא קרי ליה יעקב א"ל עדיין לא אתיישבא מלה דכתיב לא יקרא והא אנן קרינן ליה^ד ומאי דאמרת' דכד הוה בין שנאין או בארעא אחרא קרי ליה יעקב תא חזי כתיב (בראשית לז א) וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען הא לא הוה בארעא אחרא^ה

כך בזמן שיעקב לא היה בין שונאים ולא היה בארץ אחרת, קרא לו ישראל. וכאשר היה בין שונאים או בארץ אחרת, קרא לו יעקב. אמר לו, עדיין לא התיישב הדבר, שכתוב "לא יקרא", והרי אנו קוראים לו. ומה שאמרת שכשהיה בין שונאים או בארץ אחרת קרא לו יעקב, בא וראה, כתוב "וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען", הרי לא היה בארץ אחרת.

א"ל הא בקדמיתא אתמר^ו כמה דקב"ה לזמנין אתקרי יהו"ה ולזמנין אתקרי אלהי"ם הכי נמי לזמנין אקרי ישראל ולזמנין אקרי יעקב^ז וכלא בדרגין ידיעין ומה דאתמר לא יקרא שמך עוד יעקב לאתישבא בשמא דא אמר ליה אי הכי הא כתיב (שם יז ה) ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם אמר ליה התם כתיב והיה ועל דא קיימא בההוא שמא אבל הכא לא כתיב והיה אלא (שם לה י) כי אם ישראל יהיה שמך ולא כתיב והיה שמך ישראל ואפילו בזמנא חדא סגי ליה כל שכן דלזמנין כך ולזמנין כך וכד אתעטרו בנוי בכהני וליואי ואסתלקו בדרגין עלאין כדין אתעטר בשמא דא תדיר

אמר לו, הרי בתחלה נאמר כמו שהקדוש ברוך הוא לפעמים נקרא ה' ולפעמים נקרא אלהים, כך גם לפעמים נקרא ישראל ולפעמים נקרא יעקב, והכל בדרגות ידועות. ומה שנאמר "לא יקרא שמך עוד יעקב", להתיישב בשם זה. אמר לו, אם כך, הרי כתוב "ולא יקרא עוד את שמך אברם והיה שמך אברהם". אמר לו, שם כתוב "והיה", ועל זה עומד באותו שם. אבל כאן לא כתוב והיה, אלא "כי אם ישראל יהיה שמך", ולא כתוב והיה שמך ישראל, ואפילו בפעם אחת מספיק לו, כל שכן שלפעמים כך ולפעמים כך. וכשהתעטרו בנוי בכהנים ולוים והתעלו בדרגות עליונות, אז התעטר בשם זה תמיד.

עד דהוה אזלי א"ל רבי יוסי לרבי אלעזר הא אתמר דכד מיתת רחל נטלא ביתא מאן דאצטרין לאתתקנא בתריסר שבטין כדקא יאות אמאי מיתת רחל מיד א"ל^ח למהוי שכינתא מתעטרא כדקא יאות ולמהוי אם הבנים שמחה וביה שריא (לעילא) לנטלא ביתא ולאיתקנא ועל דא בנימן הוא תדיר במערב ולא בסטרא

בעוד שהיו הולכים, אמר לו רבי יוסי לרבי אלעזר, הרי נתבאר שכשמתה רחל, נטלה הבית מי שצריך להיתקן בשנים עשר שבטים כראוי. למה מתה רחל מיד. אמר לו, הרי להיות שכינה מתעטרת כראוי ולהיות אם הבנים שמחה, ובו שורה (למעלה) לקחת

מאיר הזהר

וילך אל ארץ, א"כ לא הוה בין שנאין ולא הוה בארעא אחרא, ואמאי קארי ליה יעקב (מ"מ). **ח.** ירצה ויש כשהיה נקרא יעקב ונתיישב עד שקראו ישראל, וזוה נתקן פסוק וישב. ומה שהקשה אן קרינן ליה יעקב, היינו צמה שפירש שדומה לשם ה' (אור יקר). פי' הדר ציה ממ"ש לעיל, כך בזמנא דיעקב לא הוה בין שנאין וכו'. ועיקר החירון הוא, כמו שהקב"ה פעמים נק' הו"ה, בזמנא דאסגיאו זכאין, ופעמים נקרא אלהים, בזמנא דאסגיאו חייבין (מ"מ). **ט.** ולא קאמר אלא משום שלא הדר ציה ממ"ש, שהקב"ה נקרא הו"ה ואלהי"ם וכו', שהוא תירוץ קמא, אלא מהתוספת שהסופר ר' אלעזר, כד הוה בין שנאין יעקב וכו' אמר הדרי צי (מ"מ). **י.** פי' שלמעלה יש פרטוף יעקב ויש פרטוף ישראל הנקראים ז"א, ולכן יעקב אצטו פעמים נקרא יעקב ע"ש פרטוף יעקב, ופעמים ישראל ע"ש פרטוף ז"א. ח"ש "וכולא דדרגין ידיעין" א"י יונן זמ"ש הרב שהו"א בקטנותו נקרא יעקב, לפי שאין צו רק מוחין דקטנות, וזגללותו נקרא ישראל ח"ש וכולא דדרגין ידיעין (מ"מ). **יא.** הכי מפורש לעיל סוף פרשת ואלא, ואפשר לרמוז צי' "מטה" ע"י רחל "צדק" ר"ת מער"ב דשכינה זמערב וכן ס"ת גימטריא אדני"ו וה"ט שמתה רחל ויש לרמוז צמ"ש שכינה

א. כלומר עם היות שפעמים אני פועל הדינים, איהו שמי, לא ישמנה אפילו שיפעול דינים (אור יקר). **ב.** הקדמה זו אינה קצונה, אתקרי שמייה אלהים, דהיינו שם צן ד' צנקודת אלהים, ועם היות שהשם הוא צן ד' אומיות, סוף סוף קריאת השם הוא צנס אלהים (אור יקר). **ג.** א"כ האך אמר ששם הו"ה לא ישמנה, והרי נשמנה. אלא יש לנו צהכרת לומר להעמיד צ' ההקדמות האלו, שהענין תלוי צמעשה התחמונים. וכשאמר הכתוב אני ה' הוא שמי, אמר צעוד שידככו התחמונים. אמנם אם ירשיעו, ישמנה שמו, יהפכוהו הרשעים מרחמים לדין. והנה מנאן נלמוד אל יעקב האחו צמדה זו, כאשר הוא צקדושה צא"י, יקרא ישראל צנס הו"ה. וכאשר הוא צין שנאין וכו' יקרא יעקב צנס הו"ה צנקודת אלהים, המשמנה כפי'. ועמה כאשר אמר הכתוב, לא יקרא הוא כאומר הוא שמי (אור יקר). **ד.** פי' וזוה מתרץ אמאי לא כתיב ה' גבור יא אלא כגבור. דאי כתיב גבור, משמע שהוא דין מלך עמו, והשחל דכתיב כגבור, משמע פעמים שהוא גבור ופעמים שהוא רחמים, כשמעשה התחמונים מתוקנים, ולהיפך כשאינם מתוקנים (מ"מ). **ה.** צעולם הצא (אור יקר). **ו.** הורה הכתוב ההפך דאמר וישב יעקב צאריך וכו' (אור יקר). **ז.** פי' ועשו כתיב ציה

פרשת וישלח יעקב

קעד ע"א²

ספר הזהר

תרגום

הבית ולהיתקן. ועל זה בנימין הוא תמיד במערב ולא בצד אחר. ובו שורה להיתקן בשנים עשר שבטים, ובו שורה מלכות הרקיע להודיע בארץ. וסוד זה, בכל התחלה שבאה להתוודע היא בקשיות, ועל זה יש בה דין של מות, ומשם מתישבת. כאן כשרוצה להיתקן ולקחת הבית, נעשה דין ברחל, ואחר כך נתקנה להתיישב. כשרצה להודיע מלכות בארץ, שורה בדין, ולא מתיישבת המלכות במקום כראוי, עד שמתעורר דין בשאול לפי מעשיו, ואחר כך התיישבה המלכות ונתקנה.

אחרא וביה שריא לאתתקנא בתריסר שבטין וביה שריא מלכותא דרקיעא לאשתמודעא בארעא ורזא דא בכל שירותא¹ דאתיא לאשתמודעא בקשיו איהו ועל דא אית בה דינא דמותא ומתמן אתישבת הכא כד בעא לאתתקנא ולנטלא ביתא אתעביד דינא ברחל ובתר כן אתתקנת לאתישבא כד בעא לאשתמודעא מלכותא בארעא שריא בדינא ולא אתישבת מלכותא בדוכתא כדקא יאות עד דאתער דינא בשאול לפום עובדוי ולבתר אתישבת מלכותא ואתתקנת

בא וראה, כל התחלה קשה ואחר כך נוחה. בראש השנה ההתחלה קשה, שכל העולם נדון כל אחד ואחד לפי מעשיו, ואחר כך נוחה, סליחה וכפורים. משום שהראשית היא משמאל, ועל זה דיני קשים, ואחר כך מתעורר הימין, ועל זה נעשית נוחה. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר בשלוח על שאר עמים עובדי כוכבים ומזלות, ואחר כך יתחזק עליהם בדין קשה. זהו שכתוב "ה' כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר". "ה'", בתחלה שהוא רחמים, ואחר כך "כגבור", ולא גבור. ואחר כך "כאיש מלחמות" ולא איש מלחמות. אחר כך יתגלה החזק עליהם ויתחזק להשמיד אותם, שכתוב "יריע אף יצריח על אויביו יתגבר", וכתוב "ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב", וכתוב "מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'".

תא חזי כל שירותא תקיף ולבתר נייחא בראש השנה שירותא תקיף דכל עלמא אתדן כל חד וחד לפום עובדוי ולבתר נייחא סליחה וכפורי בגין דשירותא איהו משמאלא ועל דא דינוי תקיפין ולבתר אתער ימינא ועל דא הוי נייחא ולזמנא דאתי זמין קב"ה לאתערא בנייחא על שאר עמין עכו"ם ולבתר יתתקף עלייהו בדינא קשיא² הדא הוא דכתיב (ישעיה מב יג) יהו"ה כגבור יצא כאיש מלחמות יעיר קנאה יריע אף יצריח על אויביו יתגבר יהו"ה בקדמיתא דאיהו רחמי ולבתר כגבור ולא גבור³ ולבתר כאיש מלחמות ולא איש מלחמות לבתר אתגלי תוקפא עלייהו ויתתקף לשיצאה לון דכתיב (שם) יריע אף יצריח על אויביו יתגבר כתיב (זכריה יד ג) ויצא יהו"ה ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתיב (ישעיה סג א) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה וגו'

וייחי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין⁴. רבי יהודה פתח ואמר, "טוב ה' למעוז ביום צרה וידע חוסי בו". אשרי חלקו של האיש שמתחזק בקדוש ברוך הוא, בשביל שהחזק של הקדוש ברוך הוא הוא חזק. ובארוהו "טוב ה'", כמו שנאמר "טוב ה' לכל". "למעוז", זהו חזק שיש בו ישועות, שכתוב "ומעוז"

וייחי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בן אוני ואביו קרא לו בנימין (בראשית לה יח) רבי יהודה פתח ואמר (נחום א ז) טוב ה' למעוז ביום צרה ויודע חוסי בו זכאה חולקיה דבר נש דאתתקף ביה בקב"ה בגין דתוקפא דקודשא בריך הוא איהו תוקפא ואוקמוה טוב ה' כמה דאת אמר (תהלים קמה ט) טוב יהו"ה לכליט⁵ למעוז דא הוא תוקפא דאית ביה ישועות⁶ דכתיב (שם כח ח) ומעוז

מאיר הזהר

ייקתם מהמלכות דמלכות שהיא נקראת זנבא, עכ"ל. ולכן ישראל שחחים צו"א, שירותא תקיף, ולבסוף נייחא. ואומות העולם שהם יונקים מסוף המלכות, שדיניה נייחין ברישא ותקיפין בסופא, לכן זמין קב"ה לאתערא עלייהו בנייחא ולבסוף אתתקף עלייהו (מ"מ). **יד**. זה תירזין אחר למה אמר כגבור, שמתלה יתעורר בנייחא ולבסוף אתתקף עלייהו (מ"מ). **טו**. פי' היסוד שנקרא טוב משפיע לכל העולמות (מ"מ). **טז**. פי' מלכות שיש בה ה' גבורות שנקראים ישועות, כמ"ש הזהר לעיל בראשית דף א' ח"ל ואינון חמש איקרון ישועות, ועי' מש"כ שם בשם האר"ל. ושיעור הכתוב טוב ה' שהוא יסוד דבוק ומחובר עם המלכות שנקרא מעוז אימתי ציוס כרה שאז ע"י חיבור יסוד ומלכות נמתקים הדינים (מ"מ).

במערב כי מערב רומן ליסוד כנודע ומיבט צמער⁷ גימטריא שקי שהוא ציסוד ורומן ליקצה⁸ ודו"ק (מא"ן) (נ"א). **יז**. כאשר מגיעה העת להתפשטות, ותחלה השכינה למטה בישראל, תחילה לכל מתעורר הדין (הקדו"ש מט ע"ד). **יח**. יוצן צמ"ש אד"ר דינין דדכורא תקיפין ברישא ונייחין בסופא, ודינין דנוק' נייחין ברישא ותקיפין בסוף. וכמז עליו הרב ח"ל, דע שהז"א מהחזה ולמעלה האורות שלו סתומים, והם דינין תקיפין. ומהחזה ולמטה, שנחגלו האורות מיסוד דאימא, שנשלב בחזה דז"א, נייחין. ח"ס דינין דדכורא תקיפין ברישא ונייחין בסופא. אבל הנוק', האורות כשהם ברישא דילה נייחין ע"י הארת המוחין שלה, וכשהם צנה"י דילה אזי תקיפין. ח"ס דינין דנוק' נייחין ברישא ותקיפין בסופא. ונדע שישראל אחוים צו"א, ולכן נקראים בני ישראל. אבל אומות העולם,

פרשת וישלח יעקב

תרגום

ספר הזהר

ישועות משיחו הוא, "ביום צרה", ביום של מצוקה שמציקים שאר העמים לישראל.

ישועות משיחו הוא ביום צרה ביומא דעקו דעקין שאר עמין לישראל

בא וראה מה כתוב, "התרפית ביום צרה צר כחכה".
מה זה "התרפית", מי שמרפה ידיו מהקדוש ברוך הוא שלא להתחזק בו. ואיך יחזיק האדם בקדוש ברוך הוא, יחזיק בתורה, שכל מי שמחזיק בתורה, מחזיק בעץ החיים, כביכול נותן חוזק לכנסת ישראל להתחזק. ואם הוא יתרפה מהתורה, מה כתוב, "התרפית". אם הוא התרפה מן התורה, "ביום צרה צר כחכה", ביום שתבא לו מצוקה, כביכול דוחק את השכינה שהיא כחו של העולם.

תא חזי מה כתיב (משלי כד י) התרפית ביום צרה צר כחכה^א
מאי התרפית^ב מאן דאתרפי ידוי מקב"ה דלא לאתתקפא ביה והיך יתקף בר נש ביה בקב"ה יתקיף באורייתא דכל (דכל) [אלא] מאן דאתתקף באורייתא אתתקף באילנא דחייי כביכול יהב תוקפא לכנסת ישראל^ג לאתתקפא ואי הוא יתרפיה מאורייתא מה כתיב התרפית אי איהו אתרפי מן אורייתא ביום צרה צר כחכה ביומא דייתי ליה עקו כביכול דחיק [לה] (ליה) לשכינתא דאיהו חילא דעלמא

דבר אחר, "צר כחכה", בא וראה, בשעה שאדם מתרפה מן התורה והולך בדרך לא כשרה, כמה בעלי ריב מוכנים לו להיות לו קטגורים ביום צרה, ואפילו נשמת האדם שהיא כח וחזק שלו היא בעל ריב כנגדו, שכתוב "צר כחכה", משום שהוא צר אליו. אמר רבי אבא, בשעה שאדם הולך בדרכי התורה וכל דרכיו מתקונות כראוי, כמה סגורים עומדים עליו להזכירו לטוב.

דבר אחר צר כחכה תא חזי בשעתא דבר נש אתרפי מאורייתא ואזיל בארחא דלא כשרא כמה בעלי דבכו זמינין ליה למהוי ליה קטיגורין ביומא דעקו' ואפילו נשמתיה דבר נש דאיהו חילא ותוקפא דיליה איהו מארי דבכו לקבליה דכתיב צר כחכה בגין דאיהו צר לגביה אמר רבי אבא בשעתא דבר נש אזיל בארחי דאורייתא וכל ארחוי מתתקנן כדקא יאות כמה סניגורין קיימין עליה לאדכרא ליה לטב^ד

פתח ואמר, "אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר". בפסוקים הללו יש להתבונן, וכי לא גלוי הכל לפני הקדוש ברוך הוא שהוא צריך מלאך שיאמר לפניו טוב או רע. אלא ודאי שצריך, שכאשר יש לאדם סגורים להזכיר זכות שלו לפניו ואין לו (לאדם) קטגורים, אז "ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כופר".

פתח ואמר (איוב לג כג) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם ישרו ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר הני קראי אית לאסתכלא בהו וכי לא אתגלי כלא קמי קב"ה דאיהו צריך למלאכא דיימא קמיה טב או ביש אלא ודאי אצטריך דכד אית ליה לבר נש סניגורין לאדכרא זכו דידיה קמיה^ה ולא אית ליה (לבר נש) קטיגורין כדין ויחוננו ויאמר פדעהו מרדת שחת מצאתי כפר

בא וראה, בפסוק הזה תמצא ברור הדבר. כתוב "אם יש עליו מלאך", אם לא היה כתוב יותר, יפה הוא, אבל [כעת שכן] כתוב "מלאך מליץ אחד מני אלף", ומיהו, זהו המלאך הממונה עם האדם

תא חזי בהאי קרא תשכח ברירא דמלה כתיב אם יש עליו מלאך אי לא כתיב יתיר יאות הוא אבל מלאך מליץ אחד מני אלף כתיב ומאן איהו דא הוא מלאך דממנא עמיה דבר נש בסטר

מאיר הזהר

בישראל צרפדיים, בסבת רפידים (ספר הליקוט - פרשת בשלח). ג. שרש העיקרי של התורה הוא צמול נוזר המשפיע צמול ונקא, והם שני יסודות כנודע ליודעים, והיינו חיים שני חיים, שני יסודות הנקראים חיים, וזהם שמות הוי"ה וההי"ה דנוזר חסד ונקא, וזהם (ג"א ושניהם) עולים ע"ן החיים, וזהם סוד הרצון, נוזר היינו רצון למפרע, ומכאן עיקר השפע לעולמות (רמ"ו) שמות קלד ע"צ). ד. אל הכולל, שכינה מתחזקת בעצורו לכל העולם כולו ובהפך בהפך (אור יקר). ה. והעד מפנימיות האדם בעצמו מעצמו אל עצמו (אור יקר). ו. ר"ל דריש צר כח"ה כתיב מלי כי השכינה נקראת כה כנודע צפרשה בלק. ז. ואפשר דהכוונה כי השכינה מצטערת כמ"ש רז"ל צמן שאדם מצטער שכינה מה לשון אומרת וכו' (ג"א). ז. יכון מאד צמ"ש מהרמ"ו ז"ל דהגשמה אינה נכנסת באדם אלא עומדת עליו ורואה מעשיו ומגדת למעלה וז"ש איהו מארי דבכו לקבליה (מא"י) (ג"א). ח. ולא שיהיה ממנהג צמורה מאד אחד ומעקב דרכיו מאד צ' אלא כל אורחוי מתתקנן (אור יקר). ט. לא שאינו יודע אלא שמעוררין רחמיו על ידי היותם מלמדים זכותו והספירות העליונות חלויים בתחמונים וכפי מה שיעוררו רחמים ודין יעוררו למטה (אור יקר).

א. ע"י לעיל קנז ע"ב. [דוד המלך אמר] כשהיה צר לי ע"י אור"ה, שהיו מסבבים אותו ואז גם הקלי' היו אחידין צנוק', כמ"ש התרפית ביום צרה צר כחכה, כה כ"ה, שהוא הנוק' שנק' כה כידוע, והכל ע"י שמתרפין מן התורה, שאז עמלק שולט ואין השם שלם ואין הכסף שלם, והנוק' ירדה לצריחה, דאסירא עמהון בגלותא (צ"ע ריא ע"א). ב. כשהולכת הנשמה לג"ע של מעלה, שהוא סיני, לקבל התורה מפי הקב"ה, שהיא מדרגה יותר מעולה, אז ויסעו כל עדת בני ישראל ממדבר סין, שהיא ג"ע של מטה, ואות הוי"ד להשלים סיני, הוא לעלות למעלה אל המדרגה עליונה לג"ע של מעלה. וקודם שיעלו למעלה, יש ג"כ למעלה גיהנם יותר דק דנהר דינור, לשרוף העוונות הדקים כמוט השערה של הנדיקים, שהעוונות הקשים כבר נקטנו בגיהנם של מטה, אבל זה הגיהנם נקרא רפידים, רומז על הנדיקים שרפו ידיהם, פירוש שלא עשו המצוות כחוקם, אלא עשו אותם צרפיון ידים צלי רצון המצוה עצמה, וכבר נכנסו בג"ע של מטה, אבל ליכנס לג"ע של מעלה צריך שמהיה המצוה מאהבה וצחצח וצרון גדול, ועל הדקות ההוא מקבל עונשה בגיהנם של מעלה, היא עמלק, שהיא מדרגה עליונה מהטומאה, והאש הדק שממיד עשו מלחמה עם ישראל, והוא עמלק והוא הגיהנם. וילחם

פרשת וישלח יעקב

קעד ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

בצד שמאל, שכתוב "יפול מצדך אלף", וזהו צד שמאל, שכתוב אחריו "ורבבה מימינך". אבל "אחד מני אלף", זהו יצר הרע, שהוא אחד מאותם (שהוא) אלף שהיו לצד שמאל, משום שהוא עולה למעלה ונוטל רשות.

ועל זה, אם בן אדם הולך בדרך אמת, אותו יצר הרע הוא עבד לו, כמו שנאמר, שכתוב "טוב נקלה ועבד לו", אז הוא עולה ונעשה סנגור, ואומר לפני הקדוש ברוך הוא זכות על האדם, ואז הקדוש ברוך הוא אומר, "פדעוהו מרדת שחת". ועם כל זה לא חוזר ריקם, משום שנותנים לו אחר לשלוט עליו ולקחת ממנו את נשמתו, משום שהקדים חטאי האיש ההוא, והוא כופר על זה. זהו שכתוב "מצאתי כופר", לפדות אותו. דבר אחר, "מצאתי כופר", אותה זכות שאמרת, היא עליו כופר לפדות אותו שלא ירד לגיהנם ולא ימות, ולכן צריך לאדם ללכת בדרך אמת כדי שיהיה לו הקטגור סנגור.

כדוגמא זו ישראל ביום הכפורים שנותנים לו שיעיר ומתעסקים עמו עד שהופך להיות להם עבד, ועולה ומעיד עדות לפני הקדוש ברוך הוא ונעשה להם סנגור. ועל זה אמר שלמה, "אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים". ועל היצר הרע הזה נאמר. ולכן "ביום צרה", כשבן אדם מתרפה מן התורה, כביכול דוחק את הקדוש ברוך הוא עם אותו יצר הרע שהוא נעשה קטגור. "צר כחכה", צר כח כה, משום שהתקרב לפניו לקטרג ונחלש הכח.

בא וראה, "טוב ה' למעוז ביום צרה", מה זה "ביום צרה", זה יעקב כשבא עליו עשו לקטרגו. "ויודע חוסי בו", כשבאה עליו צרת דינה. ובא וראה, אין המקטרג נמצא על האדם אלא בשעת סכנה. ובא וראה, משום שיעקב אחר נדרו שנדר לפני הקדוש ברוך הוא, התחזק הדין על ידי המקטרג שקטרג על יעקב,

שמאלא דכתיב (תהלים צא ז) יפול מצדך אלף ודא הוא סטרא דשמאלא [דכתיב בתריה] (וכתיב) ורבבה מימינך אבל אחד מני אלף דא הוא יצר הרע דאיהו אחד מאינון (דאיהו) [אלף דהוין] לסטר שמאלא בגין דאיהו סליק לעילא ונטיל רשו

ועל דא אי בר נש אזיל בארע קשוט [ו]ההוא יצר הרע איהו עבד לו כמה דאתמר דכתיב (משלי יב ט) טוב נקלה ועבד לו כדין איהו סליק ואתעביד סניגורא ואמר קמי קב"ה זכו עליה דבר נש כדין קב"ה אמר פדעוהו מרדת שחת ועם כל דא לא אהדר בריקניא^ב בגין דאתיהיב ליה אחרא לשלטאה עלוי וליטול נשמתיה מניה בגין דאקדים חובוי דההוא^ב בר נש ואיהו כפר על האי הדא הוא דכתיב מצאתי כפר למפדי ליה^ב דבר אחר מצאתי כפר ההוא זכו דאמרת איהו עליה כפר למפדי ליה דלא יחות לגיהנם ולא ימות ועל דא מבעי ליה לבר נש למיהך בארע קשוט |ובגין דיהא ליה ההוא קטיגוריא סניגורא

כגוונא דא ישראל ביומא דכפורי דיהבי ליה שיעיר ואתעסיקו בהדיה עד דאתהדר עבד להו וסליק וסהיד סהדותא קמי קב"ה ואתעביד להו סניגורא ועל דא אמר שלמה (משלי כה כא) אם רעב שנאך האכילהו לחם ואם צמא השקהו מים ועל האי יצר הרע אתמר ובגין דא ביום צרה כד בר נש אתרפי מאורייתא כביכול דחיק ליה קב"ה בהדיה דההוא יצר הרע דאיהו אתעביד קטיגורא צר כחכה (משלי כד י) צר כח כה בגין דאתקרב קמיה לקטרגא ואתחלש חילא

תא חזי (נחום א ז) טוב יהו"ה למעוז ביום צרה מאי ביום צרה דא יעקב כד אתא עליה עשו לקטרגא ליה ויודע חוסי בו כד אתא עליה עקו דדינא ותא חזי לית מקטרגא אשתכח עליה דבר נש אלא בזמנא דסכנה ותא חזי בגין דיעקב אחר נדריה דנדיר קמי קודשא ב"ה אתתקף דינא על ידא דמקטרגא דקטריג עליה דיעקב

מאיר הזהר

דנוקבא ונתן פדיון נפשו נפש דדוד וגמשך פדיון זה מפה שצמלכות וזהו סוד פ' פ"ה ופ' זו יש צה מסטרא אחרא כי אין פדיון אלא על ידי דבר אחר שיכנס במקומו לפייס סט"א כד"א פדעוהו מרדת שחת מנאמי כופר ואינו מתפייס סט"א אלא"כ יהיה דומ' לו ושמו כשמו וזהו מ'רדת ש'חת מ'נאמי כ'ופר ר"ת משמך וזהו כעין שיעיר עזאזל שמתפייס צו סטרא אחרא (שער מאמרי רשב"י ט ע"ג). הנמש אינה הולכת מקטרוגה לפני הצית דין שלמעלה עד שהמיטה נשלמת. וזהו ממש סוד הפדיון של המיטה, שנאמר, 'אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף, יואמר פדעוהו מרדת שחת מנאמי כופר' [איוב ל"ג כ"ג כ"ד]. וזהו סוד הכפרות של ערב יום כפור, כי סימנא מילתא היא, והדין נשלם בגבר, ואומרים עליו זאת חליפתך זאת תמורתך זה התרגול ילך למיטה, ואני אלך לחיים ולשלום (עמק המלך שער טז פ"ח).

י. לפי הנראה מדבריו, דריש הכי דיש אלף לנד שמאל של אדם ורצבה לנד ימינו ואותם אלף הם קדושים ויפול ירצה שהקב"ה מורידם ממעלה למטה ואותם האלף השמאליים ט' מאות ומשעה ומשעים קדושים וא' טמא דהיינו יצר הרע והכריח ראשונה שהוא בשמאל מאמר' אלף מנדך וכתיב ורצבה מימינך והכריח אח"כ מלשון א' מני אלף דהיינו יצר הרע (אור יקר). יא. שלא נתעורר הדין עליו אלא מנד חיובו אלא שרובו נדיק ולכך יצר הרע עבר לו מלמד זכות, ועכ"ז הדין שנתעורר לא אהדר בריקניא שאין כח החזוני כולו מתרצה עד שיטנו לו תמורתו בשעתא דסכנה שאז מתעורר הדין עליו והשטן קטיגורו ושומע ופועל אם מוצא עון או עילה איזו שמהיה (אור יקר). יב. פי' זה האדם שניתן כופר בשביל שקדמו עונותיו מחלה לכך ניתן תחת זה (מ"מ). יג. יש הפרש בין גאולה לפדיון כי גאולה בעלמא דדכורא אם יגאלך טוב יגאל שהוא יסוד הגן' טוב ופדיון בעלמא

פרשת וישלח יעקב

קעה ע"א¹

ספר הזהר

תרגום

ובעא דינא בשעתא דסכנה דהוה [רחל] (דחיל) בה אמר קמיה קב"ה והא יעקב נדר נדריה ולא שלים והא איהו תקיף מכלא בעותרא ובבנין בכל מה דאצטריך ולא שלים נדריה דנדר קמך ולא נסבת עונשא מניה מיד (בראשית לה טז) ותלד רחל ותקש בלדתה מאי ותקש דאתקשי דינא לעילא גבי מלאך המות ואתענש יעקב בהאי² מאי טעמא³ בגין דכתיב (משלי כז כז) ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיו ועל דא מיתת רחל ואתמסר דינא על ידא דמלאך המות

ותא חזי בשעתא דאתא עשו מה עבדי (בראשית לג ב) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים⁴ מאי טעמא בגין דרחל עלה דרחל דלא יסתכל ההוא רשע בשפירו דילה ולא יקטרג ליה עלה תו מה כתיב (שם ו) ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוון נשין מקמי גוברין אבל ברחל מה כתיב (שם ז) ואחר נגש יוסף ורחל ויוסף מקמי אמיה ואיהו חפא עלה ועל דא כתיב (שם מט כב) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין דאסגי גופיה וחפא על אמיה עלי עין עלי עינא דההוא רשע והכא אתענשת על ידא דיצר הרע דקטרג בשעתא דסכנה ואתענש יעקב על נדרא דלא שלים ודא קשיא ליה ליעקב מכל עקו דעברו עליה ומנלן דבגיניה דיעקב הוה דכתיב (שם מח ז) מתה עלי רחל עלי ודאי על דאחרית נדריה

רבי יוסי אמר כתיב (משלי כז ב) קללת חנם לא תבא ואוקמוה לו בוי"ו דאי (ואי) קללת צדיקא היא אפילו דלא אתכון בה כיון דנפקא מפומיה נטל לה ההוא יצר הרע וקטרג בה בשעתא דסכנה יעקב אמר (בראשית לא לב) עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה ואף על גב דאיהו לא הוה ידע נטיל לה לההיא מלה ההוא שטן דאשתכח גבייהו תדיר |בבני| (דבני) נשא ועל דא תנינן

מאיר הזהר

למטה, וכמו שהיא ציחודה למעלה ע"י שנתלצשה צה"צ שצטים שהם ציחא דשכינתא, ואחכפיה ע"י הסטרה אחרת הרצה מאד, וכן נעלית רחל אמנו גופה ע"י ציחודה עלאה, והרי נתקיים צו אשר שלט האדם צלעל צאדם דקדושה לסבב מיתת רחל, הוא נעשה לרע לו, להאדם צלעל ענמו, וכמ"ש הרב צפע"ח (שער הקריאת שמע פ"ג) וכן בספר הגלגולים (פרק צ') (הקדו"ש נ ע"א). **ג.** הכי אמרו צויקרא רבה פרשה ל"ז. אמנם גמריין סבר פ"ק דר"ה דף ו' דצטביל דמשהה הגדר אינה מתה ומפיק לה מדכתיב צך חטא ולא צאשתך וכמ"ש החוס' שם והר"ן צמידושיו לסנהדרין דף ח' ע"ג (מא"י) (נ"א). **ג.** לראיה שפחד יעקב על רחל שלא יפגע צה הדין או עין רעה של עשו הרשע, מפני שמדתה גורמת, והיא חציבה לו. לכך השטן לא קטרג אללא צלדמה, ולכן יוסף הוא החופה צה צאורו שלא ישלוט עין סמאל' הרשע צה בהתעוררות דינה (אור יקר). **ד.** ע"י חו"ח כו ע"ג. **ה.** אמנם יאה על ידי זה תועלת גדולה לרחל ענמה, וכן לשכינה (הקדו"ש נ ע"א).

ותבע דין בשעת הסכנה שהיתה בה ברחל. אמר לפני הקדוש ברוך הוא, והרי יעקב נדר נדרו ולא שילם, והריהו חזק מהכל בעושר ובבנים ובכל מה שצריך, ולא שילם נדרו שנדר לפניך, ולא לקחת ממנו עונש. מיד, "ותלד רחל ותקש בלדתה". מה זה "ותקש", שהתקשה הדין למעלה אצל מלאך המות, ונענש יעקב בזה, ולמה, משום שכתוב "ואם אין לך לשלם למה יקח משכבך מתחתיו", ועל זה מתה רחל ונמסר הדין על ידי מלאך המות.

ובא וראה, בשעה שבה עשו, מה עשה, "וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים". למה, משום שפחד על רחל שלא יסתכל אותו רשע ביופיה ולא יקטרג לו עליה. עוד מה כתוב, "ותגשנה השפחות הנה וילדיהן ותשתחוין ותגש גם לאה וילדיה וישתחוון", נשים מלפני גברים. אבל ברחל מה כתוב, "ואחר נגש יוסף ורחל", יוסף מלפני אמו, והוא כסה עליה, ועל זה כתוב "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין", שהגדיל גופו וכסה על אמו. "עלי עין", עלי עין של אותו רשע. וכאן נענשה על ידי היצר הרע שקטרג בשעת הסכנה, ונענש יעקב על נדר שלא שלם, וזה קשה ליעקב מכל הצרות שעברו עליו. ומנין לנו שזה קרה בגלל יעקב, שכתוב "מתה עלי רחל", עלי ודאי, על שאחרתי נדרי.

רבי יוסי אמר, כתוב "קללת חנם לא תבא", ובארוהו לו בוא"ו, שאם קללת צדיק היא, אפילו שלא התכוון בה, כיון שיצאה מפיו אותו יצר הרע נטל אותה וקטרג בה בשעת הסכנה. יעקב אמר, "עם אשר תמצא את אלהיך לא יחיה". ואף על גב שהוא לא היה יודע מי נטל אותו דבר, אותו שטן שנמצא תמיד אצל בני אדם, ועל זה שנינו, לעולם לא יפתח אדם

א. כל ענין מה שנתחלקו נשי יעקב צשמים שהן ארבע, כ"ו הוא רק מסבת החטא דעץ הדעת, ומקלקול כל הדורות אשר מאדה"ר עד האצות, ולכן מלא הסמ', הזורר, מקום לקטרג ולעכב גילויי השכינה למטה, ע"י שחלצש ותמיחד צה"צ שצטים. אך מפני גודל הזכות דיעקב צבינו ע"ה ודללה ורחל, לא הועיל צקטרוגיו על עיקר הענין, אמנם פגע ונגע צקיטרוגיו צמה שנעשה דין צרחל ונסתלקה ומיתתה הוא ע"י סיבת איחור הגדר, וע"י קללת יעקב צבינו ע"ה כנודע, וכמ"ש צוה"ק (שם קעה ע"א). אך צאמת הרי היה מיתתה ענמה תיקון גדול להיחוד דשכינתא תמאה צהעלאה צהמלצשותה צה"צ שצטים וכנ"ל צכל צדרינו. וכן היה תועלת ומיקון גם לרחל אמנו גופה, כי הרי נעלית ע"י גס היא צהאור דהשכינתא עלאה, ונתאחדת צהיחוד דהתמאה צעלאה וכנ"ל. וממלא כי נתקיים אז צהסמ' הזורר מקרא שכתוב (קהלת ח ט) עת אשר שלט האדם צאדם לרע לו, כי הרי סיבב הסמ' הזורר על ענמו רעה גדולה ע"י קיטרוגיו ומיתת רחל, כי נחפשה ונחגלה ע"י השכינה הקדושה

פרשת וישלח יעקב

קעה ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

לעולם לא יפתח בר נש פומיה לשטנא בגין דנטיל ההיא מלה וקטרג בה לעילא ותתא כל שכן מלה דחכם או מלה דצדיקא ועל תרין אלין אתענשת רחל

פיו לשטן, משום שנטול אותו הדיבור ומקטרג בו למעלה ולמטה, כל שכן מלה של חכם או מלה של צדיק, ועל שני אלה נענשה רחל.

וַיְהִי בצאת נפשה כי מתה (שם לה יח) אמר רבי אבא וכי כיון דאמר ויהי בצאת נפשה לא ידענא כי מתה אלא אצטריך בגין דלא אהדרת לגופא יתיר ומיתת רחל מיתת גופא בגין דאית בני נשא דנפקי נשמתיהו ואהדרן לאתרייהו וכמה דאת אמר (ש"א ל יב) ותשב נפשו¹ אליו (בראשית מב כח) ויצא לבם (שיר ה ז) נפשי יצאה בדברו² (מ"א יז יז) לא נותרה בו נשמה אבל האי נפקת נשמתה ולא אהדרת לאתרה ומיתת רחל (בראשית לה יח) ותקרא שמו בן אוני דקשיו דדינא דאתגזר עלה³ ויעקב אהדר ליה וקשיר ליה לימינא⁴ בגין דמערב אצטריך לקשרא ליה לימינא ואף על גב דאיהו בן אוני מסטרא דדינא קשיא בן ימין איהו דהא בימינא אתקשרת ואתקברת בארחא כמה דאתמר האי אתגליא מיתתה וקבורתה אבל לאה לא אתגליא מיתתה וקבורתה⁵

"ויהי בצאת נפשה כי מתה". אמר רבי אבא, וכי כיון שאמר "ויהי בצאת נפשה" לא ידענו כי מתה, אלא צריך [לומר את זה] משום שלא חזרה לגופה יותר, ומתה רחל מיתת הגוף, משום שיש בני אדם שנשמתם יוצאת וחוזרת למקומה, כמו שנאמר "ותשב נפשו אליו", "ויצא לבם", "נפשי יצאה בדברו", "לא נותרה בו נשמה". אבל זו יצאה נשמתה ולא חזרה למקומה ומתה רחל. "ותקרא שמו בן אוני", הקשיות של הדין שנגזר עליה. ויעקב החזיר אותו וקשר אותו לימין, משום שצריך לקשר המערב לימין, ואף על גב שהוא בן אוני, מצד של הדין הקשה, בן ימין הוא, שהרי התקשרה בימין, ונקברה בדרך כמו שנתבאר, הרי התגלתה מיתתה וקבורתה, אבל לאה לא התגלתה מיתתה וקבורתה.

ואף על גב דהני ארבע אמהן רזא אית לון והא אוקמוה (בראשית לה כ) ויצב יעקב מצבה על קבורתה אמר רבי יוסי מאי טעמא בגין דלא אתכסיא אתרה עד יומא דזמין קודשא בריך הוא לאחייא מתייא כמה דאתמר עד היום עד ההוא יומא ממש רבי יהודה אמר עד יומא דתהדר שכינתא בגלותהון דישראל בההוא אתר כמה דאת אמר (ירמיה לא טו) ויש תקוה לאחריתך נאם יהו"ה ושבו בנים לגבולם ודא אומאה דאומי לה קב"ה וזמינין ישראל כד יתובון מן גלותא לקיימא על ההיא קבורה דרחל ולמבכי תמן כמה דאיהי בכאת על גלותהון דישראל ועל דא כתיב (שם ח) בבכי יבאו ובתחנונים אובילים וגו' וכתוב (שם טו) כי יש שכר לפעולתך ובהיא

ואף על גב שארבע האמהות הללו יש להם סוד, ובארוהו. "ויצב יעקב מצבה על קבורתה". אמר רבי יוסי, למה, משום שלא התכסה מקומה עד היום שעתידי הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, כמו שנאמר "עד היום", עד אותו יום ממש, רבי יהודה אמר, עד יום שתחזור שכינה מגלות ישראל באותו מקום, כמו שנאמר "ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושבו בנים לגבולם". וזו שבועה שנשבע לה הקדוש ברוך הוא, ועתידים ישראל כשישובו מהגלות לעמוד על אותה קבורת רחל ולבכות שם, כמו שהיא בכתה על גלות ישראל, ועל זה כתוב "בבכי יבאו ובתחנונים אובילים" וגו', וכתוב "כי יש שכר לפעולתך". ובאותה

מאיר הוזהר

יולדת צעולם הפירוד והמות, שהוא מצריאה ולמטה, שצו כתיב "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", לכן קראו אמו בן אוני ואציו קרא לו בנימין (בראשית לה יח), שאע"פ שהוא צדוק הבן הצדיק דנפיק אל הצריאה, אינו בן אוני רק בן ימין, שהוא עדיין באצילות (ע"פ שער מ"ד ומ"ח). כי נודע כי שם צ"ן שה"ס בנימין שורשו מהדכורה שהוא נוטה לנר החסד ולכן יעקב קראו בן ימין, וז"ש לקמן ואע"ג דאיהו בן אוני מסטרא דדינא קשיא, בן ימין איהו והוא כמ"ש, אצל לאה לא אתגליא פי' מהטעמים שאמרנו לעיל בשם הרב צ"י ויאל דף קנג ע"ב, לפי שהיא אחוריים דמלכות דאימא ועוד שהיא במקום הסיטוס, ועוד לפי שעליה החורתי דז"א קוואל דשערי וע"ש שהארכו (מ"מ). יב. שהיא נגד המלכות אמנם לאה נגד הצניעה, לכן נתכסה מיתתה והיא נעלמת בתוך המערה ואע"ג שיש דרך מנגד לזה דהני ד' אמהן הם ד' בחיות שצמלכות לאה מימין רחל משמאל ולפה למ"מ הנקשר בימין צלחה למטה שהיא נקשרת בשמאל והם ד' אמהות ד' בחיות עכ"ז רמו לאה בצניעה בדרך אחרת (אור יקר).

1. קנה ע"צ (הערת הוזהר). 2. חיימה בכל מקום שזכר מיתתה כתיב צלחת נפש א"כ לימא ויהי כי מתה ועוד הא כתיב ומתת רחל וי"ל דהכא קאמר ויהי צלחת נפשה ותקרא שמו בן אוני הענין שהכחוב צא להודיע זמן קריאת שם בן אוני ואמר שקראו על הדין הקשה ואמר צלחת נפשה עם יציאת נפש דצרה כן, ולא תאמר שנעלפה וחזרה ומתה שא"כ יקשה למה קראו בן אוני אחר שלא היה אלא עלוף צעלמא לכן אמר הכחוב צלחת נפשה עם יציאת נפש קשה דהיינו שמעלוף זה מתה ולכן כשראתה הדין הקשה שנגזר עליה קראו מנד הדין בן אוני ולכן הוצרך יעקב לקושרו בימין ואמר ואציו קרא לו וכו' (אור יקר). 3. לפנינו צקרא רוחו, ודפוס ירושלים איתא גם צוה"ק ותשצ רוחו אליו (הערת הוזהר). 4. יש מגיחים ושמה לא שארעה צי (דניאל יו"ד) (נ"א). 5. פי' שצנימין הוא מה' גבורות ראשונות שנתן בה צעלה צריאה ראשונה כנודע, ולכן קראו בן אוני (מ"מ). יא. לאה צהייתה למעלה אינה נוגעת בצריאה, צעולם הפירוד, אצל רחל היא תחמונה, ומה שהיא יולדת לתת

תרגום

שעה עתידה רחל, שהיא בדרך, לשמוח בישראל ועם השכינה, ובארוהו החברים.

ספר הזהר

שעתא זמינת רחל דאיהי בארחה למחדי בהו בישראל ועם שכינתא ואוקמוה חבריאי

ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר (בראשית לה כב) רבי אלעזר אמר ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא דהא לאה ורחל מיתו ונטלא ביתא⁶ מאן דנטיל וכי סלקא דעתך דראובן אזיל ושכיב בהדה דבלהה אלא כל יומא דלאה ורחל שכינתא שרייא עלייהו והשתא [דמיתו] [דמיתת] שכינתא לא אתפרשת מן ביתא ושריא בביתא במשכנא דבלהה

"ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא וילך ראובן וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר". רבי אלעזר אמר, "ויהי בשכון ישראל בארץ ההיא", שהרי לאה ורחל מתו, ונטלה הבית מי שנטלה. וכי יעלה על דעתך שראובן הלך ושכב עם בלהה. אלא כל ימי לאה ורחל, שכינה שרתה עליהן, ועכשיו שמתו, שכינה לא נפרדה מהבית, ושורה בבית, במשכן של בלהה.

ואף על גב דשכינתא בעיא לנטלא ביתא כדקא יאותי (ו)אלמלא יעקב לא אשתכח בזווגא דכר ונוקבא לא שריא שכינתא באתגליא בביתא ועל דא קיימא שכינתא במשכנא דבלהה ואתא ראובן (ו)בגין דחמא דבלהה ירתא אתרא דאמיהי [ו]אזל ובלבל ערסא ועל דקיימא שכינתא עלה כתיב ביה וישכב את בלהה רבי ייסא⁷ אמר דנאים על ההוא ערסא ולא חייש ליקרא דשכינתא ובגין כך לא אתפגים⁸ מחושבנא דשבטין ואתא קרא ועביד חושבנא בגין כך כתיב (שם כג) בכור יעקב ראובן ואיהו עבד רישא דכל שבטין

ואף על גב ששכינה רצתה לקחת הבית כראוי, אלמלא יעקב לא נמצא בזווג זכר ונקבה, לא שורה שכינה בגלוי בבית, ועל זה עמדה שכינה במשכן של בלהה. ובא ראובן, משום שראה שבלהה ירשה מקום אמו, הלך ובלבל המטה, ועל שעמדה שכינה עליה כתוב בו "וישכב את בלהה". רבי ייסא אמר, שישן על אותה מטה ולא חשש לכבוד השכינה, ולכן לא נפגם מחשבון השבטים, ובא הפסוק ועשה חשבון, לכן כתוב "בכור יעקב ראובן", (והפסוק) עשה אותו ראש לכל השבטים.

רבי יהודה פתח ואמר (הושע יד י) כי ישרים דרכי יהוה וגו' כל ארחוי דקב"ה כלהו ישרים וארחוי קשוט ובני עלמא לא ידעין ולא משגיחין על מה אינון קיימין ועל דא וצדיקים ילכו בם בגין דאינון ידעין ארחוי דקב"ה ומשתדלי באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא איהו ידע ואזיל בהו דלא סטי לימינא ולשמאלא ופושעים יכשלו בם אלין אינון חייבין דלא משתדלי באורייתא ולא מסתכלן בארחוי דקב"ה ולא ידעין לאן אורחי אזלין ובגין דלא ידעי לאסתכלא ולא משתדלי באורייתא אינון כשלי בהו באינון ארחוי בהאי עלמא ובעלמא דאתי

רבי יהודה פתח ואמר, "כי ישרים דרכי ה' וגו", כל דרכי הקדוש ברוך הוא כולם ישרים ודרכי אמת, ובני העולם לא יודעים ולא משגיחים על מה הם עומדים, ועל זה "וצדיקים ילכו בם", משום שהם יודעים דרכי הקדוש ברוך הוא ועוסקים בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, הוא יודע והולך בהם, שלא סוטה ימינה ושמאלה. "ופושעים יכשלו בם", אלה הם הרשעים שלא עוסקים בתורה ולא מסתכלים בדרכי הקדוש ברוך הוא, ולא יודעים לאן הדרכים הולכות, ומשום שלא יודעים להסתכל ולא עוסקים בתורה, הם נכשלים בהם באותם דרכיו בעולם הזה ובעולם הבא.

תא חזי כל בר נש דאשתדל באורייתא כד נפיק מהאי עלמא נשמתיה סלקא באינון ארחין ושבילין⁹ (דאינון באורייתא)

בא וראה, כל אדם שעוסק בתורה, כשיצא מן העולם הזה, נשמתו עולה באותם דרכים

מאיר הזהר

ולא היה כאן אלא שהיתה מטת השכינה, ולא חשש לכבודה והכרת לפירושו שהוא הקל מכולם אומר ויהיו בני ישראל (אור יקר). ה. ולזה מנאס הכמוז ממש להוציא הדברים מפשטם ולא עוד אלא שייחסו צבורה ומעלה על כולם רישא (אור יקר). ו. כי ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו בם, כבוד שם מ"צ המעלה הראוי לעלות, ופושעים יכשלו בם, צאינון מ"צ מדורי גיהנם, ולדיקים יצואו למ"צ מדורין דגן עדן (עמק המלך ש"ד פרק קלד). ז. הענין שרוממות העולם ונשמתו שבו נצרה היא החורה, וסוד ל"ב נמיצות חכמה שממנה מנאס המציאות כולו. והעוסק צמורה הוא ממש מגלה אותם הנמיצות המלושזות צמנאאות. וצעת סלוקין מן העולם, מתעלה דרך אותם הנמיצות הרוממות שעסק בהם צהייתו צגשמית מתלבש, והם נקשרות עמו מגיעות אליו, והוא דבק בהם ונשתרצבו הנמיצות ע"י חורמו ומתהלך בהם (אור יקר). ל"ב נמיצות חכמה -

א. כמו צמיתת רחל נטלא ציתא המלכות, כך צמיתת לאה נטלא ציתא אמתא עילאה, ולהכי סמיס לה סמומי. והנה צמיתת רחל נטלא ציתא שכינתא, והיתה שורה על לאה מרכבת השכינה, כדי להקשר על ידי צבינה. מתה לאה ממש שרתה שכינתא עילאה ותמאה ונטלא ציתא, עכ"ז אלטרין דיעקב יהיה צווג עם נקבה לייחד למטה (אור יקר). ב. ולא על ידי נקבה תחמונה, עכ"ז היה צריך צווג גשמי להכין המציאות הגשמי צרומי (אור יקר). ג. לא ח"ו שראה שכינה, אלא שראה שיעקב החשיבה לאשה והשכין מטתו של לאה שם, והיה נראה שפחה ואינו אלא יעקב צהסכמה עליונה, עשה הענין כי צורך גצוה היה צווג התחמון לצורך העליון, ועל דשכינתא קיימא והוא גרש שכינה וגרס ערוה למעלה כצביל, והיינו כאלו טמא צלהה ונסתלקה שכינה ח"ו (אור יקר). ד. ליישז מלת "וישכב" חסר צתמוז, כאלו אמר וישכב צמטת צלהה פלגש וכו',

פרשת וישלח יעקב

קעה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

ושבילים (שהם בתורה) של התורה, ואותם דרכים ושבילים של התורה הם ידועים, ואותם שידועים דרכי התורה בעולם הזה ילכו בהם באותו עולם, כשיצאו מן העולם הזה. ואם לא עסקו בתורה בעולם הזה ולא יודעים דרכים ושבילים, כשיצאו מן העולם הזה לא ידעו ללכת באותם דרכים ושבילים, ונכשלים בהם. ואז ילך בדרכים אחרות שאינן דרכי התורה, ויתעוררו אליו בכמה דינים ויענש בהם.

ומי שעוסק בתורה מה כתוב, "בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך". "בשכבך", בקבר, התורה תשמור עליך מדין אותו העולם, "והקיצות", כשהקדוש ברוך הוא יעורר רוחות ונשמות להחיות מתים, אז "היא תשיחך", היא תהיה סגור על הגוף בשביל שיקומו אותם גופים שעסקו בתורה כראוי, ואלה הם שיקומו בתחלה לחיי עולם, כמו שנאמר "ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם" וגו'. ואלה הם לחיי עולם, משום שעסקו בחיי עולם שהיא התורה.

ובא וראה, כל אלו שעסקו בתורה, אותו הגוף יתקיים והתורה תגן עליו, ולמה, משום שבאותה שעה יעורר הקדוש ברוך הוא רוח אחת שכלולה מארבע רוחות, ואותה רוח הכוללת ארבע רוחות תזדמן לכל אותם שעסקו בתורה להחיותם ברוח זו בשביל שיתקיים לעולמים. ואם תאמר, הרי כתוב "מארבע רוחות באי הרוח", למה לא התקיימו, שהרי כולם מתו כמקודם.

בא וראה, אותו זמן שהקים הקדוש ברוך הוא על ידי יחזקאל אותם המתים, אותו (זמן העתיד) רוח, אף על גב שהיה מארבע רוחות, לא ירד לקיימם בקיום, אלא להראות שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים באותה צורה, ולקיימם ברוח

[דאורייתא ואינון ארחין ושבילין | דאורייתא | ידיען אינון] ואינון ידיעי ארחי דאורייתא בהאי עלמא יהון בהו בהווא עלמא כד יפקון מהאי עלמא ואי לא אשתדלו באורייתא^א בהאי עלמא ולא ידיעין ארחין ושבילין כד יפקון מהאי עלמא לא ינדעון למיהך באינון ארחין ושבילין וכשלין בהון כדין יהך בארחין אחרנין^ב דלאו אינון ארחין דאורייתא ויתערון ליה בכמה דינין ואתענש בהו

ומאן דאשתדל באורייתא מה כתיב (משלי ו כב) בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך בשכבך בקברא אורייתא תצור עליך מדינא דההוא עלמא והקיצות כד קב"ה יתער רוחין ונשמתין לאחייא מתייא כדין היא תשיחך היא תהא סניגוריא על גופא בגין דיקומון [אינון גופין] דאשתדלו דאשתכחו באורייתא כדקא יאות ואלין אינון דיקומון] בקדמיתא לחיי עלמא כמה דאת אמר (דניאל יב ב) ורבים מישיני אדמת עפר יקיצו אלה לחיי עולם וגו' ואלין אינון לחיי עולם בגין דאתעסקו בחיי עולם דאיהי אורייתא

ותא חזי כל אינון דאשתדלו באורייתא ההוא גופא יתקיים ואורייתא תגין עליה מאי טעמא בגין דבההיא שעתא יתער קב"ה חד רוחא דכליל מארבע רוחין וההוא רוחא דכליל מארבע רוחין [אזדמן] (אזדמנו) לכל אינון דאשתדלו באורייתא לאחייא לון בהאי רוחא בגין דיתקיים לעלמין ואי תימא הא כתיב^א (יחזקאל לז ט) מארבע רוחות באי הרוח אמאי לא אתקיימו דהא כלהו מיתו כמלקדמין

תא חזי ההוא זמנא דאוקים קב"ה על ידא דיחזקאל אינון מתייא ההוא (זמנא דאתא) רוחא אף על גב דהוה מארבע רוחייתא לא נחית דקיימא^ב לון בקיומא אלא לאחזאה דזמין קב"ה לאחייא מתייא בההוא גוונא ולקיימא לון ברוחא

מאיר הזהר

שהוא שם א' כלול ד' אמוון, י' דרום, ה' נפון, ו' מורת, ה' מערב, ומשם שהוא עץ חיים יתעוררו החיים לחדש, ויהיה ממש משנתו נשמתו תורמו חייו, וכמו שהמורה עץ חיים לא ישלוט זה הפסד וההעדר כלל, כך הם יחיו ולא ישלוט זהם העדר עוד (אור יקר). וז' האד"ר מד' רוחות צווי הרוח וכי ד' רוחי עלמא מאי עדי הכא אלף ד' רוחי אשתערון תלתא אינון וכרוחא דעתיקא קמימאה ד' והכי הווי דכדי יפוק דא נפקין עמיה תלת דכלילין בנו תלתא אחרנין וזמין קב"ה לאפקא חד רוחא דכליל מכלהו דכתיב מד' רוחות צווי הרוח, עכ"ל. ופי' שם הרב שרוחא דעתיקא קמימאה הוא שיוגף הארע ממוחא קמימאה דרך נקב החוטם השמאלי דא"ה, ותלתא רוחין הם חג"מ ונה"י דז"ה, ונדע שהם ג' גו, ג', דהיינו חג"מ נכללו בנה"י, הרי הם ג' רוחות עס רוחא דעתיקא קמימאה הנו' הם ד' רוחות. ומכללות הד' רוחות הנו', מציא הקב"ה הארע לרוח של ישראל בתחית המתים כדי שיתקיימו. וז"ה שההוא רוחא דכליל מד' רוחין אזדמן לכל אינון דאשתדלו באורייתא לאחייא לון בהאי רוחא בגין דיתקיים לעלמין לא נחית לקיימא לון בקיומא גרסינן (מ"מ). יא. לקמן רלה ע"א (ד"ה). יב. לקיימא (דפ"ו).

כמ"ש (ישעיה מג טו) הנותן ציס דרך וצמים עוים נמיצה, והוא כבוד עילאה ומתאה. והוא שבילין וארחין, למעלה שבילין ולמטה ארחין (בהגר"א כס"י ד ע"ג). ע' סוף קד"ש (לו ע"ה) וז"ל, זכאה מאן דעאל וידע שביליו וארחיו. וזיאר שם הגר"א: שביליו - סמימיו [התלצשות הרדל"א בהג"ר (לש"ו)]. וארחיו - גילויין [ר"ל התלצשות הרדל"א בהז"מ, כי הרדל"א מתלצב בכל א"ה כולו שהוא ככל אצילות כולו, כמ"ש בע"מ א"ה ו', ובשער הכללים פ"ט (לש"ו)] כמו משל ומליצה. ע"י בהגר"א צמשי (א 1): זיאר הגר"א - להצין משל עכשיו מפרש מה להצין משל, תורה שצכתב מכונה בשם משל, כי המשל תמיד מובן, אך הוא לצוש לדוגמתו. וענין פלא וכן דברי תורה שצכתב הוא מובן, אך מתלצב זה ענינים פלאים, וחוה שצריך להצין המשל, שהוא הלבוש, והמליצה שהוא הנמשל, ע"כ. וע"י שער מאמרי רש"י כו ע"ד: צו"ה הם שבילין צייס ולא ארחין רחין. ט. נתרחק ונדלו הנמיצות מהם שלא הלבשוש בגשמיות וצלח מן הגשם לא ינאלו הנמיצות ההם וילכו בצטלה וריק הטנונית המבדלת צין הנמיצות הקדושות והגשמיות ההם הנצרות בהם ולכן לא ידעי אורחין (אור יקר). ט. שהם הטנונים (אור יקר). י. דהיינו אורייתא, והיינו שם צן ד'

תרגום

שנכללה בצורה זו. ואף על גב שחזרו העצמות באותה שעה כמו שהיה, הקדוש ברוך הוא רצה להראות לכל העולם שהוא עתיד להחיות מתים, (מה כתוב, "יחיו מתיך נבלתי יקומון", על זה אותה רוח שעתידה לרדת בצדיקים) (ס"א ועל זה אותה רוח שעתידה לרדת בצדיקים, מה כתוב, מארבע רוחות באי הרוח, רוח שנכללה בארבע), משום שהקדוש ברוך הוא עתיד לקיים אותם קיום שלם בעולם כראוי, ואותם שעסקו בתורה בעולם הזה, היא עומדת על האדם ונעשית סנווריה לפני הקדוש ברוך הוא.

רבי שמעון אמר, כל אותם דברי תורה וכל אותה תורה שעסק בה האדם בעולם הזה, אותם דברים ואותה תורה עומדים לפני הקדוש ברוך הוא, ואומרת לפניו, והיא מרימה קולות ולא שוככת, ולאותו זמן היא תשיח ותאמר כפי שהתדבק בה האדם ועסק בה בעולם הזה, ועל זה הם יקומו בקיום שלם לחיי עולם, כמו שאמרנו. ולכן "כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם".

רבי חייא פתח ואמר, "ועלי זקן מאד ושמע את כל אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד". וכי יעלה על דעתך שכהני ה' יעשו מעשה זה, והרי מקודם לכך נאמר ופרשה תורה אותו החטא שלהם, שכתוב "כי נאצו האנשים את מנחת ה'", וכתוב "ומשפט הכהנים מאת העם כל איש זובח זבח" וגו', וכתוב "גם בטרם יקטרון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן" וגו', וכתוב "ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה", ועל זה "ותהי חטאת הנערים גדולה מאד" וגו'. וכל זה לא היו נוטלים אלא מאותם חלקים שהיו לכהנים לאכול מהם, ועל שהיה הקרבן קליל בעיניהם נעשו, וכאן אמר "את אשר ישכבון את הנשים הצובאות".

אלא חס וחלילה שהיו עושים עבירה זו, כל שכן באותו מקום קדוש, שלא יקומו כל ישראל ויהרגו אותם, אלא משום שהיו מעכבים אותם להיכנס למקדש ומוחים בידיהם שלא להיכנס להתפלל תפלה עד שהקרבת נעשו, משום שהן לא מביאות קרבנות ליטול חלק מהם, ולכן מעכבים

ספר הזהר

דאתכליל בהאי גוונא ואף על גב דאהדרו גרמין בההיא שעתא² כמה דהוה קב"ה בעא לאחזאה לכל עלמא דאיהו זמין לאחייא מתייא (מה כתיב (ישעיה כו יט) יחיו מתיך נבלתי יקומון על דא (כך) ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקיא) [נ"א ועל דא ההוא רוחא דזמין לנחתא בהו בצדיקיא מה כתיב (יחזקאל לו ט) מארבע רוחות בואי הרוח רוחא דאתכלילת בארבע] בגין דקב"ה זמין לקיימא להו קיומא שלים בעלמא כדקא יאות ואינון דאשתדלו באורייתא בהאי עלמא היא קיימא עליה דבר נש ואתעבידת סניגוריא קמי דקב"ה

רבי שמעון אמר³ כל אינון מלין דאורייתא וכל ההיא אורייתא דאשתדל בה בר נש בהאי עלמא אינון מלין וההיא אורייתא קיימא קמי קב"ה ואמרת קמיה והיא ארימת קלין ולא אשתככת ולההוא זמנא איהי תשיח ותימא כפום דאתדבק בר נש ואשתדל בהאי עלמא ועל דא אינון יקומון בקיומא שלים לחיי עלמא כדקאמרן ובגין כך (הושע יד י) כי ישרים דרכי יהו"ה וצדיקים ילכו בהם ופושעים יכשלו בהם

רבי חייא פתח ואמר (ש"א ב כב) ועלי זקן מאד ושמע את אשר יעשון בניו לכל ישראל ואת אשר ישכבון את הנשים הצובאות פתח אהל מועד וכי סלקא דעתך דכהני יהו"ה דיעבדון עבידתא דא והא מקדמת דנא אתמר ופרישת אורייתא ההוא חובא דלהון דכתיב (שם יז) כי נאצו האנשים את מנחת יהו"ה וכתיב (שם יג) ומשפט הכהנים את העם כל איש זובח וגו' וכתיב (שם טו) גם בטרם יקטרון את החלב ובא נער הכהן ואמר לאיש הזובח תנה בשר לצלות לכהן וגו' וכתיב (שם טז) ואמר לו כי עתה תתן ואם לא לקחתי בחזקה ועל דא (שם יז) ותהי חטאת הנערים גדולה מאד וגו' וכל דא לא הוון נטלין אלא מאינון חולקין דהוון להו לכהני למיכל מניה ועל דהוון קליל קרבנא בעינייהו אתענשו והכא אמר את אשר ישכבון את הנשים הצובאות

אלא ח"ו דהוון עבדי עבירה דא כל שכן באתרא קדישא ההוא דלא יקומון כל ישראל ויקטלון להון אלא בגין דהוון מעכבי לון לאעלא למקדשא ומחאן בידהון דלא לאעלא למצלי צלותא עד דקורבניא אתעבידו בגין דאינון לא מייתין קרבנין למיטל חולקא מנייהו ובגין כך מעכבין לון ובגין כך אינון נשין

מאיר הזהר

דהחלק קטן מאד (מא"י) (נ"א). 3. ס"ל כמאן דאמר לפי שעה היו ולא הלכו לביתם (מ"מ). 4. ר"ש פליג ואמר שממש אותיות המורה שהאדם יצטא בשפתיו ואותם ההגלים היוצאים מפיו מתגלמין באויר העולם ויעשה מהם לורות רוחניות קדושות ושהם המלצושות האדם ומוליכין אותו לשורשי האותיות ואותיות המורה העליונה שהיא חיי העולם הבא והיא ממש יש מציאות רוחני ללמד זכותו (אור יקר).

5. ומ"ש בש"ס [סנהדרין דף ל"ב ע"ב] דרבי יהודה בן במירא עמד על רגליו ואמר אני מניי בנייהם ותפילין זה הניח לי אני אבי מהם אפשר איזה יחידי סגולה חסידים שהיו בהם נשארנו בחיים. וכל השאר אהדרי גרמין וא"כ רבי יהודה בן במירא עושה עיקר מהחסידיים שנשארנו בחיים הגם שהי' מיעוטא דמיעוטא ובר פלוגמיה עושה עיקר מרובם ככלם דאהדרו גרמין. הרש"ב (כן פירש מהר"י פינטו צעין יעקב וכלומר

פרשת וישלח יעקב

קצו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

הוּו בעאן מנייהו לאעלא תמן ועל דא כתיב את אשר ישכבון את הנשים דמעכבי לון כדקאמרן

אותן, ולכן אותן נשים היו מבקשות מהם להיכנס לשם, ועל זה כתוב "את אשר ישכבון את הנשים", שמעכבים אותן כמו שאמרנו.

כגוונא דא (בראשית לה כב) וישכב את בלהה חס ושלום דאיהו שכב עמה אלא בגין דעכב לה לשמשא באבוי שמושא דמצוה ודא הוא בלבולא דערסא ועבד לקביל שכינתא עבידתא דא' דבכל אתר דשמושא דמצוה אשתכח שכינתא שריא על ההוא אתר ואשתכח תמן ומאן דגרים לעכבא שמושא דמצוה גרים דיסתלק שכינתא מעלמא ועל דא כתיב (שם מט ד) כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה ובגין דא כתיב וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר כלהו הוּו במניינא ולא גרע מזכותא דלהון כלום^ה

כדוגמא זו "וישכב את בלהה", חס ושלום שהוא שכב עמה, אלא משום שעכב אותה לשמש עם אביו שימוש של מצוה, וזה הוא בלבול המטה, ועשה המעשה הזה כנגד השכינה, שבכל מקום ששמוש מצוה נמצא, שכינה שורה על אותו מקום ונמצאת שם. ומי שגורם לעכב שמוש של מצוה, גורם שתסתלק שכינה מן העולם. ועל זה כתוב "כי עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עלה". ומשום זה כתוב "וישכב את בלהה פלגש אביו וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר", כולם היו במנין, ולא נגרעה מזכות שלהם כלום.

רבי אלעזר אמר מאי טעמא בקדמיתא ישראל ולבתר יעקב דכתיב וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר אלא כד אתא ראובן ובלבל ההוא ערסא אמר ומה תריסר שבטין הוּו ליה לאבא לקיימא בעלמא ולא יתיר והשתא בעי לאולדא בנין דילמא אנן פגימין דאיהו בעי לאולדא אחרנין כמלקדמין מיד בלבל ההוא ערסא ואתעכב ההוא שמושא כאילו עבד קלנא לגבי שכינתא דשריא על ההוא ערסא ועל דא כתיב וישמע ישראל דהא בשמא דא אסתלק גו תריסר דאתכסיין דאינון^ו תריסר נהרי אפרסמונא דכיא^ז ויהיו בני יעקב שנים עשר אלין תריסר שבטין דשכינתא אתתקנת בהו^ח ומאן אינון אלין דאורייתא אהדרת ועביד לון חושבנא

רבי אלעזר אמר, למה בתחלה כתוב ישראל ואחר כך יעקב, שכתוב "וישמע ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר". אלא כשבא ראובן ובלבל אותה מטה, אמר, ומה שנים עשר שבטים היו לאבא לקיום בעולם ולא יותר, ועכשיו רוצה להוליד בנים, אולי אנו פגומים שהוא רוצה להוליד אחרים כמו מקודם. מיד בלבל אותה מטה והתעכב אותו שמוש כאלו עשה קלון לשכינה ששרתה על אותה מטה, ועל זה כתוב "וישמע ישראל", שהרי בשם זה התעלה תוך שנים עשר שהתכסו, שהם שנים עשר נהרות אפרסמון טהורה. "ויהיו בני יעקב שנים עשר", אלו שנים עשר שבטים שהשכינה נתקנה בהם, ומי הם, אלו שהתורה חזרה ועשתה להם חשבון

מאיר הזהר

דצכורתו ויכנס תחמיו בן יעקב כמו שנכנס מנשה במקום יוסף וכיוצא היה הענין שצביל צלזול ארז ולא רווח (אור יקר). ז. עיקר אלו הם למעלה בכתר שהם י"ג נהרי אפרסמונא סקוד אפרסמון צבינה והם דכיא דלינס במקום הדין נמלאו שהם צבינה שצכר. אמנם הם י"ג מדות של רחמים, והם י"ג תיקוני דיקנא, שהכל ענין א'. והם י"ג מקורות של רחמים, ונתפשטו למטה בסוד מדות של רחמים, המתפשטין בסוד הדעת. ולכן הם לישראל, שהוא סוד נקודה אחת כוללת י"ג. ולזה הם לישראל בסוד הדעת, שישראל עולה ונקשר במחשבה העליונה, והשצטים אינם למעלה באלו, אלא למטה בסוד י"ג תיקוני נוק, ואז הוא יעקב על גביהן, שיעקב צחי השכינה למטה צ"צ תיקונים, והת"ת עמה למטה. ואלו של יעקב, תיקון וקישוט לנגד אלו של ישראל (אור יקר). פי' כתב הרב כי הת"ת דא"א חני הראשונה שלו עד הטבור מלציפיש אותו ואור"א והחצי התחתון מלציפיש אותו ו"א ונדע שהת"ת ה"ס ו' א"י אור"א שלקחו חצי ת"ת העליון דא"א לקחו ו' אחת והיא כפולה ו"ו הם י"ג גבולי אלכסון. וכן ו"א שלקח ג"כ חצי התחתון הוא ו' והיא כפולה ו"ו הם י"ג גבולי אלכסון. ומנא שיש י"ג גבולי אלכסון באור"א ויש י"ג גבולי אלכסון צ"א עכ"ל. וז"ש הוהר דהא בשמא דא אסתלק גו תריסר דאתכסיין פי' עולה ו"א לקבל אותם הי"ג שבאור"א כמ"ש דלינון תריסר נהרי דאפרסמונא דכיא כי אימא נקראת אפרסמונא דכיא (מ"מ). ט. ע"י לעיל ד ע"ב. פ. פי' יעקב דהכא היא השכינה כנוכר צמח דוכתי צוהר שיעקב היא מלכות (מ"מ).

ד. עם היות שצגשמי לא עשאה צרוחני עשאה, ולזה לא יגרעו מעלתם, אך תלוי בהם תקונם מפני שגרמו למעלה, וצפועל לא עשו העצירה היא שהגוף לא עשאה, וצרוחני נריך תקון על דם, והיינו טעם תשובת ראובן מאותה הצחינה הרוחנית (אור יקר). ה. דע, כי בשעה שצלזול ראובן יצועי אציו, ומנע משכבה של בלהה כשם שמנע קין משכב תאומה ימירה של הבל, והוא כפל ה"א בשם בלהה עם שאר אותיות הבל, ראוייה היתה להוליד תאומים. והרמז בזה ג"כ לתרין ה"אין, וסימנין ה"א לכס זרע. וחרי ה"אין, תאומים משמע. ועם זה היו בני יעקב ארבעה עשר, ועם דינה שראוייה היתה להוליד זכר, אלא שאימא גרמה לה להיות נקבה, כטעם דינה צח לאה, היו שצטי י"ה דווקא, וכבר נודמנו לה לצלזה מלמעלה נשמותיהם של שני תאומים, ונתלצשו באור ידוע ששמו גוף, שהוא קרוב לאור העה"ז. והנה להחזירם אי אפשר, מה עשו צ"ד של מעלה, הורידו שתי נשמות הללו למנרים לאשת יוסף, והם מנשה ואפרים, שאמר יוסף עליהם בני הם אשר נתן לי אלהים צו"ה, בני י"ד, רמז עשה המסלימים אותו המספר המכוון, כאמור, שהוא כנגד ד' אותיות השם הגדול ומלואו. וכן כתיב במעשה ראובן וישמע ישראל, שהצין שלא כוון ראובן לתטוא, ומאחר עלאה יא הדבר. ויהיו בני יעקב שנים עשר ולא יותר. וכתיב וצחללו יצועי עלאה נצני צבורתו לצני יוסף, וכו' (ספר הליקוט'ים - פרשת ואל - פרק לה). ו. דמה כי כפי התוספת כך ידחו ראשון ראשון ולכן הוא נדחה תחלה ולכן חלה הענין עצמו ולא ראה שהיה למעלה ולכבוד שיתעלה ראובן למעלה

תרגום

כמו מקודם, כולם קדושים, כולם ראויים לשכינה להסתכל בקדושת רבונם, שאילו עשה אותו מעשה, לא יבא ראובן במנין. ועם כל זה נענש, שנטלה ממנו בכורתו ונתנה ליוסף, כמו שנאמר "ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו (לבני) ליוסף".

בא וראה, "להוא שמייה דאלהא מברך מן עלמא ועד עלמא די כל מעבדוהי קשוט וארחתיה דין וכל מה דאיהו עביד כלא איהו בחכמתא עלאה". [שיהיה שם האל מבורך מן העולם ועד העולם, שכל מעשיו אמת ודרכיו דין, וכל מה שהוא עושה, הכל הוא בחכמה עליונה]. בא וראה כמה גורם מעשה אדם, שהרי כל (מי) מה שהוא עושה, נרשם ועומד לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי יעקב, בשעה שנכנס ללאה, כל אותו הלילה היה רצונו ולבו ברחל, שחשב שהיא רחל, ומאותו שמוש וטפה ראשונה ומאותו רצון התעברה לאה, ובארוהו, שהרי אלמלא שיעקב לא ידע, לא יעלה ראובן בחשבון, ועל זה לא התעלה בשם ידוע, אלא שמו סתם ראובן.

ועם כל זה חזר מעשיו למקומו, כמו שאותו רצון ראשון נעשה ברחל, אותו רצון חזר בה, שהרי בכורתו חזרה ליוסף בכור רחל, במקום שהרצון היה ברחל, והכל עולה למקומו, משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא אמת וזכות.

רבי חזקיה מצא יום אחד את רבי יוסי שהיתה נשמטת חתיכת בשר לתוך להבות האש, והיה עולה קטור העשן למעלה. אמר לו, אלו קטור העשן של הקרבן שהיה עולה על גבי המזבח היה עולה תמיד כדוגמא זו, לא שורה רוגז בעולם, וישראל לא היו גולים מעל הארץ. פתח רבי יוסי ואמר, "מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה

ספר הזהר

כמלקדמין כלהו קדישין כלהו אתחזיין לגבי שכינתא לאסתכלא בקדושה דמאריהון⁶ דאילו עבד ההוא עובדא לא ייתי ראובן במניינא ועם כל דא אתענש דאתנטיל בכורתיה מניה ואתיהיב ליוסף³ כמה דאת אמר (דה"א ה א) ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו ליוסף

תא חזי (דניאל ב כ) להוא שמייה דאלהא מברך מן עלמא ועד עלמא (שם ד לד) די כל מעבדוהי קשוט וארחתיה דין וכל מה דאיהו עביד כלא איהו בחכמתא עלאה תא חזי כמה גרים עובדא דבר נש דהא כל [מאי] [מאן] דאיהו עביד כלא אתרשים וקיימא קמי דקב"ה דהא יעקב בשעתא דעאל לגבה דלאה כל ההוא ליליא רעותיה ולביה הוה ברחל דחשיב דרחל איהי ומההוא שמושא¹ וטפה קדמאה ומההוא רעותא אתעברת לאה ואוקמוה דהא אלמלא דיעקב לא ידע² לא יסתליק ראובן בחושבנא ועל דא לא אסתלק בשמא ידיעא⁵ אלא שמייה סתם ראובן

ועם כל דא אהדר עובדא לאתריה כמה דההוא רעותא קדמאה אתעבידת ברחל ההוא רעותא אתהדרת בה דהא בכורתיה אהדרת ליוסף בוכרא דרחל אתר דרעותא הות ברחל וכלא סליק באתריה בגין דכל עובדוי דקב"ה כלהו קשוט וזכו

רבי חזקיה אשכחיה יומא חד לרבי יוסי דהוה מסטימיט¹ ספסינאי² גו קטרי דנוראי³ והוה סליק⁴ קטורא דתנא⁵ לעילא א"ל אלו קטורא דתנא דקרנא דהוה סליק על גבי מדבחה הוה סליק תדיר כי האי גוונא לא שריא רוגזא בעלמא וישראל לא אתגלי מעל ארעא פתח רבי יוסי ואמר (שיר ג ו) מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רוכל מי

מאיר הזהר

ככוס זה ונותן עינו ככוס אחר, אלא בשוגג צא זה לידו כדאי היה לפגס ראובן ממנין השבטים ח"ו (אור יקר). **ה.** שמנא אציו לא ידע שראובן הוליד חשב שיוסף הוליד, והנה יעקב הרהר להוליד הנקודה האמנעית הזכורה הנזכרת מושכת מ"צ עליונים ומשפיע ל"ב תחמונים ואחר שיתקן נקודה זו יוליד י"ב שבטים כדי שיהיו נגדיים תחמונים לעליונים כדפי ולכן בגשמיות הטפה והשמוש היה לראובן, והרעותא והכוונה היה ציוסף ולא יתיישב הנקודה הזאת אלא ברחל דווקא ולזה היתה רפופה ציד ראובן, והקרוב אל הדבר קלה שבסבות יספיקוהו. והנה בכור היה יוסף לפטר רחם אמו, ולא היה בכור ליעקב לנחלה, ועם כל זה כיון שהיתה הכוונה ברחל, חזר הדבר אל מקומו (אור יקר). **ו.** לולה, וילמוד מענינו (אור יקר). **ז.** משחמיט (דפ"ו). **ח.** ריאה (אור יקר). **ט.** בגחלי אש ולהצבות (אור יקר). שהיה נשמט ויולא מהקדרה שהיה מצשל צו אלל האש ויאל השומן בגחלי רחמים וע"י זה עלה העשן למעלה ור"ל שהזכיר בקטור העשן היה ענין הקטור עשן של הקרבת הקטרת אשר על ידו מתקשרים עליונים ותחמונים כאחד (ד"ח). פירוש מפורש שמיים על האש ועולה העשן ציושר עד למעלה למעלה. הרש"ב (נ"ח). **י.** עשן המתמר ועולה (אור יקר). **יא.** "קטורא דתנא" נמשך צאור יקר, וצמקומו איתא "מנא דקטורא".

א. אלו הגשמיים מרכבה לרוחניים, ואלו הרוחניים ע"י עוליים ונקשרים נקבות זוכרים (אור יקר). **ב.** דהיינו סוד יוסף נקודה אמנעית צין י"ג עליונים ל"ג תחמונים, דהיינו שכס א' על אחיך. ואלו הוליד יעקב צן היה ראובן מסתלק בצכורה זו, וצבלצולו יועי אציו נטלה אותה צכורה ממנו, ונשאר צן כשאר הבנים, ונתנה ליוסף ונסתלק בעלה ההיא נקודת היסוד צכור היונק מהעליונים ומשפיע לתחמונים (אור יקר). **ג.** כתב הרמד"ל דנ"ל דבעל ושנה שהרי אין אשה מתעצרת מטפה א' וזודאי אשחמיטתיה כל מ"ש האר"י ז"ל צענין מעוכות דבית ר' והוא חומה שהדבר נודע צכמה מקומות צסוד עשיית כלי יסוד הנוק' וכ"ש לדברי הרמד"ל לא היה מטפה א'. ועי"ל דמעשה נסים דוגמת מ"ש צדינה שנהפכה לנקיבה למ"ד דלחר מ' היה [דיעקב לא ידע, פי' אלמלא דיעקב לא היה יודע שהיא לאה]. לא יסתלק ראובן, דהוה צן תמורה ולא יחשב צין השבטים, אלא ודאי דחשב שהיתה רחל וצה היתה מחשבתו, ולפי זה לא היה שותה ככוס אחר ומחשב ככוס אחר. הרמ"ו צכ"י (ואני צעוני אומר דלא די דנעלם הדבר יאל מפי האר"י החי אלא לא זכר גם דברי החסו' ציצמנות דף ע"ו ע"ש וקרוב לי לומר שדברי החסו' נעלמו גם מהרמ"ו דלחא עלה ממעשה נסים ואין להאריך) (מא"י) (נ"ח). **ד.** יראה שלא חטא חטא זה צמויד שותה

פרשת וישלח יעקב

קעו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מכל אבקת רוכל". "מי זאת עלה", בא וראה, בזמן שהיו ישראל הולכים במדבר, השכינה הלכה לפניהם, והם הלכו אחריה, שכתוב "וה' הלך לפנים יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם" וגו'. ולכן כתוב "כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעוריק אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר" וגו'.

זאת עולה תא חזי בזמנא דהווי אזלי במדברא שכינתא אזלא קמייהו ואינהו הוו אזלי אבתרה דכתיב (שמות יג כא) ויהו"ה הולך לפנים יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם וגו' ובגין כך כתיב (ירמיה ב ב) כה אמר יהו"ה זכרתי לך חסד נעוריק אהבת כלולותיך לכתך אחרי במדבר וגו'

ושכינתא הוה אזלא וכלהו ענני יקר בהדה וכד הוה שכינתא נטלא הו נטלין כמה דכתיב (במדבר ט יז) ובהעלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו'. וכשהיא עולה, אותו ענן עולה עד למעלה, וכל בני העולם רואים ושואלים ואומרים, "מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן". אותו ענן של השכינה שנראה עשן. ולמה היא עשן, משום שהאש שהדליקו אברהם ויצחק בנו היתה אחוזה בה ולא זזה ממנה, וכאשר נאחזה אותה האש בתוכה, היתה עולה ענן (נ"א עשן). ועם כל זה, "מקטרת מר ולבונה". מה זה "מקטרת", מתקשרת בשני צדדים אחרים, ענן של אברהם לימין, ענן של יצחק לשמאל. "מכל אבקת רוכל", זה יעקב.

ושכינתא הוה אזלא וכלהו ענני יקר בהדה וכד הוה שכינתא נטלא הו נטלין כמה דכתיב (במדבר ט יז) ובהעלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל וגו' וכד איהי סלקא ההוא עננא סלקא עד לעילא וכל בני עלמא חמאן ושאלו ואמרי מי זאת עולה מן המדבר כתימרות עשן ההוא עננא דשכינתא אתחזיא עשן מאי טעמא איהי עשן בגין דנורא דאדליק אברהם³ ויצחק בריה הוה אחיד בה⁴ ולא אעדי מינה וכד אתאחדת ההוא [נורא] (נהורא) בגוה הוה סליק עננא⁵ נ"א תננא ועם כל דא מקטרת מר ולבונה מאי מקטרת מתקטרא בתריין סטריין אחרנין עננא דאברהם לימינא עננא דיצחק לשמאלא מכל אבקת רוכל דא יעקב⁶

דבר אחר, זה יוסף הצדיק, משום שארוננו של יוסף היה הולך אליו. למה "רוכל", משום שהיה רכיל את אחיו לאביו. דבר אחר, למה "רוכל", אלא מה חנוני זה שקשרי עצי בשמים ואבקות רפואות כולם בידו, כך גם יוסף, הוא קיום התורה, משום שהוא קיים אותה, משום שכל מצוות התורה קשורות לשמירת ברית קודש. ולכן שכינה קשורה באברהם יצחק ויעקב ויוסף, כאחד הם, ודמות אחת להם. זהו שכתוב "אלה תולדות יעקב יוסף". ולכן "מכל אבקת רוכל", משום שממקום שהנהר ששופע ויוצא, הכל משקים וכל הפנים מאירות.

דבר אחר דא יוסף הצדיק בגין דארונא דיוסף הוה אזיל לגביה אמאי רוכל בגין דהוה רכיל לאחוי לגביה דאבוי דבר אחר אמאי רוכל⁷ אלא מה חנוני דא קטירי דקוסטרי ואבקי דפולמי כלהו בדיה⁸ הכי נמי יוסף איהו קיומא דאורייתא בגין דאיהו קיים לה בגין דכל פקודי אורייתא מתקשרן בנטירו דברית קדישא ועל דא שכינתא מתקטרא באברהם יצחק ויעקב ויוסף כחדא אינון ודיוקנא חדא להו הדא הוה דכתיב (בראשית לז ב) אלה תולדות יעקב יוסף ובגין כך מכל אבקת רוכל בגין דמאתר⁹ דנהרא דנגיד ונפיק¹⁰ אשתקייא כלא¹¹ ונהירו כל אנפינ¹²

ובא וראה, כשהיו ישראל בארץ והיו מקריבים קרבנות, כולם היו מתקריבים לקדוש ברוך הוא כראוי, וכשקרבת נעשה והעשן עולה בדרך ישר, אז היו יודעים שעשן המזבח הדליק

ותא חזי כד הווי ישראל בארעא והווי מקריבין קרבנין כלהו הווי מתקריבין לגבי קב"ה כדקא יאות וכד קרבנא אתעביד ותננא סליק בארעא מישר כדין הווי ידעי דתננא דמדבחה אדליק

מאיר הזהר

ולפי זה מ"ש ההוא נורא אתאחדת צגויה, הם הגזרות שנקראים אש, ואינו כנורא דרישא דהתם קאי על המלכות (מ"מ). **טו.** שהוא המשלים הכל והם ג' חציות הא' שלום הימין והשמאל הצ' הספירות צעמן, הג' שלום ע"י הח"מ (מ"מ). **טז.** להראות חציות הספירות כולם שבו (אור יקר). **יז.** קשרים של עשנים ואצק מכל מיני רפואות שבעולם הכל צידו (ד"א). **יח.** פי' זה הטעם ג' למה נקרא יוסף אצקת רוכל, לפי שיקוד הוא כולל כל האצרות וממנו אשקין כולא (מ"מ). **יט.** צינה (אור יקר). **כ.** אפילו ג' אצות ויקוד מושכס מלמעלה למטה (אור יקר). **כא.** זכרים ונקבות עליונים ותחתונים (אור יקר).

יב. היינו סוד המסד אצרהס וסוד הגזורה יתקן, ונורא דאדליק היינו שנקשר אצרהס בגזורה לעקור את הדין ולכוללו עמו, וכלל מסד בגזורה וגזורה במסד, והיינו אש לשרוף העולם (וצסוד) הקשר הזה הקושר ימין בשמאל ושמאל צימין, וקשר במלכות דהיינו צמוצת אשך צנה אצרהס, שבו סוד אש הדין הקשור מקשר מסד בגזורה גזורה במסד, ומשם נעשת עשן. והיינו סוד וחר סיני עשן כולו, מפני אשך ירד עליו ה' צאש, וימשך הדין היפה צה, ויהיה היא מעלה עשן ההתעוררות מאהבה זו ממטה למעלה (אור יקר). המלכות שנק' נורא אצרהס חיקנה והאצרה (מ"מ). **יג.** פי' שהגזרות הם תמיד במלכות והגזרות נקראים יתקן (מ"מ). **יד.** ר"ל ענן דקרא שיש צו עשן כדכתיב בתמרות עשן,

תרגום

ספר הזהר

נר שראוי להדלק, וכל הפנים מאירות ונרות דולקים. ומיום שנחרב בית המקדש אין לך יום ויום שאין בו זעם ורוגז, כמו שנאמר "ואל זועם בכל יום", ופרשה השמחה מלמעלה ומלמטה, וישראל הולכים בגלות, והם ברשות של עבודות זרות אחרות, ואז מתקיים הפסוק שכתוב "ועבדת שם אלהים אחרים". וכל זה למה, משום שכתוב "תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל". מה זה "מרוב כל", כאן "מרוב כל", ושם "מחוסר כל". עד שיתעורר הקדוש ברוך הוא ויפדה אותם מבין העמים, כמו שנאמר "ושב ה' אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך ה' אלהיך שמה", וכתוב "אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך" וגו'.

בוצינא דאתחזיא⁶ לאדלקא וכל אנפינ³ נהירין¹ ובוצינינ² דלקין⁴ | ומיומא דאתחריב בי מקדשא לית לך יומא ויומא דלית ביה זעימו¹ ורוגזא כמה דאת דת אמר (תהלים ז יב) ואל זועם בכל יום ואתפרש חדוה מעילא ומתתא¹ וישראל אזלין בגלותא ואינון ברשו | ד[טעוון] אחרנין וכדין אתקיים קרא דכתיב (דברים כח סד) ועבדת שם אלהים אחרים¹ וכל דא למה בגין דכתיב (שם מז) תחת אשר לא עבדת את יהוה¹ אלהיך בשמחה² ובטוב לבב מרוב כל מאי מרוב כל הכא מרוב כל והתם (שם נז) בחסר כל עד דיתער קב"ה ויפרוק לון מביני עממיא כמה דאת אמר (שם ל ג) ושב יהוה¹ אלהיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך מכל העמים אשר הפיצך יהוה¹ אלהיך שמה וכתוב (שם ד) אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך וגו'

ואלה תולדות עשו הוא אדום. בא וראה, בחיי יצחק לא נמנו בני עשו כמו שנמנו בני יעקב, שהרי טרם שמת יצחק הם נמנו, אבל בעשו מה כתוב, "ויגוע יצחק וימת ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו". אחריו מה כתוב, "ואלה תולדות עשו הוא אדום". ולמה, משום שאין בחלקו ובירושתו ובגורלו, אלא יעקב ובניו. ולכן יעקב ובניו הם חלקו של הקדוש ברוך הוא ונכנסים בחשבון, אבל עשו שאינו בחלק של צד האמונה, עשה חשבונו אחר שמת יצחק, ונפרד חלקו למקום אחר.

ואלה תולדות עשו הוא אדום (בראשית לו א) תא חזי בחיי יצחק לא אתמנון בנוי דעשו כמה דאתמנון בנוי דיעקב דהא עד לא מית יצחק אתמנון אבל בעשו מה כתיב (שם לה כט) ויגוע יצחק וימת¹ ויאסף אל עמיו זקן ושבע ימים ויקברו אתו עשו ויעקב בניו בתריה מה כתיב ואלה תולדות עשו הוא אדום מאי טעמא בגין דהא בחולקיה ובאחסנתיה ועדביה לאו איהו אלא יעקב ובניו ובגין כך יעקב ובניו אינון חולקיה דקב"ה ועאלין בחושבנא אבל עשו דלאו איהו בחולקא דבסטר דמהימנותא עביד חושבניה לבתר דמית יצחק ואתפרש חולקיה לאתר אחרא

בא וראה, אחרי שמת יצחק ועשו נפרד לצד שלו, מה כתוב, "ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו", שהשאר ליעקב קרן ורווח, שעבוד מצרים והארץ, ומכר לו חלקו במערת המכפלה, והלך לו

תא חזי לבתר דמית יצחק ועשו אתפרש לסטריה מה כתיב (שם לו ו) ויקח עשו את נשיו וגו' מפני יעקב אחיו דשבק ליה ליעקב קרן וריוח שעבודא דמצרים וארעא וזבין ליה חולקיה מן

מאיר הזהר

שלא עמד יצחק בסוד הכלבול הזה אלא עד שנטל יעקב הצרכות בעקבה, שכן היה נרין. ולזה היה נוגע בצבד יצחק, שמורה שהיו אלו נקשרים בצבורות, ואינו לך. בני יעקב נמנו בחיי יצחק, להראות שיצחק צפוימה בקדש, ואלו קישוטי שכינה חלקי יצחק, שאלו האצנים שהם צהיכות מצד יצחק, הם שכת הגבורה שציעקב גרם להוליד אלו לתקוני שכינה. ועמד שעור קומה עליונה על מתכונתה ציעקב ויעקב וי"צ שצטים כולם, חלק הקדש. וסוד שעור קומה חלונית מתכוננת בעשו וצניו, ואלו יתכוננו לפני הגבורה ח"ו, יתאחו צדין הקשה, ויעוררו דיני הגבורה. לך אינם נמנים אלא אחר קשר יצחק בעולם העליון, ואלו שעור קומה חלונית קומת הלל לעצמן, וישראל שיעור קומה לעצמן. ונדע שישראל נכנסים לשעבוד ומשם זוכים לא"י, כאומרו צמה אדע כי אירשנה, קמה לי וכו', גר יהיה זרעך וכו', ואחר כך יאלו צרכו גדול, נשמות קדושות ושכינה ומרכבה שלימה, ויקבלו התורה ויחלו הארץ, ומשם למערת המכפלה, פתח כניסת עולם הבא. ומכל זה נשלל עשו ולא רצה לא צעוקו ולא צדושו, ולכן כי חלק ה' עמו (אור יקר). יא, פי' שאחר שאמר הכתוב מיתת יצחק, אז כתיב "ואלה תולדות עשו", וכפי האמת אותה עשה לא מת יצחק עד י"צ שנים אחר מיתת יוסף, אלא כוונת הכתוב שלא מנה תולדות אלא אחר השוכר המיתה (מ"מ).

א. היינו המלכות, וכאשר היא מאירה צלצלת אש אהבה עליונה (אור יקר). ב. שאר הספירות (אור יקר). ג. מצד המסד (אור יקר). ד. הספירות מצד הגבורה (אור יקר). ה. אש אהבה והדין המתוק (אור יקר). ונרות דולקים הוא רומן אל הארת השפע בעולם (ד"א). ו. מן הגבורה המעוררת החלונים ע"י המלכות, והיינו "אל" מלכות, וזעם מלמעלה מצד הגבורה, ומלמטה מצד החלונים, וכל זה גרם הצינה שנתעלה ברחמייה ופתחה מקור הדינים (אור יקר). ז. מתתא ממקורות המסד והגבורה, ומעילא שלא נפתחה החכמה צמזועיה אליה (אור יקר). ח. היינו אומרו ישראל העומדים בחו"ל עובדי ע"ז בטהרה הם (אור יקר). ט. אפשר כי ע"י עבודת ה' וקיום המצוות גורם יחוד קב"ה ששפע רב וחוץ וצטוב לצב רמז התחברות יסוד הנקרא טוב עם מ' הנקרא לצ וצמקום ד"ל נעשה לצ"ב ותהיה השפעה רבה ממה שהושפע מלמעלה ציסוד הנקרא כ"ל וזה מרוב כל ח"ש הכא מרוב כל כו' (מא"י) (נ"א). י. הענין שיצחק כח הגבורה אמנם נעקרה ונתקרה ונקשרה צימין ונתקדשה, ועשו שגרי וסיגי הזהב המתפשט לחוץ צמדרגות הטמאות שהם כל החלונים. ואלו נמנו נקשרו צמדרגותם, שזה דרך המנין לקשר הנמנה למעלה. ואם ח"ו נקשרו אלו בחיי יצחק, היה מורה שהגבורה מתבלצלת צדיניה, ואינו

פרשת וישלח יעקב

קצו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

מערתא דכפלתא ואזל ליה מן ארעא ומן מהימנותא ומחולקיה דאזל ליה מכלא תא חזי כמה הוה חולקיה דיעקב טבא בכלא בגין דלא אשתאר עשו בהדיה ואתפרש מניה ואזל ליה לחולקיה ולעדביה ואשתאר יעקב אחיד באחסנת אבוי ובאחסנת אבהותי ועל דא (שם) וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו מאי מפני יעקב אחיו דלא בעא חולקיה ואחסנתיה ועדבא דמהימנותא דיליה זכאה חולקיה דיעקב עליה כתיב (דברים לב ט) כי חלק יהוה עמו יעקב חבל נחלתו

מן הארץ ומן האמונה ומחלקו, שהלך לו מהכל. בא וראה כמה טוב היה חלקו של יעקב בכל, משום שלא נשאר עשו עמו ונפרד ממנו והלך לו לחלקו ולגורלו, ונשאר יעקב אחוז בירושת אביו ובירושת אבותיו. ועל זה "וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו". מה זה "מפני יעקב אחיו", שלא רצה חלקו וירושתו וגורל האמונה שלו. אשרי חלקו של יעקב, עליו כתוב "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו".

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל (בראשית לו לא) רבי ייסא פתח ואמר (עובדיה א ב) הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד תא חזי כד עבד קב"ה עלמא ופלג ארעא לשבעה תחומי פליגין לקביל שבעין רברבין ממנן וקב"ה פליג לון לשבעין עמין כל חד וחד כדקא חזי ליה כמה דאת אמר (דברים לב ח) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים ומכלהו רברבן ממנן דאתמסרו לשאר עמין לא אית בהו בזוי קמיה כממנא דעשו מאי טעמא בגין דסטרא דעשו סטרא מסאבא איהו וסטרא דמסאבא איהו קלנא קמי קב"ה (ו) מאינן דרגין זעירין דבתר ריחיא סריקתא³ דקוסטרי סומקי קא אתיא ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד [דכתיב] (וכתיב) (בראשית ג יד) על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך מאד כמה דאת אמר (שם) ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה

"ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך מלך לבני ישראל". רבי ייסא פתח ואמר, "הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד", בא וראה, כשעשה הקדוש ברוך הוא את העולם וחלק את הארץ לשבעה תחומי חלקים כנגד שבעים ממונים גדולים, והקדוש ברוך הוא חלק אותם לשבעים עמים, כל אחד ואחד כראוי לו, כמו שנאמר "בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים". ומכל הממונים הגדולים שנמסרו לשאר העמים אין בהם בזוי לפניו כממונה של עשו, ולמה, משום שהצד של עשו הוא צד הטומאה, וצד הטומאה הוא קלון לפני הקדוש ברוך הוא מאותן דרגות קטנות שאחר הריחים, שבא מהריקות של המידות האדומות, ועל זה "הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד", שכתוב "על גחונך תלך ועפר תאכל כל ימי חיך". "מאד", כמו שנאמר "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה".

תא חזי בדרגין תתאין אית דרגין על דרגין כולהו משניין דא מן דא וכלהו דרגין קפטירין⁴ אלין וקשירין אלין באלין ומלכו אתפרש דא מן דא ומלכו אתקשר במלכו דא עייל ודא סליק אחידן בקשרא חדא⁵ ההוא קשרא משחתא חדא ליה⁶ ותלת תלת⁷ קשרין לההיא משחתא⁸ בכל קשרא וקשרא חד עטרא⁹ ובכל עטרא ועטרא חד קפסורא¹⁰ ואתמנא בעטורא דלעילא¹¹ ואתמנא ונחית לתתא עד דאתקשרו ביה ככביא ומזלי כל חד וחד אתפרש ביה חד

בא וראה, בדרגות התחתונות יש דרגות על דרגות, כולם משונים זה מזה, וכל הדרגות דבוקים הן וקשורות אלה באלה, ומלכות נפרדת זה מזה, ומלכות קשורה במלכות, זה נכנס וזה עולה, אחוזים בקשר אחד. לאותו קשר יש לו מדה אחת ושלושה קשרים לאותה מדה, בכל קשר וקשר עטרה אחת, ובכל עטרה ועטרה שלטון אחת, והתמנה בעיטור שלמעלה, והתמנה וירד למטה, עד שהתקשרו בו כוכבים ומזלות, כל אחד ואחד נפרד בו כוכב אחד

מאיר הזהר

המדה, לפי שעל ידם היא המדידה, כי החסד מתפשט צלי גבול (מ"מ).
10. נמחק דפ"ו ומ"מ. י. פי' הם חב"ד חג"מ נה"י דמלכות שהם ג' ג' (מ"מ). י. שכל ספירה שבמלכות יש לה הארה מ"א (מ"מ).
11. הוא לשון שלטון, ור"ל בכל עטרה ועטרה שהם ספירות דז"א שהם עטרות למלכות יש להם הארה מהצניעה שהיא השלטון העיקרי (מ"מ). ורומז על צניעה ופי' משחתא חדא מדה א' ורומז על מ' (הרש"ב) (ג"א). שלטון אחד והוא מענין קפטיירי דעלמא שפי' שלטוני עולם (ד"א). כ. פי' מלכות מקבלת מלמעלה ומשפעת לתחתונים (מ"מ).

12. פי' מלשון צוקי סריק, ר"ל ריקות של שוטרים אדומים. ונראה לי דסריקתא קאי אריחיא, ור"ל שאין צהם קמא וריחים אלו הם צמקוס השוטרים האדומים (מ"מ). מאותן מדרגות השפלים שאחר הרחים ששם ממונים פחותים שוטרי הדין הנרמזו בצוקף האדמימות משם אחיזתם ומלת סריקתא הוא תרגומו של אנשים רקים גוברין סריקין ומלת קוסטרי פי' של שוטר והוא מענין קוסטינר כמ"ש לעיל בכמה מקומות (ד"א). י. מדרגות דבוקים יחד והוא מענין קיטוף ודיבוק (ד"א). י. היא המלכות (מ"מ).
13. פי' המלכות נקראת מדה, לפי שהיא דינים והגבורות נקראים קו

תרגום

ספר הזהר

ומזל אחד, וכל הכוכבים הם מזומנים באותן דרגות שלמעלה. ועל זה כל דרגה ודרגה מתעטרת במקומות ידועים כראוי. וכשנפרדות הדרגות נמצא קשר המפסיק, עד שמתקשרים בצד שנראה להם. והצדדים של דרגות הטומאה שהם בצד שמאל, כולם נפרדים לכמה דרכים ושבילים מצדי הגבורות האדומות, ולכן תלויות הגבורות למטה לאלף אלפים ורבו רבבות. ועל זה "הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד", כמו שאמרנו.

בא וראה, "ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום", בארץ בצד של הדרגה שלו שהיא דרגת עשו, שכתוב "עשו הוא אדום", וכולם באים מצד של רוח הטומאה. "לפני מלך מלך לבני ישראל", משום שאותן דרגות שעומדות בבית השערים למטה קודמות. ולכן אמר יעקב "יעבר נא אדני לפני עבדך", בשביל דרגותיו הראשונות הן להיכנס, ולכן לפני מלך מלך לבני ישראל, שעד עכשיו לא הגיע זמנה של מלכות השמים לשלוט ולהאחז בבני ישראל, ולכן אמר "יעבר נא אדני לפני עבדך". וכשנשלמו דרגות אלו בתחלה, אחר כך מתעוררת מלכות השמים לשלוט על התחתונים, וכששורה, שורה בקטן של כל השבטים, שהוא בנימין, כמו שנאמר "שם בנימין צעיר רודם" וגו', ובו שורה להתעורר המלכות. אחר כך באה המלכות במקומה ועומדת עמו שלא תזוז לעולמים.

רבי חייא פתח ואמר, "ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו כה אמר ה' עושך ויוצרך מבטן יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישורון בחרתי בו". בא וראה כמה הבטיח להם הקדוש ברוך הוא לישראל בכמה מקומות (כדי) לזכותם לעולם הבא,

ככבא וחד מזלא וכל ככביא זמינין אינון באינון דרגין דלעילא^א ועל דא כל דרגא ודרגא אתעטר באתרין ידיען כדקא חזי וכד מתפרשן דרגין^ב תשתכח קטורא דפוסתקא^ג עד דאתקשרו^ד בסטרא דאתחזי לון^ה [וסטרי דדרגין] (וסטרא דרגי) מסאבי דאינון בסטר שמאלא כלהו מתפרשן לכמה ארחין ושבילין^ו מסטרי גבורן סומקן ובגין כך תליין גבורן לתתא^ז לאלף אלפין ורבו רבבן ועל דא הנה קטן נתתיך בגוים בזוי אתה מאד (עובדיה א ב) כדקאמרן

תא חזי ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום^א (בראשית לו לא) בארץ בסטרא דדרגא דיליה דאיהו דרגא דעשו דכתיב עשו הוא אדום וכלהו קאתו מסטרא דרוח מסאבא לפני מלך מלך לבני ישראל בגין דאינון דרגין דקיימין בי תרעי לתתא קדמאי ובגין כך אמר יעקב (שם לג יד) יעבר נא אדני לפני עבדך בגין דדרגין דיליה קדמאין אינון לאעלא ובגין כך לפני מלך מלך לבני ישראל דעד כען לא מטא זמנא דמלכו שמיא לשלטה ולא תאחדא בבני ישראל ובגין כך אמר יעבר נא אדני לפני עבדך וכד שלימו אלין דרגין בקדמיתא לבתר אתער מלכו שמיא לשלטה על תתאי וכד שרא שרא בזעירא דכל שבטין דאיהו בנימין כמה דאת אמר (תהלים סח כח) שם בנימין צעיר רודם וגו' וביה שארי לאתערא מלכותא לבתר אתא מלכותא באתריה ואתקיים בהדיה דלא תעדי לעלמין

רבי חייא פתח ואמר (ישעיה מד א) ועתה שמע יעקב עבדי וישראל בחרתי בו כה אמר יהוה עושך ויוצרך מבטן יעזרך אל תירא עבדי יעקב וישורון בחרתי בו תא חזי כמה אבטח לון^ב קב"ה לישראל בכמה אתר (בגין) למזכי להו לעלמא דאתי

מאיר הזהר

שהם עד הנוכח עם המדרגות החלונים הצפויים, שהם לפעמים אמצעים צינה וצין הככבים, וזוה תלוי תקון העולם ומיחותו מן החלונים (אור יקר). ה. כפי התפשטותם וצחינת הנהגתם והשפעתם (אור יקר). ו. יש עוד השתלשלות למדרגות הטומאה (אור יקר). ז. ומפני שכל הנהגה זו שהיא הנהגת היער יתלבש בחוץ, והחלוני ישעבד אותה כולה יחד להנהגת הדין והגבורה (אור יקר). צענין ארחין ושבילין ע"י הערה לעיל קעה ע"ז. ט. כדי כל צורך הפעולות העליונות על ידי החלונים (אור יקר). י. מקום החלונים, סוף ענפי היער, צפורני האצבעות חוהמתם כנודע, והם לפני מלון מלך קודמין ממטה למעלה לכל בחינות זאן קדשים זאן ירושלים להט החרב המתהפכת לשמור דרך עץ החיים, ולכך הם דרך הכניסה לכל הבא ליכנס מורה תפלה מנחה נשמה ומלכות ישראל ואחיותו בעולם וכל המציאות כולו (אור יקר). יא. נקט לאתערא כי היה כמו פקיד לצד ולהכי שאלו צאחת ועלתה לו כמו שציאר הרב המאירי פ"ג דהוריות באורך לא כן דהע"ה שהיה מיהודה ו"ש אתא מלכותא צאתיה ומיהו צהא דשאלו צאחת כו' שטה אחרת לרצינו האר"י ז"ל כספר הגלגלים ע"ש (מא"י) (נ"א). יב. ירצה כל הצטוות שצמורה אינם גשמיים ח"ו אלא כולם הישרה אל עולם הבא (אור יקר). יג. כשצחרם מאצריהם ועד יציאתם ממזרים

א. ולזה יש אצורה ממדרגה למדרגה בעצמה צהיכלות להשפיע כככבים (אור יקר). ב. היינו התפשטות המדרגות הנוכחות קודם הגיעם אל הככבים והמזלות, שהככבים והמזלות הם ממש מעין העולם הגשמי, משועבדים אל הקדושה או אל הטומאה, אלו זכו אומות העולם היו ישראל משקיף השמים מפנימה, והיו שארבים קדושה קלה. אמנם עתה, שלא זכו שריהם, משועבדים אל החלונים, והיינו כד מתפרשן דרגין צין אלו לאלו, יכנסו החלונים, צענין שהשמים מיושבים על תחומי העולם למעלה מהגלגלים ומשפיעים דרך הגלגלים לאומה שבעולם הגשמי נגדו ממש, ועם היו שהגלגל יתגלגל אחרץ לעולם עומדת. והשר עומד נגדה בחלק עליון מהגלגלים כולם, וכאשר ישתלשלו המדרגות הקדושות הנוכחות. הנה יהיו כאשכול הפיסמוק למטה שתפרשו הא' לשמים והשמים לשמנה והח' למטה (אור יקר). ג. ירצה קשרם כעין אשכול הפיסמוק, לא כאשכול ענבים שהם הקדושים, אלא הפיסמוק למטה שטבעו ממש כעין המשל הזה שהמשלנו (אור יקר). קשר הגרעין של פרי העליון כי פוסתקא הוא פ"י של גרעינין שצפרי כענין שכתוב בגיטין צ"פ מי שחתו אי פוסתקא דנשדור ע"ש ורמו כאן אל השתלשלות נטיעות האצילות כנודע (ד"א). ע"י ד"א ור"ל קישור הפרי היוצא ממדרגות הקדושה (הרש"ב) (נ"א). ד. סוף המדרגות האלו,

פרשת וישלח יעקב

קצו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

שהרי לא רצה לחלקו לכל עם ולשון פרט לישראל לבדם. ולכן נתן להם תורת אמת, לזכות בה ולדעת דרכי הקדוש ברוך הוא כדי שיירשו ארץ הקדושה, שכל מי שזוכה בארץ הקדושה הזו, יש לו חלק לעולם הבא, כמו שנאמר "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ". והרי נתבאר. שלש דרגות כאן, בתחלה יעקב, אחר כך ישראל, ואחר כך ישורון.

בא וראה, יעקב הרי בארוהו. ישראל כמו כן, ואף על גב שדרגות אלו כאחת. ישורון, למה נקראו ישראל בשם זה, אלא ישראל וישורון הכל אחד, ישורון, כמו שנאמר "ישור על אנשים", משום שנטל שורה לצד זה ולצד זה, ומשום אותן שתי שורות נקרא ישורון, וזהו ישראל. ישראל על שנטל גדולה ותוקף מכל. ישראל (ישורון) על אותם חלקים שני צדדים שתי שורות, כמו שאמרנו, והכל אחד. וכל אותם שמות עולים לאחד. יעקב עבדי, לפעמים הוא עבד, כמו עבד שיש לו מצות אדונו ולעשות רצונו. וכן ישראל בחרתי בו, להשרות עליו, והכל הוא בסוד עליון. כתוב "בוראך יעקב ויוצרך ישראל", וכתוב "כה אמר ה' עושך", כל הדרגות הללו עולות לאחד, והרי נאמר, בור"א, יוצ"ר, עוש"ה, וכל הדרגות אלה על אלה וכולן אחד. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם מכל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, משום שבכולם כתוב "הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו", בשעה שהקדוש ברוך הוא עתיד לבער אותם מן העולם וישאר הוא לבדו, כמו שנאמר "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא".

רבי יהודה פתח ואמר, "אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם ה' וגואלך קדוש ישראל". בא וראה, כל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות של העולם, הקדוש ברוך הוא נתן אותם לממונים שליטים ידועים כמו שנאמר, וכולם הולכים אחרי אלהיהם, כמו שכתוב "כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו". וכולם שופכים דמים ועורכים קרבות, גוזלים שודדים ונואפים, ומעורבים

דהא לא אתרעי לחולקיה לכל עם ולישן בר לישראל בלחודויי ובגין כך יהב לון אורייתא¹ דקשוט למזכי בה ולמנדע ארחוי דקב"ה בגין דירתון ארעא קדישא דכל מאן דזכי בהאי ארעא קדישא אית ליה חולקא לעלמא דאתי כמה דאת אמר (שם ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ והא אתמר תלת דרגין הכא בקדמיתא יעקב ולבתר ישראל ולבתר ישורון

תא חזי יעקב הא אוקמוה² ישראל אוף הכי נמי³ ואף על גב דדרגין אינון חד⁴ ישורון אמאי אקרון ישראל בשמא דא אלא ישראל וישורון כלא חד ישורון כמה דאת אמר (איוב לג כז) ישור על אנשים בגין דנטיל שורה להאי סטרא ולהאי סטרא⁵ ובגין אינון תרין שורין אקרי ישורון ודא הוא ישראל⁶ על דנטיל רבו ותוקפא מכלא⁷ ישראל | נ"א ישורון על אינון חולקי תרין סטרין תרין שורין כדקא אמרן וכלא חד ואינון שמהן כלהו סלקי לחד יעקב עבדי זמנין דאיהו עבד כעבדא דאית ליה פקודא דמאריה ולמעבד רעותיה וכן ישראל בחרתי בו לאשראה עליה וכלא ברזא עלאה איהו כתיב (ישעיה מג א) בוראך יעקב ויוצרך ישראל וכתיב (ישעיה מד ב) כה אמר יהו"ה עושך כל אלין דרגין סלקין לחד והא אתמר בור"א יוצ"ר עוש"ה וכלהו דרגין אלין על אלין וכלהו חד זכאה חולקהון דישאל דקב"ה אתרעי בהו מכל עמין עעכו"ם בגין דבכלהו כתיב (ירמיה י טו) הבל המה מעשה תעתועים בעת פקודתם יאבדו בשעתא דקב"ה זמין לבערא לון מן עלמא וישתאר הוא בלחודוי כמה דאת אמר (ישעיה ב יא) ונשגב יהו"ה לבדו ביום ההוא

רבי יהודה פתח ואמר (שם מא יד) אל תיראי תולעת יעקב מתי ישראל אני עזרתך נאם יהו"ה וגואלך קדוש ישראל תא חזי כל עמין עעכו"ם דעלמא קב"ה יהב לון לממנן שלטנין ידיעין כמה דאתמר וכלהו אזלי בתר אלההון כמה דכתיב (מיכה ד ה) כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו [וכלהון] (ומניהו) אושדין דמין ומגיחין קרבא גזלין וקפחין ומנאפין ואתערבי

מאיר הזהר

צמחוכו, אל מימינא שהם מוחין דאצא צמחוכו. ח"ש ישורון כד"א ישור על אנשים, ר"ל שהם ג' פרצוים מהחמה ולמטה, ומש"כ צגין דנטיל שורה להאי סטרא ולהאי סטרא, פ"י ז"א נטיל פרצוף ח' מנד פנים ופרצוף ח' מנד אחור, ומלת שורה שכתב הזהר הוא לשון חומה כד"א עלי שור, ור"ל נטיל חומה מכאן שהוא פרצוף יעקב וחומה מכאן שהוא פרצוף רחל (מ"מ). ית. פ"י שכולו פרצוף ז"א רק שמהחמה ולמעלה נקרא ישראל ומהחמה ולמטה נקרא ישורון (מ"מ). יט. פ"י שישאל הוא שיר אל שהם מוחין דא"י ומוחין דאצא נקראים רבו ומוחין דאימא נקראים חוקפא לפי שממנה דינים מתערין (מ"מ).

מדרגה אחר מדרגה (אור יקר). יג. כל עוד היותם צמדצר להדריכס דכרכי עבודת ה' שיהיו על ידי החורה צמדצרת דדיקים שיזכו אל הארץ (אור יקר). יד. פ"י פרצוף יעקב, שהוא מהחמה ולמטה מנד פני ז"א (מ"מ). טו. פ"י פרצוף ז"א (מ"מ). טז. שכולם צמ"ת אמנס יעקב צמ"ת צמלכות, ישראל צמ"ת צג"ר בסוד הדעת (אור יקר). פ"י יעקב וישאל אע"פ שהם צ' פרצופים כולם אחדות אחד (מ"מ). ז. מהחמה ולמטה דז"א נקרא ישורון כד"א ישור על אנשים, ואין שורה פחותה מג', והם ז"א צמלצע ויעקב מנד פנים ורחל מנד אחור. ומהחמה ולמעלה נק' ישראל שיר אל, שיר משמאלא שהם נה"י דאימא

תרגום

ספר הזהר

בכמה מעשים רעים, ומתחזקים בכחם להרע. ולישראל אין תוקף וכח לנצח אותם פרט בפה שלהם, כתולעת הזו שאין לה תוקף וכח אלא בפיה, ובפיה היא שוברת הכל, ולכן נקראו ישראל תולעת.

עוד, "אל תיראי תולעת יעקב", מה תולעת אין בריה בעולם כמו תולעת המשי הזו שטווים בו, שממנה יוצאים כל לבושי כבוד, לבושי המלכים, אחר כך זורעת זרעים ומתה, ומאותו הזרע שנשאר ממנה מתקיימת כמו מקודם, והרי היא בקיום. כך ישראל הם כמו התולעת הזו, שאף על פי שמתים, יחזרו ויתקיימו בעולם כמו מקודם. והרי נאמר (שכתוב) "כי (הנה) כחומר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל". מה זה "כחומר", אלא זהו חומר של אותה זכוכית, שאף על גב שנשבר, נתקן, ויש לו תקנה כמו מקודם. "מתי ישראל" זה עץ החיים, שמשום שישראל דבוקים בעץ החיים, לכן יהיו להם חיים ויקומו מן העפר ויתקיימו בעולם ויהיו לעם אחד לעבוד את הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "לקרא כולם בשם ה' לעבדו שכם אחד".

רבי אלעזר ורבי יצחק היו הולכים בדרך, והגיע זמן קריאת שמע, וקם רבי אלעזר וקרא קריאת שמע והתפלל תפלתו. אחר כך אמר לו רבי יצחק, והרי שנינו, שטרם שיצא אדם לדרכו, צריך ליטול רשות מרבנו ולהתפלל תפלתו. אמר לו, משום שכשיצאתי לא היה זמן תפלה ולא הגיע זמן קריאת שמע. עכשיו שהשמש מאירה, התפללתי, אבל עד שלא יצאתי לדרך, ביקשתי בקשה ממנו ונמלכתי בו, אבל תפלה זו לא התפללתי. שהרי אני עוסק בתורה מחצות הלילה, וכאשר הגיע הבוקר, עד עכשיו לא היה הזמן להתפלל תפלה, משום שאותה שעה של קדרות השחר נמצאת אשה מדברת עם בעלה, והם בסוד כאחד, שהיא רוצה ללכת למשכנה עם ילדיה

בכמה עובדין לביש ואתתקפו בחילהון לאבאשא וישאל לית לון תוקפא וחילא לנצחאה לון בר בפומהון כתולעתא דא דלית לה תוקפא וחילא אלא בפומא⁶ ובפומא מתבר כלא ועל דא אקרונ ישראל תולעת

תן אל תיראי תולעת יעקב (ישעיה מא יד) מה תולעת לית (ליה) לבריה דעלמא כהאי תולעת דמשי⁷ דסיסטרא דמנה נפקי כל לבושי יקרי [טיסטרי] (סיסטרי) דמלכין לבתר זרע זרעין ומית ולבטר מההוא זרעא דאשתאר מניה אתקיים כמלקדמין והא איהו בקיומא כך ישראל אינון כהאי תולעת דאף על גב דמתין יתהדרון ויתקיימון בעלמא כמלקדמין והא אתמר (דכתיב) (ירמיה יח ו) כי כחמר ביד היוצר כן אתם בידי בית ישראל מאי כחמר אלא דא הוא חמר דההוא זכוכית דאף על גב דאתבר אתתקן ואית ליה תקנה כמלקדמין מתי ישראל דא אילנא דחיי דבגין דישראל אינון אתדבקו באילנא דחיי בגין כך יהא חייך להון ויקומו מעפרא ויתקיימו בעלמא ויהון לעם חד למפלח ליה לקב"ה כמה דאת אמר (צפניה ג ט) לקרא כלם בשם יהו"ה לעבדו שכם אחד

רבי אלעזר ורבי יצחק הוו אזלי בארחא ומטא זמנא דקריאת שמע וקם רבי אלעזר וקרא ק"ש וצלי צלותיה לבתר אמר ליה רבי יצחק והא תנינן דעד לא יפוק בר נש לארחא⁸ אבעי ליה לנטלא רשו ממאריה ולצלי צלותיה אמר ליה בגין דכד נפיקנא לא הוה זמן צלותא⁹ ולא מטא זמנא דק"ש¹⁰ השתא דשמשא נהיר צלינא¹¹ אבל עד לא נפקנא לארחא¹² בעינא בעותא מניה¹³ ואמלכנא ביה אבל צלותא¹⁴ דא לא צלינא דהא אנא אשתדלנא¹⁵ באורייתא¹⁶ מפלגות ליליא וכד אתא צפרא עד כען לא הוה עדנא לצלי צלותא בגין דההיא שעתא דקדרותא דצפרא¹⁷ אשתכח אתתא משתעיא בבעלה¹⁸ ואינון ברזא כחדא דבעיא איהי¹⁹ למיהך למשכנא²⁰ בעולמתהא²¹ דיתבי בהדה ובגין כך לא בעי ליה לבר נש²² למפסק

מאיר הזהר

- א. שהקדושה מתעוררת ומתגברת בסוד התורה והתפלה (אור יקר).
- ב. כחולעת הזה שעושה משי (ד"א).
- ג. שעושין ממנו מלבושים נכבדים (ד"א). כלי מלח למלכים (הרש"ב) (נ"א).
- ד. ר' יצחק צא מעירו וכן ר' אלעזר צא מעירו, ונתחברו צדק, ור"י לא יצא מעירו עד שהגיע זמן תפלה והתפלל צדימו, ולכן הקשה לר' אלעזר שהתפלל צדק, שסבר שגם הוא יצא מעירו אחר שהגיע זמן תפילה (מ"מ).
- ה. אחר הנך החמה (אור יקר).
- ו. ק"ש קודם הנך החמה, השמא דשמשא נהיר הוא זמן תפלה, וקודם קרא ק"ש והשתא ללי (אור יקר).
- ז. פירוש שקרא ק"ש כומיקין וגמרה עם הנך החמה ו"ש השמא דשמשא נהיר ללינא דוקא ומדוקדק כל הלשון ומ"ש דהא יראה צהדי שמשא אנטריך הדבר פשוט יראה מ' שמשא ת"ת יחוד קצה"ו (מא"י) (נ"א).
- ח. קודם שינאמי לדרך (ד"א).
- ט. תפלת הדרך (אור יקר).
- י. תפילת שמריית (אור יקר).
- יא. אסתכלנא (אור יקר).
- יב. עיון תורה (אור יקר).
- יג. שאינו צוקר להתייחד שעדיין השחרות צה מלך דין הלילה (אור יקר).
- יד. דבור בעלמא דהיינו דברי לוכך העולם, והיינו שכל א' מומין עממו להסמכה א' להתייחד (אור יקר).
- טו. המלכות (אור יקר).
- טז. צמיחה בתחומים (אור יקר).
- יז. שהוא סוד ההיכלות וסלוקס בסוד ז' הנערום (אור יקר).
- יח. כתב המד"ל דמכאן שטועין המקדימין. ועוד הכריח הדבר ממ"ש בסמוך צהדי שמשא אנטריך וכו'. ונלע"ד שאין זו ראייה דדוקא להקדים תפלה שמריית הוא דקאמר דאין מלכות נוגעת בצחצחה, תדע דהא קאמר צהדיא והשתא דנהיר שמשא הוא עדן ללותא, משמע דדוקא צללותא הוא (דקאמר) [דקא אסר] אצל לומר סליחות וזמירות וצקשות עפ"י הסוד ודאי דנאה ומשוצח דאין זה הפסק (רמ"ז).
- יט. כתב הרמ"ל מכאן שטועין המקדימין וכו"נ ממ"ש בסמוך צהדי שמשא אנטריך וכו' ואין ראייה דדוקא להקדים תפלה קאמר דאין מ' נוגעת בצחצחה וכו"נ ממ"ש והשתא דנהיר

פרשת וישלח יעקב

קעה ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

שיושבות עמה, ולכן לא צריך האדם להפסיק דבורם כשמחברים כאחד ולהכניס דבר אחר ביניהם. ועכשיו שהאיר השמש, הוא זמן התפלה להתפלל, כמו שבארוהו, שכתוב "ייראוך עם שמש". מהו "עם שמש", לשמור אור השמש עמנו להאיר לה, שהרי יראה עם השמש צריך, ולא להפרידם. וכשלא מאיר היום, הוא לא יראה עם השמש, וצריך לחבר אותם כאחד, וזהו "עם שמש".

הלכו. וכשהגיעו לבית שדה אחד ישבו. זקפו עיניהם וראו הר אחד שהיו עולים ברומו בריות משונות. פחד רבי יצחק. אמר לו רבי אלעזר, למה אתה פוחד. אמר לו, ראיתי שההר הזה הוא קשה, וראיתי את הבריות הללו שהן משונות, ופחדתי שלא יצרו לנו. אמר לו, מי שפוחד, מחטאים שבידיו יש לו לפחד. בא וראה, אין אלה מאותן בריות קשות שהיו נמצאות בהרים.

פתח ואמר, "ואלה בני צבעון ואיה וענה הוא ענה אשר מצא את הימים" וגו'. פסוק זה בארוהו, אבל בא וראה, אין אלה אותם שכתוב בהם "האימים לפנים ישבו בה וגו' ובני עשו יירשום" וגו'. אבל אלה שאמר הכתוב "אשר מצא את הימים במדבר", כתוב ימים [חסר י'], אלו היו בריות משונות. שכאשר גורש קין מעל פני האדמה, ככתוב "הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר", וכתוב "וישב בארץ נוד", ובארוהו. מבני בניו בצד של רוחות וסערות ומזיקים ואלה עמדו, שהרי כשרצה להתקדש יום השבת, נבראו מאותו צד רוחות קיימות מעופפות (מאירות) בלי גוף, ואלה אינם לא מיום שבת ולא מיום ששי, ונשארו אלו יומיים בהם בספק, ולכן לא התקיימו לא

מלייהו"י דמתחברן כחדא ולאעלא מלה אחרא ביניהו והשתא דנהיר שמשא הוא עדן צלותא לצלאה כמה דאוקמוה דכתיב (תהלים עב ה) ייראוך עם שמש מהו עם שמש לנטרא נהורא דשמשא בהדן לאנהרא לה דהא יראה בהדי(ה) שמשא אצטריך² ולא לאפרשא לון וכד לא נהיר יממא לאו הוא יראה בהדי שמשא וצריכא לחברא לון כחדא ודא הוא עם שמש

אזלו כד מטו חד בי חקל יתבו זקפו עיניהו וחמו ליה לטורא דהוו סלקי ברומיה בריין משניין דחיל רבי יצחק אמר ליה רבי אלעזר אמאי דחילת אמר ליה חמינא דהאי טורא איהו תקיף וחמינא אלין בריין דאינון משניין ודחילנא דלא יקטרגו לן א"ל מאן³ דדחילי³ מחטאוי דבידיה אית ליה למדחל תא חזי לאו אלין מאינון בריין תקיפין דהוו משתכחין בטוריא³

פתח ואמר ואלה בני צבעון ואיה וענה וגו' (בראשית לו כד) [הוא ענה אשר מצא את הימים וגו' (שם)] האי קרא אוקמוה אבל תא חזי לאו אלין אינון דכתיב בהו (דברים ב י) האימים³ לפנים ישבו בה וגו' ובני עשו יירשום וגו' אבל אלין דקאמר קרא אשר מצא את הימים במדבר ימם כתיב אלין הוו בריין משניין דכד הוה אתרך קין מעל אפי ארעא כדכתיב (בראשית ד יד) הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר וכתיב (שם טז) וישב בארץ נוד ואוקמוה מבני בנוי בסטרא דרוחין³ ועלעולין ומזיקין ואלין קיימו³ דהא כד בעא לאתקדשא יומא דשבתא אתברון מההוא סטרא רוחין קיימין טסירין (נ"א טהירין) בלא גופא³ ואלין לאו אינון מיומא דשבתא ולא מיומא שתיתאה ואשתארו אלין תרין יומין בהו בספקא ובגין כך לא אתקיימו לא

מאיר הוזהר

כג. גם כאלן תמה המד"ל דהא כתיב (שמות ד ג) וינס משה מפניו, ולא תירך. ומעיקרא קושיא ליתא. חדא דלוחו נחש היה צדך נס ומה נזהל משה ונס. ועוד דגם שם היה ערעור עליו, כמו שאמרו רז"ל והזכירו רש"י צפרשת שמות, שה' רצה להוכיח את משה רבינו ע"ה על שחשד את ישראל שלא יאמינו בו (רמ"ו). **כד.** הם משתלשלים ממדרגות שיעור קומת החזונים שאלו הם השעירים חלק עשו (אור יקר). **כה.** בעלי אימה (אור יקר). **כו.** שצריות אלו הם מבני קין עם הרוחות שהם המזיקים (אור יקר). ויקרא עו ע"צ (הערת הוזהר). **כז.** פי' לפי שעה וכמ"ש לקמן וקיימין בגופא זמנא חדא ציומא דקצ"ה צההיא שעתא אתער בג"ע וכו' פי' קצ"ה שהוא יעקב מודווג עם לאה שהיא ג"ע שהנשמות עולים ציבור דידה צבור מ"ן א"נ קצ"ה היא רחל שזרדת לצריאה שנק' ג"ע העליון, ויש לה נחם רוח צמורת הדקיקים (מ"מ). **כח.** רוחות בלא גוף (ד"ה). ערומות באזר (הרש"ב) (נ"ה).

שמשא הוא עדן צלותא משמע דוקא צלותא אסור אצל לומר סליחות וזמירות וצקות עד"ה אין זה הפסק (נ"ה). **יט.** אותו תיקון המורה שתקנו בחזות ונמשכו עד הצקר, שלא להפסיק בענייני העולם או צנינה וכיוצא, אלא לעסוק בתורה עד הגיע עת עונת ק"ש ותפלה, זמן יחודם, ומה שיצא לדך ר' אלעזר אינו צורך העולם, כי לשם יחוד היו הולכי דרכים (אור יקר). **כ.** מלך המלכות יראה תפלה מלכות עם שמש תפארת (אור יקר). **כא.** פי' זווג יעקב ורחל שנקראת יראה שהוא צמחית דחול אחר שהאיר היום (אור יקר). **כב.** תמה הרמד"ל דהכתיב וינס משה מפניו. ולק"מ דלוחו נחש היה צדך נס ומה נזהל משה ונס ועוד דגם שם היה ערעור עליו כמ"ש רז"ל הוכיחו ישראל שלא יאמינו בו (הרמ"ז כ"י). ורבינו האר"י ז"ל גלה סודו בספר הכוונות דרוש שביעי של פסח והדברים עמיקים ואולם קשה דמפורש צהדיא צ"ר פ"ג למה נס מפני שחטא צדבריו שאלו לא חטא לא היה נס ע"ש והקולות יחלון (מא"י) (נ"ה).

פרשת וישלח יעקב

קעה ע"ב

ספר הזהר

תרגום

מהאי ולא מהאי ואזלו ואתפשטו בההוא סטרא דקין ואגלימו בההוא סטרא^א ולא אתגלימו לאתקיימא ואקרון ימ"ם^ב חסר דלא |אתקיימן| (יתקיימו) לא ביומא דא ולא ביומא דא ואתחזון לבני נשא ואיהו אשכח לון^ג ואולפי ליה לאייתאה ממזרין לעלמא ואינון אזלי ביני טוריא וקיימין בגופא זמנא חדא ביומא ולבתר מתפשטי מניה

מזה ולא מזה. והלכו והתפשטו באותו צד של קין, והתלבשו באותו צד, ולא התלבשו להתקיים, ונקראו ימ"ם חסר, שלא התקיימו לא ביום זה ולא ביום זה, ונראים לבני אדם, והוא מצא אותם, ולמדו אותו להביא ממזרים לעולם, והם הולכים בין ההרים ועומדים בגוף פעם אחת ביום, ואחר כך מתפשטים ממנו.

תא חזי ענה דא איהו ממזרא הוה דאתא צבעון על אמיה ואוליד ממזרא ודא אתא מסטרא דרוח מסאבא דאתדבק ביה ובגין כך אשכח לון והוה אולפי ליה כל זנין דסטרא מסאבא^א בגין דא ותא חזי אלין אינון וכמה אחרנין מתפרשי אלין מאלין כלהו אתיין מההוא סטרא ואזלי במדברא ואתחזון תמן בגין דמדברא אתר חרוב ואיהו בי מותבא דלהון [ועם כל] (ועל) דא כל בר נש דאזיל באורחוי דקב"ה ודחיל ליה לקב"ה לא מסתפי מנייהו אזלו ואעלו בטורא אמר רבי יצחק כגוונא דא כל אינון טורין חרובין אתר בי מותבא דלהון א"ל הכי הוא וכל אינון דמשתדלי באורייתא עלייהו כתיב (תהלים קכא ז) יהו"ה ישמרך מכל רע ישמר את נפשך יהו"ה ישמר צאתך ובאך מעתה ועד עולם

בא וראה, הענה הזה היה ממזר, שבא צבעון על אמו והוליד ממזר, וזה בא מצד רוח הטומאה שנדבק בו, ולכן מצא אותם ולמדו אותו כל מיני צד הטומאה בשביל זה. ובא וראה, אלה הם, וכמה אחרים נפרדים אלה מאלה, כולם באים מאותו צד והולכים במדבר ונראים שם, משום שהמדבר הוא מקום חרב, והוא בית מושבם. ועם כל זה, כל אדם שהולך בדרכי הקדוש ברוך הוא, וירא מהקדוש ברוך הוא, לא פוחד מהם. הלכו ונכנסו בהר. אמר רבי יצחק, כדוגמא זו כל אותם הרים חרבים, מקום מושב שלהם הוא. אמר לו, כך זה, וכל אותם שעוסקים בתורה, כתוב עליהם ה' ישמרך מכל רע ישמר את נפשך ה' ישמר צאתך ובואך מעתה ועד עולם.

פתח רבי אלעזר ואמר (שם קיא א) הללויה אודה יהו"ה בכל לבב בסוד ישירים ועדה, פסוק זה פשוהו, אבל בא וראה, דוד המלך כל ימיו היה עוסק בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה. שכאשר מתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר. משום שכאשר הקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כולם

פתח רבי אלעזר ואמר, "הללויה אודה ה' בכל לבב בסוד ישירים ועדה, פסוק זה פשוהו, אבל בא וראה, דוד המלך כל ימיו היה עוסק בעבודת הקדוש ברוך הוא, והיה קם בחצות הלילה ומשבח ומודה בשירות ותשבחות כדי לתקן מקומו במלכות של מעלה. שכאשר מתעורר רוח צפון בחצות הלילה, היה יודע שהקדוש ברוך הוא באותה שעה מתעורר בגן עדן להשתעשע עם הצדיקים, והוא היה קם באותה שעה ומתגבר בשירים ותשבחות עד שעולה השחר. משום שכאשר הקדוש ברוך הוא נמצא בגן עדן, הרי בארנו שהוא וכל הצדיקים שבגן, כולם

מאיר הזהר

עול"ם, דהיינו צכא, וצחוק הכסא וע"ד, דהיינו הו' היכלות כמזואר צפוק לעולם ועד, מתעלה צכא דהיינו עולם וצשמירה זו עאלו צטורא (אור יקר).
א. כלומר לתקון השכינה דהיינו לשמה, וצחוק לילה לא היה עוסק צמורה, מפני שהיא השעה המוצהרת לעבודת ה', שהדעת פנוי, היה פונה עאלו לרוח הקדש, ולכן משבח ומודה בשירים וכו' (אור יקר). ז. מלכות ארציית דהיינו שכינה צחמונים (אור יקר). ח. שכינה צדיקי עולם צג"ע דהיינו צעליונים (אור יקר). ט. מלך הגבורה הנמתקת המעוררת אהבה (אור יקר). י. שעד צחוק המלכות מתגוללת צדיי הגבורה החזקה, וצחוק הלילה היא נחמת ממש, שחיה נעשת מתוקה גבורה נמתקת (אור יקר). יא. ח"מ (אור יקר). יב. מלכות (אור יקר). יג. הווג (אור יקר). יד. שהם מ"ן להמעוררות הווג צחוק לילה (אור יקר). טו. למת חלק המעוררות שם עמהם, והמעוררות הצחמונים חשוז יותר ויותר מכל המעוררות הצדיקים, מפני שמה שהצדיקים מעוררים שם אינו המעוררות המעוררת ממת יר הרע, שהם כמלאכים. אמנם המעוררות חחמן, הוא המעוררות המנווים ועושים, ויש צחוק יר הרע, והיא עבודה חשוזה, שהיא מעוררת מעולם שיש צו יר הרע ומכניע הצחמונים ומושך שפע לכל העולמות (אור יקר). טז. שהיא פועל יותר ויותר,

א. ולא שנטלו גוף שהיה להם קיום, אלא גוף לפי שעה ומתצטלן צחמות (אור יקר). ב. שאינם יודעים לצרר מאחה יוס הם כדפי' (אור יקר). ג. ענה מלך ממזרים אלו ג' פעמים הזרות: הא', שאינם יודעים יוס צריאחם. הב', מזל קין אינם יודעים אם אדם אם נחש הקדמוני. הג', זרות הרצבתם צקין צעלמן לכך ענה היה ממזר ממינס ולמדונו לעשות ממזרות להרכיב חיות וצחמות כנודע (אור יקר). ד. צטומאחם (אור יקר). ה. משפחות משפחות, מפני שנטפלו לקין מינים שונים רוחין עלעולין מווקין והולידו מין ראשון אח"כ הם מוזקקין אלו לאלו והולידו מן צ', וכמו שאינם מכירים ישובם וגופם, כך הם שוכנים צמדצרות מקום החרבן והקל"י כנודע. ושם יש להם כח להגלם ולהראות. אמנם אינם מקטרגין, ולא יש צחם כח להזיק לצדיקי עולם, ומה גם לעוסקי תורה. ולשמירה אמר פסוק זה ה' שומרך וכו' שיש צו ה' שמות וה' שמירות כנגד ה' ספרי תורה, שהם נגד ה' ספירות שהוכר שצכולם מתיחד עם הנקבה. שהוכר הו"ה והנקבה שמירה, ועוסקי תורה מייחדים אותה צה' צחי' אלו המזכרות. ונקודת ההיות המהינות אשר לפניהם, יהו"ה שפ"ק, יהו"ה יגמר את נפשך, יהו"ה יגמרך מכל רע, יהו"ה יגמרך אחרך וצואך מעתה. והטעם, שצבוש ההיות צנקודתם, וסוד צבושם צשמירות המזכרות, ומשם יתפשטו למטה צסוד וע"ד

פרשת וישלח יעקב

קעה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מקשיבים לקולו, ככתוב "חברים מקשיבים לקולך השמיעני", ולא עוד, אלא חוט של חסד משוך עליו ביום, כמו שנאמר, שכתוב "יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי". ולא עוד, אלא שאותם דברי תורה שהוא אומר, כולם עולים ומתעטרים לפני הקדוש ברוך הוא, ולכן דוד המלך היה עוסק בלילה בעבודת אדונו.

כדכתיב (שיר ח יג) חברים מקשיבים לקולך השמיעני ולא עוד אלא דחוטא דחסד משיך עליה ביממא כמה דאתמר דכתיב (תהלים מב ט) יומם יצוה יהוה חסדו ובלילה שירה עמי ולא עוד אלא דאינון מלין דאורייתא דאיהו אמר כלהו סלקין ומתעטרין קמי קב"ה ובגין כך דוד מלכא הוה משתדל בליליא בפולחנא דמאריה

בא וראה, "הללויה", בכל אותן שירות ותשבחות שדוד אמר, הרי שנינו שלמעלה מכולם הוא הללויה, ובארוהו, למה, משום שכולל השם והשבח כאחד. מה שם ומה שבח. שם זה "ה", השבח מהו, אלא זו כנסת ישראל שהיא (הלל בגימ' ה"ס, שהוא אדני") מתקנת שבח תמיד לקדוש ברוך הוא ולא שוקטת, כמו שנאמר "אלהים אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל", משום שסוד השבח היא מסודרת ומשובחת תמיד אליו, ולכן שם ושבח כאחד. "אודה ה' בכל לבב", כמו שבארוהו, ביצר הטוב וביצר הרע, משום שהם נמצאים תמיד אצל האדם, כמו שנאמר "בכל לבבך", ובארוהו. "בסוד ישרים" (ועדה), אלו הם ישראל שכל הדרגות מתעטרות בהם, כהנים ולוים, צדיקים וחסידים, "ישרים". "ועדה", כמו שנאמר "נצב בעדת אל", והם סוד שהקדוש ברוך הוא מתעטר בהם. ולכן צריך האדם לשבח את הקדוש ברוך הוא תמיד, משום שהוא רוצה בשירים ותשבחות, ומי שיודע לשבח לו להקדוש ברוך הוא כראוי, הקדוש ברוך הוא מקבל תפלתו ומצילו. זהו שכתוב "אשגבהו כי ידע שמי וגו', אורך ימים" וגו'.

תא חזי הללויה בכל אינון שירין ותושבחן דקאמר דוד הא תנינן דלעילא מכלהון הוא הללויה ואוקמוה מאי טעמא בגין דכליל שמא ושבחא כחדא מאי שמא ושבחא דא י"ה" י" שבחא מאן איהו אלא דא כנסת ישראל דאיהי (הלל בגימ' ה"ס שהוא אדני) מתקנא שבחא תדיר לקב"ה ולא אשתככת כמה דאת אמר"ט (שם פג ב) אלהי"ם אל דמי לך אל תחרש ואל תשקוט אל בגין דסדורא דשבחא איהי מסדרת ומשבחת תדיר לגביה ובגין כך שמא ושבחא כחדא אודה יהו"ה בכל לבב כמה דאוקמוה ביצר הטוב וביצר הרע בגין דאינון משתכחי תדיר לגביה דבר נש כמה דאת אמר (דברים ו ה) בכל לבבך ואוקמוה בסוד ישרים" (ועדה) אלין אינון ישראל דכל דרגין בהו מתעטרין כהני וליואי"ט צדיקי וחסדי ישרים ועדה"כ כמה דאת אמר (תהלים פב ב) נצב בעדת אל ואינון רזא דקב"ה אתעטר בהו ובגין כך בעי בר נש לשבחא ליה לקב"ה תדיר בגין דאיהו אתרעי בשירין ותושבחן ומאן דידע לשבחא ליה לקב"ה כדקא יאות קב"ה קביל צלותיה ושזיב ליה הדא הוא דכתיב (שם צא יד טז) אשגבהו כי ידע שמי וגו' אך ימים וגו'

פתח רבי יוסי ואמר, "אתה סתר לי מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה". אתה סתר לי", זה הקדוש ברוך הוא שהוא סתר ומגן לאדם שהולך בדרכי התורה, והוא מסתתר בצל כנפיו, שלא יכולים להרע לו. "מצר תצרני", מלמעלה ומלמטה. זהו למעלה יש לאדם יריבים, כמו כן למטה. ומיהו, זהו יצר הרע

פתח רבי יוסי ואמר (שם לב ז) אתה סתר לי מצר תצרני" רני פלט תסובבני סלה אתה סתר לי דא קב"ה"י דאיהו סתרא ומגן לבר נש דאזיל בארחי דאורייתא ואיהו אסתתר בצלא דגדפוי דלא יכלין לאבאשא ליה מצר תצרני מעילא ומתתא לעילא אית ליה לבר נש מארי דבכו לתתא אוף הכי נמי ומאן איהו דא יצר הרע

מאיר הזהר

דברי מו"ה ואכמ"ל. (מא"י) (נ"א). יע. אתה אלהים מ' אל תתנו דמי לך אלא לעולם תהיה משוררת ומשצנת וכן אתה הנקרא אל כאומר מה אקוב לא קבה אל (נ"א). כ. נגד ג' אבות (אור יקר). כלא. חסד וגבורה (אור יקר). כב. ר"ל כהני חסד ליואי דין צדיקי יסוד חסדי נו"ה שנקרא חסדי דוד א"י מנזר היסוד כנוכר כפ' פינחס דף ר"ג שריס מנזר המ"ת ועדה מנזר מ' כלאימא כפ' ואלא (נ"א). כג. כתב הרב כי ר"ת אתה סתר לי מנזר הוא סמאל"ל, וג"כ סאל"ל הוא ר"ת אתה סתר לי, והוא גימ' הוי"ה אדני"י לרמזו ככת שמות אלו תצילני מיצר הרע שמקטרג למעלה ולמטה ח"ש מעילא ומתתא (מ"מ). כד. מפרש אתה דאיהו קב"ה דהיינו המ' ו"ש בסמוך ואיהו אסתמר בצלא דגדפוי וכו' דמלת גרפוי צמי (ו"ח) (נ"א).

ואז לו חלק עמהם, ולא עוד אלא מזדמן לחלק נוסף שימנו לו כשיאיר היום והיינו יוס יצוה משום דצליה שירה וכו', ולא עוד אלא דבריו שעשה התעוררות צליה הם חיים וקיימים ועולת כספירות העליונות (אור יקר). זה ודאי קאי על רחל שצבריהא שהיא מקשצת לתורת הצדיקים שבעולם הזה ויש לה נחת רוח (מ"מ). יז. יו"ה (אור יקר). יח. שבחא היינו המלכות לצוה לאומיות וצחי' זו במלכות המשוררת הלל לת"ת והלל לשון צהלו נרו והיינו שעל ידי הלולא היא משוררת למעלה הצינה והחכמה להתיחד להאיר למטה בת"ת ומהת"ת אליה (אור יקר). פירוש הללויה הל"ל יה"ו הלל היא המ' ע"ש שמהללת ומשצנת לת"ת שהוא יה"ו. ז"מ. ויותר נכון לומר הלל גימטריא אדני"י שמשצנת לת"ת ו' ומשכין מוסין דא"ו ח"ש מאי שמא דא י"ה וכו' בקדר הללויה ויש ליישב

תרגום

שהוא צר למעלה וצר למטה, ואלמלא יצר הרע, לא נמצא בעל ריב לאדם בעולם, בשביל כך "מצר תצרני". "רני פלט תסובבני סלה". היה צריך לכתוב יסובבני סלה, מה זה תסובבני, אלו שירים שיש בהם דרגות להצלה, תסובבני בהם להצילני בדרך. ופסוק זה הוא כסדר והוא גם למפרע, מצד זה ומצד זה.

בא וראה, בשירות ותשבחות הללו שאמר דוד יש בה סודות ודברים עליונים בסודות החכמה, משום שכולם נאמרו ברוח הקודש, שהיה שורה רוח הקודש על דוד והיה אומר שירה. ולכן כולם נאמרו בסודות החכמה.

פתח רבי אלעזר ואמר, "דחה דחיתני לנפול וה' עזרני". "דחה דחיתני", היה צריך לכתוב דחה דחוני, מה זה "דחה דחיתני". אלא זה צד האחר שדוחה את האדם תמיד ורוצה לדחות אותו ולהסיטו מעם הקדוש ברוך הוא, וזהו יצר הרע שנמצא תמיד אצל האדם. וכנגדו חזר דוד ואמר "דחה דחיתני לנפול", משום שהוא היה משתדל אליו בכל אותן צרות להסיטו מעם הקדוש ברוך הוא. ועליו אמר דוד "דחה דחיתני לנפול", בגיהנם, "וה' עזרני", שלא נמסרתי לידיך. ועל זה יש לאדם להזהר ממנו כדי שלא ישלוט עליו, ואז הקדוש ברוך הוא שומר אותו בכל דרכיו, שכתוב "אז תלך לבטח דרך ורגלך לא תגוף", "בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל", וכתוב "וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום". אמר רבי יהודה, אשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא שומר אותם בעולם הזה ובעולם הבא, שכתוב "ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ".

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען". רבי חייא פתח ואמר, "רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'". בא וראה כמה מקטרגים יש לו לאדם מן היום שהקדוש ברוך הוא נתן בו נשמה (ד"א לאדם

ספר הזהר

דאיהו צר לעילא וצר לתתא ואלמלא יצר הרע לא אשתכח מארי דבבו לבר נש בעלמא בגין כך מצר תצרני רני פלט תסובבני סלה (תהלים לב ז) יסובבני סלה מבעי ליה⁶ מאי תסובבני אלין אינון שירין דאית בהו דרגין⁷ להצלה תסובבני בהו לשזבא לי בארחא והאי קרא איהו כסדרא ואיהו למפרע⁸ מהאי גיסא ומהאי גיסא⁷

תא חזי באלין שירין ותושבחן דקאמר דוד אית בהון רזין ומלין עלאין ברזי דחכמתא בגין דכלהו ברוח קודשא אתאמרו דהוה שרא רוח קודשא עליה דדוד והוה אמר שירתא ובגין כך כלהו ברזי דחכמתא אתאמרו

פתח ר' אלעזר ואמר (שם קיח יג) דחה דחיתני לנפול ויהו"ה עזרני דחה דחיתני דחה דחוני מבעי ליה מאי דחה דחיתני אלא דא סטרא אחרא דדחייא ליה לבר נש תדיר ובעי לדחייא ליה ולאסטאה ליה מעם קב"ה ודא הוא יצה"ר דאשתכח לגביה דבר נש תדיר ולקבליה אהדר דוד ואמר דחה דחיתני לנפול בגין דאיהו הוה אשתדל לגביה בכל אינון עקתין לאסטאה ליה מעם קב"ה ועליה אמר דוד דחה דחיתני לנפול בגיהנם ויהו"ה עזרני דלא אתמסרנא בידך ועל דא אית ליה לבר נש לאודהרא מניה בגין דלא ישלוט עליה וקב"ה כדין נטיר ליה בכל ארחוי דכתיב (משלי ג כג) אז תלך לבטח דרךך ורגלך לא תגוף (שם ד יב) בלכתך לא יצר צעדך ואם תרוץ לא תכשל וכתוב (שם יח) וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום אמר רבי יהודה זכאין אינון ישראל דקב"ה נטיר לון בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב (ישעיה ס כא) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ

ברוך ה' לעולם אמן ואמן
פרשת וישב יעקב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (בראשית לו א) רבי חייא פתח ואמר (תהלים לד כ) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יהו"ה תא חזי כמה מקטרגין אית ליה לבר נש מיומא

מאיר הזהר

והמשמעות א' ומסוגל שלא ישלוט בו מגפה האומר ג"פ יצר וג"פ למפרע וז"ש דאית צהו דרגין להללה וכו' (נ"א). ה. יראה תצחין כמה מקטרגין יהיו לאדם מן הענין הזה, ונקיש ונאמר, אם בתחלת מליאוחו שאין צו עדיין יצר הטוב כדמסיק עכ"ז יצר הרע מפתחהו להמית עצמו, כשיגדל ויעמוד על טוב דעמו כמה יקטרגו עליו דדרכים אחרים שיפיל עצמו במחמורות צן יקום (אור יקר). צבוא נפש האדם לעוה"ו מיד מתחברת לה צחינה שצקליפת נוגה ששם נילוני צירוריו שמוטלת עליו חובת חיקונו, וזה ע"י הכנעת החומר שהוא צא מן הקליפה, וזהו אחד מהטעמים העיקרים לגורם גלות מצרים שהיה למיקון כולל, ולכן החיל המיקון מומן האצות להיותם שורשי כל נשמות ישראל, וצפוט יעקב שהוא בחיר שצאצות הורכך להצטער יותר מכולם, ומה גם, שהוא היה מתקן עוון דגילוי עריות דלדה"ר, ומיקון נילוני קרי שלו, אשר על כן ירד מחילה לעומק

א. ופי' אי קאי על הרננות שאומר דוד הול"ל יסובבני והמירון מצואר (מ"מ).
ב. שממש השיר הוא סוד המדרגות העליונות כחות המלאכים המשוררים תדיר, שהם מסודרים והם טובים להללה למטה יסובבו הנשמה כאומרו חונה מלאך ה' סביב וכו' (אור יקר). פירוש רמות הפלטה שאני מרנן יסובבני מכל זד שלא אהיה נזקק. ומירן שירין דאית צהו דרגין וכו' פי' תסובבני חוזר לאתה שהיא השכינה ר"ל סגולהם להליל תסובבני אתה צהם לשיצא לי (נ"א). ג. שיש צו הצנה למפרע ענין ממש שהיא ציושר, והוא סגולהם לשמירה קריאתו ציפור ולמפרע (אור יקר). ד. פי' צין שתקראנה כקדר או למפרע מורה על הללה בכל ענין וטוב להזכירו בדרך וכן קבלת צפ' אחישה מלפטע לי וכן כיוצא בזה הוא צקוד ענג נג"ע ואם הוא למפרע טוב צהצנת הכחוד זה כי הוא מורה שהשמאל מקסים עם הימין (וזה הרקיע). פירוש נדרש מקופו לראשו ומראשו לקופו

פרשת וישב יעקב

קעט ע"א²

ספר הזהר

תרגום

נ"א (להתקיים) בעולם הזה, שכיון שאדם יוצא לאויר העולם, מיד מזדמן להשתתף עמו יצר הרע, כמו שנאמר, שכתוב "לפתח חטאת רובץ" וגו', ואז משתתף עמו יצר הרע. ובא וראה שכך הוא, שהרי הבהמות מיום שנולדים, שומרים את עצמם ובורחים מתוך האש ומכל המקומות הרעים, ואדם מיד בא לזרוק את עצמו לתוך האש, משום שיצר הרע שרוי בתוכו, ומיד מסיט אותו לדרך רעה.

דקב"ה יהב [ביה] נשמתא (לבר נש) לאתקיימא' בהאי עלמא דכיון דנפיק בר נש לאוירא דעלמא מיד אזדמן לאשתתפא בהדיה יצר הרע כמה דאתמר דכתיב (בראשית ד ז) לפתח חטאת רובץ וגו' וכדין אשתתף בהדיה יצר הרע ותא חזי דהכי הוא^א דהא בעירי מיומא דאתילידו כלהו נטרי גרמייהו וערקין מן גו נורא ומן כל אתרין בישין ובר נש מיד אתי לארמא גרמיה גו נורא בגין דיצר הרע שארי בגויה ומיד אסטי ליה לארחא בישא^א

ובארנו, שכתוב, טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד". טוב ילד, זהו יצר הטוב, שהוא ילד מימים מועטים עם האדם, שהרי משלשה עשר שנים ואילך (עמו), כמו שנתבאר. "ממלך זקן וכסיל". "ממלך", זה הוא יצר הרע שהוא נקרא מלך ושולט בעולם על בני אדם. "זקן וכסיל", שהוא זקן ודאי, כמו שבארוהו, שכאשר אדם נולד ויוצא לאויר העולם, הוא

ואוקימנא דכתיב (קהלת ד יג) טוב ילד מסכן וחכם ממלך זקן וכסיל^א אשר לא ידע להזהר^ב עוד טוב ילד דא הוא יצר טוב דהוא ילד מיומין זעירין עמיה דבר נש דהא מתליסר שנין [ואילך] (עמיה) כמה דאתמר^ב ממלך זקן וכסיל ממלך^ב דא הוא יצר הרע דאיהו אקרי מלך ושליט בעלמא על בני נשא זקן וכסיל^ב דאיהו זקן ודאי כמה דאוקמוה דכד אתיליד בר נש ונפיק לאוירא דעלמא איהו

מאיר הזהר

החומרי יש בהם דעת הטבע החומרי להשמר מן המקרים המקלקל הטבע וזה מפני שיצר הרע מקטרג קיומו והוייתו, שזה שאמר לעיל כמה מקטרגין אית ליה לבר נש מיומא דקצ"ה וכו' שאילו קיום הווייתו מקטרגין עליו להשגיחו מאדם (אור יקר). ט. קשיא ליה על אומרו שיצ"ר מיד מזדמן ומתחבר עם האדם, שאי אפשר לו לומר כן שהרי אינו בן טעא ואינו בר דעת, לזה אמר ות"ח דהכי הוא וכו' עד ומיד אסטי ליה, שהכוונה בכלל היא שכל מגמת היצ"ר להרע בכל מה שיכול (רמ"ו). י. ג' שמות ליצר הטוב: "ילד" פי' מיומין זעירין וכו', "מסכן" שעלת היצר הטוב עניה, טובתה לזמן ארוך, "וחכם" רואה את הנולד (אור יקר). יא. "מלך" שליט על בני נשא, "זקן" הפך ילד, "וכסיל" כל עצמות עזת סכלות (אור יקר). יב. בא לתרץ למה תלא זאת מלפניו יתברך להקדים את הרע לטוב שנמצא הרע מוחזק וקודם, לכן אמר ואוקימנא, כלומר דבר זה מוסכם וקיים בינינו. שגם שיש ליצ"ר קדימת הזמן מ"מ יצר הטוב יקדימהו בקדימת המעלה וגדול כוחו לנצח את מנגדו, וטעמו מפני שהטוב מושפע מלד הקדושה שיש לה כח להוסיף עוה תמיד עד אין קץ, מה שאין כן יצ"ר ששורשו מלד הטומאה שאין לה אור עצמי מזינור האמצעי, וכמו שאמר הכתוב (משלי יט ז) גם בלא דעת נפש לא טוב, מה שאין כן יצר הטוב ששורשו הראשון ברוח וכו' זכר המושל על הנפש היא נקבה ויזדק בן לשון ילד מפני שמוצאו מן היסוד הנקרא טוב והוא אבר המוליד והיינו יל"ד (רמ"ו). יג. לעיל ר"פ ושלח ועי' פרשת פקודי רסו ע"ב (לש"ו). יד. אפשר לרמוז ממלך עם הכולל גימטריא ס"מ זקן גימטריא נקבה רמ"ו לט' (מא"י) (נ"א). טו. זקן ודאי, מפני ששורשו הוא ממלכין קדמאין שהם הזקנים שקדמו לעולם (רמ"ו).

קליפת לכן הוא בלעם שאחורי הדעת והעלה כוללות י"ב צטטים בצנר גדול צניס, וכשזכה להכניסם לארץ חשב שיכול לישב בשלוה מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, דוקא שה"ס הצרית שבו תלוי עיקר המיקון, והורד למזכרים ששם פרעה האחוז בצחינת הער"ף. ואמנם כך היא המדה בפרטות לכל נשמה ונשמה, לנשמות גם היא המיקון הראוי לצחינתה השייכת אליה, כי על כן תשולח ממרום לקצן נידחיה ולצורס מתוך קליפת נוגה הכלולה מטוב ורע, וזה סוד (איוב ה, ז) אדם לעמל יולד, פי' אם לא היו ניוצות בקליפה שצריך האדם לצורס לא היה לו הכרח להיות נולד ולעבור כמה מדרגות דקטנות דעיבור דייקה וגדלות שמיד יזכה לגר"ן וגדלותו וכו' והנה להיות שפש האדם יורדת ממקומה עד העשיה המתמונה לטרוח במלכתה הרי היא כרועה הנכנס ציור בין החיות להזיל עדרו, ולכן כמה מקטרגין אית וכו', פי' מקטרגין כנגדו לעומת צחינתו (רמ"ו). ו. יש נשמות רבות הצאות בסוד עיבור לסייע את אחרות, ועליהן כתוב (תהלים פח, ו) במתים חפשי, להורות שאין עליהן עיבוד ועול יצ"ר והגן קרובות לשכר [ורחוקות לעונש], ועל כן פרט ואמר שיש מקטרגין דוקא לנשמה הצאה להתקיים בעולם ולשבת בו שהיא בעלת הגוף הנולד, והיה טעמו דכיון דנפיק בר נש, היינו הילד היוצא בגוף ונפש ששליטת היצר הוא על החומר, ולכן בצלמא לאוירא דעלמא מיד וכו', פי' בצלמא מצטן אמו צאמתו רגע קודם שיאחזוהו בני העולם הוא רוצה להקדים ולזכות בו ולהתחבר אליו (רמ"ו). פירוש כי הרשע צחינו קרוי מת והקצ"ה שולח הנשמה בגוף כדי שייטב את דרכיו ויקרא חי (ז"ח) (נ"א). ז. ירמוז לפתח רחם האם כי שם הוא כל חשק אחיזתו מיום בואו על חוה, ולכן אעפ"י שנחש היא נוק' דס"מ נקרא בלשון זכר וזהו חטאת רובץ (רמ"ו). ח. יצר הרע צקטן מעת מולדתו, שהרי הבהמות שאין בהם יצר הרע אלא הטבע

תרגום

מזדמן עם האדם, ועל כן הוא "מלך זקן וכסיל". "אשר לא ידע להזהר עוד". לא כתוב להזהיר אלא "להזהר", משום שהוא כסיל, ועליו אמר שלמה עליו השלום, "והכסיל בחושך הולך", שהרי מפסולת החושך הוא בא, ואין לו אור לעולמים.

רבי שמעון אמר, בא וראה, כתוב "טוב ילד מסכן וחכם", מי זה "ילד מסכן", הרי בארוה, ונתבאר שהוא יצר טוב, אבל "טוב ילד", זהו שכתוב "נער הייתי גם זקנתי", וזה הוא נער שהוא "ילד מסכן", שאין לו מעצמו כלום. ולמה נקרא "נער", משום שיש לו חדוש הלבנה שתמיד מתחדשת, ותמיד הוא ילד מסכן, כמו שאמרנו. "וחכם", משום ששורה בו חכמה. "ממלך זקן", זהו יצר הרע, כמו שנאמר, שהרי מיום שהיה לא יצא מטומאתו לעולמים. "והוא כסיל", שכל דרכיו הם לדרך רעה, והולך ומסטה את בני האדם ולא יודע להזהר, והוא בא עם אדם בעלילות כדי להסיטם מדרך טובה לדרך רעה.

בא וראה, על זה מקדים עם אדם ביום שנולד, כדי שיאמין לו, שהרי כשבא יצר הטוב, לא יכול האדם להאמין לו, ודומה עליו כמעמסה. כדוגמא זו שנינו, מי הוא רשע ערום, זהו מי שמקדים לטעון דבריו לפני הדיין טרם יבא חבירו בעלי הדין, כמו שנאמר "צדיק הראשון בריבו" וגו'. כדוגמא זו (הוא נ"א הזה) רשע ערום, כמו שנאמר "והנחש היה ערום", והוא מקדים ושורה עם האדם, בטרם יבא חבירו לשרות עליו, ומשום שהוא מקדים, והנה טוען טענתו עמו, כשבא חברו שהוא יצר הטוב, מרע את

ספר הזהר

אזדמן עמיה דבר נש ועל דא איהו מלך זקן וכסיל אשר לא ידע להזהר עוד (קהלת ד יג) להזהיר לא כתיב אלא להזהר בגין דאיהו כסיל^א ועליה אמר שלמה ע"ה (קהלת ב יד) והכסיל בחושך הולך דהא^ב מסוסינתא דחושך קא אתיא ולית ליה נהורא לעלמין

רבי שמעון אמר תא חזי כתיב (קהלת ד יג) טוב ילד מסכן וחכם^א מאן ילד מסכן הא אוקמוה ואתמר דאיהו יצר טוב אבל טוב ילד הדא הוא דכתיב (תהלים לז כה) נער הייתי גם זקנתי ודא הוא נער דאיהו ילד^ב מסכן דלית ליה מגרמיה כלום ואמאי אקרי נערה בגין דאית ליה חדתו דסיהרא^א | דמתחדשא תדיר | ותדיר איהו ילד מסכן כמה דאמרן וחכם בגין דחכמה שריא ביה^א ממלך זקן דא הוא יצר הרע כמה דאתמר דהא מן יומא דהוה לא נפק מסאבותיה לעלמין ואיהו כסיל דכל ארחוי אינון לארע בישא ואזיל וסטי לבני נשא ולא ידע לאזדהרא^א ואיהו אתי עם בני נשא בתסקופין^ב בגין לאסטאה לון מארע טבא לארע בישא

תא חזי על דא אקדים^א עם בר נש ביומא דאתיליד בגין דיהימין ליה דהא כד אתי יצר טוב לא יכיל בר נש למהימנא ליה ודמי עליה כמטולא כגוונא דא תנינן מאן הוא רשע ערום דא הוא מאן דאקדים לאטענא מלוי לקמי דיינא עד לא ייתי חבריה מארי דדינא כמה דאת אמר (משלי יח יז) צדיק הראשון בריבו וגו' כגוונא דא הוא | נ"א האי | רשע ערום כמה דאת אמר (בראשית ג א) והנחש היה ערום והוא אקדים ושרי עמיה דבר נש עד לא ייתי חבריה לאשראה עליה ובגין דאיהו אקדים והא אטעין טענתיה

מאיר הזהר

א. אשר לא ידע להזהר עלמנו זהו היצר הרע, שכבר רואה שמפתה א' ואין מועיל לו, מפתה אחר ואין מועיל לו, והורג א' להדבק עם נפשו ואין מועיל לו, שזאת הכוונה שלו כשהורג לדיקים, אולי ידבק בנפשו ועולה עמו, ואח"כ כשרואה שהרג כמה לדיקים ואינו מועיל לו, היה ראוי להזהר עוד, ואינו נוהר, א"כ זקן וכסיל (זהו הרקיע). ב. מתחזות השך והוא מלשון סתת צפ' הבונה שפי' חליצה (ד"א) (ע"י ד"ה) פ' הבונה לא יש כ"א מסתת ואינו חוצב כדאמרי' בעלמ' החצב שמסר לסתת. ועוד הגי' שלפנינו מסוקיתא דחשך. וצ"ח נריס מסוספתא ופי' שמריס (מא"י) (נ"א). ג. כוונת רבי שמעון ללמדנו שורש ומקור של יצר הטוב, זה נודע כי כל י"ג שנה אין צאדס רק צחי' נפש, ועל כן שולט צו היצירה שהוא מלד הגבורות מצחי' הנוק' שממנה הנפש, וכו' (רמ"ז). ד. אמרו רז"ל ששר העולם אמרו. והענין שיש שמי צחינות של מט"ט, האחת הוא צבריאה שהוא זעיר דבריאה והוא צנה של רחל דלצילות וממנו משחלשל מט"ט דיצירה, וכנגד שמי צחינות אלו אמר, נ'ער הייתי ג'ם ז'יקנתי, וגם פסוק ט"ז ילד מסכן וחכם, כי ר"ת של כל אחד מאלו הד' מלות הוא כמנין אדני"ג, כי הוא צנה של השכינה, ואולם נראה שפסוק נער הייתי מדבר כולו במט"ט דבריאה כי צעקן היותו זעיר נקרא נער וצחינות היותו צבריאה דחמן אמא נקרא זקן, ח"ש נער הייתי גם זקנתי, פי' הכל צומן אחד נער חוקן, אכן תואר ילד ידק למט"ט דיצירה (רמ"ז). ה. יצא אס

כן שהוא דל ותלוש שאין לו כלום למה נקרא נער שמורה חוקן וצריאות, מינח גם זקנתי שנראה שידק צו כי כן חוקן הוא תש כח (רמ"ז). ו. ר"ל שהוא כאמו, שכל יום היא נקראת נערה שמתחדשת בשפע חדש [ממש] וצחינות תמיד מידי יום ציומו ממה שמקבלת מצעלה. ויש צוה שמי צחינות, האחת התחדשותה מידי חדש צחדשו, והשנייה התדיר בכל יום. וכן צנה תדיר איהו ילד, כי תמיד נולד מחדש, אבל אחר כך הוא מסכן כמה דאמרן, שחוזר ומתמעט כאמו (רמ"ז). ז. זה ינחמנו מעוצב קושי גדול להקשות, דאס כמזכר עד עתה אס כן מי זה יריס ראש להשתלם אחר שכת הקדושה נחלש ונגרע, לזה אמר שעווס ועוז שלו הוא מן החכמה שהיא הגוברת על כל הכחות, ומזה נמשך שאפילו צחינות צחינות התשות כח רצ חילו צחיורי הרשימו שנשאר צו לעמוד ולהתגבר על משנאיו, מפני ששורשו בקדושה והוא נכנע לעליון ומושפע ממנו ולא יגרע עיניו מהשגיח צו, ולכן גדול כמו תמיד ממלך זקן וכו' (רמ"ז). ח. הכלל העולה כי זהו חידושו של הרשב"י להשמייענו שורשו של היצר הטוב וטעם עזמי להקראו ילד, כי מה שאמר רבי חייא לעיל דהוא ילד מיומין זעירין לא יכון כל כך, שהרי שני אחים אשר האחד קטן מן האחר הלא כאשר יגדל לא יתכן לקראו תמיד ילד מפני שגודל זמן מה אחר הראשון. ויתר על כן השמייענו שאפילו צחינות יצר הטוב מסכן לצד צרשימו מ"מ טוב הוא מן המלך חוקן (רמ"ז). ט. בעלילות ותחצולות ופי' כמטולא כמשא כצד (הרשב"י) (נ"א).

פרשת וישב יעקב

קעט ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

עמיה כד אתי חבריה דאיהו יצר הטוב אבאיש ליה לבר נש בהדיה ולא יכיל לזקפא רישיה כאילו אטעין על כתפיה כל מטולין דעלמא בגין ההוא רשע ערום דאקדים עמיה

האדם עמו ולא יכול לזקוף ראשו, כאילו הטעין על כתפו כל המשאות של העולם, בגלל אותו רשע ערום שהקדים עמו.

וְעַל דא אמר שלמה (קהלת ט טז) וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים בגין דהא אקדים אחרא ועל דא כל דיינא דקביל מבר נש מלה עד לא ייתי חבריה כאילו מקבל עליה טעווא אחרא למהימנותא¹ אלא (משלי שם) ובא רעהו וחקרו ודא הוא ארח דבר נש זכאה דהא בר נש זכאה דא הוא דלא הימין לההוא רשע ערום דיצר הרע עד דייתי חבריה דאיהו יצר טוב ובגין דא בני נשא אינון כשלין לעלמא דאתי אבל ההוא זכאה דאיהו דחיל למאריה כמה בישין סביל בהאי עלמא בגין דלא יהימן ולא ישתתף בההוא יצר הרע וקב"ה שזיב ליה מכלהו הדא הוא דכתיב (תהלים לד כ) רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו יהו"ה רבות רעות לצדיק לא כתיב אלא² צדיק בגין דקב"ה אתרעי ביה ובגין כך קב"ה אתרעי בההוא בר נש ושזיב ליה מכלא בהאי עלמא ובעלמא דאתי זכאה חולקיה

ועל זה אמר שלמה, "וחכמת המסכן בזויה ודבריו אינם נשמעים", משום שהנה הקדים אחר. ועל כן, כל דין שמקבל מאדם דבר בטרם יבא חבירו, כאילו קבל עליו תועבה אחרת לאמונה, אלא "ובא רעהו וחקרו", וזה הוא דרך של אדם צדיק. שהרי האדם הצדיק הזה שלא האמין לאותו רשע ערום של יצר הרע בטרם יבא חברו שהוא יצר הטוב, ומשום זה בני אדם נכשלים לעולם הבא. אבל אותו צדיק שפּוּחַד מרבונו, כמה רעות סובל בעולם הזה כדי שלא יאמין ולא ישתתף עם אותו יצר הרע, והקדוש ברוך הוא מציל אותו מכולם. זהו שכתוב "רבות רעות צדיק ומכלם יצילנו ה'". לא כתוב רבות רעות לצדיק, אלא צדיק, משום שהקדוש ברוך הוא מרוצה בו, ולכן הקדוש ברוך הוא מרוצה באותו האדם ומציל אותו מן הכל בעולם הזה ובעולם הבא. אשרי חלקו.

תא חזי כמה בישין עברו עליה דיעקב בגין דלא יתדבק בההוא יצר הרע ויתרחק מחולקיה ובגין כך סביל כמה עונשין כמה בישין ולא שקיט פתח ואמר (איוב ג כו) לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז תא חזי כמה בישין סבלין צדיקא בהאי עלמא בישין על בישין כאבין על כאבין בגין למזכי לון לעלמא דאתי יעקב כמה סביל בישין על בישין תדיר כמה דאת אמר לא שלותי בביתא דלבן ולא יכילנא לאשתזבא מניה ולא שקטתי מעשו מההוא צערא דצער לי ההוא ממנא דיליה ולבתר דחילו דעשו ולא נחתי מן דינה ומן שכם ויבא רגז דא רוגזא וערבוביא דיוסף דאיהו קשיא מכלהו מגו רחימותא דיעקב לגבי דיוסף דאיהו (ואיהו) רזא דברית³ עאל במצרים בגין דלבתר כתיב (שמות ו ה) ואזכור את בריתי לאשתכחא שכינתא | נ"א שמש | תמן בהדיה

בא וראה כמה רעות עברו עליו על יעקב כדי שלא יתדבק באותו היצר הרע ויתרחק מחלקו, ולכן סבל כמה עונשים וכמה רעות ולא שקט. פתח ואמר, "לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז". בא וראה כמה רעות טובלים הצדיקים בעולם הזה, רעות על רעות כאבים על כאבים, כדי לזכות אותם לעולם הבא. יעקב כמה רעות סבל, רעות על רעות תמיד, כמו שנאמר "לא שלותי" בבית לבן, ולא יכולתי להנצל ממנו. "ולא שקטתי" מעשו, מאותו הצער שציער אותי הממונה ההוא שלו, ואחר כך הפחד של עשו. "ולא נחתי" מן דינה ומן שכם. "ויבא רוגז" זה הרוגז והערבוביה של יוסף שהוא קשה מן הכל. ומתוך אהבתו של יעקב אל יוסף שהוא סוד הברית, נכנס למצרים, כי אחר כך כתוב "ואזכור את בריתי", שתמצא השכינה (נ"א שמש) שם עמו.

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען".

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען (בראשית לז א)

מאיר הזהר

דמנד ענמו יש לו רעות וזער ללחוס ולכבוש היליה⁴ והקצ"ה מזילו ממנו (א"מ) (נ"א). יג. יוסף הוא צסוד היסוד, והנה היסוד יש צו ה"ם הנימן מהצנייה ואמנס שם א"ל הוא צחסד כמ"ש חסד אל כל היום והנה ה"ם הם ה"פ אל שהם גימ' קנ"ה וע"ה עולה קנ"ו כמנין יוסף, ולכן יוסף ציסוד והנה יוסף גימ' ג"פ צ"ן והיינו שיש צמלכות התעוררות מ"ן לקבל נר"ן מהזכר וכנגדן הם ג"פ שם צ"ן וכבר ידעת כי שם צ"ן הוא התעוררות מ"ן גס ע"א כי הם ג"מ וג"ג שכולל היסוד שהם ו' הוי"ו"ת גימ' יוסף (זהר הקדוש).

י. כל ענין זה הוא להורות שיש כח רב לקדושה להתגבר על ס"א, שהרי כמו שקדמו הדינין בעולם הכולל כך הוא בעולם הקטן הוא האדם, וכל שכן אחר מטואו של אלה"ר שמד (ד 1) לפתח מטואת רובן, שאז צחי' הקטנות והתגברות הגבורות עד י"ג וצסוד י"ג אותיות מילוי אלהי"ם, ובג"י י"ר, שסתם יר הוא הרע כמ"ש הכובש את ירו (רמ"ו). יא. פי' שמקבל עבודה זרה לאמונתו, והטעם שדלוי לא ידן זדק, וידוע שכל משפט מעוקל הוא מנד החינוכים (רמ"ו). יב. ה"פ דאי אמר לדיק משמע שמעיקים לדיק וא"כ מה זה דמסיים ומכולם ילינו שלא יצואו לז"א רבות רעות לדיק

תרגום

ספר הזהר

רבי יוסי פתח, "הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק". "הצדיק אבד", בזמן שהקדוש ברוך הוא משגיח בעולם ואין העולם כראוי, ומזדמן הדין לשרות על העולם, אז הקדוש ברוך הוא נוטל את הצדיק שנמצא ביניהם כדי שישרה הדין על כל האחרים, ולא ימצא מי שיגן עליהם. שהרי כל זמן שהצדיק שורה בעולם, הדין לא יכול לשלוט על העולם. מנין לנו, ממש, שכתוב "ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו" וגו'. ולכן הקדוש ברוך הוא נוטל את הצדיק מביניהם ומעלה אותו מן העולם, ואז נפרע וגובה את שלו. סוף הפסוק "כי מפני הרעה נאסף הצדיק", בטרם תבא הרעה לשלוט על העולם נאסף הצדיק. (ד"א "כי מפני הרעה נאסף", טרם תשלוט הרעה בעולם). דבר אחר, "כי מפני הרעה", זה יצר הרע.

רבי יוסי פתח (ישעיה נז א) הצדיק אבד ואין איש שם על לב ואנשי חסד נאספים באין מבין כי מפני הרעה נאסף הצדיק אבד בזמנא דקב"ה אשגח בעלמא² ולא הוי עלמא כדקא יאות ואזדמן דינא לשרייתא על עלמא כדין קודשא בריך הוא³ נטיל זכאה דאשתכח בינייהו⁴ בגין דישרי דינא על כלהו אחרנין ולא ישתכח מאן דיגין עלייהו דהא כל זמנא דזכאה שארי בעלמא דינא לא יכיל לשלטאה על עלמא מנלן ממש⁵ דכתיב (תהלים קו כג) ויאמר להשמידם לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו וגו' ובגין כך קודשא בריך הוא נטיל לזכאה מבינייהו וסליק ליה מעלמא וכדין אתפרע וגבי דיליה סופיה דקרא כי מפני הרעה נאסף הצדיק עד דלא ייתי רעה לשלטאה על עלמא נאסף הצדיק כי מפני הרעה נאסף עד לא ישלוט הרעה בעלמא [דבר אחר] כי מפני הרעה דא יצר הרע

בא וראה, יעקב היה שלימות האבות, והוא עומד להתקיים בגלות, אבל מתוך שהוא צדיק, התעכב הדין שלא ישלוט בעולם, שהרי כל ימי יעקב לא שרה הדין על העולם והרעב התבטל. וכמו כן בימי יוסף, שהוא דמות אביו, (כיון שהוא מת מיד) לא שרתה הגלות (הדין על העולם), משום שהוא הגן עליהם כל ימיו. כיון שהוא מת, מיד שרתה עליהם הגלות, כמו שנאמר "וימת יוסף" וגו', וסמוך לו "הבה נתחכמה לו". וכתוב "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים" וגו'. כדוגמא זו בכל מקום ששרוי צדיק (על בעולם, בשבילו הקדוש ברוך הוא יגן על העולם, וכל זמן שהוא קיים, הדין לא שורה על העולם, והנה נתבאר.

תא חזי יעקב שלימו דאבהן הוה ואיהו קאים לקיימא בגלותא אבל מגו דאיהו צדיק אתעכב דינא דלא שלטא בעלמא דהא כל יומי דיעקב לא שרא דינא על עלמא וכפנא אתבטלת [ואוף הכי] ביומוי דיוסף דאיהו דיוקנא דאבוי (כיון דאיהו מית מיד שרא דינא על עלמא) [לא שרא גלותא] בגין דאיהו אגין עלייהו כל יומי כיון דאיהו מת מיד שרא עלייהו גלותא כמה דאת אמר (שמות א ו) וימת יוסף וגו' וסמין ליה (שם י) הבה נתחכמה לו וכתבי (שם יד) וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו' כגוונא דא בכל אתר | דשריא זכאה (על) בעלמא | (דשרא זכאה על עלמא) בגיניה קודשא בריך הוא יגין על עלמא וכל זמנא דאיהו קיים דינא לא שריא על עלמא והא אתמר

מאיר הזהר

העולם ולהתם פשע, וזה כאשר יסתלק הצדיק המגין, אצל מיירי צדיק שאין לו כח להוכיחם וזהו דאשתכח בינייהו, פי' מונבל צנייהם שאינו להם לראש אלא נחשב צנייהם כאלה מהם, דמרחמי ליה בני מתא מפני שאינו מוכיחם (רמ"ז). ד. ראה זו היא להודיע כח הצדיק, וזה נלמוד בדרך הדרכות, כי ודאי מי לנו גדול ממשה ומי יערוך אליו ואין ילמוד ממנו לשאר צדיקים שאינם כערכו, אלא הלימוד הוא כסדר הדרכות, וזה כי שם היה העוון היותר חמור שצמורה וכבר יצאת הגזירה, (תהלים קו, כג) ויאמר להשמידם, וזכל זאת גדל כמו דמשה לעמוד בפני מדת הדין. ועוד עדיף חיליה לשלף יהיה נסלק מהעולם מפני שלא היה ממדרגת הצדיק דקיימין ציה דאשתכח בינייהו, שהרי הוא היה לראש ולא נבלע צנייהם, וגם שהוא היה בעל אומות הדור ושורש להם, שאם יסתלק מן העולם מה יהיה עליהם, והוא היה נחמד ומשולח מאת הש"ת והיה בחירו ברור וטוב לגמרי. וזה נצו לציאור הפסוק ויאמר להשמידם וגו', ידוע שיש שלש צנייות בעולמות וכנגדן בשמות קטנות ויקה וגדלות, הקטנות הוא ד' שמות אלוקים העולים שמ"ד, ולכן הכפירה בתורת משה צר מינן נקרא שמד, מפני שזה מתגבר כח הגבורות הקטנות דקטנות, ועם הכולל גי' אלהים אחרים שהוא כח השמ"ד הגובר בהם. והצנייה השניה היא הו"ה ואלוקים היא היניקה, וגם סודה שם מש"ה שהוא אלהים דיודין והו"ה של אלפין. והשלישית גדלות פק"ד קס"א או שם מ"ה כולו סגול. והנה כאשר עשו אלהים אחרים נמסור שמ"ד והיינו ויאמר להשמידם, אצל משה בחירו, פי' לא מצניית יניקה שגם זה יש עירוב

א. יש שתי מדות להנהגת העולם, אחת לאומות העולם שהוא דחילויות ומוכרח לחיות העולם, והשניה דפנימיות לישראל להשלמת ותיקון הנשמות. ואמנם הראשונה היא של הטבע גי' אלוקים ואינה מתיחסת להשגחה הפרטית, ונקראת הסתרת פנים, שכן הפנימיות מסתלקת. וכשהעולם מתנהג צו, אין העוונות פוגמים כל כך בנקל, וזה שאמרו רז"ל בפסוק (איכה א ח) מטא מטא ירושלים, אומות העולם אין מטא מטא, ולכן אריכות אפים נוהגת עד כי (ו ה) רבה רעת האדם, וכמו שהיה צומנו של מצול דאתמלי קטמא דלהון וכמוכר בריש פרשת נח, ואז אובדין מהעוה"ז¹ ומהעוה"צ² כי כלתה בהם הרעה. אצל לשל ישראל שנהגתם היא צפנימיות, לכן פגימתם בנקל ועונשם הוא הסתלקות הפנימיות כמד"א (דברים לא יז) והסתרת פני וגו' ומנאזהו וגו', ולכן אין השי"ת ממתין להם עד שתתמלא סאתם, אלא מקדים ליסרם שבה כלים החיצוניים, על דרך שאמרו רז"ל שגהנוט צאים הקטגוריים שנעשו מהעוונות ומיסקרים הנשמה וכלים ואובדים, גיהנם כלה וכו', וזהו תבין דיוק רבי יוסי, צומנא דקב"ה אשגח בעלמא, שהוא צפנימיות המיוחס להשגחתו הפרטית ולא הוי עלמא כדקא יאות, דהיינו שאינו צמיקו שטעו ירבה על הרע שהסלקים ימתקו את הגבורות, אלא שגבורות מתחזקות וממילא הקליפות עולות (אחורי) [מחורי מערתם] (רמ"ז). ב. צמדת חסדו והשגחתו (רמ"ז). ג. כי ערדו יחד מייחד ייחודים וצכוונת תפילויות ממשיך שפע תמיד ומחליש כח החיצוניים שלא יוכלו לשלוט בעולם וזהו העוונות הולכים ומתרבים ומסתכן הנשמה, ולכן נוח לה שתשלוט מדת הדין ליסר

פרשת וישב יעקב

קפ ע"א²

ספר הזהר

תרגום

בא וראה, "וישב יעקב בארץ מגורי אביו", מה זה "מגורי אביו", כמו שנאמר "מגור מסביב", שכל ימיו היה פוחד והיה בפחד. "וישב יעקב בארץ מגורי אביו". רבי אלעזר אמר, שהתקשר וישב באותו מקום שנאחז בחושך. "ארץ מגורי אביו" דוקא, בארץ כנען נקשר המקום למקומו. "מגורי אביו", זה הדין הקשה. "בארץ מגורי אביו", כמו שנאמר אותו הדין הרפה, שהיא הארץ שנאחזה מן הדין הקשה, ובו התיישב יעקב ונאחז בו (ואותה ארץ היא האספקלריה שאינה מאירה).

"אלה תולדות יעקב יוסף" וגו'. אחר שהתיישב יוסף עם יעקב והזדווג השמש עם הלבנה, אז התחיל לעשות תולדות. ומי הוא שעושה תולדות, חזר ואמר יוסף. שהרי אותו נהר ששופע ויוצא הוא עושה תולדות, משום שאין מימיו פוסקים לעולמים, והוא עושה תולדות בארץ הזו וממנו יוצאים תולדות לעולם. שהרי השמש, אף על גב שהתקרב ללבנה, לא עושה פירות, רק אותה הדרגה שנקראת צדיק, ויוסף הוא הדרגה של יעקב לעשות פירות ולהוציא תולדות לעולם, ולכן כתוב "אלה תולדות יעקב יוסף". "אלה תולדות יעקב יוסף", כל מי שהיה מסתכל בדמות יוסף, היה אומר שזו היא דמות יעקב.

בא וראה שבכל בני יעקב לא כתוב אלה תולדות יעקב ראובן, פרט ליוסף, שדמותו דומה לדמות אביו. "בן שבע עשרה שנה". אמר רבי אבא, רמז לו הקדוש ברוך הוא, שהנה כשנאבד ממנו יוסף היה בן שבע עשרה שנים, וכל אותם ימים שנשארו שלא ראה את יוסף, היה בוכה על אותם שבע עשרה השנים, וכמו שהיה בוכה עליו, הקדוש ברוך הוא נתן לו שבע עשרה שנים אחרות שהתקיים בארץ מצרים בשמחה ובכבוד ובשלמות הכל. שבנו יוסף היה מלך, וכל בניו היו לפניו. ואותן שבע עשרה שנים היו חיים אצלו, ולכן בן שבע עשרה שנה הוא היה כשנאבד ממנו.

רבי חייא פתח ואמר, "לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל מרשע ושדי מעול כי פעל

תא חזי וישב יעקב בארץ מגורי אביו (בראשית לז א) מאי מגורי אביו כמה דאת אמר (ירמיה ו כה) מגור מסביב דכל יומיו הוה דחיל והוה בדחילו וישב יעקב בארץ מגורי אביו רכי אלעזר אמר דאתקשר ויתיב בהווא אתר דאתאחיד בחשך ארץ^י מגורי אביו דייקא בארץ כנען אתקשר אתרא באתריה מגורי אביו דא דינא קשיא בארץ מגורי אביו כמה דאתמר ההוא דינא רפיא דאיהי ארץ דאתאחיד מן דינא קשיא וביה אתישב יעקב ואתאחיד ביה (וההיא ארץ איהי אספקלריא דלא נהרא)

אלה תולדות יעקב יוסף וגו' (בראשית לז ב) בתר דאתישב יוסף ביעקב ואזדווג שמשא בסיהרא כדין שרא למעבד תולדות ומאן איהו דעביד תולדות אהדר ואמר יוסף דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק איהו עביד תולדות בגין דלא פסקין מימיו לעלמין ואיהו עביד תולדות בהאי ארץ ומניה נפקין תולדות לעלמא דהא שמשא אף על גב דאתקרב בסיהרא לא עביד איבין בר ההוא דרגא דאקרי צדיק ויוסף איהו דרגא דיעקב למעבד איבין ולאפקא תולדין לעלמא ובגין כך כתיב אלה תולדות יעקב יוסף אלה תולדות יעקב יוסף כל מאן דהוה מסתכל בדיוקנא דיוסף הוה אמר דדא הוא דיוקנא דיעקב

תא חזי דבכלהו בני יעקב לא כתיב אלה תולדות יעקב ראובן בר יוסף דדיוקניה דמי לדיוקנא דאבוי בן שבע עשרה שנה אמר רבי אבא רמז ליה קודשא בריך הוא דהא כד אתאביד מניה יוסף בן שבע עשרה שנים הוה וכל אינון יומין דאשתארו דלא חמא ליה ליוסף הוה בכי^י אינון שבע עשרה שנים וכמה דהוה בכי עליה קודשא בריך הוא יהב ליה שבע עשרה שנים אחרנין דאתקיים בארעא דמצרים בחדו וביקרא ובשלימו דכלא בריה יוסף הוה מלכא וכל בנוי קמיה הוה אינון שבע עשרה שנים הוה חיינ לגביה ובגין כך בן שבע עשרה שנים הוה איהו כד אתאביד מניה

רבי חייא פתח ואמר (איוב לד י) לכן אנשי לבב שמעו לי חלילה לאל מרשע ושדי מעול כי פעל

מאיר הזהר

אחר מותו ולא יתפלל עליהם כדרך שהלדיקים המתים מתפללים על החיים (רמ"ז). ה. פי' מדת המ' המקושרת צדיני ופחד אציו פירוש שנתיחד הת"ת עם המ' דהיינו יעקב צאריך המקושרת במגורי אציו גבו צאריך כנען שהיא ארץ ישראל כנגד הארץ העליונה ו"ש אתקשר אתרא באתריה (נ"א). ו. צאריך כנען נמתק בהגהות הגר"א. ז. דגוף וצריח חשבינן חד ו"ש אלה תולדות יעקב יוסף שיעקב הוא יוסף. ז"ח (נ"א). ט. על (נוסף דפ"י).

גבורה אלה צמינה המצוררת והמזכרת. עמד צפרן לפניו, דכמיז ציה (שמות לז, יא) ויחל משה את פני ה' אלהיו, פי' פנימיות של היניקה שהוא ה' אלוקי"ם, המשין והוריד עד שחל ושרה שם צאוחו פרץ שפרעה הקליפה לנכס לפניו, צאופן שמוה נדע עולם כח הדיק אפילו צומן זעם גדול כאוחו של זמן העגל שממנו נלמוד בהדרגה כאמור. ובגין כך קצ"ה נמיל וכו', פי' שנוקחו מציניהם שעושה שבנותו ישכחו אוחו, וגם סליק ליה מעלמא, שהלדיק יסלק עצמו מהזכיר אוחס

תרגום

ספר הזהר

אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו". בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה אותו על הדין, ועל הדין התקיים, וכל המעשים של העולם הם עומדים בדין חוץ משל הקדוש ברוך הוא, כדי לקיים את העולם שלא יאבד. פרש עליו רחמים, ואותם הרחמים מעכבים את הדין שלא יכלה את העולם, ועל הרחמים מתנהג העולם ומתקיים בשבילם.

ואם תאמר שהקדוש ברוך הוא עושה דין באדם בלי דין, הרי נאמר, שכאשר הדין שורה על האדם כשהוא צדיק, משום אהבתו של הקדוש ברוך הוא אליו היא, כמו שנתבאר, שהרי הקדוש ברוך הוא מרחם עליו באהבה לקרב אותו אליו, משבר את הגוף כדי להשליט את הנשמה, ואז מתקרב האדם אליו באהבה כראוי, והנשמה שולטת והגוף נחלש. וצריך גוף חלש ונפש חזקה שמתגברת בחוזק, ואז הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמרו החברים, נותן הקדוש ברוך הוא לצדיק צער בעולם הזה כדי לזכות אותו לעולם הבא.

וכאשר הנשמה חלשה וגוף חזק, הוא שונאו של הקדוש ברוך הוא, שאינו מרוצה בו, ולא נותן לו צער בעולם הזה, אלא דרכיו מתוקנות והוא בשלמות יתרה, משום שאם עושה צדקה או חסד, הקדוש ברוך הוא משלם לו את שכרו בעולם הזה, ולא יהיה לו חלק בעולם ההוא. וזהו שתרגם אונקלוס "ומשלם לשונאיו" וגו', משלם לשונאיו טובות שהם וכו' (הוא). ולכן אותו צדיק שנשבר תמיד הוא אהוב של הקדוש ברוך הוא. והדברים הללו כשבדק, ולא מצא חטא בידו שנענש עליו.

אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד ליה על דינא^א ועל דינא^ב אתקיים^ג וכל עובדין דעלמא אינון קיימין בדינא בר דקב"ה בגיין^ד לקיימא עלמא ולא יתאביד פריש עליה רחמי ואינון רחמי מעכב לדינא^ה דלא ישתצי עלמא ועל רחמי אתנהיג עלמא ואתקיים בגיניה^ו

ואי תימא דקודשא בריך הוא עביד דינא כבר נש בלא דינא הא אתמר דכד דינא שריא עליה דבר נש כד איהו זכאה בגין רחימותא דקב"ה ביה איהו^א כמה דאתמר דהא קב"ה רחים עליה ברחימו לקרבא ליה לגביה מתבר גופא בגין לשלטאה נשמתא וכדין אתקריב בר נש לגביה ברחימו כדקא יאות ונשמתא שלטא וגופא אתחלש ובעיא גופא חלשא ונפשא תקיפא דאתתקף בתקיפו וכדין איהו רחימא דקב"ה כמה דאמרו חברייהא יתב קב"ה לצדיק צערא בעלמא דין בגין למזכי ליה לעלמא דאתי

וכד נשמתא חלשא וגופא תקיפא איהו שנאיה דקב"ה דלא אתרעי ביה לא יהיב ליה צערא בהאי עלמא אלא אורחוי מתתקנן והוא בשלימו יתיר בגין דאי עבד צדקה^ב או טיבו קב"ה משלם ליה אגריה בהאי עלמא ולא יהוי ליה חולק בההוא עלמא ודא הוא דתרגם אונקלוס (דברים ז י) ומשלם לשונאיו וגו' ומשלם לשנאוהי טבוון דאינון וגו' נ"א איהו| ובגין כך |ההוא| (איהו) זכאה דאתבר תדיר איהו רחימא דקב"ה והני מלי כד בדק ולא אשכח חובא^ט בידיה דאתענש עליה

מאיר הזהר

דצ"ן דעשיה וכל שכן הגוף שהוא בתחומי העשיה, ולכן הם מונעים את הנשמה שלא תוכל להצדק בפנימיות, ולכן כמו שהגזירות הקדושות מכניעות את הקליפות כך מכניעות את החומר. יותר על כן צמה דקיימא לן שאחת מקגולות הדין הוא להעלות התחתון לעליון, ואז בודאי שמשמנה מדת התחתון להיות יותר רוחנית כדי שיוכל לעלות, כמו כן כגולת היסודין שמכניעין החומר העכור משמנה עכירותו לגשם יותר דק, וכמוכר צמעה משה רבנו ע"ה שנעטרך לק"כ מעניותיו העזומות להעלות עד פנימיות צינה דצריאה שלמטה ממנה מתחילים הק"כ צירופי אלקיים, דהיינו מו"א דצריאה ולמטה. וממלא שתי בחינות בתועלת יסורי הצדיק, האחת צירוף וחיכוך החומר שלא ימנע הנשמה להיות מוכנת לקבל אור העליון בלי מסך העכירות הגשמי, וז"ש דהא קב"ה רחים וכו' לקרבא וכו', יראה כדי שיוכל להקרב ליוצרו (שהוא שיהיה) מוכן לכך משבר כחות הגוף כדי שתשלוט הנשמה ותתקבל לקיבול אור העליון המושפע עליה. "מתבר גופא", ששתי סגולות לדין, האחד הפרשת הסיגים. והשני, התעלות הרוחני הצרף להצדיקו צרשו, וכנגד זה אמר "וכדין אתקרב וכו'" (רמ"ו). **ט.** שמכין להצדיק גופו ולא חס על נפשו לכן השפע שממשיך מלמעלה הוא מן החיטויות ומתעבה להצלחת גופו ואין צו רוחניות לחלק נפשו. הרמ"ו כ"י. צוה יתחא דהקב"ה משלם שכר מצות הרשע צערה^ז והו"ל לרחם שיהיה לעושה^ח דמיון דהשפע אין צו רוחניות מוכרח לשלם צערה^ז ועמ"ש מו"ה [בחס"ל] [כחמ"ל] (מא"י) (ג"א). **ט.** הוא מ"ש ח"ל (צרכות &), צדק ולא מנא יסודין של אהבה הן (רמ"ו).

א. הוא ראשית הצריאה שהיתה בגזירות שצדק ניתנה מדה לעולמות (רמ"ו). **ב.** הוא מה שאמרו רז"ל שהעולם קיים על הדין, דהיינו שכללות עש העולם מתקיים בצומת מדה שנתנה לו, וכמו כן שכל הנמצאים מתקיימים בשלהם, ואפשר לומר שלכן שם אלוקים הוא בלשון רבים, להורות חילוקי ריבוי המדות שנתן הדין צין לכללות כל עולם ועולם צין לפרטות כל צריה וצריה (רמ"ו). **ג.** כי כן כל מעשה צדק שיהיה נעשה בל"צ אלוקים (ו"ח) (ג"א). **ד.** איתא בדברי הרב זלה"ה שבתחילת הוויית העולמות כשהיו שולטות הגזירות דהיינו בעולם המוח, היתה צחינת יראה, צין העלולים דהיינו יראה מהדבק התחתון לעליון וזוהי יראה רוממות, צין יראה לעליון להמייחד עם התחתון וזו היא כעין יראה העונש, ועל סוד זה תמצא בפקודין דפרשת צדק שמתקיים מצות יראה לשל אהבה, אבל אחר כך הופיעה (הארה) [האהבה] באור הסקדים ונעשו הפרצופים ולבושין דיקר לכסות האור ומתקנו העולמות ולא נאצדו, שאלמלא התיקון היו העולמות נאצדים לגמרי (רמ"ו). **ז.** זהו ציקוס הגזירות הנעשה בכת המורה ומעשים טובים, ושהאור הפנימי מנצק את הכלים ואת החיטויות (רמ"ו). **ח.** יראה שהמשך ההנהגת העולם הוא בשפע אור הרחמים אבל יש צורך בדין לתת קצבה לשפע, וזהו בגינייה, הוא הדין וצדק ממילין דרחמי (רמ"ו). **ו.** פי' אם תאמר שעוד הדין החזק נוהג, שהרי מניין צדיק ורע לו והצדיקים מעונים ציקורים (רמ"ו). **ז.** יראה אדרבה זהו פועל הספק שעל כן נקראו יסודין של אהבה. והענין שידוע שהחומר הוא מהחיטויות ומצחינת הכלים שכולם דין וצפרט כלים

פרשת וישב יעקב

קפ ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

כאן יש להסתכל בכמה צדדים, אחד, שהנה ראינו שאין השכינה שורה במקום עצוב, אלא במקום שיש בו שמחה. אם אין בו שמחה, אין שכינה שורה באותו מקום, כמו שנאמר "ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה' רוח אלקים". שהרי ודאי ששכינה לא שורה במקום עצוב. מנין לנו, מיעקב, שמשום שהיה עצוב על יוסף הסתלקה ממנו שכינה. כיון שבאה לו השמחה על בשורת יוסף, מיד "ותחי רוח יעקב אביהם".

כאן בצדיק הזה שנשבר, כיון שהוא חלש ונשבר במכאובים, איפה השמחה, שהרי הוא בעצב ואין עמו שמחה בכלל. ואחד, שהנה ראינו כמה אהובים היו צדיקים לפני הקדוש ברוך הוא ולא נשברו בחלאים ולא במכאובים, ולא נחלש גופם לעולמים, למה לא אלה כאלה, שאלה נשברו, ואלה עומדים בגופם כראוי.

ואם תאמר שהנה אלה שעמדו בקיום כראוי משום שהם צדיקים בני צדיקים הם, כמו שבארוהו, ואלו האחרים צדיקים ולא בני צדיקים, הנה ראינו צדיקים בני צדיקים, שהנה אביו של זה צדיק בן צדיק, והוא צדיק, למה נשבר גופו במכאובים וכל ימיו בצער. אלא כאן הוא סוד, שהנה כל מעשי הקדוש ברוך הוא באמת וצדק, "כי פעל אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו". מצאנו בספרי הראשונים סוד אחד, ואצלו סוד אחר, אחד שהוא שנים, שהרי יש לפעמים שהלבנה בחיסרון ושורה בדין ואין השמש נמצאת אצלה, ובכל זמן ובכל שעה יש לה להוציא נשמות לבני אדם כמו שלקטה בראשונה, ומוציאה אותם כעת בזמן שהיא עומדת בדין.

ומי שלוקח אותה באותו זמן, יהיה תמיד בחיסרון, והעוני הולך אליו, ונשבר תמיד בדין כל ימי האדם, בין חייב בין זכאי, רק שתפלה מבטלת את כל גזרי הדינים, ויכול לסלקם בתפלה. ואותו הזמן שאותה הדרגה עומדת בשלמות, ואותו נהר ששופע ויוצא משתמש בה, אז אותה הנשמה שיצאה ונדבקה בו באותו האדם, אותו האדם מושלם בכל, בעושר, בבנים ובשלמות הגוף. והכל משום

הכא אית לאסתכלא בכמה סטרין חד דהא חמינן דשכינתא לא שריא באתר עציבו אלא באתר דאית ביה חדוה אי חדוה לית ביה לא שריא שכינתא בההוא אתר כמה דאת אמר (מ"ב ג טו) ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים' דהא שכינתא ודאי לא שריא באתר עציבו מנלן מיעקב דבגין דהוה עציב עליה דיוסף אסתלקת שכינתא מניה כיון דאתא ליה חדוה דבשורה דיוסף מיד (בראשית מה כז) ותחי רוח יעקב אביהם

הכא בהאי זכאה דאתבר כיון דאיהו חלשא ואתבר במכאובין אן הוא חדוה דהא איהו בעציבו ולית עמיה חדוה כלל וחד דהא חמינן⁶ כמה רחמינן הוה צדיקאי קמי קודשא בריך הוא ולא אתברו במרעין ולא במכאובין ולא אתחלש גופא דלהון לעלמין אמאי לאו אלין כאלין דאלין אתברו ואלין קיימי בגופייהו כדקא יאות

וא"ת דהא אלין דקיימו בקיומא כדקא יאות בגין דאינון צדיקי בני צדיקי⁷ אינהו כמה דאוקמוה ואלין אחרנין צדיקי ולא בני צדיקי הא קא חמינן צדיקי בני צדיקי דהא אבוי דדין זכאה בר זכאה ואיהו זכאה אמאי אתבר גופיה במכאובין וכל יומיו בצערא אלא הכא רזא איהו דהא כל עובדוי דקב"ה בקשוט וזכו (איוב לד י) כי פועל אדם ישלם לו וכארח איש ימצאנו אשכחנא בספרי קדמאי רזא חדא ולגביה רזא אחרא חד דאיהו תרינ⁸ דהא אית זמנין⁹ דסיהרא איהי בפגימו ושריא בדינא ושמשא לא אשתכח גבה ובכל זמנא ובכל שעתא אית לה¹⁰ לאפקא נשמתין בבני נשא כמה דלקטא בקדמיתא¹¹ ואפיקת לון השתא בזמנא דאיהי קיימא בדינא

האי מאן דנקיט לה בההוא זמנא ליהוי תדיר בגרעותא ומסכנותא אזלא לגביה ואתבר תדיר בדינא כל יומיו דבר נש בין חייבא בין זכאה¹² בר דצלותא בטיל כל גזרי דינין ויכיל לסלקא בצלותא וההוא זמנא דקיימא ההוא דרגא בשלימו וההוא נהר דנגיד ונפיק אשתמש בה כדין ההוא נשמתא דנפקת ואתדבקת ביה בההוא בר נש ההוא בר נש אשתלים בכלא בעותרא בבנין בשלימו דגופא וכלא בגין

מאיר הזהר

ח"ש ושריא דדינא (נ"א). טו. שכל יום ארז"ל אלף נולדים ואלף מתים (נ"א). טז. יראה שהנשמות מתעכבות בפנימיות המ' יצ"ח כ' זוהר ח"ש בקדמיתא (נ"א). יז. כלומר וא"ת הרי הלל ור"ע וכיוצא שהיו עניים ואח"כ העשירו ואם ילאו צעם פגימו יופגמו לעולם ואם צעם שלימו יושלמו לעולם לז"א דראויס היו שיופגמו לעולם אזל ע"י תפלתם צטלו כל גזרי דינין ויכולין לסלקא. ז"ח (נ"א).

י. לשון הפסוק: יד יהו"ה. יא. ולמה לא ישוה ה' את המדות בכל הדיקים (רמ"י). יב. ולהיות שנוול גופם צדושה וגדל צדושה זה יועיל להם לחזק נשמתם ולווכך חומרם (רמ"י). יג. נראה דר"ל חד הוא מ"ש זמנין דסיהרא קיימא בפגימו, ותרין הוא הנמשך מהולדת הצנים באותו זמן (רמ"י). יד. היינו מדת המ' שנפגמה מלד מעשה הרע צנתחתיים שמתקלקלים הנזרות המשפיעות מהשמש אל הירח ומתמלאת מדין הגבורה

תרגום

אותו המזל ששופע ויוצא ומתחבר באותה הדרגה להשתלם בו ולהתברך ממנו, ועל כן הכל תלוי במזל. ועל כן שנינו, בנים, חיים ומזונות, תלויים לא בזכות אלא במזל. שהרי בזכות אינו אלא עד שמתמלאת ומאירה מן המזל. ולכן כל אותם שנשברו בעולם הזה, והם צדיקי אמת, כולם נשברים בעולם הזה ונדונים בדין. למה, משום שאותה הנפש גרמה להם, ועל כן חס עליהם הקדוש ברוך הוא לעולם הבא.

רבי אלעזר אמר, כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא הוא בדין, כדי לטהר אותה הנפש להביא אותה לעולם הבא, (ולכן כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא נ"א משום שכל מעשי הקדוש ברוך הוא) הם בדין ואמת, וכדי להעביר ממנו אותה זוהמא שקבלה בעולם הזה, ועל כן נשבר אותו הגוף ונטהרת הנפש, ולכן הקדוש ברוך הוא עושה לאותו הצדיק שיסבול יסורים ומכאובים בעולם הזה, ויתנקה מן הכל ויזכה לחיי עולם. ועל כן כתוב "ה' צדיק יבחן", ודאי, והנה נתבאר.

רבי שמעון פתח, "אך אל הפרוכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני ה' מקדשו". "אך אל הפרוכת לא יבא", בא וראה, באותה שעה שאותו הנהר ששופע ויוצא, מוציא כל אותן הנשמות והנקבה מתעברת, כולם עומדים בפנים בבית לפניו, לפני תואר הבית.

וכשהלבנה נפגמת באותו צד של הנחש הרע, אז כל אותן נשמות שיוצאות, אף על גב שכולן טהורות וכולן קדושות, הואיל ויצאו בפגם, בכל אותם מקומות שהגיעו אותן הנשמות, כולם נשברו ונפגמו בכמה [מיני] צער וכמה כאבים, ואלו

ספר הזהר

ההוא מזל דנגיד ונפיק ואתחבר בההוא דרגא לאשתלמא ביה ולא תברכא מניה ועל דא כלא במזלא תליא מלתא ועל דא תנינן בני חיי ומזוני² לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא מלתא³ דהא בזכותא לאו איהו אלא עד דאתמליא ואתנהיר מן מזלא ובגין כך כל אינון דאתברו בהאי עלמא ואינון זכאי קשוט כלהו אתברו בהאי עלמא ואתדנו בדינא מאי טעמא בגין דההיא נפשא גרמא להו ועל דא חיים עליהו קב"ה לעלמא דאתי

רבי אלעזר אמר⁴ כל מה דעביד קב"ה בדינא איהו בגין לרכאה לההיא נפשא לאייתאה לה לעלמא דאתי (ובגין כך קב"ה כל עובדיו) [נ"א בגין דכל עובדיו דקב"ה] אינון בדינא וקשוט ובגין לאעברא מניה ההוא זוהמא דקבילת בהאי עלמא ועל דא אתבר ההוא גופא ואתדכיא נפשא ובגין כך קב"ה עביד לההוא זכאה דיסבול יסורין ומכאובין בהאי עלמא ויתנקי מכלא ויזכה לחיי עלמא ועל דא כתיב (תהלים יא ה) יהו"ה צדיק יבחן ודאי והא אתמר

רבי שמעון פתח⁵ (ויקרא כא כג) אך אל הפרוכת לא יבא ואל המזבח לא יגש כי מום בו ולא יחלל את מקדשי כי אני יהו"ה מקדשו אך אל הפרוכת לא יבא תא חזי בההיא שעתא דההוא נהר דנגיד ונפיק אפיק כל אינון נשמתין ואתעברת נוקבא כלהו קיימין לגו בקורטא דלגו⁶ בסיטוי קורטא

וכד סיהרא אתפגים בההוא סטרא דחויא בישא כדין כל אינון נשמתין דנפקין אף על גב דכלהו דכייין וכלהו קדישין הואיל ונפקו בפגמו בכל אינון אתרי דמטו אינון נשמתין כלהו אתברו ואתפגמו בכמה צערין בכמה כאבין ואלין אינון (נשמתין

מאיר הזהר

וכו' ובגין לאעברא מניה ההוא זוהמא דקבילת בהאי עלמא דהיינו מה שעשה בגלגול ראשון ולכן נמייסר אפילו יהיה צדיק בן צדיק (מ"מ). ה. ס"ל כספרי קדמאי [שהעיקר הוא מי שצאה נשמתו מן המלכות בשעה שהיא פגומה ח"ו, אפילו יהיה צדיק בן צדיק מתייסר, ומי שצאה נשמתו בעת שלימות המלכות, גם דיהוי חייבא יהיה שלם בטולא צלי ייסורין], ולפי שספרי קדמאי ור"ם ור"א לא תרצו קושיא קמייתא דהא חמינן דשכינתא לא שרייא באתר עניבו וכו' לכן בא ר"ש ותראה בקוף דבריו שאמר ואע"ג דנשמתין בעניבו ולא בחדוין רחא דמלה שריין כגונא דלעילא וכו' (מ"מ). ו. יכונה אל הכתר אל המזל, דהיינו הארת המלכות מהיסקוד דהיינו סוד נהר דנגיד ונפיק העליון (אור יקר). ז. קיימין לגו בקולטרא, כך מנאמי, ונראה לי טענת סופס, ר"ל שעומדות הנשמות באור הפנים בצורת תואר האורז וכ"כ הרמ"ק, והכוונה הגלם שיש בתוכיות יסוד הנקו', ולפי זה אפשר נמי ליישב פ"ה המלכות כי כל גלם סוד מלכות הנשמה (רמ"מ). פ"ה בתוך פינימיות יסוד ועטרת יסוד דמלכות שנקרא ציון וירושלים, ולכן כפל לשון בקורטא לגו פסיעו קורטא (מ"מ). כולם עומדים לפניו במלכות וכפי שלפנים בתואר הצית הפנימי [ר"ל תוך יסוד ועטרה לפניו. הרש"ב] ושם הנשמות יושבות בהיכל המלך. ומלת קורטא פירוש צית כי כן תרגומו של הממלאים במיהם כסף די מליין קורטייהו סימא (ד"א). ט. פסיעו (מ"מ).

א. כלומר הוא מכבשי דרמנא ובהנהגה של צדיק ורע לו (כללים ח"א ה ע"ג). ב. ע"י תיקון⁷ נח ע"א: מוונא דילה לאו בזכותא תליא מלתא ולא בחיים דליטין אצא ואימא ולא צבני דליטין נח והוד אלא במזל תליא מלתא, ע"כ. זכותה מעשה מכריע המדות מן החסד והגבורה ולמטה לנטל הזכות דהיינו החסד הוא הגבורה, אמנם מזל הוא השפעת הכתר, ויכונה לתיקון אחרון מתיקוני דיקנא וכו' והם י"ג נהרי אפרסמונא דכיא, והכולל הכל המושך כולם לחכמה ולגינה נקרא מול שהוא נזל ומשפיע תמיד וכו' שאין זוג וייחוד אפילו בזוג החול, שהוא על ידי מט"ט, שלא יהיה ע"י הא"ס בכתר (אור יקר). ג. היינו סוד שישו אמה משוש כל המתאבלים עליה, היינו אלו שמתאבלים בצצילות השכינה שישו במשונה לעמיד כשיקונו כל החסרונותיה, היא תתעלה לראש פנה ואלו יתעלו עמה וכל ישראל פנה צעת הגלות דיים כך ממש (אור יקר). ד. ר"א פליג והוסף ענין ההכרח בעצמו על דברי הספרי קדמאי וזה שאין ספק שצעת שליטת הירח בההוא נהר החלונים מתצטלים ונכנסים והנשמה היא נטרת מאותה הזוהמא והוא סיוע גדול לענין העבודה בעולם הזה וכאשר הוא שליטת החלונים בחסרון הלבנה צלאת הנשמה יתבדק אליה זוהמא מאותו מטאת הרוצן לפתח לידת הנשמות לחון ולזה נריכה הנשמה היוצאת גריעות נקיון וטהרה מהזוהמא ההוא (אור יקר). ט. ס"ל כתירון ר' חיים כי פועל אדם

פרשת וישב יעקב

קפא ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

ואתריין | נ"א נשמתין דאתריין דפגימו | דאתרעי בהו קב"ה לבתר דאתברו

הם (נשמות ומקומות נ"א נשמות של מקומות של פגם) שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם אחר שנשברו.

ואף על גב דנשמתין בעציבו ולא בחדוון רזא דמלה שריין כגוונא דלעילא^ט גופא אתפגים ונשמתא לגו כגוונא דלעילא ודאי כגוונא דדא ובגין כך אלין אינון דבעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא^י ועל אלין כתיב (ישעיה סו כו) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר יהו"ה כל בשר ודאי דאלין יתחדתון בכלא ובעיין לחדתותי בחדתותא דסיהרא ואלין אינון^י בשותפותא חדא כסיהרא פגימין בההוא פגימו דילה

ואף על גב שהנשמות בעצבות ולא בשמחה. סוד הדבר שורים כדוגמא שלמעלה, הגוף נפגם, והנשמה בפנים כדוגמא שלמעלה, ודאי כדוגמת זה. ולכן אלו הם שצריכות להתחדש בהתחדשות הלבנה. ועל אלו כתוב "והיה מדי חודש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר ה'". כל בשר ודאי, שאלו יתחדשו בכל. וצריכים להתחדש בהתחדשות הלבנה. ואלו הם בשותפות אחת עם הלבנה, פגומים באותו הפגם שלה.

ובגין כך איהי שריא בגווייהו תדיר דלא שבקא לון כמה דאת אמר (שם נו טו) ואת דכא ושפל רוח וכתוב (תהלים לד טז) קרוב יהו"ה לנשברי לב לאינון דסבלי עם סיהרא ההוא פגימו אינון קריבין לה תדיר ועל דא להחיות לב נדכאים באינון חיים דאתיין לה לאתחדתא יהא לון חולקהון אינון דסבלי עמה יתחדתון עמה ואלין אקרוון יסורין של אהבה של אהבה אינון ולא מניה [דההוא] [מההוא] בר נש של אהבה אינון דאתפגם [נהורא] [נהוריה] של אהבה זוטא^י דאתדחיא מאהבה רבא^י (ובגין כך אלין אינון חברים משותפים בהדה זכאה חולקהון בעלמא דין ובעלמא דאתי דאינון זכו להאי למהוי חברים בהדה עלייהו כתיב (שם קכב ח) למען אחי ורעי וגו'^{טו})

ולכן היא תמיד שורה בתוכם, שאינה עוזבת אותם, כמו שנאמר "ואת דכא ושפל רוח", וכתוב "קרוב ה' לנשברי לב", לאותם שסובלים אותו הפגם עם הלבנה, הם קרובים לה תמיד. ועל זה "להחיות לב נדכאים", באותם החיים שבאים לה להתחדש יהיה להם חלקם, אותם שסובלים עמה יתחדשו עמה. ואלו נקראים יסורים של אהבה. של אהבה הם, ולא מאותו האדם, של אהבה אותם, שנפגם האור של האהבה הקטנה שנדחית מאהבה רבה. לכן אלה הם חברים משתתפים עמה. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא, שהם זכו לזה להיות חברים עמה, עליהם כתוב "למען אחי ורעי" וגו'.

פתח ואמר (ישעיה נב יג) הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד זכאה חולקהון דצדיקייא דקב"ה גלי לון ארחי דאורייתא למהך בהו תא חזי האי קרא רזא עלאה איהו הנה ישכיל עבדי ואוקמוה אבל תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד לה | לסיהרא ואזער לה נהורהא דהא לית לה מגרמה כלום^י ובגין דאזעירת גרמה אתנהרא בגין שמשא ובתוקפא דנהורין עלאין^י ובזמנא דהוה בי מקדשא קיים ישראל הוה משתדלי בקורבנין ועלוון ופולחנין דהוה עבדין כהני וליואי וישראל בגין לקשרא קשרין ולאנהרא נהורין

פתח ואמר, "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד". אשרי חלקם של הצדיקים שהקדוש ברוך הוא גלה להם דרכי התורה ללכת בהם. בא וראה, הפסוק הזה הוא סוד עליון, "הנה ישכיל עבדי" ובארוה. אבל בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את הלבנה והקטין את אורה, שהרי אין לה מעצמה כלום, ומשום שהקטינה את עצמה, האירה בגלל השמש ובחוזק האורות העליונים. ובזמן שהיה בית המקדש קיים, ישראל היו עוסקים בקרבנות ועולות ועבודות שהיו עושים הכהנים ולוים וישראלים כדי לקשר קשרים ולהאיר אורות.

ולבית דאתחרב בי מקדשא אתחשך נהורא וסיהרא לא אתנהירת מן שמשא ושמשא

ולאחר שנחרב בית המקדש, נחשך האור, והלבנה לא הוירה מן השמש, והשמש

מאיר הוזהר

אדברה לשון ראוה מדברת שלום יסוד כך כ"צ אחוון וגם רומו לז"א (מא"ן) (נ"א). ועי' שעה"כ כד ע"ב: ונמנא כי הנשמה לנשמה ונשמה הם בניס לאז"א ענמס, והם אחים גמורים לז"א ונוקצין. חש"ה למען אחי ורעי, ואח"ל קראם הכתוב אחים ורעים, והוא צנחית נשמה לנשמה ונשמה. פז. עי' צההגר"א ק"י ג ע"ג שזוהו דוגמת העקודים, שלא היה אור צמלכות שזו. פי' צכח הארת מופין שזו"א (מ"מ).

ט. פי' כשם שלמעלה אין יניקה לסטרא אחרת רק מהכלים ולא מנשמת הפלגוף, כך למטה גופא אחפגים ולא נשמתא (מ"מ). י. ודא (דפ"ו ומ"מ). יא. הרי הוא עליית נילוני הקדושה שהם מהמלכויות דצ"ן, הרי הם חלקי השכינה שנאצדו ממנו ונפלו בעולם התהו (ציאורים ח"א כח ע"ד). יב. תקוים קד (ד"א). יג. מלכות (מ"מ). יד. ז"א שזנינו מהחסדים שנקרא אהבה (מ"מ). טו. וסיים אדברה שלום כך ועי' הצדיקים יש זיווג

תרגום

הסתלק ממנה ולא האירה, ואין לך יום שלא שולטים בו קלות וצער וכאבים, כמו שנתבאר.

ובאותו זמן שהגיע זמן הלבנה להאיר, מה כתוב, "הנה ישכיל עבדי". נאמר על הלבנה "הנה ישכיל עבדי", זהו סוד האמונה. "הנה ישכיל" שמתעוררת התעוררות שלמעלה, כמי שהריח ריח ובא להתעורר ולהסתכל. "ירום" מצד האור העליון של כל האורות. "ירום" כמו שנאמר "ולכן ירום לרחמכם". "ונשא" מהצד של אברהם. "וגבה" מהצד של יצחק. "מאד" מצדו של יעקב. ואף על גב שבאורו, והכל אחד בסוד של החכמה.

ובאותו זמן יעורר הקדוש ברוך הוא התעוררות עליונה להאיר ללבנה כראוי, כמו שנאמר "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים". ולכן תתוסף לה רוח עליונה, ולכן יתעוררו אז כל אותם המתים שהם בתוך העפר, וזהו "עבדי", הסוד שמפתחות רבונו בידו, כמו שנאמר ("אל עבדו זקן ביתו" וכמו שנאמר) "ויאמר אברהם אל עבדו, זו הלבנה כמו שנאמר, מטטרון" שהוא עבד שליח רבונו. "זקן ביתו", כמו שנאמר "נער הייתי גם זקנתי". "המושל בכל אשר לו", משום שכל הצבעים נראים בו, ירוק ולבן ואדום.

"שים נא ידך תחת ירכי", זהו הצדיק. סוד הדבר קיום העולם, שהרי אז העבד הזה ממונה בסוד עליון להחיות את שוכני העפר, ויעשה שליח ברוח של מעלה להשיב הרוחות והנשמות למקומן לאותם גופים (שנכלו) שהתבלו ונרקבו תחת העפר. "ואשביעך בה' אלהי השמים". "ואשביעך",

ספר הזהר

אסתלק מנה ולא אתנהרא ולית לך יומא דלא שלטא ביה לווטין וצערין וכאבין כמה דאתמר²

ובההוא זמנא דמטי³ זמנא דסיהרא לאתנהרא מה כתיב (ישעיה נב יג) הנה ישכיל עבדי עליה דסיהרא⁴ אתמר הנה ישכיל עבדי דא הוא רזא דמהימנותא⁵ הנה ישכיל דאתער אתערותא לעילא⁶ | כמאן | (כמה) דארח ריחא ואתי לאתערא ולאסתכלא⁷ ירום מסטרא דנהורא עלאה⁸ דכל נהורין ירום כמה דאת אמר (ישעיה ל יח) ולכן ירום לרחמכם ונשא⁹ מסטרא דאברהם וגבה מסטרא דיצחק מאד מסטרא דיעקב ואף על גב דאוקמוה וכלא חד ברזא דחכמתא

ובההוא זמנא יתער קב"ה¹⁰ אתערותא עלאה¹¹ לאנהרא לה לסיהרא¹² כדקא יאות כמה דאת אמר (שם כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ובגין [כך] (ד)יתוסף בה רוח עלאה¹³ ובגין כך יתערוך כדין¹⁴ כל אינון מיתיא דאינון גו עפרא ודא הוא עבדי רזא דמפתחן דמאריה בידיה כמה דאת אמר (בראשית כד ב) (אל עבדו זקן ביתו וכמה דאת אמר) ויאמר אברהם¹⁵ אל עבדו¹⁶ דא סיהרא כמה דאתמר מטטרון¹⁷ דאיהו עבד שליחא דמאריה זקן ביתו¹⁸ כמה דאת אמר (תהלים לז כה) נער הייתי גם זקנתי המושל בכל אשר לו בגין דכל גווינין אתחזון ביה ירו"ק וחור"ר וסומ"ק¹⁹

שים נא ידך תחת ירכי²⁰ (בראשית כד ב) דא הוא צדיק רזא דמלה קיומא דעלמא דהא כדין האי עבד ממנא ברזא עלאה לאחייא לון לדיירי עפרא ויתעביד שלוחא ברוחא דלעילא ולאטבא רוחין ונשמתין לאתרייהו לאינון גופי (דאתכלו) | דאתבלו | ואתרקבו תחת עפרא ואשביעך ביהו"ה אלהי השמים (שם ג)

מאיר הזהר

יגדל ויתרצה מתוכיות הצינה צסוד ג"ר ומשם אור הלבנה כאור החמה וכו' דהיינו כמעט אלילות חדש, והנה תחדש המלכות יחדשו כל אותם המושרשים זה (אור יקר). **יד.** הוא סוד תוכיות רוח חדש צספירה (אור יקר). **יז.** שהשורש אשר לנשמות היו צמלכות צמקום המיתה כעין מעוטה, אמנם עתה שהחיה אותה ונתוסף אורה ג"כ, יתוספו כל הנשמות ויתפשטו חיהם ויחיו גופם. ולזה תחלה ישכיל ויחיה עבדי מדת המלכות, וסוד היוטה נקראת עבד, היינו צמינת המלצשות הנהגתה אל התחמונים ע"י העד מטטרון (אור יקר). **יח.** התפשטות החסד (אור יקר). **יט.** מטטרון (אור יקר) היא מתלצשת צו והיינו זקן ציתו שהיא נקראת " וצחון מטטרון היא נגזת ונק' מיטטרון ולזה יש שליטה למטטרון בכל ההנהגה דהיינו זקן ששולט צזקנה עליונה דהיינו ציתו המלכות (אור יקר). **יט.** פ"י לפי שהשכינה מתלצשת צמט"ט לכך אמר מט"ט דאיהו עבד שליחא וכו' אלל לעולם עבדו היא המלכות וצער מדבר עמה (מ"מ). **יט.** כענין שהמלכות נקרא עבד והמלאך זקן צית וחסד עבדו זקן ציתו המלצשות השכינה צתוכו שאז ההנהגה צחול על ידו והיינו המושל בכל אשר לו דהיינו נער כאשר מתחדש או חסר, גם וקנתי כאשר הייחוד צתוכו וחו מושל בכל ג' צמינות ההנהגה חסד דין ורחמים דהיינו המושל בכל אשר לו (אור יקר). **כ.** הם כל אשר לו ג' גווי קשת (אור יקר). **כא.** ילנה מקום שליטתן דהיינו ידן (אור יקר). **כב.** הידן נלח או הוד, חמת הידן יסוד (אור יקר).

א. לך ראוי לכל ירא ועוד להיות עבודתו צרתו עמה ולהצטרע צצערה תמיד והיינו צצרו על ה' אלהיו (אור יקר). **ב.** או מלך זכו אחישנה, או מלך לא זכו צעתה, ימנא זמנא ודאי (אור יקר). **ג.** דימתי (אור יקר). **ד.** ע"י לעיל קפא ע"א דצרינו צצס הדע"ה. **ה.** התדצקות אל החכמה עד המלכות, ונדע צסוד ריח היא המלכות המעלה התעוררותה מן המלכות למעלה עד החכמה צסוד אשה ריח ניחוח לה' (אור יקר). **ו.** היינו מלת ישכיל לשון שכל שהוא מן החכמה ויתפשט אור החכמה אליה (אור יקר). **ז.** סוד התעוררותה ממטה למעלה ומעורר החכמה והיינו ישכיל עבדי (אור יקר). **ח.** משמע הצינה שהיא על ג' אצות, אמנם מלת רוח עולה עד החכמה כדפי' צתיקו"ו רוח ידיה נשא, ומהפרשים פרו רוח צבתה, והנראה כאן כוונתו על ג' ראשונות קשורות צרחמים עליונים (אור יקר). פ"י מלך א"א, כמ"ש הרב צצמי המשיח יתגלה הארת חוטם דא"א למלכות, ואריך הוא נהורא עלאה דכל נהורין (מ"מ). **ט.** זו היא מעלת המלכות מלך החסד, שהחסד נושא אותה למעלה, ותחלת גצבותה הוא מיתחק, דהיינו שמאלו חמת לראשי וימיני תצצקני, לך מלך נשא וגצה. אמנם יתנשא ויצגה למעלה מאד מלך המלך המלך ירום מצברהם (אור יקר). **י.** והנה הוא סוד הרמוז צצצרי חו"ל צאמרס ירום מצברהם וכו', חו"ש וצ"ג דאוקמוה צעלי המדרש כפצטס יצכים עם הסוד (אור יקר). **יא.** צינה (אור יקר). **יב.** מהכתר והחכמה (אור יקר). **יג.** מלכות, אורה

פרשת וישב יעקב

קפא ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

מה זה "ואשביעך", להתלבש בסוד של שבעה אורות עליונים, שהם סוד השלמות העליונה. "אשר לא תקח אשה", זהו הגוף שתחת העפר שיש לו קיום להקים מהעפר, שכל אותם שנקברו בה זכו להקבר בארץ ישראל, הם יתעוררו בראשונה.

כמו שבארנו, שכתוב "יחיו מתוך", בראשונה, אלו המתים של ארץ ישראל. "נבלתי יקומון", אותם המתים של שאר הארצות. ועל זה לאותם גופים של ישראל שנקברו שם, ולא לגופות שאר העמים עובדי עבודה זרה שהארץ נטמאה מהם. ועל כן, "אשר לא תקח אשה לבני". מה זה "לבני", שכל נשמות העולם שיוצאות מאותו נהר ששופע ויוצא, אותם בנים לקדוש ברוך הוא, ועל זה "אשר לא תקח אשה" זה הגוף, "לבני" זו הנשמה, "מבנות הכנעני" אלו גופות של עמים עובדי עבודה זרה שעתיד הקדוש ברוך הוא לנער אותם מהארץ הקדושה, כמו שנאמר "וינערו רשעים ממנה", כמי שמנער טלית מהזהמה שלה.

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך. (בראשית כד ד) ארצי, זו הארץ הקדושה שהיא ראשונה לכל שאר הארצות, כמו שנתבאר. (ועל זה "כי אל ארצי", זו הארץ הקדושה שהיא שלו בין כל שאר הארצות שחלק אותם לממונים אחרים), ועל זה "כי אל ארצי ואל מולדתי". כיון שאמר "אל ארצי", מה זה "ואל מולדתי". אלא "אל ארצי" כמו שנאמר. (מה זה) "ואל מולדתי, אלו הם ישראל.

בא וראה מה כתוב, "ויקח העבד", כמו שנתבאר. "עשרה גמלים", אלו הם עשר דרגות שהעבד הזה שולט עליהם כדוגמא שלמעלה. "מגמלי אדוניו", שהם באותו צבע ממש, כמו שנתבאר, והעבד הזה שולט ונתקן בהם. "וכל טוב אדוניו בידו", כל אותו טוב הרוחות העליונים שיוצאים מתוך אותם אורות ומאורות עליונים. "וכל טוב אדוניו", אותו השמוש של השמש שנמשכה בה בלבנה. "ויקם וילך אל ארם נהרים", זהו המקום של הארץ הקדושה ששם בכתה רחל כשחרב בית המקדש. "ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים", להתחזק כחה בחזקה כראוי טרם תכנס להקים את אותם הגופים. "לעת ערב". מה זה "לעת ערב", זה ערב שבת

ואשביעך מאי ואשביעך לאתלבשא ברזא דשבע נהורין עלאין דאינון רזא דשלימו עלאה אשר לא תקח אשה (שם) דא הוא גופא דתחות עפרא דאית ליה קיומא לאקמא מעפרא^י דכל אינון דאתקברו בה זוכו לאתקברא בארעא דישאל אינון יתעורון בקדמיתא

כמה דאוקימנא דכתיב (ישעיה כו יט) יחיו מתוך בקדמיתא אלין מתין דארעא דישאל נבלתי יקומון אינון מתין דשאר ארעאן ועל דא לאינון גופיהון דישאל דאתקברו תמן ולא לגופי דשאר עמין עע"ז דאסתאבא ארעא מינייהו ועל דא אשר לא תקח אשה לבני מאי לבני דכל נשמתין דעלמא דנפקי מההוא נהר דנגיד ונפיק אינון בנין לקב"ה ועל דא אשר לא תקח אשה דא גופא לבני^י דא נשמתא מבנות הכנעני (בראשית כד ג) אלין גופין דעמין עע"ז דזמין קב"ה לנערא לון מארעא קדישא כמה דאת אמר (איוב לח יג) וינערו רשעים ממנה כמאן דמנער טליתא מזוהמא דילה

כי אל ארצי ואל מולדתי תלך (בראשית כד ד) ארצי דא היא ארעא קדישא דאיהי קדמאה לכל שאר ארעין כמה דאתמר (ועל דא כי אל ארצי דא ארעא קדישא דאיהו דילה בין כל שאר ארעין דפליג לון לממנן אחרנין) ועל דא כי אל ארצי ואל מולדתי כיון דאמר אל ארצי מהו ואל מולדתי אלא אל ארצי כמה דאתמר (מהו) ואל מולדתי אלין אינון ישראל

תא חזי מה כתיב (בראשית כד י) ויקח העבד כמה דאתמר עשרה גמלים אלין אינון עשרה דרגין^י דהאי עבד שלטא עלייהו כגוונא דלעילא מגמלי אדניו דאינון כההוא גוונא ממש^י כמה דאתמר והאי עבד שלטא ואתתקן בהו וכל טוב אדניו בידו כל ההוא טיבו רוחין עלאין^י דנפקי מגו אינון נהורין ובוצינין עלאין וכל טוב אדוניו ההוא שמושא דשמשא דאתמשכא בה בסיהרא ויקם וילך אל ארם נהרים (שם) דא אתר דארעא קדישא דבכת^י תמן רחל כד חריב בי מקדשא ויברך הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים (שם יא) לאתתקפא חילהא בתוקפהא כדקא יאות עד לא תיעול לאקמא לון לאינון גופין לעת ערב (שם) מאי לעת ערב דא ערב שבת

מאיר הזהר

כלול מג' הרי עשר (נ"ח). כו. פי' י"ס דנריאה מעין י"ס דאנילות (מ"מ). כו. פי' וכל טוב אדוניו הם רוחות של הנדיקים שניסוד ומ"ש וכל טוב אדוניו ההוא שמושא דשמשא הוא כמו דבר אחר (מ"מ). כח. פירוש מדקאמר נהרים ע"ש הנביא. א"נ מקיפיה דקרא אל עיר נמור מלשון חרון שהוא חורבן צהמ"ק. ז"ת. אפי' רחל עם האומיו צגימטריא ארס. גם כתיב קול צרמה נשמע (א"מ) (נ"ח).

כג. פי' אע"ג דאינון אלה מלא תרוד רקצ קראו אשה דאית ליה קיומא ע"י הענס הנקרא לון כנודע. ואפשר דמפרש אשה לשון ישות ופי' היש המעט שהוא הענס לון כנוכח. ז"ת (נ"ח). כד. פירוש דאור מחצב הנשמות הוא סמוך לאורות צסוד צניס אהם כמו שציאר צאורך הרב הקדוש מהרח"ו ז"ל (מא"י) (נ"ח). כה. פי' הם י"ס דנריאה ונקראים גמלים לפי שגומלים חסד לתחתונים (מ"מ). פירוש ז' היכלות דיצירה כי היכל קה"ק

פרשת וישב יעקב

תרגום

ספר הזהר

שהוא הזמן של האלף הששי. "לעת ערב", כמו שנאמר "ולעבודתו עדי ערב", וכתוב "כי ינטו צללי ערב". "לעת צאת השאבת", שבאותו זמן עתידים לקום ולהחיות, בראשונה מכל שאר בני העולם אותם ששואבים מימי התורה (ושואבים), כדי שיתעסקו לשאוב ממימי התורה, והתחזקו בעץ החיים, והם יצאו בראשונה, שעץ החיים גרם להם שיקומו בראשונה, כמו שנתבאר. "ובנות אנשי העיר יוצאות", מה זה "יוצאות", כמו שנאמר "וארץ רפאים תפיל", שעתידיה הארץ לפלוט ממנה כל הרוחות שהם בתוכה, ועל כך כתוב "יוצאות". "לשאוב מים", ליטול נשמה ולקבלה כראוי מתוקנת ממקומה כראוי.

דאיהו זמנא דאלף שתיתאה לעת ערב⁶ כמה דאת אמר (תהלים קד כג) ולעבודתו עדי ערב וכתוב (ירמיה ו ד) כי ינטו צללי ערב לעת צאת השואבות (בראשית כד יא) דההוא זמנא זמינין למיקם ולאחייא³ בקדמיתא מכל שאר בני עלמא אינון דשאבי מימיו דאורייתא (ושאבין) בגין דאתעסקו לשאבא ממימי דאורייתא ואתתקפו באילנא דחיי ואינון יפקון בקדמיתא דאילנא דחיי גרמא לון דיקומון בקדמיתא כמה דאתמר ובנות אנשי העיר יוצאות (בראשית כד יג) מאי יוצאות כמה דאת אמר (ישעיה כו יט) וארץ רפאים תפיל דזמינא ארעא למפלט מנה כל רוחיני דאינון בגווה ועל דא כתיב (בראשית כד יג) יוצאות לשאוב מים לנטלא נשמתא⁴ ולקבלא לה כדקא יאות מתקנא מאתרה¹ כדקא חזי

"והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה", משום שהרי נתבאר, שכל אותן נשמות של העולם שהתקיימו בעולם הזה והשתדלו לדעת את רבונם בסוד החכמה העליונה, היא עולה ומתקיימת בדרגה עליונה על כל אותם שלא נדבקו ולא ידעו, והם מתקיימים בראשונה. וזו השאלה שעמד אותו העבד לדעת ולשאול, במה התעסקה אותה הנשמה בעולם הזה. "ואמרה אלי גם אתה שתה", אתה צריך לשתות ולהיות משקה בראשונה, ואחר כך "וגם לגמליך אשקה", משום שכל אותם שאר המרכבות, אף על גב שנשקים מהמדרגה הזו, כולם נשקים מעבודת הצדיקים שיודעים עבודת רבונם כראוי, שהצדיקים יודעים לספק לכל דרגה ודרגה כראוי. ועל זה "וגם לגמליך אשקה". ודאי היא האשה אשר הוכיח ה' לבן אדני, ודאי היא (ס"א בהתעוררות של התפלה שלי) הוא הגוף שהזדמן לאותה הנשמה העליונה.

וְהָיָה הַנְּעֵרָה אֲשֶׁר אָמַר אֵלַיה הֲטִי נָא כַּדְּךָ וְאֶשְׁתָּה⁵ (שם יד) בגין דהא אתמר דכל אינון נשמתין דעלמא דאתקיימו בהאי עלמא ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא עלאה איהי סלקת ואתקיימת בדרגא עלאה על כל אינון דלא אתדבקו ולא ידעו ואינון אתקיימו בקדמיתא ודא הוא שאלתא דקאים ההוא עבד למנדע ולמשאל במה אתעסקת ההיא נשמתא בהאי עלמא ואמרה אלי גם אתה שתה⁶ (שם מד) אנת בעי למשתי ולאשקיא³ בקדמיתא ובתוך וגם לגמליך אשקה (שם יד) בגין דכל אינון שאר רתיכין אף על גב דאתשקיינ² מהאי דרגא כלהו אתשקיינ⁷ מן מפולחנא דצדיקייא דידעי פולחנא דמאריהון כדקא יאות דצדיקייא ידעי לספקא לכל דרגא ודרגא כדקא יאות ועל דא וגם לגמליך אשקה ודאי היא האשה אשר הוכיח יהו"ה לבן אדוני (שם מד) ודאי ההוא נ"א באתערותא דצלותא דילי איהו גופא דאזדמן לההיא נשמתא עלאה

בא וראה, שהנה נתבאר שתשוקת הזכר לנקבה עושה נשמה, ותשוקת הנקבה לזכר עולה ומתערב עמה שלמעלה, ונכללים זה עם זה ועושה

תא חזי דהא אתמר דתיאובתא דדכורא לגבי נוקבא עביד נשמתא⁸ ותיאובתא דנוקבא לגבי דכורא סלקא ואתערב

מאיר הזהר

ספרי תורה, ירצה הטי ועסקי בתורתך, ואשתה משפע מורתך וגראה כמה עסקת צהיתך בגוף (אור יקר). ט. ע"ד זיל תהי אקנקינה (נ"א). י. צקודות המורה, ודא היא שאלתא אחר שכולם שואבות יצחין צנייהס אותם ששאבו סודות המורה (אור יקר). יא. ירצה שידוע צקודותיו לפתוח המקורות העליונים ולהשפיע שפע למטטרוין ראש היצירה היכל קדש הקדשים, ואח"כ להמשיך המדרגות כולם, והיינו גם לגמליך אשתה, שהם שותים ממטטרוין על ידי סוד הזווג שמוזגים אותם העוסקים בעבודה (אור יקר). משיצי דעסק צקודי המורה ואומר לו שמת"א זה הוא שותה מהשפעה העליונה כשנשפעה לעולמות והראש מע"ט ואחריו כל מחנות המלאכים ימשוכו (נ"א). יב. ולאשקיא (אור יקר). יג. לאשקיינ (אור יקר). יד. אשקיינ (אור יקר). טו. דהיינו סוד הזווג צניי חול (אור יקר). טז. דהיינו סוד אשה כי תוריע וילדה זכר, שפע הזכר וזרעו מוליד נשמת הזכרים, ושפע הנקבה וזרעה מוליד נשמת הנקבות, ויש נשמות בן אדוני וצת גברתי, אמנם לעולם קודמין הזכרים העוסקים בתורה, ולהכי קאמר היא האשה בערך הגוף לצן אדוני בערך נשמתא

א. דחיקא לי טוצא שהתחיה יהיה צקוד ח"ת לאלף הששי א"כ אינו ערב ממש, אלא אם נאמר שבערך כל ו' אלפים יחד הוא עת ערב לכולם כעין יום הששי לכל ימי השבת והיינו דכתיב י"א אדם ח"ת לפעלו להנהיג העולם כדינו, ועבודתו עדי ערב דהיינו עדי יום הששי שהוא זמן ציעור החושים צלי פעולת הדין והיינו שיטנו צללי ערב שהם החושים כמבואר בכמה דוכתי (אור יקר). ג. פי' לעיל אמר מתי ארץ ישראל קודמין למתי חו"ל, וכאן אמר צמתי א"י עלמס או צמתי ח"ל עלמס יש צהם חילוק שח"ת קודמין להמון העם ובעלי הקבל קודמין לשאר ח"ת ח"ש ואשתדלו למנדע למאריהון ברזא דחכמתא ואינון אתקיימו בקדמיתא (מ"מ). ג. ח"ת מורה (אור יקר). ד. גופין (מ"מ). ה. הוא ג"כ תקרא מים מפני שעל ידי עסק המורה שהיא מים (אור יקר). ו. שהרי כשישאב הגוף הנשמה בראשונה, שכתה כל תורה שלמדה כדוע. ועתה צמתי לא תשכח הנשמה מה שלמדה בג"ע, אלא תחיה מתוקנת בתורה כדקא חזי (אור יקר). ז. פי' הגוף והמדבר עם השכינה הוא הכלל דגרמי שצמון הגוף כמש"ל היא האשה אשר הוכיח ה' לצן אדוני ודאי דא הוא גופא (מ"מ). ח. לשון כ"ד

פרשת וישב יעקב

קפב ע"א²

ספר הזהר

תרגום

נשמה. ולכן היא האשה זהו הגוף ודאי, שהוא מוכנים לאותו רצון של הנשמה שיצאה מן הזכר. ואותם הגופים עתידים להתעורר בראשונה, כמו שאמרנו. ולאחר שאלו יקומו, יקומו כל האחרים שבשאר הארצות, ויתקיימו בקיום שלם, ויתחדשו בהתחדשות הלבנה, ויתחדש העולם כמו מקודם, ואז כתוב באותו הזמן "ישמח ה' במעשיו". ולכן "הנה ישכיל עבדי", להחזיר הנשמות כל אחת ואחת למקומה. "ירום ונשא וגבה מאד", מהצד של כל אותן הדרגות העליונות, כמו שאמרנו.

"כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם". בא וראה, שהנה נאמר שכאשר נחרב בית המקדש והשכינה גלתה לתוך ארצות נכריות ביניהם, מה כתוב, "הן אראלים צעקו חוצה מלאכי שלום מר יבכיון", כולם בכו על זה וקשרו בכיה ואבל, וכל זה על השכינה שגלתה ממקומה. וכמו שהיא משתנית מכמו שהיתה, כמו כן בעלה לא מאיר אורו והשתנה מכמו שהיה, שכתוב "חושך השמש בצאתו", ועל זה כתוב "כן משחת מאיש מראהו". דבר אחר, "כן משחת מאיש מראהו", מהעבד הזה שהשתנה דיוקנו וצבעו מכמו שהיה. דבר אחר, "כן משחת מאיש מראהו", כמו שנאמר "אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם", שהרי מיום שנחרב בית המקדש לא עמדו השמים באורם, וסוד הדבר, הברכות לא שורות אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה. ובארוהו כמו שנאמר "זכר ונקבה בראם ויברך אותם", ולכן "משחת מאיש מראהו".

וזוהו ככתוב "הצדיק אבד". לא כתוב אבוד או נאבד אלא "אבד", שאין שורות ברכות אלא במקום שנמצאים זכר ונקבה יחד, כמו שנתבאר. משום שהרי באותו זמן לא נמצא

בהדה דלעילא ואתכליל דא בדא ועביד נשמתא ובגין כך היא האשה דא הוא גופא¹ ודאי דאיהו זמינא לההוא רעותא דנשמתא דנפקא מן דכורא ואינון גופין זמינין לאתערא בקדמיתא כדקאמרן ולבתר דאלין יקומו² יקומון כל אחרנין דבשאר ארעאן ויתקיימון בקיומא שלים ויתחדתון בחדתותא דסיהרא³ ויתחדש עלמא כמלקדמי⁴ וכדין⁵ כתיב בההוא זמנא (תהלים קד לא) ישמח יהו"ה במעשיו ובגין כך (ישעיה נב יג) הנה ישכיל עבדי לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה⁶ ירום ונשא וגבה מאד מסטרא דכל אינון דרגין עלאין כדקאמרן

כאשר שממו עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם (שם יד) תא חזי דהא אתמר דכד אתחרב בי מקדשא ושכינתא אתגלי בגו ארעאן נוכראין בינייהו מה כתיב (שם לג ז) הן אראלם צעקו חוצה² מלאכי שלום מר יבכיון כלהו בכו על דא וקשירו בכיה ואבלא וכל דא עלה דשכינתא דאתגלייא מאתרה וכמה דאיהי משתנית מכמה דהות אוף הכי בעלה לא נהיר נהוריה ואשתני מכמה דהוה דכתיב (שם יג י) חשך השמש בצאתו ועל דא כתיב (שם נב יד) כן משחת מאיש מראהו דבר אחר כן משחת מאיש מראהו מהאי עבד דאשתני דיוקניה² וגוויניה מכמה דהוה דבר אחר כן משחת² מאיש מראהו כמה דאת אמר (שם נ ג) אלביש שמים קדרות ושק אשים כסותם דהא מיומא דאתחרב בי מקדשא לא קיימו שמים בנהורא דלהון ורזא דמלה ברכאן לא שריין אלא באתר דאשתכחו דכר ונוקבא ואוקמוה כמה דאת אמר (בראשית ה ב) זכר ונקבה בראם ויברך אותם ובגין כך משחת מאיש מראהו

ורא הוא כמה דכתיב (ישעיה נז א) הצדיק אבד אבוד או נאבד לא נאמר אלא אבד ולא שריין ברכאן אלא באתר דאשתכחו דכר ונוקבא כחדא כמה דאתמר בגין דהא² בההוא זמנא לא אשתכח

מאיר הזהר

צמורה ומי שלא עסק צמורה ישו צנעו צנעו ממנו עסק (ז"ח) (ג"א). כג. אראלם נגזר מאריל"ל והם מהמלכות, ומלאכי שלום הם ממ"ת. וצוה מכוון מ"ש כאן שגם צנעו לא נהיר נהוריה, ומשום הכי צנו גם מלאכי שלום. וצוה מדויק מ"ש צנעו פ"ק ה' צ' שאפילו מלאכי שלום צנו. והקשה באזורות חיים מאי אפילו, ומיך שהם מלאכים הקרובים אל הנשמות שהם מן פנימיות העולמות ומלאכים הקרובים לנשמות הם יותר פנימיים מן השאר, עיי"ש. אבל לפי הנזכר אתי שפיר ומכוון לענין (רמ"ז). כד. שהמלכות נחסר אורה כן משחת מאיש שהוא מנו"ט מראהו (מ"מ). כה. כדמסיק לקמן וצ"כ משחת מאיש מראהו דא הוא כמה דכתיב הצדיק אבד והיינו יסוד (מ"מ). כו. דא (דפ"ו).

דאתערותא דכורא (אור יקר). י. כלומר דאבא. שכן כל אורות אבא נכנסים אליה, מתכנסים בה ומתגלמים בה. ועי' ע"ח אצ"ע צ' וה' שצנינה נקרא גופה, כי היא צנח' גוף לגבי ג"ר (כללים ח"א קה ע"ד). ית. לאו בקרא קא עסיק אלא אמנות מחיית הממים קאמר (אור יקר). יט. שלא יתחדשו הגופים בקימתן אלא יקומו צמומן ואח"כ יתחדשו חדוש שני ויתרפאו מוזהמתן (אור יקר). כ. היינו חידוש תיקונו מחטא אדם הראשון וטהרתו מוזהמת קללת הנחש, אמנם חדוש אל כל השביעי הוא ענין לעצמו (אור יקר). כא. שהמעשים עד עתה לא היה בהם שמחה לפי שנפסדו אח"כ והכל גלוי לפניו אבל לעמיד לצו שיחיו לעולם אז ישמח וכו' (ג"א). כב. כלומר ישכיל וימצוץ לאהדרא נשמתין כל חד וחד לאתריה מי שעוסק צו' ישיב נשמתו אל גופו שעסק עמו

תרגום

ספר הזהר

הזכר עמה, ואז כל אותן נשמות שיוצאות, לכולן היה שינוי מכמו שהיו בזמן שהשמש מתחבר בלבנה, כמו שנתבאר, "אלה תולדות יעקב יוסף" וגו', ונתבאר.

"והוא נער", משום שאין נפרדים לעולמים, צדיק וצדק הם יחד. כמו שהיא נקראת בשם של הזכר, גם כך הוא נקרא בשם שלה, שכתוב "והוא נער את בני בלהה ואת בני זלפה", בכולם עומדת לחדש אותם כראוי ולהשתעשע להם בשמחה שלו, שכל הענפים וכל העלים, כולם מתברכים בשמחתו. "אלה תולדות יעקב יוסף", כמו שנתבאר, שכל דמותו של יעקב היתה ביוסף, וכל מה שארע לזה ארע לזה, ושניהם הולכים יחד. וזהו הסוד של האות ו"ו, ששניהם הולכים יחד, משום שהם סוד אחד ודמות אחת.

"ויבא יוסף את דבתם רעה", הרי פרשה שהיה אומר לאביו עליהם שהיו אוכלים אבר מבעלי חיים כשהם חיים. "ויבא יוסף את דבתם רעה", וכי במנין הזה היו אותם בני השפחות, איך היו מזלזלים בהם בני לאה, ואיך היו אוכלים איבר מן החי והיו עוברים על מצות רבונם, שהרי צוה על בני נח מצוה זו, כמו שנאמר "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו", והם היו אוכלים אותם ועוברים על מצות רבונם. אלא יוסף היה אומר, ועל זה נענש. רבי יהודה אמר, "את דבתם רעה", כמו שבארוהו, שנתנו עיניהם בבנות הארץ, וזהו דבתם רעה, להניק את כל אותן הדרגות שאינן קדושות, (ד"א אף על גב) שבאות מצד הטומאה.

דכורא בהדה וכדין כל אינון נשמתין¹ דנפקי כלהו הוי להו שנויא מכמה דהוו בזמנא דשמשא אתחבר בסיהרא כמה דאתמר ועל דא (בראשית לז ב) אלה תולדות יעקב יוסף וגו' ואתמר

וְהוּא נַעֲר² (שם) בְּגִין דְּלֹא מִתְפָּרְשִׁין לְעַלְמִין צַדִּיק וְצַדִּיק³ כְּחַדָּא אֵינוּן⁴ כְּמָה דְאִיהִי אֲתַקְרִיאת בְּשֵׁמָא דְדְכוּרָא⁵ הַכִּי נָמִי אֲתַקְרִי אִיהוּ בְּשֵׁמָא דִּילְהָ דְכְתִיב וְהוּא נַעֲר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה⁶ בְּכֻלְהוּ קִימָא לְחַדְתָּא לֹון כְּדָקָא יְאוּת וְלֹאשְׁתַּעֲשַׁע לֹון בְּחַדוּה דִּילְהִי⁷ דְכֻלְהוּ עֲנַפִּין וְכֻלְהוּ עֲלִין כְּלָהוּ אֲתַבְרַכִּין בְּחַדוּה דִּילְהִי אֵלֹהִי תוֹלְדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף כְּמָה דְאֲתַמַּר דְּכֻל דְּיוֹקְנָא דִיעֲקֹב הוּהּ בֵּיה בְּיוֹסֵף⁸ וְכֻל מַה דְאִירַע לְהֵאֵי אִירַע לְהֵאֵי וְתַרוּוִייהוּ כְּחַדָּא אֲזִלִּי⁹ וְדָא הוּא רְזָא דָאֵת וְ"ו"¹⁰ דְאֲזִלִּי תַרוּוִייהוּ כְּחַדָּא בְּגִין דְאֵינוּן רְזָא חַדָּא¹¹ וְדִיוֹקְנָא חַדָּא¹²

וַיבֵּא יוֹסֵף אֶת דְּבַתְּם רְעָה (שם) הָא אֹוקְמוּה דְהוּה אִמַר לְאֲבוּי |עֲלוּי| (עליו)¹³ דְהוּו אַכְלִי שִׁיפָא מִבְּעֲלֵי חַיִּין כְּד אֵינוּן חַיִּין וַיבֵּא יוֹסֵף אֶת דְּבַתְּם רְעָה וְכִי הָא בְּמַנְיִנָא הוּו אֵינוּן בְּנֵי שְׁפָחוֹת הֵיךְ הוּו מְזֻלְזִין בְּהוּן בְּנֵי לָאָה וְהֵיךְ הוּו אַכְלִין אֲבַר מִן חַיִּי וְהוּו עֹבְרִין עַל פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיְהוֹן דְהָא פְּקִיד עַל בְּנֵי נַח פְּקוּדָא דָא כְּמָה דָאֵת אִמַר (שם ט ד) אַךְ בֶּשֶׂר בְּנַפְשׁוֹ דְמוֹ לֹא תֹאכְלוּ וְאֵינוּן הוּו אַכְלִי לִיה וְעֹבְרִין עַל פְּקוּדָא דְמֵאֲרִיְהוֹן אֲלֵא יוֹסֵף הוּהּ קְאִמַר¹⁴ וְעַל דָא אֲתַעֲנַשׁ רַבִּי יְהוּדָה אִמַר אֶת דְּבַתְּם רְעָה כְּמָה דְאֹוקְמוּה דִּיהִבִּי עֵינַיְהוּ בְּבָנוֹת אֲרַעָא¹⁵ וְדָא הוּא דְבַתְּם רְעָה לִינְקָא לְכֻל אֵינוּן דְרַגִּין דְלֵא קְדִישִׁין (אף על גב) דְאֲתִיין מִסְטְרָא מִסַּבָּא

מאיר הזהר

העלותם אל קדש הקדשים ואח"כ ישעשעם צווג ו"ש למדתא לון לאשתעשעא לון בחדוה דיליה מזד הבינה שמשם סוד המעוררות היחדו כענין אור לנדיקוס לעמיד לנבא, עיקר הנדיק בעולם הבא ודאי (אור יקר). ט. בערך צמי הספירה בעצמה (אור יקר). י. היינו מה שנוסף תיקון כספירה וממילא זה (אור יקר). יא. לעולם צ' מדות אלו יחד ואינם מתפרדות גוף וצריח משציין חד, והם ג' צמי, ולזה הכריח שלשם וא"ו שא"ל לוכר זאת בלא זאת והיינו כחדא אזלי צ' וי"ן יחד, ראשונה ת"ת, שניה יסוד (אור יקר). יב. דכשאומו ר' אפיין ו' אחרת רמז ליסוד שהיא ו' זעירא קשירה עם ו' רבצא ת"ת ו"ש דאזלי תרווייהו שא"ל להזכיר ו' בלתי שזכיר ו' אחרת עמו והטעם דאינון רזא חדא שת"ת מכריע בין ח"ג וכן היסוד מכריע בין ו"ה וכמו שצדיקון דומים זה לזה כמשו"ל וכנז"ל דף ק"פ כן תקיש בפעולותיהם שהם דומים זל"ו כנזכר (ז"א). יג. צסוד תיקונם וקישוטם הנוסף ממיד על מציאותם (אור יקר). יד. עצמותם כדפי' והכל יוכרח צסוד וא"ו כדפי' שדיקון ו' ראשונה כשני' ודומות בכל יחד (אור יקר). טו. עלייהו (דפ"ו). טז. פירוש לא ששקר אמר אלא שכך סבר וכבר השל"ה והמפרשים ביארו ו"ש ויבא יוסף את דבתם ולא יוצא את דבתם כמשו"ל (מא"י) (ג"א). יז. פי' עיניהם מקורי השגחתם, צבנות הארץ משפיעים האצרים אשר תחת המלכות שהם ההיכלות לנחות המשפיעים למצוים והיינו דבתם רעה המעוררות למעלה יסוד מן התחתונים אל הת"ת והיסוד אין רצונו להשפיע המדרגות התחתונות מזד דינס צריכים לקיימם ולהשפיע לקיום ההנהגה והת"ת מדלגה גבורה אינו חושש ומשפיעם והיסוד מזד דקות הפנימיות

א. אהרן לתחלת דבריו הנולדים בחסרון הלבנה דקאמר לעיל, וענין זה יתיישב צמה שהקדש לנו שהשגמות שכליות והם מאירות מהספירות השכליות כעין הארת הככבים הגשמיים מן השמש, וגם המלכות לזנה מאירה באור החמה כולם מאירות מאותו האור ונמשכות לעולם בהארה היא, ואם הלבנה אדם שהם נכללים בצבטת וסתרמה אינה מאירה מאור החמה, גם הם אינם מאירים וכל זה בהקדמה שהם גופים מוכנים לקבל האור הכהנת הככבים מן החמה, וזהו תועלת השגמות צווג העליון שאור הת"ת יאירם כאשר תאיר השכינה וזה משל אל השכלים העליונים כדפי' (אור יקר). צ. עיקר שם נער למטטרו"ן, והמלכות נערה מפני היותה מתלבשת צו צסוד ו' הנערות הראויות לתת לה מצית המלך (אור יקר). ג. כמו שצדק נקרא נערה צדיק יקרא נער (אור יקר). ד. כלילת יסוד צמלכות תלוי בגילוי דאור דעת עילאה, ועל ידי זה נעשו לבתי עטרה שצו, והוא צסוד צדיק וצדק (ציאורים ח"צ סט ע"ג). ה. פי' שנקרא הו"ה כגודע (מ"מ). ו. פי' שהמלכות לפעמים נק' נער ולפעמים נקרא נערה ולכן גם ז"א נק' נער כשמה צבציל שיש צו ש"ך דינים שהם גימ' נע"ר (מ"מ). ז. הענין שהשגמות הם י"צ כנגד י"ב אצנים למלכות, ות' מהם באצרים הפנימיים וד' בני השפחות הם צסוד וכל אחריהם ציתה, ולזה יאמר והוא נער צווג ומאיר, אצ"ל שאר האצרים הפנימיים אלא אפילו את בני בלהה ובני זלפה נשי אביו, הרי ד' צמי' צמלכות שהת"ת מתייחד בהם (אור יקר). פי' בני בלהה ובני זלפה הם חיילות דצ"ע (מ"מ). ח. כולם נכללים צסוד היחדו, והצווג העליון, ותחלה יחדשם ותקנם צסוד סלוקס וכללותם למעלה היכל אל היכל עד

פרשת וישב יעקב

קמב ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתנת פסים (שם לו ג) רבי אלעזר פתח ואמר (ישעיה כו כ) לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם לך עמי בא בחדריך תא חזי כמה קב"ה רחים לון לישראל ובגין רחמותא דלהון דרחים לון על כל עמין עעכו"ם אזהר לון ובעי לנטרא לון" בכל מה דאינון עבדין"י

"**וישראל** אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו ועשה לו כתנת פסים". רבי אלעזר פתח ואמר, "לך עמי בא בחדריך וסגור דלתך בעדך חבי כמעט רגע עד יעבור זעם". "לך עמי בא בחדריך", בא וראה כמה הקדוש ברוך הוא אוהב את ישראל, ובשביל אהבתם שאוהב אותם על כל העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות, הזהיר אותם ורוצה לשמור אותם בכל מה שהם עושים.

תא חזי |תלת| זמנין אית ביומא דדינא שריא בעלמא וכד אתי ההוא זמנא מבעי ליה לבר נש לאזדהרא ולאסתמרא דלא יפגע [ביה] (ב)ההוא דינא ואינון זמנין ידיען והא אוקמוה בגין דהא כד סליק צפרא^א אברהם אתער בעלמא ואחיד ליה לדינא לקשרא ליה בהדיה ובשירותא דתלת שעי קמייתא^ב נטיל דינא מאתריה לאתערא ביה ביעקב עד דאתער צלותא דמנחה דאהדר דינא לאתריה ואתער דינא דלתתא לאתקשרא בדינא דלעילא דהא כדן אתקשר דינא בדינא ובעי לאזדהרא"י

בא וראה, שלש פעמים יש ביום שהדין שורה בעולם, וכשבא אותו הזמן, צריך האדם להזהר ולהשמר שלא יפגע בו אותו הדין, והם זמנים ידועים, והרי בארוה, משום שהרי כשעולה הבוקר, אברהם מתעורר בעולם ואוחז את הדין לקשר אותו עמו, ובתחילת שלש השעות הראשונות נוסע הדין ממקומו להתעורר בו ביעקב, עד שמתעוררת תפלת המנחה שמחזירה את הדין למקומו, ומתעורר הדין שלמטה להתקשר בדין של מעלה, שהרי אז נקשר דין עם דין, וצריך להזהר.

תו כד דינא אתער בעלמא ומותא אשתכח במתא לא ליבעי ליה לבר נש למיהך יחידיא בשוקא והא אוקימנא מלי אלא בעי לאסגרא גרמיה דלא יפוק לבר כמה דאוקמוה בנח דאסגר גרמיה בתיבותא דלא ישתכח קמי מחבלא ועל דא לך עמי בא בחדריך אסגר גרמך וסגור דלתך בעדך דלא יתחזי קמיה דמחבלא חבי כמעט רגע עד יעבור זעם דבתר דאעבר דינא לית ליה רשו למחבלא לחבלא

עוד, כשהדין מתעורר בעולם והמות נמצא בעיר, האדם צריך לא ללכת יחידי בשוק, והרי בארנו את הדברים, אלא צריך לסגור את עצמו שלא יצא החוצה, כמו שבארוהו בנח שסגר את עצמו בתיבה שלא ימצא לפני המשחית. ועל זה "לך עמי בחדריך", סגור את עצמך "וסגור דלתך בעדך", שלא יתראה לפני המשחית. "חבי כמעט רגע עד יעבור זעם", שאחר שעובר הדין אין רשות למשחית להשחית.

תא חזי דקב"ה בגין רחמותא דאיהו רחים לון לישראל וקריב לון לגביה כל שאר עמין עכו"ם שנאין לון לישראל בגין דאינון מתרחקין וישראל קריבין ותא חזי בגין רחמותא דרחים יעקב ליוסף יתיר מאחוי אף על גב דכלהו הוו ליה אחין מה כתיב (בראשית לו יח) ויתנכלו אותו להמיתו כל שכן עמין עעכו"ם לישראל תא חזי כמה גרים ליה ההיא רחמותא דרחים ליה יתיר דגרם ליה דאתגלי מאבוי ואתגלי אבוי בהדיה וגרם להו גלותא

בא וראה, שהקדוש ברוך הוא בשביל האהבה שהוא אוהב את ישראל וקרוב אותם אליו, כל שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות שונאים את ישראל, משום שהם מרוחקים וישראל קרובים. ובא וראה, משום האהבה שאהב יעקב את יוסף יותר מאחיו, אף על גב שכולם היו לו אחים, מה כתוב, "ויתנכלו אותו להמיתו", כל שכן העמים עובדי עבודת כוכבים ומזלות לישראל. בא וראה כמה גרמה לו אותה אהבה שאהב אותו יותר, שגרם לו שהגלה מאביו, וגלה אביו עמו, וגרם להם גלות

מאיר הוזהר

ה"מ ג"כ ימתקנו מג' שעות עד המנחה, והרי ג' זמנים אלו אין הדין פועל כ"כ, אמנם זה העורר שעת המנחה שהוא משש שעות ומנחה יתחיל הגזירה לזדה להתעורר ואין זה ממתיק ללא יעקב ולא אצרהם, ויתחבר עם המלכות דהיינו אומר "ואתער דינא דלתתא" מלכות (אור יקר). ר"ל כשהתחיל היום ממש אז גם יעקב ממתיק הדין דיחיק (מ"מ). כ"כ. לעיל ס"ב ע"ב (הערות הוזהר).

העליון אינו רוצה בהם והכל יתיישב במקומו (אור יקר). ית. שלא יפגע דין המתעורר בהם צענייני הנהגתם צעולם אפילו צפרטי מעשיהם (אור יקר). יט. שהכל חזיצ לפני הקב"ה לישראל ושומרם ושומר כל קניינם ומוהירם להמשר מן הדין (אור יקר). כ. היינו שאין התעוררות הדין, שעם היות שאצרהם חסד המתעורר מטעם דאחדי ליה לדינא לכולל עמו קאת (אור יקר). כעלות השחר ומתחיל להאיר פני המזרח אצרהם אחיד ליה ליחיק (מ"מ). כ"א. הוא שליטת

תרגום

ספר הזהר

ולשכינה שגלתה ביניהם. ואף על פי שנגזרה הגזרה, ובארוהו, שבשביל כתונת הפסים שעשה לו יותר, מה כתוב, "ויראו אחיו".

ולשכינתא דאתגליא בינייהו ואף על גב דאתגזירת גזרה ואוקמוה דבגין כתנת פסים דעבד ליה יתיר מה כתיב (בראשית לז ד) ויראו אחיו

"ויחלום יוסף חלום" וגו'. רבי חייא פתח ואמר, "ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם ה' במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו". בא וראה כמה דרגות לדרגות עשה הקדוש ברוך הוא, כולם עומדים זה על זה, דרגה על דרגה, זו למעלה מזו, וכולן יונקות אלו מאלו כראוי להם, אלו מימין ואלו משמאל, וכולם ממונות אלו על אלו הכל כראוי.

ויחלום יוסף חלום וגו' (שם ה) רבי חייא פתח ואמר (במדבר יב ו) ויאמר שמעו נא דברי אם יהיה נביאכם יהוה במראה אליו אתודע בחלום אדבר בו תא חזי כמה דרגין לדרגין^א עבד קב"ה וכלהו קיימי דא על דא^ב דרגא על דרגא^ג דא לעילא מן דא וכלהו ינקין^ד אלין מן אלין כדקא חזי לון אלין מימינא ואלין משמאלא וכלהו אתמנן^ה אלין על אלין כלא כדקא יאות

בא וראה, כל נביאי העולם, כולם יונקים מצד אחד מתוך שתי דרגות ידועות, ואותן הדרגות היו נראות בתוך האספקלריה שאינה מאירה, שכתוב "במראה אליו אתודע". מה היא "המראה", כמו שנאמר (שמראה) המראה שכל הצבעים נראים בתוכה, וזוהי האספקלריה שאינה מאירה. "בחלום אדבר בו", זהו אחד מששים בנבואה, כמו שבארוהו, והיא הדרגה הששית מאותה הדרגה של נבואה, והיא הדרגה של גבריאל שממונה על החלום, והרי נתבאר.

תא חזי כל נביאי דעלמא^א כלהו ינקי מסטרא חדא מגו תרין דרגין ידיען^ב ואינון דרגין הוו אתחזיין בגו אספקלריאה דלא נהרא^ג דכתיב במראה אליו אתודע^ד מאן הוא מראה כמה דאתמר (דמראה) חיזו דכל גוונין אתחזיין בגוה^ה ודא היא אספקלריאה דלא נהרא בחלום אדבר בו דא הוא חד משתי בנבואה^ו כמה דאוקמוה ואיהו דרגא שתיתאה מההוא דרגא דנבואה ואיהו^ז דרגא דגבריאל דממנא על חלמא והא אתמר

בא וראה, כל חלום שהוא כראוי, בא מן הדרגה הזו, ועל כן אין לך חלום שלא יתערבו בו דברים כוזבים, כמו שבארנו. ולכן מהם אמת ומהם כוזבים, ואין לך חלום שאין בו מצד זה ומצד זה. ומשום שיש בחלום הכל כמו שאמרנו, כל החלומות שבעולם הולכים אחר פתרון הפה. ובארוהו שכתוב "ויחי כאשר פתר לנו כן היה". למה, משום שיש בחלום כזב ואמת, והדיבור שולט על הכל, ולכן החלום צריך

תא חזי כל חלמא דאיהו כדקא יאות מהאי דרגא קא אתיא ועל דא לית לך חלמא דלא יתערבון עמיה מלין כדיבין כמה דאוקימנא ובגין כך מגייהו קשוט ומגייהו כדיבין לך חלמא דלא אית ביה מהאי גיסא ומהאי גיסא ובגין דאית ביה בחלמא כלא כדאמרן כל חלמין דעלמא אזלין בתר פשרא דפומא^א ואוקמוה דכתיב (בראשית מא יג) ויהי כאשר פתר לנו כן היה מאי טעמא בגין דאית ביה בחלמא כדיבו וקשוט ומלה שלטא על כלא

מאיר הזהר

ימין ושמאל כי השפע הבא אחד הוא הכל זכות האנשים (רמ"ו). ו. נמשך למה שהקדים שכל העולמות הם בדרך השתלשלות, ועל זה נמשך ואמר שכן הם מדרגות הנבואה (רמ"ו). ז. הוא אור אמא המתגלה בנו"ה דז"א, והן הם דרגין ידיען, שהם גלויים ונדועים, כי למעלה בחג"ת האורות סתומים אצל בנו"ה הם מגולים והיינו ידיען (רמ"ו). ח. ר"ל שנו"ה דז"א מתגלגלים בחו"צ דנוק' העומדת אחריו והיא נקראת אספקלריא דלא נהרא, מפני שהיא גבורה הנקראת חשך, אצל מתגלה באור החסדים דנו"ה דז"א (רמ"ו). ט. נקודות פרק ה'. י. זה נאמר בשאר הנביאים שעליהם אמרו רז"ל כל הנביאים באספקלריא שאינה מאירה מלצד משה רבינו ע"ה (רמ"ו). יא. ה"ס המלכות הידועה, וכו' היא מקבלת מאחרים ומכל המדות העליונות לכן אמר שהיא חיזו דכל גוונין וכו' (רמ"ו). יב. ק"ל לר' חייא טעם שזריך פשרון הפה שהיא המלכות, לפי שהחלום יש בו כדיבו וקשוט, ולכן זריך הפשרון מהפה שהיא המלכות, כדי להפריד הקלי' שדבקה בחלום שממנה בא הכדיבו, ולא ישאר רק הקשוט שהוא מהקדושה (מ"מ). יג. קצו ע"א (הערת הזהר). קמ"ט ז' ע"ש (הרש"ז) (נ"א). יד. וכן אמר רז"ל כל החלומות הולכין אחר הפה, כבר נתבאר במקומו כי החלום הוא סוד הויו"ת הגזומות מוך אלהים וזה פיי החלומות הולכים אחר הפה, כי פה עם הכולל גימ' אלהיים, והחלומות הם הויו"ת שנתקב"ג הויות,

א. ר"ל דכל העולמות והפרלופים שנצטרו הימה הכוונה בהם להוריד השתלשלות השפע על סדר ההדרגה מעליון לתחתון עד ירד לעוה"ו שהוא תכלית הצריאה. ח"ש דרגין, להיות דרגין עד סוף כל המדרגות, ולכן אין בהם שנים שנים לגמרי אעפ"י שהם ממדה אחת. דרך משל חסד סודו ע"צ אורות וכולם חסד ואינם בשווי גמור (רמ"ו). ג. ירצה שאין ריקות נמצא צנייהם, וגם אי אפשר שיוכל להמצא שום נמצא צנייהם (רמ"ו). ג. ידוע ששתי צנינות הן בכללות האורות, האחת אור הפנימיות שהוא המקיים ומחיייה את הכל דהיינו המוחין הפנימיים הנעלמים והם בתכלית הרוחניות ואין לומר בהם כי אם הדרגה וסגולת המעלה, והשנית הוא המדות והעולמות שיש להם קצבה בלתי נודעת לנו אופנה והיינו מדות, ועליהם אמר דא לעילא מן דא (רמ"ו). ד. שיש בהם ההתעלות והשתלשלות והם הנקראים אור חוזר ואור ישר, ועליהם נאמר (דברים ד, לט) כי ה' הוא האלקים צשמים ממעל וגו', כי לא נאמר צשמים למעלה אלא ממעל, הוא אור הישר היורד מלמעלה למטה, ומתחת אור חוזר. והנה ה' ישר, האלקים חוזר. והנה כל העולה זריך לקבל כח מלמעלה, וכנגד זה אמר וכלהו ינקין אלין מימינא וכו', פיי השמאלים יונקים מן השמאל והימנים מן הימין כדי שיתעלה כל אחד למקורו, וזהו "כדקא חזי לון", הכח הראוי להם (רמ"ו). ה. ירצה העליונים המה הפקודים והממונים להנהיג את שלמטה מהם, ולא הורכי כאן

פרשת וישב יעקב

קפג ע"א²

ספר הזהר

תרגום

ובגין כך בעי חלמא פשרא טבא רבי יהודה אמר^י בגין דכל חלמא מדרגא דלתתא איהו ודבור שלטא עליה ובגין כך כל חלמא אזלא בתר פשרא

פתרון טוב. רבי יהודה אמר, משום שכל חלום הוא מהמדרגה שלמטה, והדיבור שולט עליו, ולכן כל חלום הולך אחר הפתרון.

פתח ואמר (איוב לג טו - טז) בחלום חזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים ובמוסרם יחתום תא חזי כד סליק בר נש לערסיה מבעי ליה לאמלכא עליה מלכותא דשמיא בקדמיתא ולבתר יימא חד פסוקא דרחמי ואוקמוה חברייא בגין דהא כד בר נש נאים על ערסיה הא נשמתיא נפקא מניה ואזלא ושטיא לעילא כל חד וחד כפום ארחיה והכי סליקת כמה דאתמר

פתח ואמר, "בחלום חזיון לילה בנפול תרדמה על אנשים בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים ובמוסרם יחתום". בא וראה, כשעולה אדם למטתו, הוא צריך להמליך עליו מלכות שמים בראשונה, ואחר כך יאמר פסוק אחד של רחמים, ובארוהו החברים, משום שהנה כאשר אדם יושן על מטתו, הנה נשמתו יוצאת ממנו והולכת ומשוטטת למעלה, כל אחד ואחד כפי דרכו, וכך עולה, כמו שנתבאר.

מה כתיב בחלום חזיון לילה כד בני נשא שכבי בערסייהו ניימין ונשמתיא נפקת מניהו הה"ד בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים וכדין קב"ה אודע לה לנשמתיא בההוא דרגא דקיימא על חלמא אינון מלין דזמינין למיתי על עלמא או אינון מלין כפום אינון הרהורין דליביה בגין דבר נש נטיל ארחא דתוכחי דעלמא^י בגין דהא לא מודעיין ליה לבר נש בעוד דאיהו קאים בתוקפא דגופא |נ"א דרוחא| כדקאמרן אלא מלאכא אודע לנשמתיא ונשמתיא לבר נש וההוא חלמא איהו מלעילא כד נשמתיין נפקין מגופי וסלקין כל חד וחד כפום ארחיה וכמה דרגין על דרגין ברזא דחלמא כלהו ברזא דחכמתא ותא חזי חלום דרגא חדא מראה דרגא חדא נבואה דרגא חדא^י וכלהו דרגין לדרגין אלין על אלין

מה כתוב, "בחלום חזיון לילה", כשבני אדם שוכבים במטתם ישנים והנשמה יוצאת מהם, זהו שכתוב "בתנומות עלי משכב אז יגלה און אנשים". ואז הקדוש ברוך הוא מודיע לנשמה, באותה הדרגה שעומדת על החלום, אותם הדברים שעתידיים לבא על העולם, או אותם דברים כפי אותם ההרהורים של לבו, משום שאדם נוטל דרך של תוכחות העולם. משום שהנה לא מודיעים לאדם בעוד שהוא עומד בכח הגוף (נ"א של הרוח) כמו שאמרנו, אלא מלאך מודיע לנשמה, והנשמה לאדם, ואותו החלום הוא מלמעלה, כשהנשמות יוצאות מן הגופים ועולות כל אחת ואחת כפי דרכה. וכמה דרגות על דרגות בסוד החלום, כולן בסוד החכמה. ובא וראה, החלום דרגה אחת, המראה דרגה אחת, הנבואה דרגה אחת, וכולם דרגות לדרגות אלה על אלה.

ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שנה אותו על חלומותיו (בראשית לז ה) מהכא דלא מבעי ליה לבר נש למימר חלמיה בר לההוא בר נש דרחים ליה ואי לאו איהו גרים ליה דאי ההוא חלמא מתהפך לגוונא אחרא איהו גרים^י לסלקא תא חזי דיוסף איהו אמר חלמא לאחוהי ועל דא גרמו ליה לסלקא חלמיה תרין ועשרין שנין דאתעכב רבי יוסי אמר מנלן דכתיב (שם ה)^י ויוסיפו עוד שנה אותו מאי שנה אותו דגרמו ליה קטרוגין בדא מה כתיב (שם ו) ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה

ויחלום יוסף חלום ויגד לאחיו ויוסיפו עוד שנה אותו על חלומותיו. מכאן שהאדם צריך לומר את חלומו רק לאותו האדם שאוהב אותו, ואם לא, הוא גורם לו. שאם אותו החלום מתהפך לצבע אחר, הוא גורם לסלקו. בא וראה, שיוסף אמר את החלום לאחיו, ועל כן גרמו לו לסלק את חלומו עשרים ושתיים שנים שהתעכב. רבי יוסי אמר, מנין לנו, שכתוב "ויוסיפו עוד שנה אותו". מה זה "שנה אותו", שגרמו לו בזה קטרוגים. מה כתוב, "ויוסיפו עוד שנה אותו" שמעו נא החלום הזה

מאיר הזהר

דיצירה, ושם גבריאל. וגם ידעת שקויו עמודי שש ו' פרקין דלית צהו, והם ו' דרגין דנבואה נמלא כי עקב דהוד הוא הנק' חלום ועי' פקודי רמז (זהר הרקיע). **יז.** פי' גוונא אחרא היא שפישר לו פשרון החלום על אמתתו אלא בשביל שאמרנו לו המלך מנלן בלשון תמיה גרמו שנתעכב החלום כ"ב שנה וכו' (מ"מ). **יח.** אפשר דצמלת ויוסיפו רמז כי בשנאתם נתוספו לו כ"ב שנים. א"מ. ומ"ש אותו דגרמו ליה קטרוגין שהיו אומרים עליו דצרי שנאה שאין מעשיו כהוגן וכיוצא ועי' קטרוגו עליו למעלה. חש"ה שנאה תעורר מדנים למעלה קטרוגין ומזל האחר לוחם עם הקטיגור וזהו מדנים למעלה (מא"י) (כ"א).

שהם גימ' חלם (זהר הרקיע). **יז.** פליג אר"ח וס"ל הטעם לפי שהחלום הוא מגבריאל, שהוא ציירה דרגא תתאה, ולכן צריך פשרון מהמלכות דאצילות שהיא שולטת על הכל (מ"מ). **יח.** ר"ל לפי' מודיעי' ליה הרהוריו ומחשבותיו כדי שיקם תוכחה להיות חושב ומרהר דצדדים טובים (ו"ח) (כ"א). **יט.** נבואה היא מנו"ה דאצילות שהיא אספקלריא דנהרא, ומתגלין צירפין לזר, והם נו"ה דציראה נק' אספקלריא דלג נהרא, והם צ' היכלין היכל זהר והיכל נגה. ומראה הוא נו"ה דציראה נק' אספקלריא דלג נהרא הנקרא צדדים, ומתגלים צדדים דיצירה. חלום הוא היכל זהר ע"פ השמים לטוהר דציראה דמתגלין צירפין

תרגום

ספר הזהר

אשר חלמתי, שרצה מהם שישמעו לו, והוא הודיע להם אותו החלום, שאלמלא הם שהפכו אותו לצבע אחר, כך התקיים. והם השיבו ואמרו, "המלוך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו", מיד אמרו לו את פשר החלום, וגזרו גזרה, ולכן "ויוספו עוד שנה אותו".

אשר חלמתי דבעא מנייהו דישמעון ליה ואיהו אודע להו ההוא חלמא דאלמלא אינון (ד)אהפכו ליה לגוונא אחרא הכי אתקיים ואינון אתיבו ואמרו המלוך תמלוך⁶ עלינו אם משול תמשול בנו (בראשית לז ח) מיד אמרו ליה פשרא דחלמא וגזרו גזרה⁷ ובגין כך ויוסיפו עוד שנה אותו

רבי חייא ורבי יוסי היו מצויים לפני רבי שמעון. אמר רבי חייא, הנה שנינו, חלום שלא נפתר כמו אגרת שלא נקראה, אם משום שהתקיים והוא לא ידע, או שלא התקיים כלל. אמר לו, התקיים ולא נודע, שהרי אותו החלום כח תלוי עליו, והוא לא נודע ולא ידוע אם התקיים ואם לא התקיים. ואין לך דבר בעולם שטרם שבא לעולם שאינו תלוי בחלום או על ידי כרוז, שהרי נאמר שכל דבר ודבר בטרם יבא לעולם מכריזים עליו ברקיע, ומשם מתפשט בעולם וניתן על ידי הכרוז, והכל משום שכתוב "כי לא יעשה ה' אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים", בזמן שנביאים נמצאים בעולם. ואם לא, אף על גב שנבואה לא שורה, חכמים עדיפים מנביאים, ואם לא, ניתן בחלום, ואם לא, הדברים נמצאים בצפורי השמים, והרי בארוה.

רבי חייא ורבי יוסי הוו שכיחי קמיה דרבי שמעון אמר רבי חייא הא תנינן חלמא דלא אתפשר כאגרתא דלא מתקריא אי בגין דאתקיים ואיהו לא ידע⁸ או דלא אתקיים כלל אמר ליה אתקיים ולא אתידע דהא ההוא חלמא חילא תליא עליה ואיהו לא אתידע ולא ידיעה⁹ | (ידע) אי אתקיים אי לא אתקיים ולית לך מלה בעלמא דעד לא ייתי לעלמא דלאו איהי תליא בחלמא או על ידא דכרוזא דהא אתמר דכל מלה ומלה עד לא ייתי לעלמא מכרוזי עליה ברקיע ומתמן אתפשט בעלמא ואתיהיב על ידא דכרוזא וכלא בגין דכתיב (עמוס ג ז) כי לא יעשה יהוה אלהים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים בזמנא דנביאים אשתכחו בעלמא ואי לאו אף על גב דנבואה לא שריא חכימי עדיפי מנביאים ואי לא אתיהיב בחלמא ואי לאו בצפרי שמיא משתכחי מליה והא אוקמוה

"וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם". רבי שמעון אמר, היה צריך לכתוב לרעות צאן אביהם, מה זה א"ת נקוד מעליו, לרבות שכינה עמהם, שהיא שרויה עמהם, משום שהם היו עשרה, שהרי יוסף לא היה עמהם, ובנימין הוא קטן בבית, ולכן הם היו עשרה. וכשהלכו, השכינה היתה ביניהם, ועל כן נקוד מלמעלה. ולכן בזמן שמכרו את יוסף, השתתפו כולם עם השכינה, ושיתפו אותה עמהם כשעשו שבועה, ועד שהתגלה דבר יוסף, לא שרתה שכינה על יעקב. ואם תאמר שהשכינה לא נמצאה עמהם, בא וראה, שכתוב "ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם ה'", כולם צדיקים וחסידיים, הקיום של כל העולם, הם קיום למעלה ולמטה.

וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם (בראשית לז יב) רבי שמעון אמר לרעות צאן אביהם מבעי ליה מאי א"ת נקוד מלעילא לאסגאה עמהון שכינתא¹⁰ דאיהי עמהון שרייא בגין דאינון הוו עשרה דהא יוסף לא הוה עמהון ובנימין איהו זעיר בביתא ובגין כך אינון הוו עשרה וכד אזלו הות שכינתא בינייהו ועל דא נקוד מלעילא ובגין כך בזמנא דזבינו ליה ליוסף אשתתפו כלהו בהדי שכינתא ואשתיפו לה בהדייהו¹¹ כד עבידו אומאה ועד דאתגלייא מלה דיוסף לא שריא שכינתא עליה דיעקב ואי תימא דשכינתא לא אשתכחת עמהון תא חזי דכתיב (תהלים קכב ד) ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל להודות לשם יהוה כלהו צדיקי וחסידיה¹² קיומא דכל עלמא קיומא אינון לעילא ותתא

מאיר הזהר

להיות כך וכן, והחכמה היא ממנוצלת בחכמתם ויודעים עמידות כדפי' בגמ' בענין רבינו הקדוש וכיוצא כמה עובדי זוהר (אור יקר). 8. כגון עמה שאין חכמים בחלומות ואם אין יודעי פשר חלום, יורד עוד לצפורים צמנועתם מודיעים העמידות, והם המדרגה תחתונה, וממיד ישלשלו המדרגות האלו אלף שיש מי שישאב מהמדרגה הראשונה, ויש מהב', ויש מהג' ויש מהד' (אור יקר). 9. ועם היות שסתם מלת "את" שכינה, מפני שהיתה ענתם עון הוצרך לנקוד במלת את, והוצרך ר"ש לכמה הכרחיות (אור יקר). 10. מכאן משמע שהשתתפו לשכינה אע"פ שהיו עשרה זולת השכינה ולפיכך נשתתפה השכינה הואיל והם היו עשרה וזה שלא כדכ"ל במדרש להשתתפות השכינה ל'. 11. לדבר הזה יסלח האדון דתמיל' היו עשרה ואח"כ הלך ראובן כמש"ל וכן הוא בפירוש לקמן דף קפ"ה ע"ב ח"ש ובג"כ בזמנא דזבינו וכו' ר"ל ולא היה ראובן ואז שתפו לשכינה (מא"י) (נ"א). 12. ומה שעשו, עם היות שנמשך לעון היתה עבירה לשם שמים, וגדולה עבירה לשמה וזוהי יוצן דכריו צמדרש איכה מהזהר

א. פי' כיון שאמרו לו פשרון האמת, צריך שיתקיים כמו שפישרו לו, אבל צבציל שאמרו צלשון תימה נתעכב כ"צ שנה (מ"מ). 3. שפתרו וגזרו שימלך ובג"כ ויוסיפו עוד שנה אותו ולפי שאמרו צלשון תימה המלוך תמלוך וגו' נתעכב כ"צ שנים ואפשר דזהו דמסיים על חלומותיו ועל דכריו פירוש על דכריו שאמר צלשון תחננוים שמעו נא החלום ולקח לכם שפתרו לטוב ונתחרטו (נ"א). 4. דהיינו כענין האגרת שמודיע ואין הכרח הענין בקריאתו, או נאמר שמשם כל הענין תלוי בזה, כעין שפירשו כל החלומות הולכים אחר הפה כך נאמר שאם לא תפתר תצטול, ור"ש הכריח כפירוש הקודם (אור יקר). 7. מפני שהחלום הוא ענין נגזר מלמעלה, ותלוי עליו ידענו או לא ידענו, ולפעמים מודיעים לאדם מה שיהיה ויבא ולא ידע ולא ידענו, לעולם אם חלם צו או לא חלם (אור יקר). 8. ירצה לא ידע קודם היותו ולא גם אחר היותו, אם נתקיים או לא נתקיים, מפני שאין בני אדם בקיאים בפשר חלום (אור יקר). 9. ולפי מאי דס"ד לא היו מתקיימין כלל הגזרות העליונות (אור יקר). 10. שהחכמה מחייבת שראוי

פרשת וישב יעקב

קפג ע"ב²

ספר הוזהר

תרגום

פתח ואמר, "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך". את הפסוק הזה בארוהו, שדוד היה עם לבו לבנות הבית, כמו שנאמר "ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם ה' וגו'. ואחר כך מה כתוב, "רק אתה לא תבנה הבית כי אם בנך היוצא מחלצין הוא יבנה הבית לשמי". וכל ישראל היו יודעים את זה, והיו אומרים מתי ימות דוד ויקום שלמה בנו ויבנה את הבית, ואז עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, אז נעלה ונקריב שם קרבנות. ועם כל זה, אף על גב שהיו אומרים מתי ימות הזקן הזה, אזי שמחתי ושמחה היתה לי בשביל בני, שהיו אומרים שבני יקום תחתי לגמור את המצוה לבנות את הבית. אז התחיל לשבח אותה ואמר, "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו".

שנינו, הקדוש ברוך הוא עשה את ירושלים למטה כדוגמא שלמעלה, וזו מתוקנת (זו) כנגד זו, שכתוב "מכון לשבתך פעלת ה'". "הבנויה", שעתיד הקדוש ברוך הוא להוריד את ירושלים שלמעלה כראוי, ולכן "הבנויה". "שחברה לה יחדיו", והרי בארוהו. "שחברה", היה צריך להיות שחברו, אלא שהתחברה האם עם הבת ונהיו יחד, ובארוהו. ונאמר "ששם עלו שבטים", אלו הם קיום של העולם ותיקון של העולם התחתון. ואל תאמר שהעולם התחתון לבדו, אלא אפילו של העולם העליון, שכתוב "שבטי יה עדות לישראל", דוקא לישראל, משום שהם הקיום למטה, עדות הם למעלה, והכל, "להודות לשם ה'", להודות לשם הקדוש ברוך הוא לכל הצדדים, שכתוב "להודות לשם ה'".

"וימצאהו" איש והנה תועה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש".

פתח ואמר (שם א) שמחתי באומרים לי בית יהוה נלך האי קרא אוקמוה דדוד הוה עם לביה למבני ביתא כמה דאת אמר (מ"א ח יז) ויהי עם לבב דוד אבי לבנות בית לשם יהוה ולבתר מה כתיב (שם יט) רק אתה לא תבנה כי אם בנך היוצא מחלצין הוא יבנה את הבית לשמי וכל ישראל הוה ידעי דא והוה אמרו אימתי ימות דוד ויקום שלמה בריה ויבנה ביתא וכדין (תהלים קכב ב) עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים כדין ניסק ונקריב תמן קרבנין ועם כל דא אף על גב דהוה אמרו אימתי ימות סבא דא כדין שמחתי וחדוה הוה לי"י בגין ברי דהוה אמרי דברי יקום תחתי למגמר פקודא למבני ביתא כדין שרי ושבח לה ואמר (שם ג) ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדו

תנן עבד קודשא בריך הוא ירושלים לתתא כגוונא דלעילא ודא מתתקנא (דא) לקבל דא דכתיב (שמות טו יז) מכון לשבתך פעלת יהוה הבנויה דזמין קב"ה לנחתא לה לירושלים [דלעילא כדקא יאות ובגין כך הבנויה שחברה לה יחדו והא אוקמוה שחברה שחברו מבעי ליה] אלא דאתחברת אמא בכרתא"ו והוה כחדא ואוקמוה ואתמר ששם עלו שבטים (תהלים קכב ד) אלין אינון קיומא דעלמא ותקונא דעלמא |תתאה| ולא תימא דעלמא תתאה בלחודוי אלא אפילו דעלמא עלאה"ו דכתיב (שם) שבטי יה עדות לישראל לישראל דייקא בגין דאינון קיומא לתתא סהדותא"ו אינון לעילא וכלא להודות לשם יהוה לאודאה שמיא דקב"ה לכל סטרין דכתיב (שם) להודות לשם יהוה";

וימצאהו איש והנה תועה בשדה וישאלהו האיש לאמר מה תבקש (בראשית לו טו)

מאיר הוזהר

שלא חטא כמש"ל ור"ת ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו גימטריא שלמה (מא"י) (נ"א). **יד**. פי' שחברו ישראל ירושלים של מעלה, שהיא המלכות עם ירושלים שלמטה, דהכי משמע פשטיה דקרא ירושלים הבנויה למטה כעיר שהיא המלכות שחברו לה יחדיו עם ירושלים שלמטה (מ"מ). **טו**. פי' להכי אמר שחברה זה' לומר שהמלכות עכמה נחמדה עם צינה, ושיעור הכתוב ירושלים של מטה הבנויה כעיר שהיא המלכות שנתחברה יחדיו עם ה' ראשונה, ולזה רמו שחברה זה'. ויש מפרשים שחברו מצעי ליה פי' כעיר שהיא המלכות שנתחברו לה כל ישראל בתוכה, וא"כ אמאי קאמר שחברה זה' והמירון כמ"ש (מ"מ). **טז**. פי' י"ב שבטים הם נגד י"ב צבך שחת המלכות ורומים ג"כ לי"ב גבולי אלכסון שז"א ח"ש אלף אפילו דעלמא עילאה שהיא ז"א (מ"מ). **יז**. פי' הם חת המלכות והם קיום העולם והם ג"כ רומים לי"ב גבולי אלכסון שז"א שכשאו רואים י"ב למטה אנו יודעים ומעידים שיש י"ב ג"כ צו"א ח"ש סהדותא אינון לעילא (מ"מ).

שלא נעשו הנשמות להענישם צ"י הרוגי מלכות אלף דווקא אחר שגלתה שכינה שלא נמצא מלמד זכות עליהם, אבל כל זמן ששכינה צהיכל המלך לא הניח מדת הדין לשלוט בהם, מפני טענה זו גדולה עזירה לשמה שלשם שמים נחוונו ככל מעשיהם ואם טעו מה צדק, היה נראה להם שאדרבה יטעו יותר אם לא יעשו. ויש פנים לפשט ממש שע"י דבתו רעה ח"ו יתרחקו מדעת אציהם ויפקלו מזרע מטה שלימה כדרך שנתרחק ישמעאל מלב אברהם או עשו מלב יצחק, וימצא יעקב מרחיק בניו מן הקדושה, ונותן דעתו על יוסף ויצרחהו בצרכת אברהם, וצרכת הארץ וכולם נדחים מחלק הקדושה ח"ו ודבר זה הוא שקול ככל המציאות כולו ולכן ראוי שידחה האחד מפני י"א ויש פנים אחרים כדלקמן (אור יקר). כלומר שלא תקשה היאך נטרפה השכינה לעושי עולה במכירת יוסף לו"א שהיה גזירת הקב"ה לקיים העולמות כדי שיטרפו בגלות מנרים וכו' ואלמלא זה היו ח"ו נאצדים מעוה"צ (מ"מ) (נ"א). **יב**. הבית (נוסף דפ"ו). **יג**. ויש לרמוז בית ה' נלך ר"ת בני והעיקר שהוא שלמה שילדה בת שבע ומורה

תרגום

מה כתוב למעלה, "ויאמר ישראל אל יוסף הלוא אחיך רועים בשכם לכה ואשלחך אליהם". וכי יעקב השלם שהיה אוהב את יוסף מכל בנוי, והיה יודע שכל אחיו היו שונאים אותו, למה שלח אותו אליהם. אלא הוא לא חשד עליהם, שהיה יודע שכולם היו צדיקים ולא חשד אותם, אלא הקדוש ברוך הוא גרם את כל זה כדי לקיים את הגזרה שגזר בין הבתרים.

מצאנו בספרי הקדמונים, שבני יעקב הללו היו צריכים לשלוט עליו בטרם ירד למצרים, שאילו ירד למצרים והם לא היו שולטים בו בראשונה, אז יִקְלוּ המצרים לשלוט על ישראל לעולמים, והתקיים ביוסף שנמכר לעבד, והם שלטו עליו. ואף על גב שיוסף היה אחר כך מלך המצרים היו עבדים שלו, נמצאו ישראל ששלטו על כולם.

בא וראה שיוסף הוא הברית העליונה, כל זמן שמתקיים הברית, השכינה מתקיימת עם ישראל בשלום כראוי. כיון שהסתלק יוסף, הברית העליונה, מן העולם, אז הברית והשכינה וישראל יצאו כולם לגלות. והנה בארנו שכתוב, ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף, והכל היה מעם הקדוש ברוך הוא כראוי.

בא וראה, "וימצאוהו איש" זה גבריאלי. ופרשוהו, כתוב כאן "וימצאוהו איש", וכתוב שם "והאיש גבריאלי אשר ראיתי בחזון בתחלה". "והנה תעה" תועה בכל, שבטח על אחיו שהיה מבקש את האחווה שלהם ולא מצא, ובקש אותם ולא מצא, ועל כן תועה בכל. ועל זה, "וישאלהו האיש לאמר מה תבקש", "ויאמר את אחי אנכי מבקש" וגו', "ויאמר האיש נסעו מזה" וגו'. רבי יהודה פתח, "מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי".

את הפסוק הזה בארו החברים, אבל את הפסוק הזה אמרה כנסת ישראל למלך שהשלום שלו, "מי יתנך כאח לי", כיוסף על אחיו, שאמר "ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם". נתן להם

ספר הזהר

מה כתיב לעילא (בראשית לז יג) ויאמר ישראל אל יוסף הלא אחיך רועים בשכם לכה ואשלחך אליהם וכי יעקב שלימא דהוה רחים ליה ליוסף מכל בנוי והוה ידע דכל אחוי הוו שנאיין ליה אמאי שדר ליה לגבייהו אלא איהו לא חשיד עלייהו דהוה ידע דכלהו הוו זכאיין ולא חשיד לון אלא גרים קב"ה כל דא בגין לקיימא גזרה דגזר בין הבתרים⁶

אשכחנא בספרי קדמאי דבעיין אליין בני יעקב לשלטאה עליה עד לא יחות למצרים³ דאילו הוא יחות למצרים ואינון לא שלטו ביה בקדמיתא יכלי מצראי לשלטאה לעלמין עלייהו דישאלהו ואתקיימא ביה ביוסף דאזדבן לעבדאי ואינון שלטו עליו ואף על גב דיוסף הוה מלכא לבתר ומצראי הוו עבדין ליה אשתכחו ישראל דשלטו על כלהו

תא חזי דיוסף דאיהו ברית עלאה כל זמנא דאתקיים ברית שכינתא אתקיים בהדייהו דישאלהו בשלם כדקא יאות⁴ כיון דאסתלק יוסף ברית עלאה מעלמא כדין ברית שכינתא וישאלהו כלהו בגלותא נפקו⁵ והא אוקיימא דכתיב (שמות א ח) ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף וכלא הוה מעם קב"ה כדקא יאות

תא חזי וימצאוהו איש (בראשית לז טו) דא גבריאלי⁶ ואוקמוהו כתיב הכא וימצאוהו איש וכתוב התם (דניאל ט כא) והאיש גבריאלי אשר ראיתי בחזון בתחלה והנה תועה בכלא תועה דאבטח⁷ על אחוי דהוה מתבע אחוה דלהון ולא אשכח ותבע להו ולא אשכח ועל דא תועה בכלא ועל דא (בראשית לז טו - טז) וישאלהו האיש לאמר מה תבקש ויאמר את אחי אנכי מבקש וגו' ויאמר האיש נסעו מזה וגו' (שם יז) רבי יהודה פתח (שיר ח א) מי יתנך כאח לי יונק שדי אמי אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבוזו לי

תאי קרא אוקמוהו חברים אבל האי קרא כנסת ישראל אמרו למלכא דשלמא דיליה מי יתנך כאח לי כיוסף על אחוי דאמר (בראשית נ כא) ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת

מאיר הזהר

מזרים, וא"כ רד"ה שני הגלות רד"ו אלי שכולם עבדים לי, וא"כ אל תעמוד בגלות. והעיקר שאחיו שלטו עליו לא יוכל לומר לאציו וצפרט ע"י אחיו (מא"יין) (נ"א). ה. להראות שהכל חלוי ציוסף, שיוסף משליט ישראל על המזריים כדמפרש ואזיל, ולזה צהייתם שולטים עליו מתקנים שעבוד הגלות כדפי' (אור יקר). 1. פירוש שנסתלק היסוד ונשארה המ' למטה בסוד הגלות ודריש מלך חדש על מזרים שהוא הגלות לפי שלא ידע יוסף יסוד לא"ת שהיא המ' כמו והאדם ידע ע"ש שפע הדעת (ו"ח) (נ"א). 2. נפלו (מ"מ). 3. והיה ראוי שדריכהו לצית אציו, ונשלימותו של הקצ"ה הדריכו לאחיו כדי שימכרו אותו ויתקיים ידע עליונה (אור יקר). 4. שהיה סובר שלא זייקוהו, ע"כ תועה בדרך שלא ידע היכן הם, כמ"ש ונצע להו ולא אשכח (מ"מ). 5. ילכה כאח לאחיו כך תהיה אחת לי כאותה אחוה מתנהג עמי, שפירשו כאח יוסף לי ממש לשכינה, שהם דברי השכינה אל ה"ת כדפי' לעיל, דהיינו יסוד המתאחד עם

א. הוא ערצב צהם ערצוב זה, והשתא קשיא ליה, אי הכי ילא הענין מעמנו, שיצאו שצאים וישבו את יוסף ולא ע"י עזירת מכירתו, לזה אמר שגם זו הסכמת הקצ"ה לטובתם (אור יקר). 3. והטעם שאלו היה הענין כדס"ד, שיצבו שצאים את יוסף, נמצא קדר הענין הם שלטו ציוסף, ויוסף מלך ושלט על מזריים ועל אחיו. נמצאו ישראל תחת המזריים מדרגה שליטת, שהרי שלטו תחלה על יוסף, ויוסף שלט על ישראל, והיה זה שעבוד גדול לישראל צמדרגות העליונות תחת יד מזרים, לכן גלגל הקצ"ה ששלטו ישראל על יוסף, והם מכרוהו לעבד, ואח"כ ישלטו יוסף על המזריים. נמצאו ישראל על המזריים ג' מדרגות, כאשר אח"כ ישלטו עליהם, כבר קדמוס ישראל ששלטו ישראל על יוסף (אור יקר). 4. פי' לכן מכרוהו אחיו כדי שיתקיים צו לעבד נמכר יוסף, והוא עבד של אחיו, וכדמסיק שאחר שיהיו מזריים עבדים ליוסף, נמצאו ישראל שולטים על הכל, דכל מה שקנה עבד קנה רבו (מ"מ). 7. אפשר שז"ש יוסף לאציו שמי אלקים לאדון לכל

פרשת וישב יעקב

קפד ע"א²

ספר הזהר

תרגום

מזון וזן אותם ברעב, לכן "מי יתנך כאח לי". דבר אחר, "מי יתנך כאח לי", זה יוסף, אל השכינה, שנאחז עמה ונדבק עמה. "יונק שדי אמי", שהרי אז אחוה ושלימה עמהם. "אמצאך בחוץ", בתוך הגלות שהיא בארץ אחרת. "אשקך", כדי להדביק רוח עם רוח. "גם לא יבוזו לי", אף על גב שאני נמצאת בארץ אחרת. בא וראה שיוסף, אף על גב שאחיו לא היו לו כמו אחים כשנפל בידיהם, הוא היה להם כמו אח כשנפלו בידו, והרי פרשוה שכתוב "וינחם אותם וידבר על לבם" בכל הוא דבר, על לבם.

ובא וראה מה כתוב, "ויאמרו איש אל אחיו", זה שמעון ולוי שהם היו ודאי אחים בכל, משום שבאו מצד הדין הקשה, ולכן רגזם הוא רוגז של הרג בעולם, כמו שנאמר "ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה". בא וראה את סוד הדבר, יש רוגז ויש רוגז. יש רוגז שהוא מבורך ממעלה וממטה, ונקרא ברוך, כמו שנתבאר, שכתוב "ברוך אברם לאל עליון קנה שמים וארץ", והרי פרשוה. ויש רוגז מקולל למעלה ומטה, כמו שנתבאר, שנקרא ארור, שכתוב "ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה". "ארור אפם כי עז".

ועל הסוד הזה יש שני הרים, שכתוב "ונתתה את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל", כנגד שתי הדרגות הללו. ועל כן זה נקרא ארור וזה נקרא ברוך. ושמעון ולוי הם מצד הדין הקשה, ומצד הדין הקשה החזק יוצא רוגז שמקולל. ובא וראה, מצד הדין הקשה יוצא רוגז לשני צדדים, אחד שהתברך ואחד שהתקלל.

טפכם יהב לון מזונא וזן להו בכפנא בגין כך מי יתנך כאח לי דבר אחר מי יתנך כאח לי דא יוסף לגבה דשכינתא¹ דאתאחד עמה ואתדבק בהדה יונק שדי אמי² דהא כדין אחוה ושלימו בהדיהו אמצאך בחוץ גו גלותא דאיהי בארעא אחרא אשקך בגין לאתדבקא רוחא ברוחא גם לא יבוזו לי אף על גב דאנא בארעא אחרא תא חזי דיוסף אף על גב דאחוי לא הוה ליה כאחין כד נפל בידיהו איהו הוה לון כאחא כד נפלו בידיה³ והא אוקמוה דכתיב (שם) וינחם אותם וידבר על לבם בכלא דבר על לבייהו

ותא חזי מה כתיב (שם לז יט) ויאמרו איש אל אחיו דא שמעון ולוי דאינון הוה אחין ודאי בכלא בגין דקא אתו מסטרא דדינא קשיא⁴ ובגין כך רוגזא דלהון⁵ איהו רוגזא דקטלא בעלמא כמה דאת אמר (שם מט ה) ארור אפם כי עז ועברתם כי קשתה תא חזי רזא דמלה אית רוגזא ואית רוגזא אית רוגזא דאיהו מברכא מעילא ומתתא ואקרי ברוך⁶ כמה דאתמר דכתיב (שם יד יט) ברוך אברם לאל עליון קונה שמים וארץ⁷ והא אוקמוה ואית רוגזא דאיהי אתלטיא לעילא ותתא⁸ כמה דאתמר דאקרי ארור דכתיב (שם ג יד) ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה ארור אפם כי עז (שם מט ז)

ועל רזא דא אית תרין טורין⁹ דכתיב (דברים יא כט) ונתת את הברכה על הר גריזים ואת הקללה על הר עיבל לקביל אלין תרין דרגין ועל דא דא אקרי ארור ודא אקרי ברוך ושמעון ולוי אינון מסטרא דדינא קשיא ומן סטרא דדינא קשיא תקיפא נפקת רוגזא דאתלטיא ותא חזי מסטרא דדינא קשיא נפקי רוגזא לתרין סטרין חד דאתברך וחד דאתלטיא

מאיר הזהר

השכינה (אור יקר). **יא.** פי' ההוא רוחא דשרי בגויה, ששורשו מהדכורא שהוא יוסף, והוא שם ז"ן, וממדי הוא במלכות. וזימי הגלות שנפסק הווג הוא מזדווג עמה, ולכן אומרת לו"א, מי יתנך כאח לי דא יוסף דאתאחד עמה ואתדבק בהדה, והוא ההוא רוחא ששורשו מיסוד שהוא יוסף (מ"מ). **יב.** שיהיה הת"ת יונק חלב מזהבניה, והחלב היינו הדין, הדם האדום הנהפך לרחמים מלד הלבן העליון המלצין הדינים. והשדים הם חסד וגבורה פנימיים שצנינה, ולזה כשינק הת"ת משם הוא צאחיה במלכות ונוסף על אחוה לשניהם כא' (אור יקר). **יג.** יראה והטעם שחלה השכינה אחותה עם הת"ת צאחות יוסף, שכמו שיוסף עשה עם אחיו, אפילו שהם עשו בהפך, כך רצון השכינה, שעם היות שהיא פגומה מעונות ישראל, ודומה למשלם רעה אל אחיו העליון צפגם המעשים, עכ"ל הת"ת ישלם לה טובה בגלות, כדרך שעשה יוסף לאחיו (אור יקר). **יד.** שמעון צגבורה, ולוי עם היותו צת"ת אינו אלא צגבורה, והעד לוי דאחי מלד הגבורה והדין (אור יקר). **טו.** הוא שרשי החוונים, דהיינו האף הנומח מצין צ' מדות אלו (אור יקר). **טז.** שהוא הדין המנער החוונים, כעין אברהם, שצערותו צער המלכים

הרשעים ונתצרך מיד (אור יקר). **יז.** פסוק זה כמוז צבוא אצרים ממלחמת המלכים, שעשה דין צרשעים צכח הדינים הקדושים, שדוחים ומשפילים את החוונים, והגביר מדת נוזר חסד על מדת לאלפים, וזו שם קי"א שמשם הרוגז נעשה קס"א כמנין לאלפים, והוא שם קו"ה העולה קס"א והיא מדת ונקמה דהיינו חסד דכתרא עלאה, וזהו אל עליון (רמ"ז). **יח.** שהיא עושה רע בישראל לגין היוצאת מלד הגבורה והדין המגברת החוונים (אור יקר). **יט.** הא' ללד אברהם, והא' ללד יצחק, ולכן לזה אומרים צרוך ולזה אמר ארור, ושמעון ולוי קדושים הם מסטרא דדינא קשיא, ולכן מדתם גורמת להם שעברתם מצחוץ וקשה, וקיימא צארור ולא לטותא הוא ארור אפם, אלא הודעת דבר. וא"ת א"כ אין עליהם אשם שהרי המדה גורמת להם (אור יקר). **כ.** וכמו שאברהם כשנשמתם צגבורה נשמתם צאף הצרוך היה להם להשתמש צצרוך ג"כ, או אפשר דבתר הכי אפרש לוי משמעון והיאך עשה לכת המדה הגורמת, לזה אמר צגבורה עגמה יש צד צרוך ללוי דהיינו כעין יעקב צקו האמצעי כדמפרש ואזיל (אור יקר).

תרגום

ספר הזהר

אחד ברוך ואחד ארוור. כדוגמא זו מהצד של יצחק יצאו שני בניו, אחד מבורך ואחד שהתקלל למעלה ולמטה. זה נפרד לצדו וזה נפרד לצדו. זה דיורו בארץ הקדושה, וזה דיורו בהר שער, שכתוב "איש יודע ציד איש שדה". זה מקומו במקום של מדבר, חרבה ושממה, וזה יושב אוהלים, והכל כמו שצריך. ולכן שתי דרגות הן, ברוך וארוור, זה לצדו וזה לצדו. מזה יוצאות כל הברכות של העולמות למעלה ולמטה וכל הטוב וכל האור וכל גאולה וכל הצלה, ומזה יוצאות כל הקלות וכל חרב וכל דם וכל שממה וכל הרעות וכל הטומאה של העולם.

רבי שמעון פתח ואמר, "ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך ה'". הפסוק הזה בארוהו. אבל בא וראה כאן את סוד הדבר, שהרי אין לך אדם בעולם שאינו טועם את טעם המות בלילה, ורוח הטומאה שורה על אותו הגוף. למה, משום שהנשמה הקדושה מסתלקת מן האדם ויוצאת ממנו, ועל שהנשמה הקדושה יוצאת ומסתלקת ממנו, שורה רוח של טומאה על אותו הגוף ונטמא. כשהנשמה חוזרת לגוף, עוברת אותה הזוהמא.

והרי נתבאר שבידי האדם נשאר זוהמת הטומאה, ועל כן אל יעביר ידו על עיניו, משום שאותה רוח הטומאה שורה עליו עד שנוטל אותם, וכשנוטל ידיו כראוי, אז מתקדש ונקרא קדוש. ואין צריך להתקדש, צריך כלי אחד למטה וכלי אחד מלמעלה, כדי שיתקדש מאותו שלמעלה, ואותו שלמטה שיושב בזוהמא שטומאה בו. וזה הכלי לקבל טומאה,

חד ברוך וחד ארוור כגוונא דא מסטרא דיצחק נפקו תרין בנין חד מבורך וחד דאתלטיא לעילא ותתא דא אתפרש לסטריה ודא אתפרש לסטריה דא דיוריה בארעא קדישא ודא דיוריה בטורא דשעיר דכתיב (בראשית כה כז) איש יודע ציד איש שדה [דא אתריה] (באתר) דמדברא וחרבא ושממה ודא יושב אהלים וכלא כגונא דאצטריך ובגין כך תרין דרגין אינון ברוך וארוור דא לסטריה ודא לסטריה מהאי נפקין כל ברכאין דעלמין לעילא ותתא וכל טיבו וכל נהירו וכל פורקן וכל שזכותא ומהאי נפקין כל לוויטין וכל חרבא וכל דמא וכל שממא וכל בישין וכל מסאבו דעלמא

רבי שמעון פתח ואמר (תהלים כו ו) ארחץ בנקיון כפי ואסובבה את מזבחך יהוה^א האי קרא אוקמוה^ב אבל תא חזי רזא דמלה הכא דהא לית לך בר נש בעלמא דלא טעים טעמא דמותא^ג בליליא ורוח מסאבא שריא על ההוא גופא מאי טעמא בגין דנשמתא קדישא אסתלקת מניה^ד דבר נש ונפקת מניה^ה ועל דנשמתא קדישא נפקת^ו ואסתלקת מניה שריא רוחא מסאבא על ההוא גופא ואסתאב וכד נשמתא אתהדרת לגופא אתעבר ההוא זוהמא^ז

והיא אתמר דידי דבר נש זוהמא דמסאבו אשתאר בהו ועל דא לא יעבר ידיו על עינו^א בגין דההוא רוח מסאבא שריא עליו עד דנטיל לון וכד נטיל ידיו [כדקא חזי^ב] כדין אתקדש ואקרי קדוש^ג והיך בעי לאתקדשא בעי חד כלי לתתא וחד כלי מלעילא |בגין| דיתקדש מההוא דלעילא^ד וההוא דלתתא דיתב |ב| זוהמא דמסאבו ביה ודא כלי לקבלא מסאבו^ה ודא לאתקדשא מניה (ו) דא

מאיר הזהר

גם הרשימו דועיר מסתלק שהוא סוד השינה, וכן מצויר בענין המפילין צפסוק (שי"ה ט ו) שימני כחותם. ח"ש שכלילה נפקת הנשמה הפנימית ואסתלקת מיניה אפילו צחינת רשימו, ואין אז אלא צחינת קיסטא דחיי שה"ס הקטנות, ולכן שורה רוח רעה על כל הגוף (רמ"ז). ו. כי אז חוזרת צכח חידושה ודוחה את הטומאה, ולבד צדיים נשאר הטומאה, וטעמו כי משם ייקת החיזונים מצחינת הכפרנים, שהן עלולות לטומאה, וכדברי רז"ל בענין קצינחם, ועל אותה היניקה נרמו (מטו כד) ויפחו זרועי ידיו, לשון זרע, וכמ"ש (דניאל ח יב) ויתנו לנו מן הזרועים (רמ"ז). ז. מכאן סתירה למ"ש ה' מור וקצינעה דמבחוץ יכול ליגע ועיין לעיל קס"ט ז' וכן נראה ממ"ש הרמ"ז ח"ל ה"ה לחוטם ולאזן כזכר בגמרא אלא דזה רגיל כשפיקח עיניו שמשמשם בעיניו ולכן זיהר שיעשה צבגד ע"כ (מאיר"ן ז"א). ח. זהו עיקר הכל, שצריך ליתלם שלש פעמים בכל אחת ואחת ואחר כך לשפספס יחד, והכוונה להמשיך שפע מלמעלה להצדית רוח הטומאה ולהעלות הקדושה מתוך הטומאה, וצוה יהיה נקיון גמור שיהייה טהורות וכח הטומאה השורה עליהם יכרת, כי גם נקיון ר"ל יכרת, כמ"ש (ירמיה ל יא) ונקת לא חנקך, (ישעיה ג כו) ונקתה לארץ חשב (רמ"ז). ט. פי' בא עליו שפע קדוש מלמעלה ונשאר בו כל היום ח"ש ואקרי קדוש, והיינו כל שלא הסיח דעתו כדפסק השו"ע צסי' קסד, ח"ל נוטל ידיו שחריית ומתנה עליהם כל היום (מ"מ). י. ה"ס המלכות שהיא הכלי המקבל כל השפע של מעלה מו"ק ועולה ס', וכלי התחמון הוא נוק' דקל"י שבה מתדבקת ונכללת כל הטומאה (רמ"ז). יא. ירעה צוה שהטומאה

א. כפשוטו, דאמרין דכתיב צנקיון, בכל מידי דמנקי (רמ"ז). ב. השינה א' מס' צמיחה, ואין לך אדם שיעמוד צלילה שלא יטעום טעם שינה צרב או צמעט והפרטי לא יחשב וכיון שישן שמיין נשכח לנחמה (אור יקר). ג. פי' המוחין מתעלים ציוס על הראש כי אור המקיף נתעלה למעלה והפנימי יא' ונשאר הרשימו מקיף אצל צלילה יוצאת הפנימית [דז"א] ומסתלקת למעלה. הרמ"ז כ"י (נ"א). אסתלקת מיניה - הוא צחינת אור המקיף (רמ"ז). ד. והצווי רודף אחר הכלים שהקדושה נמלצשה בהם, ולכן כמו שהמת ישראל עליו כח הטומאה, נמצא שאם ישן ציוס שמיין ג"כ יחשב לנחמה. אמנם נראה שאין השינה הזאת אלא שינה שהיא צחילת הלילה עד חצות, שהיא שינה שמפילים הקדושים כדי להמשיך החיזונים מלמעלה למטה. אמנם השינה הטבעית ציוס או מחצות ואילך, אין צוה שליטת החיזונים ואין הגוף נטמא, ואין צריך טהרת כלי אלא דווקא מטעם ידים עסקיות, לא מטעם שישלוט רוח הטומאה. אמנם יש לדקדק, כשהאדם ישן, עד חצות נשמתו עולה, ומי שישן מחצות ואילך, שאין סלוק לנשמתו, או מי שישן ציוס, אותה נשמה מה יהיה ענינה, והנה נראה שאחר חצות מגרשין הנשמה מלמעלה. והנה לפי זה אם לא יקום בחצות לילה, אותה נשמה היא משוטטת בעולם הנה והנה צאור העולם, ולפעמים מטמאין אותה. כך ממש יהיה ענינה צחינת ציוס או צסוף הלילה וכיוצא, אלא שאין להם כח לשירות בגוף מטעם שינה, שאין אותה שינה אלא דווקא צחילת הלילה עד חצות (אור יקר). ונפקת מניה - אור פנימי (רמ"ז). ה. המוחין העליונים נכנסים צעת המפילה ואחר שלש שעות מסתלקים ונשאר הרשימו כל היום וצלילה

פרשת וישב יעקב

קפד ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

וזה להתקדש ממנו. זה ברוך זה ארוך. וצריך לא לשפוך את אותם מים של הזוהמא בבית, שאיש לא יתקרב אליהם, שהרי בהם מתכנסים הצד שלהם, ויכול לקבל נזק מאותם המים הטמאים. ולא יברך עד שיעבור הזוהמא מידו, ובארנו.

ולכן בטרם יקדש האדם את ידיו בבוקר, נקרא טמא. כיון שהתקדש, נקרא טהור. ולכן אל יטול אלא מיד שנטהרה בראשונה, שכתוב "והזה הטהור על הטמא. זה נקרא טהור זה נקרא טמא. לכן כלי אחד למעלה וכלי אחד למטה, זה קדוש זה טמא. ואסור לעשות דבר עם אותם המים, אלא צריך לשפוך אותם במקום שאנשים לא עוברים עליהם, ולא ילין אותם בבית, שהרי כיון שנשפכו בארץ, רוח הטומאה נמצאת שם ויכולה להזיק. ואם חפר להם מדרון תחת הארץ שלא יראו, יפה. ולא יתן אותם לנשים מכשפות שיוכלו להרע בהם לבני אדם, משום שאותם המים שהתקללו, והקדוש ברוך הוא רוצה לטהר את ישראל שיהיו קדושים, שכתוב "וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם".

"ויקחהו וישלכו אותו הבורה והבור ריק אין בו מים". רבי יהודה פתח ואמר, "תורת ה' תמימה משיבת נפש". (מי שמבטל דברי תורה כאלו החריב עולם שלם). כמה יש לבני אדם לעסוק בתורה, שכל מי שעוסק בתורה, יהיו לו חיים בעולם הזה ובעולם הבא וזוכה בשני עולמות. ואפילו מי שעוסק בתורה ולא עוסק בה לשמה כראוי, זוכה לשכר טוב בעולם הזה, ואין דנים אותו בעולם ההוא.

ובא וראה, כתוב "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד", "אורך ימים" באותו שעוסק בתורה לשמה, שיש לו אורך ימים בעולם ההוא שבו אריכות הימים, ואותם הימים הם ודאי ימים, שם הוא הבטחה הקדושה שלמעלה שבוטח אדם בעולם הזה לעסוק בתורה, להתחזק בעולם ההוא.

ברוך ודא ארוך ולא בעיין אינון מיין דזוהמא לאושדא לון בביתא דלא יקרב בהו בר נש דהא בהו מתכנשי סטרא דלהון ויכיל לקבלא נזקא מאינון מיין מסאבין ועד דיתעבר זוהמא מן ידוי לא יברך ואוקימנא

ובגין כך בר נש עד לא יקדש ידוי בצפרא אקרי טמא כיון דאתקדש אקרי טהור ובגין כך לא יטול אלא מן ידא דאדכי בקדמיתא דכתיב (במדבר יט יט) והזה הטהור על הטמא דא אקרי טהור ודא אקרי טמא בגין כך חד כלי לעילא וחד כלי לתתא דא קדישא ודא מסאבא³ ומאינון מיין אסיר למעבד בהו מידי אלא בעי לאושדא לון באתר דבני נשא לא עברין עלייהו ולא יבית לון⁴ בביתא דהא כיון דאתושדן בארעא רוחא מסאבא אשתכח תמן ויכיל לנזקא ואי חפר לון מדרון⁵ תחות ארעא דלא יתחזון שפיר ולא יהיב לון לנשי חרשיא דיכלין לאבאשא בהו לבני נשא בגין דאינון מיין דאתלטיין וקב"ה בעי לדכאה לון לישראל ולמהוי קדישין דכתיב (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליכם אטהר אתכם

ויקחהו וישליכו אותו הבורה והבור רק אין בו מים (בראשית לז כד) רבי יהודה פתח ואמר (תהלים יט ח) תורת יהו"ה תמימה משיבת נפש (נ"א) מאן דבטיל מילי דאורייתא כאלו חריב עלמא שלים) כמה אית לון לבני נשא לאשתדלא באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא להוי ליה חיים⁶ בעלמא דין ובעלמא דאתי וזכי בתרין עלמין ואפילו מאן דאשתדל באורייתא ולא ישתדל בה לשמה כדקא יאות זכי לאגר טב בעלמא דין ולא דינינן ליה בההוא עלמא

ותא חזי כתיב (משלי ג טז) ארך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד ארך ימים בההוא דאשתדל באורייתא לשמה דאית ליה ארך ימים בההוא עלמא דביה אורכא דיומין ואינון יומין אינון יומין⁷ ודאי תמן איהו רחצנו⁸ דקדושא דלעילא דאתרחיץ בר נש בהאי עלמא לאשתדלא באורייתא לאתקפא בההוא עלמא

מאיר הזהר

יאיאתס מן הקדש. ולכן רוח הטומאה דצקה צהם, והיינו ממש כעין זורקתי עליכם מים טהורים וכו' (אור יקר). יג. לא יליג צבית (ד"א). וכשקס צאשמורת ואינו יכול לשפכם צריך לנסותם ואח"כ יצרך וילמוד וכן קבלתי (מא"י) (נ"א). יד. ואם חפר חפירה שהוא מדרון ר"ל שיפוע שאין דבר יוכל לעמוד שם במקום אחד אלף יורד ויפול ממנו למטה (ד"א). טו. היינו פ"י הפסוק דמורת ה' כו' משיבת נפש פירושה המורה שעסק צה צבחה"ו גורמת לו חיים ושחשיב נפשו אליו לעוה"ב (ו"ח) (נ"א). טז. ר"ל אע"ג שעוסק צמורה הרבה לא יחשוב שמחוייב לחיות הרבה כי אורך ימים לעוה"ב (א"מ) (נ"א). יז. הצטפה (ד"א).

(מתפרדת) [מתפייסת] כשיתנו לה טומאה כי הוא חלקה הניתן לה, וזוה מתפרדת מן האדם ויכול להתקדש בשפע עליון (רמ"ו). יז. היינו כלי טהור המלכות מלמעלה, וזה מים טהורים בכלי חרש, "ודא מסאבא" הם החנונים מלמטה. והידים הם עשר אצבעות, עשר מדרגות, שהם הקצוות שהטומאה השורה בכל התמונה מסתלקת על ידי הנשמה ואינה נדבקת אלף בקצוות האלו, שהם המדרגות האחרונות צין כלי לכלי ודאי, והם מדרגות העשיה שהידים הם עסקיות ועושות, ולכן מגיע צהם הטומאה כנודע, ולזה מטיל מים מהכלי העליון ומעביר כה הטומאה ומשליכה למקומה לכלי התחתון, ולזה המים הם ממש סוד המים העליונים המעבירים כה הטומאה והפגם, ונתן להם לחלקם להעביר

תרגום

"בשמאלה עושר וכבוד", יש לו שכר טוב ושלוה בעולם הזה.

וכל מי שעוסק בתורה לשמה, כשיוצא מן העולם הזה, התורה הולכת לפניו ומכריזה לפניו ומגינה עליו שלא יקרבו אליו בעלי הדין. כששוכב הגוף בקבר, היא שומרת אותו. כשהנשמה הולכת להסתלק לשוב למקומה, היא הולכת לפני הנשמה ההיא. וכמה שערים נשברים מלפני התורה עד שנכנסת למקומה, ועומדת על האדם עד שיתעורר בזמן שיקומו המתים של העולם, והיא מלמדת עליו סגוריה.

זהו שכתוב "בהתהלך תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך". "בהתהלך תנחה אותך", כמו שנתבאר. "בשכבך תשמור עליך", בשעה ששוכב הגוף בקבר, שהרי אז בזמן ההוא נדון הגוף בקבר, ואז התורה מגינה עליו. "והקיצות היא תשיחך", כמו שנתבאר, בזמן שיתעוררו המתים של העולם מן העפר, "היא תשיחך" להיות עליך סגור. רבי אלעזר אמר, "היא תשיחך", מה זה "היא תשיחך". משום שאף על גב שעכשיו יקומו מהעפר, התורה לא תשתכח מהם, שהרי אז ידעו את כל אותה התורה שעזבו כשהסתלקו מן העולם הזה.

ואותה התורה שמורה מאותו זמן, ותכנס למעיהם כמו מקודם, והיא תדבר במעיהם. וכל הדברים נתקנים יותר מכמו שהיו בראשונה, שהרי כל אותם הדברים שהוא לא יכול להשיג אותם כראוי והוא עסק בהם ולא נדבק בהם, כולם נכנסים למעיו מתוקנים, והתורה תדבר בו. זהו שכתוב "והקיצות היא תשיחך". רבי יהודה אמר, כדוגמא זו כל מי שעוסק בתורה בעולם הזה, זוכה לעסוק בה לעולם הבא, והנה נתבאר.

בא וראה, אותו האיש שלא זוכה לעסוק בעולם הזה בתורה והוא הולך בחשכה, כשיוצא מן העולם הזה, נוטלים אותו ומכניסים אותו לגיהנם למקום

ספר הזהר

בשמאלה עושר וכבוד אגר טב ושלוה אית ליה בהאי עלמא

וכל מאן דישתדל באורייתא לשמה^א כד נפיק מהאי עלמא^ב אורייתא אזלא קמיה^ג ואכרות קמיה ואגינת עליה דלא יקרבוך בהדיה מאריהון דדינא כד שכיב^ד גופא בקברא היא נטרת ליה כד נשמתא^ה אזלא לאסתלקא למיתב לאתרה איהי אזלא קמה דההיא נשמתא וכמה תרעין^ו אתברו מקמה דאורייתא עד דעאלת לדוכתה^ז וקיימא עליה דבר נש עד דיתער בזמנא דיקומון מתייא דעלמא ואיהי מלפא^ח סניגורא עליה^ט

הק"ך (משלי ו כב) בהתהלךך^י תנחה אותך בשכבך תשמור עליך והקיצות היא תשיחך בהתהלךך תנחה אותך כמה דאתמר בשכבך תשמור עליך בשעתא דשכיב גופא בקברא דהא כדין^{יא} בההוא זמנא אתדן גופא בקברא וכדין אורייתא אגינת עליה והקיצות^{יב} היא תשיחך כמה דאתמר בזמנא דיתערוך מתי עלמא מן עפרא היא תשיחך למהוי סניגוריא עלך רבי אלעזר אמר היא תשיחך מאי היא תשיחך בגין דאף על גב דהשתא יקומון מעפרא אורייתא לא יתנשי מנהון דהא כדין ינדעון^{יג} כל ההיא אורייתא דשבקו כד אסתלקו מהאי עלמא

הק"ח אורייתא נטירא מההוא זמנא ותיעול במעיהו כמלקדמין ואיהי תמלל במעיהו וכל מלין מתתקנן יתיר מכמה דהו בקדמיתא דהא כל אינון מלין דאיהו לא יכיל לאדבקא לון כדקא יאות ואיהו אשתדל בהו ולא אתדבק בהו כלהו עאלין במעו מתתקנן ואורייתא תמלל ביה הה"ד והקיצות היא תשיחך^{יד} רבי יהודה אמר^{טו} כגוונא דא^{טז} כל מאן דאשתדל באורייתא בהאי עלמא זכי לאשתדלא בה לעלמא דאתי והא אתמר

תא חזי ההוא בר נש דלא זכי לאשתדלא בהאי עלמא באורייתא ואיהו אזיל בחשוכא^{יז} כד נפיק מהאי עלמא נטלין ליה

מאיר הזהר

זמנוחות קיימת עליה למטה בקבר עד דאתער לתחילה לזכות ראשונה לחמיה (אור יקר). **ט.** פירוש מלמדת עליו זכות (הרש"ב) (ג"ה). **י.** כל ז' ההליכות הנזכרות (אור יקר). **יא.** כל השכיחות הנזכרות לשמור מן דין קבר מן כל המקרים כדפי' (אור יקר). **יב.** וכמה פעמים אחר כמה שנים נגזר עליהם לגרשם מקבריהם והעד מעשה יאשיהו (אור יקר). **יג.** ירצה עד הראוי להקיץ התמיה (אור יקר). **יד.** לא יהיה כעין השמות הצאות לגוף צעת מולד האדם ששוכב על ידי הגוף כל תורתו אלא חכמה הנשמה וידע הגוף כל אותה התורה שהיא יודעת צעת היותו צדעמו בעולם וציתרון שידע כל ספקותיו כדמסיק (אור יקר). **טו.** ר"ל תשיח אותך שמוכל לשים צמורה מה שלא יכלת מקדם (א"מ) (ג"ה). **טז.** שאין צריך לזה מפני שהענין הוא שמשם עוסק בעולם השמות צמורה ומוסיף ואותו מוספת יהיה כולו צגוף אחר התמיה (אור יקר). **יז.** יהיה זה לאדם אחר התמיה מפני השתדלותו שם צה כדמסיק (אור יקר). **יח.** שעושה מעשים מגונים אזל אס זכה צמורה המורה מנילתו מהם, ולפחות לא יהיה דינו

א. ר"ל לשם ה' לחצר ה' צו' מלכות צה"ת אד' להו' זהו לשמה. ז"ת. ורבינו הארי"י ז"ל גלה דקתו סוד תורה לשמה לתקן פי' לזה בכל ספירותיה צבונת ה' כנודע (מא"י) (ג"ה). **ב.** היינו צלכתה מן הצית לקבר עד עלייתה לג"ע שלמטה (אור יקר). **ג.** אפשר אפילו שלא יהיה כראוי כענין אלישע אחר, ואפשר שאם הרשיע הרצה יאצד כענין אלישע ואם יהיה לו תרופה על ידי צער כענין אחר יתוקן על ידי איה דרך, כענין ההוא יוקא שצ' בלק, דאחסי צערא סגי וכיוצא ואפשר שיהיה ענין שהמקטרגים מנערים האדם עם היות שאין להם דין ודחו מאיזה טעם סוף צעוד שלא עמדו לדון, וגרעה להם שיש להם דין אוחזים ומנערים האדם והעוסק צמורה נגלו עד צואם שם לדון (אור יקר). **ד.** שלא יגעו זרים קצרו ולא יעלעו מקומו כאשר ראינו צעיניו צקברי הצדיקים המסידים (אור יקר). **ה.** היינו צעלותה מג"ע של מטה דרך ההיכלות לג"ע של מעלה (אור יקר). **ו.** שהיא נדונה צהיכלות וצממה מדרגות ושם הוא דין נהר דיטור (אור יקר). **ז.** לג"ע העליון תחת כסא הכבוד, וכיון שהיא שם

פרשת וישב יעקב

קפה ע"א²

ספר הוזהר

תרגום

התחתון, שלא יהיה מרחם עליו, שנקרא בור שאון טיט היון, כמו שנאמר "ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי". ולכן אותו שלא עסק בתורה בעולם הזה, ומתגנף בטינופות של העולם, מה כתוב, "ויקחהו וישלכו אותו הבורה", זה הוא הגיהנם, המקום שדנים את אותם שלא עסקו בתורה. "והבור ריק", כמו שהוא היה ריק, למה, משום שלא היה בו מים.

ובא וראה כמה הוא העונש של התורה, שהרי לא גלו ישראל מהארץ הקדושה אלא משום שהסתלקו מן התורה ונעזבו ממנה, זהו שכתוב "מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר ה' על עזבם את תורתי וגו'. רבי יוסי אמר, מכאן "לכן גלה עמי מבלי דעת". לכן הכל עומד על קיום התורה, והעולם לא מתקיים בקיומו אלא בתורה, שהיא קיום העולמות מעלה ומטה, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת".

"ויקחהו וישליכו אותו הבורה", רמז על שזרקו אותו לתוך המצרים, המקום שלא נמצא בו סוד האמונה כלל. רבי יצחק אמר, אם נחשים ועקרבים היו בו, למה כתוב בראובן "למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו", וכי לא חשש ראובן לזה שהנה אותם נחשים ועקרבים יזיקו אותו, ואיך אמר להשיבו אל אביו, וכתוב "למען הציל אותו". אלא שראה ראובן שהנזק נמצא בידי אחיו, משום שידע כמה הם שונאים אותו ורצונם להרוג אותו.

אמר ראובן, טוב להפיל אותו לתוך בור הנחשים והעקרבים ולא ימסר בידי שונאיו שלא מרחמים עליו. מכאן אמרו, יפיל אדם עצמו לאש או לבור של נחשים ועקרבים ולא ימסר בידי שונאיו (שמעטים הם שיכולים)

ועאלין ליה לגיהנם אתר תתאה דלא יהא מרחם עליה דאקרי בור שאון¹ טיט היון כמה דאת אמר (תהלים מ ג) ויעלני מבור שאון מטיט היון ויקם על סלע רגלי כונן אשורי ובגין כך ההוא דלא אשתדל באורייתא בהאי עלמא ואתגנף בטנופי עלמא מה כתיב (בראשית לז כד) ויקחהו וישליכו אותו הבורה דא הוא גיהנם אתר דדיינין להו לאינן דלא אשתדלו באורייתא והבור רק כמה דאיהו הוה רק מאי טעמא בגין דלא הוה ביה מים

ותא חזי כמה הוא עונשא דאורייתא דהא לא אתגלו ישראל² מארעא קדישא אלא בגין דאסתלקו מאורייתא ואשתבקו מינה הה"ד (ירמיה ט יא) מי האיש החכם ויבן את זאת וגו' על מה אבדה הארץ וגו' ויאמר יהו"ה על עזבם את תורתי וגו' רבי יוסי אמר³ מהכא (ישעיה ה יג) לכן גלה עמי מבלי דעת בגין כך כלא קיימא על קיומא דאורייתא⁴ ועלמא לא אתקיים בקיומיה אלא באורייתא דאיהו קיומא דעלמין עילא ותתא דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת

ויקחהו וישליכו אותו הבורה רמז על דארמיאו ליה לגו מצראי אתר דלא אשתכח רזא דמהימנותא כלל רבי יצחק אמר אי נחשין ועקרבין הוו ביה אמאי כתיב בראובן (בראשית לז כב) למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו וכי לא חייש ראובן להאי דהא אינן נחשין ועקרבין ינזקון ליה ואיך אמר להשיבו אל אביו וכתוב למען הציל אותו אלא חמא ראובן דנזקא אשתכח בידיהו דאחוי⁵ בגין דידע כמה שנאין ליה ורעותא דלהון לקטלא ליה

אמר ראובן טב למנפל ליה לגו גובא דנחשין ועקרבין ולא יתמסר בידא דשנאוי דלא מרחמי עליה מכאן אמרו יפיל בר נש גרמיה לאשא או לגובא⁶ דנחשין ועקרבין ולא יתמסר בידא דשנאוי (נ"א) דזעירין אינן דיכלי

מאיר הוזהר

צאורייתא א"כ ר"ך מקרא לעולם העשיה ומשנה לעולם היצירה ותלמוד לעולם הצריחה וסוד לעולם האצילות כדי שיתקיים המציאות כולו דאיהי קיומא דכל עלמין וכו' (אור יקר). **כג**. הענין שהשגחה העליונה פועלת לפעמים בחזקה ומצטלת רצון צעלי חיים הממיתים והמזיקים כגון צעלי חיים ואינה מצטלת בחירת צני אדם צעלי בחירה ורצון שהם גויס ולפעמים יפעל בחזקה ויצטל רצון הגויס מפני שהם חשוצים כבהמות ויצטל רצונם וישתם כלצים אלמים ואל יצטל רצון ישראל שהם בחיריים צעלי בחירה ורצון לחטאת או לעשות מצוה ולפעמים יתחזק ההשגחה כ"כ שיצטל לצות צני ישראל לרצון ה' לכמה דברים, אמנם בהיותם תלמידי חכמים ושכינה מסכמת צדינם, והם דנים את הנער למיתה לזה ודאי שכיח נזקיהו ורחוק מאד מן ההצלה ואל הנחשים והעקרבים היא בחירה ראשונה להשגיח וינצל צקלות מידם צוכות וכות צבותיו (אור יקר). **כג**. לצור (ד"א).

תמידי ויעלהו מצור שאון (אור יקר). **ית**. עיין צפ' פקודי רסג צהיכלות התמורות שמציא שם צפרדס צשער היכלי התמורות (ד"א). ועי' פת"ש שער א"א פרק יג שזה "צור שאון" הוא צגימי' מח"א סתימא"ה שכן המה זה הפך זה. **יט**. הנה ארץ ישראל היא המלכות ודבקתה צת"ת וכל זמן שישראל עוסקים בתורה הם דבקים צת"ת והיאך יגלו מארץ ישראל אי אפשר שהרי ענין היחוד הזה הפך הגלות. אמנם אם הם עוזבים את התורה ונטרדה השכינה מחיק צעלה, והם אינם ראוים לארץ כיון שאינם דבקים צוכר (אור יקר). **כ**. מפני שפסוק על עזבם את תורתי לא מוכח אם קיום תורתו צמעשה קאמר אמנם אומרים מצלי דעת ודאי דעל דעת התורה קאמר ועוד הוסיף שהעיקר הוא סברא צאורייתא כדאמרינן אגרא דשמעתמא סברא (אור יקר). **כא**. והיינו מצלי דעת כי גרסת משנה אינה תורה אלא העיקר למסר סברא דעלמא לא אתקיים אלא

תרגום

ספר הזהר

להנצל, ולכן אמר "למען הציל אותו מידם". משום שכאן מקום הנחשים והעקרבים, אם הוא צדיק, הקדוש ברוך הוא ירחיש לו נס, ולפעמים שזכות אבות מסייעים לאדם וינצל מהם, אבל כיון שנמסר בידי שונאיו, מעטים הם שיכולים להנצל. ולכן אמר "למען הציל אותו מידם", "מידם" דוקא, ולא כתוב למען הציל אותו ולא יותר. אלא אמר ראובן, ינצל מידם, ואם ימות בבור, ימות. ולכן כתוב "וישמע ראובן ויצילהו מידם".

בא וראה כמה היא חסידותו של ראובן, שמשום שידע ששמעון ולוי השותפות והחכמה והחברות שלהם הם קשים, שכאשר התחברו בשכם הרגו כל זכר, (ס"א וזה שהרגו כל זכר), לא די להם, אלא שנוטלים נשים וטף וכסף וזהב וכל הבהמות וכל כלי יקר וכל מי שנמצא בעיר. ולא די בזה, אלא שאפילו כל מה שבשדה נטלו, שכתוב "ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו". אמר, ומה הקריה הגדולה כזו לא ניצל מהם, אלמלא הילד הזה יפול בידיהם, לא ישאירו ממנו חתיכת בשר בעולם, ועל כן אמר טוב להנצל מהם, שלא ישאירו ממנו שארית בעולם ולא יראה ממנו אבא כלום לעולמים. וכאן אם ימות, לא יכולים לו, וישאר כל גופו שלם ואשיב אותו לאבא שלם, ועל כן "למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו", אף על גב שימות שם. ולכן אמר "הילד איננו", ולא אמר איננו חי, אלא אמר "איננו", אפילו מת.

בא וראה מה שעשה, שהוא בחכמה היה משתף עצמו עמהם, שכתוב "לא נכנו נפש" ולא כתוב לא תכוהו, והוא לא היה שם כשנמכר יוסף, שהרי כולם שמשו את אביהם, כל אחד ואחד יום אחד, ואותו היום היה של ראובן, ועל כן רצה שבאותו היום שהיה השמוש שלו לא יאבד יוסף, ולכן כתוב "וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את

לאשתזבא ובגין כך אמר (בראשית לז כב) למען הציל אותו מידם בגין דהכא (קב"ה אי איהו צדיקא) | אתר דנחשים ועקרבים אי איהו צדיקא קב"ה | ירחיש ליה ניסא ולזמנין דזכו דאבהן מסייעין ליה לבר נש וישתזיב מנייהו אבל כיון דיתמסר בידא דשנאוי זעירין אינון דיכלין לאשתזבא ובגין כך אמר למען הציל אותו מידם מידם דייקא ולא כתיב למען הציל אותו ותו לא אלא אמר ראובן ישתזיב מן ידיהו² ואי ימות בגובא ימות ובגין כך כתיב (שם כא) וישמע ראובן ויצילהו מידם

תא חזי כמה חסידותיה³ דראובן דבגין דידע דשמעון ולוי שותפותא וחכימותא וחברותא דלהון קשיא אינון דכד אתחברו בשכם קטלו כל דכורא (נ"א) | והא דקטלו כל דכורא לא די לון אלא דנטלין נשין וטף וכספא ודהבא וכל בעירי וכל מאני דיקר וכל מאן דאשתכח בקרתא ולא די כל דא אלא דאפילו כל | מה | (מאן) דבחקלא נטלו דכתיב (בראשית לד כח) ואת אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו אמר ומה קרתא רבתא כי האי לא אשתזיב מנהון אלמלא רביא דא יפול בידיהו לא ישארו מניה אומצאי בעלמא ועל דא אמר טב לאשתזבא מנייהו דלא ישארו מניה אשתארותא בעלמא ולא יחמי אבא מניה כלום לעלמין והכא אי ימות לא יכלין ליה⁴ וישתאר כל גופיה שלים [ואייתין] (וייתין) | ליה לאבא שלים ועל דא למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו אף על גב דימות התם ובגין כך אמר (שם לז ל) הילד איננו ולא אמר איננו חי אלא אמר איננו אפילו מת

תא חזי מאי | דעבד דאיהו בחכמתא הוה שתיף גרמיה בהדייהו דכתיב (שם כא) לא נכנו נפש ולא כתיב לא תכוהו ואיהו לא הוה תמן כד אזדבן יוסף דהא כלהו משמשי לאבוהון⁵ כל חד וחד יומא חד וההוא יומא דראובן הוה ועל דא בעא דבההוא יומא דהוה שמושא דיליה לא יתאביד יוסף⁶ ובגין כך כתיב (שם כט) וישב ראובן אל הבור והנה אין יוסף בבור ויקרע את בגדיו והנה

מאיר הזהר

(נ"א). ד. יכלון (מ"מ). ה. ר"ל לא יאכלו אותו הנחשים, א"י לא יכלון לשון כלייה לא יכלוהו מהעולם הגם שימות לא ישתזי גופיה (מ"מ). ו. ואחייב (דפ"ו). ז. ג"ל לפ"ו דכשהלכו לשכם נטלו רשות דקמת ימים יהיו כלם ביחד כשלם יוסף והרב יפ"ת דף קס"ו והרב נח"י נדחקו ואכמ"ל (מא"י) (נ"א). ח. ירצה בכלל שימוש אציו יכנס כל זרכיו, ובכלל זרכיו הוא להשיב את בנו אליו, ואם יאבד יוסף נמלא שאין שמוש יומו שלם, לכן רצה שציומו לא יחסר אציו כל אפילו צענין יוסף, מפני שהשצטים י"ב, ושנים אינם משמשים הם עשר, כנגד יעקב ת"מ ועשר בניו עשר ספירות, שכל א' וא' גובר ומשרת יומו, ויום ראובן כתר ואין בו דין ולא חסרון, ואם יחסר יוסף ציומו, ימלא פגם מגיע אל המ"ת ציומו, שהוא צמי' הכתר, ולוה רצה לקרב העלמו בכל מציאות שאפשר שיעלה

א. זה כמו דבר אחר, שתחלה אמר שכונת ראובן היא להציל יוסף מיד צעלי צמירה ורלון, וצבור יתרחיש ליה ניסא, ולזמנין זכו דאבהן מסייע וינצל מהנחשים ודאי, וכאן אמר שכל כוונתו להצילו מידם, אצל צבור אע"פ שימות, ישאר גופו שלם וישיבו לאציו לקבל בו תנחומין (מ"מ). ב. ששם נפשו צנער אפילו על הגלה מועטת כואת, שהרי להצילו מכל וכל לא היה עולה צידו ודאי, עכ"ז צמר צרע צמעטו, ואמר לפחות ינצל גופו אחרי מותו ויתנחם אציו שראה קבורתו, שאם יהרגוהו הם צדיקים, יכלו גופו בכל, אי זה דרך צשריפה וכיוצא, או יאחילוהו לכלצים כדפי' חז"ל, ששם בו הכלצים, ולא ישאר אפילו הצמר ליקבר, ולהראות אפס הקשה שלא יתרוצו צמיתתו לצד, הציא ראייה מענין שסם, שלא יתרוצו צמיתתו ויותר ממימה דמפרש ואזיל (אור יקר). ג. חמימת צמר חי בלי צישול (הרש"ב)

פרשת וישב יעקב

קפה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

בגדיו, "והנה אין יוסף דוקא, אפילו (חי או) מת, מיד "וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו". ואפילו ראובן לא ידע מאותה המכירה של יוסף. והרי בארוהו שהשכינה השתתפה עמהם, ועל כן לא ידע ראובן מהמכירה היא של יוסף, ולא התגלתה לו עד אותו הזמן שיוסף התגלה לאחיו.

אין יוסף דייקא אפילו (חי או) מית מיד (שם ל) וישב אל אחיו ויאמר הילד איננו ואפילו ראובן לא ידע מההוא זבינא דיוסף והא אוקמוה דאשתתיף בהו שכינתא ועל דא לא ידע ראובן מההוא זבינא דיוסף ולא אתגלייא ליה עד ההוא זמנא דאתגלי יוסף לאחוהי

בא וראה כמה גרם לראובן משום שהוא עסק להחיות את יוסף. מה כתוב, "יחי ראובן ואל ימות" וגו', שהרי משום זה, אף על גב שידע שנלקחה בכורתו ממנו ונתנה ליוסף, עסק להחיות אותו, והתפלל משה ואמר, "יחי ראובן ואל ימות", והתקיים בעולם הזה ובעולם הבא. למה, משום זה, ומשום שעשה תשובה מהמעשה ההוא. שכל מי שעושה תשובה, הקדוש ברוך הוא מקיים אותו בעולם הזה ובעולם הבא. בא וראה מה כתוב, "ויקחו את כתונת יוסף" וגו', הרי בארוהו, שמשום שדם השעיר דומה לדם של אדם.

תא חזי כמה גרים ליה לראובן בגין דאיהו אשתדל לאחייא ליה ליוסף מה כתיב (דברים לג ו) יחי ראובן ואל ימות וגו' דהא בגין דא אף על גב דידע דאשתקיל בכירותיה מניה ואתיהיב ליוסף אשתדל לאחייא ליה וצלי משה ואמר יחי ראובן ואל ימות ואתקיים בעלמא דין ואתקיים בעלמא דאתי מאי טעמא בגין דא ובגין דעבד תשובה¹ מההוא עובדא דכל מאן דעביד תשובה קב"ה קיים ליה בעלמא דין ובעלמא דאתי תא חזי מה כתיב (בראשית לז לא) ויקחו את כתנת יוסף וגו' הא אוקמוה דבגין דמא דשעיר דמא לדמא דבר נש

אבל בא וראה, אף על גב שהדבר בא כראוי, הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים אפילו כחוט השערה. יעקב עשה מעשה כראוי, במה, משום שהקריב לאביו שעיר, שהוא צד הדין הקשה, ועם כל זה, משום שהוא הקריב שעיר והכחיש את אביו שהוא הצד שלו, נענש בשעיר האחר הזה שהקריבו לו בניו את הדם שלו. בו כתוב "ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו", לכן, "ויטבלו את הכתונת בדם", הקריבו לו כתונת להכחיש אותו. והכל זה כנגד זה. הוא גרם שכתוב "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד", לכן גרמו לו שחרד חרדה בזמן ההוא, שכתוב "הכר נא הכתונת בנך היא אם לא".

אבל תא חזי אף על גב דמלה אתיא כדקא חזי קב"ה מדקדק בהו בצדיקייא אפילו כחוט השערה יעקב עבד עובדא כדקא יאות במאי בגין דאקריב לגבי אבוי שעיר¹ דאיהו סטרא דדינא קשיא ועם כל דא [בגין] דאיהו אקריב [שעיר] ואכחיש ליה לאבוי דאיהו סטרא דיליה אתענש בהאי שעיר אחרא דאקריבו ליה בנוי דמא דיליה באיהו² י' כתיב (שם כז טז) ואת עורות גדיי העזים הלבישה על ידיו ועל חלקת צואריו בגין כך (שם לז לא) ויטבלו את הכתנת בדם אקריבו ליה כתונתא לאכחשא ליה וכלא דא לקבל דא איהו גרים דכתיב (שם כז לג) ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד בגין כך גרמו ליה דחרד חרדה בההוא זמנא דכתיב (שם לז לב) הכר נא הכתנת בנך היא אם לא

מאיר הזהר

הצער. וצאמת שניהם דין, אמנם הדם היא סוד הדין הרך מלד הת"ת המושרש בצאודם, ולזון בסוד הדעת, וזל האודם שזו הוא דם השעיר. אמנם יתחק הדין הקשה צער השעיר, ולכן יעקב הגיש לאציו צער השעיר חלקו וכיחש לו, ואמר שהיה צער עשו. ואמר מטעמי עשו הם, גם צניו הקריבו לו חלקו דם השעיר, והחליפוהו צעפיכות דמי יוסף חזוני ח"ו. חיה רעה אכלתהו, כמו שהחליף צער השעיר לאציו, החליפו דם השעיר לדם יוסף השפוך ע"י חיה רעה. אמנם חלק אשר ליעקב צדיינס ודם שעיר, הוא מלד מה שנפעל הדין ע"י הת"ת צ' מקומות, למת מהצנינה צאר מאחוריו דהיינו הת"ת צאר צנינה, וצ' צחינות אחור ופנינס, והיינו חלקת צאריו ועל ידיו הם קצוות עשר ספירות שצו הפועלות צדין למטה (אור יקר). יצ' שיש לו אחיזה צו (אור יקר). יג' דמא דיליה צאיהו" נמתק צאר יקר, וצמקומו אימא "דהא דיליה איהו".

צידו (אור יקר). ט' הרי הצורה נעלה ממנו על עון זה ונמנה ליוסף, והוא קבל עונש צלצצ שלם והודה על הצורה ליוסף כמכיר עונו, ולא נטר איבה על נטילת הצורה, ואמר לדין ה' על כל הצא עלי, מה אחרעם מיוסף, ואני גרמתי אל, וזה כלל התשובה דאי (אור יקר). י' לראיה שימאכרו כנגדו ולא ירחמו, שהרי עשו ענין זה נגד אציהם, ולא שצו מאפס צמכירתו (אור יקר). יא' הענין הוא שהשעיר יש צו צ' שעירים, הא' שעיר עואזל וצשרו דמנו חזוני, ולכן יעמד חי וכו', לשלח אוחו צשרו דמנו. אמנם השעיר הצ', יש צו צער דם, הצער נשרף מפני שהוא חלק יתחק מדת הדין הקשה, וצשעיר ר"ס נאכל לנהינס, והדם על המזבח לרצון לה', וכן שעירי המועדות. אמנם ציוס הכפורים, הדם נכנס ע"י סוד הדעת חלק יעקב שהוא ישראל, העולה צמתצבה. דמנו נכנס פנימה לצית קדש הקדשים, מדרגה עשירית ששם סוד הכתר, ולזה חלק יעקב הדם, חלק יתחק

תרגום

ספר הזהר

רבי חייא אמר, כתוב בו "האתה זה בני עשו אם לא", לו כתוב, "הכתונת בנך היא אם לא", ולכן הקדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים בכל מה שהם עושים. רבי אבא אמר, (נ"א אמר רבי אבא), כיון שכל השבטים ראו אותו הצער של אביהם, ודאי התנחמו ונתנו עצמם על יוסף שיפדו אותו אלמלא ימצאו אותו, כיון שראו שלא יכולים, חזרו אל יהודה והעבירו אותו מעליהם, משום שהוא היה מלך עליהם, (ואז ס"א וכיון ש)העבירוהו מעליהם, מה כתוב, "ויהי בעת ההיא וירד יהודה" וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, "וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו ברד וגחלי אש".

רבי חייא אמר ביה כתיב (בראשית כז כא) האתה זה בני עשו אם לא ליה כתיב (שם לז לב) הכתנת בנך היא אם לא ובגין כך קב"ה מדקדק בהו בצדיקיא בכל מה דאינון עבדין רבי אבא אמר |נ"א א"ר אבא| כיון דחמו כלהו שבטין ההוא צערא דאבוהון אתנחמו וודאי |ו]יהיבו גרמיהו עליה דיוסף [דיפדון] [ויפדון] ליה אלמלא ישכחון ליה כיון דחמו דלא יכילו אהדרו לגביה דיהודה ואעברו ליה מעלייהו בגין דאיהו הוה מלכא עלייהו (וכדין אעברוהו) |נ"א וכיון דאעברוהו| מעלייהו מה כתיב (שם לח א) ויהי בעת ההיא וירד יהודה^ה וגו' רבי יהודה פתח ואמר (תהלים יח יד) וירעם בשמים יהו"ה ועליון יתן קולו ברד וגחלי אש

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, התקין לו שבעה עמודים על מה שעומד, וכל העמודים עומדים בעמוד אחד יחיד, והרי פרשה שכתוב "חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה", וכל אלה הם עומדים בדרגה אחת מהם שנקראת "צדיק יסוד עולם".

תא חזי כד ברא קב"ה^י עלמא^י אתקין ליה שבעה סמכין על מה דקיימא וכלהו סמכין קיימי בחד סמכא יחידאיה והא אוקמוה דכתיב (משלי ט א) חכמות בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה ואלין כלהו אינון קיימי בחד דרגא מנייהו דאקרי (שם י כה) צדיק יסוד עולם

וכשנברא העולם, נברא מאותו המקום שהוא תיקון העולם ותיקונו, שהוא נקודה אחת של העולם והאמצע של הכל, ומי הוא, ציון, שכתוב "מזמור לאסף אל אלהים ה' דבר ויקרא ארץ ממזרח שמש עד מבוא". ומאיזה מקום, מציון, שכתוב "מציון מכלל יופי אלהים הופיע", מאותו המקום שהוא צד תיקון של האמונה השלמה כראוי. (וכעת ישראל החזיקו בו בסודות המצוות של התורה, משום שכל יום ויום מחזיק אדם בציצית

ועלמא כד אתברי מההוא אתר אתברי^י דאיהו^י שכלולא דעלמא^י ותיקונו דאיהו חד נקודא דעלמא ואמצעיתא דכלא^י ומאן איהו ציון דכתיב (תהלים נ א) מזמור לאסף א"ל אלהים יהו"ה דבר ויקרא ארץ ממזרח^י שמש עד מבוא ומאן אתר מציון^י דכתיב (שם ב) מציון מכלל יופי אלהים^י הופיע מההוא אתר דאיהו סטרא דשכלולא דמהימנותא שלימתא כדקא יאות (והשתא ישראל^י אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא בגין דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאתעטף ביה) ^י וציון

מאיר הזהר

צ"ט בתיקון^י צדוד ג' טפין דכ"ע הנקרא ג' נשים, א' אופה וא' עורכת וא' מקטפת. והם סוד ג' יודין דס"ג. ושם זה נקרא ס"ג (נ"א הוא צנוק) כנודע. וג' יודין שבה הם ג' חכמות: חכמת עתיק, וא"ל, ואבא, כי כל י' חכמה. ושם זה הוא באצילות צדוד אימא, ולכן נקרא חכמת נשים. ואלו חכמות, על ידם בנתה אימא ביתה, הוא הנוק' הנוכר. ולפי שהיא מתעלמת בתוכה צדוד כאמה כן בנתה, לכן נקרא ביתה (זהר הרקיע). פי' אבא שנקרא חכמה, בנתה ביתה שהיא מלכות, כנודע שאבא יסד ברתא, ומ"ש חצבה עמודיה ז', כלומר הבנין שנתה אבא למלכות, הוא ע"י שחצבה חכמה הנו', עמודיה ז', שהם ז' קצוות דז"א, והם משפיעים במלכות (מ"מ). ז. דהיינו הקו היורד מעולם לעולם, ועניינו לחבר את כל העולם המתחון צעליון. ועי' זהר אחרי מות קמג ע"א (דע"ה ח"א לו ע"ד). ת. פי' שכל הארות המלכות הם מיסוד דז"א (מ"מ). ט. סוד ע' רצתי דשמע שהוא ז' תחתונות דלמא, שמהם צדדאי סוד ז' חסדים, שהם שבעה סמכין אלו, וכולם מתקבלים ביסוד, שעל כן נקרא ז'ה, (שהוא) שעיקר החסדים הם ה', ועם צ' הכוללים הם ז' (רמ"ז). י. יסוד העולם (ד"א). יא. פי' שהיסוד הוא צקו אמנעי דז"א (מ"מ). יב. יסוד נקרא "מזרח" (ביאורים ח"א פד ע"ב). יג. שהוא יסוד דז"א שהוא מכלל יופי צדוד ויהי יוסף יפה תואר (מ"מ). יד. שהיא המלכות משם הופיע ומקבלת הארה (מ"מ). טו. עי' קמא ע"א כי שם מקומו (הערת הזהר). טז. עי' דרך אמת שמצין שמקומו של מוסגר זה הוא צדק קמא ע"א.

א. ענין סמיכת הפ' הנזכר הוא להודיענו כי הצריחה נקרא עליון אפיקת ההוא קול דז"א וכלילת צי' הנוק' ותרווייהו נקרא צדד וגחלי אש. צדד רחמי גחלי אש דינא. והנה אחר שנסברה ממנו כל מוונה נמשך לה מן היסוד הנקרא ציון כמ"ש מציון מכלל יופי, משם הופיע והאיר למדת המלכות הנקרא אלהים. נמצא כי צדיק יסוד עולם תמאה, ולכן כיון שהיסוד שהוא יוסף, הורד למזרים, גם יהודה שהוא מלך נתמעט וירד (זהר הרקיע). ב. אבא (מ"מ). ג. מלכות, כי כתב הרב שהאצילות כולה נעשית ע"י אבא, צדוד כולם בחכמה עשית, שאבא נתלבש באימא, ואימא נעשית מעבר ודרך, ויונא אור אבא דרך חלון שהוא יסוד דידה לו"א ולא נתעטס בה, ח"א גם הוא יונא האור ממנו דרך חלון כר, שהוא יסוד דידה למלכות, והכל הוא אור אבא (מ"מ). ד. הם ז' ספירות חגמנהי"ס, וכל הספירות עומדות על יסוד, שהוא עמוד א' שהעולם עומד עליו, והיינו סוד וצדיק יסוד עולם, והעולם הזה הוא המלכות כנודע, וא"ת אינם אלא ז' עמודים אפשר שמציאותה למעלה צת"ת על נו"ה הוא עמוד רביעי, וצנתה ביתה היא הצינה, והיא חצבה עמודיה ז' שהאצילות ז' ספירות, ובמקומות הרבה היא השביעית למעלה מכולם, והעיקר שהמלכות עולם בצחינה אחרונה לספירות והיא עומדת למעלה מכל השבעה, והיסוד השביעי אוקף כמ כולם ובו מעמידם (אור יקר). הם ה"ח הממפשיטים מן הצינה עד היסוד (זהר הרקיע). הם ז' ז"ק דז"א (מ"מ). עמודים (ד"א). ה. דהיינו צדיק יסוד עולם (זהר הרקיע). פי' כל הקצוות משפיעין ביסוד (מ"מ). ו. זהו יוצן

פרשת וישב יעקב

קפו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

שמתעטף בה), וציון החוזק והנקודה של כל העולם, ומהמקום שהוא נתקן כל העולם ונעשה, ומתוכו נזון כל העולם.

תקיפו ונקודה דכל עלמא ומההוא אתר אשתכלל כל עלמא ואתעביד ומגויה כל עלמא אתזן

ובא וראה, "וירעם בשמים ה' ועליון יתן קולו" וגו', כיון שאמר "וירעם בשמים ה'", למה כתוב "ועליון יתן קולו". הנה (ס"א אלא) כאן סוד האמונה על מה (עולם) שאמרנו שציון היא תיקון והיפוי של העולם, והעולם נזון ממנו, משום ששתי דרגות הן, והן אחת, הם ציון וירושלים, זה דין וזה רחמים, ושניהם אחד, מכאן דין ומכאן רחמים. מלמעלה למעלה יוצא קול שנשמע. לאחר שאותו הקול יוצא ונשמע, אז יוצאים הדינים, ודרכי הדין והרחמים יוצאים ונפרדים משם, "וירעם בשמים ה'", זה בית הדין ברחמים, "ועליון", אף על גב שאינו נמצא ואינו נודע, כיון שהקול ההוא יוצא, אז נמצא הכל, דין ורחמים. זהו שכתוב "ועליון יתן קולו". כיון שיתן קולו, אז "ברד וגחלי אש", מים ואש. בא וראה, בשעה שנוולד יהודה, מה כתוב, "ותעמוד מלדת", משום שזה הוא היסוד הרביעי מאותם הארבעה שהם המרכבה העליונה, עמוד אחד מאותם ארבעה העמודים, מה כתוב בו, "ויהי בעת היא וירד יהודה מאת אחיו", שהיה מלך עליהם. למה, משום שהורידו את יוסף למצרים, כמו שאמרנו.

ותא חזי וירעם בשמים יהו"ה ועליון יתן קולו וגו' (שם יח יד) כיון דאמר וירעם בשמים יהו"ה אמאי כתיב ועליון יתן קולו הא |נ"א אלא| הכא רזא דמהימנותא (ועל מה) |נ"א עלמא| דאמינא דציון איהו שכלולא ושפירו דעלמא ועלמא מניה אתזן בגין דתרין דרגין אינן ואינן חד אינן ציון וירושלם" דא דינא ודא רחמי ותרוייהו חד מהכא דינא ומהכא רחמי מעילא לעילא נפקא קול דאשתמע לבתר דההוא קול נפקא ואשתמע נפקי דינין וארחי דינא ורחמי נפקין ומתפרשן מתמן וירעם בשמים יהו"ה דא כי דינא ברחמי ועליון אף על גב דלא אשתכח ולא אתיידע כיון דההוא קול נפיק כדין אשתכח כלא דינא ורחמי הה"ד ועליון יתן קולו כיון דיתן קולו כדין ברד וגחלי אש מיא ואשא תא חזי בשעתא דאתיליד יהודה מה כתיב (בראשית כט לה) ותעמוד מלדת בגין דדא הוא יסודא רביעאה מאינן ארבע דאינן רתיכא עלאה סמכא חד מאינן ארבע סמכין מה כתיב ביה ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו דהוה מלכא עלייהו מאי טעמא בגין דיוסף נחתו ליה למצרים כדקאמרן"

וירא שם יהודה בת איש כנעני (שם לח ב) וכי כנעני היה, אלא הנה פרשוהו החברים. "ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער". שלשה בניו היו ליהודה, ולא נשאר מהם רק אחד, וזה הוא שלה. רבי אלעזר ורבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר רבי יוסי לרבי אלעזר, למה כתוב בבני יהודה, בראשון, "ויקרא את שמו ער", ובשני האחרים כתוב, "ותקרא את שמו אונן", "ותקרא את שמו שלה". אמר לו, בא וראה, הפרשה הזו היא סוד עליון, והכל הוא כראוי. "וירד יהודה מאת אחיו", שהנה נכסתה הלבנה וירדה מהדרגה של תיקון לתוך דרגה אחרת, שהתחבר בה הנחש, כמו שנאמר "ויט עד איש עדולמי ושמו חירה". "ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער", והוא רע והכל אחד, שבא מצד היצר הרע, ולכן כתוב "ויקרא את שמו", ולא כתוב ויקרא שמו.

וירא שם יהודה בת איש כנעני (שם לח ב) וכי כנעני הוא אלא הא אוקמוה חברייא ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער (שם ג) תלת בנין הוו ליה ליהודה ולא אשתארו מנייהו בר חד ודא הוא שלה"י רבי אלעזר ורבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי בארחה אמר רבי יוסי לרבי אלעזר אמאי כתיב בכנוי דיהודה בקדמאה ויקרא את שמו ער"י ובתרין אחרנין כתיב (שם ד - ה) ותקרא את שמו אונן ותקרא את שמו שלה א"ל תא חזי האי פרשתא רזא עלאה איהו וכלא איהו כדקא חזי (שם א) וירד יהודה מאת אחיו דהא אתכסיא סיהרא ונחתת מדרגא דתקנא לגו דרגא אחרת דאתחבר בה"כ חויא כמה דאת אמר (שם) ויט עד איש עדלמי ושמו חירה (שם ג) ותהר ותלד בן ויקרא את שמו ער ואיהו רע וכלא חד דאתיא מסטרא דיצר הרע ובגין כך כתיב ויקרא את שמו ולא כתיב ויקרא שמו"י

מאיר הזהר

שנאמר את, וציעקב לא כתיב את, פי' ויקרא שמו הוא ז"ל, מ"מ דבר הלמד מעניינו, כיון שער הוא רע, ודאי את דכתיב ציה הוא ס"א, וכתיב ציה ויקרא לרמוז שהספ"א הוא שקרא לו ער (מ"מ). כ"א. אפשר רומז עדולמי אומיות עליון ד"ס לרמוז על איש דמיס ס"מ ושמו חירה מרמוז ל' תרה אף (א"מ) (נ"א). כ"ב. ע"ל צוקף צראשית וריש נח מזה (ד"א).

י. פי' יסוד דז"א נק' ציון, והמלכות נק' ירושלים (מ"מ). ית. וכיון שיוסף הוא צחי' היסוד ירד למצרים גם יהודה שרמוזו למלכות הורידו מגדלו (מ"מ). יט. אמר דא הוא שלה שפירושו פסקת כדאיחא צמדרש ור"ל שגם צוה הורד יהודה שפסקה אשמו מלדת (ז"ח) (נ"א). כ. פי' אע"פ שגם כתיב ויקרא את שמו נח, ודריש הזהר שם שהיא המלכות, לפי

תרגום

ספר הזהר

ביעקב כתוב "ויקרא שמו", שהקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב, וכאן "את" לרבות דרגה אחרת, שזוהמת הטומאה נולד, וזה הוא ער, רע, והכל אחד. אחר כך לא התבסס המקום עד שבא שלה שהיה העיקר של כולם. מה כתוב, "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'". כתוב כאן "רע", וכתוב שם "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", רע ששופך דמים, שופך זרע על הארץ, ולכן "וימתהו ה'". מה כתוב אחריו, "ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'".

ביעקב כתיב (בראשית כה כו) ויקרא שמו דקב"ה קרא ליה יעקב והכא את לאסגאה דרגא אחרא דזוהמא דמסאבא אתיליד ודא הוא ער רע וכלא חד לבתר לא אתבסס אתרא עד דאתא שלה¹ דהוה עקרא דכלהוי² מה כתיב (שם לח ז) ויהי ער בכר יהודה רע בעיני יהו"ה כתיב הכא רע וכתביב התם (שם ח יא) כי יצר לב האדם רע מנעוריו רע דאושיד דמיני³ זרעא על ארעא ובגין כך (שם לח ז) וימיתהו יהו"ה מה כתיב בתריה (שם ח) ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו'. רבי שמעון פתח ואמר, "העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס טיט". בא וראה כמה בני אדם הם טפשים שאין יודעים ואין מסתכלים לדעת דברי הקדוש ברוך הוא, שהנה כולם ישנים, ואין מתעוררים, ושינה בנקבי עיניהם.

ויאמר יהודה לאונן בא אל אשת אחיך וגו' (שם) רבי שמעון פתח ואמר (ישעיה מא כה) העירותי מצפון ויאת ממזרח שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו חמר וכמו יוצר ירמס טיט תא חזי כמה אינון בני נשא טפשיין דלא ידעיין ולא מסתכלין למנדע ארחוי דקב"ה דהא כלהו ניימיין דלא מתערי שינתא בחוריהון

בא וראה, הקדוש ברוך הוא עשה את האדם כדוגמא שלמעלה, הכל הוא בחכמה, ואין לך אבר ואבר באדם שאינו עומד בחכמה עליונה, שהרי כיון שנתקן כל הגוף באיבריו כראוי, הקדוש ברוך הוא השתתף (התחזק) עמו והכניס בו נשמה קדושה כדי ללמד את האדם ללכת בדרכי התורה ולשמור מצוותיו, כדי שאדם יתקן כראוי. (ומשום זה נ"א ובעוד) שיש בו נשמה קדושה, צריך לאדם להגדיל את דמות המלך העליון בעולם. וסוד זה, שהרי אותו הנהר ששופע ויוצא לא פוסקים מימיו לעולמים, ועל זה צריך לאדם שלא יפסיק את הנהר והמקור שלו בעולם הזה.

תא חזי קב"ה עבד ליה לבר נש כגוונא דלעילא כלא איהו בחכמתא דלית לך שייפא ושייפא בבר נש דלא קיימא בחכמתא עלאה דהא כיון דאתתקן כל גופא בשייפוי כדקא יאות קב"ה אשתתף |נ"א אתתקף| בהדיה ואעיל ביה נשמתא קדישא בגין לאולפא ליה לבר נש למהך בארחוי דאורייתא ולמיטר פקודוי בגין דיתתקן בר נש כדקא יאות⁴ (ובגין) |נ"א ובעוד| דאית ביה נשמתא קדישא מבעי ליה לבר נש לאסגאה דיוקנא דמלכא עלאה בעלמא⁵ ורזא דא דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק לא פסקן מימיו לעלמין ועל דא מבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דיליה בהאי עלמא

(נה"ר) רמז לברית קודש שחתום בבשרו, שהוא דוגמא של אותו הנה"ר הסוד של צדיק שמתחבר עם צד"ק יחד למעלה. לכן צריך אדם למטה להתחבר עם אשתו בקדושה, כדי שיתחזק באותו העולם). וכל זמן שאדם לא יצליח בעולם

1 [נ"א] נה"ר רמז לקיימא קדישא דחתים בבשריה דאיהו דוגמא דההוא נה"ר רזא דצדיק דאתחבר בצד"ק כחדא לעילא⁶ בגין כך בעי בר נש לתתא לאתחברא באתתיה בקדושה בגין דאתתקף ביה בההוא עלמא) וכל זמנא דבר נש לא יצלח בהאי עלמא⁷ |נ"א

מאיר הזהר

ומוזווגין. וכן עד כמה נמלא שהגורם הזווגין העליונים צהתפשטות הנשמות, מרצה ומוסיף שעור קומה עליונה, והמונע מנעט הללס והדמות, דהיינו סוד הנשמות צללמנו כדמותנו ח"ת ומלכות, והמוסיף נשמות מוסיף בעולם דיוקנא דמלכא צמה שמושך סוד הנשמות מווגא דללמנו כדמותנו כדפי'. וכמו שהנהר יסוד דלא פסיק לעלמין, שמושך מהחכמה מוחא זרע לנקצה תמיד, כך לריך האדם תחמון תמיד, שאם מונע עצמו בגשמי, מונע הרוחני למעלה ממש (אור יקר). 1. גליון (הערות הזהר). 2. יסוד צמלכות, והנה פינמה יוליד אס יוליד, הרי מרצה צסוד הנשמות, ואס לא יוליד הרי מרצה צסוד הרמו [יחוד] [יסוד] למלכות, ולכך פירש שמי טעמים: הא' לאסגאה דיוקנא דמלכא וכי', דהיינו הנשמות. הב', אפילו לא יוליד כגון זקן או מעוברת או זקנה או מניקה, עכ"ל לא ימנע מפני צסודו צסוד צדיק צצדק. היינו ע"י הזווג צקדושה שהוא מצוה המייחדת למעלה (אור יקר). 3. כגון שלא זכה לצנים יתגלגל והיינו סוד היצוס (אור יקר).

א. פי את דכתיב צאונן נמי הוא ס"א, לפי שלא נתקנה המלכות עד דאתא שלה. וטעם דכתיב ציה ותקרא, לפי שאונן לא השחית זרעו אלא מפני שידע אונן כי וכי, ואין עונו גדול כ"כ. לכן כתיב ציה ותקרא, שרומז אל המלכות, אבל ער שהשחית זרעו צלי טעם, כתיב ציה ויקרא שהוא סט"א (מ"מ). 3. מכלהו (מ"מ). 4. ולפי זה ותקרא את שמו שלה, "את" דכתיב ציה, היא השכינה, ודבר הלמד מעניינו (מ"מ). 5. "אושיד" נוסף צדפ"ו. 6. על ידי עסק המצוות והתורה שע"י הרוח והנשמה זוכה האדם להיות דומה לעולם העליון (אור יקר). 7. להוליד צנים דהיינו התפשטות נשמות, והתפשטותם הוא סוד התפשטות הספירות, מפני שזווגו למטה עושה זווג למעלה, והזווג העליון אינו כזווג הגשמי שאצד הוא זווג עומד, שכל הפעמים שזדווגה שכינה למעלה עם הת"ת והאירה מאור א"ס, לא חסרה אוחו המציאות, אלא קיים לעולם. וכך היא מתגלגלת והולכת ומזדווגת צפנים אחרים ומאירין תמיד ומתעלמין, והס מתגלגלין ומתחדשין פנים אחרים

פרשת וישב יעקב

קפו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

הזה, (ס"א ועל כן צריך לאדם שלא יפסיק את הנהר והמקור שלו בעולם הזה, ואם לא), הקדוש ברוך הוא עוקר אותו ונוטע אותו בכמה פעמים כמו מקודם.

בא וראה מה כתוב, "העירותי מצפון ויאת". "העירותי", זו ההתעוררות של הזווג של האדם בעולם הזה, שהיא התעוררות מצד הצפון. "ויאת", זו היא הנשמה הקדושה שבאה מלמעלה, והקדוש ברוך הוא שולח אותה מלמעלה, באה לעולם הזה ונכנסת לתוך בני אדם, כמו שאמרנו. "ממזרח שמש", זה המקום של אותו הנהר ששופע ויוצא, שמשם יוצאת הנשמה ומאירה.

ויבא סגנים" (כמו חמר), אלו הם חיילות העולם שבאים משום (בתוך) אותה התעוררות של הנשמות. "כמו חומר", כמו שמתעורר אדם בגוף. שהרי משום זה הקדוש ברוך הוא עושה זווגים ומטיל נשמות בעולם, ונמצאת חברות למעלה ולמטה, והמקור של הכל הוא (ס"א יהיה) ברוך. ולכן הקדוש ברוך הוא עשה את האדם, כדי שיעסוק בדרכיו, ולא יפסיק את מקורו ומעיניו לעולמים. וכל מי שמפסיק מקורו (מלמטה ומיבש אותו, כביכול כאילו גורם להפסק למעלה, אז "אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש".

והואיל וכן אדם הוקם למטה כדוגמא שלמעלה, מי שמקורו ימיש מלעשות פירות, כמו זה שלא רצה לישא אשה, או שנשא אותה ועסק ולא יכל, אלו ששני הפכים הם זה מזה, (או אותו) שימיש מעשות פירות, אין לו תקנה לעולם. "מעוות לא יוכל לתקון", משום שלא רצה לישא אשה ולעסוק בפריה ורבייה. ואותו שעסק ונשא אשה ולא יכל, זה מתקן בגואלו שקרוב לו, שהוא אחיו של אותו שמת בלי בנים).

כשיוצא מן העולם הזה, אותו האיש לא נכנס לפרגוד ולא נוטל חלק בעולם ההוא, (ונשמתו לא נכללת במקום שכל הנשמות נכללו, ונגזרת דמותו משם, זהו שכתוב "ונכרתה הנפש ההיא מלפני". הואיל וכך הוא בורא לו הקדוש ברוך הוא גואל

ועל דא מבעי ליה לבר נש דלא יפסיק נהרא ומקורא דליה בהאי עלמא ואי לא קב"ה עקר ליה ונטע ליה בכמה זמנין כמלקדמין

תא חזי מה כתיב (ישעיה מא כה) העירותי מצפון ויאת העירותי דא אתערותא דזווגא דבר נש בהאי עלמא דאיהו אתערותא מסטרא דצפון ויאת דא היא נשמתא קדישא דאתיא מלעילא וקב"ה משדר לה מלעילא אתיא בהאי עלמא ועאלת בגו בני נשא כדקאמרן ממזרח שמש דא אתר"ה דההוא נהר דנגיד ונפיק" דמתמן נפקת נשמתא ואתנהירת"

ויבא סגנים" (כמו חמר) אלין אינון חילין (דעלמא דאתיין בגין |נ"א בגו| ההוא אתערותא) דנשמתין כמו [חומר] (חמר) כגוונא" דאתער בר נש בגופא" דהא בגין דא קב"ה עביד זווגין ואטיל נשמתין בעלמא וחברותא אשתכח לעילא ותתא ומקורא דכלא הוא |נ"א יהא| ברוך ובגין כך קב"ה עביד ליה לבר נש בגין לאשתדלא בארחוי ולא יפסיק מקוריה ומבועא דליה" לעלמין וכל מאן דפסיק מקוריה (נ"א) מתתא ומיבש ליה כביכול כאלו גרים ליה לאתפסקא לעילא כדין (איוב יד יא) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש

והואיל ובר נש אתקם לתתא כדוגמא דלעילא מאן דמקוריה ימיש מלעבד פירין כגון דין דלא בעא למיתב איתתא או נסיב לה דאשתדל ולא יכיל אלו דתרין הפכין אינון דא מדא (או) |נ"א ההוא| דימיש מלמעבד פירין לית ליה תקנה לעולם (קהלת א טו) מעוות לא יוכל לתקון בגין דלא בעא למיסב איתתא ולאשתדלא בפריה ורבייה וההוא דאשתדל ונסב איתתא ולא יכיל דא מתתקן בפריקה" דקריב ליה דהוא אחוי וההוא דמית בלא בנין)

כך נפיק מהאי עלמא ההוא בר נש לא עאל בפרגודא ולא נטיל חולק בההוא עלמא (נ"א) ונשמתיה לא אתכלילת באתר דכל נשמתין אתכלילו ואתגזר דיוקניה מתמן הה"ד (ויקרא כב ג) ונכרתה הנפש ההיא מלפני הואיל וכדין הוא ברא ליה קב"ה פריק

מאיר הזהר

והנשמות שמתרבה הללם והדמות העליון שאין לך נשמה שאינם ממילדים כמה מלאכים עמה (אור יקר). 10. שיעור הכתוב ויצא סגנים שהם המלאכים שצאים עם הנשמות כפי התעוררות החומר שהם הגופות שנק' חומר (מ"מ). 11. אין אינון חילין דעלמא הם המלאכים שיוצאים עם כל נשמה ונשמה וכמ"ש זוהר בראשית דף יג ח"ש חילין דעלמא דאתיין בגין ההוא אתערותא דנשמתין (מ"מ). 12. פירוש אף בזמן שאינו מוליד כי בשמחה למהר"ם גאלנטי הוקן כ"י מצא מוהר כ"י דכל זוג לש"ש נבראים בניס והם בג"ע ולעתיד לבוא נקצו אליו ח"ש מי ילד לי את אלה עכ"ד ומכאן נראה דאזכרת למנוע בחול הוא בכל זמן צמניקה חזקה שמוליד ככה כמוצן דו"ק (מא"י) (נ"א). 13. בגואל שלו שהוא חיו וע' פ' כי תלך רפז ע"ב (ד"א).

י. יצר הרע שהוא תחלתו מן הגזירה, וע"י יצר הרע אדם מתחבר צמ זוג ומוליד ומושך הנשמות מלמעלה, והיינו ויאת כדמפרש ואיל (אור יקר). 14. כבר פי' שהשמש ח"ת זורה מן החכמה, ומשם משך הזרע ומשם נעשה היסוד נהר דנגיד ונפיק דרך חוט השדרה הקשור צמות והיינו משך היסוד דדרך נעלם, חוץ הספירות עד החכמה שמשם הבינה נהר דנגיד ונפיק והיינו [יסוד] (יחוד) ענין הדיקים בעולם הבא כדודע (אור יקר). פי' יסוד דז"א שמשם זורחים ויוצאים הארות ז"א שנקרא שמש, ולכן יסוד נק' מורה שמש ששם זריחת השמש שהוא ז"א (מ"מ). 15. לעיל יצ ע"ב (ד"א). 16. שהנשמות מצבינה ואתנהירת מה שמקיימת מלות להארתה ולמיקונה תלוי צוה ג"כ (אור יקר). 17. הם מלשון סגני כהונה, דהיינו הכחות העליונות והשרים המופקדים על ענייני המציאות הם החילי, ומתחדשים צדדושי הזווג

פרשת וישב יעקב

תרגום

ספר הזהר

שיגאלנו מיד המשחיתים. וזה אחיו שקרוב אליו, שנאמר "כי ישבו אחים יחדיו" וגו', וכתוב "בא אל אשת אחיך ויבם אותה" וגו', משום שנשמתו לא נכנסת לפני הקדוש ברוך הוא, אלא היא עומדת בחוץ, משום שלא זכה להאיר בעולם הזה בגוף ההוא. מי שלא זוכה במקום הזה, ילך למקום אחר ויזכה בו. כדוגמא זו עץ שדולק ואורו לא עולה, שיכה אותו ויעלה בו אור ויאיר. עץ הוא אדם, שכתוב "כי האדם עץ השדה". רוצה לומר, שהאדם כשהוא בעולם הזה והולך וטוב ואוכל ושותה ומזדווג עם אשה ולא זוכה לבנים. זהו עץ שדולק ואורו לא עולה, כלומר, נשמתו לא זוכה באותו הגוף להיות מוארת, אלא היא בחשכה).

דיפרוק ליה מידא דמחבלין ודא אחוי דקריב ליה שנאמר (דברים כה ה) כי ישבו אחים יחדיו וגו' וכתוב (בראשית לח ח) בא אל אשת אחיך ויבם אותה וגו' בגין דנשמתיה לא עאלת קמיה קב"ה אלא היא קיימא לבר בגין דלא זכה לאנהרא בהאי עלמא בההוא גופא מאן דלא זכה בהאי אתר יהך לאתר אחרא ויזכי ביה כגוונא דא אעא דדליק ונהורא לא סליק יבטשון ליה⁶ ויסלק נהורא ביה וינהיר אעא הוא אדם דכתיב (דברים כ יט) כי האדם עץ השדה ר"ל בר נש כד איהו בהאי עלמא ואזל ותאיב ואכיל ושתי ואזדווג באיתתא ולא זכי לבנין דא הוא אעא דדליק ונהורא לא סליק כלומר נשמתיה לא זכאת בההוא גופא לאתנהרא אלא איהי (בחשוכא)

בא וראה, כתוב "לא תהו בראה לשבת יצרה", לכן עשה הקדוש ברוך הוא את האדם כראוי, כמו שאמרנו, והקדוש ברוך הוא עושה חסד עם העולם. בא וראה מה כתוב, "ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה", סוד הנשמה שבאה להתקן כמו מקודם. בא וראה באותו הגוף מה כתוב, "וה' חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע יאריך ימים וחפץ ה' בידו יצלח". "וה' חפץ דכאו", יש להתבונן בפסוק הזה, למה חפץ, כדי שיטהר. "אם תשים אשם", היה צריך לכתוב אם ישים אשם, מה זה "אם תשים". אלא על הנשמה חוזר הדבר. אם הנשמה ההיא רוצה להתקן כראוי, יראה זרע, משום שאותה הנשמה הולכת ומשוטטת ומזומנת להיכנס לאותו הזרע שהתעסק בה האדם בפריה ורביה, ואז יאריך ימים, "וחפץ ה'", זו התורה, "בידו יצלח".

תא חזי כתיב (ישעיה מה יח) לא תהו בראה לשבת יצרה דקב"ה בגין דא עבד ליה לבר נש כדקא יאות | כדאמרן | וקב"ה עבד טיבו עם עלמא³ תא חזי מה כתיב (בראשית כה א) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה² רזא דנשמתא אתת לאתתקנא כמלקדמין תא חזי ההוא גופא מה כתיב (ישעיה נג י) ויהו"ה חפץ דכאו החלי אם תשים אשם נפשו יראה זרע⁷ יאריך ימים⁸ וחפץ יהו"ה בידו יצלח ויהו"ה חפץ דכאו האי קרא אית לאסתכלא ביה אמאי חפץ בגין דיתדכיל⁹ אם תשים אשם אם ישים אשם¹⁰ מבעי ליה מאי אם תשים אלא לנשמתא אהדר מלה¹¹ אי ההיא נשמתא בעיא לאתתקנא כדקא יאות יראה זרע בגין דההיא נשמתא אזלת ושאטת¹² ואיהי זמינא לאעלא בההוא זרע דאתעסק בה בר נש בפריה ורביה¹³ וכדין יאריך ימים וחפץ יהו"ה דא אורייתא בידיה אצלח¹⁴

בא וראה, אף על גב שאדם עוסק בתורה יומם ולילה, אם מקורו ומעיינו עומד בו לחינם, אין

תא חזי אף על גב דבר נש אשתדל באורייתא¹⁵ יממא וליליא ומקוריה ומבועיה קיימא ביה למגנא¹⁶ לית ליה אתר לאעלא

מאיר הזהר

בר מיין נשמתו נעה כמו נדה (מ"מ). יא. פי' כשרואה הקב"ה שיש בני אדם שעסקו בפריה ורביה והזריעו לעשות הגוף, אז הנשמה עאלת צההוא גופא לבוא לעולם הזה (מ"מ). יב. וכן מבואר בפ"ק דברכות דחזקיה אף שהיה נדיק גמור ולמד ולימד כמ"ש בסוף פ"ק דצבא קמא, א"ל כי מת אתה בעוה"ז ולא תחיה בעוה"ב, על שלא עסק בפו"ר. אף שהי"ל טעם, והטעם פשוט דהנמנע גורם פירוד ח"ו, ומה צלע צמורה ומלוא, והוי כנוטע בגן וצידו גרזן לעקור נטוע. ח"ש חזקיה המלך ע"ה סמך גאולה לתפלה, שכוון ליחד קוב"ה, ומה שלא נשא סבר דפטור מטעם בניו ודו"ק (מא"י) (נ"א). יג. הפך דעת בן עזאי דאמר נפשי חשקה וכו' ומאי דאמנן הכא דאשת מ"ח אינה, דאמר נפשי חשקה וכו', ומאי דאמנן הכא דאשת תלמיד חכם אינה זריכה יבום וכן במיקו"ו, היינו שנתעסק ולא הללנו צנינים והצלנו צמורה, שכיון שנתעסק אין לו אשם ופטור מן הגלגול, ובניו הם מורתו, והכא צמאי עסקינן שלא נשא אשה כלל (אור יקר). יד. והטעם כדפי' לעיל שיש צ' דרכים בזווג האי' פתימת מקור לצאר, דהיינו יחוד למלכות בכל, איזה זווג סתם שיהיה. ה'.

א. יהיו מכיס צו בעץ ההוא וע"י זה יתחיל העץ להעלות להב שלח לך קסו ע"צ (ד"א). ב. שכיון שכל מציאות האדם תלוי בזה, חוה מיד צורא לו, יתוקן על ידי צורא שתקן לו לטובתו פדיונו צמון שנתו (אור יקר). ג. זה לדרכך מדרש הנעלם דמפרש כולה פרשתא אברהם הנשמה ואשתו גופו וכו', ואף כאן בסוד הגלגול אשה גוף ושמה קטורה, שנקשרה שם להוליד בני הנשמה הנוכרת (אור יקר). ד. היינו שהנשמה רואה זרע שבו נכנה הגוף פעם שנית (אור יקר). ה. שלא תכרת פעם שנית עד שתתקן עצמה (אור יקר). ו. שהוא להוליד בניו ושאר חלקי המורה יתקיימו בידו (אור יקר). ז. פי' מלת דכאו דקרא אינו לשון יסורין, דא"כ היינו החלי, אלא לשון טהרה, והכי קאמר וה' חפץ לטהרו, ולכן החלי שמיצא עליו יסורין (מ"מ). ח. הפסוק מדבר בנשמת (מ"מ). ט. שחשים אשם הנפש על עצמה, ותאמר מפני שלא הולדתי בניו צאה לי הנרה הזאת, שהוצרכתי לצא פעם שנית לעולם ונשתדל צוה (אור יקר). פי' שאומר הקב"ה לנשמה אם תשים אשם נפשו, אם אתה רוצה להתקן, יראה זרע, פי' שישתדל בגלגול זה להוליד בניו (מ"מ). י. פי' כיון שמת צלי בניו

פרשת וישב יעקב

קפו ע"א²

ספר הזהר

תרגום

לפרגודא¹ והא אתמר דבירא דמיא אי ההוא מקורא ומבועא לא עאל ביה לאו איהו באר דבירא ומקורא כחדא אינון ורזא חדא איהו ואוקימנא כתיב (תהלים קכז ב) שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנה תא חזי כמה חביבין אינון מלי דאורייתא² דכל מלה ומלה דאורייתא אית בה רזין עלאין קדישין והא אתמר דכד יהב קב"ה אורייתא לישראל כל גניזין עלאין קדישין כלהו יהב להו (נ"א | וכלהו) באורייתא וכלהו אתיהיבו להו לישראל בשעתא דקבילו אורייתא בסיני³

לו מקום להיכנס לפרגוד. והרי נאמר שבאר המים, אם לא נכנס בה אותו המקור והמעייין, אינה באר, שהבאר והמקור הם יחד, והם סוד אחד, ובארנו. כתוב "שוא לכם משכימי קום מאחרי שבת אוכלי לחם העצבים כן יתן לידידו שנה". בא וראה כמה הם חביבים דברי התורה, שבכל דבר ודבר של תורה יש בו סודות עליונים קדושים, והרי נאמר שכאשר הקדוש ברוך הוא נתן התורה לישראל, את כל הגזנים העליונים הקדושים כולם נתן להם (וכולם) בתורה, וכולם נתנו לישראל בשעה שקבלו התורה בסיני.

תא חזי שוא לכם משכימי קום" (שם) אלן אינון יחידים דאשתכחו דלאו אינון דכר ונוקבא כדקא יאות ואקדמן בצפרא לעבדיתהו" כמה דאת אמר (קהלת ד ח) יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו מאחרי שבת מאחרין נייחא כמה דאת אמר (בראשית ב ג) כי בו שבת בגין דאתתא לגבי בר נש איהי נייחא לגביה ודאי אוכלי לחם העצבים מאי לחם העצבים דכד בר נש אית ליה בנין ההוא נהמא דאכיל אכיל ליה בחדוה וברעותא דלבא וההוא דלית ליה בנין ההוא נהמא דאכיל איהו נהמא דעציבו ואלין אינון אוכלי לחם העצבים ודאי כן יתן לידידו שנה מאי יתן לידידו דא הוא דמקוריה מברך דקב"ה יהב ליה שינה בההוא עלמא כמה דאת אמר (משלי ג כד) ושכבת וערכה שנתך בגין דאית ליה חולקא בעלמא דאתי בגין דההוא בר נש שכיב ויתהני בההוא עלמא דאתי כדקא יאות יש אחד ואין שני וגו' יש אחד דא הוא בר נש דאיהו יחידאי בעלמא לאו יחידאי כדקא יאותי אלא דאיהו בלא זווגא ואין שני דלית עמיה סמך גם בן דיוקים שמיה בישראל לא שבק ואח לאייתאה ליה לתקונא ואין קץ לכל עמלו דאיהו עמל תדיר דאקדים יממא ולייליא גם עינו לא תשבע עשר ולית ליה לבא לאשגחא ולמימר למי אני עמל ומחסר

בא וראה, "שוא לכם משכימי קום", אלו הם היחידים שנמצאים, שאינם זכר ונקבה כראוי, ומקדימים בבוקר לעבודתם, כמו שנאמר "יש אחד ואין שני וגו' ואין קץ לכל עמלו". "מאחרי שבת", מאחרים המנוחה, כמו שנאמר "כי בו שבת", משום שהאשה היא ודאי נחת אצל האדם. "אוכלי לחם העצבים", מה זה "לחם העצבים". שכאשר לאדם יש בנים, אותו הלחם שאוכל, אוכל אותו בשמחה וברצון הלב. וזה שאין לו בנים, אותו לחם שאוכל הוא לחם של עצב, ואלו הם אוכלי לחם העצבים ודאי. "כן יתן לידידו שינה", מה זה "יתן לידידו". זהו שמקורו מבורך, שהקדוש ברוך הוא נותן לו שינה בעולם ההוא, כמו שנאמר "ושכבת וערבה שנתך", משום שיש לו חלק בעולם הבא, כדי שאותו האיש ישכב ויהנה בעולם הבא ההוא כראוי. "יש אחד ואין שני" וגו', "יש אחד", זהו אדם שהוא יחיד בעולם, לא יחיד כראוי, אלא שהוא בלי זווג. "ואין שני", שאין עמו סמך. "גם בן", שיקים שמו בישראל לא השאיר. "ואח", שיביא אותו לתקון. "ואין קץ לכל עמלו", שהוא עמל תמיד, שמקדים יום וליילה. "גם עינו לא תשבע עושר", ואין לו לב להתבונן ולומר, למי אני עמל ומחסר את נפשי

את נפשי

מאיר הזהר

נתן הקב"ה לישראל (אור יקר). י. ולכן יש לנו לדרוש צמורה וסודותיה כל הפרטים כולם, נאות לנו לדעת סודותיהם עם היות שגראה לכאורה שאינם זורך למורה (אור יקר). י. לפי דבריו משכימי קום היה ראוי שיהיה בת"ח שקם צמורת לילה לעסוק צמורה (אור יקר). י. מלת שוא הוא צמיזונים, ואינו אלא שאינו נכנס צפרגוד אלא תורתו אינו תורת שוא ח"ו לכן אמר "לעצמיהו" דהיינו שאינם עוסקים צמורה, והטעם שהעוסק צמורה תורתו יהיה לו לענין נפש ורוח, אמנם לענין נשמה ליכנס נשמתו לפני מהפרגוד דהיינו עולם הנשמות לא יכנס, מפני שאין הנשמה נכללת צפרגוד אלא צווג העליון לקשר הקב"ה ושכינתיה וכו' (אור יקר). כ. יראה צמותם שיש להם נשים ומחיידיהם לעסוק צמורה זמן, שאלו הם יחידים בעולם ודאי ומסוימין אלא שהכוונה שהם יחידים בלא נשים (אור יקר).

להוליד ממש. לכן תלמיד חכם, יענש אם לא פתח המקור לצאר כלל, שלא נשא אשה. אמנם אם נשא אשה, הרי פתח המקור לצאר ויחדו, מה נשאר, שאין לו צנים, תורתו הם צניו, וחדושי תורה שחדש עדיפי מצנים ודאי, שמולדות הם חדושי תורה, ותלמידיו ג"כ הם כצניו. לענין קיום המצות כנודע והענין שהמצוה הזאת יש בה ג' חלקים: הא', היא מציאות הזווג פתיחת המקור, וזה חיוצ על כל אדם אפילו ת"ח. ה', צן המורה לקיום המצות ואלו תלמידים במקום צנים. הג', נטיעות עליונות שהם הנשמות חידושי תורה הם מולדות ודאי ולכן ת"ח פטור משניהם (אור יקר). טו. לנכנס למחיה של עולם הצב (ד"א). טז. הכוונה שאפילו שגראה סקוד הגלגול אינו גופי תורה, ומה לנו סקוד זה, עכ"ו הקב"ה כלל צמורה כל פרטי הנמצאות כולם עליונות ומחמונות, ולכן "כל גניזין עילאין ותמאין יהצ צה" ומתוך התורה יתחכם האדם בכל המציאות שהכל

תרגום

ספר הזהר

מטובה. ואם תאמר שכדי שיאכל וישתה יותר ויעשה משתה בכל יום תמיד, לא כך, שהרי הנפש אינה נהנית ממנו. אלא ודאי הוא מחסר את נפשו מטוב של האור של העולם הבא, משום שזוהי נפש חסרה, שלא הושלמה כראוי. בא וראה כמה חס הקדוש ברוך הוא על מעשיו, משום שרוצה שיתקן ולא יאבד מאותו העולם הבא, כמו שאמרנו.

רבי חייא שאל, זה שהוא צדיק שלם ועוסק בתורה ימים ולילות וכל מעשיו לשמו של הקדוש ברוך הוא ולא זכה לבנים בעולם הזה, כמו שעסק בהם ולא זכה, או שהיו לו ומתו, מה הם לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי, מעשיו והתורה ההיא מגינים עליו לעולם ההוא. אמר רבי יצחק, עליהם ועל אותם צדיקי האמת (כמו רבי יוחנן שהיו לו בנים ומתו, וכמו רבי חזקיה שהוא עקר), עליהם כתוב "כה אמר ה' לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי". מה כתוב אחריו, "ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת", משום שלא לה יש חלק לעולם הבא. אמר לו רבי יוסי, נאה הוא ויפה.

בא וראה, צדיק שלם שהיו בו כל אלה והושלם כראוי, ומת בלי בנים, והנה יורש מקומו בעולם ההוא, האם אשתו צריכה יבום או לא. אם תאמר שצריכה להתייבם, הרי זה לשוא, שהרי ירש את מקומו בעולם ההוא. אלא ודאי צריכה ליבום, משום שאיננו יודעים אם היה שלם במעשיו ואם לא. ואם היא מתייבמת זה אינו בשוא, משום שיש מקום לקדוש ברוך הוא לאיש הזה שהיה בעולם ומת בלי בנים וגואל לא היה לו בעולם. כיון שהצדיק השלם הזה מת ואשתו מתייבמת, והוא ירש את מקומו, בא האיש ההוא ומשתלם כאן, ובין כך ובין כך הקדוש ברוך הוא מזמין לו מקום לעולם עד שימות הצדיק השלם הזה והוא ישתלם בעולם.

מטובה ואי תימא דבגין דייכול וישתה יתיר ועבד משתיא בכל יומא תדיר לאו הכי דהא נפשא לא אתהני מניה אלא ודאי איהו מחסר לנפשיה מטיבו דנהורא דעלמא דאתי בגין דדא היא נפשא חסרא דלא אשתלימת כדקא יאות תא חזי כמה חס קב"ה על עובדו¹ בגין דקא בעי | דיתתקן | (דאתתקן) ולא יתאביד מההוא עלמא דאתי כדקאמרן

רבי חייא בעא² האי דאיהו זכאה שלימא³ ואשתדל באורייתא⁴ יומי וליילי וכל עובדו לשמא דקב"ה ולא זכאן לבנין בהאי עלמא | כגון | (בגין) דאשתדל בהו ולא זכה או דהוו ליה ומיתו מה אינון לעלמא דאתי א"ל רבי יוסי עובדו⁵ וההיא אורייתא קא מגינן עליה⁶ לההוא עלמא אמר רבי יצחק עליהו ועל אינון זכאי קשוט [נ"א] כגון רבי יוחנן דהוו ליה בנין ומיתו וכגון רבי חזקיה דאיהו עקר⁷ עליהו כתיב (ישעיה נו ד) כה אמר יהוה לסריסים אשר ישמרו את שבתותי ובחרו באשר חפצתי ומחזיקים בבריתי מה כתיב בתריה (שם ה) ונתתי להם בביתי ובחומתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת בגין דאלין אית לון חולקא לעלמא דאתי א"ל רבי יוסי יאות הוא ושפיר

תא חזי זכאה שלים דהוו כל אלין ביה ואשתלים כדקא יאות ומית בלא בנין והא קא ירית דוכתיה בההוא עלמא אתתיה בעיא ליבומי או לא אי תימא דלבעי ליבומי הא בריקניא איהו דהא אתריה קא ירית בההוא עלמא אלא ודאי בעיא ליבומי בגין דלא ידעינן אי הוה שלים בעובדו אי לאו והיא אי אתייבמת לא הוה בריקניא⁸ בגין דאתר אית ליה לקב"ה דהא בר נש הוה בעלמא ומית בלא בנין ופרוקא לא הוי ליה בעלמא כיון דמית האי זכאה שלים ואתתיה אתייבמת ואיהו⁹ אתריה ירית אתא ההוא בר נש ואשתלים הכא¹⁰ ובין כך ובין כך קב"ה אתר זמין ליה לעלמא עד דיימות האי זכאה שלים וישתלים איהו בעלמא

מאיר הזהר

הנמשך נהר דנגיד ולא פסיק, ולא מפני שיצט מעינס ומקורס יצט חק עולם אשר אתן להם אלף לא יכרת והכל מפני שנחמזים צנינה דהיינו עולם שהיסוד משם לא פסיק לעלמין ומשם מושכים לכל הספירות (אור יקר). יא. מדרש רות (הרש"צ) מוהר הוה. ר"ל תועלת היבום של אשת הצדיק הוא לאיש אחר שמת בלא צנים ולא נתיבמה אשתו אז אותה נשמה מתקנת ציבוס זה וטרס שמת הצדיק ההוא מסמיר הקצ"ה הנשמה ההיא במקום מיוחד שלא ישלטו צה וכדמסיק (נ"א). יב. ר"ל הצדיק כבר ירש מקומו הראוי לו וא"ל ליבוס את אשתו רק כדי שיושלם ההוא אחר (א"מ) (נ"א). יג. מפני שכוונתם ליבוס לפדות וזה אינו צן פדיון, יבא אחר שיהיה צן פדיון (אור יקר). יד. יראה מעת שמת זה שאין לו פדיון עד עת שמת זה שאינו צריך פדיון יש להקצ"ה אור ידוע ועולם ידוע שצו מושג הנשמות האלו, והיינו הנקראות

א. יראה ממון הנדרש תראה כמה תקנות תקן הקצ"ה לנשמות שלא יכרתו מהטובה העליונה (אור יקר). ב. עיקר הצעיה תליא צמה שאין אשם על ת"ח משום מניאות כלל (אור יקר). ג. דלא נכרת מטעם עצירה ח"ו שא"כ הוא גרם לעצמו שנכרת צעונו (אור יקר). ד. שאינו זכאי צעל מלאכה אלא צעל תורה וגם נשא אשה (אור יקר). ה. מנאותיו לעולם הרמות (אור יקר). ו. שעסק צניס ולא זכו להם או שזכו להם ומתו או שהם עקרים (אור יקר). ז. לשון מדרשות ולא מוהר הוא (ד"א). ח. היינו צעולם הבא שיש לו בית מקום הנשמות וכוונותיו מקום הרמות והנפשות, שהם צ' חומות יצירה ועשייה חומות לצריאה שהנשמות מהצריאה והנפשות מעשיה (אור יקר). ט. יד - צמלכות צמקום הצנות. ושם - צמ"ת שם העליון מקום הצנים, לכן אמר טוב צניס ומצנות ומפני שהיסוד אינו נפתח ע"י (אור יקר). י. דהיינו היסוד,

פרשת וישב יעקב

קפו ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

פתח ואמר, "כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וגו'. וזהו ששינונו, בנים מזומנים לצדיקים במיתתם, בחייהם לא זכו ובמיתתם זכו. ולכן כל מעשיו של הקדוש ברוך הוא כולם אמת וזכות, (וחס) וחיים על הכל. "טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם, אלו הם שעוסקים בעולם הזה להוליד בנים, שאותם בנים שהשאירו, בגללם יש להם שכר טוב בעולם הזה, ובגללם יורשים אבותיהם חלק בעולם ההוא, ובארוהו. בא וראה, הקדוש ברוך הוא נוטע אילנות בעולם הזה, אם הצליחו, יפה, לא הצליחו, עוקר אותם ושותל אותם אפילו כמה פעמים, ולכן כל דרכי הקדוש ברוך הוא הן לטוב ולתקן את העולם.

בא אל אשת אחיך ויבם אותה. שהרי יהודה וכל השבטים היו יודעים את זה, ועיקר הדבר והקם זרע, משום שאותו הזרע צריך לתקן את הדבר ולגלם גלם לתקון שלא יפרד הזרע משרשו כראוי, זהו שכתוב "ואדם על עפר ישוב". וכשנתקן אחר כך כראוי, אלו משתבחים בעולם ההוא, משום שהקדוש ברוך הוא רוצה בהם, ולכן כתוב "ושבח אני את המתים שכבר מתו", דוקא "מן החיים אשר המה חיים עדנה". מה זה "עדנה". כמו שנאמר "אחרי בלותי היתה לי עדנה", וכתוב "ישוב לימי עלומי". "וטוב משניהם את אשר עדן לא היה, (שלא שב לימי עלומי) אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש". "וטוב משניהם את אשר עדן לא היה", שלא שב לימי עלומי, ולא צריך להתקן, ולא סובל חטאים ראשונים, משום שהקדוש ברוך הוא

פתח ואמר (במדבר לה כח) כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול וגו' ודא הוא דתנינן בנין זמינין^{טו} אינון לצדיקיא במיתתהון בחייהון לא זכו ובמיתתהון זכו ובגין כך כל עובדוי דקב"ה כלהו קשוט וזכו וחיים^{טז} על כלא טובים השנים מן האחד אשר יש להם שכר טוב בעמלם (קהלת ד ט) אלין אינון דמתעסקין בהאי עלמא לאולדא בנין^{טז} דאינון בנין דשבקו בגיניהון אית לון אגר טב^{טז} בההוא עלמא ובגינייהו ירתין אבהן דלהון חולקא בההוא עלמא^{טז} ואוקמוה תא חזי קב"ה נטע אילנין^{טז} בהאי עלמא אי אצלחו יאות לא אצלחו אעקר לון ושתל לון אפילו כמה זמנין^{טז} ובגין כך כל ארחוי דקב"ה כלהו לטב ולא תקנא עלמא

בא אל אשת אחיך ויבם אותה (בראשית לח ח) דהא יהודה וכלהו שבטין הוו ידעי דא ועקרא דמלתא והקם זרע^{טז} בגין דההוא זרע אצטריך לאתתקנא מלה ולמגלם גולמא לתקנא דלא יתפרש גזעא משרשיה^{טז} כדקא יאות הה"ד (איוב לד טו) ואדם על עפר ישוב וכד מתתקנן לבתר כדקא יאות אלין משתבחיין בההוא עלמא בגין דקב"ה אתרעי בהו ובגין כך כתיב (קהלת ד ב) ושבח אני את המתים שכבר מתו דיקא מן החיים אשר (הם חיים^{טז}) | המה חיים עדנה | מאי עדנה כמה דאת אמר (בראשית יח יב) אחרי בלותי היתה לי עדנה^{טז} וכתיב (איוב לג כה) ישוב לימי עלומי וטוב משניהם את אשר עדן לא היה (נ"א) דלא שב לימי עלומי) אשר לא ראה את המעשה הרע אשר נעשה תחת השמש וטוב משניהם את אשר עדן לא היה דלא שב לימי עלומי ולא אצטריך לאתתקנא ולא סביל חוביין קדמאי בגין דקב"ה

מאיר הזהר

זני אדם (אור יקר). **כג.** הם ג' בחינות: הצ' מתגלגלי דהיינו הראשון המגולגל בפדיון אחיו, שהוא חביב לפני הקב"ה, שעליו נותה מורה, וצ"כ כתיב עליהם ושבת אני את הממים שאינם ממים, עתה, אלא שכבר מהו בלא צינים, ועתה מנלליהם צינים (אור יקר). **כד.** אשר הם חיים דהיינו הצ' המגולגל סמם צלי פדיון אלא שמתגלגל ע"י מה שזומין לו הקב"ה פדיון והיינו שהם נקראים חיים מפני שהם חיים על ידי עידון ששבו לימי עלומיהם בצדק הגלגול, ואלו נקראים חיים שעושים צינים ומנלליהם. אמנם אלו היה להם כמה עכוב עד שנמצא להם פדיון, ולזה אמר "מן החיים" שאין חיותם בקלות אלא אשר הם חיים עדנה על ידי עדנה וגלגול, אמנם טוב משניהם מי שבא ולא יצטרך לחזור שהוליד צינים ועשה כדי לרכו (אור יקר). **כה.** ופי' עדנה דקרא קאי ארישא והכי קאמר למה ושבת אני את הממים שכבר מהו פעם אחת וחזרו בגלגול פעם שנית ונתקנו לפי שנעמדנו אצל החיים שעדיין לא באו בגלגול פעם שנית לא נעמדנו, ולא נתקנו (מ"מ).

נשמתי דאזנין ערטילאין (אור יקר). **טו.** היינו שנצנה הנשמה הערטילאית בנשמת הנדיק הזה והוא לו כבן (אור יקר). **טז.** "ס"א וחיים" נוסף בדפ"ו. **י.** שהם צ', זכר ונקבה (אור יקר). **יג.** מיד בעלותם מפני שהניחו צינים סמם, אמנם אח"כ כשמוסיפין הצינים מורה ומלות ממעטרים שם האצות ממעשה הצינים (אור יקר). **יד.** שהאצות יורשים הצינים שהרי כמו שהצינים יורשים האצות בעולם הזה כך האצות יורשים הצינים יום ציוס (אור יקר). **כ.** הם נשמות שכל א' וא' עץ החיים העליון ונטיעתם כחומר הזה (אור יקר). **כא.** עניינו מזואר צמיקו"ז שאם הרשיע ונכרת אינו ניטע אלא ג' פעמים, פעמים שלש עם גבר, אמנם כאן לא אמר אלא לא אצלחו היינו שלא הצליחו הצלחה ראויה אמנם לא קלקלו, שאם קלקלו יש גבול לנטיעתם (אור יקר). **כב.** גשמי, שהוא לבוש לאחיו, מפני שאין כח ברוחני להתמנח בגשמי אלא על ידי החומר, ואין האם עושה לאחיו אלא חומר זרע להתלבש בו, ומפני שהחומר הזה נמצא מחומר צבוי, לכן הוא מסוגל זה לפדיונו משאר החומרים טפות

תרגום

נתן לו מקום מתוקן בעולם ההוא כראוי. בא וראה מה כתוב, "ובכן ראיתי רשעים קבורים" וגו', כמו שנאמר, משום שהקדוש ברוך הוא עושה חסד ולא רוצה לכלות את העולם, אלא כמו שנתבאר. וכל דרכיו כולם אמת וזכות להיטיב להם בעולם הזה ובעולם הבא, אשרי חלקם של הצדיקים שהם הולכים בדרך האמת, עליהם כתוב "צדיקים יירשו ארץ".

וירע בעיני ה' אשר עשה וימת גם אותו. רבי חייא פתח, "בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו'". בא וראה כמה ראוי לאדם להזהר מחטאיו ולהזהר במעשיו לפני הקדוש ברוך הוא, משום שכמה שלוחים וכמה ממונים הם בעולם שהם הולכים ומשוטטים ורואים את מעשי בני האדם ומעידים עליו (ז"ח עליהם), והכל כתובים בספר.

ובא וראה, בכל אותם החטאים שנטמא בהם האדם בעולם הזה, זהו חטא שנטמא בו אדם יותר בעולם הזה ובעולם הבא, מי ששופך זרעו לשוא ומוציא זרע לחנם ביד או ברגל ונטמא בו, כמו שנאמר "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע". בגלל זה לא נכנס למחיצה ולא רואה תואר פניו של עתיק יומין, כמו שלמדנו, כתוב כאן "לא יגורך רע", וכתוב "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'", ולכן כתוב "ידיכם דמים מלאו". אשרי חלקו של האיש שירא מרבובו ויהיה שמור מדרך רעה, ויטהר עצמו לעסוק ביראת רבונו.

בא וראה, "בבוקר זרע את זרעך", הפסוק הזה בארוהו. "בבוקר", זהו בזמן שאדם עומד בכחו ויהיה [בימין] געורו, אז יעסוק להוליד בנים עם אשה שראויה לו, שכתוב "בבוקר זרע את זרעך". שהרי אז הוא הזמן, כמו שנאמר "כחצים ביד גבור כן בני הנעורים", משום שיכול ללמד אותם דרכי הקדוש

ספר הזהר

יהב ליה אתר מתקנא בההוא עלמא כדקא יאות⁶ תא חזי מה כתיב (קהלת ח י) ובכך ראיתי רשעים קבורים⁷ [וגו'] כמה דאתמר בגין דקב"ה עביד טיבו ולא בעא לשצאה עלמא אלא כמה דאתמר וכל ארחוי כלהו קשוט וזכו לאוטבא להו בהאי עלמא ובעלמא דאתי זכאה חולקהון דצדיקייא דאינון אזלי בארח קשוט עלייהו כתיב (תהלים לו כט) צדיקים יירשו ארץ [וגו']

וירע בעיני יהו"ה אשר עשה וימת גם אותו (בראשית לח י) רבי חייא פתח (קהלת יא ו) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך וגו' תא חזי כמה אתחזי ליה לבר נש לאזדהרא מחובוי ולאזדהרא בעובדוי קמי קב"ה בגין דכמה שליחין וכמה ממנן אינון בעלמא דאינון אזלין ושייטין וחמאן עובדיהון דבני נשא וסהדין עלויי (נ"א עלייהו) וכלא בספרא כתיבין

ותא חזי בכל אינון חובין דאסתאב בהו בר נש בהאי עלמא דא איהו חובא דאסתאב ביה בר נש יתיר בהאי עלמא ובעלמא דאתי מאן דאושיד זרעיה בריקניא ואפיק זרעא למגנא בידא או ברגלא ואסתאב ביה כמה דאת אמר (תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע בגין דא לא עאל לפרגודא ולא חמי סבר אפי עתיק יומין⁸ כמה דתנינן כתיב הכא לא יגורך רע וכתיב (בראשית לח ז) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יהו"ה [ובגין] (ובגיני) כך כתיב (ישעיה א טו) ידיכם דמים מלאו זכאה חולקיה דבר נש דדחיל למאריה ויהא נטיר מאורח בישא⁹ וידכי גרמיה לאשתדלא בדחילו דמאריה¹⁰

תא חזי בבקר זרע את זרעך (קהלת יא ו) האי קרא אוקמורה בבקר דא הוא בזמנא דבר נש אתקיים בחיליה ויהא בעולימו¹¹ כדין אשתדל לאולדא בנין באיתתא דחזיא ליה¹² דכתיב בבקר זרע את זרעך דהא כדין זמנא איהו כמה דאת אמר (תהלים קכז ד) כחצים¹³ ביד גבור¹⁴ כן בני הנעורים¹⁵ בגין דיכיל למילף

מאיר הזהר

דהיינו המוכרת לכל הנעשה, וספר מזד החכמה מוחא ששם ספר הזכרון, וכיוצא ספר צעולם ההיכלות ודאי וכדפי' שם שכותבים ע"י אש שמורה ולצנה (אור יקר). 1. כמ"ש צנדה דחייב מיתה וסופך דמים וכללו ע"י וכו' וא"כ הו ע"י ג"ע ש"ד ועוד לקמן דף רי"ט שזה יותר מש"ד שהורג צניו א"כ ודאי אסתאב יתיר (נ"א). 2. ע"י תיקון גיהנם, אין לו חלק צעולם הנשמות (אור יקר). 3. כי עולם הנשמות מצנייה דמקננא צבורסייא, ושם מתגלה סוד הכתר. וכיון שאין לו חלק צעולם הנשמות, אין לו כניסה שם לראות צאור הכתר, אמנס ע"י תשובה אין לך דבר שעומד בפני התשובה שהיא מטרתה הכל, והעד כולו קראי דמייתי צלל תשובה קא מיירו, דומיא דער ואונן שלא שצו (אור יקר). 4. שלא לצא אפילו דדרכים רחוקים לידי כך ע"י הרהורים (אור יקר). 5. מהרהורים רעים (אור יקר). 6. ימי הצחרות הם צצוקר ליום חיי (אור יקר). 7. יליף הכי מלשנא דזרעך, זרע הראוי לך, לאפוקי זרע צלשה פגומה שאינה זרעך (אור יקר). 8. זרע היורה כחך (אור יקר). 9. שיש צו גצורה

א. וזכה מיד אל העולם הטוב והמוחה (אור יקר). 3. ז"ל הפסוק צללמות: וכן ראיתי רשעים קברים וצאו וממקום קדוש יהלכו וישתכחו צעיר אשר כן עשו גם זה הצל. קברים וצאו - היינו המתגלגלים שהם רשעים. קבורים - שמתו קודם. וצאו - וחוררים לעולם, ואין להם מנוחה בג"ע אלא על ידי מעשיהם. וממקום קדוש יהלכו - שאינם קדושים ואינם נכללים במקום קדוש עד שיטיבו מעשיהם צפעם השנית. וכאשר יצאו לעולם ויתקנו מעשיהם. וישתכחו צעיר אחר כן עשו - יצאה כ"ן ודבר נאות וממוקן עשו, ומיד יכנסו לעיר העליונה וישווצו שם (אור יקר). 4. שלוחי ההשגחה העליונה (אור יקר). 7. הם ממונים למטה, והם שצעה עיני ה' המה משוטטים, וירצה השוטטותם שיפוצצו מאלו השצעה כמה אלפי אלפים נצויות להשגיח ויזיר צהם מעשה האדם צתמונמו צללמו הרעה המנונה, צרצ אז צמעט, ויתעלו העיניים אל היכל זכות, ושם שני עדים מודמנין, ורואים צעינים ומעידים על שער המעשה הרע המנונה אשר עשה. ואין העדים העיניים, אלא העינים רואים שהם שצעה גלדי עינא, והשפחים שהם שנים מעידים (אור יקר). 8. ומיד יתצב למעלה צספר

פרשת וישב יעקב

קפה ע"א²

ספר הזהר

תרגום

ברוך הוא, ויהיה לו שכר טוב לעולם הבא, שכתוב "אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער". "לא יבושו" בעולם ההוא, בזמן שבעלי הדין יבואו לקטרג עליו, שאין לך שכר טוב בעולם ההוא כמו ההוא שמלמד את בנו יראת רבונו בדרכי התורה.

להו ארחוי דקב"ה ויהא ליה אגרא טבא לעלמא דאתי דכתיב (שם) (ה) אשרי הגבר אשר מלא את אשפתו מהם לא יבושו" כי ידברו את אויבים בשער לא יבושו בההוא עלמא בזמנא דמאריהון דדינא ייתון לקטרגא עלוי דלית לך אגרא טבא בההוא עלמא כההוא דאוליף ליה לבריה דחילו דמריה בארחוי דאורייתא¹

בא וראה מה נאמר באברהם, שכתוב "כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחרי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, ועל כן אותה הזכות קיימת לו בעולם ההוא אצל כל בעלי הדין. ולכן "בבוקר זרע את זרעך". "ולערב אל תנח ידך", אפילו בימי הזקנה, שהוא הזמן שאדם זקן. (לא יאמר כבר עסקתי ודי לי, או כבר עסקתי ואיני יכול, וכעת שאני זקן איני רוצה. ועם כל זה) מה כתוב, "אל תנח ידך". לא יניח מלהוליד בעולם הזה. למה, משום שלא תדע איזה יכשר הזה או זה. "לפני האלהים", כדי שיעמדו בשבילו בעולם ההוא. ועל זה כתוב "הנה נחלת ה' בנים", זהו צרור הנשמות, הצד של העולם הבא. ולנחלה הזו מי מזכה את האדם להיכנס לאותה נחלת ה', הבנים. אותם הבנים מזכים אותו לנחלת ה', ועל כן אשרי אותו האיש שמזכה אותם ולמד אותם דרכי התורה כמו שנתבאר.

תא חזי מה אמר באברהם דכתיב (בראשית יח ט) כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת אחיריו ושמרו דרך יהו"ה לעשות צדקה ומשפט ועל דאי ההוא זכו קיימא ליה בההוא עלמא לגבי כל מאריהון דדינא ובגין כך בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך אפילו ביומי דזקנה דאיהו זמנא דסיב בר נש [נ"א] לא יימא כבר אשתדלית ודי לי או כבר אשתדלית ולא יכילנא והשתא דאנא סיב לית אנא בעי עם כל דא) מה כתיב (קהלת יא ו) אל תנח ידך לא ישבוק מלאולדא בהאי עלמא מאי טעמא בגין דלא תדע איזה יכשר הזה או זה לפני האלהים בגין דיקומון בגיניה בההוא עלמא ועל דא כתיב (תהלים קכז ג) הנה נחלת יהו"ה בנים דא צרורא דנשמתא² סטרא דעלמא דאתיי ולהאי נחלה מאן זכי ליה לבר נש לאעלא בההוא נחלת יהו"ה בנים אינון בנין זכאן ליה לנחלת יהו"ה ועל דא זכאה ההוא בר נש דזכי לון ויוליף לון ארחוי דאורייתא כמה דאתמר

ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו'. בא וראה, תמר היתה בת כהן, וכי תעלה על דעתך שהיא הלכה כדי לזנות עם חמיה, שהרי צניעות נמצאה בה תמיד. אלא היא היתה צדקת, ובחכמה עשתה את זה, שהרי היא לא הפקירה את עצמה אליו, אלא משום שידעה ידיעה ובחכמה התבוננה, ועל כן היא באה אליו לעשות (עמו) חסד ואמת, ועל זה באה (בפרהסיא) ועסקה בעסק הזה. בא וראה, משום שהיא ידעה ידיעה ועסקה בעסק זה, הקדוש ברוך הוא עשה שם סיוע במעשה ההוא ומיד התעברה, והכל היה

ותסר בגדי אלמנותה מעליה וגו' (בראשית לח יד) תא חזי תמר בת כהן³ הות [וכי] סלקא דעתך דאיהי אזלא בגין לאזנאה עם חמוה דהא איהי צניעותא אשתכחת בה תדיר אלא איהי צדקת הות ובחכמה עבדת האי דהא איהי לא אפקרת גרמה לגביה אלא בגין דידיעה ידעת וחכמתא אסתכלת ועל דא איהי אתת לגביה למעבד (עמיה)⁴ טיבו וקשוט ועל דא אתת (להדיה ואשתדלת לעסקא) [ואשתדלת בעסקא] דא תא חזי בגין דאיהי ידעת ידיעה ואשתדלת בעסקא דא קב"ה עבד סיועא תמן בההוא עובדא ואתעברת מיד וכלא הוה

מאיר הזהר

מעשוי רק מה שיזיה את בניו ואת צימו אחריו שהכל כאין צערך זה (אור יקר). כ. הגם היות שמלך מעשוי יש כח לבעל דין לחלוק יש גבורה ציד מעשה זה לנחם מפני כחו הגדול (אור יקר). כא. פי' מלכות ששם נלררים הנשמות לפי שעולים צימוד לידה צמוד מ"ן (מ"מ). כב. פי' שיסוד דלימא יש צו חו"ג והחסדים צאים לו"א, והגבורות למלכות, והגבורות הם חד סטרא מלכות תרין סטרין שהם חו"ג, וז"ש סטרא דלעמא דלתי (מ"מ). כג. כמו של שס. וא"ת והרי שומרת יצם היתה ואינה צמיתה וי"ל דצ"נ מוזהרים על העריות ונתחייבה מית' כצ"נ ואמר תמות צרפיה כדין צת כהן (ו"ח) (נ"א). כד. ר"ל כדי שיאלו ממנו מלך המשיח גם כדי לתקן שני נשמות של ער ואונן וגם פן ימות שלה וישאר יהודה בלא פן (א"מ) (נ"א).

לורוקס כראוי (אור יקר). טז. שמתוך שיש לו חייז להדריכס, נראה זריקתם צדוק אשפתו, אור החיים דהיינו עולם הבא, ומלא עולם הבא מהם ממה שעסק עמהם צמורה ומעשים טובים שהכל צספר נכתב (אור יקר). יז. לא יבושו לשון רבים לא יבושו מצעי ליה, אלא אהדר אל הבנים שהם פודים את אביהם צשער צין דין עליון כשאניס מודרכים צעוצד מתציישים, שאין כדי צמעשהם לפדות אביהם. אמנם כשהם הגונים עומדים צשער העליון צלי צושת, ופודין את אביהם מן הדין מכיון ששכר המלמד גדול כשמועיל (אור יקר). יח. והם מתציישים, עם היות שהם צחיים, כיון שמספרים שם גנותם, אע"ג דאינהו לא חוו נשמתיהו חוו, וכשהם כפי הזקנה, אין כח צאביהם להוכיחם כראוי וגם אין ספק צחיים שהם קטנים (אור יקר). יט. שלא ספר צצחתי

תרגום

ממנו. ואם תאמר, למה הקדוש ברוך הוא לא הביא אותם בני ממשלה אחרת, למה מזו. אלא ודאי שהיא הצריכה למעשה הזה ולא אשה אחרת.

שתי נשים היו שמהן נבנה הזרע של יהודה, ובאו מהן דוד המלך ושלמה המלך ומלך המשיח. ושתי הנשים הללו זו כדוגמת זו, תמר ורות שמתו בעליהן בראשונה, והן עסקו למעשה הזה. תמר עסקה אצל חמיה, שהוא יותר קרוב לבניו שמתו. למה היא עסקה אצלו, שכתוב "כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה", ומשום זה עסקה במעשה הזה אצל חמיה. רות מת בעלה, ואחר כך עסקה במעשה הזה אצל בעז, שכתוב "ותגל מרגלותיו ותשכב", ועסקה עמו, ואחר כך הולידה את עובד.

ואם תאמר, למה לא יצא עובד מאשה אחרת, אלא ודאי היא הוצרכה ולא אשה אחרת. ומשמים אלו נבנה ונתקן זרעו של יהודה, ושתייהן עשו בכשרות, ולעשות חסד עם אותם המתים לתקן את העולם לאחר מכן. וזהו כמו שנאמר "ושבח אני את המתים שכבר מתו", שהרי כשהיו חיים בהתחלה, לא היה בהם שבח (ז"ח ואחר כך היה בהם שבח). ושתייהן עסקו לעשות חסד ואמת עם אותם המתים, והקדוש ברוך הוא סייע באותו המעשה, והכל היה כראוי. אשרי מי שעוסק בתורה יומם ולילה, כמו שנאמר "והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך" וגו'.

ויוסף הורד מצרימה ויקנהו פוטיפר" וגו'. (מה כתוב למעלה, "ויכר יהודה ויאמר". הוא אמר לאביו "הכר נא" וגו', ועל כן "ויכר יהודה". וכתוב "והנה תאומים בבטנה", תאומים היו מקודם לכן אחים היו. רבי חזקיה אמר, לא כך נשמע, אלא בני אחרים נולדו. אמר רבי אבא, לכן עסקה למצוא

ספר הזהר

מניה² ואי תימא אמאי לא אייתי קב"ה אינון בנין מאתתא אוחרא אמאי מן דא אלא ודאי איהי אצטריכא לעובדא דא ולא אתתא אחרא³

תריין נשין הוו דמנייהו אתבני זרעא דיהודה ואתו מנייהו דוד מלכא ושלמה מלכא ומלכא משיחא ואלין תריין נשין דא כגוונא דדא תמר ורות דמיתו בעלייהו בקדמיתא ואינון אשתדלו לעובדא דא תמר אשתדלת לגבי חמוה דאיהו קריב יתיר לבנוי דמיתו מאי טעמא איהי אשתדלת לגביה דכתיב (בראשית לח יד) כי ראתה כי גדל שלה והיא לא נתנה לו לאשה ובגין דא אשתדלת בעובדא דא לגבי חמוה רות מית בעלה ולבתר אשתדלת בעובדא דא לגביה דבעז דכתיב (רות ג ז) ותגל מרגלותיו ותשכב ואשתדלת בהדיה ולבתר אולידת ליה לעובד

ואי תימא אמאי לא נפיק עובד מאתתא אחרא אלא ודאי היא אצטריכת ולא אתתא אחרא ומתריין אלין אתבני ואשתכלל זרעא דיהודה ותרוייהו בכשרות עבדו ולמעבד טיבו עם אינון מיתייא לאתתקנא עלמא לבתר ודא הוא כמה דאתמר (קהלת ד ב) ושבח אני את המתים שכבר מתו דהא כד הוו חייין בקדמיתא לא הוה בהו שבחא | נ"א ולבתר הוה בהו שבחא | ותרוייהו אשתדלו למעבד טיבו וקשוט עם אנון מיתייא וקב"ה סייע בההוא עובדא וכלא הוה כדקא יאות זכאה איהו מאן דאשתדל באורייתא ימא וליליא כמה דאת אמר (יהושע א ח) והגית בו יומם ולילה למען תשמור לעשות ככל הכתוב בו כי אז תצליח את דרכיך וגו'

ויוסף הורד⁴ מצרימה ויקנהו פוטיפר וגו' (בראשית לט א) (מה כתיב לעיל (שם לח כו) ויכר יהודה ויאמר איהו אמר לגבי אבוי הכר נא וגו' ועל דא ויכר יהודה וכתוב (שם כז) והנה תאומים בבטנה⁵ תאומין הוו' מקדמת דנא אחין הוו' רבי חזקיה אמר לאו אשתמע הכי אלא בנין אחרנין אתילידו א"ר אבא בגין

מאיר הזהר

הזכר וגרס ויוסף הורד כדמסיק והיינו אומר מה כתיב לעילא "והנה תאומים" (אור יקר). **ד.** כל זה ל"ג מהרמ"ק (ד"ח). ע"י ד"א. והרמ"ו גרס ליה (הרש"ב) (ג"כ). **ה.** תחלה תאומים ואח"כ צבטנה דהיינו תאומים הוו בקדמת דנא דהיינו דהוו אחין (אור יקר). **ו.** שמילוי ער הוא כמנין פרץ עיי"ן רי"ש חרת במספר קטן הוא גס אונן [במספר קטן] ועוד אונן צנו"ן רבתי הוא עם מספר ד' אותיות משק"ל וכן מילוי זרח די"ן רי"ש ח"ת [עם המלה] (הרמ"ו זכתי"). ציבור דבריו כי פרץ חרת היו גלגול ער ואונן וכמו שנראה מל' הזהר וכ"כ בתשובת מהרל"ם ושם הביא מלילת הרמב"ן. וזה ימישז מה ששאל הר"י מ"ה בפסקים וכתבים למה הזכרו ער ואונן צפרשה פינחס ע"ש. וזהו ניחא דהס פרץ חרת וזש"ה וימת ער ואונן ויהיו בני יהודה שאחר מיתתם ויהיו בני יהודה ודוק היטב. ומ"ש הרמ"ו צנו"ן רבתי פי' צנו"ן דא"ק וע"ן שהנו"ן מ"ש ודו"ק (מא"י) (ג"כ). **ז.** פי' פרץ חרת הם גלגול ער ואונן (מ"מ). **ח.** ירצה ממשמעות הכתובים נראה שהיו בני אחרים, ואפשר שר' חזקיה לא יחלוק על ענין הגלגול והיבוס המפורש, אלא רצה שנשמתו שניו גדול דהיינו צנו"ן

א. מה שהיא נמעררה ומה שהיא נטה אליה אל הדרך הכל מלמעלה להקים צ' אלו (אור יקר). **ב.** סוד ענין זה תלוי בצוד היבמה. והנה בקצרה כי האיש מפקיד צבת זוגו רוח חיוני צבת זוגו עמה, ואותו רוח חיוני מכשכש צמעה. וכאשר היא מזדווגת אל היבם, גם הוא מכניס צו רוח חיוני, ואותו רוח הראשון מושך אותו רוח שנסתלק מן היבם, ומושך אותו שם צמעה וצנה, וזהו סוד צבות נפשה שאפה רוח, ואלו יכוון היבם צמעה אחרת ימשכנו או לא ימשכנו. אמנם צבטן אשה זו ימשכנו צמעה ע"י הרוח ההוא המכשכש צמעה שהוא חלק המת ממש, וענין קטרוג המת עם הנושא האלמנה שהיא נעשית קטלנית תלוי צוה ג"כ שאין אותו רוח נעקר ממעה אלא צבטין על ידי יבם או בקטרוגא סגיא, ולפעמים נעקר הדי מפי המת ולפעמים המת מפני החי, והכל תלוי צכות. וגם תלוי אם היא צת זוג לשני, שאז נוטלה מן הדין, והראשון נעקר והולך לו. כיון שלא קדמה אלא צבתמים וכאשר היא מתיצמת צנה הרוח ההוא ע"י היבם ומתישצז ולוה אשה זו ולא אחרת (אור יקר). פי' בצוד היבוס שהוא צמעה כל המת דווקא (מ"מ). **ג.** כדמסיק, כל זה גרס ויוסף הורד או יהודה גרס כל

פרשת וישב יעקב

קפה ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

האבדה שנאבדה. בא וראה מה כתוב, "ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ". רמז כאן התפרצות ראשונה שפרץ זה שמת עליו, ממשמע שכתוב "פרצת עליך", התפרצות בגלל שהצטרפת להטריח לאדונך, ולכן התפרצות תעשה בשאר אומות עובדי עבודת כוכבים ומזלות, ועל זה "ויקרא שמו פרץ". ולאחר שכל מעשה של יהודה נאמר שיהודה מכר לו ליוסף, והוא גרם לו לכל זה, שאם יהודה היה אומר נחזיר אותו לאבינו, היו עושים לו אחיו כך, ועל זה הורידו אותו אחיו משלטונו שעליהם. ולבסוף שגילה מאחיו ובא עליו כל זה, חזר ואמר "ויוסף הורד מצרימה" מה זה "הורד", שהסכים הקדוש ברוך הוא לאותו המעשה לקיים את הגזרה שלו שגזר [עליו] בין הבתרים, שכתוב "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך" וגו'. "ויקנהו פוטיפר", לצד החטא קנה אותו.

כך¹ אשתדלת לאשכחא אובדא דאתאביד תא חזי מה כתיב (שם כט) ויהי כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה פרצת עליך פרץ רמז הכא פריצותא קדמאה דפריץ ההוא דמית עליה משמע דכתיב (שם) פרצת עליך פריצותא בגין דאצטריכת לאטרחא למרך ובגין כך פריצותא תעביד בשאר עמין עעכו"ם ועל דא ויקרא שמו פרץ ולבתר דכל עובדא דיהודה אתמר דיהודה זבין ליה ליוסף ואיהו גרים ליה לכל האי [דאי] [ואי] יהודה הוה אמר נהדר ליה לאבונא הוה עבדין ליה אחוי | הכי ועל דא נחתו ליה² אחוי משלטנותא דעליהו לבתר דאתגלי מאחוי ואתא עליה כל דא אהדר ואמר ויוסף הורד מצרימה) מאי הורד דאסתכס קב"ה בההוא עובדא לקיימא גזרה דיליה דגזר בין הבתרים דכתיב (שם טו יג) ידוע תדע כי גר יהיה זרעך וגו' ויקנהו פוטיפר לסטר חטאה³ קנה ליה⁴

פתח ואמר, "האמר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום". בא וראה, שבעה כוכבים עשה הקדוש ברוך הוא ברקיע, ובכל רקיע ורקיע יש כמה שמשים ממונים לשמושו של הקדוש ברוך הוא. משום שאין לך שמש או ממונה שאין לו עבודה ושימוש לאדונו, ועומדים כל אחד ואחד על אותו השימוש שנתמנה בו, וכל אחד יודע עבודתו לשמש, מהם שמששים בשליחות רבונם ומפקדים בעולם על כל מעשי בני האדם, ומהם שמשבחים אותו, והם (הרי) מפקדים על השירה.

פתח ואמר (איוב ט ז) האומר לחרס ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום תא חזי שבעה ככביא⁵ עבד קב"ה ברקיעא⁶ וכל רקיעא ורקיעא אית ביה כמה שמשין ממנין לשמשא ליה לקב"ה בגין דלית לך שמשא או ממנא דלית ליה פולחנא ושמושא למאריה וקיימי כל חד וחד על ההוא שמושא דאתפקדא ביה וכל חד ידע עבידתיה לשמשא מנהון משמשי בשליחותא דמריהון ואתפקדן בעלמא על כל עובדיהון דבני נשא⁷ ומנהון דקא משבחין ליה ואינן (הא) אתפקדן על שירתא⁸

ואף על גב שהם מפקדים על זה, אין לך כל חיל בשמים וכוכבים ומזלות שכולם לא משבחים את הקדוש ברוך הוא. שהרי בשעה שנכנס הלילה, אז נפרדים שלשה צדדי מחנות לשלשת צדדי העולם, ובכל צד וצד אלף אלפים ורבוא רבבות, וכולם ממונים על

ואף על גב דאינן אתפקדן בהאי לית לך כל חילא בשמיא וככבין ומזלי דכלהו לא משבחן ליה לקב"ה דהא בשעתא דעאל ליליא כדין אתפרשן תלת סטרין משריין לתלת סטרי עלמא ובכל סטרא וסטרא אלף אלפיין ורבוא רבבין וכלהו ממנן על

מאיר הזהר

כאונן וגרס העון וממו אצל כשנולד שלה הלך לכויז לפייס את אחיו שימירוהו מנדויו והמירוהו ולפיכך היה לשלה קיום (ד"א). בש"ר פ' מ"ג אמרו וירד יהודה שנדוהו אחיו ע"ש ואפשר לרמזו ר"ת ויהי צעמ ההיא וירד יהודה מאת אחיו ר"ת גימטריא נדוי ודו"ק (מא"ן) (נ"א). י"ב. לעצירה (אור יקר). י"ג. קנאו לעצירה למשכב זכור (ד"א). ולכך נעשה סריס ונקרא פוטיפרע כי שמו פוטיפר (הרש"ב) (נ"א). י"ד. שהם שגממנכ"ל (אור יקר). ע"י ס"י פ"ד משנה ח-יד. וע"י חגיגה יב ע"ב: ריש לקיש אמר שבעה ואלו הן ילון רקיע שחקים וזול מעון מכון ערבות. טו. דרקיעין (אור יקר). טז. הם ממונים על כל שרר ועונש שבעולם הנשמות וכן בכל הנהגת עולם הזה ע"י צהיכלות (דע"ה ח"ב כט ע"ב). יז. ענין השיר הוא, שע"י ממשכים גילוי של אור יחודו ית' הרי הוא החיות והשפע לכל העולמות, והוא עבודת המלאכים התלויה בישראל (דע"ה ח"ב כט ע"ב).

אחרנין. ור' אבא אמר שהענין היה לאשכחא אובדא, דהיינו אחרים צנוף, והם עמסם צנפס, והם קרוצים צקצת, ומשמעות הכמוזים מיימי (אור יקר). ט. פי' מסיעע לת"ק דס"ל תאומין הוה מקדמת דנא (מ"מ). י. פרצת הרע הקודם. והנה אלו זכו, היה ער בא ע"י אונן, לא זכו באו שניהם ע"י יהודה. מי קודם למי. אם נאמר ער קודם פרץ ציבוס בעל שני אב לער, לכך הקדים זרח ויתן יד לאמר זה יאל ראשונה, שהוא ער, שהוא יאל ראשונה לאור העולם. ויהי כמשיב ידו, שגרס רע לעצמו, יאל אחיו פרץ, שהוא אונן אבי ער אלו זכה, לכך אמר "מה פרצת עליך פרץ" שלא רצית להיות צחלה ראשונה, ועל הפריצות הכמוז צמורה בפירוש רמז לו דהיינו באונן דכמיז והיה אם בא אל אשת אחיו (אור יקר). יא. ראיתי כמוז כי מה שמוז ציהודה והיה כמוז צלמח אומה מה שלא נאמר צראשונים להודיע שעד עכשיו היה עומד צנדויו שנדוהו אחיו לפיכך לא היו לו צנים

תרגום

ספר הזהר

השירה. שלשה מחנות הם, וחי קדושה אחת ממונה עליהם ועומדת עליהם, וכולם משבחים את הקדוש ברוך הוא, עד שבא הבוקר. כשבא הבוקר, כל אותם שבצד דרום וכל הכוכבים שמאירים, כולם משבחים ואומרים שירה לקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "ברן יחד כוכבי בוקר ויריעו כל בני אלהים". "ברן יחד כוכבי בוקר", אלו הכוכבים שבצד דרום, כמו שנאמר "וישכם אברהם בבוקר". "ויריעו כל בני אלהים", אלו הם שבצד שמאל שנכללו בימין. ואז מאיר הבוקר, וישראל לוקחים שירה ומשבחים לקדוש ברוך הוא ביום, שלש פעמים ביום כנגד שלש פעמים של הלילה.

ועומדים אלה כנגד אלה, עד שמתעלה כבודו של הקדוש ברוך הוא ביום ובלילה כראוי, והקדוש ברוך הוא מתעלה בשש הללו. ואותה החיה הקדושה שעומדת עליהם למעלה, עומדת על ישראל למטה כדי לתקן הכל כראוי. מה כתוב בה, "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה". "ותתן טרף לביתה", אלו אותם המחנות שלמעלה. "וחק לנערותיה", אלו המחנות של ישראל למטה. ולכן כבודו של הקדוש ברוך הוא מתעלה מכל הצדדים, ממעלה וממטה, ועל כן, הכל היה (הוא) עומד ברשותו והכל הוא ברצונו.

"האמר לחרס ולא יזרח", רבי שמעון אמר, זה יוסף. "ובעד כוכבים יחתם", אלו הם אחיו, שכתוב בהם "ואחד עשר כוכבים משתחווים לי". דבר אחר, "האמר לחרס", זה יעקב בשעה שאמרו לו הכר נא. "ולא יזרח", בשעה שהסתלקה ממנו השכינה. "ובעד כוכבים יחתם", משום בניו נחתם ונסתם האור שלו, השמש נחשך והכוכבים לא האירו, משום שיוסף נפרד מאביו. ובא וראה, מאותו היום של

שירתא תלת משריין אינון וחד חיותא קדישא ממנא עלייהו⁶ וקיימא עלייהו וכלהו קא משבחן ליה לקב"ה עד דאתי צפרא כד אתי צפרא כל אינון דבסטר דרום וכל ככביא דנהריי⁷ כלהו משבחן ואמרי שירתא לקב"ה כמה דאת אמר (איוב לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים⁸ ברן יחד ככביא דבסטר דרום כמה דאת אמר (בראשית יט כז) וישכם אברהם בבקר ויריעו כל בני אלהים⁹ אלין אינון דבסטר שמאלא¹⁰ דאתכלילו בימינא וכדין צפרא נהירי¹¹ וישראל נטלי שירתא¹² ומשבחן ליה לקב"ה ביממא תלת זמנין ביממא¹³ לקבל תלת זמנין דליליא¹⁴

וקיימין אלין לקביל אלין עד דיסתלק יקרא ד|קב"ה ביממא ובליילא כדקא יאות וקב"ה אסתלק בהו בשית אלין ההוא חיותא קדישא דקיימא עלייהו לעילא (ו)קיימא על ישראל לתתא בגין לאתקנא כלא כדקא יאות מה כתיב |בה| (משלי לא טו) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה ותתן טרף לביתה אלין אינון משריין דלעילא וחק לנערותיה אלין משריין דישראל לתתא ובגין כך יקרא דקב"ה אסתלק מכל סטריין מעילא ומתתא ועל דא כלא הוה |נ"א הוא| ברשותיה קיימא¹⁵ וכלא איהו ברעותיה¹⁶

האומר לחרס ולא יזרח (איוב ט ז) רבי שמעון אמר דא יוסף¹⁷ ובעד כוכבים¹⁸ יחתם אלין אינון אחויי¹⁹ דכתיב בהו (בראשית לז ט) ואחד עשר כוכבים משתחווים לי דבר אחר האומר לחרס דא יעקב²⁰ בשעתא דאמרו לו (שם לב) הכר נא ולא יזרח בשעתא דאסתלקת שכינתא מניה ובעד כוכבים יחתם בגין בנוי אתחתם ואסתים נהורא דלילה שמשא אתחשך וככביא לא נהירו בגין דיוסף אתפרש מאבוי²¹ ותא חזי מההוא יומא דההוא עובדא

מאיר הזהר

ח"מ. ומכאן ראינו לפירוש הראשון שפירשנו לעיל, שהם ג' סטרי עלמא מעין הלילה הוא ציוס. וערצית מכלל היום יחשב עדין, מפני שעדין לא שלט הלילה צעס דלא, והמלכות היא מערב המתחננת, צאלו ציוס וצאלו צלילה, דהיינו המערב עם כולם והיינו אומרו (אור יקר). ו. חג"מ (אור יקר). ז. נה"י דהיינו ו"ק, המלכות חיותא קדישא עם כולם (אור יקר). ח. צעלי שיר היום וצעלי שיר הלילה (אור יקר). ט. המשחנים מצחי אל צחי והיינו הוא לחרס ולא יזרח ווטוליס שירה אלו השולטים צלילה וצעד ככבים יחמוס ווטוליס שירה אלו השולטים ציוס, והכל צרשומיה וצרעומיה (אור יקר). י. מדת יוס (אור יקר). פ"י שיוסף הוא חרס שלא יזרח שלא הגיד לאציו ע"י אגרת שהוא צמנרים (מ"מ). יא. השצטים תיקוני דנוק' מדת לילה (אור יקר). יב. פי' שהקצ"ה חתם דעתם של אחיו שאע"פ ששאל להם יוסף אילו על עני עריקותיהם לא ידעו שהוא יוסף (מ"מ). יג. מדת יוס, ככבים מדת לילה מאירים צמנצעות יוסף מדת היסוד המתמנע צין יוס ולילה (אור יקר). יד. הוא פירוש אחר יחמוס מקורו שלא נודווג וצעד ככבים צשציל מה שעשו

א. היא צעלת השיר עם כולם דלא, ואפשר לומר תלת סטרי עלמא נפון צמחלת הלילה, ומערב צמננע הלילה, ומורח צמשמרה שלישי, והרביעי דרוס צבוקר, והמלכות היא חד חיותא עם כולם וניחא טפי (אור יקר). ב. אפשר שהם חלק הככבים העומדים צחי הרקיע העליון כנגד ארץ ישראל, צאופק הנחלק ליושצי ארץ ישראל, שהארץ צוקר ארץ ישראל, הוא העיקר לכל התלוי צלילה וצבוקר ואפשר שאינם ככבים אלו, אלא יש ככבים עליונים צרקיעים ואלו הככבים וכיוצא בהם הם סוד ככבים קצועים לא אלו המתגוללים צגלגל שאין בהם ממש לענין זה, והעד לפירוש זה הוא אומרו ככביא דבסטר דרוס דלא שייך הכי צאלו הככבים שמהם מאירים צדרוס ומהם צנפון (אור יקר). ג. היינו כעין שמתחבר מדת לילה צמדת יוס, כך מלאכי מדת לילה מתחברים ונכללים צמלאכי מדת יוס (אור יקר). אפשר דמפרש ויריעו מלשון רעים אהובים וה"פ צרן יחד ככבי חסד או מתחברים להם ריעים צני האלקים דבסטר שמהלל (נ"א). ד. שכינה מתקשרת צמדת דרוס (אור יקר). ה. תפילת שחרית, וכן ג' תפלות כנגד ג' משמרוס, דהיינו: שחרית חסד, ומנחה גבורה, וערצית

פרשת וישב יעקב

קפט ע"א²

ספר הזהר

תרגום

דיוסף אתפרש יעקב משמושא דערסא¹ ואשתאר אבלא עד ההוא יומא דאתבשר בשורה דיוסף

אותו המעשה של יוסף, נפרד יעקב מתשמיש המטה, ונשאר אָבל עד אותו היום שהתבשר בשורת יוסף.

וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדוֹנָיו וְגו' (שם לט ב) רבי יוסי פתח (תהלים לז כח) כי ה' אוהב משפט ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו האי קרא אוקמוה באברהם | את חסידיו | חסידו כתיב¹ והא אתמר תא חזי בכל אתר דצדיקיא אזלי קב"ה נטיר לון² ולא שביק לון דוד אמר (שם כג ד) גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך וגו' בכל אתר דצדיקיא אזלי שכינתא אזלא עמהון ולא שביק לון יוסף אזל בגיא צלמות³ ונחתו ליה למצרים שכינתא הות עמיה⁴ הה"ד (בראשית לט ב) ויהי יהו"ה את יוסף ובגין דהות עמיה שכינתא בכל מה דהוה עביד הוה מצלח בידיה דאפילו מאי דהוה בידיה והוה תבע ליה מאריה בגוונא אחרא הוה מתהפך בידיה להווא גוונא דרעותא דמאריה הוה רעי ביה כמה דאת אמר (שם ג) וירא אדוניו כי יהו"ה אתו וכל אשר הוא עושה יהו"ה מצליח בידו מצליח בידו ודאי כי יהו"ה אתו

"ויהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו וגו'. רבי יוסי פתח, "כי ה' אהב משפט ולא יעזוב את חסידיו לעולם נשמרו". הפסוק הזה בארוהו באברהם. "את חסידיו", כתוב חסידו, והרי נתבאר. בא וראה, בכל מקום שהצדיקים הולכים, הקדוש ברוך הוא שומר אותם ולא עוזב אותם. דוד אמר "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי שבטך ומשענתך" וגו'. בכל מקום שהצדיקים הולכים, השכינה הולכת עמם ולא עוזבת אותם. יוסף הלך בגיא צלמות והורידו אותו למצרים, השכינה היתה עמו, זהו שכתוב "ויהי ה' את יוסף". ומשום ששכינה היתה עמו, בכל מה שהיה עושה היה מצליח בידו. שאפילו מה שהיה בידו והיה מבקש אותו אדונו בצורה אחרת, היה מתהפך בידו לאותה הצורה שרצון אדונו היה רוצה בה, כמו שנאמר "וירא אדוניו כי ה' אתו וכל אשר הוא עשה ה' מצליח בידו", "מצליח בידו" ודאי, "כי ה' אתו".

תא חזי וידע אדניו כי יהו"ה אתו לא כתיב אלא וירא אדניו דהא בעינוי הוה חמי עובדא דנסיין בכל יומא דקב"ה עביד בידיה ועל דא (שם ה) ויברך יהו"ה את בית המצרי בגלל יוסף קב"ה נטיר לון לצדיקיא ובגיניהון נטר לון לרשיעיא דהא רשיעיא מתברכין בגיניהון דצדיקיא כגוונא דא כתיב (ש"ב ו יא) ויברך יהו"ה את בית עובד אדום הגתי בעבור ארון האלהים⁵ צדיקיא אחרנין⁶ | מתברכין בגיניהון ואינון לא יכלי לאתנא⁷ | נ"א לאשתזבא | בזכותיהו והא אוקמוה יוסף אתברך מאריה בגיניה ואיהו לא יכיל לאשתזבא בזכותיה מניה ולנפקא לחירו ולבתר אעיל ליה בבית הסהר כמה דאת אמר (תהלים קה יח) ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו עד דלבתר קב"ה אפיק ליה לחירו ושלטיה על כל ארעא דמצרים ובגין כך כתיב (שם לז כח) ולא יעזוב את חסידיו לעולם

בא וראה, וידע אדניו כי ה' אתו לא כתוב, אלא "וירא אדניו", שהרי בעינו היה רואה מעשה נסים בכל יום שהקדוש ברוך הוא עושה בידו, ועל כן "ויברך ה' את בית המצרי בגלל יוסף". הקדוש ברוך הוא שומר את הצדיקים, ובגללם הוא שומר את הרשעים, שהרי הרשעים מתברכים משום הצדיקים. כדוגמא זו כתוב "ויברך ה' את בית עובד אדום" (הגתי) בעבור ארון האלהים. אחרים מתברכים בגלל הצדיקים, והם לא יכלו להזון (ס"א להנצל) בזכותם, והרי פרשוה. יוסף התברך אדונו בגללו, והוא לא יכל להינצל ממנו בזכותו ולצאת לחירות. ואחר כך הכניס אותו לבית הסוהר, כמו שנאמר "ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו", עד שלאחר מכן הקדוש ברוך הוא הוציא אותו לחירות והשליט אותו על כל ארץ מצרים. ולכן כתוב "ולא יעזוב את חסידיו לעולם

מאיר הזהר

עובד לא היה ראוי לאותה זכרה, אלא שנתבך בגלל הארון (אור יקר). י. מקום החנונים ושליטתם צמו"ל (אור יקר). יט. וכמש"ל ע"פ יוסף הורד מזרימה ורמו הרב המקובל עיר וקדיש צמה"ר דוד חניליו ז"ל כי מזרימה גימטריא שכינה עכ"ד ואפשר שזה שאמר הכתוב הצדיקים מזרימה את יעקב (מא"י) (נ"א). כ. דהיינו שאחרים צלמה וזכרה צשצילם והם צצער וכו'. דומה לשל יוסף דמפרש ואזיל ועכ"ז עיקר יקריהם והטיבם צאחרתם כענין יוסף ששלט על מזרים (אור יקר). כא. כמ"ש צצני חנינא צן דוסא כל העולם ניזון צשציל חנינא צני וכו' (ו"א) (נ"א).

הכננים שהם השצטים יתמוס מצועו ואת צ"ק שלא יהא נגד ונפיק (ו"ח) (נ"א). טו. שלא היה משמש להוליד אלא לזווג למעלה, וכיון שיוסף נפרד, שמוש חווג עליון לא נשלם, נתפרש מהגשמי ונתאבל (אור יקר). טז. דהיינו אברהם איש החסד, אבל לא נריך אלא בכל הצדיקים שבעולם (אור יקר). יז. שמירה צעלמא להגין, ואגז שמירתם שמירת הרשעים ולא שמירה למוד אלא זכרה וז"ש "דהא מתצרכין בגיניהון", ועד השתא לא קאמר אלא מתצרכין אלין ואלין כגוונא דארון, ולא שעבוד יהיה רשע ח", שלא היה דוד מטה ארון האלהים לצית רשע, אלא ירעה שמתצרך הצלמי מתצרך עם המתצרך, שהרי

תרגום

ספר הזהר

נשמרו", כתוב חסידו, ונתבאר. והקדוש ברוך הוא מגן על הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שכתוב "וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך".

"ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף". רבי חייא פתח ואמר, "ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו". בא וראה כמה צריך האדם להישמר מחטאיו וללכת בדרך מתוקנת, כדי שלא יסיט אותו היצר הרע ההוא, שהוא מקטרג לו כל יום ויום, כמו שנאמר. ומשום שהוא מקטרג לו תמיד, צריך האדם להתגבר עליו ולהתעלות עליו במקום חזק, שצריך להיות גובר עליו ולהשתתף במקום של גבורה, משום שכאשר אדם גובר עליו, אז הוא בצד הגבורה ונדבק בו להתגבר.

ומשום שאותו יצר הרע תקיף, צריך האדם להיות תקיף ממנו. ובני האדם הללו שמתגברים עליו, נקראים גבורי כח, שימצא מין עם מינו, ואלו הם מלאכיו של הקדוש ברוך הוא, שבאים מצד הגבורה הקשה, להתגבר עליו, "גבורי כח עושי דברו". "ברכו ה' מלאכיו", כמו יוסף שנקרא צדיק (וגיבור) ושומר ברית הקודש הרשומה בתוכו.

רבי אלעזר אמר, "ויהי אחר הדברים האלה", מה זה, הרי פרשוה, מקום זה שיצר הרע מקטרג, שהוא הדרגה של "אחר הדברים", משום שיוסף נתן לו מקום לקטרג, שהיה יוסף מסלסל בשערו ומתקן את עצמו ומקשט אותו, אז נתן מקום ליצר הרע לקטרג, שאמר, ומה אביו שהוא מתאבל עליו, ויוסף מקשט את עצמו ומסלסל בשערו, אז התגרה בו הדב וקטרג עליו.

"ויהי אחר הדברים האלה". בא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מתבונן בעולם לדון אותו ומוצא רשעים בעולם, מה כתוב, "ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה", ואז "ואבדתם מהרה". שהרי משום חטאי בני האדם השמים וארץ נעצרים ולא נוהגים בחקותיהם כראוי.

נשמרו חסידו כתיב ואתמר וקב"ה אגין עליהו דצדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי דכתיב (תהלים ה יב) וישמחו כל חוסי בך לעולם ירננו ותסך עלימו ויעלצו בך אוהבי שמך

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַתִּשָּׂא אִשְׁתּוֹ אֶת עֵינֶיהָ אֶל יוֹסֵף (בראשית לט ז) רבי חייא פתח ואמר (תהלים קג כ) ברכו יהוה מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו תא חזי כמה אצטריך ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי ולמיהך בארח מתתקנא בגין דלא יסטי ליה ההוא יצר הרע דאיהו מקטרגא ליה כל יומא ויומא^א כמה דאתמר ובגין דאיהו מקטרגא ליה תדיר בעי בר נש לאתתקפא עליה ולאסתלקא עליה באתר תקיפו^ב דבעי למהוי גבר עליה ולאשתתפא באתר דגבורה^ג בגין דכד בר נש אתקף עליה^ד כדין איהו בסטר גבורה^ה ואתדבק ביה לאתתקפא

וּבְגִין דההוא יצר הרע תקיף בעי בר נש דיהא תקיף מיניה^ו ואלין בני נשא דאתתקפו עליה אקרון גבורי כח לאשתכחא זינא עם זיניה ואלין אינון מלאכיו דקב"ה דאתיין מסטרא דגבורה קשיא לאתתקפא עליה גבורי כח עושי דברו^ז ברכו יהוה מלאכיו כיוסף דאקרי צדיק (נ"א | וגבור) ונטר ברית קדישא דאתרשים בגויה

רְבִי אלעזר אמר ויהי אחר הדברים האלה מאי היא הא אוקמוה אתר דא דיצר הרע מקטרג דאיהו דרגא אחר הדברים בגין דיוסף יהב ליה דוכתא לקטרגא דהוה יוסף מסלסל בשעריה ואתקין גרמיה וקשיט ליה כדין אתיהיב דוכתא ליצר הרע לקטרגא דאמר ומה אבוי דאיהו מתאבל עליה ויוסף מקשיט גרמיה ומסלסל בשעריה כדין אתגרי ביה דוכא וקטריג ליה

וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה תא חזי בזמנא דקב"ה אשגח ביה בעלמא למידן יתיה ואשכח חייבין בעלמא מה כתיב (דברים יא יז) ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה וכדין ואבדתם מהרה דהא בגין חובין דבני נשא שמיא וארעא אתעצרו ולא נהגי נמוסיהון כדקא יאות^ח

מאיר הזהר

א. ה'ר הרע הוא מ'ד הקל' וה'אדם צען הדעת טוב [דע] (ורע) מטטרוין, וצריך להוא להסגבר על יצר הרע דא סמא^א, ולוה צריך להתאחו למעלה, ונאחו צמלכות וצגזורה וצגינה, מדות הדין והשמאל, והיינו צמלחה צמלכות וכו' (אור יקר). 3. דהיינו צורה תמאה השולטת על הכל ועלות עוד עליו צמדת הגזורה (אור יקר). 4. יש לו עוד לעלות אליה שלישי, אמנם שמים אלו הם בגין סקסם אדם צמלכות גובר ושלטן עליו, וכאשר ירצה יצר הרע ללאת ממדתו הנהוגה הסתמית אז יתעורר יצר הרע ואז יתגבר האדם ויתעלה מהמלכות לגזורה (אור יקר). 7. שזהו מעט לעת צעת המעוררותו (אור יקר). 8. והיינו צ' גזורות על הסקסם גזורה תמאה, וכאשר יתעורר עוד צגזורה עליונה וכאשר יבא מעשה לידו כעין אשת אדוניו אל יוסף וכיוצא, אז יטרכך עוד להתעלות אל קוד כח דהיינו צגינה גזורה עליונה על הכל (אור יקר). 1. ואלו אינם כל אדם אלא

א. ה'ר הרע הוא מ'ד הקל' וה'אדם צען הדעת טוב [דע] (ורע) מטטרוין, וצריך להוא להסגבר על יצר הרע דא סמא^א, ולוה צריך להתאחו למעלה, ונאחו צמלכות וצגזורה וצגינה, מדות הדין והשמאל, והיינו צמלחה צמלכות וכו' (אור יקר). 3. דהיינו צורה תמאה השולטת על הכל ועלות עוד עליו צמדת הגזורה (אור יקר). 4. יש לו עוד לעלות אליה שלישי, אמנם שמים אלו הם בגין סקסם אדם צמלכות גובר ושלטן עליו, וכאשר ירצה יצר הרע ללאת ממדתו הנהוגה הסתמית אז יתעורר יצר הרע ואז יתגבר האדם ויתעלה מהמלכות לגזורה (אור יקר). 7. שזהו מעט לעת צעת המעוררותו (אור יקר). 8. והיינו צ' גזורות על הסקסם גזורה תמאה, וכאשר יתעורר עוד צגזורה עליונה וכאשר יבא מעשה לידו כעין אשת אדוניו אל יוסף וכיוצא, אז יטרכך עוד להתעלות אל קוד כח דהיינו צגינה גזורה עליונה על הכל (אור יקר). 1. ואלו אינם כל אדם אלא

פרשת וישב יעקב

קפט ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

ובא וראה, אותם שלא שומרים את ברית הקודש הזו, גורמים התפרדות בין ישראל לאביהם שבשמים, משום שכתוב "וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם", וכתוב "ועצר את השמים ולא יהיה מטר", שזוהו כמו שמשתחוהו לאלוה אחר, שמשקר באות הברית הקדושה הזו. וכאשר הברית הקדושה נשמרת בעולם כראוי, אז הקדוש ברוך הוא נותן ברכות למעלה להריק בעולם, כמו שנאמר "גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה". "גשם נדבות", זהו גשמי רצון, כשמתרצה הקדוש ברוך הוא עם כנסת ישראל ורוצה להריק לה ברכות, אזי "נחלתך ונלאה אתה כוננתה". "נחלתך", הם ישראל, שהם נחלתו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "יעקב חבל נחלתו". "ונלאה", זו כנסת ישראל, שהיא נלאה בארץ אחרת, שהיא צמאה לשתות, ואז היא נלאה.

ותא חזי אינון דלא נטרין להאי קיימא דקודשא גרמי פרישו בין ישראל לאבוהון דבשמיא בגין דכתיב (שם טז) וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם וכתוב ועצר את השמים ולא יהיה מטר דהאי איהו כמאן דסגיד לאלהא אחראי דמשקר בהאי את קיימא קדישא וכד קיימא קדישא אתנטיר בעלמא כדקא יאות כדין קב"ה יהיב ברכאן לעילא לאתראק בעלמא כמה דאת אמר (תהלים סח י) גשם נדבות תניף אלהים נחלתך ונלאה אתה כוננתה גשם נדבות דא גשם דרעותא' כד אתרעי קב"ה בכנסת ישראל ובעי לארקא לה ברכאן כדין נחלתך ונלאה אתה כוננתה נחלתך אינון ישראל דאינון אחסנתיה דקב"ה כמה דאת אמר (דברים לב ט) יעקב חבל נחלתו ונלאה דא כנסת ישראל דאיהי נלאה בארעא אחרא דאיהי צחיא למשתי וכדין איהי נלאה

וכשאותו גשם של רצון ניתן, אז "אתה כוננתה". ועל כן שמים וארץ וכל צבאם כולם עומדים על הקיום הזה, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת". ולכן צריך להזהר בזה, והרי פרשוה. ולכן כתוב "ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה", ואחריו כתוב "ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף".

וכך איהו¹ גשם דרעותא אתיהיב כדין אתה כוננתה | ועל | (וכל) דא שמיא וארעא וכל חיליהון כלהו קיימי על קיומא דא דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת וביגין כך | בעי | (בעא) לאזדהרא בדא והא אוקמוה וביגין כך כתיב (בראשית לט ו) ויהי יוסף יפה תאר ויפה מראה ובתריה כתיב (שם ז) ותשא אשת אדניו את עיניה אל יוסף

ויהי כדברה אל יוסף יום יום. רבי אלעזר פתח ואמר, "לשמרך מאשת רע" וגו'. אשרי הצדיקים ההם שיודעים את דרכי הקדוש ברוך הוא ולכת בהם, משום שהם עוסקים בתורה יומם ולילה, שכל מי שעוסק בתורה ימים ולילות, נוחל שני עולמות, העולם העליון והעולם

ויהי כדברה אל יוסף יום יום (בראשית לט י) רבי אלעזר פתח ואמר (משלי ו כד) לשמרך מאשת רע וגו' זכאין אינון צדיקיא דידיעי ארחוי דקב"ה למיזל בהו בגין דאינון משתדלי באורייתא יממא וילי"י דכל מאן דאשתדל באורייתא יומי וילי"י אחסין תרין עלמין עלמא דלעילא ועלמא²

מאיר הזהר

גש"ס שה"ס מ"ן דיסוד הבינה הנק' גבורות גשמים והם גי' גש"ס. נמצא כי גשם הם המוחין דאור"א שצאים למלכות ח"ש ובעי לארקא לה זכאין (מ"מ). ר"ל היסוד זכרון ונחשק כשיהיו דייקים וצמיעהים הטובים מתתקנת בהם כ"י ח"ס מ"ן ויסוד פז"פ ח"ש דא גשם דרעותא (ו"ת). ח"ש דייקיא אנפי שכינתא אינון כי בהם הזיווג פז"פ (מא"י) (ג"א). יא. ההוא (דפ"ו). יב. לימד יומם ולילה צ' מדות וכו' דהיינו שסוד התורה יומם ולילה מייחד קב"ה ושכינתיה, אם עובד בסוד העולם הזה לקבל פרס, מתיחסים בסוד מטעורין שר העולם, וזכה לעולם הזה לצד, ונותנים לו זכרת העולם הזה, והייסוד הזה. ואם עובד לשם יסוד עליון רוחני, דהיינו לשמה, נוחל העולם הבא, ובכללו העולם הזה, אל הנפש ודאי שמתוך שלא לשמה נפקא לן שהעוסק לשמה נוחל צ' עולמות (אור יקר). יג. עלמא דלעילא לשמה, ועלמא דלתתא לנפש ונפקא לן הכי ממאי דאחסין האי עלמא אע"ג דלא אחסין וכו' (אור יקר).

הגשמים מתוך אד העולה מן הארץ דהיינו ענין התעוררות המלכות העולה ממטה למעלה, והמים הם השפע הנשפע מן השמים לארץ. ולכן יחסו הענין בלשון שכינה רביעה ראשונה או רביעה שניה, והנה אי אפשר היסוד הזה אלף על ידי היסוד, דהיינו האויר האמנעי בין השמים והארץ, שהוא המעלה האד ומוריד המטר, וכך היסוד אמנעי מעלה האד דהיינו סוד כל התעוררות התחתונים, ומוריד המים שפע העליונים, ולפי זה עם היות שלא נזכר בתורה ענין עזירת גשמים אלף בע"ז, עון פגם אות ברית עיקר בדבר זה, מפני שפוגם האמנעי (אור יקר). ט. פי' כששוחה עליה בשעת זיאה כשמשמחה לע"ז (מ"מ). י. דע כי ברוך הוא יסוד דאצא הנק' שביל וזריך לחצרו עם יסוד דבינה הנק' נתיב, וזה נקרא ברוך וזה נקרא זכרה, שהיא עם הכולל גימ' זרו"ך. ואם תוסף ד' אותיות של ברוך יהיה גימ' רל"ב. ולכן תכוין לד' שמות עסמ"ב, שהם גימ' רל"ב וכולם נמשכים בשביל העליון הנק' ברוך והנה פל"א ורל"א גימ'

תרגום

ספר הזהר

התחתון. נוחל את העולם הזה, אף על גב שאין האדם עוסק בה לשמה. ויורש העולם העליון ההוא, כשעוסק בה האדם לשמה.

בא וראה מה כתוב, "אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד". "אורך ימים בימינה", מי שהולך לימין התורה, אורך של חיים הוא לעולם הבא, שזוכה שם לכבוד התורה שהוא כבוד וכתר להתעטר על הכל, שכתר התורה הוא בעולם ההוא. "בשמאלה עושר וכבוד", בעולם הזה, שאף על גב שאינו עוסק בה לשמה, זוכה בעולם הזה לעושר וכבוד. שהרי רבי חייא, כאשר בא משם לארץ ישראל, קרא בתורה, עד שהיו פניו מאירים כמו השמש, וכשהיו עומדים לפניו כל אותם שעסקו בתורה, היה אומר, זה עוסק בתורה לשמה, וזה לא עוסק לשמה. והיה מתפלל על אותו שעוסק לשמה, שכך יהיה תמיד ויזכה לעולם הבא. ומתפלל על אותו שלא עוסק לשמה, שיבא לעסוק בה לשמה ויזכה לחיי עולם.

תתאה אחסין האי עלמא אף על גב דלא אתעסק בה בר נש לשמה ואחסין ההוא עלמא עלאה כד אתעסק בה בר נש לשמה^א

תא חזי מה כתיב (משלי ג טז) ארך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד ארך ימים בימינה מאן דאזיל לימינא דאורייתא^א ארכא דחייך איהו לעלמא דאתי דזכי תמן ליקרא דאורייתא דאיהו יקרא וכתרא לאתעטרא על כלא דכתרא דאורייתא בההוא עלמא איהו בשמאלה עשר וכבוד בהאי עלמא דאף על גב דלא אתעסק בה לשמה זכי בהאי עלמא בעותרא ויקרא דהא רבי חייא כד אתא מהתם^א לארעא דישראל^א קרא באורייתא עד דהו אנפוי נהירין כשמשא וכד הו קיימין קמיה כל אינון דלעאן באורייתא הוה אמר דא אשתדל באורייתא לשמה ודא לא אשתדל לשמה והוה צלי על ההוא דאתעסק לשמה דליהוי הכי תדיר ויזכי לעלמא דאתי וצלי על ההוא דלא אתעסק בה לשמה דייתי לאתעסקא בה לשמה ויזכי לחיי עלמא^א

יומא חד חמא חד תלמיד דהוה לעי באורייתא ואנפוי מריקין^א אמר ודאי מהרהר בחטאה איהו דנא אחיד ליה לקמיה ואמשיך עליה^א במלין דאורייתא עד דאתיישב רוחיה בגויה מן ההוא יומא ולהלאה שוי על רוחיה דלא ירדוף בתר אינון הרהורין בישינ^א וישתדל באורייתא לשמה אמר רבי יוסי כד חמי בר נש דהרהורין בישינ^א אתיין לגביה יתעסק באורייתא וכדין יתעברון מניה אמר רבי אלעזר כד ההוא סטרא בישא אתי למפתי ליה לבר נש יהא משיך ליה לגבי אורייתא ותתפרש מניה

תא חזי דהא תנינן דכד האי סטרא בישא קיימא קמיה^א דקב"ה לאסטאה על עלמא בגין עובדין בישינ^א קב"ה חס על עלמא ויהיב עיטא לבני נשא לאשתזבא מניה ולא יכיל לשלטאה עליהון

יום אחד ראה תלמיד אחד שהיה עוסק בתורה ופניו מוריקות. אמר, ודאי מהרהר בעבירה הוא זה. אחז אותו לפניו, והמשיך עליו דברי תורה עד שהתיישבה רוחו בתוכו. מאותו היום והלאה שם על רוחו שלא ירדוף אחרי אותם הרהורים הרעים ויעסוק בתורה לשמה. אמר רבי יוסי, כשאדם רואה שבאים אליו הרהורים רעים, יעסוק בתורה, ואז יעברו ממנו. אמר רבי אלעזר, כשאותו הצד הרע בא לפתות את האדם, ימשיך אותו לתורה, ויפרד ממנו.

בא וראה, שהנה שינונו, שכאשר הצד הרע הזה עומד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על העולם משום מעשים רעים, הקדוש ברוך הוא חס על העולם, ונותן עצה לבני אדם להנצל ממנו, ולא יוכל לשלוט עליהם

מאיר הזהר

עסק צה לשמה אלא שלשמה דמוצה לארץ אינה מללחמ ואינה מאיירה ואינה מחלקת צין לשמה לשלא לשמה, לכך לא היה מכיר שם צין אלו לאלו, אמנם כשעלה לארץ ישראל והכיר מעלתה הכיר צין אלו לאלו כדמפרש ואזיל (אור יקר). 1. עם היות שהצחירה ציד אדם עכ"ל סיועא איכא כעין יהושע, י"ה יושיעך וכו' (אור יקר). 2. מפני שמתוך שלא לשמה צא לשמה ולכך תפלה מועילה (אור יקר). 3. פחות משלא לשמה שהיה מהרהר צהרהורים רעים, והנשמה מסתלקת מן הגוף ואינה מתיישבת מפני הרהורים ההם ואינה מאיירה צמורה (אור יקר). 4. לביה גרסינן פי' שעלו הרהורים הרעים על שכלו ששם משכן הנפש והיתה מתבלבלת ודבר על לבו עד שנעקרו ממנו הרהורים ואתיישב רוחיה בגויה (ו"ח). ומה נעים נועם שית דקאמר ואתיישב רוחיה בגויה כי ע"י האור מתקן הרוח וממילא ע"י התורה הסיע עזמו מהרהורים שהיו צשכלו ששם משכן הנפש ודו"ק (מא"י) (נ"א). 5. אחיין לגביה כח סמאל הם ששולט על המחשבה והם כח המחשבה הטמאה החלונית ספי' עמאה מצד החכמה החלונית לכך צהתדבקו צמורה מושך כח החיים ומיד מסתלקת הרע.

א. עי' צהגר"א על מיקווי זהר צ ע"ד ו"ל, דעסקין צאורייתא לשמה, ר"ל צשציל השכינה, לייחד אותה עם התורה, והענין של לשמה, שלומד על מנת לקיים מצויה של התורה, והמזנות הן צשכינה אס כן הוא לשמה. ועי' שם נ ע"ג זכאין אינון אס כו, ר"ל שלומדים לשמה כמש"ל דמשדלנין צאורייתא כו לשמה והנה צ' תורות צשכתב וצ"פ הם חו"צ ימינא ושמאלא והנה לשמה הוא צעד"א כליל שניהם והוא דחילא ורחימא דאו"א דעד"א כוללם והם ד' עטרין דכולל חג"מ כמ"ש צ"ח ס"ה והם יראה והצד ותורה צשכתב וצ"פ ד' אומיות הו"ה. 3. מצינה ולמעלה סוד אריך אנפין, שהתורה ת"ת וכתר על ראש התורה, ג' ראשונות (אור יקר). 4. הימין מחסד ולמעלה ימין הת"ת, מגבורה ולמעלה שמאל הת"ת, ולכך צשמאלה עושר הרוצה להעשיר יאפיין, ויורד לעולם הוה שהנגהת העולם התחתון הוא מגבורה ולמעלה, דהיינו עושר צגבורה וכבוד צמלכות, והם חלקי העולם הזה (אור יקר). 7. כשצא מצבל (ד"א). 8. תורת מוזה לארץ מלוצשת צקליפות וחלוניס ואינה מאיירה, תורת ארץ ישראל היא פשוטה מלבושי שק, ולכך היתה מאיירה התורה צו, ולעולם

פרשת וישב יעקב

קצ ע"א²

ספר הזהר

תרגום

ולא על מעשיהם. ומה היא העצה, לעסוק בתורה, ונצולים ממנו. מנין לנו, שכתוב "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר". מה כתוב אחריו, "לשמרך מאשת רע מחלוקת לשון נכריה", זהו צד הטומאה, הצד האחר, שעומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא להשטין על חטאי בני האדם, ועומד תמיד להשטין למטה לבני אדם. עומד תמיד למעלה כדי להזכיר חטאי בני האדם ולהשטין להם על מעשיהם, ומשום שנתנו ברשותו, כמו שעשה לו לאיוב. וכן עומד עליהם להשטין ולהזכיר חטאיהם בכל מה שעשו באותן הפעמים שהקדוש ברוך הוא עומד עליהם בדין, אזי עומד להשטין להם ולהזכיר חטאיהם, והקדוש ברוך הוא חס על ישראל ונותן להם עצה להנצל ממנו, ובמה, בשופר, ביום של ראש השנה, וביום הכפורים בשעיר המשתלח שנותנים לו כדי להפריד מהם, ולעסוק באותו החלק שלו, והרי בארוה.

בא וראה מה כתוב, "רגליה יורדות מות שאלו צעדיה יתמוכו". ובסוד האמונה מה כתוב, "דרכיה דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום". ואלו הם דרכי ושבילי התורה, והכל אחד. זה שלום וזה מות, והכל הפוכים זה מזה. אשרי חלקם של ישראל שדבקים בקדוש ברוך הוא כראוי, ונותן להם עצה להנצל מכל הצדדים האחרים של העולם, משום שהם עם קדוש לנחלתו וחלקו, ועל כן נותן להם עצה בכל. אשריהם בעולם הזה ובעולם הבא.

בא וראה, כשהצד הרע הזה יורד ומשוטט בעולם ורואה את מעשי בני האדם שהם כולם סוטים דרכיהם בעולם, עולה למעלה ומשטין עליהם, ואלמלא שהקדוש ברוך הוא חס על מעשי ידיו, הם לא היו נשארים בעולם. מה כתוב, "יהי כדברה אל יוסף יום יום יום". "כדברה"

ולא על עובדיהון ומאי איהו עיטא לאשתדלא באורייתא ואשתזבא מניה מנלן דכתיב (שם ו כג) כי נר מצוה ותורה אור¹ ודרך חיים תוכחות מוסר² מה כתיב בתריה (שם כד) לשמרך מאשת רע³ מחלקת לשון נכריה⁴ ודא הוא סטרא מסאבא סטרא אחרא דאיהי קיימא תדיר קמי קב"ה לאסטאה על חוביהון דבני נשא וקיימא תדיר לאסטאה לתתא לבני נשא קיימא תדיר לעילא בגין לאדכרא חוביהון דבני נשא ולאסטאה לון על עובדיהון בגין דאתיהיבו ברשותיה⁵ כמה דעבד ליה לאיוב וכן קיימא עליהו⁶ לאסטאה ולאדכרא חוביהון בכל מה דעבדו באינון זמנין דקב"ה קיימא עליהו בדינא כדין קאים לאסטאה לון ולאדכרא חוביהון וקב"ה חס עליהו דישאל ויהב לון עיטא לאשתזבא מניה ובמה בשופר ביומא דראש השנה וביומא דכפורי בשעיר המשתלח דיהבין ליה בגין לאתפרשא מנייהו ולאשתדלא בההוא חולקיה והא אוקמוה

תא חזי מה כתיב" (שם ה ה) רגליה יורדות מות שאלו צעדיה יתמוכו וברזא דמהימנותא מה כתיב (שם ג יז) דרכיה דרכי נועם⁷ וכל נתיבותיה שלום⁸ ואלין אינון ארחין ושבילין דאורייתא וכלא חד האי שלום והאי מות וכלא הפיכן דא מן דאי זכאה חולקהון דישאל דאינון מתדבקין ביה בקב"ה כדקא חזי⁹ ויהיב לון עיטא¹⁰ לאשתזבא מכל סטרין אחרנין דעלמא בגין דאינון עמא קדישא¹¹ לאחסנתיה וחולקיה ועל דא יהיב לון עיטא בכלא זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא דאתי

תא חזי כד האי סטרא בישא נחת ושאט בעלמא וחמי עובדין דבני נשא דאינון כלהו סטאין ארחיהו בעלמא סליק לעילא ואסטין לון ואלמלא דקב"ה חיים על עובדי ידיו לא ישתארון בעלמא מה כתיב (בראשית לט י) ויהי כדברה אל יוסף יום יום כדברה

מאיר הזהר

שהוא שלום. והעסק זה בא אל הנועם או אל השלום, והחזונית כמיצ צה "רגליה" אצל דרכיה, אלא אפילו רגליה הם יורדות מות למטה אל מקום המיתה (אור יקר). **ב** זה לעלות למעלה וזה לרדת למטה, א"כ היאך ינצל מזה בהתקדו אל זה ודאי, וענין זה אפילו היה ה אדם ציטוני בין צ' הדרכים אצל אינו כן מפני שישאל קשורים ממציאותם סתם הם עם הקב"ה (אור יקר). **בא** א"כ מטבעם הם מרוחקים מן החזונית ודבקים צו (אור יקר). **בב** דרכי הטומאה שאדם מטמא עצמו רבים מאד, אלא שהקב"ה יהיב לון עיטא לאשתזבא מן סטרין אחרנין דעלמא כמה מיניס הם המטמאים לאדם ומפני זה הרבה הקב"ה לישאל הפרשות צמורה מכל הטמא ומכל המציאות מפני שלא יתערב קדש צממא כלל (אור יקר). **בג** וע"ד יהיב לון עיטא ככולא ירצה בכל מיני אזהרה (אור יקר).

ור' אלעזר מוסיף אילו יצר הרע דעצירה ממש יש כח צמורה למונעו (אור יקר). **יא** היינו עסק תורה ומצוות עשה (אור יקר). **יב** היינו עסק תורה ומצוות לא תעשה (אור יקר). **יג** היינו יצר הרע המטעה ומפתה בני אדם (אור יקר). **יד** היינו המטענת למעלה על עוונות בני אדם (אור יקר). **טו** מה תועלת הרשעה הזאת שעומדת להטות למטה ואח"כ להשטין למעלה, לזה אמר "בגין דאיתיהיבו צרשומיה וכו'", וממש כל כוונתו לכוונתו ומתחלה על זה מחזר (אור יקר). **טז** מכאן ראינו לעצת התורה דומיא דעצת השופר וכו' ומפני שהוא יום הדין לפני הקב"ה ממש, לא יספיק להשמדל צמורה אלא לתקן בשופר ובשעיר (אור יקר). **יז** טעם מספיק לסגולת התורה להגיל מיד הרשעים (אור יקר). **יח** הדרכים המתגלים באים אל הנועם דהיינו במלכות ששם מתגלה הנועם (אור יקר). **יט** אפילו שהם נעלמים באים אל היסוד

תרגום

ספר הזהר

שעולה ומסטיין בכל יום ויום, ואומר לפני הקדוש ברוך הוא, כמה רעות כמה מלשינות, כדי לכלות בני אדם. מה כתוב, "ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה". "ולא שמע אליה", משום שהוא חס על העולם. "לשכב אצלה", מהו לשכב אצלה, כדי לקחת שלטון לשלוט על העולם, והשלטון לא שולט עד שנתנת לו רשות.

דסלקא וסאטי בכל יומא ויומא^א ואמר קמי קב"ה כמה בישין כמה דלטורין בגין לשיצאה בני עלמא מה כתיב (בראשית לט י) ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה ולא שמע אליה בגין דאיהו חייס על עלמא לשכב אצלה מהו לשכב אצלה בגין לנסבא שלטנו לשלטאה על עלמא ושלטנו לא שלטא עד דאתיהיב ליה רשו

דבר אחר לשכב אצלה כמה דאת אמר (ויקרא טו לג) ולאיש אשר ישכב עם טמאה. "להיות עמה", לתת לה גדלות וברכות וסיוע, שאלמלא היה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפילו אחד, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

דבר אחר, "לשכב אצלה", כמו שנאמר "ולאיש אשר ישכב עם טמאה". "להיות עמה", לתת לה גדלות וברכות וסיוע, שאלמלא היה לה סיוע מלמעלה, לא נשאר בעולם אפילו אחד, אבל משום שהקדוש ברוך הוא חס על העולם, נשאר העולם בקיומו.

רבי אבא אמר כלא איהו ארחא חדא אבל יצר הרע הוא דקא אזיל ומפתי לון לבני נשא בגין לאסטאה ארחייהו ולא תדבקא בהו בכל יומא ויומא ובכל עידן ועידן סטי ליה לבר נש מארחא דקשוט בגין לדחייא ליה מארחא דחיי לאמשכא ליה לגיהנם זכאה | איהו | מאן דעביד ונטיר | נ"א זכאה מאי עביד נטיר | ארחוי ושביילוי בגין דלא יתדבק ביה היינו דכתיב (בראשית לט י) ויהי כדברה אל יוסף יום ויום ולא שמע אליה כמה | נ"א במה | דאיהי אמרת ליה בכל יומא דהא רוח מסאבא יצר הרע איהו מפתי ליה לבר נש בכל יומא לשכב אצלה גו גיהנם ולא תדנא תמן להיות עמה¹

רבי אבא אמר, הכל הוא דרך אחת, אבל יצר הרע הוא שהולך ומפתה את בני האדם כדי להסיט את דרכיהם ולהדבק בהם בכל יום ויום, ובכל עת ועת. מסטה את האדם מדרך האמת כדי לדחותו מדרך החיים, למשוך אותו לגיהנם. אשריו מי שעושה ושומר, (אשרי מי שעושה שומר) דרכיו ושביילוי כדי שלא ידבק בו. היינו מה שכתוב "ויהי כדברה אל יוסף יום ויום ולא שמע אליה", כמו (במה) שהיא אומרת לו בכל יום. שהרי רוח הטומאה, יצר הרע, מפתה את האדם בכל יום לשכב אצלה, בתוך הגיהנם, ולהיות נידון שם, להיות עמה.

תא חזי כד בר נש אתדבק בההוא סטרא^א אתמשך אבתרה ואסתאב עמה בהאי עלמא ואסתאב עמה בעלמא אחרא תא חזי האי סטרא מסאבא מנוולא איהו לכלוכא איהו¹ כדכתיב (ישעיה ל כב) צא תאמר לו צואה ממש¹ וביה אתדן מאן דאסטי ארחוי מן אורייתא וביה אתדנו אינון חייבין דעלמא דלית לון

בא וראה, כשאדם נדבק באותו הצד, נמשך אחריה, ונטמא עמה בעולם הזה ונטמא עמה בעולם האחר. בא וראה, צד הטומאה הזה הוא מנוול ומלוכלך, ככתוב "צא תאמר לו", צואה ממש. ובו נדון מי שמסטה דרכו מהתורה, ובו נדונים אותם הרשעים של העולם שאין להם אמונה בקדוש ברוך

מאיר הזהר

1. היינו למיהב לה, שמיד דרך הברכות נשפעות לחון ונטולת גאון של ישראל ונמנת לחנונים (אור יקר). 2. שכמו שבצד הקדושה נשמות הנדיקים מזדווגים עם השכינה כן בתהומא מסתאבות נפשות רשעים והיא ממש לשכב אצלה להיות עמה כמשמעו (הרמ"ז זכתי"). 3. "ש רז"ל קשורה עמו ככלב וכמו שהראה רבינו האר"י ז"ל במופת לאותו שבא על שפחה וא"ש לשכב אצלה ע"י להיות עמה שהיה לו הויה עמה תדיר ולאסתאבא בתהומא ר"ל (מא"י) (נ"א). 4. ג' מדרגות שיש בו: א', מסאבא שהוא טומאה רוחנית שנדבקת בצד המטמא עצמו. ב', מנוולא איהו, הרי מנוול יותר מטמא שהוא עוד זיהומא המנוולת. ג', לכלוכא, שהוא יותר ממנוול מלוכלך, והם מדרגות זו על זו ויותר מכולם צואה ממש (אור יקר). 5. מנד האחור דז"א מחזיו ולמטה יש בו נקודה ג' באחור אשר מש יואל פסולת ושמרי המאכל, ומכאן יואל הארה אל החנונים. 6. "שם שהקליפה וע"י נקרא צואה בלי מקום (ישעיה כח ח), וכמ"ש (שם ל כב) לא תאמר לו, כי משם הם נוזים, ומנד הפנים אי אפשר לחנונים להתאחו, לכן הוסיף האיגור זה באחוריים, כי שם הם נאחזים ונוזים. 7. "שם שיש ע"י הנקרא פעור, אשר עבודתה כזך לפעור עצמו ולהוציא זוהמא אליה, כי זהו מזונה

א. ירצה דלטורא דילה לעילא, והיינו צמה שפירש לעיל דקיימא לתמא וקיימא לעילא, א"כ כעין פירוש דבריו, כדברה אל יוסף להטותו אל דרך רעה, כך פירוש דבריו כדברה אל יוסף, להשטיין על התחמונים מדברת אל הקב"ה (אור יקר). 2. הרשות הנתן מלמעלה אל החנונים לשלוט ממש עונתה ושכיבה עמה היא, שמשפיעין לה כח הדין לפעול, ונותנים לה רשות ואחו רשות עליון השפעה היא ודבר שיש בו ממש, והיינו ושפחה כי תירש גבירתה ממש שליטה נותנים להם בעולם ונדחת הגברת (אור יקר). 3. אפשר שפי' מלת אצלה מלשון ומאזיליה קראתיך שר"ל שישכב עמה בממשלה כדי להחריב העולם ולא נתן לה הממשלה הזאת עד שנטולת רשות (נ"א). 4. ענין איש וכו' קשר סוד הדינים ושעור קומתם דהיינו קשר הצינה בגבורה וגבורה כבוד וצמלכות ומכלל המדות האלו יעשה שעור קומה הגונה לדין, ולאדמימות, ומיד שערות וזקפות והדין הנה, והחנונית נוטלת שם עונתה והיינו איש אשר ישכב עם טמאה והעולם נשרף בדינים ונקושייתם (אור יקר). 5. ג' דברים: רבות מן הימין, וברכאן מן האמצע, וסיוע מן השמאל. שאלו הג' הם פנימה והיא רוצה לעושקם בצבת עונות התחמונים (אור יקר). 6. להיות מדות הדין נקשרות (אור יקר).

פרשת וישב יעקב

קצ ע"ב²

ספר הזהר

תרגום

הוא. מה כתוב, "ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית". ויהי כהיום הזה, היום שיצר הרע שולט בעולם ויורד להשטין לבני האדם. מתי, היום שבא אדם לשוב בתשובה על חטאיו, או לעסוק בתורה ולעשות מצוות התורה, ואז יורד באותו הזמן כדי להשטין לבני האדם.

מהימנותא בקב"ה מה כתיב (בראשית לט יא) ויהי כהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית שם בבית ויהי כהיום הזה יומא דיצר הרע שלטא בעלמא ונחתא לאסטאה לבני נשא אימתי יומא דאתי בר נש לאתבא בתיובתא על חובוי או לאשתדלא באורייתא¹ ולמעבד פקודי דאורייתא וכדין בההוא זמנא נחתא בגין לאסטאה לבני עלמא

ויבא הביתה לעשות מלאכתו (שם) בגין לאשתדלא באורייתא ולמעבד פקודי דאורייתא דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא וכיון דעבידתא דבר נש בהאי עלמא הוא עבידתא דקב"ה בעי ליה לבר נש למהוי תקיפא כאריא בכל סטרוי בגין דלא ישלוט עלוי סטרא אחרא ולא יכיל למפתי ליה מה כתיב (שם) ואין איש לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע ויגח ביה קרבא כדקא יאות מאי אורחיה דיצר הרע כיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה ולאגחא ביה קרבא מיד (שם יב) ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ותתפשהו בבגדו² בגין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש אתקין ליה וקשיט ליה לבושוי מסלסל בשעריה הה"ד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי אתדבק עמי מאן דאיהו זכאה אתתקף לקבליה ואגח ביה קרבא מה כתיב (שם) ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה³ ישבוק ליה ויתתקף לקבליה | נ"א ואגח ביה קרבא | ויערוק מניה בגין לאשתזבא מניה ולא ישלוט עלוי

ויבא הביתה לעשות מלאכתו (שם) בגין לאשתדלא באורייתא ולמעבד פקודי דאורייתא דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא וכיון דעבידתא דבר נש בהאי עלמא הוא עבידתא דקב"ה בעי ליה לבר נש למהוי תקיפא כאריא בכל סטרוי בגין דלא ישלוט עלוי סטרא אחרא ולא יכיל למפתי ליה מה כתיב (שם) ואין איש לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע ויגח ביה קרבא כדקא יאות מאי אורחיה דיצר הרע כיון דחמי דלית בר נש קאים לקבליה ולאגחא ביה קרבא מיד (שם יב) ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי ותתפשהו בבגדו² בגין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש אתקין ליה וקשיט ליה לבושוי מסלסל בשעריה הה"ד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי אתדבק עמי מאן דאיהו זכאה אתתקף לקבליה ואגח ביה קרבא מה כתיב (שם) ויעזוב בגדו בידה וינס ויצא החוצה³ ישבוק ליה ויתתקף לקבליה | נ"א ואגח ביה קרבא | ויערוק מניה בגין לאשתזבא מניה ולא ישלוט עלוי

אמר רבי יצחק, עתידים הצדיקים ההם לראות את יצר הרע כמו הר גדול, ויתמהו ויאמרו, איך יכלנו להכניע את ההר הגדול העליון הזה. ועתידים הרשעים לראות את היצר הרע דקיק כמו חוט של שערה, ויתמהו ויאמרו, איך לא יכלנו להכניע את חוט השערה כזה דקיק. אלו יבכו ואלו יבכו. והקדוש ברוך הוא יבער אותו מן העולם וישחט אותו לעיניהם, ולא ישלוט עוד בעולם, ויראו הצדיקים וישמחו, כמו שנאמר "אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך".

אמר רבי יצחק זמינין אינון צדיקיא למחמי ליצר הרע כחד טורא רברבא⁴ ויתמהון ויימרון איך יכילנא לאכפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליצר הרע דקיק כחוטא דשערא⁵ ויתמהון ויימרון היך לא יכילנא לאכפיא לחוטא דשערא כדא דקיק אלין יבכון ואלין יבכון וקב"ה יבער ליה מעלמא⁶ ויכוס ליה לעינייהו ולא ישלוט עוד בעלמא ויחמון צדיקיא ויחדון כד"א (תהלים קמ יד) אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך

מאיר הזהר

לאסטאה הרשעים היצר הרע הוא דצר קטן, ודצר מועט, ויכול לאסטאה לון, לכן נדמה להם כחוט השערה (זהר הרקיע). **טו.** שהם רשעים ויזרס מעט. והטעם כי הצדיקים בשעור קומה עליון הנגדי, הוא הר גדול, הרשעים אין להם אלא נפש מועט, שיעור השער חלק קטן מן הקדושה, נמשל בשער שמעט יוצא חוזה, לכן לו חלק מעט ציזר הרע שזה לעומת זה עשה האלקים (אור יקר). **טז.** ר"ל יוצא ממנו דהאדמימות והמריכות שבו ויתמק חש"ה ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ דהטומאה שבו כמו רוח מורחית שפי' דהמורח (ו"ח). והאריך הרב גופיה בקול צוים כבוד זה באשר הוא ס"ס הולך אך א"ל נתקן ע"ש דף ז"ה (מא"י"ן) (נ"א).

ממש, ואין שפע נמשך לה כי אם עד"ו (ע"ח שער הארת המוחין פרק ה). י. אז מתגבר יותר לראות אם יעוה מדרך תשובתו ויצטלנה (אור יקר). **יא.** לראותם אם יצטל תורתו והנה כשהאדם עוש המצוה הוא נאחו במלכות אינו מתפחד כ"כ ואינו מתחוק. אמנם כשהאדם עושה תשובה נאחו צנינה, או כשעוסק בתורה, נאחו צת"ת, והם מדות עליונות, לכן מתגבר לדחותו מהם (אור יקר). **יב.** מתחיל עמו בקלות להמשיכו אל החמורות, שיהיה מתראה בגופו בכליו, הרי זהו תחלת הזמנתו לעצירה (אור יקר). **יג.** שפושט סלסולו ונאחו בגדיו וקשוט מלבושיו (אור יקר). **יד.** כי כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו, שרין שיהיה כמו גדול ממנו, ולכן נדמה לצדיקים כטורא רברבא אצל

תרגום

"ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים" וגו'. רבי יהודה פתח, "הישאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד". "הישאג אריה ביער".

בא וראה כמה יש לאנשים להתבונן בעבודת הקדוש ברוך הוא, שכל מי שעוסק בתורה ובעבודת הקדוש ברוך הוא, פחדו ויראתו הם על הכל. שהרי כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את כל הבריות של העולם כל אחד ואחד בדמותו כראוי לו, ואחר כך ברא את האדם בדמות עליונה, והשליט אותו על כולם בדמות הזו. שכל זמן שאדם עומד בעולם, כל אותם הבריות של העולם זוקפים ראשם ומסתכלים בדמות העליונה של האדם, אז כולם פוחדים וזעים מלפניו, כמו שנאמר "ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים" וגו'. והדברים הללו, כשמסתכלים ורואים אותו, הדמות הזו, והנשמה בו.

אמר רבי אלעזר, אף על גב שאין בו נשמה, הצדיקים לא משתנים מכמו שהיתה דמותם בהתחלה, וכשאדם לא הולך בדרכי התורה, הדמות הקדושה הזו מתחלפת לו, ואז חיות הבר ועוף השמים יכולים לשלוט עליו, משום שהדמות הקדושה הזו התחלפה לו התחלפה לו הדמות הזו של בן אדם. ובא וראה, הקדוש ברוך הוא מחליף המעשים שלמעלה ומטה כדי להחזיר הדברים למקומם, ושימצא רצונו בכל מעשי העולם. הדמות של דניאל לא השתנתה כשהפילו אותו לגוב האריות, ולכן נצול.

אמר רבי חזקיה, אם כך, הנה כתוב "אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא ולא חבלוני". [אלהי שלח את מלאכו וסגר את פי האריות ולא חבלו אותי]. משמע שמשום המלאך שסגר את פיהם, לא נזוק. אמר לו, משום זה לא נזוק, שהרי אותה דמות האדם הצדיק היא המלאך ממש, שסוגר את

ספר הזהר

ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים וגו' (בראשית מ א) רבי יהודה פתח (עמוס ג ד) הישאג אריה ביער וטרף אין לו היתן כפיר קולו ממעונתו בלתי אם לכד הישאג אריה ביער

תא חזי כמה אית לון לבני נשא לאשגחא בפולחנא דקב"ה דכל מאן דאשתדל באורייתא ובפולחנא דקב"ה⁶ דחלתיה ואימתיה הוא על כלא דהא כד ברא קב"ה עלמא עבד כל בריין דעלמא כל חד וחד בדיוקניה כדקא חזי ליה³ ולבתר ברא ליה לבר נש בדיוקנא עלאהי ושלטיה על כלהו בדיוקנא דא דכל זמנא דבר נש קאים בעלמא כל אינון בריין דעלמא זקפין רישא ומסתכלן בדיוקנא עלאה דבר נש כדין כלהו דחלין וזעין מקמיה כד"א⁷ (בראשית ט ב) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים וגו' והני מלי כד מסתכלן וחמאן ביה האי דיוקנא ונשמתא ביה⁸

אמר רבי אלעזר אף על גב דנשמתא לאו ביה¹ צדיקיא לא משתניין מכמה דהוה דיוקנהון בקדמיתא וכד בר נש לא אזיל בארחוי דאורייתא האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה וכדין חיות ברא ועופא דשמיא יכלין לשלטאה עליה בגין דאתחלף ליה האי דיוקנא קדישא אתחלף ליה האי דיוקנא דבר נש ותא חזי קב"ה אחלף² עובדין דלעילא ותתא בגין לאהדרא מלין לאתרייהו ולאשתכחא רעותיה בכל עובדי דעלמא דניאל לא אשתני דיוקניה כד אפילו ליה בגובא דאריותא⁴ ובגין כך אשתזיב

א"ר חזקיה אי הכי הא כתיב (דניאל ו כג) אלהי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא ולא חבלוני משמע דבגין מלאכא דאסגר לפומייהו לא אתחבל א"ל בגין דא לא אתחבל דהא ההוא דיוקניה דבר נש זכאה איהו מלאכא ממש דסגיר פומא וקשיר לון לנטרא ליה דלא יחבלון ליה ובגין כך אלהי

מאיר הזהר

הספירות ושוכנת בגוף ע"י הצורה גשמית (אור יקר). 7. הגם שהכתיב סתם וס"ד שהוא דבר השווה לכל נפש אינו אלא כד מסתכלין בו (נ"א). 8. שמי שזכה לנשמה יזכה לשמירה מעולה וא"ל אינו נשמר (נ"א). 9. פליג אה"ק ואמר דאע"ג שלא זכה לנשמה אלא לנפש ורוח עכ"ל דיוקנהון לא אשתני דקוף סוף לדיק הוא (ז"ח) (נ"א). 10. ר"א פליג שאין צריך צ"ל אלא "אע"ג דנשמתא לאו ציה לדיקיא לא משתניין וכו'", והענין כי פעמים רבות יתעלה הנשמה מן הדיק עם היות שאין עון, כגון צעת השינה עד חלות, ואחר חלות אינה מתיישבת בגוף עד צרכו, ולכן צאותם העתים סוף סוף צורת אדם יש צו, ואין שליטה לחיות זה אלא אם ישמנה צורת האדם ממש הגשמית לפי העון נפגמת לצורה אחרת. ועם היות שנראה דוחק שהגשמית תסתכל כלל שאין הגשם קל להשתנות מצורה אל צורה (אור יקר). 11. מפני שאין שנוי הצורות אלא להיות רצון היוצר נשלים בתחומים, ודניאל עם היות שגשמתו נסתלקה ממנו צעת השינה (אור יקר). 12. נראה שצורה הגשמית תלוי הכל (אור יקר). 13. בשלמא לדברי ר' יהודה דלאצטרך תרמי ניחא, דכיון דחלף מינייהו, דהיינו נשמתא לימא, שהרי נסתלקה למעלה צעת השינה, משום הכי קאמר אלהי שלח מלאכיה, אלא לדידך

8. תרמי צעין תורה ומעשה כי היכי דיהא דחלתיה על כלא (ז"ח). פירוש ע"י מעשה מתקן הנפש צחי העשיה ע"י התורה הרוח צחי יצירה ואם לא יתקן הנפש וצחי עשיה איך יתקן רוח וצחי יצירה ולכן צעין יראת חטאו קודמת לתכמתו ולא המדרש עיקר אלא המעשה וכיוצא ואכמ"ל (מאין) (נ"א). 9. יש לדיוקן הבהמות התלוי במציאות הרוחניות העליון, וצורתם נוטה בגשמי כפי הנאות אל הרוחני הוא שהן נמשכות ממנו, שהצורה אינה מן החומר, אמנם רוחנית משוכה בחומר, ולפי היות הצורות תלויות בצבות העליונות, כך יתחלפו לטהורות וטמאות צמיגין ידועים רמזם לנו התורה, וכך הטהורות צעמין לפי סבתן הרוחניות, וכך ישנו הטמאות לפי הצבות הרוחניות העליונות שהם אחוזות בהם, ולזה כל חד וחד בדיוקניה כדקא חזי ליה. ואלו סבות פריטות צעולם הנפרדים משתלשלים מהצבות העליונות, אמנם האדם נמצא כפי מציאות התלותו בצורות העליונות הם הספירות (אור יקר). 10. לא כחיוצ הצורות התחומות צעולם הנפרדים אלא בדיוקנא עלאה, דהיינו דמות דיוקן הספירות וצורתו אלוהי ממש, והיא המחמתת חומרנו ממש בצורה הזאת, ולכן לשלמותו צריך שיהיה צו ע"י עינינו: הא, הצורה צעמנה הגשמית. הב, רוחניות הנשמה הנאלצת מן

פרשת וישב יעקב

קצא ע"א²

ספר הזהר

תרגום

הפה וקושר אותם לשמור אותו שלא זיקו לו, ולכן "אלהי שלח מלאכיה", אותו שכל הדמויות שבעולם חקוקות בו, והוא החזיק בי את דמותי, ולא יכלו לשלוט בי, וסגר את פיהם. ועל זה שלח ודאי את מלאכו. והמלאך הזה, אותו שכל הדמויות חקוקות בו, שכתוב "ידין בגוים מלא גויות", הוא שלא משתנה לפניו כל דמויות העולם, ועל כן צריך האדם לשמור דרכו ושביליו כדי שלא יחטא לפני רבונו, ויתקיים בדמות של אדם.

בא וראה, יחזקאל שמר את פיו ממאכלות אסורים, שכתוב "ולא בא בפי בשר פגול", זכה ונקרא בן אדם. מה כתוב בדניאל, "וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך ובין משתיו", זכה הוא והתקיים בדמות של אדם. משום שכל דברי העולם, כולם מפחדים מפני דמותו של אדם, שהוא שולט על כולם, והוא המלך על הכל.

אמר רבי יוסי, משום זה צריך לאדם להשמר מחטאיו ולא יסטה לימין ולשמאל, ועם כל זה צריך לאדם לבדוק בחטאיו בכל יום ויום, שהרי כשאדם עומד ממתו, שני עדים עומדים לפניו והולכים עמו כל היום. [כאשר] האדם רוצה לקום, אותם העדים אומרים לו בשעה שפוחת עינו, "עיניך לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך". קם ומסדר רגליו ללכת, אותם העדים אומרים לו, "פלס מעגל רגלך" וגו'. ועל כן, כשהולך האדם בכל יום, צריך להשמר מחטאיו. בכל יום ויום, כשבא הלילה, צריך להסתכל ולבדוק בכל מה שעשה כל היום ההוא כדי שישבו מהם ויסתכל בהם תמיד, כדי שישבו לפני רבונו, כמו שנאמר "וחטאתי נגדי תמיד", כדי שישבו מהם.

ובא וראה, בזמן שישראל היו בארץ הקדושה, לא נמצא בדיהם חטא, כמו שבארוהו, משום שאותם הקרבנות שהיו מקריבים בכל יום

שלח מלאכיה ההוא דכל דיוקנין דעלמא מתחקקן ביה¹ ואיהו אתקיף דיוקני בי ולא יכילו לשלטאה בי וסגר פומייהו ועל דא שלח מלאכיה ודאי והאי מלאכא |ההוא| דכל דיוקנין מתחקקן ביה דכתיב (תהלים קי ו) ידן בגוים מלא גויות איהו דלא אשתנו קמיה כל דיוקנין דעלמא ועל דא מבעי ליה לבר נש לאסתמרא ארחוי ושבילוי בגין דלא יחטא קמיה דמארי ויתקיים בדיוקנא דאדם

תא חזי יחזקאל נטר פומיה ממאכלי דאיסורי² דכתיב (יחזקאל ד יד) ולא בא בפי בשר פגול זכה ואקרי בן אדם³ דניאל מה כתיב ביה (דניאל א ח) וישם דניאל על לבו אשר לא יתגאל בפת בג המלך ובין משתיו זכה הוא ואתקיים בדיוקניה דאדם בגין דכל מלין דעלמא כלהו דחלין מקמי דיוקנא דאדם דאיהו שליטא על כלהו⁴ ואיהו מלכא על כלא⁵

א"ר יוסי בגין דא אצטריך ליה לבר נש |לאסתמרא| (לאסטמרא) מחובוי ולא יסטי לימינא ולשמאלא ועם כל דא בעי ליה לבר נש למבדק בחובוי בכל יומא ויומא⁶ דהא כד בר נש קאים מערסיה תרין סהדין קיימין קמיה ואזלי בהדיה כל יומא בעי בר נש למיקם אינון סהדי אמרין ליה בשעתא דאפתח עינוי (משלי ד כה) עיניך לנוכח יביטו ועפעפיך יישירו נגדך קם ואתקיין רגלוי למהך אינון סהדין אמרין ליה (שם כו) פלס מעגל רגלך וגו' ועל דא כד אזיל בר נש בכל יומא בעי ליה לאסתמרא מחובוי בכל יומא ויומא⁷ כד אתי ליליא בעי לאסתכלא ולמבדק בכל מה דעבד כל ההוא יומא בגין דייתוב מנייהו ויסתכל בהו תדיר בגין דייתוב קמי מאריה כד"א (תהלים נא ה) וחטאתי נגדי תמיד בגין דייתוב מנייהו

ותא חזי בזמנא דהוו ישראל בארעא קדישא לא אשתכח בידייהו חובא כמה דאוקמוה בגין דאינון קרבנין דהוו מקרבין בכל יומא

מאיר הזהר

דחדא סגי זורחו סגי, מאי אצטריך מלאך, ומירן שהצורה צענמה נקראת מלאך, ומה שאמר אלהי שלח, שמורה ענין מתחדש, הענין שהמלכות נקראת מלאך, והוא שורש לכל הצורות וקיומן, וכדי שלא ישתנה, הגה הצורה נוצעת מהמקור ההוא קיום ולא ישתנה אל האריות, ולכן לא תצלוהי (אור יקר). **יא**. הוא מפני שהמלכות שורש לכל הנמצאות המתהוות, לכן הם משתמשות בה כדפי' במיקו"ז דאתקריאת בשמא דכולהו תחאי (אור יקר). **יב**. הגה המלאך האסור נעשה חלק אבר, ומלביש האדם הצורה הרעה ומצטל צורתו הטובה כדפי' בפירוש שמיני, והגה יחזקאל נתחזק בצמחה זו מפני שנטר פומיה ממאכל דאסור (אור יקר). **יג**. לא ספר שצא מעשה לידו ממש, אלא היה נשמר ממנו, ולכן זכה ונקרא בן אדם, לא אדם ממש כדניאל מפני שלא נמנע שעת מעשה כדניאל ונסיון גדול, אמנם מפני שהצורה צמח שאין בני אדם נוהרים, דהיינו מילי

¹ ביה - בפי, בפה. ² דאיסורי - דאסורים. ³ בן אדם - בן אדם. ⁴ כלהו - כולם. ⁵ על כלא - על כל. ⁶ יומא ויומא - יום ויום. ⁷ כד אתי ליליא - כד אתי ליליא.